

ОЦЕНКА НА ЗАПЛАХИТЕ ОТ ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ
И СВЕТОВЕН ОПИТ

ОЦЕНКА НА ЗАПЛАХИТЕ ОТ ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ
И СВЕТОВЕН ОПИТ

Предлаганият сборник съдържа методологически модели и образци, използвани при оценката на заплахите от организирана престъпност, както и официални документи на страни – членки на Европейския съюз, съчетаващи анализа на криминалните феномени с прогнози и препоръки за противодействие от страна на националните органи и специализираните европейски организации от типа на Европол. Селекцията на материалите е насочена към подпомагане усилията за въвеждането на съвременен механизъм за стратегически анализ на заплахите от организираната престъпност, който в най-пълна степен да съответства на добрите европейски практики, съобразени с българската реалност.

Центърът за изследване на демокрацията благодари за съдействието, оказано за подготовката на настоящата публикация, на следните институции: Служба по наркотици и престъпност на ООН, Служба за криминална политика (Белгия), Управление на националното криминално разузнаване (Холандия), Агенция за борба с тежката организирана престъпност (Великобритания), Европол, Федерална криминална полиция (Германия) и Криминална полиция на Северен Рейн-Вестфалия.

*С финансовата подкрепа на Програма Превенция и борба с престъпността
на Европейския съюз
Европейска комисия – Генерална дирекция „Вътрешни работи“*

ISBN: 978-954-477-163-8

**© 2010, Център за изследване на демокрацията
Всички права запазени**

ул. „Александър Жендов“ 5, 1113 София
тел.: (+359 2) 971 3000, факс: (+359 2) 971 2233
www.csd.bg, csd@online.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод. Стратегическите анализи и противодействието на организираната престъпност.	7
I. Ръководство за използване и изготвяне на оценка за опасността от тежка и организирана престъпност.	25
Цели на ръководството.	25
Как да се ползва ръководството	26
Речник на термините	26
1. Какво представлява SOCTA и защо е важен инструмент за политиките и ръководителите?	29
1.1. Защо се нуждаем от SOCTA?	29
1.2. Какво представлява националният доклад SOCTA?.	31
1.3. Ключови елементи при изготвяне на SOCTA	32
1.4. Използването на SOCTA	33
1.5. Контролен лист.	35
2. Как се изготвя SOCTA?	37
2.1. Изготвянето на SOCTA.	37
2.2. Планиране и поставяне на задачи.	38
2.3. Събиране на данни.	41
2.4. Обработка и оценка	45
2.5. Анализ.	50
2.6. Написване	57
2.7. Разпространение и отзиви.	65
2.8. Контролен лист	69
3. Обучение за ползване на SOCTA	71
II. Организираната престъпност в Германия: Национален ситуационен доклад – 2008 г.	77
1. Предварителна бележка	77
2. Статистически преглед	78
3. Криминалната ситуация в Германия.	80
3.1. Разследвания	80
3.2. Разследвани лица	83
3.3. Структура на групите.	85
3.4. Криминални области	89
III. Трафикът на хора: Анализ на ситуацията в Европа	95
1. Национални отговори на трафика на хора в Европа	96
1.1. Обновената правна рамка след приемането на Протокола.	96

1.2. Бавната еволюция на отговора на наказателното право	97
2. Посоките на трафика на хора в Европа	100
2.1. Вътрешният трафик на хора: неочакваните жертви. . .	100
2.2. Европа като източник: Централна Европа и Балканите.	101
2.3. Европа като дестинация: цял един свят от жертви. . .	102
3. Характеристика на трафика на хора в Европа	106
3.1. Профил на извършителите: трафикантът-съсед	106
3.2. Жертвите и формите на експлоатация	110
3.3. Бъдещето на международния мониторинг на тенденциите, характеристиките и посоките в трафика на хора	112
IV. Годишен доклад за организираната престъпност в Белгия от 2008 г.	115
1. Методология	115
1.1. Събиране и обработване на данни	117
1.2. Адаптиране, ограничения и проблеми	118
V. Национална оценка на заплахите от организирана престъпност в Холандия	121
1. Формулиране на задачата.	121
2. Теоретичният модел	121
3. Цели.	122
4. Изследователски въпроси	122
5. Изследователска област	123
6. Метод	124
7. Докладът за оценка на заплахите	127
8. Измами и пране на пари	128
8.1. Обществените финанси: измами с ДДС, акцизи и митнически измами.	129
VI. Оценка на заплахите от организирана престъпност във Великобритания	139
Основни изводи	145
1. Криминалните лица и техният бизнес.	156
1.1. Организираните престъпници, техните бизнес структури и логистика	156
1.2. Мениджмънтът на организираната престъпност и ролята на затвора	163
2. Общи заплахи	170
2.1. Огнестрелни оръжия	170
2.2. Британските граници	174
2.3. Други очертаващи се заплахи	179

3. Наркотици	184
3.1. Търговията с хероин в близост до производителите	184
3.2. Търговията с кокаин от страните – източник на дрогата	190
3.3. Трафик на дрога, включително и на синтетични наркотици, от ЕС към Великобритания	195
3.4. Незаконната търговия с наркотици във Великобритания.	199
4. Организираната имиграционна престъпност.	207
4.1. Страни източници и кръстопътни зони	207
4.2. Организираната имиграционна престъпност във и от Великобритания, включително и експлоатирането на мигранти в страната	213
5. Измамите	220
5.1. Технологична престъпност	220
5.2. Нефискални измами	224
5.3. Измами с идентичност и фалшификации (включително кражби на интелектуална собственост).	230
5.4. Фискални измами.	235
ПРИЛОЖЕНИЕ. Рамка на щетите от организираната престъпност.	242

VII. Оценка на риска от организирана престъпност в Европейския съюз за 2009 г.	243
1. Резюме	244
1.1. Криминалните зони	245
1.2. Организираните престъпни групи: типология	247
1.3. Организираните престъпни групи: оценка.	248
1.4. Организираната престъпност и Западна Африка	250
2. Криминалните пазари в Европейския съюз	251
2.1. Трафик на дрога.	251
2.2. Престъпления срещу личността	252
2.3. Измами	254
2.4. Фалшификации	256
3. Анализ на криминалните зони	258
3.1. Обменът между криминалните зони	269
4. ОПГ: Типология и обща оценка	272
4.1. Типология на ОПГ.	272
4.2. Стратегия VI-SO: Насилие – Територия – Бранд	272
4.3. Стратегиите IN-LE и VI-LE: манипулирането на правозащитния процес.	275
4.4. Стратегията IN-SO: местно влияние	276
4.5. Стратегията IN-SO: ролята на посредника.	277

4.6. Типовете ОПГ и крайните пазари в Северна Европа	278
4.7. Типовете ОПГ в източноевропейските криминални сценарии	280
4.8. Типове ОПГ в криминалните зони.	281
5. Хоризонтално организираната престъпност: изпирането на пари	285
6. Важни странични въпроси: два казуса	288
6.1. Организираната престъпност и Западна Африка: оценка на риска.	288
6.2. Разсъждения за икономическата криза	296
VIII. Национална оценка на заплахите от организираната престъпност в САЩ – 2009 г.	299
1. Национален център за разузнаване дейността на организираната престъпност (НЦРДОП)	299
2. GANGTECC	300
3. Обхват и методология	301
4. Ключови въпроси	302
5. Резюме	303
6. Основни изводи.	303
IX. Мениджмънтът на „мръсните“ пари като пресечна точка между икономическата престъпност и тероризма.	305
Обяснителни бележки	305
1. Кратка история на сценарния метод	306
2. Основната тема на проекта.	308
3. Финансиране и съставяне на екипа на проекта	310
4. Фаза 1. Изводи по отношение на ситуацията с прането на пари	311
4.1. Количествен анализ	311
4.2. Качествен анализ	313
4.3. Експертни оценки	316
5. Фаза 2. Сценарният процес	318
5.1. Сценарната група	318
5.2. Дефиниране на понятието „работен въпрос“	318
5.3. Анализ на важните фактори на средата	320
5.4. Кръстосан анализ на въздействието	329
5.5. Разработване на сценариите	331
5.6. Разработване на препоръките	338
5.7. Структуриране на препоръките за действие.	341
5.8. Препоръки за действия	342
6. Фаза 3. Оценъчният процес	347
7. Заключение.	349

УВОД СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ АНАЛИЗИ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕТО НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ

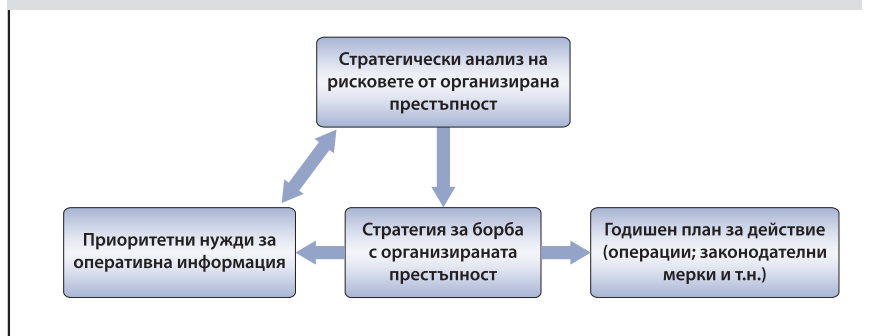
Едно от най-емблематичните явления в началото на българския преход бе бурният ръст на организираната престъпност, станал възможен в условията на икономическа криза и институционална парализа на правоприлагащите органи. Достигнал до своя пик през първата половина на 90-те години, този най-опасен за обществото вид престъпност деформира не само нововъзникналия бизнес сектор, но и трайно корумпира административно-управленската сфера и политическите институции. Повече от десетилетие продължават и опитите предимно от страна на неправителствени организации за осмислянето на организираната престъпност не само през призмата на правните дефиниции и традиционните полицейски категории и обяснителни модели, но и като комплексен социален и пазарен феномен, съчетаващ откровената криминална дейност с полулегални и привидно легални бизнес начинания, компрометиращи демократичните и пазарните правила и ценности.

Изминалият оттогава период свидетелства не само за неспособността на правоприлагащите органи „да се справят с организираната престъпност“, но и дори да поставят своята репресивна и превантивна дейност върху адекватна информационно-аналитична основа, която да направи възможно степенуването на заплахите от организираните престъпни групи (ОПГ) и да позволи измерването на ефекта от предприеманите мерки, политически инициативи и стратегии (доколкото такива въобще бяха прилагани). Казано другояче, неспособността на политическата класа и държавните институции да отговорят на новите предизвикателства доведе до реализирането на успешни модели на мимикрия на престъпния бизнес и до утвърждаването на социалния статус на най-изявените „олигарси“, превърнали се в образци за подражание от страна на средния ешелон на „силовите предприемачи“.

Новите комплексни форми на организирана престъпност не са само феномен на посткомунистическия преход. Всъщност т.нар. „престъпност на белите якички“ за пръв път бе идентифицирана в условията на развита демокрация и пазарно стопанство. През последните няколко десетилетия противодействието на това явление се превърна в приоритетна задача в редица водещи западни държави. Част от тези усилия се насочиха към получаването на адекватна информация за заплахите от организираната престъпност. Поставен бе и въпросът за преосмисляне на подходите и ефикасното използване на ограничените ресурси на правоприлагащите институции. Нарастващата важност на борбата с организираната престъпност създава и обществени очаквания за по-голяма прозрачност и отчетност на тези институции, чиято дейност често протича далече от периметъра на публичната видимост.

В отговор на тези промени във все по-голяма част от страните – членки на Европейския съюз, формулирането на политиките на противодействие на организираната престъпност започна да се базира върху подробни стратегически анализи, изготвени в определен формат и в резултат на прозрачни процедури. Характерното за тях е, че визират не само съществуващата ситуация в областта на организираната престъпност, но и генерираните от нея рискове и заплахи, като по такъв начин се превръщат в основа на средносрочните и дългосрочните мерки на правоприлагащите институции. Нещо повече – стратегическите анализи на организираната престъпност са определящи както при извеждането на приоритетите и планирането на оперативните действия, така и в рамките на националните модели за разузнавателна и оперативна информация. Те са водещи и при анализа на финансово-кадровите ресурси и тяхното адекватно разпределение. Като цяло стратегическите анализи предоставят на управляващите и на обществеността информацията, която е необходима при управлението на правоприлагащите институции в дългосрочна перспектива.

Фигура 1. ПРОЦЕС НА ФОРМИРАНЕ НА ПОЛИТИКИ ЗА БОРБА С ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ

На първо място, стратегическият анализ е основата при определянето на приоритетните области на противодействие на организираната престъпност. Това са областите, които представляват най-голяма заплаха за обществото (по-подробно това е показано по-долу). На второ място, в съответствие с определените приоритетни области се разработват конкретни тактически действия (операции или законодателни мерки), с които да се противодейства на организираната престъпност.

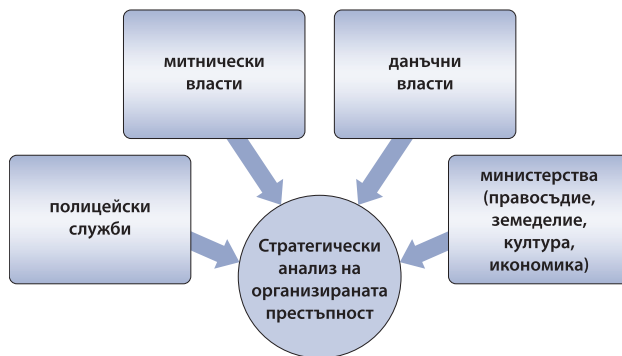
операции или законодателни мерки), с които да се противодейства на организираната престъпност.

1.1. ПОДХОДИ ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИ АНАЛИЗИ

Изработването на стратегически анализ на организираната престъпност изисква усилието на повече от една институция. Полицията често няма достатъчно сведения за по-общите фактори, оперативните данни или макроинформацията за някои от сферите на действие на организираната престъпност. Така например данните за специфични престъпления, свързани с акцизни стоки (цигари, алкохол, горива), както и по-детайлни анализи за търговията и контрабандата на тези стоки, се събират от митниците. В повечето страни на Европейския съюз митническите власти имат и разследващи правомощия, което определя ключовата им роля за анализа на организираната престъпност.

За изготвянето на анализ на даден проблем се създават специализирани работни групи, в които са представени всички заинтересо-

ФИГУРА 2. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ АНАЛИЗ

вани институции. Като пример може да бъде дадено изготвянето на анализ на трафика на хора във Великобритания. В този случай наред с Агенцията за борба срещу тежката организираната престъпност (на англ. SOCA) са привлечени и Агенцията за граничен контрол (която от 2009 година обединява митници и гранична полиция), Агенцията за борба срещу трафика на хора, Агенцията за контрол на работодателите на сезонни селско-

стопански работници, местните полицейски власти и т.н. В таблицата по-долу са представени различните възможни институционални подходи и взаимодействия за изработване на стратегически анализ на организираната престъпност.

ТАБЛИЦА 1. УЧАСТНИЦИ В ИЗРАБОТВАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКИ АНАЛИЗИ НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ

Страна	Институции, участващи в изработване на стратегически/отчетни доклади
Великобритания	SOCA съвместно с над 20 други институции (вкл. полиция, митници, данъчни власти, контраразузнаване и други министерства)
Швеция	Митници и полиция
Германия Северен Рейн – Вестфалия	<ul style="list-style-type: none"> • За ОРОП: полиция на местно ниво • За прогностичен доклад: академични институции; отдел за стратегически анализ на Даймлер
Германия федерално ниво	<ul style="list-style-type: none"> • Ситуационен доклад: Федерална криминална полиция с данни от териториални полиции
Холандия	Криминална полиция с участието на Полицейската академия и прокуратурата
Белгия	Полиция, академични институции (Университет в Гент)
Италия	Различни годишни доклади за организираната престъпност на: Карабинерите, Финансовата гвардия, Министерството на правосъдието (Дирекция „Антимафия“), Министерство на вътрешните работи

1.2. ТИПОВЕ СТРАТЕГИЧЕСКИ АНАЛИЗИ И ОЦЕНКА НА РИСКА

Досегашната практика в развитите демокрации предлага образци на различни подходи при изготвянето на стратегически анализи. Най-общо съществуват четири типа аналитични доклади за организирана престъпност, като всеки от тях може да служи за основа при изготвянето на последващ анализ. Така например ретроспективните и ситуационните доклади са основата, която се използва при изготвянето на по-комплексните, стратегически доклади от типа на оценките на риска от организирана престъпност (ОРОП) или прогностичните доклади.

Фигура 3. Типове доклади, в които се анализира организираната престъпност

- **Отчетни или ретроспективни доклади:** това са традиционните доклади, които обикновено се ограничават единствено до отчитането на полицейските дейности през предходната година (напр. брой на разкритите организирани престъпни групи (ОПГ); подробности за участниците в тях – националност, етническа принадлежност и др.). Този тип доклади (например в Белгия) могат да предоставят и подробна информация за ефикасността на полицията в борбата с организирана престъпност (напр. данни за точния брой човекодни при отчитане продължителността на разследванията). Въпреки това те не могат да бъдат квалифицирани като стратегически, тъй като не предоставят достатъчно широк поглед върху проблемите на организираната престъпност, а се ограничават единствено с мерките и противодействието от страна на правоприлагащите органи.
- **Ситуационни доклади:** те съдържат обобщените данни, но без последващ анализ и интерпретация. При тези доклади от ведомствен тип отново става дума за аналитична ретроспекция, която обаче акцентира върху описанието и анализира панорамата на подземния свят – т.е. организираната престъпност самостоятелно или като част от цялостния криминален спектър – за изтекъл период от време. Същото важи и за оценката/прегледа на репресивните и превантивните мерки срещу организираната престъпност (от фокусираните кампании срещу определени престъпления/сектори

до най-общите социално-икономически мерки, политики, реформи, кампании). Практическата полезност на подобни документи е свързана както с презумпцията, че водещите характеристики и тенденции в развитието на организираната престъпност ще се запазят и в близко бъдеще, така и с необходимостта от оценяване ефикасността и при необходимост преосмислянето на институционалното противодействие срещу ОП, които да се базират върху уроците от близкото минало, т.е. на успешните и неуспешните действия на държавните институции. Освен това ретроспективният анализ е необходима основа за оценката на ефекта от противодействието на организираната престъпност и за очертаването на тенденциите за бъдещото ѝ развитие, а оттук и за формулирането на съответни препоръки към правопривагащите органи.

- **Доклади за анализ на риска/запахата:** Докато ситуационният доклад обобщава различните данни без последващ анализ и интерпретация, оценката на заплахите съдържа прогнози за бъдещото развитие на наблюдаваните феномени и поради това е по-ценна за политици и ръководители на държавни институции. Хронологически анализите/оценките на заплахите от ОП се появяват след традиционните годишни доклади, с които се представя дейността на правозащитните органи в съответната страна и в тази връзка се анализират основните характеристики на организираната престъпност.

Преходът от ситуационни анализи на феномена „организирана престъпност“ към прогнозиране на заплахите и рисковете от тази престъпност за обществото минава през постепенното осъзнаване, че превенцията е не по-малко важна от репресията на организирана престъпност.

- Логично е с прехода от ретроспективни към **прогностични оценки/анализи** акцентът да бъде преместен върху „бъдещата ситуация“ чрез набелязване на най-вероятните трендове в еволюцията на организираната престъпност, а оттук и върху необходимото противодействие от страна на държавата и обществото. Това не означава, че ретроспективният анализ трябва да бъде изоставен, тъй като без него е невъзможно да се изведат тенденциите в рамките на една по-дълга перспектива.

Анализът на ситуацията и прогнозата за бъдещето имат някаква стойност по отношение на разглежданата тема единствено в случаите, когато се извършват периодично, т.е. като част от **постоянен мониторингов/оценъчен процес**. В подобна ритмичност съществуват различни цикли – от едногодишен, през двугодишен до четиригодишен. Най-логичната периодичност е годишното изготвяне на подобни доклади/оценки, тъй като те съвпадат с годишната цикличност на отчитаната от полицията и другите държавни институции дейност срещу организираната престъпност, както и с приемането на бъдещите насоки/задачи.

Поради транснационалния характер на голяма част от организираните престъпни групи/мрежи става все по-трудно противодействието сре-

щу тях да се извършва само в национални рамки. Интернационализирането на престъпния бизнес и в частност глобалният характер на операциите по прането на пари и трансфера на активи с помощта на новите технологии още повече усложняват проследяването на дейностите на ОП. Освен допълнителен аргумент в полза на международното сътрудничество между държавите и националните и наднационалните правозащитни организации това е и аргумент срещу изкуственото ограничаване на анализа на заплахите в национални рамки. Особено показателен е случаят с анализа на **трафика на наркотици и хора**, който не само задължително има наднационален характер, но вече разполага с **глобална инфраструктура**, позволяваща транспортирането на дрогата през няколко континента. Не е случаен фактът, че включената в предлагания сборник *„Британска оценка на заплахите от организираната престъпност“* съдържа анализ на цялата верига на международния трафик на наркотици от Латинска Америка през Африка и Европа до Великобритания и от Афганистан през Близкия изток до територията на ЕС. Така до голяма степен се заличава границата между националната и наднационалната или международната организирана престъпност, както и на съответните оценки на заплахите от ОП. Британският пример обаче не е повлиял върху повечето национални оценки (Германия, Холандия, Белгия), които се ограничават с анализиране национално-етническият състав на ОПГ и само да маркират връзките им с етническата диаспора или с ОПГ и бизнес групировки в страните – източници на дрога, други нелегални стоки и нелегални мигранти. Това противоречие между все по-транснационалния характер на организираната престъпност и националната рамка на оценката на заплахите обаче е сред сериозните проблеми пред страните – членки на ЕС.

Ако ситуационният анализ е вчерашният ден, а анализът на заплахите е крачката към преодоляване пропастта между академичната мисъл и практическите полицейски действия срещу ОП, все още се наблюдава **голямо разнообразие в обхвата на националните оценки**. Вече всички подобни документи съчетават структурно-организационния анализ на ОПГ с анализа на нелегалните пазари (в германската методология се прави разграничение между черни нелегални пазари и нелегални пазари в легалния спектър на икономиката). В някои случаи обаче, акцентирането върху дейността/пазарите на ОП стига до тотално дистанциране от въпроса за структурно-организационния състав на групите. Така например в британската оценка на риска (УКТА 2009) дори не се говори за „престъпни групи“, а за „организирани престъпници“ – нюанс, който отразява очевидна тенденция във Великобритания към размиване на традиционната ОПГ в полза на по-гъвкавите мрежи.

Значително предизвикателство представлява **оценката на щетите**. В това отношение най-амбициозен е опитът на британската Агенция за борба срещу тежката и организираната престъпност (SOCA), която за целите на националната оценка на заплахите от ОП е разработила **матрица на щетите** от престъпността. Подобно систематизиране и оценяване въздействието на ОП върху обществото и държавата е важно както за степенуване на заплахите, така и при определянето

на оптималните средства и насоки на превенцията и ОП. Подобна матрица има и предимството, че разкрива не само социално-икономическото и екологичното измерение на организираната престъпност, включително и престъпленията на белите якички, но и на пръв поглед абстрактни щети от типа на „ощетяване на индивидуалната вяра в почтеността на държавните и частните институции“. В идеалния случай акцентирането върху щетите позволява да бъдат определени най-важните приоритети в превенцията и противодействието, които отразяват **обществения интерес от ограничаване на щетите, а не тясноинституционални приоритети** (например на полицията), чиито действия нерядко са мотивирани от политическите цикли и конюнктура и залагат върху отчитането на висока ефективност на превантивните и репресивните мерки срещу ОП. Положителен знак е, че от ноември 2008 г. *Рамката* е използвана при планиране операциите и проектите в контекста на *Стратегията за контрол* от страна на властите във Великобритания. Според авторите на доклада стремежът в случая е бил да се избегне „едноизмерното оценяване на щетите чрез въвеждането на цял комплект от мерки и индикатори, получени от различни източници и представляващи различни степени на точност и приближение до самите щети“.

Друг компонент на интегралния анализ/оценка на заплахите от ОП е прегледът и **оценката на ефективността на мерките** за превенция и особено за противодействие на организираната престъпност. Почеста практика досега бе подобна оценка да се прави отделно от оценката на заплахите, като стандартният формат представлява всъщност самооценката под формата на политическо обобщение на дейността на правозащитните органи в борбата срещу организираната престъпност или като част от общите действия срещу престъпността в съответната страна. Методологически обаче е за предпочитане това да бъде интегрален компонент в цялостната оценка, тъй като това ще даде възможност да бъдат съпоставени както предизвикателствата/заплахите, така и отговорът от страна на държавата и обществото. По такъв начин и препоръките ще бъдат поставени в контекста на изводите и прогнозите за водещите трендове в развитието на организираната престъпност, което на свой ред ще направи прегледна криминалната политика на властите.

И един последен компонент, който засега присъства само в отделни национални оценки, е **включването на контрастратегии и контрадействията от страна на ОПГ** в цялостната картина. Важността на защитните мерки от страна на организираната престъпност се определя не само от необходимостта от правилното разчитане на различните действия на структурите в подземния свят, но и от нуждата от постоянно адаптиране на превантивните и репресивните действия на правозащитните и другите държавни органи на гъвкавите стратегии, използвани от голяма част от криминалните групи и мрежи.

Що се отнася до профилираните доклади, те засягат отделни компоненти („криминалната картина“ или „дейността на правозащитните органи“) или отделна сфера на организираната престъпност. Такъв е съдържащият се в настоящия сборник германски прогностичен

доклад „Мениджмънтът на „мръсните пари“ като пресечна точка между икономическата престъпност и тероризма“, посветен на една от най-важните според авторите сфера на организираната престъпност – управлението на придобитите от престъпления активи.

1.3. ОБРАЗЦИ И ПРИМЕРИ ЗА НАЦИОНАЛНИ ДОКЛАДИ

В настоящия сборник се предлагат няколко типа документи, с което се цели да се представи по-широк диапазон от примерни доклади:

- Ръководство за използване и изготвяне на оценка за заплахите от тежка и организирана престъпност (Служба по престъпността и наркотиците на ООН). Всъщност тук става дума не за конкретен доклад, а за модел за изготвянето на национална оценка на заплахите, съдържащ необходимите стъпки в тази насока и примерна методология.
- Представени са използваните методологии, както и откъси от глави на два доклада от типа „оценка на рисковете/заплахите (ОРОП) – на Белгийската федерална полиция и на Холандската криминална полиция.
- По-подробно са представени четири доклада, с което се цели да се дадат примери за възможните нива на стратегически анализ (ситуационен доклад, ОРОП и прогностичен доклад):
 - *Ситуационен доклад на Германската федерална полиция*
 - *ОРОП на Великобритания за 2008 – 2009*
 - *ОРОП на Европол за 2009*
 - *ОРОП (за младежки банди) на ФБР за 2009*
 - Резюме на прогностичен анализ, изготвен от криминалната полиция на Северен Рейн-Вестфалия съвместно с редица други полицейски служби и научни звена.

1.3.1. Ситуационен доклад на Германската федерална полиция

Националният ситуационен анализ на организираната престъпност в Германия е изготвен от различните полицейски и митнически служби в страната и се основава на полицейската статистика. Макар че е достъпен в резюме (съдържащо се в настоящата публикация), той дава най-обща представа не само за параметрите на организираната престъпност в тази страна, но и за някои методологични решения. При определяне типологията на организираните престъпни дейности в Германия докладът съдържа три различни подхода: правна терминология („престъпления срещу собствеността“), дефиниране в съответствие с типа/сектора на дейност („престъпления, свързани с бизнеса“) или в зависимост от това, в коя социална среда/начин на живот се извършва тя („престъпления, свързани с нощния живот“).

Водещ подход в германския доклад е сравнителният принцип с акцент върху сравнението на данните с тези от предходната година,

както и присъстващият навсякъде регионално-сравнителен подход. От друга страна, специфика на организираната престъпност в страната, отразена и в доклада, е, че чуждестранните граждани са мнозинство в състава на ОПГ и че съществува ясно изразена специализация в съответните престъпни дейности според национално-етническата принадлежност на извършителите. Това определя и важноста на информацията, получена чрез съпоставяне данните по години, за съответния национален състав на контингента на организираната престъпност. Интересна е и съпоставката между броя на новоидентифицираните уличени в организирана престъпност лица по години.

Предимствата на подобен документ са в неговата прегледност, лаконичност и справочна стойност, докато недостатъците са свързани с ведомствения характер на информацията и с известен (и неизбежен) схематизъм при типологията на ОП. Всъщност това е доклад от типа „анализ на организираните престъпни дейности“, а не препоръчваният от ЕС „анализ на риска от организирана престъпност“, който да подпомогне стратегическите усилия в борбата срещу нея.

1.3.2. Доклади от типа ОРОП

Ръководство за изготвяне на национална оценка на заплахите

Предлаганото в настоящия сборник *Ръководство за написване на национален доклад за заплахите от тежката и организираната престъпност (SOCTA)*, изготвен от Службата по престъпността и наркотиците на ООН, обобщава и препоръчва някои добри практики в тази насока. От подобен доклад се очаква да представи „голямата картина, обърната към бъдещето“ и да бъде по-скоро стратегически, отколкото тактически продукт. Неговото предназначение е „предоставянето на политици и ръководители на ценна, точна и навременна информация за естеството и мащаба на предизвикателствата и как властите могат да вземат по-ефективни решения в борбата срещу тежките престъпления и организираната престъпност“. В някои страни националната оценка вече е интегрална част от управлението, т.е. част от „развитието на такъв процес на вземане на политически решения, който се основава на разузнавателна информация от този тип“.

В ръководството се обръща внимание и на адресата на доклада от типа ОРОП: „В някои страни той представлява официален документ. Предимствата от това са, че той може да бъде широко разпространен за осъзнаване от обществеността, бизнеса и медиите на рисковете, свързани с тежките престъпления и организираната престъпност, а от тук и за подобряване на превенцията и обществената безопасност. Евентуален публичен документ позволява на повече хора да допринесат за тази цел, тъй като той не съдържа никакви тайни. Някои страни изготвят изцяло поверителен документ, който се предоставя само на висши кадри в правоохранителните органи и на съответното министерство; други изготвят поверителен доклад и публична версия. В крайна сметка това е въпрос на национален избор, но трябва да се препоръча във всички случаи да има публична версия на доклада.“ (т. 23)

Ръководството предлага както организационни, така и методологически указания за написването и ползването на национален доклад. Описани са институционалните стъпки, включващи възлагането на заданието, приемането на техническите параметри на доклада, създаването на организация за изготвянето му (която включва координатор, екипи от експерти, надзорни и управляващи органи от типа на Комисия на министерско равнище, както и подкомисии по ведомства).

Ръководството отделя основно внимание върху информационно-аналитичния цикъл, включващ събирането на информация, метода на регистрирането ѝ, начините на съхраняване и ползване, както и системата за класифициране и ползване. Накрая е предложен и метод за оценка на информацията.

Националните доклади на Белгия и Холандия

Поради значителния си обем докладите на Белгия и Холандия от типа ОРОП не бяха включени в настоящия сборник. Полицейските служби на двете страни са сред основните автори на методологиите, използвани от Европол. Няколко важни елемента отличават методологиите, прилагани от тези страни. Първо, това са задълбочените анализи на обществените, икономическите, социалните и политическите фактори, които оказват влияние върху организираната престъпност. Второ, това са формулираните критерии за оценка и категоризация на заплахите от организирана престъпност. Най-накрая се прави опит за оценка на щетите, които организираната престъпност нанася на обществото.

Оценка на заплахите от организираната престъпност на Великобритания

Стъпка в тази посока е направена с издаването на годишната „Оценка на заплахите от организирана престъпност в Обединеното кралство“ (УКТА). Докладът съдържа описание и оценка на заплахите за страната от организираната престъпност и как тези рискове могат да се развиват в бъдеще. Структурата на британския доклад, изготвян от SOCA в сътрудничество с други британски служби, подсказва какви са приоритетните заплахи, както и областите на противодействие на този вид престъпност в страната. Според SOCA „дефинирането на организираната престъпност като специфични заплахи е практически начин за разбирането на нейната същност, а оттук и за определянето на подходящо противодействие“.

Изборът на тези заплахи отразява както начините на работа на самите ОПГ, така и разпределението на институционалните и организационните отговорности на съответните правоприлагащи органи в съответствие с британските закони. Следователно оценката на заплахите отразява по-скоро институционалния капацитет на правозащитните и правоприлагащите органи. Въпреки това предлаганата картина на организираната престъпност, както и идентифицирането на щетите от нея, респективно приоритетните правозащитни задачи,

имат практическа полезност, тъй като запълват съществуващата информационна празнина и създават предпоставки за формулиране и прилагане на успешни стратегии. В този смисъл УКТА представлява един от най-амбициозните национални доклади в рамките на ЕС, в който са отразени и някои от препоръките на критиците на подобен род документи.

Европейската оценка на заплахите от организираната престъпност

През 1993 г. Европейският съвет взема решението за издаване на годишен стратегически доклад за организираната престъпност в ЕС. През следващата година е прието решението „Ситуационният доклад за организираната престъпност“ (OCSR) да се съставя с помощта на обмена и анализа на информация, предоставяна от страните членки. С тази цел е създаден механизъм за системно събиране и анализиране на информация, чиято роля е да е нещо повече от механично съглобяване на националните доклади за организираната престъпност в съответните страни. Всъщност става точно обратното, а страните членки, макар и да имат задължението да предоставят детайло описание на използваната методология, на практика не допринасят за подобна методологична яснота. През 1997 г. е доразработена „базова методология“ на общоевропейско ниво (Enforol 35), която за пръв път е използвана в доклада от 1997 г.

Междувременно Европейският съвет на заседанието си в Дъблин от 13-14 декември 1996 г. изтъква решимостта на ЕС да противодейства на организираната престъпност и взема решение за създаването на Група на високо ниво за организираната престъпност, натоварена със задачата да състави детайлен План за действие. Последният става факт през април следващата година. Следвайки препоръките, залегнали във въпросния План за действие, е сформирана Многодисциплинарна група по организираната престъпност, в която влизат представители на националните правоприлагащи органи, чиято дейност е насочена към възприемането на интегриран подход в борбата срещу ОП. Същевременно е създадена Мрежа за контакти и подкрепа (CSN) със специфичната задача да се обсъди въпросът с измерването/оценката на ОП.

След Договора от Амстердам (1999 г.) през 2001 г. е изготвен съвместен доклад на ЕК и Европол, озаглавен „Към европейска стратегия за превенция на организираната престъпност“ (15 март 2001 г.). В него се предлагат редица мерки:

- Развитие на стандартна методология за анализ на организираната престъпност в ЕС.
- Използване на индикатори за организираната престъпност, нейните характеристики и рискови профили и създаване на съответна дирекция на равнище ЕС.
- Прилагане на нормативен подход при определяне на приоритетите за превенцията на организираната престъпност на национално и европейско равнище.
- Изготвяне на оценка на бъдещите заплахы на национално и европейско равнище.

- Създаване на финансираща мултидисциплинарна програма за превенция на престъпността („Хипократ“).

Следващият етап е свързан с шведското председателство на ЕС през 1999 – 2000 г., когато е съобщено за намеренията на Европол и Многодисциплинарната група по организираната престъпност да променят структурата и съдържанието на общоевропейския доклад за организираната престъпност. Главното тук е промяна на акцента от описание на съществуващата ситуация във всяка от страните членки към анализ на риска от организирана престъпност. На 13 март 2001 г. Европол и съответните служби на ЕК издават документ, озаглавен „Към европейска стратегия за превенция на организираната престъпност“. В крайна сметка приетата през 2004 г. „Хагска програма“ възлага на Европол задачата занапред да изготвя годишни оценки на риска от организираната престъпност в ЕС, които да бъдат използвани при очертаването на стратегическите приоритети на организацията. Така на 3 октомври 2005 г. Европейският съвет решава от 1 януари 2006 г. Европол да съставя годишен доклад „Оценка на риска от организирана престъпност“ (на английски ОСТА – *Organised Crime Threat Assessment*), който да замени дотогавашните ситуационни доклади (*Organised Crime Situation Reports*).

Докладите за оценка на заплахите на Европол имат хибриден характер, като съчетават анализ на заплахите с оценка на въздействието на организираната престъпност върху обществото, както и разглеждането на основни улесняващи фактори, което значително разширява, но и размива визията. Наред с чисто методологическите предизвикателства европейската оценка на риска от организирана престъпност се сблъсква с още по-базовото предизвикателство на самата система на обмен на информация със страните членки, отразяваща различните национални практики. При това не бива да се забравя и фактът, че през изтеклите години водещи държави в осмислянето на методологията за оценка на риска предприеха стъпки към създаване на свои специализирани структури за борба срещу организираната престъпност, които не отчитат предложената чрез ОРОП методология. Става дума преди всичко за британската SOCA, докладите на Германската федерална полиция, както и изготвяната в Холандия национална оценка на заплахите от организираната престъпност.

Съдържащият се в сборника доклад на Европол от 2009 г. се отличава с нова типология на организираните престъпни групи и представя трансконтинентална картина на основните маршрути и зони на действие (*hubs*) на организираната престъпност. Очертаната по такъв начин картина е особено важна за ситуирането на дейността на ОПГ в отделните страни – членки на ЕС, в глобалния контекст на трафика на наркотици, нелегални стоки и незаконни имигранти, както и „разделението на труда“ между различните престъпни мрежи и групи.

Отчитайки многобройните критики на европейската оценка на заплахите от организирана престъпност, европейски институции¹ като Европол

¹ Вж. например P. C. van Duynе, T. Vander Beken. *The incantations of the EU organized crime policy making*, в: *Crime Law and Social Change*, vol. 51, № 2/March 2009.

и представители на правозащитни организации и академични звена на национално равнище продължават усилията за хармонизиране на подходите и резултатите от подобен анализ. С тази цел е инициран т.нар. „Проект за хармонизиране“ (Harmony Project) с участието на експерти от Белгия, Холандия, Великобритания и Европол, който би следвало да предложи решения на проблемите, свързани с липсата на съгласувани методологии. Неговата цел е създаването на единен стратегически продукт на равнище ЕС, от който да се ръководят и с който да бъдат съвместими усилията на националните заинтересовани институции и лица в превенцията и противодействието на организираната престъпност. Предварително съгласуваната идея е след нейното усъвършенстване и доразвиване ОРОП да се превърне в модел и общо ръководство и за националните усилия в тази насока. По такъв начин би могло да се пристъпи към създаването на цялостен политически цикъл на равнище ЕС и страни членки. Сред другите обсъждани идеи са създаването на специализиран орган на равнище Европейски съюз/Европейска комисия, който да следи за изпълнението на приоритетните цели и да разработва общоевропейски план за действие срещу ОП.

1.3.3. Прогностични доклади

Интересни методологически и практически указания се съдържат и в цитирания по-горе прогностичен доклад *„Мениджмънтът на „мръсните пари“ като пресечна точка между икономическата престъпност и тероризма“* (EDGE)². Освен интересния аналитичен обзор на трансфера и прането на пари, придобити с престъпна дейност, докладът предлага илюстрация на сценарния метод, както и съответна матрица за взаимодействието на различните фактори, свързани с разглежданата тема. Докладът е и пример за профилиран прогностичен анализ в една от може би най-сложните и недостатъчно проучени сфери на дейност на организираната престъпност (и терористичните групи).

1.4. МЕТОДОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В ИЗГОТВЯНЕТО НА ОРОП

1.4.1. Събиране на информация

Събирането на информация за изработване на ОРОП е сериозно предизвикателство за страните – членки на ЕС. Съществуват различни методологични подходи, но не и общовъзприет стандарт. В някои страни националният разузнавателен модел работи по такъв начин, че потокът на оперативна информация е постоянен и систематичен и обхваща всички звена и институции с правоприлагащи функции в държавата. Това позволява аналитичните звена да бъдат снабдявани непрекъснато с нужната информация.

² Проектът е бил съфинансиран от програмата на Европейския съюз AGIS и осъществен от полицията в Северен Рейн-Вестфалия (Landeskriminalamt Nordrhein Westfalen – LKA-NRW) в сътрудничество с Европол, Турската национална полиция, както и с Университета в Гент (Белгия).

ФИГУРА 4. ИНФОРМАЦИОННИ ИЗТОЧНИЦИ ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ОРОП

В други страни, където националните разузнавателни модели се развиват или с тях се оперира по друг начин, се използват алтернативи. Най-често прилаган метод е този с използването на въпросници, които се пращат до следователи в цялата страна и по този начин се събира информация за съществуващи разследвания или оперативна информация за ОПГ. Този подход се реализира с използването на електронен формат, като въ-

просниците са свързани с оперативни бази данни. За да се предотврати прикриването или задържането на оперативна информация от следователи, попълването на информация в оперативната база данни е задължително. Прикриването или задържането на информация се наказва със затвор или глоба.

Пример в това отношение е Холандия, където полицията работи с т.нар. „електронни инструменти“. По примера в тази страна могат да се проследят етапите на електронизацията на полицейската информация. Така например, ако след 1989 г. се борави с хартиени въпросници за регистрираните престъпления и техните извършители, то след 1998 г. за целта се използват електронен въпросник и интервюта, а в методологическо отношение се съчетават качествени и количествени данни.

Полицейските данни в Холандия се събират веднъж годишно за изминалата календарна година, при това се прави разграничение между три категории ОПГ: 1) групи в процес на разследване, 2) групи с приключило разследване и 3) групи в ползрението на криминалните разузнавателни служби, но неподлежащи все още на разследване.

Често публичните данни допълват оперативните бази данни с оглед получаването на по-цялостна картина на съществуващата ситуация. В България такъв инструмент е ежегодното *Национално изследване на престъпността* (провеждано от Центъра за изследване на демокрацията). То дава възможност да се определят общите тенденции в някои области на организираната престъпност, като кражби на автомобили, измами (напр. с кредитни карти), пазар на проституция, потребление на наркотици, корупция³.

³ Виж: *Тенденции на престъпността в България: Полицейска статистика и виктимизационни изследвания*, София, Център за изследване на демокрацията, 2005 г. и *Полицията в модерното общество: необходимата реформа в България*, София, Център за изследване на демокрацията, 2009 г.

1.4.2. Аналитични подходи

В изготвянето на ОРОП и прогностичните доклади се използват различни аналитични подходи, някои от които изискват значителен ресурсен капацитет. Опитът в държави като Великобритания и Холандия показва, че за изготвянето на всеобхватен и подробен стратегически анализ са нужни десетки анализатори с различна подготовка от различни сфери на социалните науки. Дори и в по-малки страни като Белгия и Швеция в правоприлагащите служби, отговорни за стратегически анализи на престъпността, общият брой на експертите по стратегически анализи е от порядъка на 50-70 души (на общо, на национално и регионално ниво) с най-разнородна образователна подготовка. Във всички по-горе споменати страни въвеждането на стратегически анализ е било обезпечено с необходимия човешки ресурс.

В изготвянето на ОРОП се използват различни анализи, които не се изчерпват с обичайното изброяване и типологизиране на ОПГ и техните дейности и географски обхват. Първоначално се изготвя **ситуационен анализ**, който предлага най-актуалните сведения, на чиято основа ще могат да бъдат използвани различни аналитични техники с оглед изготвянето на ОРОП. Този доклад трябва да отговори на стандартните оперативни/разузнавателни въпроси: кой, какво, кога, къде, защо и как?

Друга аналитична стъпка е **„сканирането“ на средата**, което е сравнително бавен и скъп процес на събиране, анализиране и предоставяне на информация за тактически или стратегически цели. Той не се прави ежегодно, а периодично, но предоставя една по-обща картина за престъпната среда. Пример може да бъде „сканиране на средата“ по отношение на разпространението на цигари, където се анализират всички странични фактори като законодателство (напр. акцизна политика), главни точки на дистрибуция на дребно или на едро, които могат да участват в нелегално разпространение на цигари; производители, вносители, транспортни фирми, и т.н. Друг подход би бил да се направи „сканиране на средата“ на определена индустрия като например транспортния или банковия сектор и тяхната роля в улесняване на дейността на ОПГ.

При конкретния анализ на данните част от докладите ОРОП приемат **пазарния подход** при анализа на организираната престъпност. При него се избягва стерилното отделяне на престъпната дейност от средата, в която тя се реализира. Тук хипотезата е, че „организираната престъпност е предприемаческа по своята същност и е резултат на разширяване спектъра на легалния пазар в сфери, които обикновено са забранени“⁴. Нещо повече – логично се стига до заключението, че легалният и нелегалният пазар се пресичат, в резултат на което възниква зона на полулегални стопански дейности и взаимоотношения, или т.нар. „сива икономика“. Динамиката на този вид бизнес се определя от общовалидната дилема: „или максимизиране на печал-

⁴ Black, Ch. et al. *Reporting on Organised Crime: A Shift from Description to Explanation in the Belgian Annual Report on Organised Crime*. Ghent University, 2001, p. 31.

бите, или минимизиране на риска". Друго предимство е, че подобен подход въвежда и традиционните за пазарната дейност елементи/категории от типа на организации, мрежи, индивиди, сектори, регулаторни органи и др.

Друг аналитичен подход, който често се използва, е **мрежовият анализ** и той е базиран върху разглеждането на организираната престъпност като вид социални мрежи. Той отразява настъпилата еволюция в подземния свят, която отдалечава този вид престъпност от класическите мафиотски йерархични модели със стегнати организационни структури в полза на хлабави сдружения в интерес на нелегалния бизнес. Това е така, защото „мрежовият принцип на организация между хора и функционални единици доказва, че е далеч по-добре адаптиран към модерните начини на сътрудничество, търговия и комуникация, отколкото традиционните йерархични структури”⁵. Този анализ се използва от белгийската полиция в допълнение на други анализи, използвайки данни от криминалните бази данни. Той позволява да се идентифицират не само връзки между съществуващи ОПГ, но също да се идентифицират „празноти” или възлови личности, които стоят в центъра на престъпни мрежи.

1.4.3. Параметри и дефиниции

Един от първите въпроси, които възникват при изработване на ОРОП, е този за обхвата на доклада и категориите престъпления, които трябва да бъдат анализирани. Обхватите на докладите на повечето европейски страни като цяло са се разширили през последните години. Както ще стане видно от включените в сборника доклади, те не се ограничават единствено с „традиционни” престъпни дейности (като наркотици и проституция), но включват и фискални престъпления (измами с ДДС, акцизни стоки, еврофондове). Освен различни области на дейност се анализират и „хоризонтални” видове престъпност, дефинирани с понятия като използването на насилие (оръжие) или корупционни инструменти. Важно място дори и в специализирани доклади се посвещава на „криминалните финанси”, най-вече прането на пари.

Едно от сериозните предизвикателства пред изучаването и по-конкретно измерването на заплахите⁶ от организираната престъпност е липсата на общоприета дефиниция в контекста на международните изследвания на този феномен. Съществуват различни дефиниции, без обаче да бъде постигнат консенсус по тях, дори в рамките на Европейския съюз. Тук колебанията са между риска от прекалено широко дефиниране на феномена, което би вкарало под „шапката”

⁵ Klerks, P., *The network paradigm applied to criminal organizations. Theoretical nitpicking or a relevant doctrine for investigators? Recent developments in the Netherlands* 6: *Transnational Organised Crime. Perspectives on global security*, ed. Adam Edwards and Peter Gill, London, 2003, p. 102.

⁶ В рамките на експертните обсъждания при подготовката на настоящия сборник материали стана ясно, че в България има известно размиване в тълкуването на понятията „заплаха” и „риск”. Докато в английския език рискът представлява частично реализирана заплаха, битувашката у нас представа е, че рискът е по-абстрактното от двете понятия. Като удобно решение на дилемата в текста се използват и двата термина като взаимно заменяеми.

на организираната престъпност и идеологически мотивирани форми на престъпност като тероризма например, от една страна, и прекалено тясното му дефиниране, което би оставило извън рамката по-рафинираните форми и методи на дейност на структури, ползващи легална фасада за криминални цели, от друга.

Първоначално експертна група препоръчва на ЕС списък с критерии, на които трябва да отговаря категорията „организирана престъпност“ (Групата по наркотиците и организираната престъпност, 1994 г.). Впоследствие Комисията препоръчва следната **дефиниция на понятието „престъпна организация“**: „структурирано сдружение, осъществяващо своята дейност през определен период от време и включващо повече от 2 лица, които си сътрудничат с оглед извършване на деяния, целящи получаването на пряка или косвена финансова или друга материална изгода, които са наказуеми с лишаване от свобода или със заповед за задържане от най-малко 4 години или повече или с по-тежко наказание”⁷.

При определяне параметрите на организираната престъпност често вниманието се съсредоточава върху престъпната организация, какъвто в случаят е препоръчаната от Европейската комисия дефиниция. Един алтернативен подход би съчетал подобно определение с анализа на по-широката среда (т.е. организираната престъпна група, легалното и нелегалното пазарно пространство и дейностите, предприемани за подкрепа или за потискане на организираната престъпност)⁸.

Що се отнася до дефинициите на основните понятия, в повечето страни се използват **работни определения**. Така например в германския Национален ситуационен анализ за организираната престъпност от 1990 г. се съдържа следната дефиниция: „Организираната престъпност е планираното извършване на значими криминални престъпления с цел печалба и упражняване на власт, индивидуално или общо, при положение че се извършват от повече от две лица, всяко от които изпълнява възложени му задачи и които си сътрудничат през неопределен период от време посредством:

- използването на търговски или квази бизнес структури;
- използването на сила или на други средства за сплашване;
- влиянието върху политиката, медиите, обществената администрация, съдебните власти или бизнес сектора.”

Всички основни характеристики и най-малко една от специфичните характеристики, споменати по-долу, на дефиницията за „организирана престъпност“ трябва да са налице, за да може дадено престъпление да бъде класифицирано като организирана престъпност.”

За други експерти понятието „организирана престъпност“ е прекалено остаряло и не фокусира достатъчно някои нови феномени на пре-

⁷ *European Parliament. Fight against Organised Crime*
www.europarl.europa.eu/compar/libe/elsj/zoom_in/291_en.htm

⁸ *Reporting on Organised Crime. A Shift from Description to Explanation in the Belgian Annual Report on Organised Crime, Ghent University, 2001, p. 31 (Christopher Black, Tom Vander Beken, Bruno Frans, Marc Paternotte).*

стъпната дейност. В съдържащия се в настоящия сборник германски доклад „Мениджмънтът на „мръсните пари“ като пресечна точка между икономическата престъпност и тероризма“ изоставянето на термина „организирана престъпност“ се мотивира с „неговата широка и неточна дефиниция, а в резултат на това – с ограниченията, които тази дефиниция налага върху някои специфични видове престъпност“. Вместо него бе използван нов термин – profit-oriented crime, който може да се преведе като „икономическа престъпност“ или „меркантилна престъпност“. Според прагматичните оценки този термин обхваща всички престъпления, които са резултат от дейността на организираната престъпност, престъпността на белите якички и по-традиционни форми (като трафик на наркотици или проституция).

Този кратък преглед на разглежданата тема (оценката на заплахите от организираната престъпност) не може да изчерпи всички аспекти на понятието „организирана престъпност“, нито методологическите проблеми на неговия анализ, оценка и стратегическа прогноза. Неговата цел, наред с краткото представяне на включените в сборника документи, е да очертае политическия и научно-експертния контекст, в който се реализират съдържащите се в сборника аналитични доклади, отразяващи съществуващите заплахи от организираната престъпност. Това е необходимо с оглед евентуалното въвеждане и в България на механизъм за оценка на заплахите от организираната престъпност, който да се превърне в част от системата на стратегическото планиране на управленските действия. А едно от малкото предимства на късния старт представлява възможността да се използват плюсовете и отчетат минусите на досегашния опит на евро-атлантическите партньори на България, както и на Европол, което е и най-важната поставена цел с издаването на настоящия сборник.

I. РЪКОВОДСТВО ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ И ИЗГОТВЯНЕ НА ОЦЕНКА ЗА ОПАСНОСТТА ОТ ТЕЖКА И ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ⁹

СЛУЖБА ПО НАРКОТИЦИТЕ И ПРЕСТЪПНОСТТА НА ООН

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

ЦЕЛИ НА РЪКОВОДСТВОТО

Основната цел на ръководството е да подпомогне политиците и ръководителите да вземат по-добри решения в отговор на тежките престъпления и организираната престъпност, като възприемат модела и принципите за изготвяне на национална оценка за заплахите от тежката и организираната престъпност, които се съдържат в настоящото издание.

Освен това ръководството има за цел да подпомага лицата, правителството и ръководителите на правоприлагащите органи, както и работещите в тази сфера:

- да оценят предимствата от изготвянето на национална оценка за рисковете от тежката и организираната престъпност;
- да оценят важността и предимствата от създаване на постоянна система за възлагане, изготвяне, усъвършенстване и предприемане на действия, основаващи се на редовни оценки на риска от тежка и организирана престъпност, с оглед да разработят и прилагат по-ефективни стратегии за борба с тежката и организираната престъпност (както на национално, така и на местно равнище);
- да възприемат основните етапи при изготвянето и осъществяването на национална оценка на риска от тежката и организираната престъпност, и
- да определят ключовите елементи на програма за обучение, която да подпомага изготвянето на национална оценка на тежката и организираната престъпност.

⁹ *Guidance on the Preparation and Use of Serious and Organised Crime Threat Assessments: The SOCTA Handbook, UNODC, 2010.*

КАК ДА СЕ ПОЛЗВА РЪКОВОДСТВОТО?

Настоящото ръководство е предназначено за управляващите, държавните и правителствените ръководители и директорите в правоприлагащите органи и в други ведомства както в публичния и частния сектор, в чието ползрение са тежката и организираната престъпност, така и за служителите, отговорни за изготвянето на оценка на риска от този вид престъпност.

Част 1 от ръководството е насочена предимно към политици, ръководители и мениджъри, като неговите автори се стремят да обяснят какво представлява оценката на риска от тежка и организирана престъпност на национално равнище, причините и последствията от извършването на подобни оценки. Освен това в него се засягат въпросите за необходимите ресурси и умения.

Част 2 от ръководството е насочена главно към онези, които са на товарени със задачата да изготвят национална оценка на заплахите от тежка и организирана престъпност; в него се препоръчва съответна методология, която да бъде възприета от фазата на определяне на задачите и основните параметри на заданието до осъществяването на различните етапи от разработването на оценката и представянето на документа и неговото разпространяване.

Част 3 предлага пакет за обучение с цел подпомагане изготвянето на национална оценка на заплахите от тежка и организирана престъпност. Ръководството предлага и редица приложения, които да подпомогнат читателите.

Провеждането на кратка програма за обучение е важно за постигане на единен прочит на използваната терминология, за по-добро разбиране на очакванията на участващите в тази дейност, както и за изграждане на екип за работа.

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ

При работа с настоящото ръководство става ясно, че някои термини, отбелязани по-долу, често се появяват в текста. Трябва да се има предвид, че предложеното им обяснение не изчерпва тяхното съдържание, което може да варира в зависимост от фактори като национално законодателство, контекст и култура. Речникът има за цел единствено да улесни възприемането им.

Анализ: Анализът е процес на събиране, преглед и тълкуване на набор от данни и изготвяне на съответни изводи и препоръки.

Аналитични техники: Методи, с които да се разгледа информация за дадена цел.

Информационно-аналитична информация: Информация, анализирана с определена цел.

Информационно-аналитичен цикъл: Модел, съдържащ отделните стадии на аналитичната дейност, които включват: планиране и поставяне на задачи – стадий, на който се определят целите и обхватът на задачите; събиране – стадий на събиране на информация, която е от значение за решаване на поставената задача; обработка на информацията – стадий на организиране и логическо оформяне на материала с оглед неговото използване; анализ – стадий, на който се прави оценка и се анализира информацията за оформяне на изводите, идентифициране на пропуските и формулиране на съответни препоръки; разпространение – стадий на ефективно комуникиране на резултатите от анализа в съответствие с поставената първоначална задача.

Управленски решения, базирани се върху информационно-аналитични данни: бизнес модел, в който анализът на данните и разузнавателните данни за престъпността имат централно значение за обективния процес на вземане на решения, улесняващ усилията за ограничаване, ликвидиране предпоставките и превенция на престъпността, както и за решаване на проблемите, свързани с нея¹⁰.

Основни заключения: Въпроси от ключово значение, които имат приоритет при определяне на необходимото противодействие от правоприлагащите органи.

Правоприлагащи органи: Всички агенции, в чиито правомощия влиза прилагането на закона, включително полиция, митници, имиграционни служби, гранична полиция, органи за финансов и регулаторен контрол и звена за борба с корупцията.

Организирана престъпна група: Структурирана трайна група на три или повече лица, съществуваща за определен период, която действа съгласувано с цел извършване на едно или повече тежки престъпления или престъпления по силата на Конвенцията срещу транснационалната престъпност на ООН, насочени към пряко или косвено облагодетелстване чрез придобиване на финансови или други материални облиги.

Политик: Правителствени министри, политици, държавни служители в съответни отдели и ръководители на организации, които носят отговорността за разработване на стратегия и определяне на насоките, целите и ресурсното осигуряване на съответните политически решения.

Частен сектор: Частни лица и организации, които не използват държавно финансиране и обикновено заделят приходите за частни цели.

Публичен сектор: Лица и организации, които работят от името на общността и обикновено се финансират от правителството.

¹⁰ Има различни тълкувания на понятието. Приведеното в ръководството понятие се основава на публикацията на Дрежи Патклиф (2008), *Intelligence-Led Policing*, с. 89.

Препоръки: Предложения за мерки за решаване на набелязаните приоритетни задачи и въпроси.

Тежка престъпност: Престъпления, които се наказват минимум с четири години лишаване от свобода.

Ситуационен доклад: Доклад, който описва текущата ситуация.

Техническо задание (параметри): Набелязва задачите, обхвата и изследователските методи за извършване на определен анализ.

Заплахи: Лица или групи, които имат намерението и възможностите да причинят вреда на държавата и обществото.

Оценка на заплахите: Доклад, изготвен с утвърдена методология, съдържащ анализ и насоки за действие за справяне с установените проблеми, които могат да представляват бъдеща опасност за държавата и обществото.

1. КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА СОСТА И ЗАЩО Е ВАЖЕН ИНСТРУМЕНТ ЗА ПОЛИТИЦИТЕ И РЪКОВОДИТЕЛИТЕ?

1.1. ЗАЩО СЕ НУЖДАЕМ ОТ СОСТА?

1. Тежката и организираната престъпност са сериозно предизвикателство за всички правителства. Тези престъпления са не само предизвикателство сами по себе си, подкопавайки личната и държавната сигурност, но потенциално могат да въздействат върху други области от ключово значение за сигурността на хората – независимо дали са социални, политически, икономически и екологични¹¹. Това заплашва сигурността, стабилността и развитието на отделните индивиди, на местните общности, както и на национално и международно равнище.

2. Много аспекти на тежката и организираната престъпност имат глобален обхват – например трафикът на наркотици и на хора, измамите и прането на пари. Но освен това те оказват значително влияние върху отделните страни и местните общности, към които принадлежат както жертвите, така и извършителите им и където се произвеждат, транзитират, присвояват, продават или използват съответните „стоки“.

3. Сложността на тежката и организираната престъпност също се увеличава и променя с непрекъснатото обновяване на възможностите, с които разполагат престъпниците, често улеснявани от общественото развитие (като глобализацията и напредъкът в технологиите)¹². Използват се нови маршрути и нови методи на работа. Престъпната дейност е по-гъвкава и по-динамична, отколкото преди – промяната е постоянна характеристика на тежката и организираната престъпност. Все по-трудно е да се идентифицират методите на дейност на тежката и организираната престъпност поради нейния прикрит характер, защото престъпниците естествено не искат да бъдат разкрити.

4. Но за да има национален отговор на предизвикателствата, е абсолютно необходимо да се определи какви са мащабът и последиците от тежката и организираната престъпност (да се даде отговор на въпросите как действат престъпниците и какъв е ефектът от тяхната дейност върху различните общности и управлението на страната), както и да се формулират и приложат ефективни стратегии за минимизиране на тази престъпна дейност. Това е голямо предизвикателство за всички държави. В някои страни може да има недостиг на информация; в повечето случаи обаче, тя е в твърде голям обем, но е дезорганизирана или недостъпна, или пък не е осигурена със

¹¹ *Trends in Crime and Justice, 2005 (UNODC/UNICRI) – „The evolving challenge of transitional organized crime”, pp. 25 to 54.*

¹² *Op. cit., p. 27.*

съответните човешки ресурси, служби или агенции, които недалновидно не я споделят с другите (валиден е принципът „знаем ли това, което знаем, и какво не знаем?“). В повечето страни обикновено съществуват няколко агенции с правомощия по предотвратяване и разследване на различни аспекти на тежките престъпления и организираната престъпност. Затова избягването на дублиране и осигуряването на максимална координация и ефективност на тези дейности при минимум разходи могат да бъдат предизвикателство.

5. Организирането на процеса на изработване на оценка на риска и предлагането на национален доклад (SOCTA) ще осигури по-добро и обхватно разбиране на предизвикателствата и начина на действие, използвани от престъпниците през определен период. Важно е да се получи цялостна картина на заплахите и вредите, породени от тежката и организираната престъпност, както и да се види тяхното въздействие (международно, национално и местно) и как те се променят и развиват. Не по-малко важно е обстоятелството, че въпросният доклад ще подобри противодействието на тежките престъпления и организираната престъпност, като подпомогне идентифицирането на приоритетни направления за действие. Националната оценка на риска от тежка и организирана престъпност ще позволи да се разработят и реализират по-ефективни и по-координирани стратегии за предотвратяване и разследване на тези видове престъпност. Това ще даде възможност на правителството и на правоприлагащите органи да застанат начело в борбата срещу тежките престъпления и организираната престъпност, като увеличат шансовете си да подобрят безопасността на съответните общности и да повишат общественото доверие.

6. Следователно оценката на риска от тежка и организирана престъпност има много предимства. Подобна оценка би:

- позволила на правителството да гарантира по-ефективна защита на държавата и гражданите срещу заплахите от тежките престъпления и организираната престъпност;
- ускорила въвеждането на процедури, при които информацията за тежките престъпления и организираната престъпност може да бъде събирана, оценявана и публикувана по-системно;
- имала решаващо значение като управленски и мениджърски инструмент при определяне на приоритетите и като ръководство за вземане на решения по отношение на разпределянето на ресурсите;
- допринесла за предприемане на ефикасни мерки за превенция, интервенция и установяване на партньорства;
- представлявала отличен инструмент за мониторинг, когато се прави редовно;
- предоставила основата за развиването на други средства за информация и разузнаване (например при събиране на улики при наказателно преследване);
- допринесла съществено за повишаване степента на прозрачност и би предоставила място за включване на съответните заинтересовани страни (например бизнес групи и лидери на Общността) в дебат за това, как може да се противодейства ефективно на тежката и организираната престъпност;

- осигурила механизъм за насърчаване на сътрудничеството и взаимодействието на редица заинтересовани лица от публичния и частния сектор.

Накратко, процесът на изготвяне на национален доклад от типа SOCTA повишава информираността, подпомага вземането на решения, подобрява използването на ограничените ресурси и представява предпоставка за предприемане на съответните действия.

1.2. КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА НАЦИОНАЛНИЯТ ДОКЛАД SOCTA?

ФИГУРА 5. ПИРАМИДАТА НА SOCTA

7. Изготвянето на национална оценка на риска от тежка и организирана престъпност е процес, който подпомага вземането на решения. Докладът определя текущите и бъдещите заплахи за страната от целия спектър на тежката и организираната престъпност, установява евентуални пропуски в знанията и необходимостта от тяхното запълване, като прави препоръки за констатираните заплахи¹³.

8. Националният доклад допринася за доизясняване картината на тежката и организираната престъпност в съответната страна и за това, как ситуацията може да се развие в бъдеще.

Тук се включват оценка на взаимодействието върху страната на тежката и организираната престъпност в чужбина или чиято първа фаза е започнала зад граница. Националната оценка обхваща целия спектър на тежките престъпления и организираната престъпност, а не само оценката за определена незаконна стока¹⁴. Става въпрос за различни криминални пазари и сектори – за дейността на организираната престъпност в тях и за състава и структурата на престъпните групировки, участващи в тези дейности. Става въпрос за използване и тълкуване както на количествени, така и на качествени данни за описание на тежките престъпления и

¹³ Могат да се разгледат различни примери за подобни доклади на следните интернет страници: www.eurocop.europa.eu/index.asp?page=publications&language={Europol} www.soca.gov.uk/assesPublications/UKTA0809.html {Serious Organised Crime Agency} www.page2007.com/dni2008.pdf {Central Intelligence Agency, USA} www.rcmp-grc.gc.ca/es-ae/2007/enviro-scan-analyse-2007-en {Royal Canadian Mounted Police, Canada}

¹⁴ Трябва да се отбележи, че въпреки желанието да се изготвя един национален доклад за оценка на цялостната среда на организираната престъпност, този процес може да се използва и за осветляване на определени аспекти на организираната престъпност, включително пазари, сектори и групи. Тези оценки също така биха били от полза и при изготвянето на национална SOCTA.

организираната престъпност, както и за оценяване заплахата им за страната, за степента на риска, който представляват, и на щетите, които те причиняват както в текущия период, така и евентуално в бъдеще. Това е „голямата картина“, която е обърната към бъдещето. Подобен доклад, разбира се, ще използва информация, съдържаща се в оперативните доклади, но обикновено не предоставя подробностите за дейността на отделните заподозрени (СОСТА обикновено се представя като „стратегически“, а не като „тактически“ продукт).

9. Оценката на риска от тежка и организирана престъпност е повече от доклад за съществуващата ситуация. Ситуационният доклад представлява обобщение на различните данни без последващ анализ и интерпретация. Той прави преглед на онова, което се е случило, но не включва прогнози за предстоящото. Ситуационният доклад е полезен, но не е толкова ценен за политици и мениджъри, колкото оценката на заплахите от тежката и организираната престъпност.

10. Настоящото ръководство е съсредоточено върху процеса на изработване на СОСТА на национално равнище. В много страни оценките на заплахите са развити на регионално и/или на местно равнище (може би дори с акцент върху един град, регион или друга определена географска област) от отделни ведомства като документи за вътрешно ползване и въз основа на проучването на конюнктурата на определена незаконна „стока“ (например проучване на въздействието на трафика на наркотици или на корупцията върху дадена страна). Тези по-специфични оценки са изключително ценни, когато се прави опит за представяне на по-широка картина в националната оценка на рисковете от тежката и организираната престъпност.

1.3. КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕ НА СОСТА

11. От първостепенно значение, когато се възлага изготвянето на СОСТА, е да се реши кой всъщност ще състави доклада. В това отношение съществува голямо разнообразие от възможности. В някои страни с тази задача (събиране и анализиране на криминалните данни) може да се натовари определена агенция. Може да бъде избрана и агенция въз основа на нейната дейност по предотвратяване или разследване на тежките престъпления и организираната престъпност. Една от хипотезите е, че ангажирането на външна агенция, която не е част от традиционните правоприлагащи органи, може да има предимство като независим мониторингов орган или академична институция. В крайна сметка това е въпрос на национален избор.

12. Има някои други ключови елементи, които трябва да се вземат под внимание при възлагане изготвянето на СОСТА. Един от тях е определянето на необходимите за това ресурси. В идеалния случай ще има малък екип, включително ръководител, и двама или трима анализатори и изследователи. Той трябва да има лесен достъп до и да работи в тясно сътрудничество с оперативни служители в правоприлагащите органи.

За предпочитане е членовете на екипа да бъдат опитни криминални анализатори. Но дори да не са такива, те трябва да бъдат обективни, с креативно мислене, критична насоченост и добри редакторски способности. Добра идея е да бъде излъчен един човек, чиято функция да бъде промотирането на SOCTA. Изготвянето на добър национален доклад за оценка на риска ще отнеме известно време, като трябва да бъдат предвидени 6 месеца за завършването на документа.

13. Физическото местоположение на този екип трябва добре да се обмисли, като за целта бъдат предоставени подходящи офис помещения с използване на заседателни зали. Видът на офис оборудването, включително компютри, картови системи, сигурни помещения и други, трябва да бъдат договорени наред със заделянето на малък бюджет за пътуване.

14. Необходимостта от обучение както на мениджъри, така и на анализатори не бива да се пренебрегва. Част 3 от настоящото ръководство съдържа предложение за програма за обучение, която би компенсирала евентуалните пропуски. То акцентира върху това, как да бъде съставен SOCTA, но и върху това, защо е полезен инструмент и как политиците, ръководителите и мениджърите могат да извлекат максимума от националния SOCTA.

1.4. ИЗПОЛЗВАНЕТО НА SOCTA

15. Основната причина за изготвянето на национална оценка на риска от тежка и организирана престъпност е предоставянето на политици и ръководители на ценна, точна и навременна информация за естеството и мащаба на предизвикателствата, въз основа на която могат да вземат по-ефективни решения в борбата срещу тежките престъпления и организираната престъпност. Това включва вземане на решения за приоритетите за действие, определяне на превантивни и разследващи мерки и разпределяне на ресурсите. Така че SOCTA е документ, на чиято основа се предприемат конкретни действия.

16. Изготвянето на оценката на риска от тежка и организирана престъпност трябва да се впише в планирания цикъл от дейности, приет от правителството и правоприлагащите органи, така че решенията във връзка с приоритети, дейности и ресурси, обосновани в SOCTA, да могат да бъдат осъществени. Изпълнението на тези решения също трябва периодично да бъде разглеждано и оценявано.

17. Всяка страна ще трябва да реши кой да е координаторът на процеса SOCTA, като се гарантира, че е налице ясно разбиране за това сред всички партньорски организации. Съставът на възлагащия орган трябва да бъде възможно най-широк и всеобхватен – много агенции имат информация за тежките престъпления и организираната престъпност и играят роля в тяхната превенция и в криминалното разследване. Всички партньори в процеса трябва да бъдат насърча-

вани да останат докрай активни участници в изготвянето на докладите SOCTA, като по такъв начин се утвърдят като страни по тях.

18. В някои страни това се постига чрез създаването на комисия на високо правителствено равнище (най-често председателствана от министър-председателя или министъра на вътрешните работи), която отговаря за обединяването на ключовите играчи, за възлагането на изготвянето и получаването на доклада, за неговото прилагане и последващата оценка за постигнатото. Тези ключови играчи обикновено включват ръководители на всички правоприлагащи агенции, на управления в различните министерства, а понякога и представители на частния финансов сектор, както и на академичните среди.

19. Презумпцията е, че изготвянето на доклад за национална оценка на заплахите от тежката и организираната престъпност предполага наличието на ясно дефиниран и добре управляван процес, който включва:

- възлагането му (приемане на техническите условия и определяне на необходимите ресурси за неговото изготвяне),
- оказване на помощ и подкрепа при изготвянето на доклада (при събирането на данни и отстраняването на съществуващите „пречки“),
- получаване, разглеждане и приемане на изготвения документ и най-важното:
- предприемане на действия, базирани се на SOCTA (определяне на приоритетните дейности, които трябва да бъдат предприети, за подобряване превенцията и разследването на тежките престъпления и организираната престъпност, разпределяне на ресурсите и оценка на постигнатото).

20. Очаква се подобна високопоставена комисия да бъде подпомагана от допълнителни подкомисии, състоящи се от ръководители на всички агенции, което ще гарантира напредъка в решаването на задачата по изготвяне на оценката на заплахите. Освен това подобна стъпка ще помогне за развитието на култура на обмен на информация и партньорства както между агенциите, така и между представителите на различните дисциплини в борбата срещу тежките престъпления и организираната престъпност.

21. В някои страни националните оценки на риска от тежките престъпления и организираната престъпност се използват от правителството в качеството на основа в усилията за определяне на целите и разпределянето на ресурсите на национално равнище. Следователно важно е също лидерите и ръководителите на правоприлагащите органи да разбират стойността и значението на националната оценка на риска.

22. Освен това националният SOCTA е изключително ценен инструмент за лидерите и ръководителите на правоприлагащите органи (и за други обществени и частни организации), тъй като ги информира за най-актуалните тенденции и за евентуалното им бъдещо развитие. Това помага при избора на приоритетите и на оптималните начини на действие (въз основа на преценката какво е подходящо и какво – не). В някои страни това е допринесло за развитието

на такъв процес на вземане на политически решения, който се основава на разузнавателна информация от този тип. В тях навременната и точна информация за престъпността и разузнавателните данни са признати за важни за ефективното справяне с тежките престъпления и организираната престъпност¹⁵. Ключов елемент в рамките на този подход е подобряване на разбирането за това, как работят престъпниците. Това е важно, за да може да се използват най-ефективните средства за предотвратяване и разследване на престъпленията. Оценката на заплахите е особено важна за вземане на тези решения.

23. Трябва да се определи и адресатът на доклада. В някои страни той представлява официален документ. Предимствата от това са, че той може да бъде широко разпространен за осъзнаване от обществеността, бизнеса и медиите на рисковете, свързани с тежките престъпления и организираната престъпност, а оттук и за подобряване на превенцията и обществената безопасност. Евентуален публичен документ позволява на повече хора да допринесат за тази цел, тъй като той не съдържа никакви тайни. Някои страни изготвят изцяло поверителен документ, който се предоставя само на висши кадри в правоохранителните органи и на съответното министерство; други изготвят поверителен доклад и публична версия. В крайна сметка това е въпрос на национален избор, но трябва да се препоръча във всички случаи да има публична версия на доклада.

24. SOCTA не бива да се разглежда като еднократен документ. Процесът трябва да е непрекъснат и документът трябва да бъде представян редовно – поне веднъж на всеки две години – с оглед на това, че средата се променя и че престъпниците използват все по-нови тактики.

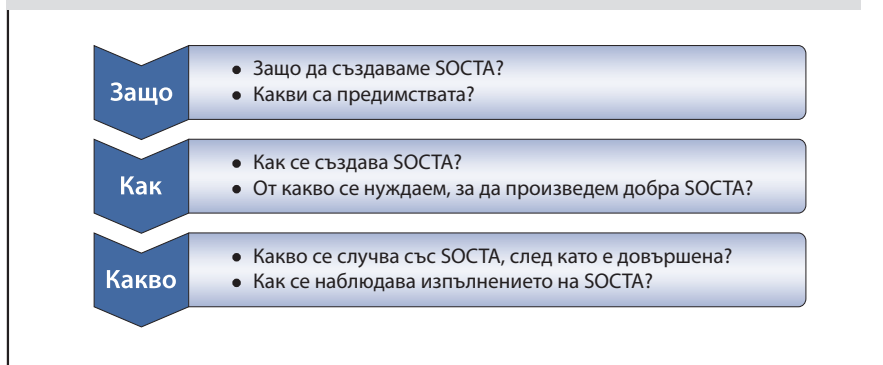
1.5. КОНТРОЛЕН ЛИСТ

1. Разбират ли всички терминологията?
2. Разполагаме ли с картината на тежките престъпления и организираната престъпност в нашата страна?
3. Съществува ли вече оценка от типа SOCTA или нейни съставни части?
4. Кой е отговорен за борбата с тежките престъпления и организираната престъпност?
5. Какви системи и структури съществуват за справяне с тежките престъпления и организираната престъпност – например комисия за стратегическо ръководство и определяне задачите или координационна група?
6. Проучени ли са съществуващите SOCTA от други страни или региони?

¹⁵ Това е от основно значение поради прикрития характер на дейността на професионалните престъпници, трудностите при набавяне на улики и при залавянето на големите престъпници.

7. Кой възлага изготвянето на СОСТА?
8. Кой изготвя доклада СОСТА?
9. Какви средства са необходими за неговото изготвяне?
10. Как докладът ще се използва след изготвянето му?
11. Как ще се измерва стойността на СОСТА по отношение на действителните резултати?

ФИГУРА 6. КОНТРОЛЕН ЛИСТ

2. КАК СЕ ИЗГОТВЯ SOCTA?

2.1. ИЗГОТВЯНЕТО НА SOCTA

25. Част 2 предлага на лицата, на които е възложено да изготвят националния доклад SOCTA, съответна методология и практически насоки, които да им позволят да създадат полезен продукт. Методологията трябва да бъде достатъчно гъвкава, за да отговори на нуждите на всеки потребител на ръководството, но и достатъчно строга, за да насочи към структуриран и хомогенен подход. Трябва да се отбележи, че въпреки че това ръководство предоставя необходимата основа и някои по-подробни указания за изготвянето на националния SOCTA, той би трябвало да бъде допълнен от програма за обучение, която гарантира придобиването на необходимите умения за това.

26. Методологията, предложена в настоящото ръководство, е синтез и опростено възпроизвеждане на няколко до голяма степен сходни методологии, използвани в рамките на „разузнавателния цикъл“ от правоприлагащите органи.

ФИГУРА 7. ЦИКЪЛ НА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ¹⁶

Традиционният цикъл по събиране на информация има пет основни стадия, които се използват като основа за постепенния подход, застъпен в настоящото ръководство, целящ съставянето на SOCTA.

Следващите параграфи в рамките на част 2 от ръководството ще дадат обяснение за всеки стадий от този цикъл и ще ориентират работещите в тази сфера за използваната в тях методология. Планирането и възлагането на задачи са включени в стъпки 1-3, събирането на данни – в стъпка 4, стъпка 5 е посветена на обсъждането и анализа, написването на доклада е включено в стъпки 6-9, на разпространението са посветени стъпки 10 и 11.

27. Моделът, посочен по-долу, който е комбинация от различни подобни подходи, има за цел да позволи на всеки потребител на ръководството да проявява гъвкавост и да използва различни елемен-

¹⁶ <http://www.armedforces-int.com/images/companies/667/infoterra1.jpg>

ФИГУРА 8. ПИРАМИДАТА НА SOCTA

ти на модела в зависимост от наличните средства за завършване на SOCTA.

Както се посочва в част 1, изготвянето на подобна оценка на заплахите има множество предимства. Трябва обаче да се отбележи, че нейното изготвяне не е проста операция и изисква от авторите му да следват процес, който поставя релевантните данни в национален контекст. От тази гледна точка той представлява допълване на традиционния ситуационен доклад с по-нататъшен анализ, използващ препоръчаната методология.

2.2. ПЛАНИРАНЕ И ПОСТАВЯНЕ НА ЗАДАЧИ

28. Решението да се възложи SOCTA се взема на национално равнище и в идеалния случай лицата, които ще бъдат включени в неговото изготвяне, би трябвало да са били участници в тези дискусии. Ангажиментът по изготвянето на доклада се възлага на най-подходящите агенции/организации и т.н. и на най-подготвените лица в рамките на тези агенции. Именно на този етап хората, на които е възложено да го изготвят, трябва да дефинират задачите в съответствие с целите на клиента възложител. Окончателното формулиране на задачите трябва да бъде съгласувано с възложителя, като това включва и постигане на споразумение за техническите параметри на заданието. Според тези параметри трябва да бъде направена критична оценка на целите и на средата, в рамките на която ще бъде изготвен SOCTA. Например какво е съществуващото законодателство, кои са или кои трябва да бъдат основните заинтересовани страни, какви са политическите приоритети и императиви, какви правителствени политики вече са били прилагани, какви управленски структури и организации са били привлечени за участие, какви са очакванията на обществото? Разглеждането на всички тези фактори ще помогне при разработването на адекватни технически параметри на заданието.

29. Наличието на ясно определена задача, която води до подобни добре осъзнати и приети технически параметри на заданието, е от ключово значение за успешния SOCTA. Следващите текстове дават някои насоки за метода, чието използване би улеснило гарантирането на тези предпоставки.

Определяне на задачата и постигане на съгласие за основните ѝ параметри

Тази дейност не бива да се извършва само от един специалист. Тя изисква усилията на екип, който се отличава с творческо и критично мислене. Това може да стане чрез предприемане на следните стъпки:

Стъпка 1 – мозъчна атака¹⁷

30. За определяне на задачите може да се използва следният метод: събиране на малка група от хора с различен произход, чиято цел е да генерират идеи по дадена тема. Като минимум тази група трябва да включва анализатори, експерти по темата и подходящи членове на институцията възложител. В този случай задачата пред групата за мозъчна атака е „да се обсъди съдържанието на национален доклад SOCTA за страната X.”

Изискванията за ефективна мозъчна атака са:

- стая с флипчарт или бяла дъска и т.н.;
- приблизително 10 души участници;
- продължителност на мозъчната атака – не повече от 30 минути.

Условията/указанията за добра мозъчна атака са:

- насърчаване на всички идеи – кажете онова, което ви идва на ум;
- запишете всичко;
- количеството е по-важно от качеството;
- запазете критиките за по-късен етап;
- дискусията да е бърза, енергична и кратка.

31. Сесията включва всички участници, които споделят своите мисли и идеи, за да бъде генериран най-широк кръг от идеи. По-долу се привежда пример за това, какво е мозъчна атака във връзка със задачата „съдържание за национален SOCTA за страната X”:

Таблица 2. Мозъчна атака – пример

Хероин	тероризъм	трафик на хора	оръжие
Изпиране на пари	измами	престъпни групи	комуникации
Компютърни престъпления	насилие	региони	корупция
Граници	контрабанда	кражба на коли	отвличане на превозно средство
Отвличане на хора	трафик нанаркотици	убийства	закон
Транспорт	политика	сътрудничество	международни връзки
Транзитна страна	фалшива самоличност	миграция	синтетични наркотици

¹⁷ <http://www.unc.edu/depts/wcweb/handouts/brainstorming.html>

Стъпка 1 – Мозъчна атака – Пример

32. Естествено този списък с идеи ще бъде различен за всяка страна в зависимост от конкретните обстоятелства и околната среда. Следващата стъпка в този процес е да се обсъдят повдигнатите въпроси и те да бъдат обединени по един логичен начин. Това се прави, за да бъде изградена структура след първоначалния умишлено неструктуриран подход. По време на тази фаза някои идеи могат да се изоставят, а други – да се развият в хода на дискусиите. Групираните данни от мозъчната атака могат да изглеждат по следния начин:

ТАБЛИЦА 3. Групирани данни от мозъчна атака

Криминални типове	Улесняващи фактори	Извършители
Кражба на коли	комуникации	криминални лица
Трафик на наркотици (в страната)	компютърна престъпност	престъпни групи
Трафик на хора (международен)	корупция	престъпни групи
Убийства	слаби граници	регионални банди
Контрабанда (на оръжие)	пране на пари	етнически групи
Отвлечане/изнудване	транспорт	
Измами/данъчни	интернет	

Стъпка 2 – дефиниране на задачата

33. На този етап трябва да се направи опит за предварително определяне на задачите и техническите параметри на доклада. Това изисква експертите, натоварени с тази задача, да разгледат първоначалното възлагане от съответното лице/институция поръчител в контекста на информацията и мненията, получени от мозъчната атака. Заданието трябва да включва следните компоненти:

- Кой е възложителят и каква е целта му?
- Параметрите на доклада.
- Методологията и използваните източници.
- Сроковете и различните ограничения.

По-долу е даден пример за дефиниране на задачата, включително и кратко описание на техническото задание.

Стъпка 2 – дефиниране на задачата – пример

34. Целта на този доклад е да представи документ, който съдържа подробна информация за настоящи и бъдещи сериозни заплахи за (тук се посочва коя държава) от тежката и организираната престъпност¹⁸. Освен това докладът трябва да даде насоки на политиците за възможните начини на действие за намаляване въздействието на

¹⁸ Тук трябва да се добави националната дефиниция за „тежка и организирана престъпност“.

тези заплахи. Докладът не обхваща проблемите на тероризма, нито връзките между тероризма и тежките престъпления и организираната престъпност. Освен това в него не се анализират престъпленията срещу личността или срещу имущество, освен ако не са свързани с тежките престъпления и организираната престъпност.

35. Този доклад беше поръчан от (тук да се впише поръчителят), за да му позволи да провежда политики, процедури и при необходимост да предлага промени в законодателството с оглед подобряване ефективността на борбата срещу тежката и организираната престъпност.

36. Задачата бе възложена на (тук се вписва изпълнителят) на 1 януари с краен срок 30 юни. В методологическо отношение трябваше да се изготви ситуационен доклад, като се използва информацията, получена от следните източници (избройте източниците). Интервютата бяха проведени с различни длъжностни лица, които понастоящем са ангажирани в борбата срещу тежката и организираната престъпност. След изготвянето на ситуационния доклад бе направен анализ (уточнява се какъв), чийто резултат е настоящият SOCA.

Стъпка 3 – Постигане съгласие по техническите параметри

37. След първоначалното определяне на задачите и на техническите параметри те трябва да бъдат изпратени на поръчителя. Възможно е да се предоговорят някои моменти, в случай че дефинирането на задачите и на параметрите не отговаря на очакванията. Трябва да се стигне до писмено споразумение, за да се гарантира, че всички страни разбират какви именно са очакванията на поръчителя.

2.3. СЪБИРАНЕ НА ДАННИ

38. Анализът изисква информация. Едно от ключовите умения при анализа е идентифицирането и извличането на подходящия вид информация, т.е. информацията, която ще допринесе за оценката на мащаба и въздействието на тежките престъпления и организираната престъпност върху обществото. Най-общо този процес се нарича „събиране на данни“. При изготвянето на SOCA е важно да се признае, че събирането на данни е в зависимост от определянето на задачите и параметрите на проекта. Това дава рамката, която определя насоката за изработване на специфичен **план за събиране на данни**.

Стъпка 4 – план за събиране на данни

39. Най-общо планът за събиране на данни трябва да има широк обхват и да бъде насочен към получаване на обща информация по проблемите, очертани в заданието и неговите параметри. Видът информация и наличните източници ще се различават за отделните държави. Въпреки това обаче могат да се определят няколко големи

източника на информация, валидни за всяка държава:

- Правоприлагащите органи и свързаните с тях агенции.
- Информация от националното и местните правителства/органи на местната власт.
- Открити източници.
- Академични източници.
- Частният сектор.
- Неправителствените организации.
- Международните организации.
- Експертите в съответните области.

40. В зависимост от ситуацията в отделните държави могат да съществуват и други налични източници или групи източници. Това съвсем не е изчерпателен списък и трябва да се разглежда като средство за откриване на допълнителни възможни източници за информация. Планът за събиране на информация трябва да посочва каква информация е необходима, както и потенциалните източници, от които тя би могла да бъде набавена. Трябва да се внимава при определянето на начина, по който да се събере съответната информация. Така например може да се окаже, че най-добрият начин за извличането на подобен вид информация от различни източници е съставянето и раздаването на въпросник. Може би при други случаи ще бъде по-полезно провеждането на задълбочено интервю с експерт по съответния въпрос. Във всички случаи трябва да се има предвид съчетаването на **количествени** и **качествени** данни. Не бива да се забравя, че някои източници имат собствени причини за предоставяне на информация, една от които може да бъде авторекламата. Това е още една важна причина да се събере информация от най-разнообразни източници с оглед предотвратяване на възможни изкривявания.

41. От посочения по-горе пример за използване на данни от проведена мозъчна атака или при определянето на задачите и параметрите на доклада част от плана за събиране на информация може да изглежда по следния начин:

Стъпка 4 – примерен план за събиране на данни

42. След като се установят основните източници на информация, анализаторът или лицата, отговарящи за събирането на данни, трябва да започнат процеса на получаването ѝ. В рамките на всяка от тези области определена информация може да се окаже особено важна. С оглед получаването ѝ трябва да се оформи специфично искане. Например:

Трафик на хора

- В.1. Колко жертви на трафика на хора пристигат в страната всяка година?
- В.2. Какви са източниците и транзитните страни на трафикираните хора?
- В.3. Колко от спасените от трафикантите жертви са дали показания срещу тях?

ТАБЛИЦА 4. ПРИМЕРЕН ПЛАН ЗА СЪБИРАНЕ НА ДАННИ

Източници	План							
	Правопри- лагащи органи	Прави- телство	Открити източници	Научни среди	Частен сектор	НПО	Межд. орг.	Екс- перти
Трафик на хора	Да	Да	Не	Не	Не	Да	Да	Да
Трафик на дрога	Да	Да	Да	Не	Не	Да	Да	Да
ОПГ	Да	Да	Да	Не	Не	Да	Да	Да
Корупция	Да	Да	Не	Не	Не	Да	Не	Да
Измами	Не	Да	Да	Да	Да	Не	Не	Да
Крим. комуникация	Да	Не	Не	Да	Да	Не	Не	Да
Контрабанда на хора	Да	Да	Да	Не	Не	Да	Да	Да
Кражби на коли	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не	Да
Имиграция/ законодателство	Не	Да	Не	Не	Не	Да	Да	Да
Други	Х	х	х	Х	х	х	х	Х

В.4. Как се упражнява контрол над жертвите?

В.5. Какви са националностите/родните места на трафикантите?

В.6. Участват ли трафикантите и в други форми на престъпност?

В.7. Колко пари се печелят от трафика на хора?

В.8. Остават ли спечелените пари в страната?

Трафик на наркотици

В.1. Какъв е броят на наркоманите в страната?

В.2. Какви са основните видове използвани наркотици?

В.3. Какво е нивото на смъртност на наркоманите?

В.4. Какви са страните източник и транзитните страни в трафика на наркотици?

В.5. Какви са националностите/родните места на трафикантите?

В.6. Какви са лекарствата, внасяни контрабандно в страната?

В.7. Каква сума се генерира от трафика на наркотици?

В.8. Остават ли спечелените пари в страната?

Организиран престъпни групи (ОПГ)

В.1. Колко ОПГ са активни в страната?

В.2. Колко ОПГ са изцяло местни?

В.3. Кои ОПГ работят напълно независимо и кои имат връзки с други групи?

В.4. Каква е националността/родното място на босовете на ОПГ?

В.5. Каква е структурата на ОПГ (хлабава мрежа, строга йерархия)?

В.6. Имат ли ОПГ международен обхват?

В.7. Как ОПГ печели пари и запазва влиянието си?¹⁹

Анализаторът може да бъде в състояние да получи тази информация директно чрез достъпа до открити източници, от свидетелствата за съдимост, интервютата с експерти и др. В противен случай той може да разчита на други лица с достъп до информацията, за да му я набавят. В този случай трябва да се поддържа по-подробна документация, за да се следи процесът на събиране на данни.

План за събиране на информация	Източници, от които е поискана информация							
	име	адрес	телефон	e-mail	агенция	дата на искането	дата на получаването	краен срок
Трафик на хора								
Трафик на дрога								
ОПГ								
Други								

43. Трябва да се има предвид, че това е предварителен план за събиране на данни. След постъпването на информацията и нейното обработване, оценка (етап 3 на информационния цикъл) и анализ (етап 4 на информационния цикъл) се установява необходимостта от допълнително събиране на данни в съответствие с изградените хипотези. Така планът за събиране на данни трябва да се разглежда като променлив документ, който се коригира в процеса на изпълнение на задачата.

44. Има много елементи, които трябва да се вземат предвид при съставяне на план за събиране на данни. Широтата, дълбочината и надеждността на използваните източници ще окажат голямо влияние върху качеството и полезността на получената информация. Бъдете внимателни, в случай че е използван само един източник за определена важна информация, която е в основата на някоя ключова част от доклада. Допълнителни насоки за оценка на информацията могат да се намерят в параграф 56.

45. Понякога не липсва на информация, а нейното изобилие създава проблем. Например, ако анализът на определена тенденция изисква анализ на исторически данни за период от 5 години или дори повече. Структурираният план за събиране на данни може да допринесе за придържане към основния акцент и за намаляване на обема на несъществената информация. Той може да се използва и като лесна за извършване справка за определен въпрос в текста, както и при одит.

¹⁹ Припомняме, че тези въпроси са примерни. Със сигурност ще има още въпроси, които ще варират в зависимост от условията в съответната страна.

2.4. ОБРАБОТКА И ОЦЕНКА

46. След като е започнало събирането на информация, се появява необходимост от нейното складиране и съхраняване по такъв начин, че да може лесно да се използва и анализира. Документи, снимки, видео материали във всякакъв формат трябва да бъдат леснодостъпни за ползване. **Мениджмънтът на информацията** е предназначен за подпомагане на работата и организиране на информацията.

Стъпка 5 – мениджмънт на информацията

47. Следващото определение съдържа ключовите елементи на мениджмънта на информацията. „Управлението/мениджмънтът на информацията описва начините, по които съответната организация планира ефективно, събира, организира, използва, контролира, разпространява и разполага с информацията си и чрез които се гарантира, че стойността на тази информация се оценява адекватно и че тя се използва в максимална степен.”²⁰

48. На този тип мениджмънт са присъщи някои трудности, които най-често са свързани с въпросите на стандартизацията и обема. Някои получени данни може да са структурирани по определен начин. Те могат да бъдат електронна база данни на здравните регистри, съдържащи информация за броя на хората, които са умрели от хероин, кокаин, злоупотреби с екстази и т.н. Този тип данни може по-лесно да бъде обработван и рефериран в рамките на система за управление на информацията, отколкото „неструктурираната” информация. Това например би могло да бъде документ от сто страници на твърд носител за вредите, причинени на обществото от физически лица, злоупотребяващи с незаконни/контролирани наркотици. Въпреки това, ако се прецени, че съответната неструктурирана информация е ценна, тя би трябвало да се регистрира и да се реферира в рамките на системата за управление на информацията. Определени масиви данни, в частност от открити източници, могат да създадат проблеми при тяхното управление. Именно тук добре съставеният план за събиране на информация може да помогне в качеството на първоначален филтър.

49. Има много различни видове системи за управление на информацията – от хартиен носител, през методите за попълване на карти, до сложни електронни техники за управление на документи, но всички те имат някои общи основни компоненти.

Метод за регистриране на информация при получаването ѝ

50. Независимо от използваната система част от събраната информация трябва да получава уникален номер, който се регистрира в някаква форма – на регистър или база данни. След това той трябва да се включи чрез рефериране по подходящи теми в рамките на използваната методология за изготвянето на SOCTA.

²⁰ Queensland Information Planning Branch (IPB) Information Standards. Information Standard No 24 е озаглавен „Политиките за управление на информацията в рамките на правителството”.

Метод за съхраняване на информация

51. Това може да бъде някаква форма на електронна база данни или дори няколко бази данни, свързани помежду си. Друг вариант е заделянето на съответен кабинет или шкаф/каса, в която да се съхранява цялата книжна маса от информация. Независимо от начина на съхранение важното е да се гарантират регистрирането и поддръждането на цялата информация по безопасен начин. В процеса на изготвяне на национален доклад СОСТА ще става ясно, че за предпочитане е въвеждането на някаква електронна форма на стандартизиране на ползването и съхраняването на информацията.

Метод за ползване на информация

52. Това е ключов елемент на всяка система за управление на информацията. Целта е да се гарантира, че цялата информация може да се извлече по най-бърз начин с оглед да подпомогне анализа и изготвянето на СОСТА. Това изисква функционирането на логически кръстосани препратки в съответствие с методологията, използвана за изготвянето на СОСТА. В нашия пример информацията трябва да се получи при въвеждането на основните категории от типа на „трафик на хора“, „корупция“, „законодателство“ и т.н. Напълно е възможно един документ да бъде цитиран при въвеждане на няколко от цитираните категории престъпност.

53. Заделените ресурси за създаване и поддържане на информационна система ще диктуват какъв тип система ще бъде избран. Дори да са предоставени оскъдни ресурси, трябва да бъде заделено време и усилия за осигуряване на правилното управление на информацията. Това ще намали времето, необходимо за намиране на данни, и ще повиши качеството на наличната информация за нуждите на анализа.

Метод за класифициране²¹ и разпространяване на информацията

54. За правоприлагащите органи е от особено значение цялата получена информация да бъде правилно обработена в съответствие с националното законодателство за защита на данните. Съществуват разлики между отделните страни, но във всички случаи всяка система за управление на информацията трябва да създаде регистър за нейната класификация и всяко нейно разпространяване да става в съответствие със съществуващите ограничения и кодове (вж. параграф 55).

55. Друг аспект на обработката на информация е **боравенето с кодове**. Те представляват допълнителни елементи за защита на източника на информация чрез предоставяне на подробни указания за нейното използване. Това може да става независимо от класификацията на документа и е наложено от доставчика на информацията. Някои често използвани в работата кодове са: „за употреба от полицията“; „Да не се използва за съдебни производства“; „Да не се разпространява без позволение на доставчика“; „Да не се разпространява извън националните

²¹ Например: „за ограничено разпространяване“, „конфиденциална“, „секретна“ и др.

правоприлагащи органи” и др. Разбира се, прекалено ограничителните предписания/кодове могат да направят проблематично разпространяването на информацията. Затова при получаване на информация от източници, които са поставили ограничения за използването ѝ, получателят би трябвало да информира доставчика за тези трудности. Необходимо е да се подчертае, че определени кодове могат също да се използват за даване на разрешение за разпространяване на информацията, когато ограниченията са излишни. Използването на кодове в обмяната на информация, свързани с дейността на правоприлагащите органи, е от съществено значение на международното сътрудничество, тъй като правилата и процедурите, които са често срещана практика в една страна, могат да се различават съществено в друга.

Метод за оценка на информация

56. Системата за управление на информацията също включва изготвянето на оценка на източника на информацията, както и валидността на самата информация. И тук съществуват различни методи, използвани за оценка на тези елементи²², но най-често прилаганият и разбираем метод е на 4 X 4 (четири по четири). Необходимо е да се отбележи, че тази система работи най-добре, когато се прилага за информация, и трябва да се внимава при нейното използване за оценка например на открити източници.

57. След получаване на информацията, за да бъде включена в системата за управление на информацията, тя трябва да бъде оценена. На първо място се оценява източникът на информация, като за целта той се означава с определена буква. Използваните букви са, както следва:

Таблица 5. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗТОЧНИКА НА ИНФОРМАЦИЯ

Източници	
A	Когато няма съмнение за автентичността, надеждността и компетентността на източника или когато информацията се предоставя от източник, който в миналото се е оказал надежден при всичките си прояви.
B	Източници, чиято информация в миналото в повечето случаи е била надеждна.
C	Източници, чиято информация в миналото в повечето случаи е била ненадеждна.
X	Надеждността на източника не може да се прецени.

²² Има и други системи, включително 5x5x5 (пет по пет по пет), където третото 5 се отнася до това, на кого трябва да се предоставя дадената информация. Системата 6x6 (шест по шест) се използва в някои военни организации.

След като се оцени съответният източник, се прави преценка и на самата информация, като тя получава съответен номер. Използваната номерация е, както следва:

ТАБЛИЦА 6. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИНФОРМАЦИЯТА

Информация	
1	Информация, чиято точност не се поставя под съмнение.
2	Лична информация, установена от нейния източник, но не и от лицето, което я предава.
3	Информация, която е известна на източника чрез достъп до вече регистрирана информация.
4	Информация, за която източникът няма лични впечатления и която не може да се оцени.

Някои примери:

Информация: Видях Джон Смит да взема пакет, подаден му от някакъв автомобил БМВ.

Източник: полицаи А.Н.

Оценка: А1. Източникът е надежден (полицаи) и информацията е придобита чрез пряко наблюдение от източника.

Информация: Производството на опиум в Афганистан достигна рекордни нива през 2008 г.

Източник: Турски вестник „Тараф“.

Оценка: Х3. Тя е от открит източник, който не може лесно да се оцени. Информацията може да бъде потвърдена от други източници.

Информация: Тази криминална банда използва криптирани и-мейли, за да комуникира с други свои членове. Знаем, защото съм виждал как ги изпращат.

Източник: г-н А Измамата (обикновено ненадежден източник).

Оценка: С2. Източникът е ненадежден. Информацията е установена лично от източника.

Информация: Тази криминална банда използва криптирани и-мейли, за да комуникира с други свои членове. Знаем, защото съм виждал как ги изпращат.

Източник: г-н А Истината (обикновено надежден източник).

Оценка: В2. Източникът е достоверен. Информацията е установена лично от източника.

Информация: През 2008 г. петдесет и шест души бяха обвинени в престъпления за трафик на хора, което представлява увеличение от 25 % спрямо 2007 г.

Източник: Полицейски национален компютър.

Оценка: А1 или В2. Източникът е полицейска база данни, за който някои твърдят, че е изцяло точен източник (А), докато други твърдят, че обикновено е точен източник (В). Следователно предоставената информация може да се разглежда като несъмнено точна (1) или като установена от самия източник, но не и от длъжностното лице – оператор на компютър, който я предава (2).

Последният пример показва, че оценката на източника и на предоставената информация не е точна наука. Затова анализаторът винаги ще има големи затруднения при оценяването на дадена информация.

58. Едно от основните предимства на процеса на оценяване е повишаване информираността на анализатора, когато оценява областите, в които се налага допълнително събиране на данни. Съществува общо правило, че всяка информация, означена като A1, B1, A2 и B2, не бива да се потвърждава, т.е. тя се разглежда като „вярна и точна“. Всички други класове от B1 до X4 изискват допълнителна информация, за да бъде доказана или опровергана нейната валидност.

59. По-долу са цитирани ключовите елементи, които трябва да се вземат предвид при изграждането на информационна система за управление:

- регистриране на информация за целите на нейното съхранение и за одита;
- кръстосано рефериране на информацията с оглед нейното използване;
- оценка на информацията и на нейния източник за целите на анализа;
- отбелязване на степента на конфиденциалност и код с оглед разпространяването на информацията.

Данните в таблиците се използват при управлението на информационната система. Номерът, кръстосаното рефериране и датата се добавят от получателя. Ако информацията не е била оценена, това трябва да бъде извършено. Всяка част или сегмент от информацията следва да бъде оценявана отделно. Ако информацията е придружена от кодове за класификация и употреба, те трябва да бъдат документирани.

Стъпка 5 – Пример за управление на информацията

Данните в приложените таблици се използват в рамките на системата за управление на информацията. Универсалният регистрационен номер, кръстосаното рефериране и датата на получаване се нанасят от получателя. Ако информацията не е била оценена, това също би трябвало да се направи. Всяка част от информацията би трябвало да се оцени поотделно, ако тя има съответно ниво на конфиденциалност и код.

URN	Конфиденциалност	Рефериране	Дата на получаване
01/001	За ограничено разпространение	Трафик на оръжие AS01 Корупция CR01 Организирана престъпност OC01 Страната X CX01 Страната Y CY01 Страната CZ01	21/01/09

Дата на доклада	Докладващ служител/ организация	№ на доклада	Код за употреба
14/01/09	А.Б. Гранична полиция	BP/5234/ANO	Само за правоприлагащите органи

Доклад

На 1 януари 2009 г. на граничен пропускателен пункт Х между държавата Х и държавата А бе спряна за проверка кола „Фолксваген“ с регистрационен номер ABC123. В скрито пространство под задната седалка са открити 4 автомата АК-47 и 10 000 патрона. **A1**

Проверката на колата разкри, че тя е регистрирана от свързано с трафикант на дрога лице, което е член на ОПГ, действаща в страната Н. **B2**

60. Необходимостта от ефективно и ефикасно управление на информацията при извършване на дълбочинен анализ, какъвто е необходим за изработването на СОСТА, е от първостепенно значение. Качествената информация дава на анализатора увереност при прилагане на неговите умения, използвайки информация, за която се знае, че е добре обработена. Начинът, по който се провежда този анализ, е предмет на следващия етап от информационния цикъл и на следващата част на настоящото ръководство.

2.5. АНАЛИЗ

61. Термините „анализ“ и „анализ на криминална информация“ имат множество значения, но повечето дефиниции включват думи от типа на „информация“, „интерпретация“ и „проактивна“. За настоящото ръководство подходящото определение е „анализът на криминалната информация предоставя информация, която позволява на правоприлагащите органи да реагират проактивно на престъпленията”²³.

62. Етап 4 в информационния цикъл се нарича „анализ“ и от работата, извършена на предишните три етапа на планиране, събиране и обработка/оценка, трябва да е ясно, че това е необходимата основа, която ще позволи извършването на анализа. В действителност известна аналитична дейност се извършва и при процеса на определянето на задачите, съгласуването на параметрите на доклада, началото на събирането на данни, тяхната обработка и оценка. Методиката на анализ обаче се прилага изцяло единствено на четвъртия етап на информационния цикъл.

Показаният модел предлага рамката, в която експертите, изработващи доклада, ще изградят собствена методология. Тя ще се определя от притежаваните ресурси и умения за решаване на задачите.

Последващите аналитични техники, разглеждани в тази глава, също ще допринесат за изготвянето на доклада. Това обаче не може да стане, ако съответните лица нямат опит в анализа на криминологична информация.

²³ Aumond 1998: 35-36.

ФИГУРА 9. ПИРАМИДАТА НА SOCTA

63. Моделът изисква изготвянето на ситуационен доклад преди всеки опит да се изготви самият SOCTA. Ситуационният доклад е описателен документ, който е насочен към текущата ситуация при тежката и организираната престъпност. Това е необходима стъпка за осигуряване на SOCTA, който в качеството си на оценка на заплахите е по-амбициозен в аналитично отношение. Ситуационният доклад предлага най-актуалните сведения, на чиято основа ще могат да се използват различни аналитични техники с оглед изготвянето на SOCTA. Този доклад

трябва да отговори на въпросите кой, какво, кога, къде, защо и как? Важно е да се знае с какво разполагаме и да се идентифицират информационните пропуски, още преди да се премине към цялостна национална оценка на заплахите.

Стъпка 6 – Сканиране на околната среда

64. След определянето на задачата, събирането на данни и захранването на системата за управление на информацията идва времето за началото на анализа на данните. Методологията SOCTA изисква събраната информация да бъде поставена в национален контекст и в средата, в която действат правоприлагащите органи, а именно „в реалния свят“. Това изисква редовно сканиране на средата с оглед да се определят ключовите фактори, които оказват влияние върху правоприлагането и противодействието на тежката и организираната престъпност. **Сканирането на средата** е процес на събиране, анализиране и предоставяне на информация за тактически или стратегически цели. Това сканиране предоставя както обективна, така и субективна информация за средата, в която работят правоохранителните органи.

Има три начина на сканиране на околната среда:

- Моментно сканиране – в кратък срок, нередовно осъществявани сканирания, които обикновено са предизвикани от кризи.
- Редовно сканиране – проучванията се извършват по редовен график (например веднъж годишно).
- Непрекъснато сканиране – (наричано също непрекъснато сканиране/познание) – постоянно структурирано събиране на данни и обработка на широк кръг фактори от околната среда.

65. В днешната бурна среда най-добрият метод на сканиране е именно последният вид. Това позволява да се предприемат действия и да се реагира бързо на заплахи за околната среда, преди да настъпят значителни щети. Тъй като това е операция, изискваща ресурси,

по-практичен вариант може да бъде пълното сканиране на околната среда като част от годишните или шестмесечните SOCTA. Всяка страна има собствени ключови фактори за оценка на средата, но има инструмент за подпомагане при идентифицирането на тези фактори, а именно анализът PESTEL.

66. PESTEL е ръководство при анализа на някои фактори на средата, които могат да окажат въздействие върху престъпността и прилагането на закона. Аббревиатурата е съставена от първата буква на понятията политически, икономически, социален, технологичен, екологичен и правен на английски език. Техниката се състои в анализа на всяка от тези области и определянето на елементите в тях, които могат да окажат въздействие върху правоприлагането.

Стъпка 6 – Примерно сканиране на околната среда

Могат да се вземат предвид следните политически фактори:

- Стабилност на управляващото правителство.
- Идеология на правителството.
- Корупция в рамките на политическата система.
- Връзки с международната общност.
- Структура на политическата система.

В икономическо отношение могат да се вземат предвид следните фактори:

- Степен на регулираност в икономиката.
- Процент на инфлацията.
- Тип икономическа система.
- Среден доход на населението.
- Обменен курс на валутата.

Социалните фактори могат да включват следните параметри:

- Демографски показатели на обществото.
- Степен на социална интеграция.
- Здравен статус на населението.
- Промени в числеността на населението.
- Етническо многообразие на населението.

Технологичните фактори могат да включват:

- Използване на транспорта.
- Нови методи на комуникация.
- Използване на модерните технологии при паричните преводи.
- Технологии с двойна употреба.
- Напредък в производството на ключови технологии.

Факторите на околната среда са:

- Глобални екологични фактори като например наличието на вода, глобалното затопляне и др.
- Използване и повторно използване на ресурсите.
- Въздействие на местната околна среда върху престъпността, тип жилище, сигурност и др.
- Въздействие на законодателството върху околната среда.

Законодателните фактори могат да включват:

- Ефективност на законодателството в борбата срещу тежката и организираната престъпност.
- Наличие на пропуски в действащото право.
- Бързина на приемането на ново законодателство.
- Процес на оценка на действащото законодателство.
- Международно законодателство и неговото влияние върху националните въпроси.

67. Трябва да се припомни, че това е просто начин за подпомагане структурирането на мисленето при определяне на ключовите фактори на околната среда. Те са различни в отделните страни и в резултат на това може да се помисли за съчетаването на някои елементи, изоставяне на други и въвеждане на трети. След определянето на ключовите фактори те трябва да се използват в ситуационния доклад по преценка на анализатора. Така основен проблем на правоохранителните органи може да бъде трафикът на хора, докато ключов социален фактор да бъдат демографските показатели, а ключов икономически фактор – средните доходи на населението.

68. Освен това анализаторът не бива да се заема сам със сканирането на средата. Може да се наложи провеждането на друга мозъчна атака, а във всички случаи ще бъде необходима дискусия, която да открие различните гледни точки. Анализаторът също има свой поглед и е пристрастен в своя анализ. Затова е необходимо да се ограничи влиянието на тези изкривявания, като се признае тяхното наличие и се въведат стратегии за контролирането им. Те включват търсенето на становища, различни от становищата на анализаторите, създаването и прилагането на валидна методология и въвеждането на колкото е възможно повече структурираност и неизменни елементи в процеса на анализа. Например, ако анализатор, комуто е възложено изготвянето на SOCTA, има опит в разследванията срещу трафика на наркотици, много е възможно да се прояви пристрастие към темата за трафика на наркотици. Включването на други мнения и структуриран подход помага за преодоляването на тези трудности²⁴. При възможност би било добре да се включат и участниците в първоначалната мозъчна атака, както и специалисти в различните области.

69. На този етап в анализа и изготвянето на SOCTA анализаторът предварително трябва да набележи основните зависимости между тези широки области, открити по време на първоначалната мозъчна атака. Например: трафикът на наркотици (широка област) може да нараства вследствие на по-добра комуникация (взаимозависимост) между националните и международните групировки на организираната престъпност (широка област). След това трябва да се анализира как информацията от сканираната околна среда въздейства върху тези зависимости. Така например новата технология (PESTEL) въведе по-голям обхват на мобилните телефони, което позволява по-лесна комуникация между групировките на организираната престъпност.

²⁴ *Psychology of Intelligence Analysis*. Richards J. Heuer Jr. Centre for the Study of Intelligence, Central Intelligence Agency, 1999.

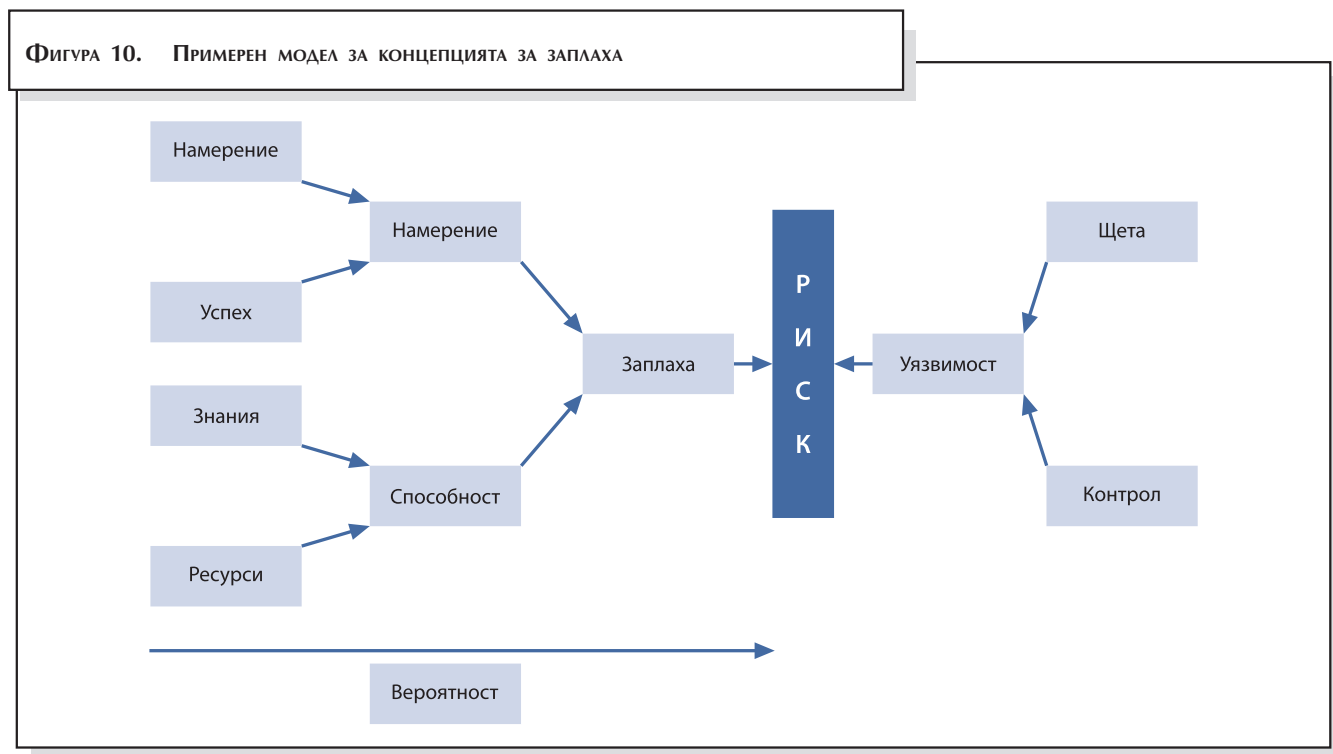
70. По този начин ще се постигне по-добро **фокусиране** на анализа и ще се очертаят областите, в които може да се наложи допълнително събиране на данни. Например забелязано е тясно сътрудничество между две различни групировки на организираната престъпност в страната X. Едната участва в предлагането на наркотици в страната X, а другата – в контрабанда на хора през страната X към страната Y. Сканирането на околната среда установи слабо законодателство и липса на заделени ресурси за справяне с нелегалната миграция, в частност, когато страната X е само транзитна страна, а не крайна цел. В този случай анализаторът ще се съсредоточи върху събирането на допълнителна информация в тези специфични области.

71. Процесът на събиране на информация за широките области, оценката на националната среда и нейното въздействие върху тези области, както и взаимните зависимости между тях продължава понататък. Извършва се допълнително събиране на данни за набелязаните по-важни сфери, за които е необходима повече информация – в тези случаи се констатират т.нар. **информационни непълноти**. Разбира се, недостиг на информация винаги ще съществува, тъй като е почти невъзможно да се получи цялата необходима информация. Истинското умение е в това да се определят критично важните непълноти на информацията и те да бъдат **минимизирани**, доколкото това е възможно. Анализаторът трябва да продължи да проучва пристигащата информация, да описва ситуацията, както тя изглежда от тези доклади, и да набележи несъответствията в данните, които изискват допълнителни обяснения или повече информация за определени области. Това е оптималното изискване при анализа на ситуационния доклад. В него анализаторът не цели да измери и оцени настоящите или бъдещите заплахи, а просто показва текущата ситуация при тежката и организираната престъпност, съществуваща в тази национална среда, а за да научим повече, се нуждаем от ограничаване на информационните непълноти.

72. За да се изготви **ориентиран към бъдещето доклад СОСТА**, чието предназначение е да **осигури на съответната държава вярната информация за проактивно справяне с бъдещите заплахи от тежките престъпления и организираната престъпност, е необходим допълнителен и много по-задълбочен анализ**. Следващите параграфи очертават възможната методология за това. Наред с нея обаче трябва да се има предвид съществуването и на други възможни алтернативи поради големия брой аналитични инструменти и техники. С оглед прилагането на най-подходящата за дадена страна методология и съответните й инструменти и техники е необходимо да се проведе професионално обучение, което да допълни настоящото ръководство.

73. Има много елементи и въпроси, които трябва да се вземат предвид при изготвянето на оценка на рисковете, като от най-голямо значение е дефинирането на понятието „риск/заплаха“. Няма проста дефиниция на заплахата, която може да се прилага във всички случаи. Все пак има някои постоянни елементи на концепцията за заплахата. Те включват понятия като **способност, намерение, риск**,

вреда, уязвимост и вероятност. В тази връзка е важно да има ясно разбиране и съгласие около параметрите на техническото задание при възлагането на доклада, тъй като това включва и дефинирането на заплахите, както и съответната методология, която определя как тези рискове ще бъдат анализирани. Моделът по-долу дава един пример за това, как тези елементи са взаимно свързани²⁵:

74. В рамките на този модел заплахата ще съществува само ако има „намерение“ и „способност“ за нейното осъществяване. Ако нито намерението, нито способността съществуват, тогава няма заплаха. Намерението се определя от очакванията за „успех“ и „желание“ за заплахата. Ако е налице схващането, че заплахата няма шансове за успех, или пък ако няма достатъчно желание за нейното реализиране, това не води до „намерение“ и следователно не е налице и заплахата. Категорията „способност“ включва „знание“ и „ресурси“ за осъществяване на дадена заплахата. И тук, ако някоя от тези категории липсва, нямаме заплахата. Вероятността от реализирането на заплахата зависи от това, до каква степен всеки от тези елементи присъства в картината. Стопроцентното очакване на успех, наличието на желание, знания и ресурси водят до 100 % вероятност, че заплахата ще се осъществи.

75. Но и при наличието на стопроцентова вероятност за реализирането на заплахата това не означава, че има 100 % шанс за постигане на успех. Той ще зависи от „уязвимостта“ на този, който е застрашен. Това от своя страна се определя от „щетите“ (или въздействието),

²⁵ В текста се обяснява, че има различни начини за обвързване на тези елементи. Например „способност“ и „капацитет“ може да се окажат по-добри индикатори за уязвимост, отколкото „щети“ и „контрол“, както и че „щети“ би трябвало да бъде свързано с понятието „рискове“ в даденото уравнение.

причинени при реализирането на заплахата, и от наличните механизми за „контрол“, чрез които се намалява „уязвимостта“ на обекта. Когато не е налице „щета“, причинена от реализирана заплаха, или там, където механизмите за контрол са напълно ефективни, тогава няма „уязвимост“.

76. В реалния свят на тежката и организираната престъпност не съществуват абсолютни стойности – 100 % или 0 %. В резултат на това често е налице ситуация, в която заплахата и уязвимост се припокриват. Когато това се случи, имаме „риск“. Затова трябва да има много добро разбиране за потребностите на ползвателите на доклада при определянето на заплахите в националния доклад СОСТА. Дали въпросният ползвател желае да бъдат оценени и елементите на риска, т.е. възможните щети от реализирането на заплахата, както и да бъде изготвена оценка на механизмите за контрол, за да се намали „уязвимостта“? В крайна сметка въпрос за предпочитание е дали докладът ще се нарича оценка на риска или оценка на заплахите; важното е ползвателят и анализаторът да се споразумеят за това, което трябва да бъде изготвено, и как да стане това. Отново трябва да се подчертае важността на договарянето и правилното разбиране на параметрите на възлагания доклад, включително и на методологическия подход, който трябва да бъде следван. Това ще включва и съответното дефиниране на всеки елемент от модела.

77. След уточняване на параметрите на доклада и следователно на целите и задачите на СОСТА, както и след изготвянето на ситуационния доклад има различни аналитични инструменти и техники, които могат да се прилагат при обработката на информацията с оглед получаването на очакваните резултати. Преди да ги разгледаме обаче, трябва да отбележим, че има някои елементи на стратегическия анализ, които са общи, независимо от това, какъв аналитичен подход е възприет. Това са „човешки“ елементи и тяхното влияние върху анализа трябва да бъде взето предвид. „Възприятието“ като категория бе споменато в този раздел (параграф 68). С тази категория е свързано понятието **„рационалност“**. Анализаторът трябва да е наясно, когато провежда своя анализ, че онова, което може да изглежда като ирационално решение, взето от едно лице, е от гледна точка на индивида напълно рационално. Анализаторът е длъжен да има предвид, че рационалността е относителна при всеки индивид и да се съобразява с това в своя анализ. Тя изисква от анализатора да се постави в положението на човек или група, която се анализира. Така например от гледна точка на анализатора може би няма никаква логика в това един човек произволно да избере и да убие полицаи. Индивидуалният извършител на този акт обаче може би го е направил, за да докаже своите качества при приемането си от определена престъпна група.

78. Предположенията също са свързани с понятия като „гледна точка“ и „рационалност“. Те помагат на анализатора да се ориентира по-бързо в един свят на прекалено много информация. Предположенията са необходими, за да може да се доразвие анализът. По-важното е самият анализатор да си дава сметка, че става дума за предположение и – когато това е важно за самия анализ, да от-

белязва това в методологията. Например, когато имаме определена група лица, замесени в контрабандата на хора, основно предположение може да бъде, че тази група се занимава с тази дейност с цел финансово облагодетелстване. Подобно предположение ще се отрази на аналитичния подход. Ако обаче се предполага, че групата всъщност участва в контрабандата на хора, защото иска да помогне на другите да намерят по-добър живот и че в случая печалбата не е водещ мотив, това ще доведе до друг аналитичен подход.

79. Всички човешки фактори по отношение на анализа могат да се квалифицират като метапознание, с други думи, „да мисля за това, как се мисли“. Анализаторът трябва да вземе под внимание влиянието, което различните **гледни точки, рационалността и предположенията** могат да имат върху неговия анализ и да предприеме стъпки как да се намали това въздействие.

2.6. НАПИСВАНЕ

80. След като бъде изготвен приемлив ситуационен доклад, той се използва като основа за написването на SOCTA. Както бе отбелязано, важно е да сме наясно какво знаем и да се идентифицират информационните непълноти, преди да се премине към цялостна национална оценка на заплахите. Добавената стойност, която представлява оценката на заплахите, е способността да се отиде отвъд описанието, да се извърши анализ на риска и да се очертаят приоритетните заплахи. Това става с помощта на т.нар. „SWOT анализ“ и чрез формулиране на аргументи, които подкрепят препоръките в доклада.

81. Съществуват редица аналитични подходи, които могат да бъдат следвани при изготвянето на SOCTA. Поставените задачи и уточнените параметри на възложения доклад ще определят кои от тези подходи или комбинация от подходи трябва да се използват (методология). Затова приведените по-долу подходи са предназначени да дадат възможност да се изберат онези от тях, които най-добре съответстват на потребностите на клиентите и предлагат по-висока добавена стойност.

Стъпка 7 – SWOT анализ

82. В рамките на правоприлагащите среди **SWOT анализът** на околната среда често се използва като допълнение на логическия анализ PESTEL. Терминът SWOT е аббревиатура, съставена от първите букви на английските думи, означаващи следните понятия: силни и слаби страни, възможности и заплахи. След като е извършил анализът PESTEL, анализаторът вече ще е идентифицирал някои основни мотиви (подтици) при тежките престъпления и организираната престъпност в рамките на съответната правоохранителна среда. На този етап SWOT анализът може да се прилага за улесняване оценката на начина, по който тежката и организираната престъпност могат да се

възползват от тези мотиви и какви бариири могат да ограничат тяхната способност да ги експлоатират. Частта от анализа, посветена на силата и слабостта, се концентрира върху силните и слабите страни на организирана престъпна група (ОПГ), докато частта, посветена на възможностите и заплахите, акцентира върху възможностите и заплахите, които предлага съответният пазар (околна среда).

Стъпка 7 – Примерен SWOT анализ

По-долу се привеждат някои ключови фактори, които трябва да бъдат взети предвид при извършването на SWOT анализ на ОПГ, участваща в трафика на хероин в страната X.

Силни страни

- Вътрешна организация и структура.
- Ресурси и умения, с които групата разполага.
- Подкрепата на национално и международно ниво от страна на изявени и тясно свързани помежду си престъпници.

Слаби страни

- Липса на доверие между членовете на групата.
- Нежелание да си сътрудничат с други ОПГ.
- Широката известност на ОПГ привлича вниманието на правоохранителните органи.

Възможности

- Либерален граничен контрол, предлагащ навлизане в нови пазари.
- Промяна на политическите приоритети чрез разграничаване от трафика на наркотици.
- Премахване или намаляване на финансирани от държавния бюджет центрове за лечение на наркомамониите.

Заплахи

- Разширяване влиянието на съперничещи си ОПГ на пазара.
- Законодателни промени, предвиждащи въвеждане на строги наказания за членство в ОПГ.
- Национална разяснителна кампания на злоупотребата с наркотици.

83. Тази техника на SWOT анализ може да се използва и за други видове организации. Например тя може да се използва и от правоприлагаща агенция, която оценява собствените си силни и слаби страни, възможностите и заплахите, които съществуват в околната среда, в областта на борбата срещу тежката и организираната престъпност.

Оформяне на доводи

84. Използвайки посочените техники на PESTEL и SWOT, анализаторът продължава работата си по **формулирането на своите аргументи**. Анализаторът трябва да докаже защо предлаганото обяснение е валидно и включва различни елементи като факти, отчети, индуктивни и дедуктивни разсъждения. SOCTA би трябвало да въплъти етоса на добрия индуктивен анализ, който се състои в това да се разгледа

наличната информация и да се отиде „отвъд фактите“, за да се формулират заключения и да се получи ясна представа.

85. Анализаторът използва фактите (като отделни елементи на познанието), като ги вплита в твърдения, отразяващи ключов момент. След това те ще бъдат възприети и ще бъде изградена хипотеза. Самата хипотеза представлява логично разсъждение/аргументация. Например:

Факт: „Сократ е човек.“

Факт: Всички хора са смъртни.

Твърдение: „Сократ е смъртен (дедуктивно заключение).“

Това е известно като дедуктивно заключение. Логиката тук е, че то трябва да е вярно, след като се знае, че фактите, върху които е построено, са верни.

Факт: Джон Смит се е свързал с известни престъпници.

Факт: Джон Смит е без видими доходи.

Факт: Джон Смит живее много разточително.

Твърдение: Джон Смит печели от престъпността (индуктивно заключение).

Този метод е известен като индуктивно разсъждение/заключение, а именно, че твърдението може да се счита за вярно, като се имат предвид фактите, върху които то се гради. Възможно е Джон Смит да е спечелил от държавната лотария или да има богати родители. Поредица от свързани твърдения впоследствие се използват за сърцевината на доклада – хипотезата.

Изявление: Джон Смит печели от престъпност.

Изявление: По-голямата част от сътрудниците на Джон Смит имат връзки с трафика на наркотици.

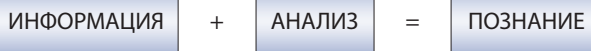
Изявление: Джон Смит притежава малка яхта, която синът му управлява редовно.

Хипотеза: Джон Смит организира внос на наркотици с помощта на яхта, управлявана от сина му.

86. Хипотезата трябва да бъде тествана в опит да се докаже или опровергае нейната валидност. Това на свой ред може да изисква допълнително събиране на данни. Анализаторът трябва също да се опита и да идентифицира алтернативни хипотези за една и съща информация. Това гарантира, че няма да се допусне изкривяване на анализа поради отчитането на един-единствен вариант. Този метод е известен като **анализ на конкуриращи се хипотези** (АКХ). Изграждането и тестването на хипотези е централната тема на анализа и в крайна сметка всички формулирани в доклада препоръки ще бъдат изградени около хипотезите, предвидени от анализатора.

87. Както беше отбелязано по-горе, възложителят на заданието SOCTA може да изрази желание в него да се обърне внимание на уязвимостта на обществото и държавата, предизвикани от заплахите от тежката

Фигура 11. От информация към познание

и организираната престъпност. При оценката на уязвимостта една от съставните категории е „щетите“. Анализаторът трябва да разгледа не само очевидни и непосредствени вреди, причинени от заплахи, като например загуба на живот, но и

произтеклите от нея въздействия и последици. Така например трафикът на наркотици носи очевидна вреда за здравето на наркоманите, но вредата за обществото може да е по-незначителна. Когато наркомани крадат пари или стоки, с които да си плащат наркотиците, държавата може да бъде принудена да поеме медицински разходи за лечение. Може дори да има по-широки последици, ако съответната страна се възприема от международната общност като държава, която има голям проблем със злоупотребата с наркотици. Това може да засегне туризма, привличането на чуждестранни инвестиции и др.

88. Другата съставна част на категорията „уязвимост“ е **механизъмът за контрол**, който противодейства на заплахата. Това са съществуващите контрамерки, целящи намаляване уязвимостта на който и да е застрашен обект. Това може да бъде физическа охрана на сгради, хора и т.н. или може да включва процеси и процедури, които да помогнат за намаляване на уязвимостта. Подобен пример е наличието на правоохранителна дирекция за борба срещу трафика на наркотици.

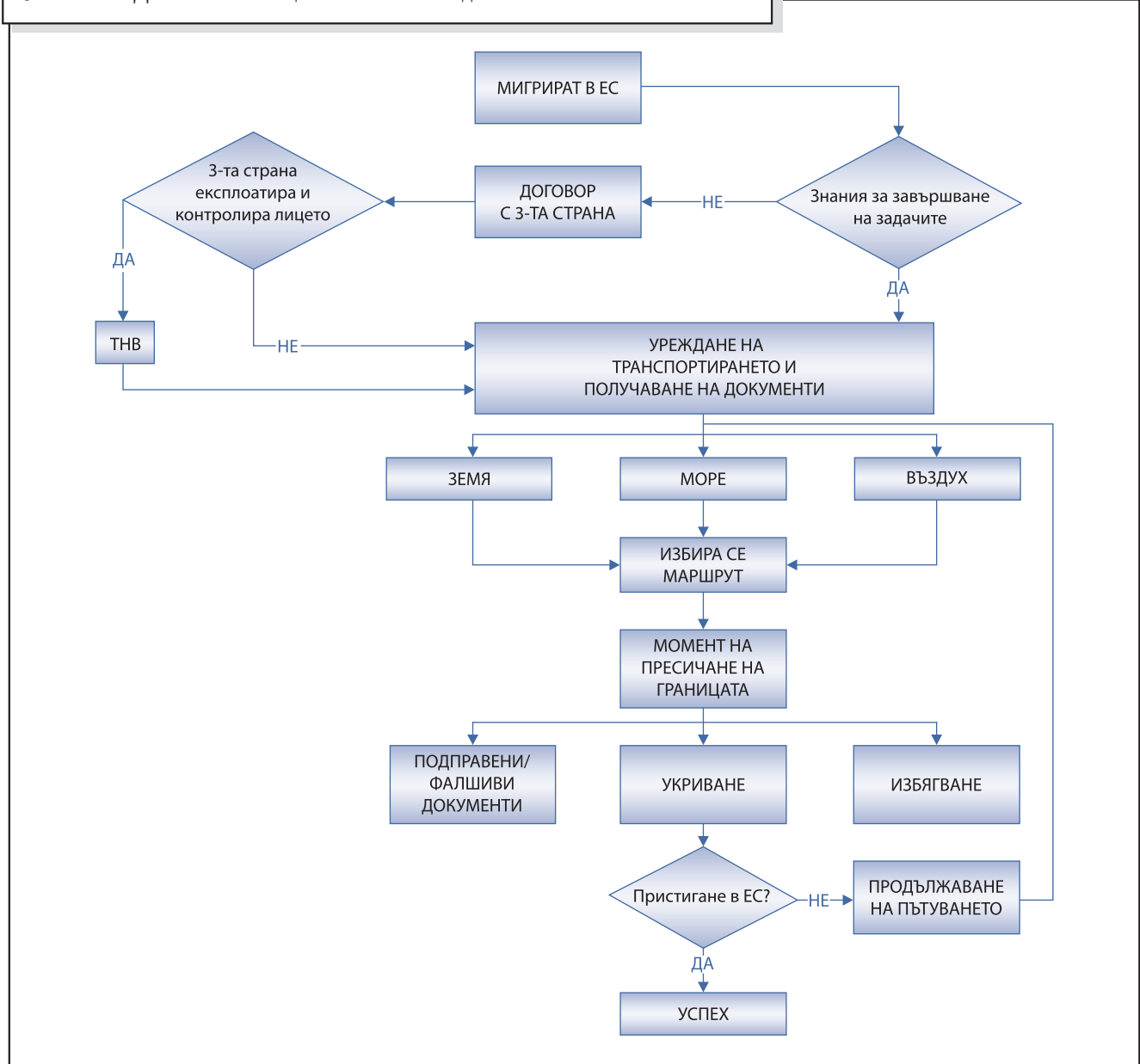
89. Има много аналитични инструменти и техники за подпомагане идентифицирането на мотивите за заплахите, на които се дължи уязвимостта. **Профилирането на пазарите и анализът на криминалния бизнес** са две такива техники за използване на 5W1H подхода (вж. параграф 63) и могат да бъдат изключително полезни при съставянето на СОСТА.

90. Полезен аналитичен инструмент за определяне на уязвимостта е използването на **диаграма на процесите**. Това е представяне в диаграми на всеки процес, когато са налице потоци от (нелегални) стоки. В правоприлагашите среди това може да е поток от наркотици, пари, оръжия, комуникации и др. Диаграми на процесите могат да помогнат при идентифицирането на областите на уязвимост в рамките на този процес, за подобряване на организационното познание на определен процес чрез изследване на начина на действие, за разкриване възможностите за препятстване на правоприлагашите органи и за очертаване на информационните липси.

91. Диаграмите на процеси изискват от анализатора да нахъса процеса на определени ключови, следващи един след друг, зависими и паралелни събития в рамките на определен поток. В приведения по-долу пример е показана опростена блоксхема за контрабанда на мигранти в Европейския съюз.

Показаният пример е опростена схема на поточна диаграма, изобразяваща контрабандата на имигранти в Европейския съюз. В нея са

ФИГУРА 12. ДИАГРАМА НА ПРОЦЕСИТЕ ЗА КОНТРАБАНДА НА МИГРАНТИ В ЕС

идентифицирани някои ключови елементи на процеса и порядъка, в който те се случват. От схемата можем да различим, че на определен етап се осъществява успешно преминаване на границата. То може да се извърши по различни начини, но в схемата този етап е означен като ключово уязвим за целия процес. Освен това схемата дава представа за това, че транспортът и снабдяването със съответни документи са ключови компоненти на процеса. Тази схема може да се използва като основа за областите, върху които да се съсредоточат контрамерките на правоприлагащите органи.

92. След като сме използвали поредица от аналитични инструменти и техники за идентифициране и оценка на съставните части на заплахата и уязвимостта, вече сме в състояние да преценим какъв е рискът. Там, където се съчетават заплахата (дадено лице или група лица, които имат желание, очакват успех, имат знания и средства за изпълнение на

незаконен акт) и уязвимост (възможни вреди и недостатъчен контрол), възниква риск. Рисковете могат да се анализират, за да определят приоритетите и стратегиите за контрол.

Стъпка 8 – Анализ на риска²⁶

93. В рамките на процеса на анализиране на рисковете има три основни етапа:

- Идентифициране

Идентифицирането на риска може да дойде от страна на клиента по време на фаза 1 от информационно-аналитичния цикъл – чрез определяне насоките, планирането и поставянето на задачите. То може също да бъде ориентирано аналитично, т.е. анализ на определени дейности, които дотогава не са били идентифицирани като потенциални рискове.

- Анализ

Анализът на риска в средата на правоохранителните органи поначало е труден, тъй като обикновено изисква някаква форма на количествени заключения въз основа на данни, които не се поддават лесно на подобна манипулация. Като имаме предвид, че рискът е кулминацията на всички съставни части на категориите „заплаха“ и „уязвимост“, следва, че анализът на риска е комбинация от всички извършени дотук анализи за определяне степента на заплаха и уязвимост. Чрез анализа на риска се опитваме да измерим и след това да приоритизираме идентифицираните рискове и това обикновено се прави чрез използване на матрица.

Фигура 13. МАТРИЦА ЗА АНАЛИЗ НА РИСКА

94. Показаната матрица е от типа „две по две“ и може да се използва за определяне на приоритетите на бъдещите действия срещу определени рискове. Затова, ако предишният анализ идентифицира заплаха, за която има голяма вероятност да се реализира и би причинила сериозни последици, тогава рискът се нанася в графата „нужни са незабавни действия“. Ако за дадена заплаха се счита, че има малка вероятност от реализиране,

но високо въздействие, тогава рискът се отнася към графата за предприемане на действия „при първа възможност“, т.е. веднага,

²⁶ Макар че формално не е част от оценката на заплахите, анализът на рисковете позволява чрез използването на процеса SOCTA да бъдат приоритизирани съответните заплахи. Той е от полза и на фазата на формулирането на препоръки. Именно поради това бе решено този анализ да бъде включен в ръководството.

след като е било реагирано на рисковете, изискващи „незабавни действия“. При висока степен на вероятност и ниско ниво на въздействие се използва графа, в която се препоръчват „своевременни мерки“, а при малка вероятност и ниско ниво на въздействие се препоръчва „наблюдение“, за да се гарантира, че тези заплахи си остават малко вероятни и с нисък риск.

95. Тъй като този подход е твърде опростен, много организации използват по-сложни матрици от типа „три по три“²⁷. Те също не отчитат един друг фактор – фактора време. Така например почти всички учени са единомдушни, че до около 5 до 7 милиарда години нашето слънце или ще се взриви, или ще се самопогълне, унищожавайки Земята. При това използват матрица, според която това явление има голяма вероятност да се случи и ще има изключително голямо въздействие! Означава ли това, че се налагат „незабавни действия“? Очевидно не, тъй като рискът е толкова далеч в бъдещето, че да се подготвяме за него точно сега е безсмислено.

- Контрол

96. След като бъдат анализирани и подредени по приоритети съответните рискове, трябва да се обмисли как те биха могли да бъдат контролирани. Има пет традиционни метода за контрол на риска:

- Профилактика. Това означава пълното отстраняване на риска чрез намаляване на уязвимостта или заплахата до 0 %. Както вече бе казано, това е почти невъзможно.
- Ограничаване/намаляване. Това е по-вероятният изход от всеки опит за предотвратяване на риска. То включва разглеждане на всички елементи на риска и определяне в коя област да се положат усилия за намаляване на риска. Може ли опасността да бъде намалена чрез атакуване на ресурси, притежавани от лицата или групите, генериращи заплахата? Може ли да се намали уязвимостта чрез въвеждане на нови и по-чести проверки на граничния контрол?
- Трансфериране (прехвърляне). Това означава, че рискът се прехвърля към някой друг или нещо друго. В света на частния бизнес това обикновено води до закупуване на застраховка. В рамките на правоохранителните органи едва ли е приемливо прехвърляне на престъпна дейност от един регион в друг или от едно състояние в друго, въпреки че някои полицейски стратегии могат да имат такъв ефект. Например въвеждането на затворен кръг телевизия (CCTV) в центъра на града може да измести престъпността към околните райони, които не са обхванати от видеонаблюдение.
- Приемане на риска. Това е признание, че контролирането на риска не си заслужава разходите. В случая най-вероятно това ще обхване рисковете с най-ограничено въздействие в контекста на матрицата, отчитаща последиците и вероятностите от реализирането на рисковете.
- При извънредни ситуации. Тук се признава съществуването на риск, но също така се предвижда план за действие, в случай че той все пак се материализира. Много от местните правителства и държава-

²⁷ National Policing Improving Agency (2008) „Practice Advice on Analysis.“

та имат подобни планове в случай на природно бедствие и други извънредни събития.

Стъпка 9 – Формулиране на препоръки

97. След като приключи с анализа на риска, анализаторът трябва да формулира препоръките си към клиента. Те ще се опират на изградените от анализатора хипотези в контекста на анализа и върху констатираните ключови пропуски в наличната информация. На този етап има необходимост от провеждане на консултации с други експерти, по-специално с тесните специалисти. Това е препоръчително, тъй като те могат да проявят по-голяма проникателност при формулирането на типа препоръки, които биха имали най-голям ефект. Този принос обаче не бива да компрометира способността на анализаторите да формулират авторски и безпристрастни препоръки. В случая трябва да се има предвид, че мнозина от тези експерти, както и други заинтересовани страни могат да имат собствени причини при формулирането на някои предложения за препоръки. Аналитичният процес при изготвянето на SOCTA би трябвало вече да е дал достатъчно основание на анализатора, за да бъде той в състояние да формулира разумни и безпристрастни препоръки. Когато извършва това, анализаторът трябва да се опита тези препоръки да отговарят на изискванията на SMART. Това означава, че те трябва да бъдат:

- **Специфични:** Общи препоръки като „подобряване на международното сътрудничество“ е добре да се избягват. Препоръките трябва да са конкретни и подробни.
- **Измерими:** Успехът от изпълнението на препоръката трябва да може да се оцени.
- **Постижими:** Препоръките трябва да са реалистични.
- **Релевантни:** Те трябва да отразяват резултатите от анализа.
- **Навременни:** Те трябва да бъдат предвидени за осъществяване в разумни срокове.

Стъпка 9 – Пример за формулиране на препоръка

- Препоръчва се централното правителство да промени наказанията за участие в организирана престъпна група (както са определени съгласно действащото законодателство) от 5 години до 25 години лишаване от свобода. Тази промяна би трябвало да бъде приета възможно най-бързо и със сигурност в рамките на следващите 24 месеца. Това е препоръка от типа SMART поради следните причини:
 - Тя съдържа достатъчно подробности, за да бъде реализирана (специфична).
 - Всяка организирана престъпна група може да бъде наблюдавана (измерима).
 - Евентуална промяна в националното законодателство е нещо, което държавата може да контролира (постижима).
 - Според хипотезата няма ефикасно средство срещу членство в ОПГ (релевантна).
 - Предложен е и определен срок (своевременна).

98. Изготвянето на SOCTA изисква от анализатора да се заеме с голяма предметна област, а след това да намери начин да я раздроби на части, за да проучи заплахите, преди да я реконструира от гледна точка на бъдещата еволюция. Процесът по изготвянето на доклада, изложен в настоящото ръководство, съдържа някои методи за постигане на това разбиване на подобласти и реконструкция. Пример в тази насока е мозъчната атака при обсъждане на задачата, PESTEL, SWOT, анализът на процесите (потоците) и анализът на риска.

99. Така завършва аналитичният етап от информационно-аналитичния цикъл. В хода на работата са извършени следните дейности: договаряне на задачите, събиране на съответната информация и нейното обобщаване и оценка, прилагане на подходящи аналитични инструменти и методи, както и изготвяне на подходящи писмени препоръки. Така с развиването на този процес е вървяло и изготвянето на доклада. Настъпва моментът да покажете всички елементи заедно в един завършен продукт.

2.7. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ОТЗИВИ

100. Етапът на разпространяването завършва информационно-аналитичния цикъл и се характеризира с предаването на крайния продукт на клиента. В случая на националния доклад SOCTA това ще бъде под формата на писмен доклад. Съставителят на доклада може да бъде помолен да представи и защити продукта устно в присъствието на клиента и други заинтересовани страни.

Стъпка 10 – Разпространяване на резултатите

101. Съществуват редица елементи, които трябва да бъдат съобразени при изготвянето на писмен доклад, но от решаващо значение е да не се забравя, че той е написан за подпомагане на клиента в разбирането на съответната проблематика. Докладът трябва да бъде средство за по-добро разбиране на въпросите. С оглед на това е необходимо да се обърне внимание на няколко пункта:

По отношение на структурата на доклада

Пример за структурата на доклада се съдържа в този раздел (точка 104). Ако обобщим, докладът трябва да има:

- Начало. Това включва и въведението. В тази част се излагат задачите, параметрите на доклада и методологията.
- Средна част. Това е най-голямата част от доклада, съдържаща включително и анализа. Тя трябва да покаже, че задачата, определена в началото, е била решена.
- Край. Това е заключението, което обобщава основните твърдения и информационните липси, като дава препоръки там, където това е необходимо.

Формат на доклада

Докладът трябва да представлява цялостен текст с използване на един и същ шрифт. Може да се помисли с оглед разнообразяването на текста/доклада да бъдат въведени и други елементи – снимки, диаграми, булети и др. Всяка глава трябва да започва на нова страница, като е добре да се избягва ситуиране на заглавия в дъното на страницата. Въпроси като например производството на хартиени копия и електронни копия в различни формати – например PDF файлове, също трябва да намерят отговор.

Стил на доклада

Когато се разсъждава какъв език/стил да има докладът, трябва да се припомня, че той трябва да бъде съобразен с потребностите на клиента. Бъдете внимателни, когато използвате съкращения или „жаргон“ (професионален жаргон), тъй като това невинаги може да бъде лесно разбрано от читателя. Помислете дали не е необходим речник на важните термини и абривиатури. Когато се цитират източници, трябва да има достатъчно подробности, за да може читателят да прецени валидността на източника, освен ако самият източник не е поискал изрично да не бъде разкриван (за класифицирането на информацията вж. т. 54, а за кодовете – т. 55).

Съдържание на доклада

Докладът трябва да очертае ясно следните елементи:

- Основните твърдения, подкрепени от логически аргументи, т.е. кулминацията на анализа.
- Информационните липси, установени чрез анализа.
- Препоръките, които отговарят на условията SMART (вж. т. 97) и са изготвени въз основа на анализа.

102. Когато се изготвя анализът, е важно постоянно да се преглежда извършената работа с оглед да не се губи фокусът върху задачата. Също така е важно след приключването на първия проект на доклада той да бъде прегледан критично от експертна група и ако е възможно, от външни специалисти, включително и от част от участниците в първоначалната мозъчна атака. Проектът на доклада трябва да бъде коригиран върху хартиено копие, върху което е отбелязано, че става дума за „проект“.

103. След като докладът е бил обсъден, коригиран и утвърден, той е готов за разпространяване. На този етап би трябвало да се прегледат статутът на допуск на съдържащата се в него информация, както и съответните кодове. На този етап също така трябва да се състави списък на адресатите на документа. Всяко копие трябва да бъде индивидуално номерирано и съотнесено към всеки получател. Тези усилия имат важно значение, в случай че има по-нататъшно неразрешено разпространяване на доклада.

104. Както бе посочено по-рано, писменият доклад може да бъде придружен с устно представяне. Това е още една възможност посланието, съдържащо се в доклада, да бъде популяризирано. Водещият (презентаторът) трябва да се съобрази със следните елементи:

- Преди представянето

Презентаторът трябва да разбере целта на представянето – дали то се прави, за да се представят ключови изводи, да се обсъдят препоръките или методологията, или просто за да се обобщи целият доклад? Водещият трябва да познава публиката, с колко време разполагат присъстващите, какъв трябва да е стилът на презентацията (използване на нагледни материали и т.н.) и да репетира провеждането на брифинга/представянето.

- По време на представянето

Преценете дали трябва да се чете предварително подготвен текст, или ще са достатъчни кратки опорни точки. Ще се отговаря ли на въпроси по време на самия брифинг, или след приключването на презентацията?

- След представянето

Налага ли се допълнителна работа, ако са били обещани разяснения на някои въпроси или преработване на някои елементи от доклада?

Стъпка 10 – Примерна структура на доклада

Предговор

Този раздел обикновено се пише от ръководителя на организацията/отдела, на която е възложено да изготви документа. Той включва обяснение защо е предприето това начинание и какво се цели с този документ, както и благодарности на различните участници в изработването му.

Резюме

Този раздел не е задължителен и е включен само ако документът е особено дълъг или е насочен към онези, за които вероятността да прочетат пълния текст е малка. Резюмето съдържа основните решения, информационните липси и препоръките на доклада. То обикновено е относително кратко (от 1 до 2 страници).

Въведение

В този раздел ще бъдат дадени обяснения малко по-подробно, отколкото това е направено в предговора, като докладът ще бъде разгледан в контекста на задачите и координацията между националните правоприлагащи органи. В него ще бъдат разгледани фундаментът и

разработването на доклада, като се очертаят някои ключови трудности, както и постигнатите резултати.

Цели и задачи (алтернативно изложение на техническите параметри)

В този раздел на читателя се предоставя информация за поставените задачи, за възложителя и за начина на изготвянето на доклада. Той ще включва и точното дефиниране на задачите и параметрите на заданието, както и използваната методология.

Основният текст на доклада

В него се съдържа целият анализ, който ще бъде изложен в логически оформени подраздели в зависимост от методологията и използваните аналитични подходи. Това е най-голямата част от доклада и съдържа цялата информация, от която се нуждае читателят, за да се убеди в истинността на анализа, направен в рамките на целия документ. В него ще бъдат очертани ключовите изводи и информационните липси.

Заклучение

В този раздел се прави кратък обзор на документа с излагане на ключови изводи и информационни липси. Цялата информация, съдържаща се в заключението, би трябвало да е налице на друго място в доклада. В този раздел не бива да се въвежда нищо ново.

Препоръки

В този раздел ще бъдат направени препоръки за борба срещу заплахите, идентифицирани в рамките на SOCTA. Не всички клиенти поставят изискване за изготвяне на препоръки, така че това би трябвало да бъде договорено по време на преговорите за техническите параметри на заданието. Препоръките трябва да отговарят на изискванията SMART.

105. След като са били отделени време, усилия и много други ресурси при изготвянето на доклада, се налага да бъдат получени **отзиви** за стойността на SOCTA. Това се извършва с оглед оценката на въздействието на SOCTA, както и за подобряване на процеса и методологията при изготвянето на следващи подобни доклади.

Стъпка 11 – Отзиви

106. Това може да стане чрез предоставяне на формуляр за мнения, който да бъде приложен към доклада. С формуляра получателите се приканват да споделят свои критични коментари по ключови въпроси като полезност, актуалност и точност на документа. Необходимо е да се отбележи, че обичайният процент на получените обратни мнения е около 10 %, така че може да се наложи проактивен подход за насърчаване на отзиви от получателите на доклада.

107. Може да се организира среща с основните заинтересовани страни за обсъждане в полуструктуриран формат ценността на SOCTA и как докладът може да бъде подобрен. Подобна среща трябва да бъде модерирана от безпристрастен председател. Дискусията ще визира редица въпроси и основни области, свързани със съдържанието на SOCTA. Организаторите трябва да изпратят предварително дадения въпросник на участниците в срещата.

108. Предимствата на SOCTA могат да се оценят и от мониторинга на подходящи показатели, свързани с резултатите от SOCTA. Например може да се организира мониторинг за препоръката продължителността на присъдата за производство на синтетични наркотици да се увеличи. Друг пример е да се следи до каква степен констатираните информационни липси по въпроса за трафика на оръжие са намалели.

ФИГУРА 14. ИНФОРМАЦИОНЕН ЦИКЪЛ

Предаването на доклада на клиента, последвано от разглеждането на отзивите, завършва информационно-аналитичния цикъл. След като удовлетвори изискванията при поставянето на задачата, докладът SOCTA предоставя върната информация, която би позволила изпълнението на взетите от политиките и ръководителите на ведомства решения, основаващи се на информираност. Основните изводи, информационните липси и препоръките в доклада също ще подпомогнат формулирането на следващия цикъл на планиране, ръководство и възлагане на задачи.

Този процес гарантира координиран, ефективен и усъвършенстван национален отговор на заплахите от тежките престъпления и организираната престъпност.

2.8. КОНТРОЛЕН ЛИСТ

1. Заделени ли са необходимите ресурси за SOCTA?
2. Извършено ли е необходимото обучение?
3. Кой ще участва в мозъчните атаки – представители на правоприлагащи агенции, правителствени институции, международни организации, научни институти, частен/публичен сектор?
4. Има ли ясни параметри на заданието?
5. Определени ли са широките области за събиране на данни?

6. Съставен ли е план за събиране на данни и списък на подходящите източници?
7. Къде и как ще съхраняваме и гарантираме сигурността на информацията?
8. Каква система ще използваме за оценка на информацията?
9. Извършено ли е сканиране на околната среда?
10. Уточнени ли са информационните празноти?
11. Използвани ли са релевантни аналитични техники?
12. Логичен ли е стилът на доклада?
13. Как докладът бе използван?

ФИГУРА 15. КОНТРОЛЕН ЛИСТ

3. ОБУЧЕНИЕ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА СОСТА

109. Целта на настоящия наръчник е да се осигурят достатъчно обща информация и напътствия, които да позволят на потребителя да разработи основите на националния СОСТА. Въпреки това анализираниите области са толкова обширни, националните различия – толкова уникални, и изискваните аналитични умения – толкова специфични, че няма такова общо ръководство, което да може да обхваща всичко и в дълбочина, за да може да послужи като пригодно помагало за изготвянето на национален доклад СОСТА. Затова се предвижда да бъде предложено съответно обучение на онези, които са натоварени да използват или да изготвят националния СОСТА.

110. Обучението цели предоставянето на подходящ набор от адекватни умения на лицата, натоварени със задачата да изготвят СОСТА, като същевременно отчита техните национални специфики и наличните ресурси за решаването на задачата. Обучението трябва да продължи една работна седмица от 40 (четиридесет) часа и да бъде основано на методологията, предложена в настоящото ръководство.

111. През първия ден на обучението процесът е насочен и към ръководителите на инициативата СОСТА, както и към лицата-възложители на доклада, т.е. потребителите. Препоръчваме възможно най-много от тези лица да присъстват на първия ден от обучението. Това ще помогне за заздравяването на отношенията между различните страни, участващи в целия проект СОСТА. Това също така ще даде възможност за обсъждане на възможните проблеми и за тяхното по-бързо решаване.

112. По-долу се привеждат потенциален график на занятията, както и кратките учебни цели за всеки елемент.

113. Обучението е разделено на пет основни модула (ОМ) и цели ползотворното прилагане на теоретичните познания.

Ден 1

ОМ1а – Въведение в курса

- Участниците се представят един на друг и на преподавателя
- Въвеждане на основните елементи на курса
- Определяне очакванията на участниците от курса

ОМ4а – Информация и правоприлагащи органи

- Разликата между информация и информационно-аналитични данни
- Вземане на решения, основаващи се на информацията: какво е то и защо представлява добра идея
- Как националният СОСТА се вписва в политиката, основана на информираност

ТАБЛИЦА 7. ПРИМЕРЕН ГРАФИК ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО SOCTA

		1.	2.	3.	4.	5.
1.	08.30-09.20	Въвеждане	Творческо мислене	План за събиране на данни	Аналитични подходи	Риск
2.	09.30-10.20	Разузнаване и правоприлагане	Упражнение 1А; мозъчна атака	Управление на информацията		Упражнение 9; Риск
	10.20-10.40	Кафе пауза				
3.	10.40-11.20	Какво е SOCTA?	Упражнение 1Б; Карта на мозъка	Сканиране на средата (PESTEL)	Заплаха	Индикатори и предупреждения
4.	11.30-12.20	Планиране на SOCTA	Упражнение 1В; „Шестте шапки“	Упражнение 3; PESTEL	Упражнение 6; Заплаха	Упражнение 10; Индикатори и предупреждения
	12.20-13.30	Обяд				
5.	13.30-14.20	Възлагане на SOCTA	Параметри (определяне на задачата)	Логика	Уязвимост	Писане на сценарии
6.	14.30-15.20	Дискусия; Как да работи SOCTA		Упражнение 4; Логика	Упражнение 7; Уязвимост	Упражнение 11; Писане на сценарий
	15.20-15.40	Кафе пауза				
7.	15.40-16.30	Психология на анализа	Упражнение 2; Параметри	Формулиране на доводи	SWOT анализ	Разпространение
8.	16.40-17.30		Параметри – презентация	Упражнение 5; Развиване на хипотези	Упражнение 8; SWOT анализ	Примерен случай
Край						

OM2a – Какво е SOCTA?

- Обсъждане на част 1 от ръководството. Защо имаме нужда от него, какво представлява, запознаване с ключови елементи

OM2b – планиране на проекта

- Елементите, които се вземат предвид при планирането на голям проект
- Обвързването на тези елементи (хора, време, зависимости и т.н.) в рамките на SOCTA

ОМ2с – възлагане на СОСТА

- Какво искат възложителите на СОСТА (определяне на задачите)
- Различните искания и оказваният натиск върху анализатора и как да се справим с тези искания и натиск
- Последваща дискусия по въпросите, повдигнати до момента, с акцент върху добрите практики срещу институционалната култура, т.е. какво ще е ефективно и какво – не, защо и как този проблем може да бъде решен

ОМ1b – Психология на анализа

- Разглеждане на „човешките“ елементи на анализа с акцент върху възприятието, рационалността и предположенията и как те влияят на нашия анализ
- Механизми за справяне с тези „човешки“ елементи; съчетаването между изкуството и науката

Ден 2

ОМ1с – Творческо мислене

- Подчертаване необходимостта от творческо мислене в анализа
- Излагане на различните техники за творческо мислене
- Комбиниране на три от тези методи: мозъчна атака, „картографиране“ на ума и „шестте шапки“ в рамките на практически упражнения

ОМ2b – Техническите параметри (определяне на задачите)

- Дискутиране на значението на правилното дефиниране на задачите
- Какво е концептуален модел и как той може да помогне при определянето на обхвата на работата
- Написване на методология
- Практическо упражнение с използване на всички научени елементи при формулирането на параметрите на задачите

Ден 3

ОМ4b – Планиране събирането на информация

- Необходимост за планиране на тази дейност
- Различните видове планове
- Елементи на плана, включващ събиране на източници, ресурси, включване на външни лица

ОМ4b – Управление на информацията

- Елементите на една добра ИМ система
- Оценка на информацията с фокус върху използването на системата „4 X 4“ (четири по четири)

OM3b – Сканиране на околната среда (PESTEL)

- Какво представлява сканирането на средата
- Защо това е необходимо да се направи
- Определяне на околната среда – някои техники за сканиране и преди всичко анализа PESTEL – последвано от практическо упражнение по анализа PESTEL

OM1d – Логика

- Критичното мислене
- Отиване отвъд фактите; индуктивни и дедуктивни методи

OM1e – Формулиране на доводи

- Ключови елементи
- Използване на модели за формулиране на аргументи

Ден 4**OM3c – Аналитични подходи**

- Разглеждане на някои други аналитични инструменти и техники за възможно използване в SOCTA
- Стойността на подхода 5W1H (въпросите кой, какво, кога, къде, защо и как)

OM3d – Що е заплахата

- Елементи на заплахата: намерение, способност и др.
- Как можем да „измерваме“ заплахата – вероятност
- Практическо упражнение по оценка на заплахата

OM3e – Уязвимост

- Елементите на уязвимостта; щети и контрол
- Разглеждане на първични, вторични и третични щети
- Практическо упражнение по оценка на уязвимостта

OM3f – SWOT анализ

- Елементите на SWOT; силните и слабите страни, възможностите и заплахите
- Кога и къде да се прилага SWOT анализ
- Практическо упражнение по прилагане на SWOT техника

Ден 5**OM3g – Анализ на риска**

- Елементите на риска; идентификация, анализ и контрол
- Препоръка за написването, включително препоръки от типа SMART

- Практическо упражнение по сравняване на рисковете

ОМ3h – Индикатори и предупреждения

- Какви са показателите и как те ни предупреждават
- Изкуството на идентифициране на добрите показатели
- Практическо упражнение в разработването на индикатори и предупреждения

ОМ3i – Написване на сценарий

- Какви са сценариите и как те могат да помогнат на правоприлагащите органи
- Как се структурират; основни елементи на процеса
- Практическо упражнение по писане на сценарий

ОМ5a – Разпространение

- Краен продукт; послание и съобщаване
- Устно изложение и писмено разпространение

ОМ5b – Примерен случай

- Преглед на вече завършени СОСТА
- Окончателна дискусия относно обучението. Дали то е отговорило на очакванията на участниците?

114. Необходимостта от някакво допълнително обучение за всеки, на когото е възложено да изготви СОСТА, е безспорна. Много концепции, инструменти и техники, изложени в това ръководство, ще могат да бъдат прилагани успешно единствено след обучение и практически опит. В текста на ръководството няколко ключови думи са отбелязани с удебелен шрифт. Това са елементи, които изискват специално внимание и които са по-подробно обяснени в рамките на обучението.

115. Обучението трябва да бъде пригодно към участниците, като се отчитат техните аналитични способности и средата, в която те работят. По този начин никога няма да има абсолютно същият обучителен курс, тъй като практическите упражнения за цялата учебна програма трябва да съответстват на тези особености. След приключването на седмицата за обучение участниците би следвало да се ползват с достатъчно доверие и компетентност за изготвянето на СОСТА.

II. ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ В ГЕРМАНИЯ: НАЦИОНАЛЕН СИТУАЦИОНЕН ДОКЛАД – 2008 Г.²⁸

БЮРО НА ФЕДЕРАЛНАТА КРИМИНАЛНА ПОЛИЦИЯ – ВКА

1. ПРЕДВАРИТЕЛНА БЕЛЕЖКА

Националният ситуационен доклад за организираната престъпност съдържа сбита информация за текущото положение и за тенденциите в областта на организираната престъпност.

Докладът е изготвен от Бюрото на федералната криминална полиция – ВКА, в сътрудничество с Бюрата на регионалната криминална полиция – ЛКА, Германската митническа разузнавателна служба – ЗКА, и Централата на федералната полиция въз основа на съществуващата дефиниция за „организирана престъпност“, формулирана от Работната полицейска и юридическа група (AG Justiz/Polizei) през май 1990. Данните за разследванията на организираната престъпност през годината са получени чрез прилагане на еднакви критерии в цялата страна.

²⁸ Organised Crime 2008: National Situation Report. Bundeskriminalamt, 2008.

2. СТАТИСТИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД

	2008	2007
Брой на разследванията	575	602
Предварителни доклади	271	295
Завършени разследвания	286	289
Общ брой на заподозрените	9 472	10 356
Идентифицирани нови заподозрени	4 251	4 630
Общ брой на националностите	112	113
Процент на германските уличени лица	41,7 %	42,1 %
Процент на негерманските заподозрени	58,3 %	57,9 %
В това число:		
турци	9,4 %	10 %
поляци	5,3 %	4,6 %
Хетерогенни престъпни структури	78,4 %	79,4 %
Хомогенни престъпни структури	21,6 %	20,6 %
Въоръжени престъпници	3,7 %	3,0 %
Групи, активни в повече криминални сфери	32,2 %	31,9 %
Констатирани щети	691,3 млн. евро	457,5 млн. евро
Предполагаеми печалби	663,2 млн. евро	480,6 млн. евро
Предварително конфискувано имущество	169,9 млн. евро	38,5 млн. евро

Престъпления с международен характер	87,7 %	85,2 %
Криминални области		
Трафик на наркотици и контрабанда	38,6 %	37 %
Престъпления, свързани с бизнеса	16,9 %	15,4 %
Престъпления срещу собствеността	13,7 %	16,6 %
Данъчни и митнически престъпления	8 %	6,1 %
Улесняване на незаконни имигранти	6,6 %	7 %
Престъпления, свързани с нощния живот	4,9 %	4,7 %
Фалшификации	4,4 %	4,7 %
Престъпления с употреба на насилие	3,8 %	4,2 %
Трафик на оръжие и контрабанда	0,7 %	0,7 %
Екологични престъпления	0,3 %	0,5 %
Други	3,2 %	3,1 %
Разследвания на:		
Изпиране на пари във връзка с чл. 261 на Наказателния кодекс	186	172
Програма за защита на свидетели	43	47
Конфискации на имущество	155	175

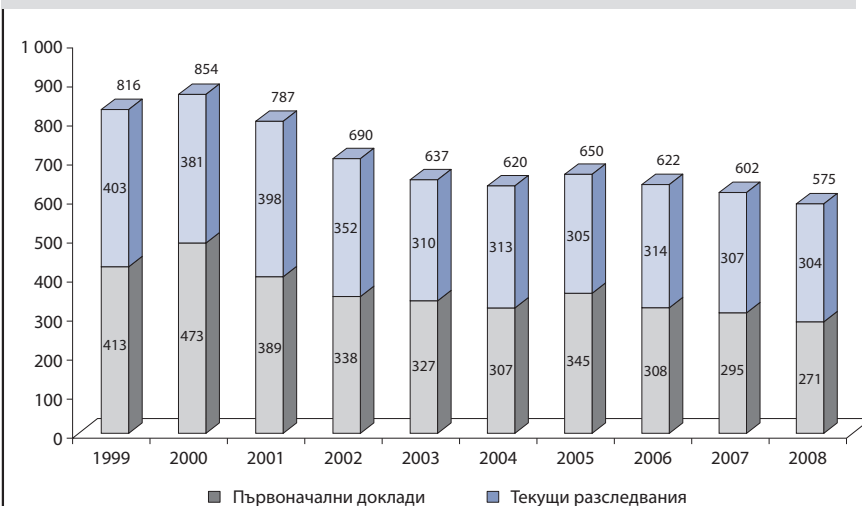
3. КРИМИНАЛНАТА СИТУАЦИЯ В ГЕРМАНИЯ

3.1. Разследвания

3.1.1. Брой на разследванията

През 2008 г. в Германия бяха извършени 575 разследвания на организирани престъпни групи. От тях 271 бяха започнати през 2008 г. (предварителни доклади), а 304 разследвания бяха започнати през предшестващата година. Бяха довършени 286 разследвания.

ФИГУРА 16. БРОЙ НА РАЗСЛЕДВАНИЯТА НА ОРГАНИЗИРАНИ ПРЕСТЪПНИ ГРУПИ

Източник: ВКА.

В сравнение с 2007 г. броят на разследванията на организирани групи е намалял с 4,5 %, докато спадът при предварителните доклади е бил -8,1 %.

Таблица 8 илюстрира регионалното разпределение на разследванията на ОПГ. Разпределянето на разследванията, извършвани от федералните власти по федерални провинции, е въз основа на разпределението на съответните прокурорски офиси.

Прави впечатление същественото увеличаване броя на разследванията в Берлин и

Хамбург при известно снижаване в Северен Рейн-Вестфалия, Бавария и Баден-Вюртемберг. През 2008 г. във федералната провинция Бремен не е извършено нито едно разследване на организирана престъпна група, докато през 2007 г. е имало 4 такива разследвания. В сравнение с 2007 г. през разглеждания период се наблюдават съвсем малки изменения в броя на разследванията, предприети от съответните федерални служби: при ВКА +2, федералната полиция -2, митниците -0.

3.1.2. Данни за организираната престъпност от разследванията

Следната работна дефиниция на термина „организирана престъпност“, възприета от работната група (AG Justiz/Polizei) през май 1990 г., служи за основа при подбора на разследванията на ОПГ, която се използва в настоящия доклад: „Организираната престъпност е планираното извършване на значими криминални престъпления с цел печалба и упражняване на власт, индивидуално или общо, при положение че се извършват от повече от две лица, всяко от които

ТАБЛИЦА 8. РЕГИОНАЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА РАЗСЛЕДВАНИЯТА НА ОПГ

	Власти на равнище провинция	ВКА	Федерална полиция	Митници	Общо
Северна Вестфалия	58	12	0	9	79
Бавария	63	4	2	9	78
Берлин	62	3	3	8	76
Долна Саксония	41	7	1	11	60
Хесе	40	11	1	6	58
Баден-Вюртемберг	44	1	2	5	52
Хамбург	35	2	2	3	42
Саксония	11	1	6	8	26
Рейнланд-Палатинат	22	0	1	1	24
Бранденбург	15	0	1	7	23
Шлезвиг-Холщайн	17	0	1	1	19
Саксония-Анхалт	9	0	0	4	13
Мекленбург-Вест Померания	7	1	2	2	12
Саарланд	11	1	0	0	12
Тюрингия	1	0	0	0	1
Бремен	0	0	0	0	0
Общо	436	43	22	74	575

Източник: ВКА.

изпълнява възложените му задачи и които си сътрудничат през неопределен период посредством:

- а) използването на търговски или квазибизнес структури;
- б) използването на сила или на други средства за сплашване;
- в) влиянието върху политиката, медиите, обществената администрация, съдебните власти или бизнес сектора."

Всички основни характеристики и най-малко една от специфичните характеристики, споменати по-долу, на дефиницията за „организирана престъпност“ трябва да са налице, за да може дадено престъпление да бъде класифицирано като организирана престъпност (ОП). В съответствие със спецификите на организираната престъпност през изтеклата година бяха регистрирани следните случаи (някои се повтарят при различните категории):

- 545 разследвания, при които са налице използване на търговски или квазибизнес структури;
- 267 разследвания, при които ОПГ са използвали сила или други средства за сплашване;
- 158 разследвания, при които е констатирано влияние върху политиката, медиите и т.н.

Подобно на предходните години, най-малко са били разследванията от категорията в), които са съставлявали едва 27,5 %. Използването на влияние от страна на организираната престъпност е било ориентирано към следните сфери:

- в 113 случая е визирана публичната администрация (67 в Германия, 58 – в чужбина);
- съдебните власти – в 41 разследвания (17 в Германия, 26 – в чужбина);
- бизнес сектора – 29 казуса (19 в Германия, 14 в чужбина);
- политиката – в 28 казуса (10 в Германия и 22 – в чужбина);
- медиите – в 16 казуса (13 в Германия и 5 – в чужбина).

Посоченото разпределение по сфери до голяма степен съответства на ситуацията през предходната година. Единствената разлика е в това, че разследванията на казусите в бизнес сектора са излезли с едно място напред в сравнение с влиянието в политическата сфера.

3.1.3. Загуби

Общите загуби за разглеждания период са възлезли на около 691 млн. евро (в сравнение с 457 млн. евро през 2007 г.). Това увеличение се дължи и на факта, че две от разследванията са констатирани загуби от над 80 млн. евро за всеки от случаите. Подобно на предходните години, най-големите загуби са били причинени от престъпления, свързани с бизнес сектора – около 467 млн. евро. На второ място са били щетите при данъчните и митническите измами (около 116 млн. евро), следвани от загубите при фалшификациите и пиратските стоки (около 54. млн. евро).

3.1.4. Печалби

Изчисленията за печалбите на криминалните организации са възлезли на около 663 млн. евро (в сравнение с печалбите през предходната година, които са били около 480 млн. евро). Най-големи са били печалбите от престъпната дейност, свързана с бизнес сферата (около 390 млн. евро), следвани от трафика на дрога и контрабандата (общо около 156 млн. евро). Най-големи печалби са си осигурили германските ОПГ (около 287 млн. евро), в частност чрез икономическа престъпност.

Цифрата от 85 млн. евро, спечелени от ОПГ, доминирани от канадци, се основава на разследване в сферата на икономическата престъпност. Що се отнася до турските ОПГ, те са спечелили около 81 млн. евро предимно чрез трафик на наркотици и контрабанда.

3.1.5. Конфискации на имущество

С около 27 % частта от разследванията, при които са били предприети мерки за гарантиране конфискацията на криминалното имущество

во, е малко по-малка от предходната година (около 29 %), но малко по-голяма от периода 2003 – 2006 г. (25,9 % през 2006 г., 25,4 % през 2005 г., 24,2 % през 2004 г. и 25,3 % през 2003 г.). В този контекст бяха конфискувани имуществата на приблизителна стойност от 169,9 млн. евро (за 2007 г. те са били 38,5 млн. евро). Изключителното увеличение на конфискуваното имущество се дължи само на две разследвания, при които временно са били конфискувани имуществата на стойност респективно 85 млн. евро и 25,5 млн. евро. Най-голямата част от имуществата са били конфискувани в рамките на разследвания на престъпления, свързани с бизнес сектора (около 135,9 млн. евро).

3.1.6. Пране на пари

Дейности по изпиране на пари

В рамките на 241 разследвания получената информация свидетелства за дейности по изпиране на пари (според криминологичната терминология). В 186 случая разследванията са били за пране на пари по чл. 261 от германския Наказателен кодекс. В 92 случая са били констатирани общо 511 съмнителни транзакции, попадащи под действието на чл. 11 параграф 1 на германския Закон против прането на пари.

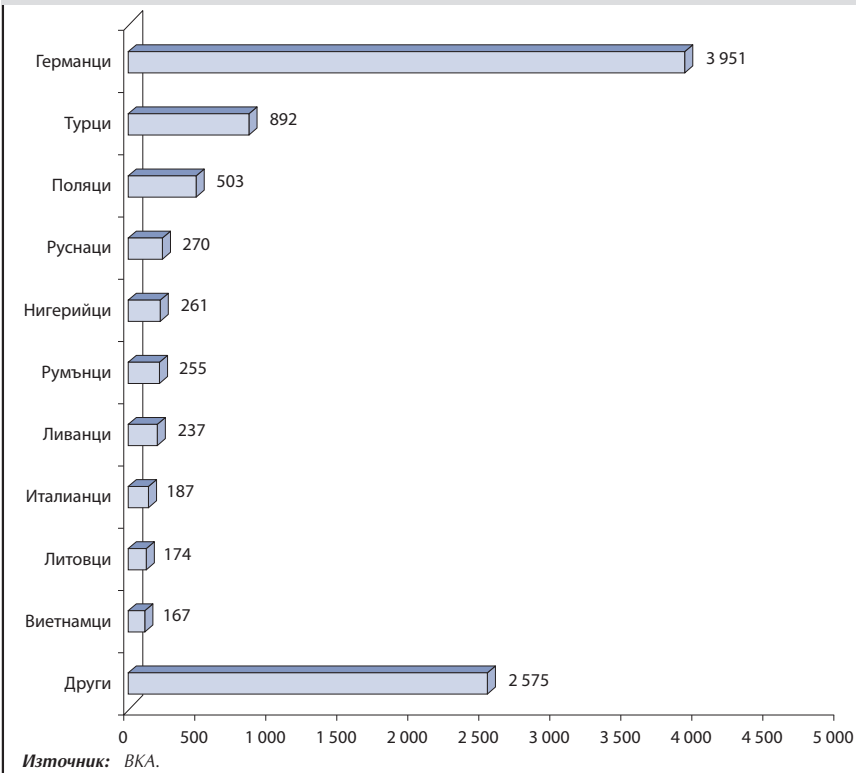
3.2. Разследваните лица *Общ брой на разследваните*

През изтеклата година са били разследвани общо 9472 заподозрени лица (през 2007 г. те са били 10 356 души).

Фигура 17. Динамика на общия брой разследвани по години

Следователно общият брой на разследваните организирани престъпни лица е намалял с около 8,5 % в сравнение с предходната година.

ФИГУРА 18. ОБЩ БРОЙ НА РАЗСЛЕДВАНИТЕ ПО НАЦИОНАЛНОСТИ

Германските граждани продължават да съставляват най-голямата група разследвани (41,7 % през 2008 г. в сравнение с 42,1 % през 2007 г.). 22,3 % от германските разследвани са били родени в друга държава, чиито граждани са били в миналото (през предходната година броят е бил 18,4 %).

Съществени промени са били регистрирани в следните групи разследвани националности:

- броят на поляците се е увеличил от 481 на 503;
- броят на руснаците – от 226 на 270;
- броят на румънците – от 213 на 255;
- броят на виетнамците – от 95 на 167.

Същевременно при други групи се наблюдава спад:

- при германците – от 4356 на 3951;
- при турците – от 1037 на 892;
- при нигерийците – от 300 на 261;
- при ливанците – от 344 на 237;
- при италианците – от 294 на 187;
- при литовците – от 188 на 174.

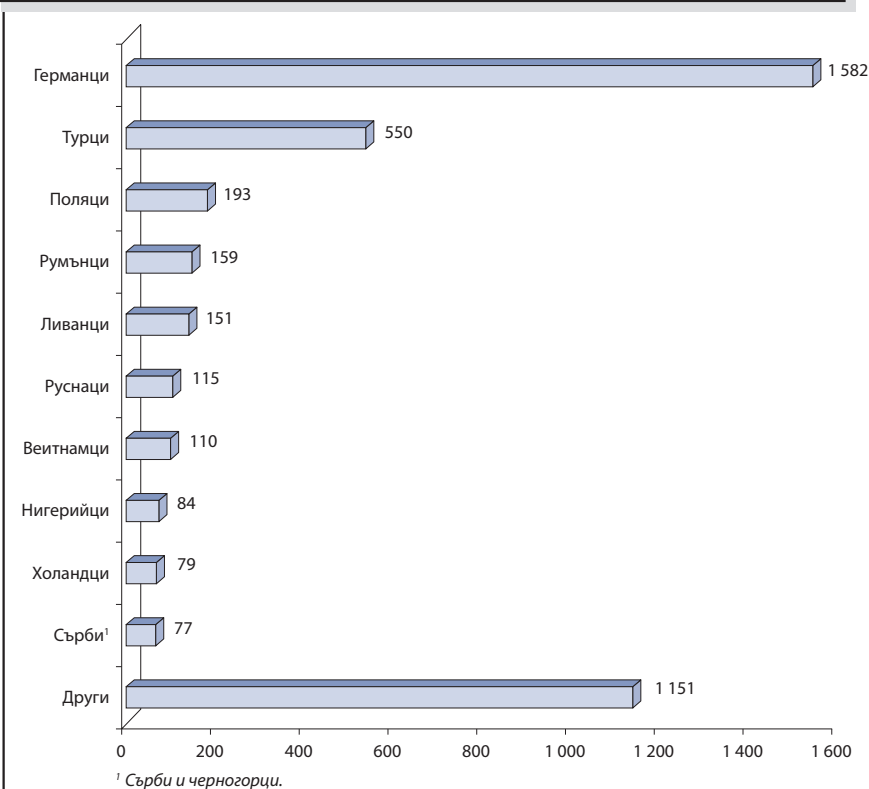
Новоидентифицирани заподозрени лица

ФИГУРА 19. ПРОМЯНА В БРОЯ НА НОВОИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ ЛИЦА ПО ГОДИНИ

Броят на лицата, идентифицирани за пръв път през 2008 г., е намалял в сравнение с предходната година (минус 8,2 %) и е възлязъл на 4251 души.

Спад на броя на уличените за пръв път се наблюдава при германците (от 1859 на 1582), при поляците (от 245 на 193), нигерийците (от 165 на 84) и руснаците (от 121 на 73). От друга страна, се наблюдава чувствително увеличаване на този брой при турците (от 486 на 550), румънците (от 101 на 159), руснаците (от 63 на 115) и виетнамците (от 56 на 110).

Фигура 20. Брой на новоидентифицираните лица по националност

Източник: ВКА.

3.3. Структура на групите

Състав на групите извършители

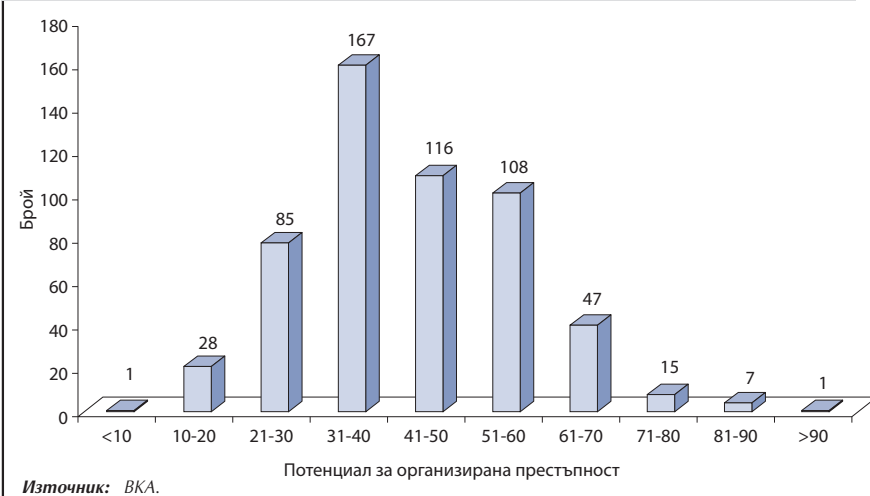
Както и през предходната година, средният брой на уличените в рамките на групата е 17 души. По същия начин пропорцията на групите, включваща над 50 членове, е малка (4 %), като общият им брой е 23, включително 8 групи с над 100 участници.

Потенциалът на ОПГ

Освен проверката на всички разследвания за наличието на връзка с организираната престъпност ОПГ бяха оценени и според равнището на организация и професионализъм, които се измерват с т.нар. „ОП потенциал“. Той се определя чрез изброяване и сравняване на приложимите индикатори, съдържащи се в списъка на „Общите индикатори за установяване на случаи на организирана престъпност“.

Средният ОП потенциал на всички групи възлиза на 43,7 точки, което е малко повече, отколкото през предшестващите години (43,3 т. за 2007, 42,9 т. за 2006 г., 42,3 т. за 2005 г., 41,3 т. за 2004 г. и 41,5 т. за 2003 г.). По подобен начин съотношението между различните категории се е променило съвсем слабо през този период. ОПГ със средно равнище ОП потенциал продължава да съставлява най-голяма част от общия брой ОПГ. От друга страна, процентът на групите с относително висок ОП потенциал продължава да е относително нисък.

Фигура 21. Класификация на групите в зависимост от техния ОП потенциал

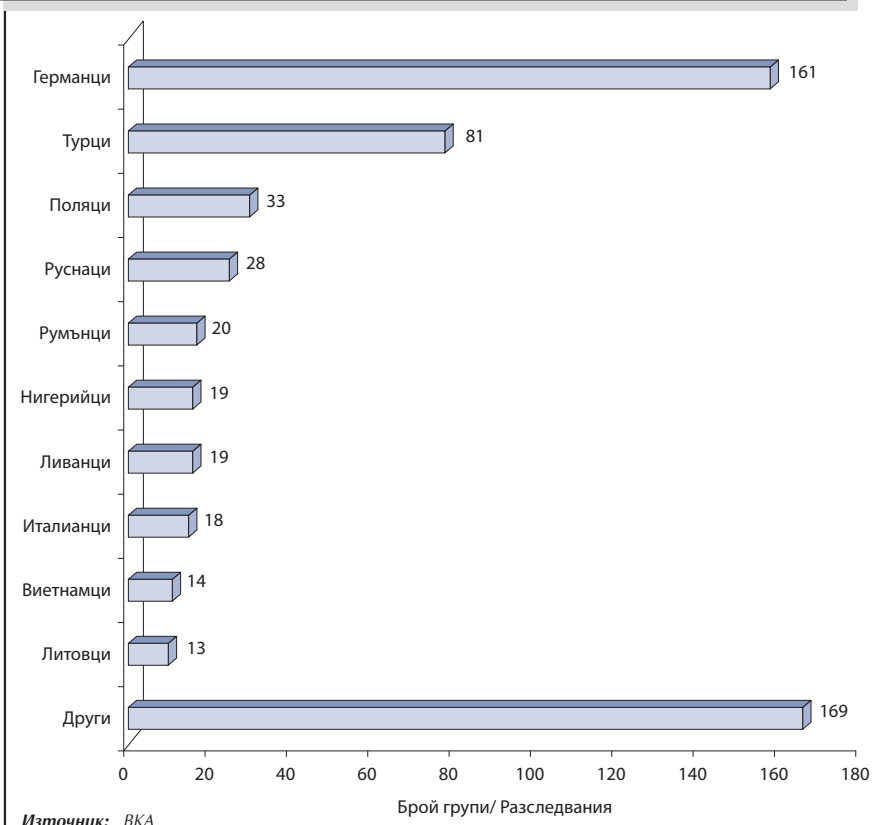
Доминиращи етноси и феномени

Следващата графика илюстрира разследванията на ОПГ по етнически признак. За целите на класификацията решаващият критерий е етническата група, която предопределя криминалната дейност на групата, без непременно да представлява мнозинството от нейните членове.

Както и в предишни години, организираната престъпност в Германия е доминирана от германски и турски ОП групи.

Следват ги полски и руски ОПГ. Подреждането на следващите националности варира с годините. През 2008 г. се увеличават турските (2007 г. – 77), руските (2007 г. – 23), ливанските (2007 г. – 13), виетнамските (2007 г. – 11) и литовските (2007 г. – 10). Същевременно има спад в германските (2007 г. са били 181), италианските (2007 г. – 19) и нигерийските (2007 г. – 20). В сравнение с предшестващата година броят на румънските ОПГ не се е променил – 20 ОПГ.

Фигура 22. Структура на групите

Следващата таблица представя преглед на най-важните количествени данни за разследващите и групите (данните от предишната година се дават в скоби):

ТАБЛИЦА 9. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ ЗА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ И ГРУПИТЕ

Доминираща националност	Брой на ОПГ/разследвания	ОП потенциал	Общ брой участници	% от общия брой	(35)
германски	161 (181)	46,8 (42,9)	3951 (4356)	41,7 % (42,1 %)	1582 (1859)
турски	81 (77)	40,5 (43,2)	892 (1037)	9,4 % (10,0 %)	550 (486)
полски	33	41,4 (43,3)	503 (481)	5,3 % (4,6 %)	193 (245)
руски	28 (23)	42,6 (47,5)	270 (226)	2,9 % (2,2 %)	115 (63)
румънски	20 (20)	43,5 (40,4)	255 (213)	2,7 % (2,1 %)	159 (101)
ливански	19 (13)	41,4 (45,0)	237 (344)	2,5 % (3,3 %)	151 (123)
нигерийски	19 (20)	44,9 (44,7)	261 (300)	2,8 % (2,9 %)	84 (165)
италиански	18 (19)	43,4 (49,3)	187 (294)	2,0 % (2,8 %)	73 (91)
виетнамски	14 (11)	44,9 (41,2)	167 (95)	1,8 % (0,9 %)	110 (56)
литовски	13 (10)	41,1 (41,8)	174 (188)	1,8 % (1,8 %)	73 (121)
Босна и Херцеговина	12 (13)	39,2 (46,7)	90 (125)	1,0 % (1,2 %)	32
сърби	12 (19)	42,3 (42,0)	111 (88)	1,2 % (0,8 %)	77 (57)
Черна гора	12 (19)	49,1 (52,8)	130 (258)	1,4 % (2,5 %)	36 (84)
иракски	9 (5)	36,4 (30,9)	133 (73)	1,4 % (0,7 %)	73 (58)

Източник: ВКА.

3.3.1. ОПГ, доминирани от германци

Делът на немските заподозрени, както и през предшестващата година, съставлява 41,7 %. Когато се оценява процентът на германските граждани, участващи в организирана престъпност, трябва да се има предвид, че при раждането си значителен брой немски заподозрени са били граждани на друга държава.

През 2008 г. 881 германски заподозрени (22,3 %) са имали различна националност при раждането си. В сравнение с предшестващата година този процент се е увеличил (2007 г. – 18,4 %). Подобно и на предишни години, през 2008 г. Руската федерация, Казахстан, Турция и Полша продължават да бъдат най-важните страни, от които водят потеклото си тези уличени лица.

Както и през други години, ОПГ, доминирани от немски граждани (161), са участвали предимно в трафик на наркотици и контрабанда.

Освен това важна роля в тяхната дейност са играли престъпленията, свързани с бизнес сферата.

15 от разследванията на ОП са били насочени към мотоциклетни банди (сред тях са 9x Bandidos MC, 2x Hells Angels MC, 2x Gremium MC, 1x Outlaws MC и Red Devils MC). Основната дейност на тези банди е трафик на дрога и контрабанда (кокаин и амфетамин), идентифицирани в рамките на 8 разследвания, насилствена престъпност при четири от разследванията, както и престъпления срещу собствеността, трафик на оръжие и трафик на хора за сексуална експлоатация – по един казус всяко.

3.3.2. ОПГ, доминирани от турци

Както и през предходните години, криминалните дейности на турските ОПГ (81 на брой) бяха съсредоточени около трафика на хероин и контрабандата, следвани от трафика и контрабандата на кокаин. Хероинът се контрабандираше от Турция към Германия, но също и към Холандия и Великобритания през Германия. Контрабандата на кокаин от Холандия към Германия отново започва да се увеличава.

3.3.3. ОПГ, доминирани от поляци

Както и досега, полските ОПГ (на брой 33) са преди всичко активни в престъпленията срещу собствеността, в частност кражбите на МПС, както и данъчните и митническите измами. Полските ОПГ бяха отговорни за трафика на крадени коли от Германия към Полша. Данъчните и митническите измами се отнасят предимно към контрабандирането на цигари към Германия през Полша, като въпросните цигари идват най-често от Русия и Украйна.

3.3.4. Руските ОПГ

Броят на руските ОПГ се е увеличил от 23 през предходната година на 28 през 2008 г. През разглеждания период руските групи бяха активни в повечето различни области на организираната престъпност и в частност в икономическата престъпност и трафика на наркотици, като по-специално се занимаваха с контрабандата на хероин от Холандия към Германия. Освен това те продължават да бъдат активни в данъчните и митническите измами, в частност контрабандата на цигари.

3.3.5. ОПГ, доминирани от румънци

Броят на румънски ОПГ е същият, както и през 2007 г. – 20 групи (срещу 13 през 2006 г.). Криминалните им дейности са ограничени до няколко сфери и в частност плащането с разплащателни карти, трафика на хора със сексуална цел и престъпления срещу собствеността.

3.3.6. ОПГ, доминирани от ливанци

Броят им се е увеличил от 13 през 2007 г. на 19 през 2008 (при положение, че през 2006 г. са били едва 10). Тяхната дейност е предимно в сферата на трафика и контрабандирането на наркотици (кокаин и хероин).

3.3.7. ОПГ, доминирани от нигерийци

През 2008 г. е имало 19 такива групи срещу 20 през 2007 г. Тяхната криминална дейност е ограничена до няколко области – трафик и контрабанда на наркотици (особено кокаин), трафик на хора за сексуална експлоатация и икономически престъпления (измами).

3.3.8. ОПГ, доминирани от италианци

Броят им бе 18 срещу 19 през 2007 г. и 26 през 2006 г. Основната сфера на тяхната дейност са трафикът и контрабандата на кокаин, както и престъпления, свързани с бизнес сферата (измами и престъпления по трудовото право) и насилствените престъпления (рекет и престъпления спрямо личността). 12 от ОПГ поддържат връзки с италиански мафиотски организации (седем с Ндрангета, три – с Коза Ностра, и 2 – с Камора).

3.4. Криминални области

Най-голям дял от престъпленията в страната заемат трафикът и контрабандата на наркотици – 38,6 %. Наред с тях особено важни са престъпленията, свързани с бизнес сферата (16,9 %), както и престъпленията срещу собствеността (13,7 %). Трябва да се отбележи, че класацията е променена, след като престъпленията, свързани с бизнес сферата, излязоха на второ място, измествайки престъпленията срещу собствеността в миналогодишното подреждане. Улесняването на нелегалната имиграция и данъчните и митническите престъпления също са се изкачили в класацията, докато нелегалната имиграция е слязла надолу с едно място.

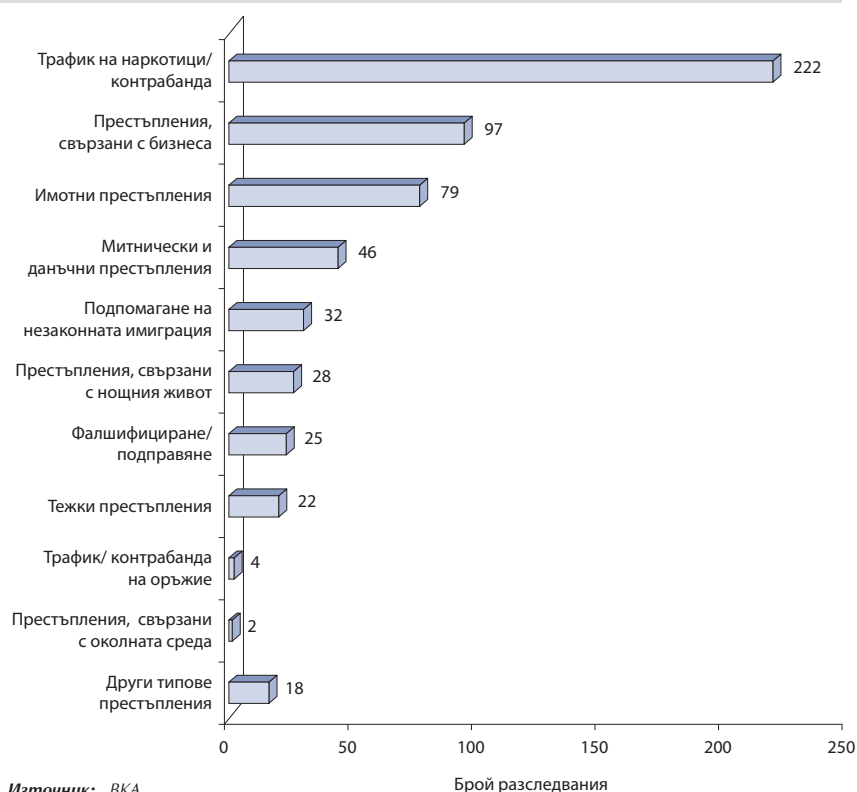
Таблица 10 съдържа най-важните данни относно различните области на криминална дейност.

Начин на действие

През 2008 г. 32,2 % от групите престъпници са били активни в над една сфера на престъпност. Това е увеличение спрямо предишните години (31,9 % през 2007 г. и 24,6 % през 2006 г.).

Групите, които проявяват активност в повече от една от посочените области, притежават по-висок ОП потенциал, отколкото групите, активни само в една престъпна област (49,6 т. срещу 40,9 т.).

ФИГУРА 23. ОСНОВНИ СФЕРИ НА ПРЕСТЪПНОСТТА НА ОПГ

Източник: ВКА.

Брой разследвания

Общо в 504 от разследванията (87,7 %) са били разкрити връзки с други страни, т.е. най-малко едно от местопрестъпленията е било извън Германия. При 51 разследвания (8,9 %) са констатирани надрегионални връзки, докато в 20 разследвания те са били на регионално равнище (3,5 %).

Международните връзки са били с около 120 страни. Начинът на действие в тези случаи е налагал поддържането на връзки с Холандия (при 182 разследвания), с Полша (103), Италия (95), Белгия (85), Турция (80), Швейцария (79), Франция (78) и Австрия (76). Големият брой връзки с Холандия се дължи на трафика на наркотици и на мястото на страната в него.

ТАБЛИЦА 10. ДАННИ ЗА РАЗЛИЧНИТЕ ОБЛАСТИ НА КРИМИНАЛНА ДЕЙНОСТ

Криминална област	Брой на ОПГ/ разследванията	% към общата престъпност	ОП потенциал на групите
Трафик/контрабанда на наркотици	222 (223)	38,6 % (37,0 %)	43,1 (44,0)
Престъпления, свързани с бизнес сектора	97 (93)	16,9 % (15,4 %)	45,9 (44,3)
Престъпления срещу собствеността	79 (100)	13,7 % (16,6 %)	44,1 (41,7)
Данъчни и митнически престъпления	46 (37)	8 % (6,1 %)	43,9 (44,8)
Улесняване на нелегалната имиграция	32 (42)	5,6 %	38,5 (36,3)
Престъпления, свързани с нощния живот	28 (28)	4,9 % (4,7 %)	47,7 (48,3)
Фалшификации	25 (28)	4,3 % (4,7 %)	33,4 (36,1)
Насилствени престъпления	22 (25)	3,8 % (4,2 %)	48,8 (46,1)
Трафик на оръжие	4 (4)	0,7 % (0,7 %)	34,5 (39,8)
Екологични престъпления	2 (3)	0,3 % (0,5 %)	66,2 (56,6)
Други	18 (19)	3,1 % (3,2 %)	47,2 (49,0)

Източник: ВКА.

3.4.1. Трафик и контрабанда на наркотици

Подобно и на предишни години, ОПГ в Германия са били активни предимно в трафика/контрабандата на наркотици, чийто дял е продължил да се увеличава през изминалите години (32,1 % през 2004 г., 34,6 % през 2005 г., 35,2 % през 2006 г., 37 % през 2007 г. и 38,6 % през 2008 г.).

Този вид престъпност все още се доминира от германските и турските ОПГ, макар че първите са продължили да спадат (26,9 % през 2007 и 34,4 % през 2006 г.).

3.4.2. Престъпления, свързани с бизнес сферата

Наред с трафика и контрабандата на наркотиците престъпленията, свързани с бизнес сектора, също са сред най-честите престъпни области, съставляващи 16,9 % от всички разследвания на ОП (през 2007 г. този процент е бил 15,4). През предшестващата година престъпленията, свързани с бизнес сектора, все още са били на трето място след престъпленията срещу престъпността, докато сега те заемат второто място.

През разглеждания период загубите са съставили около 467 млн. евро (в сравнение с 2007 г., когато са били 327 млн. евро). Що се отнася до печалбите, те са около 390 млн. евро (докато през 2007 г. са били 235 млн. евро). През 2008 г. са били извършени предимно разследвания на инвестиционни измами (19), финансови престъпления (9), измами при неплатежоспособност (6) и престъпления, свързани с откриване на измамни сметки (6). В частност може да се констатира увеличаване на разследванията на инвестиционните измами (през 2007 г. са били едва 14), както и намаляване на финансовите престъпления (през 2007 г. са 16). Освен това компютърната престъпност е била разследвана в 4 случая наред с престъпленията в областта на трудовото законодателство (3) и престъпления, свързани с конкуренцията (3).

Специфичните криминални дейности все още доминират, като съставляват около 62 % от разследванията (срещу 72 % през 2007 г.), но може да се каже, че тенденцията е към чувствително увеличаване на дейността на ОПГ в повече от една област.

С 49,5 % от всички ОПГ германските групи имат по-висок процент, отколкото през минали години (47,3 % през 2007 г. и 45,2 % през 2006 г.).

3.4.3. Престъпления срещу собствеността

С около 13,7 % (срещу около 17 % през 2007 г.) престъпленията срещу собствеността сега заемат третото място в класацията на различните видове престъпност след престъпленията, свързани с бизнес сектора.

Основният акцент в тази категория са кражбите на МПС (в 52 от 79 разследвания). В повечето случаи автомобилите се крадат в Германия и се транспортират в Украйна, Русия, Полша и Литва.

3.4.4. Данъчни и митнически престъпления

През изтеклата година са били проведени 46 разследвания на ОПГ в сферата на данъчните и митническите измами и престъпления (срещу 37 през 2007 г. и 47 през 2006 г.).

Трафикът на цигари (30 разследвания) продължава да е основен бизнес на ОПГ, които са активни в тази сфера. Разследванията са разкрили данни за подобен трафик от Русия и Украйна към Германия през Полша.

Други основни дейности са били данъчни престъпления, в частност свързани с данъчното облагане на оборота и петролните такси, както и при контрабандата на алкохол.

С около 89,1 % процентът на ОПГ, насочили дейността си към специфична сфера, остава висок, подобно на минали години. В частност това е характерно за доминирани от немци, поляци, вьетнамци и руснаци ОПГ.

3.4.5. Улесняване на нелегалната имиграция

През 2008 г. са били разследвани 32 ОПГ, чиято основна дейност е била улесняването на нелегалната имиграция (срещу 42 групи през 2007 г. и 51 групи през 2006 г.). Освен това са били идентифицирани съмнително висок брой ОПГ, доминирани от иракски граждани (8 групи) и вьетнамци (8 групи).

Като логично следствие на това нелегалните имигранти, разследвани по тези казуси, идват предимно от Виетнам и Ирак. Повечето вьетнамски нелегални имигранти са били вкарани незаконно във Великобритания и Германия. Най-популярната дестинация за иракските незаконни имигранти са били Швеция, Дания и Германия.

3.4.6. Престъпления, свързани с нощния живот

През 2008 г. са били извършени разследвания на 28 случая на престъпления, свързани с нощния живот. 18 от тях са били фокусирани върху трафика на хора за сексуална експлоатация.

Жертвите, идентифицирани в рамките на извършените разследвания, идват от Румъния, но и от Русия, Украйна, Чехия и Полша. Освен тези страни сред държавите – източници на този вид трафик, са България и Нигерия.

Германските ОПГ доминират престъпността, свързана с нощния живот, следвани от румънските, турските и други групи, както и от нигерийските групи. През изминалата година не е била регистрирана дейност на полски ОПГ в тази област.

3.4.7. Фалшификации

Броят на разследванията на престъпления, свързани с фалшифициране и подправяне на документи, е намалял на 25 от 28 през предходната година.

Общо седем разследвания (срещу 8 през 2007 г., 12 през 2006 г. и 20 през 2005 г.) са визирали производството и разпространяването на фалшиви банкноти (единствено евро банкноти). Фалшивите банкноти произхождат предимно от Италия и България. Престъпленията с разплащателни карти са се запазили на същото равнище в сравнение с миналата година (11 разследвания срещу 3 през 2006 г.). Този вид престъпления се извършват преди всичко от румънски ОПГ.

3.4.8. Престъпления с употреба на насилие

През 2008 г. са извършени 22 разследвания в сферата на престъпления с прилагане на насилие (в сравнение с 25 през 2007 г.). Преди всичко разследванията са акцентирали върху престъпленията с използване на рекет – в частност рекетиране за гарантиране на сигурност (9), кражби (5) и престъпления срещу личността (пет). Като цяло изнудванията са отбелязали лек спад. Броят на грабежите е намалял по-съществено. Престъпленията срещу личността са основна дейност на ОПГ, които са се увеличили през изтеклата година.

Що се отнася до националността на тези ОПГ, става дума преди всичко за германски групи, следвани от руските, италианските и турските ОПГ.

III. ТРАФИКЪТ НА ХОРА: АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА В ЕВРОПА²⁹

СЛУЖБА ПО НАРКОТИЦИТЕ И ПРЕСТЪПНОСТТА НА ООН

Протоколът за превенция, пресичане и наказване трафика на хора, особено на жени и деца³⁰ (Протокол на ООН за трафика) бе открит за подписване през 2000 г. и влезе в сила през декември 2003 г. Настоящият доклад представлява обзор на положението в Европа³¹ и неговото развитие през последните девет години.

Този доклад се основава на информация, събрана от UNODC в рамките на Глобалната инициатива за борба срещу трафика на хора на ООН (UN.GIFT), публикувана в *Global Report on Trafficking in Persons* от февруари 2009 г.

Данни за положението в Европа бяха събирани от UNODC и от свързания с ООН Европейски институт за превенция на престъпността и контрол (HEUNI) от националните власти. Изследователите се свързаха със съответните национални правителства, за да получат наличните данни в три основни области:

- Правна и административна рамка.
- Данните от наказателното правосъдие и за профила на престъпниците.
- Броят на идентифицираните жертви и техните профили.

Получената информация се отнася за периода 2003 – 2008 г.

²⁹ *Trafficking in Persons: Analysis on Europe, UNODC, 2009.*

³⁰ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност и Протоколът за превенция, репресия и наказване на трафикантите на хора, в частност жени и деца (който е допълнение към Конвенцията), може да бъде свален от интернет на адрес <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/index.html>

³¹ С оглед улесняване на анализа на данните в настоящото изследване са обособени пет субрегионални групи:

- Централна Европа, включваща Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Словения и Словакия.
- Северна Европа, включваща Дания, Исландия, Финландия, Норвегия и Швеция.
- Югоизточна Европа, включваща Албания, Босна и Херцеговина, България, Хърватия, Черна гора, Румъния, Сърбия и Косово (Сърбия) и Бившата югославска република Македония.
- Южна Европа, включваща Кипър, Гърция, Италия, Малта, Португалия, Испания и Турция.
- Западна Европа, включваща Австрия, Белгия, Франция, Германия, Ирландия, Люксембург, Холандия, Швейцария и Великобритания.

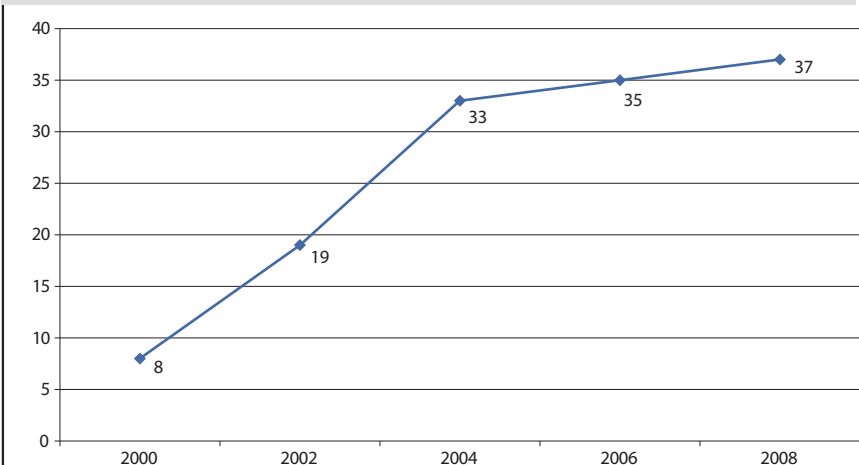
1. НАЦИОНАЛНИ ОТГОВОРИ НА ТРАФИКА НА ХОРА В ЕВРОПА

1.1. ОБНОВЕНАТА ПРАВНА РАМКА СЛЕД ПРИЕМАНЕТО НА ПРОТОКОЛА

Повечето от 38-те европейски държави и територии, които настоящият доклад обхваща, са включили специфични текстове в наказателните си кодекси, визиращи борбата срещу трафика на хора или най-малкото – срещу някои от неговите аспекти³².

Повечето от съществуващите в момента закони са били въведени в правните системи на разглежданите страни след 2000 г., когато Протоколът на ООН за трафика бе открит за подпис. През периода 2002 – 2003 г. редица държави приеха, че трафикът на хора е специфично престъпление. Може да се заключи, че в Европа, както и в останалата част на света Протоколът на ООН за трафика е довел до увеличаване броя на страните, въвели категорията „трафик на хора“ като отделно престъпление в своите наказателни кодекси.

Фигура 24. Брой европейски страни, в които трафикът на хора е самостоятелно престъпление

Източник: Върховна касационна прокуратура на България.

Освен това в периода между 2005 – 2008 г. над десет държави са променили своето законодателство срещу трафика на хора, като в по-голямата си част са изменили наказателния си кодекс, за да се обхванат всички форми на трафик, които дотогава не са били криминализирани.

Докато западноевропейските страни и някои централноевропейски държави са имали в наказателните си кодекси категорията „трафик за сексуална експлоатация“ още от края на 90-те години, повечето европейски страни са

приели съответните законови текстове в началото на последното десетилетие.

Повечето европейски страни, които имат в наказателните си кодекси категорията „трафик на хора“ като специфично дефинирано престъп-

³² През 2009 г. Естония остава единствената страна, в чийто наказателен кодекс не се споменава престъплението „трафик на хора“. Полският наказателен кодекс визира специално престъплението „трафик на хора“, макар че то не е дефинирано специално. Вместо това се използва съдържащата се в член 3 на Протокола на ООН за трафика дефиниция.

ление, криминализират всички или повечето форми на експлоатация, посочени в член 3 на Протокола на ООН.

ФИГУРА 25. САМОСТОЯТЕЛНО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ – ТРАФИК НА ХОРА

Покрива повечето/всички форми: Държави, в които трафикът на хора е в сила като самостоятелно престъпление, криминализира поне сексуалната експлоатация и принудителния труд без ограничения за профила на жертвата.

Частични: Държави, където трафикът на хора е в сила като самостоятелно престъпление, но законодателството не криминализира всичките или повечето му форми, изброени в член 3 на Протокола за трафика на ООН или не дефинира трафика на хора.

Не е самостоятелно престъпление: Държави, където формите на трафика на хора се криминализират чрез други престъпления поради липсата на самостоятелно престъпление трафик на хора.

Източник: UNODC/UN.GIFT.

Въпреки това в редица европейски държави все още се използват някои свързани с трафика престъпления с оглед разследването на случаи на трафик. Така например престъпленията „сексуална експлоатация“, „склоняване към проституция“ или „сводничество“ често се използват за наказателното преследване на трафика за сексуална експлоатация.

Престъплението „поробване“, „търговия с роби“, както и законите, засягащи трудовите стандарти, се използват за наказателно преследване в случаите на трафик с оглед полагане на принудителен труд.

В този контекст трябва да се подчертае, че Протоколът на ООН изисква от държавите членки да криминализират трафика на хора във всичките му проявления, дефинирани в неговия член 3. Макар и използването на свързани с тра-

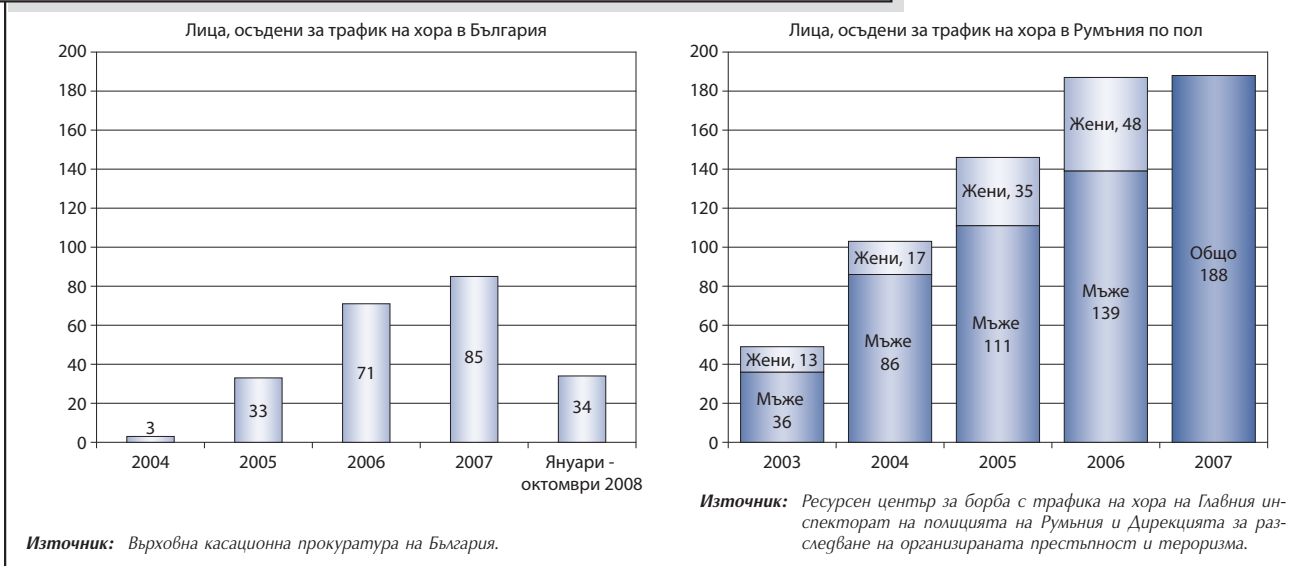
фика престъпления да позволява лесно да бъдат преследвани и наказвани криминално проявени лица, прилагането на законодателство, което не съответства на Протокола на ООН, се извършва за сметка на жертвите. Мерките по защита на жертвите често не са считани за подходящи в контекста на престъпленията, свързани с трафика.

1.2. БАВНАТА ЕВОЛЮЦИЯ НА ОТГОВОРА НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРАВО

След като повече страни възприеха специфични закони, криминализиращи трафика на хора, се очакваше да бъдат регистрирани и повече осъдителни присъди за това престъпление. Такъв е случаят за европейския регион, където се наблюдава засилваща се тенденция към осъдителни присъди – плюс 30 % през периода 2003 – 2004 и 2006 – 2007 г. Това се дължи преди всичко на увеличаването на осъдителните присъди в Румъния и България. Докато през 2004 г. България осъди само трима души за трафик на хора, през 2007 г. тази цифра

достигна 85. Предварителните данни за 2008 г. обаче свидетелстват за известен спад. Броят на осъдителните присъди в Румъния се е увеличил от 49 през 2003 г. на 188 през 2007 г.

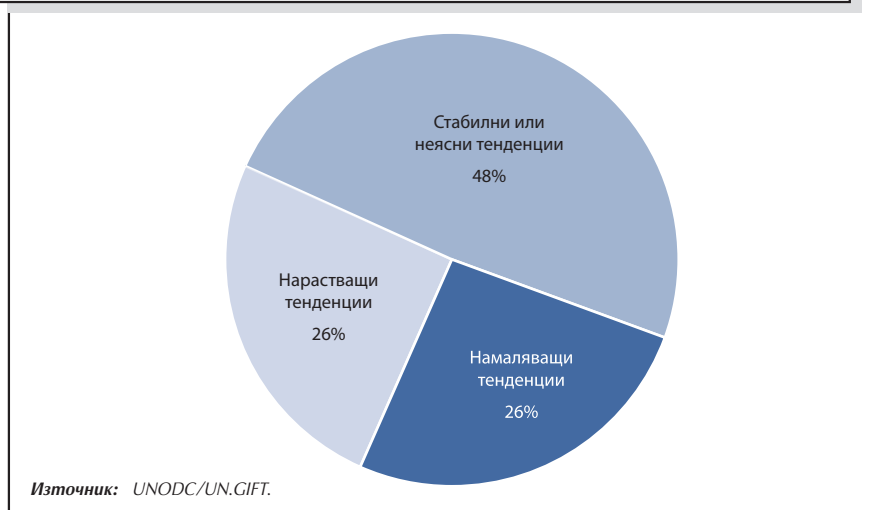
Фигура 26. Брой присъди, регистрирани в България и Румъния

Когато сравняваме броя на присъдите на субрегионално равнище, може ясно да се разграничат съответни тенденции.

С изключение на Черна гора през разглеждания период всички страни от Югоизточна Европа³³ са регистрирали увеличаване броя на разследваните или осъжданите лица за трафик на хора.

Фигура 27. ТЕНДЕНЦИИ В БРОЯ НА РЕГИСТРИРАНИТЕ ПРИСЪДИ В ЕВРОПА (2003 – 2007), ДЯЛ ОТ СТРАНИ³⁴

Обратното важи за почти всички централноевропейски държави, където за периода 2003 – 2007 г. се наблюдава спад на броя на разследваните или осъждани лица за трафик на хора.

В Западна Европа се наблюдават смесени тенденции. В Белгия, Холандия, Германия, Гърция и Италия през последните пет години се наблюдава намаляване броя на наказателните разследвания, докато в Дания, Франция и Великобритания тези случаи се увеличават.

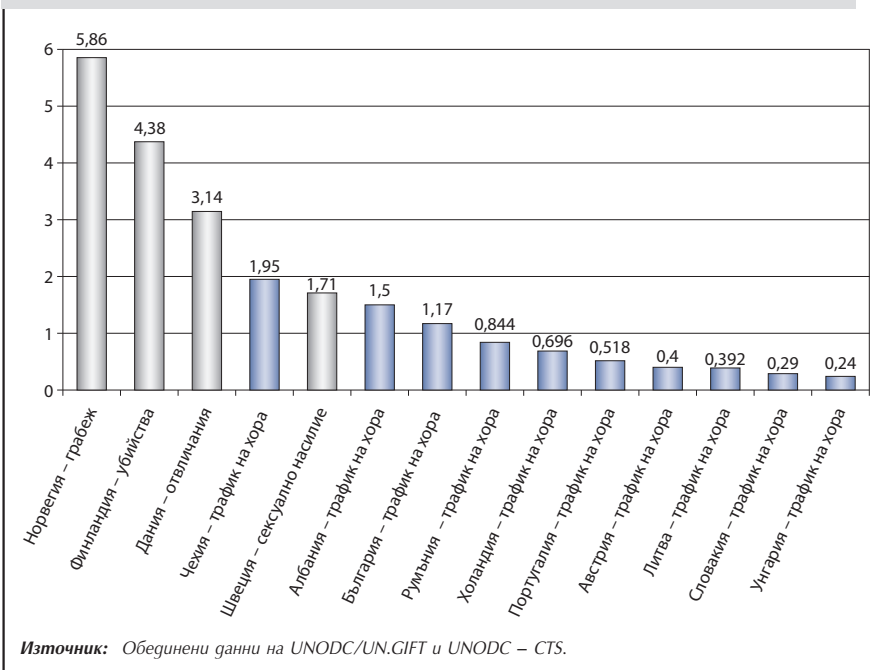
³³ Що се отнася до Бившата югославска република Македония, тя съобщава, че броят на разследванията на трафик на хора е намалял, но се е увеличил броят на разследванията на лица, уличени за престъпления от типа „организирана група“ и „принуждаване в участие в трафик на хора“.

³⁴ Когато няма очертани тенденции при осъдителните присъди, се разглеждат тенденциите в броя на разследванията и съдебните процедури.

Отговорът на трафика на хора като годишен брой на наказателните присъди все още е слаб, особено когато се сравнява с броя на предполагаемите жертви на трафика в Европа, възлизащ на около четвърт милион души годишно³⁵. Повечето европейски страни констатираат, че съотношението между осъдените за трафик и трафикираниите хора е под 1 към 100 000 души³⁶.

С оглед сравнението на тези цифри, трябва да се отбележи, че в Европа има повече присъди за редки престъпления от типа на отвлеченията (в Дания са 3 на 100 000 души), убийствата (във Финландия – 4 на 100 000 души) или грабежите (в Норвегия – 5,8 на 100 000), отколкото за трафик на хора.

Фигура 28. Брой осъдени за трафик на хора и други престъпления на 100 000 души в избрани европейски държави

Този анализ предлага две възможни интерпретации – едната е, че трафикът на хора е престъпление, което се дискутира широко, но иначе е ограничено по своите мащаби (по-малко от броя на отвлеченията в Дания или от убийствата във Финландия), а другата интерпретация е, че то се открива и наказва по-трудно, отколкото други престъпления.

Макар и да е вярно, че оценките на броя на трафикираниите хора често се правят без солидна методологическа основа, информацията за съществуването в Европа на такива форми на експлоатация, като детската просия, работата в условията на нерегламентирани трудови отношения, насил-

ственото проституиране, домашното поробване и други води до заключението, че трафикираниите хора с цел подобна експлоатация са доста на брой в сравнение с малкото разкрити случаи.

³⁵ И Международното бюро за миграцията счита, че около 120 000 жени и деца всяка година се трафикират само през Балканите. Тази организация смята, че минимум 270 000 жертви са обект на експлоатация в резултат на трафикването им до индустриализираните държави (Европа и Северна Америка). Транскрайм счита, че само в Италия жертвите на сексуално експлоатираните лица са около 40 000.

³⁶ Изключения съществуват в Чехия (1,9 на 100 000 души през 2005 г.), Албания (1,5 на 100 000 през 2006 г.) и България (1,17 на 100 000 души през 2007 г.).

2. ПОСОКИТЕ НА ТРАФИКА НА ХОРА В ЕВРОПА

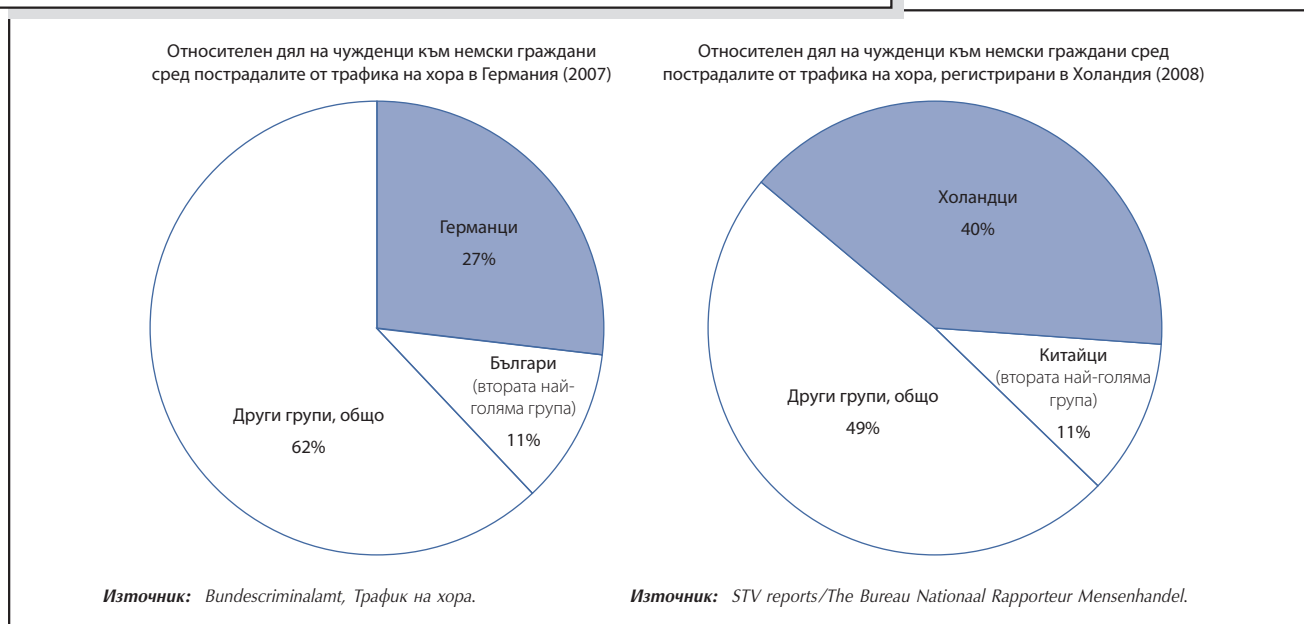
Информацията показва, че Европа е засегната по три начина от трафика на хора: по-голямата част от континента представлява дестинация за жертвите на трафика; някои държави пък са важни източници на жертви на трафика, а в редица други страни преобладава вътрешният трафик на хора.

2.1. ВЪТРЕШНИЯТ ТРАФИК НА ХОРА: НЕОЧАКВАНИТЕ ЖЕРТВИ

В течение на десетилетия често трафикът на хора е описван като феномен, засягащ само чужденци. Въсъщност наличната информация показва, че вътрешният трафик е важен компонент на съвременния трафик на хора. Вследствие на това много от осъществяваните мерки (повишаване ефикасността на митниците, етно-лингвистична интеграция, идентифициране на жертвите при случаите на нерегламентирана миграция, обучение персонала на посолствата и консулствата, провеждане на оградителни кампании за условията на работа в чужбина и др.) не са в състояние да се справят с тази форма на трафик.

В рамките на Европа вътрешен трафик е бил констатиран най-малко в 11 от 38-те държави, които са обхванати от настоящото проучване. В някои държави местните граждани дори съставляват най-голямата група сред жертвите на трафика. Такъв е случаят с Холандия, където местните жертви са много повече от жертвите от други национално-

Фигура 29. Съответни дялове на чужденци и граждани в Германия и Холандия

сти. През 2007 г. броят на установените случаи на германски жертви в Германия са били 184 от общо 689, превръщайки ги в най-голямата група идентифицирани жертви.

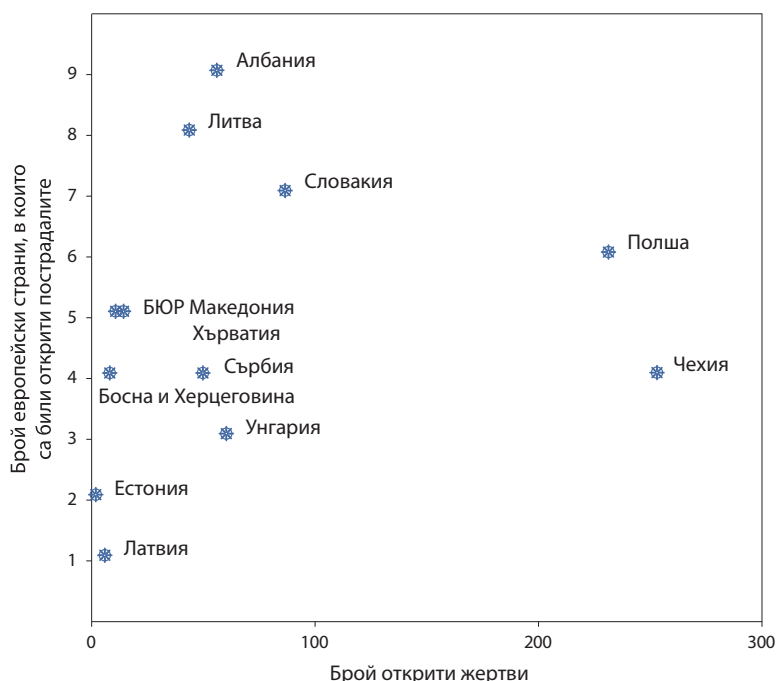
Във Франция, Италия и Румъния местните граждани също съставляват голяма част от жертвите на трафик.

Повечето холандски жертви, включени във Фигура 29, са част от т.нар. „момчета за любов“. Холандските момичета пък се експлоатират от по-възрастните си момчета – приятели, които се възползват от психологическото си влияние върху тях, за да ги принудят да проституират. Подобни методи не могат да бъдат изключени и в други части на Европа.

Трябва да се отбележи, че тъй като местните жители не се очаква да бъдат жертви на трафик, редица наказателноправни системи проявяват тенденцията да идентифицират своите граждани не като жертви на трафика, а като жертви на други престъпни дейности от типа на сексуална експлоатация, насилствено отвлечане или принудителен труд. Разликата е в това, към коя категория престъпления се отнасят съответните казуси, което пречи да се систематизират сходните черти на местния трафик в различните държави.

2.2. ЕВРОПА КАТО ИЗТОЧНИК: ЦЕНТРАЛНА ЕВРОПА И БАЛКАНИТЕ

ФИГУРА 30. ЖЕРТВИ, ПРОИЗХОЖДАЩИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИ СТРАНИ (ПО БРОЙ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ ЖЕРТВИ И БРОЯ НА СТРАНИТЕ, КОИТО СА КОНСТАТИРАЛИ ТАКИВА ЖЕРТВИ)

Източник: Комбинирани данни на UNODC/UN.GIFT.

Централна и Югоизточна Европа са източници на жертви на трафика на хора, насочен предимно към тяхното експлоатиране в западните или южните части на континента. Европейските жертви много рядко са били експлоатирани в други райони на света.

Що се отнася до Централна Европа, през периода 2005 – 2007 г. има информация за идентифицирани сравнително малко на брой жертви от Литва и Словакия, разпръснати в голям брой европейски държави. В сравнително малко на брой държави пък са регистрирани повече жертви от Полша и Чехия.

Други централноевропейски и балтийски страни по-скоро из-

глеждат като кандидати на източници на жертви на трафика на хора, насочен към ограничен брой държави.

Между 2005 и 2007 г. в четири-пет държави от Западна и Южна Европа са били идентифицирани жертви, произхождащи от Западните Балкани. През същия период бяха установени и ограничен брой албански жертви в девет европейски страни. Общо взето, установените случаи на трафикирани жертви от Западните Балкани към Европа не са много.

България и Румъния са най-важни като източник на трафика на хора. Тези държави не са включени в горната схема, тъй като техните статистики излизат от тази рамка. Това са двете европейски държави с най-голям брой жертви и с най-широк обхват от дестинации в трафика на хора. Между 2005 и 2007 г. са били регистрирани над 2000 румънски жертви в 21 европейски държави. През същия период броят на българските жертви е достигнал 600 души, регистрирани в 17 европейски държави.

2.3. ЕВРОПА КАТО ДЕСТИНАЦИЯ: ЦЯЛ ЕДИН СВЯТ ОТ ЖЕРТВИ

Както вече беше посочено, жертвите от Централна Европа и Балканите са трафикирани към Западна и Южна Европа. Като цяло Европа е дестинация на жертвите, трафикирани от ОНД.

Същевременно европейските жертви са само част от жертвите, идентифицирани в Европа. В сравнение със ситуацията във всеки друг регион тук са регистрирани жертви, идващи от най-много страни източници.

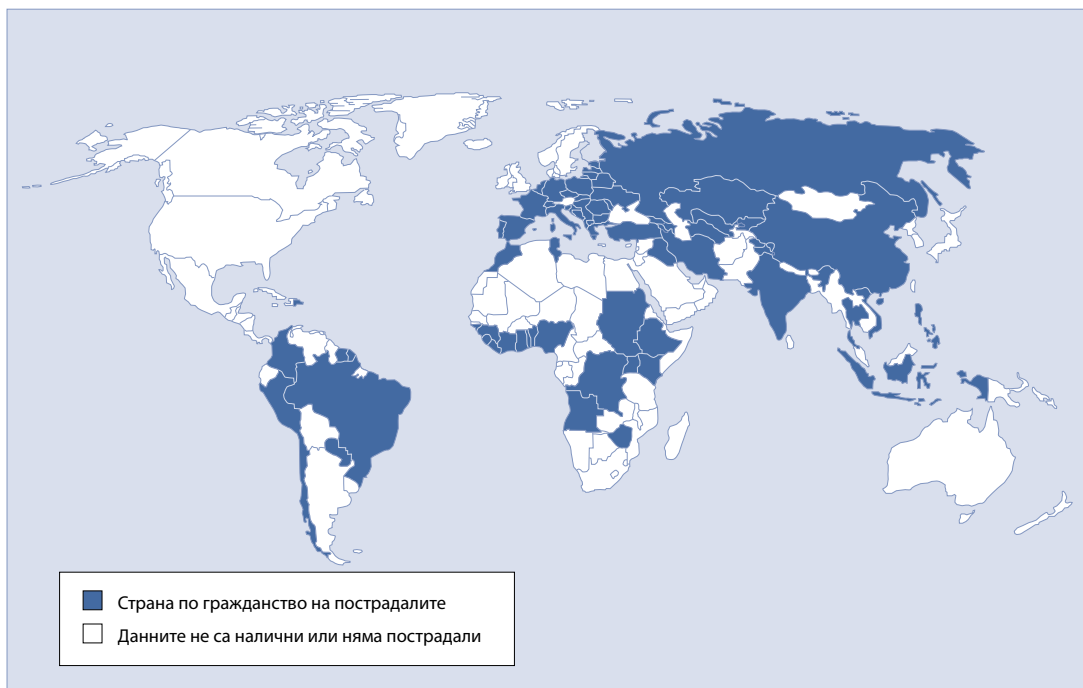
През периода 2005 – 2007 г. в европейските субрегиони бяха идентифицирани съществен брой източноазиатски жертви (в частност китайци, но също и филипинци, тайландци и вьетнамци). В някои страни от Западна и Южна Европа също бяха регистрирани жертви от Западна Африка, Южна Америка и Северна Африка.

Въз основа на наличните данни могат да се очертаят някои тенденции, включително и тенденцията към възможно увеличаване или намаляване на трафика на хора в някои райони.

Следващите две таблици представят съотношението по националности спрямо общия брой жертви, идентифицирани през разглеждания период в Холандия и Германия.

В Германия жертви от Руската федерация, Беларус и Украйна съставляват голяма част от общия брой на трафикираните хора, разкрит през 2003 – 2004 г. Тези жертви бяха драстично редуцирани през последните няколко години, както и частта на литовските жертви. В Холандия броят на идентифицираните руски и украински жертви до-

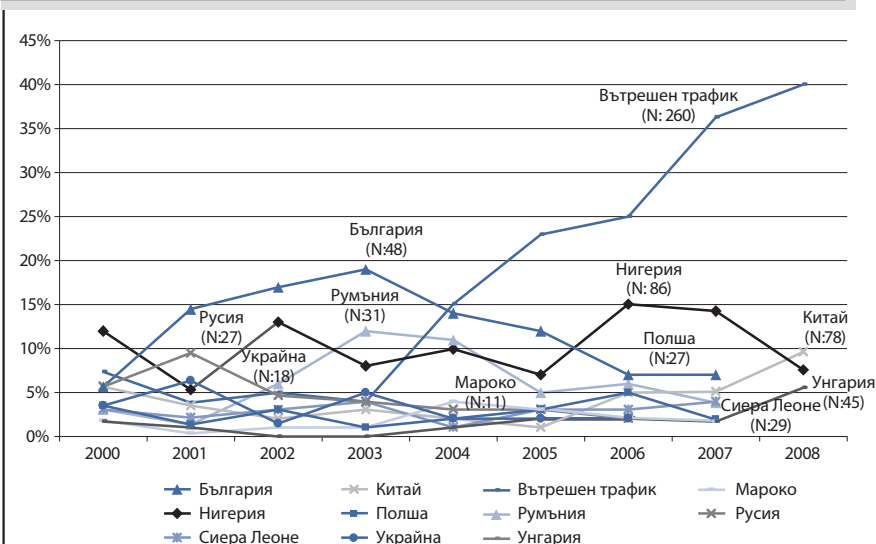
Фигура 31. ДЪРЖАВИ, ЧИТО ГРАЖДАНИ СА ПОСТРАДАЛИ ОТ ТРАФИК В ЕВРОПА³⁷

Картата не е изчерпателна. В някои страни гражданството на идентифицираните пострадали не може да бъде докладвано, а понякога по-рядко срещани националности могат да бъдат обобщени в категория "други". В резултат на тази карта трябва да се гледа като на показваща минимален обхват на националности, открити в Европа.

Източник: UNODC/UN.GIFT.

Фигура 32. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА БРОЯ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ТРАФИК, РАЗКРИТИ В ХОЛАНДИЯ, ПО НАЦИОНАЛНОСТ

Източник: Холандски национален рапортър, различни доклади.

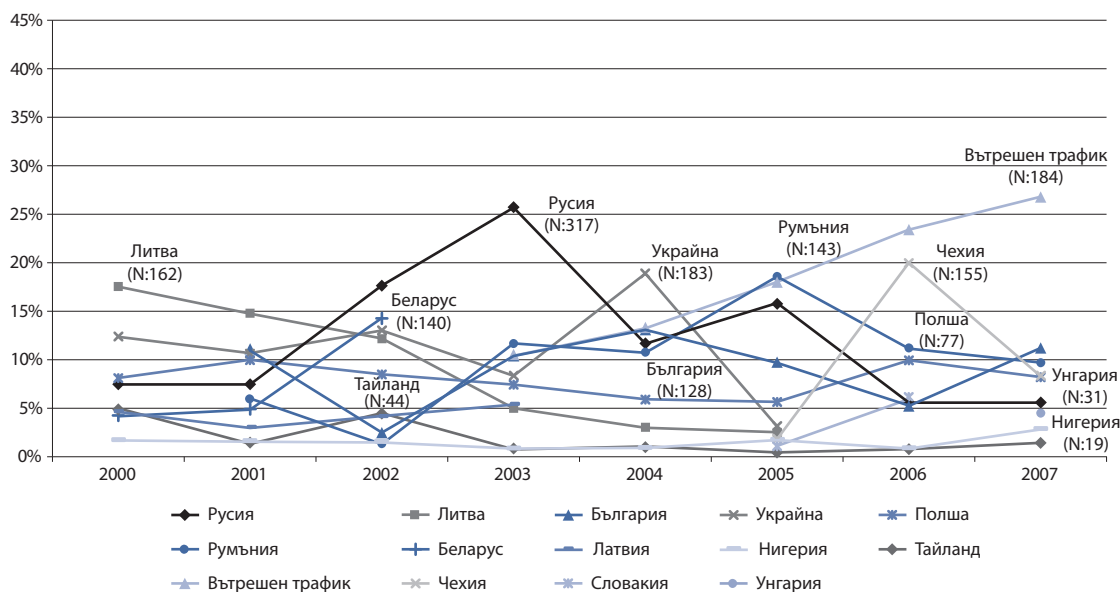
стигна връх в началото на това десетилетие, но впоследствие бележи спад през последните години.

Процентът на българските и румънските жертви спрямо общия брой на жертвите в Холандия достигна връх през 2003 г., а в Германия – през 2004 – 2005 г. Макар и сравнително висок, този процент отбелязва слаб спад през последните години.

Делът на нигерийските жертви, разкрити в двете страни през целия период, се запазва сравнително постоянен. Трафикът на китайски граждани се

³⁷ Приложената карта не е пълна. В някои държави националността на идентифицираните жертви не е била разкрита и често националности, които са по-рядко регистрирани, могат да бъдат обобщавани с категорията „други националности“. В резултат на това тази карта би трябвало да се разглежда като минималния обхват на регистрираните в Европа националности и техните страни източници.

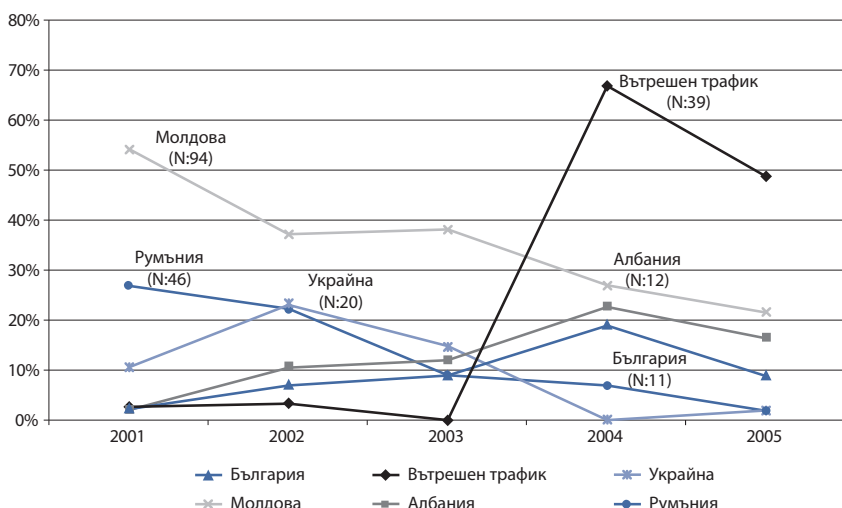
Фигура 33. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА БРОЯ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ТРАФИК, РАЗКРИТИ В ГЕРМАНИЯ, ПО НАЦИОНАЛНОСТ

Източник: Bundeskriminalamt Трафик на хора, различни доклади.

е увеличил в Холандия през последните няколко години. През 2008 г. китайските жертви съставляваха най-голямата група сред чуждестранните жертви, регистрирани в тази страна.

Фигура 34. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА БРОЯ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ТРАФИК, РАЗКРИТИ В КОСОВО (СЪРБИЯ), ПО НАЦИОНАЛНОСТ

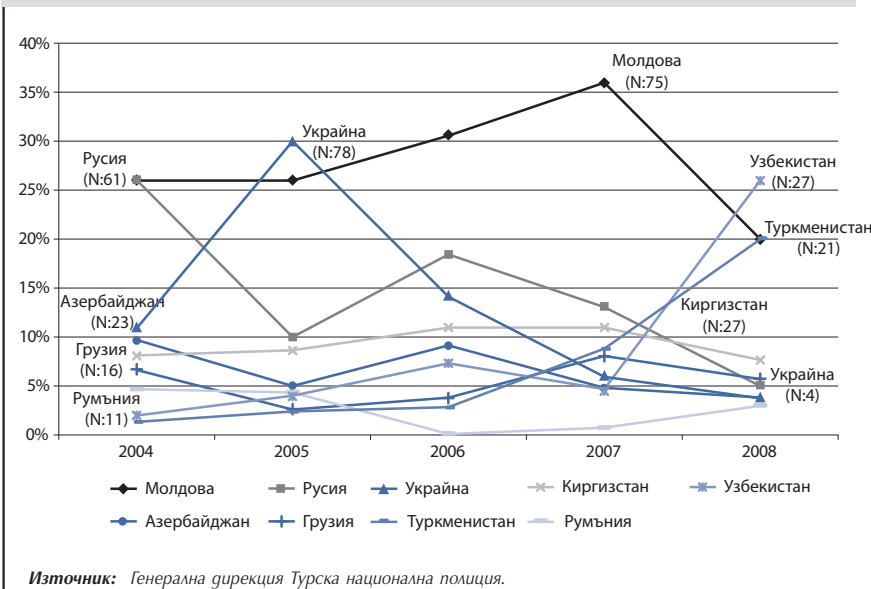
Източник: Криминална дирекция за трафик на хора, Полиция на Косово.

Германия и Холандия отчитат връх в идентифицирането на унгарски жертви съответно през 2007 – 2008 г. Двете страни съобщават и за постоянно увеличаване на вътрешния трафик през целия период с върхови стойности през 2007 – 2008 г.

Броят на украинските жертви също е намалял в Косово наред с рязкото намаляване броя на жертвите от Молдова и Румъния. През последните години обаче е регистрирано увеличение на вътрешния трафик в Косово.

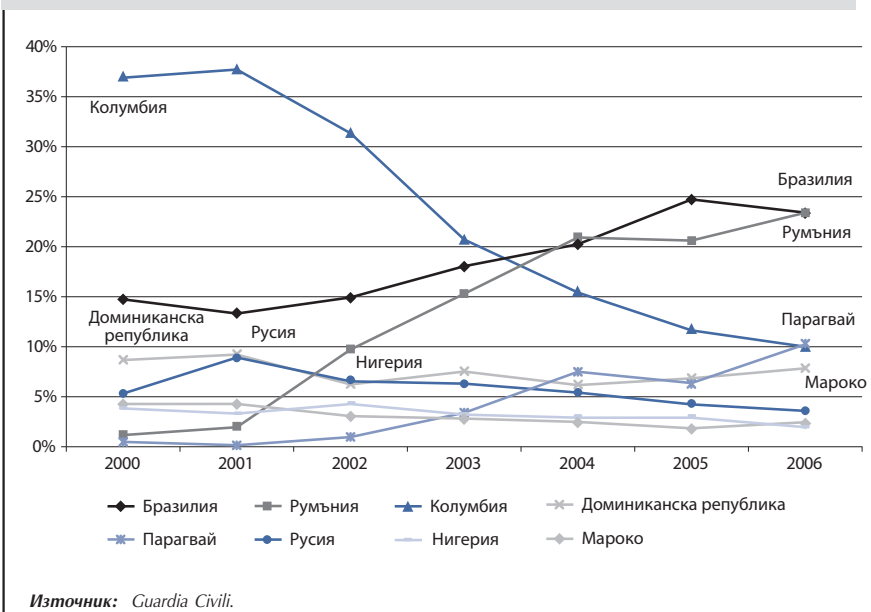
В Турция, както и в Германия върхови стойности на трафикантите в тази страна руски и украински жертви са били достигнати през 2004 – 2005 г. В последно време съотношението на жертвите от тези две страни спрямо общия брой е намаляло на 4-5 %. Подобни тенденции се забелязват също в Гърция и Италия.

Фигура 35. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА БРОЯ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ТРАФИК, РАЗКРИТИ В ТУРЦИЯ, ПО НАЦИОНАЛНОСТ

Испания има по-различни особености на трафика на хора, отколкото други европейски държави. Обикновено той е доминиран от жертви от Южна Америка, но през 2001 г. съотношението на руските жертви спрямо общия брой е достигнало върхова стойност (9 %), след което е намаляло до 3,5 % през 2006 г. Докато броят на колумбийските жертви бележи постоянен спад през последните години, бразилските и уругвайските жертви са се увеличили. В течение на цялото десетилетие се наблюдава също ръст на румънските жертви в Испания, а при нигерийските жертви равнищата се запазват.

Фигура 36. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА БРОЯ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ТРАФИК, РАЗКРИТИ В ИСПАНИЯ, ПО НАЦИОНАЛНОСТ

В заключение наличните данни свидетелстват, че Европа е изправена пред бърза диверсификация на произхода на трафикираните жертви.

През последните няколко години на европейска територия са били трафикирани представители на нови националности от Китай, Парагвай, Сиера Леоне и Узбекистан. Освен това трафикът на местни жители (вътрешен трафик) бележи бърз и постоянен ръст.

В последно време се забелязва и спад на традиционния приток на трафикирани хора към Европа от Руската федерация, Украйна, Литва и Колумбия.

Макар че все още съставлява съществен процент, през последните няколко години броят на румънските и българските жертви бележи спад.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТРАФИКА НА ХОРА В ЕВРОПА

Наличната информация за профила на жертвите и извършителите, както и подробностите около случаите на трафик на хора, регистриран от националните власти, позволяват да се направи анализ на основните характеристики на трафика в Европа.

Важно е да се вземе под внимание, че официалните статистики са в състояние да надценят инцидентите, които са по-лесно идентифицирани от наказателноправните системи.

Такъв е случаят, когато се разглеждат формите на експлоатация и/или профила на жертвите. Сексуалната експлоатация се идентифицира по-лесно, отколкото други форми на експлоатация. Това е така, защото в течение на много години акцентът е бил поставян именно върху сексуалната експлоатация посредством различните информационни кампании, както и чрез усилията за въвеждане на по-строги закони. Принудителният труд като форма на трафик на хора е сравнително по-нова добавка към наказателноправните текстове в редица национални законодателства.

В резултат на това статистиките на наказателното право съдържат по-често завишени данни за съотношението на случаите на сексуална експлоатация, отколкото е реалната картина. С тази уговорка могат да се направят някои заключения за характеристиките на трафика на хора в Европа.

3.1. ПРОФИЛ НА ИЗВЪРШИТЕЛИТЕ: ТРАФИКАНТЪТ СЪСЕД

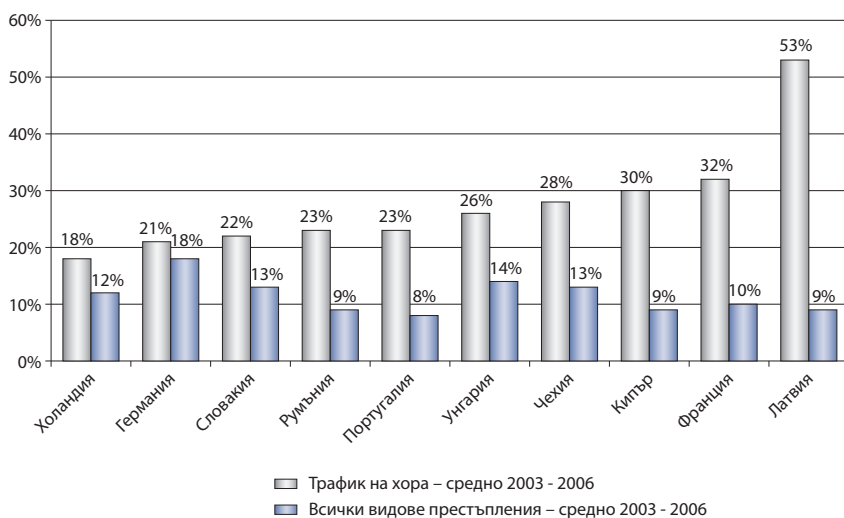
Що се отнася до профила на извършителите, европейските данни потвърждават една глобална тенденция. В Европа мъжете съставляват огромната част от осъдените трафиканти. Същевременно обаче, съотношението на жените извършители е по-високо при трафика на хора, отколкото при други престъпления.

Съществува голям брой публикации за ролята на жените в трафика на хора. Така например редица качествени изследвания показват, че нигерийските мрежи за трафик на хора обикновено са доминирани от жени³⁸. По подобен начин изследвания на трафика в Източна Европа и в Централна Азия показват, че жените играят важна роля в него³⁹.

³⁸ Carling, J., *Migration, Human Smuggling and Trafficking from Nigeria to Europe*, IOM, 2005; Carchedi-Orfano. *La tratta di persone in Italia. Osservatorio tratta*, 2007; UNICRI *Trafficking of Nigerian Girls to Italy*, 2005.

³⁹ *Deceived Migrants from Tajikistan: A Study of Trafficking in Women and Children* <http://www.iom.int/documents/publication/en/tajikistan%5Fstudy%5Faugust2001.pdf>; *Trafficking in Women and Children for Purposes of Sexual Exploitation* by Tatiana A. Denisova, Zaporizhzie State University, [http://www.ojp.usdoj.gov/nij/international/programs/Trafficking Women, PDF; An assessment of Referral Practices to Assist and Protect the Rights of Trafficked Persons in Moldova](http://www.ojp.usdoj.gov/nij/international/programs/Trafficking%20Women,%20PDF;An%20assessment%20of%20Referral%20Practices%20to%20Assist%20and%20Protect%20the%20Rights%20of%20Trafficked%20Persons%20in%20Moldova), UNODC, Chisinau, Moldova, February 2007.

Фигура 37. Съотношение на осъдени за трафик на хора жени, сравнени със съотношението на присъди за двата пола за всички видове престъпления в Европа

Източник: UNODC/UN.GIFT.

Криминологичните причини за това явление все още не са достатъчно изяснени. В случая с нигерийския трафик на хора обаче, редица изследователи считат превръщането на жертвите в експлоататори за възможен механизъм при този тип престъпление⁴⁰.

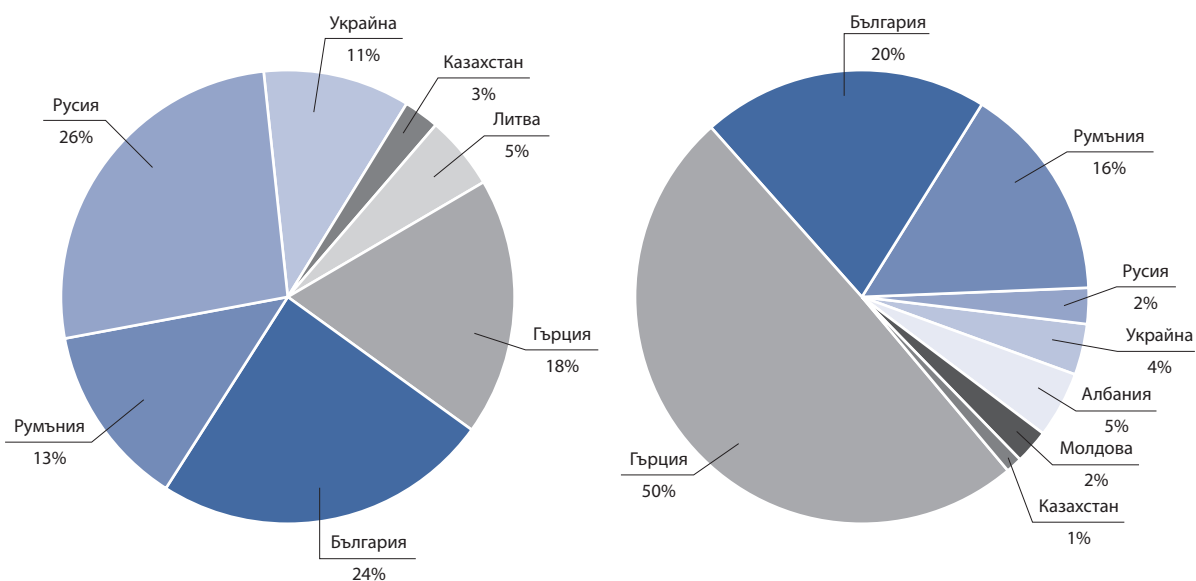
Някои жени се използват от доминирани от мъже организирани престъпни мрежи за набирание на други жени. По такъв начин жените, които рекрутират нови жертви, на свой ред са „използвани“.

Каквито и да са причините, статистиката ясно показва, че съотношенията на осъдените

жени за престъплението „трафик на хора“ е по-голямо, отколкото при другите престъпления (вж. следващата схема).

Жените, осъдени в държави от Източна Европа и Централна Азия, са повече, отколкото в други региони⁴¹. Тази тенденция се потвърждава и за същите националности в рамките на страните дестинации. През

Фигура 38. Брой арестувани лица от всяка националност в Гърция, разделени по пол

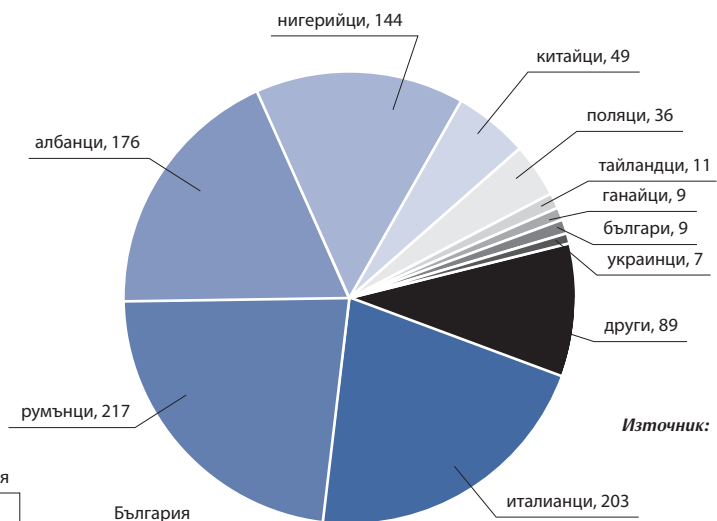
Източник: Министерство на общественя ред, Гърция.

⁴⁰ Carling, J., *Migration, Human Smuggling and Trafficking from Nigeria to Europe*, IOM, 2005.

⁴¹ UNODC, *Global Report on Trafficking in Persons*, UNODC, 2009.

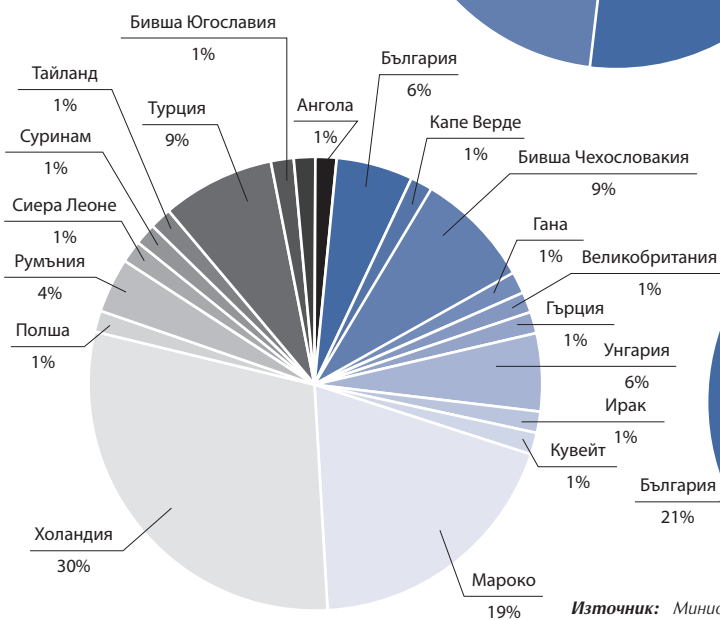
ФИГУРА 39. Лица под наказателно преследване за трафик на хора в избрани страни, по гражданство

ИТАЛИЯ (2003 – 2007)

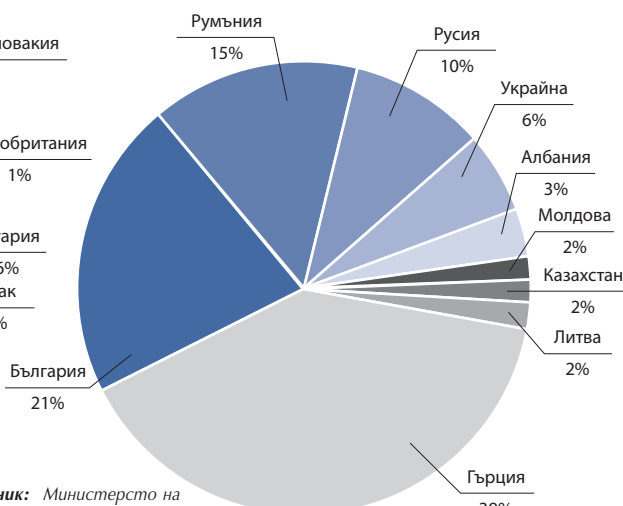
Източник: Националната дирекция за борба с мафията

ХОЛАНДИЯ 2006

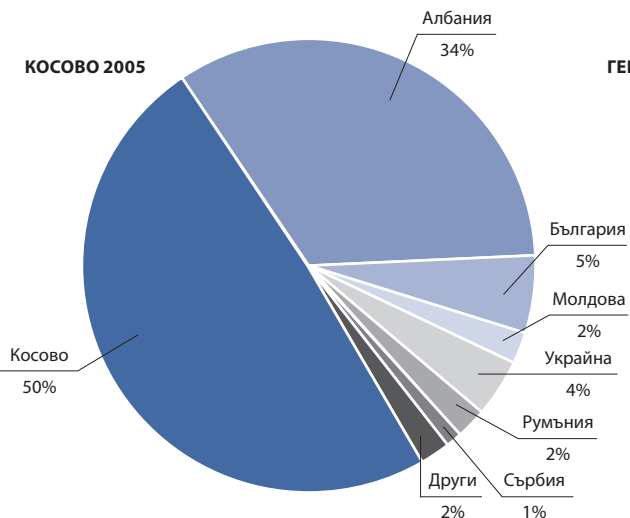
Източник: Холандски национален рапортър.

ГЪРЦИЯ 2007

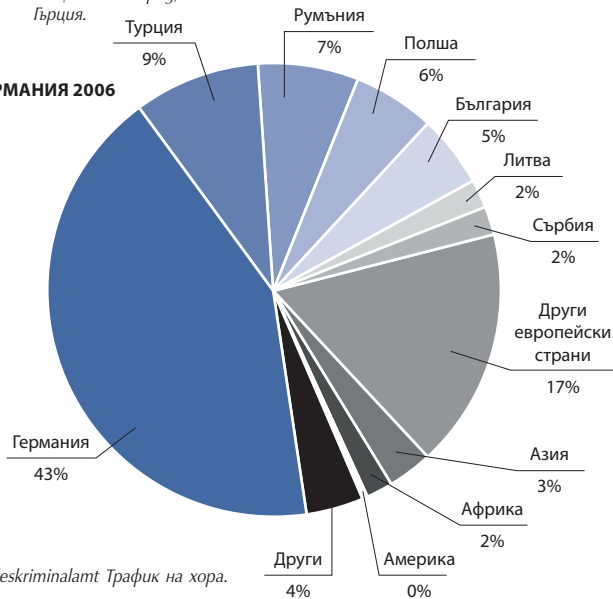
Източник: Министерство на общественя ред, Гърция.

КОСОВО 2005

Източник: Криминална дирекция за трафик на хора, Полиция на Косово.

ГЕРМАНИЯ 2006

Източник: Bundeskriminalamt Трафик на хора.

2007 г. в Гърция са били арестувани 121 души за трафик на хора. Сред тях 38 са били жени. Повече от 40 % от тези жени са били от Източна Европа (Русия, Украйна и Казахстан), докато същите тези националности са били представени едва при 7 % от арестуваните мъже.

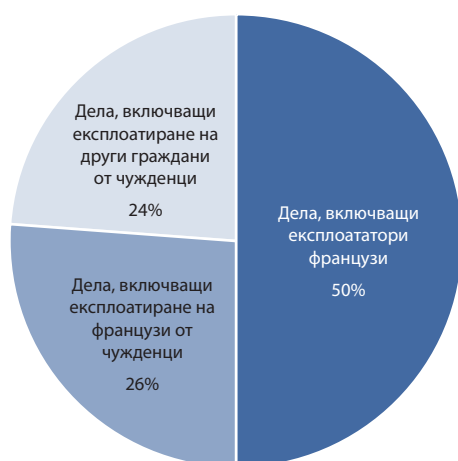
Анализът на националността на извършителите илюстрира и други особености на трафика.

В Европа местните граждани съставляват най-голямата група сред извършителите. Същевременно броят на чуждестранните трафиканти (уличени или осъдени) е значително по-висок, отколкото във всеки друг регион. Националностите на чуждестранните извършители често са свързани с националността на жертвите. Така например в Италия големият дял румънски и нигерийски трафиканти е свързан също с големия процент на жертвите от тези две страни. В Гърция доминирането на български и румънски извършители е свързано с факта, че в тази страна се трафикират жертви от български и румънски произход.

Може да се заключи, че когато трафикантите са чужденци, в повечето случаи те експлоатират жертви от собствената си национална група. Това обаче не изчерпва сложните отношения трафиканти жертви.

В Германия, където не са били идентифицирани турски жертви на трафика, турските трафиканти съставляват голяма част от уличените в това престъпление. Подобна ситуация се наблюдава в Холандия, където са разследвани редица лица от турски и марокански произход. Това подсказва, че жертвите не са експлоатирани единствено от свои сънародници или от местни трафиканти.

ФИГУРА 40. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИТЕ ПРОИЗВОДСТВА (вс.: 37) ЗА ПРИНУДИТЕЛЕН ТРУД ВЪВ ФРАНЦИЯ СПОРЕД НАЦИОНАЛНОСТТА НА ИЗВЪРШИТЕЛИТЕ И НА ПОСТРАДАЛИТЕ

Източник: Централно бюро за борба с незаконната работа (OCLTI), Франция.

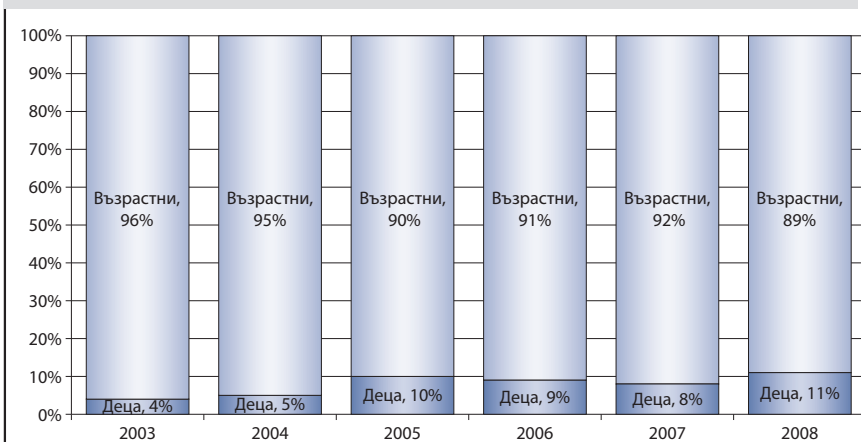
Дезагрегираните данни за жертвите и трафикантите в сферата на принудителния труд във Франция потвърждават тази особеност. През 2008 г. Централното бюро за борба срещу незаконния труд във Франция е регистрирало 37 случая на принудителен труд, които са били разследвани във връзка с различни престъпления. Всеки четвърти случай е свързан с експлоатиране на чужденци от лица от трети страни, чиято националност не е свързана с националността на жертвите. 50 % от тези случаи включват френски престъпници, които експлоатират френски граждани или чужденци. В 26 % от

случаите чужденци са разследвани за експлоатиране на техни сънародници.

За някои от тези случаи съществува езикова връзка между извършители и жертви (португалци, трафиканти бразилци или тунзийци, трафиканти мароканци). В други случаи няма такава езикова близост между извършители и жертви.

3.2. ЖЕРВИТЕ И ФОРМИТЕ НА ЕКСПЛОАТАЦИЯ

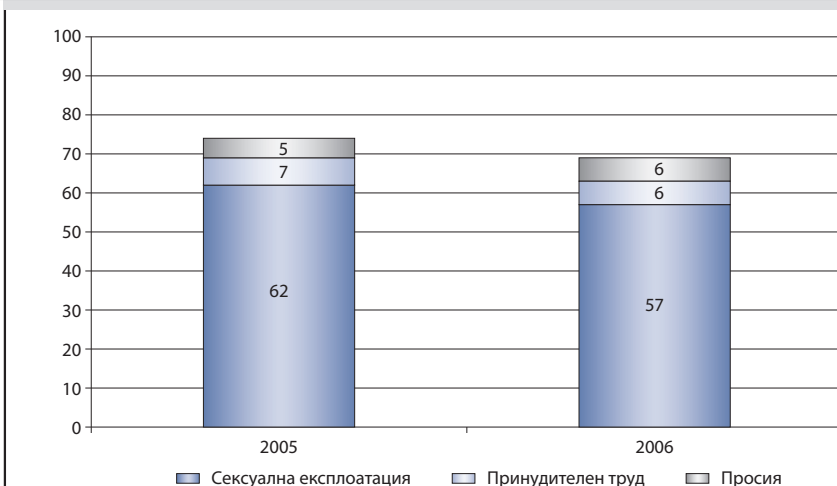
Фигура 41. Профил на идентифицираните в Европа пострадали по години, където се събира такава информация

Източник: UNODC/UN.GIFT

Там, където съществува информация за жертвите на хора, жените съставляват ясно мнозинство. Освен това сред регистрираните пълнолетните жени са мнозинство спрямо момичетата. Като цяло децата жертви са били по-малобройни, отколкото пълнолетните сред трафикантите в повечето държави лица. В Европа като цяло децата жертви съставляват около 10 % от всички идентифицирани жертви. Съотношението на непълнолетните обаче се е увеличило от около 5 % през 2003 г. на над 10 % през 2008 г.

Фигура 42. Брой на пострадали от трафик на хора, идентифицирани от властите в Албания, по вид на експлоатацията

Източник: Национален приеман център за пострадали от трафик, Албания

Обобщеният брой прикрива големите различия между субрегионите и държавите. В Югоизточна Европа броят на идентифицираните или получените убежище деца жертви като правило е по-голям, отколкото в останалите части на Европа.

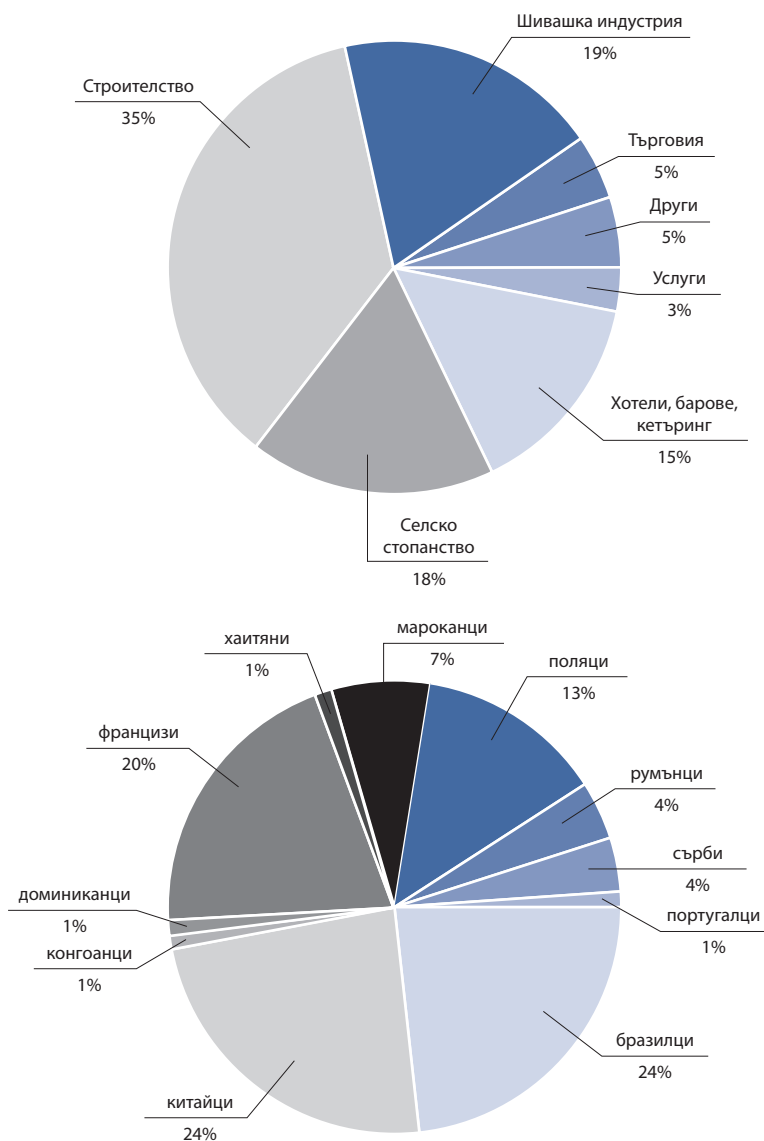
Мъже жертви има в повечето страни в региона. Пълнолетни мъже са идентифицирани в Южна и Западна Европа, а в Югоизточна Европа са регистрирани и момчета.

Съществуващите сведения очертават трафика с цел сексуална експлоатация като най-популярния тип експлоатация.

Както вече бе споменато, това може би се дължи на по-изостреното внимание към тази форма на експлоатация от страна на наказателноправните системи в Европа.

Експлоатация с оглед принудителен труд: случаят с Франция

ФИГУРА 43. ЖЕРТВИ НА ПРИНУДИТЕЛЕН ТРУД ВЪВ ФРАНЦИЯ, ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОР И НАЦИОНАЛНОСТ

Източник: Централно бюро за борба с незаконната работа (OCLTI), Франция.

Френските данни за принудителен труд позволяват да се разгледа с подробности в кои икономически сектори са били експлоатирани жертвите. Строителството е сферата, където най-често се среща експлоатацията на хора в страната. В частност жертви от Бразилия и Централна Европа са били идентифицирани като жертви на принудителен труд.

Селското стопанство е втората най-важна сфера на използването на принудителен труд. В този сектор са били идентифицирани поляци и североафриканци. Китайските жертви са били по-често експлоатирани в сферата на кетъринга и текстилната индустрия.

Въпреки това в редица европейски държави през изследвания период е бил констатиран значителен брой хора, трафикирани с цел принудителен труд. Жертви на подобен трафик са били идентифицирани в Албания, Белгия, Франция, Италия, Румъния и Испания, като епизодични случаи са били регистрирани и в Чехия, Хърватия, Финландия и Великобритания.

Това подсказва, че трафикът за принудителен труд по всичко изглежда съществува и в други страни в региона, но не е бил регистри-

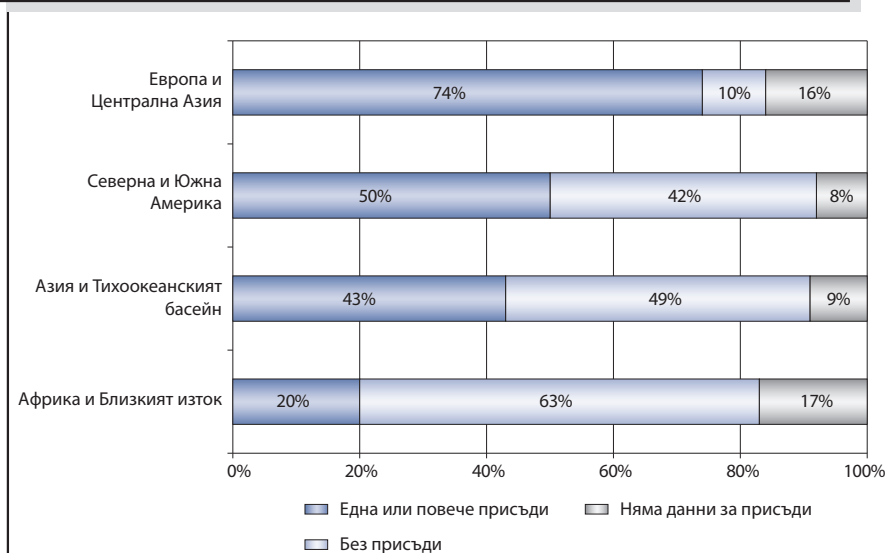
ран. Трафикът с цел просия е по-рядко срещано явление. Той е бил идентифициран предимно в Югоизточна Европа и в някои западно-европейски държави.

3.3. БЪДЕЩЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ МОНИТОРИНГ НА ТЕНДЕНЦИИТЕ, ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ И ПОСОКИТЕ В ТРАФИКА НА ХОРА

Европа предоставя относително добра информация за трафика на хора. В сравнение с останалия свят държавите в Европа имат най-добрите и систематични механизми за събиране на информация за това явление.

Освен това макар и броят на осъдените все още да е много малък, по абсолютен брой криминални разследвания редица европейски държави са много по-напред от държавите в останалата част на света. Така например общият брой на осъдителните присъди в Германия за една година е повече от регистрирания на американския континент, където 42 % от държавите не са съобщили за нито една присъда.

ФИГУРА 44. ДЯЛ НА СТРАНИТЕ, В КОИТО СА РЕГИСТРИРАНИ ПРИСЪДИ, ПО РЕГИОНИ

Източник: UNODC/UN.GIFT.

В резултат на това тенденциите, маршрутите и особеностите на трафика на хора в Европа се основават на по-голяма извадка на броя на казусите, отколкото в останалия свят.

Европейската комисия е силно ангажирана със задачата да се подобрят националните системи за събиране на данни и механизъм за обмен на информация на равнището на ЕС. През 2009 г. австрийското Министерство на вътрешните работи и Международната организация за миграцията с финансовото съдействие на Европейската комисия публикуваха ръководство за събиране на данни за трафик на хора⁴². Съ-

щевременно Международното бюро на труда и Европейската комисия завършиха списъка с индикатори за трафика на хора в Европа, който да бъде използван от институциите при събирането на данни за това явление на национално ниво⁴³.

⁴² http://www.iomvienna.at/files/Upload/IOM_Vienna_AT_Mol_Guidelines_for_the_Collection_of_Data_on_THB.pdf

⁴³ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_norm/---

Други европейски проекти в тази област от типа на досиетата SIAMSECT⁴⁴ са насочени към създаване на европейски модел и на план за събиране на статистическа информация и анализ при проблема с изчезналите деца и трафика на хора.

Освен това на субрегионално равнище бяха осъществени редица инициативи от типа на инициативата ICMPD в Югоизточна Европа и в Централна Европа⁴⁵.

Този темп не бива да бъде изпуснат. Важното е подобни усилия да се насочат към по-широка рамка за мониторинг, която може да улесни идентифицирането и да очертае наднационалните характеристики на трафика и маршрутите му отвъд европейските граници.

Първа стъпка при решаване на всеки наднационален въпрос е обменът на информация да бъде осъществяван чрез създаване на мониторингови механизми за трафика на хора. Без тази стъпка международната общност ще бъде принудена да се бори с този проблем буквално със завързани очи.

Уводът на изпълнителния директор на Службата по наркотиците и престъпността на ООН към „Глобалния доклад за трафика на хора“ акцентира върху кризата на знанието за трафика на хора. Макар че въпросният доклад предоставя важни сведения в тази област, все още съществуват редица пропуски, чието запълване би трябвало да бъде задачата на един международен мониторингов механизъм.

Пресичането на транснационалния трафик на хора изисква постоянен обмен на данни между различните страни. Държавите, които са страни по Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, се съгласиха с това, когато утвърдиха текста на член 28 на Конвенцията, който гласи:

„Държавите – страни по Конвенцията, ще разгледат въпроса за развитието и споделянето на аналитична експертиза относно дейността на организираната престъпност помежду им и чрез международните и регионалните организации. С тази цел би следвало да бъдат приети и прилагани съответни общи дефиниции, стандарти и методологии.“

Член 32 б на Конвенцията възлага на Конференцията на страни, ратифицирали Протокола на ООН, „да улеснява обмена на информация между държавите относно характеристиките и тенденциите в транснационалната организирана престъпност и за успешните практики на нейното противодействие“. Член 32 д възлага на тази Конференция периодичния преглед на изпълнението на Конвенцията.

⁴⁴ Vermuelen, Balcaen, Di Nicola, Cauduro, *The SIAMSECT files: Standardized templates and blueprint for EU-wide collection of statistical information and analysis on mission and sexually exploited children and trafficking in human beings, IRCP and Transcrime, 2004.*

⁴⁵ *International Centre for Migration Policy Development, Handbook on Anti-Trafficking Data Collection in South-Eastern Europe: Developing Regional Criteria, ICMPD, 2008.*

Всички страни – членки на ООН, независимо дали са европейски, или не, биха се възползвали от възприемането на системен подход по проблема на познанието на този феномен от повече държави. Изводите при трупането на опит и споделянето на информация в този сектор биха били изключително ценни при изработването на конкретни стратегии за намеса при решаването на този международен проблем. Установяването на многостранно сътрудничество за ускоряване събирането и анализа на базови данни е важна стъпка към осъществяването на задачата за цялостно прилагане на текстовете на Протокола.

IV. ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ В БЕЛГИЯ ОТ 2008 Г. (ЗА ПЕРИОДА 2005 – 2007 Г.)⁴⁶

СЛУЖБА ЗА КРИМИНАЛНА ПОЛИТИКА

1. МЕТОДОЛОГИЯ

Планът за действие от 1996 г. предвиждаше разработването на стратегически анализ на оценката на сериозността, естеството и обхвата на феномена, както и на отделните сектори, които в най-голяма степен са изложени на рисковете от него. Той трябваше също да оцени ефективността на политическите действия с оглед подпомагането на отговорните инстанции – министерствата на финансите и на вътрешните работи, както и магистратурата, всяка в рамките на своите компетенции, да:

- определят приоритетните аспекти на феномена на организираната престъпност, срещу които ще бъдат насочени техните действия;
- предприемат мерки за адекватни действия в определените приоритетни области и в частност да координират инициативите на магистратурата, полицията и другите служби;
- осъществят контрол до каква степен правителствените решения могат да бъдат реализирани и дали са постигнати необходимите резултати;
- формулират препоръки за парламента във връзка с по-нататъшното адаптиране на законовата рамка⁴⁷.

Първата обобщена картина за съществуващото положение се съдържа в годишния доклад за организираната престъпност в Белгия през 1996 г., публикуван през следващата година. Тази картина се основава изцяло върху полицейските и съдебните данни, предоставени от текущите съдебни разследвания. Съществената празнина при подобни обзори се дължи на ограничения характер на източниците. С оглед задоволяване потребността от качествен анализ на заплахите Федералната полиция и Институтът за международни изследвания на криминалната политика към Университета в Гент разработиха нова методологическа концепция⁴⁸, която постепенно бе възприета и приложена

⁴⁶ *Rapport annuel 2007 sur la criminalité organisée en Belgique (2005 – 2006). Service de la Politique Criminelle.*

⁴⁷ *Plan d'action du gouvernement contre la criminalité organisée, 28 janvier 1996, p. 23.*

⁴⁸ *De Ruyver, B., Vander Beken, T. & C. Black, Measuring Organised Crime in Belgium, Antwerpen, Maklu, 2000, 91 p.*

Black, C., Vander Beken, T., Frans, B. & M. Paternotte, Reporting on Organised Crime. A Shift from Description to Explanation in the Belgian Annual Report on Organised Crime, Antwerpen, Maklu, 2001, 117 p.

от 2002 г. насам. Основната поанта в нея са многостранният характер на източниците и големият брой актьори, участващи в събирането на данните.

В дългосрочна перспектива началната точка на тази методология е такъв подход при оценката на риска, при който се прави опит да се обедини информацията, свързана с всички аспекти на организираната престъпност (групи извършители, контрастратегии, дейности на легалните и нелегалните пазари) и тя да бъде осмислена в контекста на степенуването на съответните приоритети.

Този подход предполага, че средата позволява на престъпните организации да развият своята дейност. В рамките на тази методология средата е дефинирана чрез пазарната перспектива⁴⁹ с използването на анализи на уязвимостта на легалните икономически сектори, както и на изследвания върху възможностите пред дейността на ОП в незаконните икономически сектори. На белгийско равнище досега не е бил прилаган подобен анализ на уязвимостта освен във връзка с търговията с диаманти. Методологическата концепция разделя темата за групите извършители на два аспекта, които съответно се разглеждат в анализа на организационната структура и в анализа на контрастратегии с оглед изработването на оценка на потенциалните заплахи от тези престъпни организации и използваните от последните контрастратегии.

Крайната цел е да се обвържат резултатите от анализите за уязвимостта и проучванията на нелегалните пазари с констатациите от оценката на заплахите от престъпните организации. В по-дългосрочна перспектива методологическата концепция позволява да се обсъжда въздействието на ОП, което да позволи бъдещ анализ на рисковете.

Последният аспект на методологическата концепция засяга бъдещето и преди всичко общото развитие в сферата на политиката, икономиката, социалните въпроси и технологиите. Това позволява да се очертае рамката, в която биха могли да се оценят промените в заплахите от страна на организираната престъпност и въздействията върху обществото от тях. Следователно „оценката на риска“ позволява да се предвидят някои тенденции по начин, който да позволява да се разработи адекватен подход за превенция на престъпността. Въпреки това, както вече бе изтъкнато в предишните двугодишни доклади, решено бе тази сложна методологическа концепция да се прилага поетапно, като първата цел е да се разработи анализ на заплахите от организираната престъпност в Белгия.

Годишният доклад за 2003 г. се счита за първи етап в развитието на изложената по-горе методологическа концепция. Междувременно бе

⁴⁹ Важен аспект на тази методология е перспективата на престъпните организации, разглеждани като предприятия. Отправната точка е, че подобно на всяко предприятие, криминалната организация цели оптимизиране на печалбите, от една страна, и минимизиране на рисковете, от друга. Те са активни не само в рамките на нелегалните пазари, но разгръщат дейности и на регулираните пазари и сектори, тъй като държат да придадат на техните дейности легален характер и да улеснят циркулирането на своите незаконно придобити активи.

разработена и приложена специална методология за целите на 3 от 5-те анализа:

- Анализ на организационната структура: разработен⁵⁰ и приложен в доклада за 2005 г.
- Анализ на контрастратегии: разработен и приложен в доклада за 2005 г.
- Анализ на легалните пазари: разработен и приложен в сектора на търговията с диаманти⁵¹, секторите на транспорта и музиката⁵², фармацевтичния сектор⁵³, както и в европейския сектор за третирането на отпадъците⁵⁴.
- Анализ на околната среда, разработен⁵⁵ и отбелязан в предишния годишен доклад (за 2005 г.). Междувременно методологията на анализа на околната среда бе доразвита. Резултатите от нея са отразени в настоящия доклад.

Все още не е разработена методология за незаконните пазари и тяхното въздействие.

1.1. Събиране и обработване на данни

Начинът на събиране на данни остава непроменен (вж. предишните годишни доклади). Дефиницията на организираната престъпност, описана в правителствения План за действие от 28 юни 1996 г., също не е променена⁵⁶. Както и при досегашните годишни доклади, за събирането на данни се използва сигнализационен формуляр. Той обхваща не само криминалните организации, контрастратегии и пазарите, но и информация за характера и важността на анкетите. Външният контрол и мониторингът на използваната технология за този годишен доклад също бяха осигурени от специалната комисия, в чиито рамки Службата за криминална политика носи отговорност за проекта на равнище координация и участие на различните дей-

⁵⁰ Vander Beken, T., Cuyvers, L., De Ruyver, B., Hansens, J. & C. Black, *Het meten van de kwetsbaarheid van de legale economische sectoren voor de georganiseerde criminaliteit*, Gent, Academia Press, 2003, 185 p.

⁵¹ Vander Beken, T., Cuyvers, L., De Ruyver, B., Defruytier, M., & J. Hansens, *Kwetsbaarheid voor georganiseerde criminaliteit. Een gevalstudie van de diamantsector*, Gent, Academia Press, 2004, 488 p.

⁵² Vander Beken, T. (ed.), *Organised crime and vulnerability of economic sectors. The European transport and music sector*, Antwerp-Apeldoorn, Maklu, 2005, 322 p.

⁵³ Vander Beken, T. (ed.), *The European pharmaceutical sector and crime vulnerabilities*, Antwerp-Apeldoorn, 2007, 218 p.

⁵⁴ Vander Beken, T., *The European Waste industry and crime vulnerabilities*, Antwerp-Apeldoorn, Maklu, 2007, 190 p.

⁵⁵ Vander Beken, T. (ed.), *European organised crime scenario's for 2015*, Antwerp-Apeldoorn, Maklu, 2006, 283 p. 5.

⁵⁶ Тази дефиниция съдържа 5 общи и 3 специфични характеристики:

- 1) методичното извършване на деяния, които поотделно или в своята съвкупност имат съществено значение;
- 2) стремеж към печалба или власт;
- 3) сътрудничество на повече от двама души;
- 4) което има съответна продължителност;
- 5) и в чиито рамки има разпределение на задачи, при наличието на най-малко един от следните критерии:
 - а) използване на търговски структури;
 - б) използване на насилие или на други средства за плашване;
 - в) въздействие върху политическия живот, медиите, обществената администрация, правосъдието или стопанския живот.

За да получи подобна дефиниция, една криминална организация трябва да покрива пет от изложените характеристики плюс една специфична отличителна характеристика.

стващи лица. Въпросната комисия е съставена от участници в стратегическите звена на министерствата на правосъдието и вътрешните работи, федералната прокуратура, прокуратурата в Гент, федералната полиция, службата за държавна сигурност, Генералната дирекция за политиката на сигурност и превенция, Централният орган за конфискация, Института за международни изследвания на криминалната политика към Университета „Гент“ и Службата за наказателно право и процесуални действия към Университета в Лиеж.

1.2. Адаптиране, ограничения и проблеми

А) Адаптиране

В сравнение с предишния годишен доклад бяха направени някои промени в сигнализационния формуляр в контекста на прилагането на дългосрочната методология. Тези промени повишават качеството на годишния доклад. Те обаче нямат пряко въздействие върху предлаганата картина на престъпността, съдържаща се в този доклад.

Б) Ограничения и проблеми

1) Ограничения в методологичен план

Ограниченията засягат селективността, достоверността и частичния характер на данните (цифрите), предоставяни от полицейските служби. На равнището на селекцията съществува проблемът за полицейския и съдебен характер на предоставените данни. Количествените данни, предоставени от полицията, отразяват по-скоро начина, по който полицейските служби организират своите проучвания. Това поражда риск някои непознати аспекти на организираната престъпност да си останат анонимни. Евентуалното по-голямо разнообразие на източниците във висока степен би решило този проблем.

Достоверността на данните се повишава с всяка година. Различните видове контрол, упражнявани на различни нива по време на събирането и обработката на данните, допринасят за повишаване на тяхната точност.

Частичният характер на използваните полицейски и съдебни статистики бе отчасти компенсирани чрез участието на министерски служители и на държавната сигурност в процеса на събиране на тези данни, както и чрез важния принос на академичните кръгове. От друга страна, широко бяха използвани и открити източници.

2) Ограничения на съдържателно равнище

Същевременно винаги са налице ограничения на съдържателно равнище по отношение на сигнализационния формуляр: трудно е в рамките на един формуляр да бъдат обединени различни концепции с оглед системното събиране на данни. Събирането на качествени данни също не се извършва в съответствие с фиксирана схема. В бъдеще събирането на данни от този информационен източник ще

бъде подложено на оценка, която би позволила предприемането на процедура, приемлива от методологическа гледна точка.

Използването на дългосрочна методология, основаваща се на рисковете, се налага от един практически избор. Макар че в тези доклади присъстват различни елементи на анализа и въпреки че данните са надлежно събрани и обработени, анализът на организираната престъпност винаги ще страда от липса на информация или от неточност на наличната информация, както и от ограничените средства, заделени с тази цел. Изборът на този тип анализ е пряк отговор на потребността от разработването и прилагането на политически действия, пригодени към една специфична материя.

3) Проблеми

Постепенната еволюция към една дългосрочна методология предполага използването на различни източници – както публични, така и частни. Това става възможно чрез сътрудничеството между Държавната сигурност и Генералната дирекция на Службата за сигурност и превенция, както и другите постоянни партньори. Освен това наличната информация е допълнена от данните от текущите разследвания и присъди, които се съдържат в анализа на окончателните решения в досиетата, за които са били попълнени съответните уведомителни формуляри. Извършва се и преценка, до каква степен информацията, съдържаща се в годишните доклади, въз основа на член 90 на Наказателния кодекс (използване на средства за подслушване, анонимни свидетели, защитени свидетели, както и специални методи на разследване и на следствени действия) може да бъде добавена към съществуващата информация посредством уведомителните формуляри. Въпреки това е наложителна промяна на ограниченията за достъп до различните източници.

Друг важен проблем е свързан с методологията за оценка на въздействието на престъпността, която все още предстои да бъде разработена.

V. НАЦИОНАЛНА ОЦЕНКА НА ЗАПЛАХИТЕ ОТ ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ В ХОЛАНДИЯ⁵⁷

УПРАВЛЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНОТО КРИМИНАЛНО РАЗУЗНАВАНЕ

Докладът „Национална оценка на заплахите от организирана престъпност в Холандия“ (Nationaal DreigingsBeeld, или съкратено NDB) анализира проблемите, пред които е изправена тази страна, в резултат на дейността на организираната престъпност (разглеждана в най-широк смисъл, т.е. всяко престъпление, което има организиран характер). Предлаганото резюме описва накратко как NDB се използва в Холандия, неговите основни цели, използвания теоретичен модел, неговите цели, изследователските въпроси и процеса на селекция на изследваните области. Включен е и кратък обзор на използваната в доклада методология.

1. ФОРМУЛИРАНЕ НА ЗАДАЧАТА

Задачата се състои в извършване на цялостен анализ на текущата ситуация и очакваното ѝ развитие в бъдеще, както и в идентифицирането на специфичните за холандското общество уязвими сектори. Целта на това действие е да се определят приоритетите, които трябва да се вземат предвид при формулиране на политиката на борба срещу организираната престъпност от страна на полицията и съдебните власти както на регионално, така и на национално равнище.

Освен подпомагането на процеса на очертаване на приоритетите в борбата срещу престъпността анализът би трябвало да предостави информация по въпроси, свързани с престъпността; тя може да има важно значение за процеса на набелязване на ключовите проблеми, които обикновено изискват по-нататъшно проучване.

2. ТЕОРЕТИЧНИЯТ МОДЕЛ

Феноменът криминална престъпност включва основните престъпни дейности, престъпните групи или мрежи и техния *modus operandi*. Поради съществуващия интерес към прогнозирането на бъдещите тенденции,

⁵⁷ *National Threat Assessment 2008: Organised Crime, KLPD – IPOL, 2009, с. 95-140*

който намира отражение на етапа на формулиране на задачите, проучването не се ограничава до съществуващите криминални прояви, а обхваща и социалните фактори, които могат да оказват влияние върху тях. Те се дефинират като фактори, които са релевантни по отношение на престъпността. Влиянието им върху характера и/или обхвата на феномена криминална престъпност може да бъде както благоприятстващо престъпността, така и противодействащо на криминалната дейност. Тя от своя страна може да бъде ограничавана – например чрез допълнителни усилия за контролиране на престъпността от типа на засилени инспекции от властите на стоките за износ. Освен това се отделя внимание и на последствията от престъпността за обществото, а също на щетите, които понасят отделни лица, групи или структури.

Предполагаемата причинно-следствена връзка между факторите, релевантни по отношение на престъпността, и последиците за обществото може да се илюстрира чрез следната схема:

3. ЦЕЛИ

Общата цел на NDB е да се изяснят следните параметри:

- характерът и обсегът на селектирания феномен криминална престъпност;
- връзката между този феномен и другите релевантни фактори на средата, т.е. фактори, които са релевантни по отношение на престъпността;
- обществените последици от феномена криминална престъпност;
- заключенията по отношение на бъдещата еволюция в характера, обхвата и последствията от тези феномени.

Направените по този начин заключения са използвани при подбора на определени криминални прояви в качеството на приоритетни за формулиране на съответните мерки от страна на политиките, както и за идентифициране на пренебрегваните в миналото криминални прояви.

4. ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ВЪПРОСИ

След определяне на споменатите цели се пристъпва към формулирането на следните изследователски въпроси:

1. Кои свързани с престъпността фактори въздействат или влияят вър-

- ху селектирания феномен криминална престъпност, в каква степен и по какъв начин?
2. Как се е променил обхватът на феномена криминална престъпност в количествено отношение (честота, проявления, преобладаващи черти)?
 3. Как е еволюирал характерът на този феномен във времето и по-конкретно как са еволюирали поръчките престъпления? Как се е променило естеството на феномена криминална престъпност спрямо дейността на заподозрените лица или криминални организации?
 4. Какви са последствията от феномена криминална престъпност за холандското общество като цяло?
 5. Какви са очакванията за идващите години по отношение на обема и обхвата на най-честите криминални прояви, използваните престъпни методи, участието на престъпните организации в извършването им и последствията за обществото?

5. ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ОБЛАСТ

Изследователската област е означена като „организирана престъпност“, т.е. престъпленията, които се характеризират със следните черти:

- 1) включващи структурирано сътрудничество между отделни лица;
- 2) които са мотивирани от стремежа към съвместна финансова или материална печалба с незаконни средства и които извършват престъпления със сериозни последствия за обществото.

Тук ще приведем няколко пояснения:

- „Организирана престъпност“ е вид „тежка престъпност“. Тя се отнася до всички престъпни действия, които имат сериозни последствия за обществото като цяло. Някои видове престъпност имат сериозни последствия, но не могат да се причислят към организираната престъпност. Така например убийството се счита за организирано престъпление само ако е било извършено с оглед (финансовите) интереси на престъпна група.
- „Организираната престъпност“ включва престъпления, свързани с нелегалните пазари („търговски престъпления“), както и кражби, извършени от две и повече лица, които си сътрудничат помежду си – т.нар. „бандитски кражби“.
- Първото условие – „структурираното сътрудничество между лица“ – се отнася не само за (планирани) повтарящи се криминални деяния, но и за определена продължителност на членството в престъпната група. В някои случаи е достатъчно да е налице намерение за многократно извършване на престъпни деяния. Така например дейностите на индивиди, участващи в създаването на канал за наркотици, се считат за организирана престъпност дори при липса на доказателства за повторно използване на мрежата. При подобни случаи логично може да се допусне, че планът включва многократно контрабандиране на наркотици. Поради акцента върху финансовата или материалната облага престъпленията

с идеологически мотиви не са включени в проучването. Следователно политическите престъпления или тероризмът не се разглеждат в този доклад.

- Обществените последици от престъпността могат да бъдат различни по своя характер. В раздела, посветен на методиката, са приведени различните видове последици от криминалната дейност. Тъй като те са твърде разнообразни, това затруднява конкретизирането на третата характерна черта на организираната престъпност – „сериозните последици“ за обществото. При липсата на задоволителни критерии са използвани потенциалните правни санкции за съответните престъпления. Онези санкции, които включват максимум 4 и повече години затвор, индикират престъпленията със сериозни последици за обществото.

Може да се отбележи, че тези критерии съответстват напълно на четирите задължителни критерия за организирана престъпна група в европейския доклад ОСТА.

6. МЕТОД

Изследването, направено при изготвянето на NDB, преминава през три последователни фази: най-напред се изготвя предварително проучване, последвано от по-подробно изследване на избрани криминални действия в различните подпроекти. Оценката на заплахите приключва с идентифициране на съответните криминални прояви, които представляват заплахата.

Фаза 1. Предварително проучване

Първата фаза представлява широк обзор на основните дейности на престъпниците, които могат да се отнесат към категорията „организирана престъпност“. Прави се оценка на възможността от изготвяне на по-задълбочено проучване на всяка основна криминална дейност, както и на по-важните начини за действие (или форми) – *Modus operandi* (M.O.s), изготвят се и първоначални оценки за последиците за обществото. Тъй като някои важни форми на престъпност от типа на прането на пари, компютърната престъпност, корупцията и др. могат да бъдат подценени, те са включени в това предварително проучване.

Заклученията от това проучване са използвани при подбора на темите и криминалните области, които подлежат на по-задълбочено проучване през фаза 2 в рамките на ограничен брой подпроекти.

Фаза 2. Подпроекти

Втората фаза се характеризира с извършването на изследвания в рамките на отделни подпроекти, чиято цел е да се проучат конкрет-

ни криминални деяния, свързаните с престъпността фактори и техният ефект. Основните изследователски въпроси са сходни за всички подпроекти. Използваните изследователски методи са пригодени към обекта на изследването в съответствие с наличните ресурси от време и средства. В рамките на някои подпроекти ще бъдат използвани основни качествени изследвания от типа на изучаване на релевантната литература и анализ на трендовете, вземане на интервюта от експерти и събиране на допълнителни данни с използването на групови дискусии чрез компютър. За съжаление често количествените данни (например от полицейските регистри) са непълни или просто недостъпни за нужния тип изследване и оценка на заплахите. Накрая се изготвя подробен доклад по всеки подпроект.

Фаза 3. Класифициране на феномена криминална престъпност

През третата фаза изследваният в рамките на подпроектите феномен криминална престъпност е класифициран с оглед на това, дали представлява сериозна заплахата.

Различните класификации

Използваните в NDB степени, обозначаващи опасността на дадено престъпление, са: „заплаха“, „не представлява конкретна заплахата“, „потенциална заплахата“ и „неизвестно“. „Заплаха“ се отнася за криминални дейности, които в своята цялост оказват сериозно въздействие върху обществото. „Не представлява конкретна заплахата“ индикира престъпни дейности с ограничен ефект върху обществото. И накрая „потенциална заплахата“ означава криминални дейности, които на дадения етап не са считани за заплахата, но имат потенциала да се превърнат в такава в близко бъдеще. Такъв може да е случаят, когато се очаква промяна на факторите, улесняващи извършването на престъпления. Означението „неизвестно“ насочва към криминални прояви, които все още не са били добре изследвани в рамките на NDB и за които съществува прекалено малко информация, за да бъдат отнесени към една от предишните три категории.

Дефиницията за „заплаха“ е обяснена по следния начин: определена престъпна дейност⁵⁸, ако има индикации, че:

- съответните дейности ще се случат или ще продължават да се случват⁵⁹ през следващите години под формата (в контекста) на преднамерено сътрудничество между три или повече лица, пре-

⁵⁸ Терминът „престъпни дейности“ тук се използва като другото название на „феномена криминална престъпност“ (каквото бе случаят и в NDB от 2004 г.), защото смятаме, че той обхваща по-цялостно криминалните практики, които съставляват заплахата, отколкото понятието „криминални феномени“. Нашата хипотеза е, че заплахите винаги са свързани със самите престъпни дейности. От тази гледна точка източноевропейските престъпни групи не съставят заплахата сами по себе си; заплахите произтичат от криминалните дейности, които те извършват, или от последиците от тях.

⁵⁹ Това очакване се основава на текущата информация за честотата на проявление или за обхвата на определен проблем, както и за връзката му със съответните фактори (способстващи или пречатващи престъпната дейност).

- следващи финансова или материална изгода с незаконни средства;
- определен брой криминални групи ще участват в извършването на самия престъпен акт, и че
 - общият ефект от дейностите⁶⁰ ще има тежки⁶¹ последствия за холандското общество.

За да бъдат окачествени като основателни, индикаторите трябва да бъдат подкрепени от логични аргументи. При оценката на това, как един аспект ще се развие през следващите години, трябва да се извършат следните действия: а) формулиране на изводи въз основа на съществуващите данни за престъпността или за престъпните групи, б) привеждане на разсъждения, основаващи се на развитието на свързаните с престъпността фактори, и в) прокарване на аналогии или релевантни обобщения.

За да получи определена криминална проява гриф „заплаха“, на всеки от трите компонента трябва да бъде даден положителен отговор. Ако при един от трите компонента съществуват основателни индикации за обратното, тогава се използва гриф „липса на конкретна заплаха“. Ако по конкретния компонент няма основателни индикации, се използва терминът „потенциална заплаха“.

Последици за обществото

Когато се оценяват „последниците за холандското общество“, трябва да се отговори на два въпроса. Първият е „какъв вид последици са били констатирани преди (А)?“, а вторият – „доколко сериозни са те и какъв е техният обхват и мащаб (Б)?“

- А) Типовете последици могат да се разделят на две категории: 1) преки щети и 2) косвени щети. Щетите, свързани с извършването на въпросните криминални дейности или които пряко произтичат от тях, се считат за преки. Могат да се дадат следните примери:
- влошаване на физическото или психологическото здраве или щети за здравеопазването като цяло;
 - финансови щети поради претърпени загуби на пари или собственост;
 - щети или заплахи за околната природна среда;
 - влошаване или заплаха за физическата инфраструктура на обществото;
 - влошаване на социално-икономическите отношения;
 - упражняване на корупционно въздействие върху съдебната система;
 - упражняване на корупционно влияние върху политическия процес.

⁶⁰ Последствието може да се счита за релевантно само ако е възникнало в голям брой случаи, при които е извършвано определено криминално деяние или ако е възникнало поради кумулативния ефект на поредица от престъпни дейности. Излагайки тази концепция, следователно ние имаме предвид последствията в най-широкия смисъл на думата.

⁶¹ Сериозността на последиците се определя от очакваната честота на феномена криминална престъпност, типа последици и възможностите за тяхното контролиране.

Косвените щети могат да се илюстрират със следните примери:

- дейности, които се предприемат или обратното – преднамерено не се извършват, конкретно за избягване опасността съответното лице да стане жертва на престъпление (например разходите, свързани с инсталирането на компютърен файървол);
- засягане на някои интереси, връзки или по-общо – международни отношения (например накърняване на нечия репутация);
- възможности за нови или различни типове криминални дейности, които да бъдат създадени или породени от конкретен тип престъпност (например престъпността, свързана с доставки на стоки).

В рамките на тези две общи категории могат да се идентифицират следните типове жертви:

- I. Индивиди.
- II. Бизнес структури или институции.
- III. Холандското общество, правителство или нацията като цяло.

Б) Сериозността на последиците за холандското общество частично се определя от очакваната честота на феномена криминална престъпност, типа на последствията от нея и от възможностите за тяхното овладяване. За съжаление няма общоприети критерии за определяне тежестта на тези последици. Степента на количествено измерване на щетите също варира в зависимост от типа престъпление. На практика качествено описание на сериозността на последиците върху обществото се превръща в единствения приложим подход.

Определяне степента на заплахата

Група от експерти-оценители определя с консенсус степента на заплахата при съответните криминални прояви. Това означава, че оценителите трябва да постигнат пълно единомислие, за да могат да идентифицират определена степен на опасност. Всяка от трите степени на заплахите се оценява отделно от всеки оценител, който не сондира мнението на останалите. След това оценката му е изложена независимо от другите с оглед наличието на обосновани критерии за заплахата. Тези оценки са подложени на обсъждане с участието на всички оценители. Обмяната на всички релевантни аргументи би трябвало да доведе в крайна сметка до консенсус. По такъв начин окончателните определения на степента на заплахата се формират въз основа на обмяната на субективните мнения на експертите.

7. ДОКЛАДЪТ ЗА ОЦЕНКА НА ЗАПЛАХИТЕ

Общите резултати на холандската оценка на заплахите са включени в публичния доклад NDB. Съобщават се и резултатите от подпроектите, които се излагат в по-подробен вид в класифицирани документи.

Тъй като NDB е част от цикъл на формиране политиката на правоохранителните органи и правителството, тези доклади и документи се

използват от политиците в техните специфични сектори при обсъждането на новите мерки. Такава мярка е селектирането на основните криминални области, които ще съставят фокуса в дейността на Националния антикриминален отряд през следващите четири години. Освен това тези доклади ще бъдат използвани в рамките на изготвянето на по-общите политически решения на правозащитните и законодателните органи.

Следващата фаза е предприемането на съответни мерки от полицията и другите правозащитни институции. Поради времето, необходимо за изследванията в контекста на NDB, за формулирането на нови мерки и политики, както и за тяхното прилагане и последващ мониторинг за постигнатия ефект върху престъпността в холандското общество, бе възприет четиригодишният цикъл. Допълнителен аргумент за този продължителен период е, че организираната престъпност не се променя съществено всяка година и поради това оценката на този феномен веднъж на четири години позволява да бъде изработен по-аргументиран доклад за заплахите. Освен това този цикъл позволява на политиците да анализират и оценяват последиците от своята политика върху престъпността. Той позволява и предприемането на допълнителни проучвания в области, които са били квалифицирани като недостатъчно изучени (неизвестно), или за „потенциални заплахи“ в последния доклад NDB.

Следователно NDB се публикува веднъж на четири години. Първият NDB се появи през 2004 г. (има и английска версия, която може да се поръча). Продължението му бе публикувано през 2006 г. Понастоящем се изготвя докладът за 2008 г.

8. ИЗМАМИ И ПРАНЕ НА ПАРИ

Тази глава е посветена на два типа измамни схеми:

- схеми за злоупотреба или заобикаляне на закони и регламенти, свързани с данъците и за избягване увеличаването цените на продуктите (използването на тези схеми води до ощетяване на обществените финанси);
- схеми за злоупотреби с фалшивата възможност за бързо забогатяване (*Fata Morgana*).

Понятието „схема“ в тези случаи е определен метод за организация или административно действие, създаден с цел практическо реализиране на криминални намерения и прикриване на тяхната истинска същност. Причината да се акцентира върху „схеми“, а не върху типове измама, е в обстоятелството, че схемите могат да се използват за различни типове измама и следователно са по-обхватни и гъвкави конструкции. Те са и по-дълготрайни, тъй като могат да оцелеят при промяна на обстоятелства, които заплашват някои типове измама – например при промените в законодателството и регламентите.

След обсъждането на двата типа измамни схеми трябва да се спрем и на следните два типа екологични престъпления:

- престъпления, свързани с възстановяването на почвите, и
- престъпления, свързани с международните мрежи за отпадни води.

И при двата типа екологични престъпления криминалните деяния обикновено се свеждат до подправяне на документи, скриване или фалшифициране на информация и т.н. С други думи, това са престъпления, които попадат в категорията „измами“.

Ще бъдат анализирани и два специфични типа пране на пари:

- криминални инвестиции в недвижима собственост и
- криминална злоупотреба с легални финансови услуги.

Следващите раздели бяха изготвени на базата на информация от различните изследователски доклади. Въведението към всеки раздел посочва кои са използваните доклади.

8.1. Обществените финанси: измами с ДДС, акцизи и митнически измами⁶²

8.1.1. Увод и обхват

В увода на настоящия раздел бе отбелязано, че измамните схеми с обществени финанси са свързани с определен метод на организация или на административни решения, които целенасочено се предприемат с цел злоупотребата или заобикалянето на закони и регламенти, свързани с данъците, което води до по-ниски цени на продуктите. Крайната цел е спечелването на пари за сметка на хазната. При тези измамни схеми правителството е главният потърпевш.

Схемите с източване на обществени финанси се използват при различни типове измама, част от които ще бъдат обсъдени тук: измамните с ДДС, акцизите, митата и другите митнически измами.

8.1.2. Общият контекст

В Холандия измамните с ДДС често са свързани с прикриване на реалния оборот пред данъчните власти, което намалява ДДС, дължим върху него. Съществува и друга възможност поради факта, че т.нар. „нулева ставка“ се прилага при вноса и износа на определени стоки, в резултат на което купувачът в друга страна – членка на ЕС, не дължи ДДС. Тази нулева ставка позволява съществуването на т.нар. кръгова измама с ДДС, при която неплатеният ДДС все пак се предявява за погасяване на данъчния кредит пред данъчните власти.

Измамите с акцизи са възможни поради различията в акцизните мита в отделните страни. Това означава, че цената на един продукт може

⁶² Този раздел се основава на доклад, изготвен за Национална оценка на заплахите (NTA 2008: Dienst IPOL, 2008. *De Staatsruif en de Fata Morgana. Verslag van een onderzoek naar faudeconstructies voor het Nationaal dreigingsbeeld 2008. Korps Landelijke politiediensten, Dienst IPOL, Zoetermeer*). Авторите на този доклад са П. Минебо (Национално бюро на обществената обвинител за финансови, икономически и екологични престъпления), С. Месу, Ф. Нювенхус и Д. Ван Нобелен.

да варира в различните държави, което създава възможности за атактивни печалби. Примери за подобни продукти включват цигарите, алкохолните напитки и минералните масла. Митническите измами се реализират, когато се злоупотребява със съществуващите митнически регламенти от типа на системата „ин-транзит“ в страните – членки на ЕС. В резултат на това не се налага да се плащат мита при износ за страни извън ЕС.

Методът на злоупотребите с обществените финанси е бил използван в течение на редица години при споменатите или други типове измами. Съществуват три фази при използването на този метод: подготовка, прилагане на схемата и резултати от злоупотребата. През първата фаза трябва да бъдат осигурени редица условия. Така например трябва да има натрупана информация, да бъде събран първоначален капитал и да бъде създадена мрежа с корупционни контакти с оглед бъдещите покупки, продажби и услуги. Освен това трябва да се намерят хората, които ще извършат измамите. Необходимата информация включва познание за данъците, които увеличават цената на продуктите, както и познаване различията между страните, административните процедури, използвани във връзка със събирането на тези данъци, и откриване на възможностите за измамно пробиване на тази система. Този тип измами е толкова сложен в правно и финансово отношение, че се налага помощта на професионалисти за изработване на схемата. Установяват се корупционни контакти с различни лица, включително организатори на транспортни услуги, закупчици от компании в Холандия и извън страната, компании, предоставящи финансови услуги, фалшификатори на документи и печати, както и лица, които работят в полицията, съдебната власт, митниците и данъчните власти. Подготвителната фаза също така включва закупуването или включването в операцията на едно или повече юридически лица. Често те са регистрирани на името на фиктивни лица. Примерът в това отношение носи прозвището Plof BV (фалшива компания, която се създава с конкретната цел да фалира). По-голямата част от подготвителната фаза се състои в прикриване на истинската цел: да се извлекат печалби за сметка на хазната. За осъществяването на тази цел се продават стоки, които са били транспортирани по верига от различни дестинации и се поддържат фалшиви сметки. Иначе финансовите процедури се извършват по обичайния начин. За външния свят няма разлика в сравнение с легалната търговия между компаниите. Административната процедура обаче често се разминава с маршрута на стоките. Така например в един случай, свързан с измамна схема, включваща ДДС и митническа измама в търговията с пилета, стоката е транспортирана през страните от ЕС и доставена на хартия на купувач извън ЕС. Всъщност билетите са били доставени нелегално в ЕС, използвайки подправени документи, без да бъдат заплатени вносни мита или такси. Обща характеристика на този метод на ощетяване на обществените финанси е, че той винаги включва незаконни претенции за възстановяване на ДДС или „спестяване“ от ДДС, акцизни мита или други митнически вземания. В крайната фаза криминално спечелените пари изчезват по начин, който не позволява тяхното издирване. Независимо от конкретния тип измама истинският произход и/или характер на стоките е трудно

да бъде разкрит. Въпросните печалби са значителни – често при тези разследвани случаи се говори за криминални печалби в размер на милиони евро.

Кръговите измами с ДДС, митническите и акцизните измами включват виртуално пресичане на границите от съответните стоки. Стоките се превозват до други страни чрез сложни фиктивни маршрути с оглед прикриване на истинския им произход и естество. Юридическите лица играят важна роля, тъй като те могат да си спестят ДДС. Използват се и фасадни фирми, които често имат роля в извършването на контрабандата с оглед нейното прикриване. Когато стоките бъдат пласирани, се използват такива фирми „на книга“, които прикриват истинския произход на стоките и следователно ги „изпират“.

Европейското бюро против измамите (OLAF) е констатирало манипулация, при която отделно юридическо лице се нагърбва с администрирането на виртуални потоци от стоки и с изготвянето на необходимите за това фалшиви инвойси (фактури) за тяхното закупуване и продаване. Този метод е известен като „крос-инвойсинг“ и все повече се използва в рамките на кръговите измами с ДДС като алтернатива на фиктивните фирми. Подобна манипулация се използва също и за други типове измами, изложени в настоящия текст, които включват виртуални административни процедури.

Митниците са надхитряни по различни начини, като понякога стоките пресичат националната граница, а понякога – не. Злоупотребата със съществуващите митнически регламенти е основата на измамите с акциза и другите митнически измами. Щом като някаква стока пресече границата, трябва да се представи документ в митническото бюро. Той се изпраща по електронен път и се проверява електронно чрез системата NTCS⁶³. Въпреки това обаче, тази система не може да предпази срещу фалшиво деклариране на стоки и освобождаването им от митницата в страна, където те не са доставени физически.

Тъй като Холандия е транзитна страна за много типове организирана престъпност, тя също така играе транзитна роля по отношение на стоки, транспортирани като част от измамна схема, оцеляваща обществените финанси. Стоките се препакетират в Холандия и/или се транспортират до следващото звено от веригата или до крайната им дестинация. Притокът на стоки може да бъде реален или виртуален. Редица разследвания ясно показаха ролята на Холандия в този вид транспорт за пренасочване на стоките и препакетирането им. В случая с контрабандата на цигари от Източна Европа за Великобритания например цигарите са препакетирани от холандска структура, която е част от контрабандната верига, и са скрити в други пратки.

⁶³ За разлика от обичайната процедура с документи на хартия, Новата компютърна транзитна система (NTCS), която се използва във всички страни – членки на ЕС от 2006 г., възпрепятства нередовното освобождаване на стоки чрез фалшиви документи или печати.

8.1.3. Обем

Не е възможно да се изчисли с точност обемът на измамите като брой на престъпленията. Едва ограничен брой измамни схеми са разкривани в рамките на регистрационна система, която може да се използва за разкриване картината на извършваните престъпни дейности. Преди всичко трябва да се има предвид, че голям брой престъпления дори не са разкривани или категоризирани като измами от техните жертви. Само малък процент измами са изобличавани и за тях е сигнализирано. Неразкритите измами влизат в т.нар. „черна цифра“. Някои компании не желаят да участват в разследвания на измамни схеми. Все пак трябва да се отбележи, че през изтеклото десетилетие броят на подобни компании е намалял, тъй като те вече не се страхуват толкова да бъдат сочени като жертви на измами.

Що се отнася до видовете измами, при които част от схемата включва пресичане на националните граници, проблемът се състои в това, че невинаги е ясно в коя именно страна е извършена измамата. Това на свой ред се отразява върху усилията за справяне с тези престъпления, както и при определяне обема на тези видове измами в определена държава. Фактът, че не е възможно да се установи точният обем на определен вид измама, прави невъзможно да се разбере и дали тези престъпни дейности се увеличават или намаляват, тъй като няма достатъчно конкретни данни за тях.

Описанието на характера на измамите срещу обществените финанси показва, че няма ясно различима граница между легални и измамни схеми, като единствената разлика се корени в криминалната нагласа, с която се създават подобни схеми. По думите на един респондент: „на хората се разрешава да избягват данъците, но не и да си ги спестяват“. Този метод е подходящ и за двата типа схеми, в резултат на което тук съществува „голяма черна дупка“. Това възпрепятства установяването на точния обем при използването на измамните схеми.

Измами с ДДС

При липсата на регистрирани данни се налага да се използват приблизителни цифри. При измамите с ДДС щетите за целия Европейски съюз възлизат между 60 и 100 млрд. евро, като се предполага, че най-голяма част от тях се поемат от Великобритания и Германия. За Холандия тези цифри са съответно между 50 млн. и 200 млн. евро.

Важен елемент в избягване заплащането на ДДС е преднамереното включване на юридически лица и злоупотребата с тях. Някои от тях преднамерено фалират, след като са натрупали голяма сума дългове чрез незаконно изтегляне на ДДС. Холандската статистика (Centraal Bureau voor de Statistiek) регистрира честотата на нанасяните криминални щети от страна на фирми в несъстоятелност, както и до каква степен съмнителните операции с фиктивни компании причиняват несъстоятелността на съответната фирма. Използваните в рамките на схемата на кръговите измами с ДДС фирми попадат под ударите на Наказателния кодекс. През периода 2000 – 2004 г. редица съмнител-

ни дейности, включващи фиктивни компании, са били отчетени като причина за фалитите в 88 от 133 случая. През същия период броят на прекратените бизнес дейности, довели до криминални щети за кредиторите, са били между 340 и 380 годишно. Общият брой на ликвидациите през периода е отбелязал ръст. При това икономическите трендове като че ли не влияят върху броя на ликвидациите там, където са били идентифицирани криминални щети. Същото се отнася за ликвидациите, чиято причина са съмнителни дейности, включващи фиктивни компании (вж. таблица 6).

ТАБЛИЦА 11. ЗЛОУПОРЕБА С КОМПАНИИ ПРЕЗ 2000, 2002 и 2004 г. (ОБЩ БРОЙ)

	2000	2002	2004
Ликвидирани компании, от тях:	3758	3948	5939
Причинени криминални щети	380	340	359
Фиктивни компании, съмнителни дейности	114	88	133

Източник: Статистика на Холандия (CBS, Statline).

Според института „Хуго Синцхаймер“⁶⁴ предполагаемият брой на ликвидации, съдържащи криминални подбуди, е по-голям. За 2004 г. институтът е констатирал двойно повече такива ликвидации от приведените от официалната статистика на Холандия. Според изследователите в него обяснението за тази разлика е, че холандската статистика включва само случаите, в които ликвидаторът е предприел някакво действие, регистрирано като криминално. От друга страна обаче, ликвидаторите често не предприемат действие, при положение че не може да се очаква повече доход от съответните активи. Броят на юридическите лица, включени в подобни схеми с намерението да се ощетят кредиторите, е показателен за броя на кръговите измами с ДДС в страната. Относително ограниченият предполагаем брой на юридическите лица, употребени по такъв начин през 2004 г., съответства на констатацията на експерти, че причинените щети от този вид измамна схема в Холандия са относително малки.

Би трябвало също така да се добави, че броят на компаниите, създавани с цел фалирането им, не може да съответства напълно на броя на кръговите измами с ДДС, в които страната е въввлечена по един или друг начин, тъй като някои от тези компании са регистрирани в други страни – членки на ЕС. Транзитната функция, изпълнявана от Холандия, води до нанасянето на щети на други държави. Когато е налице реално движение на стоки, тази роля не нанася щети върху холандския транспортен сектор, а обратно – носи финансови печалби. През 2006 г. данъчните и митническите власти, както и FIOD-ECD са

⁶⁴ Той е част от Юридическия факултет в Амстердамския университет и провежда проучвания в сферата на трудовото законодателство.

проследили 21 случая на измама с ДДС, които са довели до загуба на данъци над 30 млн. евро и до обща загуба на около 120 млн. евро⁶⁵.

Измами с акцизи

В тази област има само някои цифри. Така например, ако за основа се вземе броят на конфискуваните от митниците цигари, става ясно, че контрабандата на тази стока не е в упадък. Докато през 2005 г. броят на конфискуваните цигари е бил 107 млн., през 2006 г. той е възлязъл на 116 млн. Повечето цигари са били предназначени за Великобритания. През 2006 г. е имало малко разкрити контрабандни операции на цигари в контекста на разследванията срещу престъпни организации. Контрабандата на цигари е била второстепенна дейност, съпътстваща трафика на наркотици в рамките на две разследвания, а само при едно разследване е била водеща дейност. Неизвестни са финансовите загуби от тези дейности. Предполагаемият размер на черния пазар на цигари се е увеличил от 500 млн. цигари през 2003 г. на 650 млн. цигари през 2005 г. Фискалните загуби за Холандия са възлезли съответно на 55,5 млн. и 87 млн. евро. Изследване на „нелегалното пушене“ в Холандия показва, че то се е увеличило от 3 % през 2003 г. на 5 % през 2005 г. През 2005 г. цигарите в този сегмент са били предимно фалшиви (4 %) и само 1 % – контрабандно внесени маркови цигари. Според същата организация размерът на измамите с акцизи при минералните масла е неизвестен. Общият размер на акциза за минерални масла, получен от холандските власти, е около 6 млрд. евро годишно. Относително малък брой разследвания са били предприети по отношение на измамите, свързани с акциза на минерални масла, тъй като подобни разследвания са сложни и изискват много време. През периода 2000 – 2007 г. FIOD-ECD е провел седем такива разследвания. Различните агенции сигнализират, че размерът на измамите с акцизи се е увеличил през последните години.

Според данни от ОЛАФ за 2006 г. броят на случаите, в които са констатирани измами с акцизи и митнически измами на европейско равнище, е малък. Същото се отнася до разследванията на измамите спрямо ДДС регламента. Този извод обаче не може да бъде направен въз основа на броя на текущите случаи. В края на 2006 г. общият брой от 430 казуса, с които се е занимавал ОЛАФ, е включвал 77 казуса, свързани с цигари, 72 – с измами спрямо митнически регламенти, и 45 – с измами с акцизи. Това представлява малко по-малко от половината от общия брой случаи. Въпреки това броят на новите и завършилите разследвания е бил малък както абсолютно, така и спрямо общата цифра. През 2006 г. са били приключени съответно 10, 23 и 12 разследвания на гореспоменатите три типа измами.

⁶⁵ Тези цифри са получени от изчисляването на дълга в резултат на измамна ликвидация на компания, създадена с цел да бъде фалирана.

8.1.4. Криминална организации

Малко се знае за структурата на криминалните организации, участващи в схемите срещу обществените финанси. За това съществуват редица причини. На първо място е сравнително малкият брой разследвания на престъпни организации, участващи в измами с ДДС, контрабанда на цигари или измами с акцизи, включително при внос на минерални масла. На второ място, разследванията обикновено се ограничават до ролята на холандската връзка като улесняващ фактор в дейността на съответната престъпна организация. Поради международния маршрут на тези видове измами предприемането на разследване на цялостната престъпна организация би изисквало прекалено много време и усилия.

Холандски граждани от китайски произход са били идентифицирани като трафиканти на цигари в Холандия, голяма част от които са фалшиви или препакетирани цигари, произведени в Китай.

Не е рядко явление член на престъпна организация да започне собствен бизнес, след като е установил всички необходими контакти и е натрупал опит. Това е типично за криминалните организации, участващи в случаи с измами, и се различава от по-традиционната картина при рекрутирането. Съществува и група опитни измамници, чиито имена се споменават във връзка с един и същи вид измама. Така например заподозрени, които вече са били арестувани преди десет години за подобна измама, са били разкрити и при текущо разследване на ДДС – „въртележка“.

8.1.5. Последствията за холандското общество

Преки последствия

Преки последствия от измами, включително и с такси, които увеличават цените на стоките, са финансовите загуби за страната. Общо за престъпленията, описани в т. 3.2.3, тези загуби възлизат между 140 и 290 млн. евро. Тази сума е съставена от предполагаемия обем на измамите от типа на кръговите измами с ДДС и измамите с акцизи, включително и при търговията с цигари. Няма данни за загубите при данъчните вземания в Холандия, но извършените от ОЛАФ разследвания показват, че размерите при тези измами също са значителни. В края на 2006 г. ОЛАФ е провел 72 разследвания на измами спрямо митническите вземания в рамките на ЕС, при които са били констатирани щети в размер на 284 млн. евро. Друго пряко следствие на измамите е увеличаването на нечестната конкуренция, тъй като предлаганите по измамен начин продукти са с по-ниски цени от пазарните. Разкриването на определена измама може да има сериозни последствия за транспортните и спедиторските компании, които участват в схемите. Това участие невинаги е преднамерено и следователно понякога тези компании не носят вина. Там, където се разкриват измами спрямо митническите вземания, измами с ДДС или акцизи, дължимите суми се изискват от транспортните и спедиторските компании, които

са ангажирани с въпросните стоки, без оглед дали са виновни, или не. Сумите, с които се задължават тези компании, могат да бъдат толкова големи, че правят неизбежно обявяването им в несъстоятелност.

Косвени последиствия

Налице са и редица косвени последиствия. Щетите на държавата под формата на загуба на приходи винаги – по един или друг начин – се компенсират от данькоплатците. Това става предимно чрез увеличаване на данъци или други вземания или чрез орязване на държавния бюджет за обезпечаване на различни услуги. Общественото здравеопазване също може да бъде застрашено. В някои случаи на пазара се изнасят стоки с ниско качество (например контрабандираните цигари съдържат много повече вредни вещества, отколкото марковите). В друг случай престъпна организация се е опитала да внесе пилета от Азия в Холандия въпреки факта, че е съществувала забрана за внос поради наличието на „птичи вирус“.

Нечестната конкуренция също може да застраши финансовото състояние на компании или дори да доведе до ликвидирането им. Някои от тях се опитват да закупят стоки чрез измамни схеми, особено ако това би отдалечило перспективата за ликвидация.

Сериозност на последиствията

Въпреки че не са известни точният брой на измамите с обществените финанси, нито обемът на финансовите загуби в резултат на тях, може да се каже, че последиствията от тези измамни схеми са много сериозни. Тяхната опасност се дължи главно на продължаващото използване на въпросните схеми и на неспособността на властите да се справят с тях. Предприеманите в миналото мерки се оказаха неэффективни. Новите мерки от типа на акта за извършване на мониторинг на юридическите лица (Wet Herziening Toezicht Rechtspersonen) едва ли могат да дадат резултат, ако се съди по предишните законови промени, както и измененията на регламентите, които се оказаха неуспешни. Редица експерти заявиха, че новият закон няма да има никакво въздействие върху тези измамни схеми.

Измамните схеми са многофункционални, лесно пригодими към променливите обстоятелства и могат да се използват за различни видове измама или пране на пари. Отделните успехи в борбата срещу определен вид измама, подобно на успехите на холандските власти срещу кръговите измами с ДДС, могат да окажат въздействие върху въпросния тип измама, но не и върху схемата, която често може да се използва отново от същите престъпници.

8.1.6. Факторите, свързани с престъпността, и очакванията за бъдещето

Увеличаващата се сложност и интензивност на международната търговия и на финансовите трансакции може още повече да улесни тези и

други видове измама. От друга страна, през последните години компаниите и правителството акцентираха повече върху корпоративната социална отговорност и интегритет. Въвеждането на Code Tabaksblat и на регламенти за сигнализиране за подобни схеми от правителството и бизнес общността са примери за това. Все повече „горещи телефони“ от типа на Crimestoppers се използват успешно за започването на разследвания и за разплитането на престъпления. Тези тенденции могат да допринесат за ограничаване на престъпността.

Освен че облагодетелства икономиката и бързото развитие на обществото, навлизането на дигитална технология при съхраняването и разпределянето на информация също улеснява въвеждането на схеми, които могат да се използват за извършване на измамите. Бързото развитие на интернет и възможностите за предлагане на всякакви услуги и разплащания по електронен път създадоха допълнителни възможности при бизнес дейностите. Информацията се разпространява със светлинна скорост и в безпрецедентен мащаб. Наред с това обаче, освен легитимните ползватели подобни скоростни разпространители улесняват и съществуващите престъпни дейности и появата на нови видове криминални злоупотреби.

На последно място трябва да се отбележи, че разликите в таксите в рамките на ЕС също са важен фактор, тъй като тяхното съществуване допринася за атрактивността чрез измама да се спечелят големи суми.

Очакванията

Важна характеристика на измамите с обществените финанси е, че те могат да се адаптират лесно към променящите се обстоятелства. От 1980 г. досега например тази измамна схема е била използвана за редица видове измами въпреки различните мерки, които са били предприемани срещу тях. Резултатите от това проучване не дават основание да се заключи, че използването на тази измамна схема ще намалява през следващите години. По-вярно е обратното. Въпросната схема може да се възпроизведе в по-сложен механизъм, с участието на повече юридически лица в повече страни от използваните досега. В резултат на това ще бъде възможно да се прикрива ефективно истинският характер на различните транзакции. Това прави разследването и наказването на подобни престъпления много трудни и като резултат – изискващи много време, средства и шанс. При това качеството на сътрудничеството и обмяната на информация между различните страни, от които зависят разследванията, са под въпрос.

В Холандия акцизът при алкохола, цигарите и тютюна бе увеличен съществено през 2008 г. През 2009 г. това ще бъде последвано от увеличаване на ДДС върху луксозните стоки от 19 на 20 %. Тези мерки увеличават разликите в цените, като по такъв начин правят по-атрактивни съответните измами. На свой ред това означава, че се очаква увеличаване, а не намаляване на размера на измамите.

Редица тенденции също се очаква да улесняват измамите в бъдеще. Ролята на митническите и данъчните власти в това отношение

е от ключово значение. Поради свободното движение на стоките в рамките на Европейския съюз вече няма инспекции на вътрешните граници на ЕС, в резултат на което сега митниците извършват по-малък брой физически проверки. Митниците са в процес на затваряне на различни бюра, които в миналото извършваха подобни проверки. Налице е преход към по-административен вид мониторинг. Частично в резултат на технологичния напредък властите могат лесно да проверят дали предварително регистрираните стоки са достигнали до своята дестинация.

По такъв начин основният принцип на саморегулацията се използва все повече и повече. Все по-рядко се извършват и проверки на исканията за разрешителни, предявявани от транспортни и спедиторски компании. Освен това инспекторите все повече са измествани от данъчните власти. В краткосрочен план то насърчава измамите. Дългосрочният ефект е неясен. Сравнима тенденция във Великобритания доведе до съществено увеличаване използването на тази измамна схема, особено при измамите от типа на кръговите измами с ДДС.

8.1.7. Заключение

Методът на измамите с обществените финанси може да се използва при различни видове измами. В резултат на неговата гъвкавост справянето с този метод е труднопостижимо. Това се дължи и на големия брой възможности за извършването на измами. Разликите в данъчните ставки в страните от ЕС до известна степен обясняват използването на тази измамна схема. Загубата на приходи от основната жертва – държавата, възлиза на десетки и може би стотици милиони евро годишно. Загубата на законопослушните компании може да се окаже тяхната ликвидация. Косвените щети не могат да се измерят в евро, но също са значителни. Особено важна роля тук играе преплитането на криминална и легална дейност. Заедно с очакванията, че тази измамна схема ще бъде използвана още повече през идващите години, изброените причини правят от тази схема заплаха за холандското общество през следващите четири години.

VI. ОЦЕНКА НА ЗАПЛАХИТЕ ОТ ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ⁶⁶

АГЕНЦИЯТА ЗА ТЕЖКАТА ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ

Обхват и цел

1. Оценката на риска от организираната престъпност във Великобритания съдържа описание и оценка на заплахите за страната от организираната престъпност и предлага разсъждения за това, как тези рискове могат да се развиват в бъдеще. Що се отнася до доклада, озаглавен RESTRICTED UKTA, неговата цел е да препоръча на британските правоприлагащи органи как да се справят с организираната престъпност. Той предлага и други релевантни инициативи от типа на промени в законодателството, регламентите и политиките.

2. Подобряването на обществените представи за сериозността на организираната престъпност има важно значение за противодействието на различните рискове и за ограничаването на щетите, които те предизвикват. Обществените и частните организации трябва да бъдат информирани за тези заплахи с оглед разработването на правилно насочени мерки. От друга страна, широката общественост също се нуждае от тази информация, за да могат отделните лица да ограничат вероятността да станат жертва на тежката организирана престъпност.

Източници на информация

3. UKTA се основава на информация и сведения, получени от разнообразни източници както в страната, така и в чужбина и е резултат на активен процес на консултации, в чиито рамки се тестват различните части на доклада, така че да сме сигурни, че той представлява най-доброто и най-съвременното измежду оценките на агенциите, които изпълняват задачи по противодействието на различните рискове.

Структури

4. Идентифицираните в доклада заплахи са обобщени в пет основни раздела: престъпниците и техният бизнес, общи заплахи, наркотици, организирана имиграционна престъпност и измами. Тези раздели на свой ред са структурирани в 16 параграфа, посветени на по-специфични заплахи от типа на оръжията, „изнесената“ търговия с кокаин или „нефискалните измами“. На практика редица организирани престъпни групи са ангажирани с различни криминални дейности и пазари,

⁶⁶ The United Kingdom Threat Assessment of Organised Crime, SOCA, 2009/10.

включително дейностите, предприемани предимно с оглед да улеснят или да облагодетелстват други престъпления. Първите две категории кълстери в частност отделят място на тези връзки и припокриване.

Стратегията за контрол върху организираната престъпност във Великобритания

5. Отговорът на британските власти на идентифицираните в доклада заплахи е изложен в RESTRICTED UK Organised Crime Control Strategy (кратко: „Стратегия за контрол“), който е публикуван отделно от SOCA. Стратегията за контрол съдържа 16 програми или дейности, съответстващи на разделите в УКТА на различните кълстери. Всяка програма съдържа план за действие на различните агенции, както и документите, които те изготвят, системата на управление и надзора за изпълнение на Стратегията за контрол като цяло, осъществявани от Групата на старшите надзорници, съставена от представители на всички основни участници. Общата цел на Стратегията за контрол е постигането на реално и стабилно намаляване на щетите, причинявани от организираната престъпност във Великобритания. Предполага се, че това ще бъде постигнато посредством ефективен обмен на информация и съвместни действия чрез използването на наказателното право и на други мерки, които да превърнат страната във враждебна среда за дейността на организираните престъпни групи и чрез съсредоточаване на усилията за разкриване на криминално придобитите средства.

National Intelligence Requirement

6. Този документ представлява указател за агенциите, които разполагат с информация и събират сведения, свързани с организираната престъпност. Той е структуриран в съответствие с УКТА и със Стратегията за контрол.

Други релевантни оценки

7. През 2008 г. АТОП и другите агенции дават оценки на определени аспекти на заплахите за Великобритания от организирана престъпност под формата на реакция за новопостъпила информация или като част от планираните действия. Тези оценки се изпращат на съответните клиенти веднага след изготвянето им, като ключови елементи от тях се включват в следващия доклад УКТА.

8. Освен това УКТА използва пълноценно годишните и текущите оценки, които засягат или са посветени на организираната престъпност.

Щети

9. Дефинирането на щетите в контекста на организираната престъпност е трудна задача. При изготвянето на Стратегията за контрол и предоставянето на солидна основа за процеса на вземане на решение всяка дефиниция трябва да бъде достатъчно пълна, за да обхване сложността и същината на всички заплахи с техните преки

и косвени въздействия и последствия на всички равнища – от щетите от дейността на отделни лица до щетите, които влияят върху страната като цяло. Същевременно тази дефиниция би трябвало да бъде достатъчно разностранна, за да гарантира включването на всички агенции и на други институции, които са заинтересовани от ограничаването на щетите за обществения и частния сектор, както и за цялата общественост. Всичко това изключва хипотезата за едно по-просто определение.

10. През периода 2008 – 2009 г. бе разработена Рамка на щетите (Вж. Приложение 1), в която са описани преките и косвените щети от организираната престъпност в категориите на „реалния свят“, които са обобщени в 5 типа (физически, социални, природни, икономически и структурни) на три равнища (индивидуално/местно, общностно/регионално, Великобритания/международно). Рамката предлага обща терминология, с която да бъдат дискутирани различните перспективи и приоритети и да бъде постигнато споделено разбиране за проблемите и за действията, които трябва да бъдат предприети за решаването им. От ноември 2008 г. рамката е използвана при планиране на операциите и проектите в контекста на Стратегията за контрол и е включена в УКТА за 2010 г.

Оценка на щетите

11. Макар и самото дефиниране на щетите да е трудно, тяхното измерване е не по-малко предизвикателство. Очевидно е, че евентуалното едноизмерно оценяване на щетите ще бъде също толкова безполезно, колкото и налагането на една опростена дефиниция. Онова, към което се стремим, е комплекс от мерки и индикатори, получени от различни източници и представляващи различна степен на точност и доближаване до понятието щета. Сред тях могат да се подберат съответстващите оценки, които да се използват при всеки отделен случай. Извършена бе част от работата по идентифициране на подходящи мерки или индикатори за размера, сериозността, честотата и други на различните щети, описани в Рамката за щетите. Тази дейност ще продължи и през периода 2009 – 2010 г., като на практика ще бъде установено кои от тях работят и кои – не.

12. Определящо при оценката на успеха на която и да е планирана интервенция, насочена към ограничаване на щетите, независимо дали се извършва на местно, тактическо равнище, или е в рамките на цялостната криминална дейност, ще бъде състоянието преди и след намесата. Тя трябва да бъде част от планирания процес в рамките на операциите и проектите по линия на Стратегията за контрол. Този подход ще бъде отразен в редовната оценка на резултатите. Инструментът ще бъде внедрен в практиката от 1 април 2009 г. и ще продължи да бъде развиван и подобряван с оглед предвидимостта и класифицирането на определени интервенции. Впрочем винаги ще има известна трудност при изолирането на оценката на резултатите от определени външни влияния – положителни или отрицателни, в частност, що се отнася до големите щети и особено когато има разминаване във времето между съответното действие и резултата

от него. Колкото повече този подход се използва, толкова по-полезен ще бъде за оперативното планиране.

Прилагане на принципа на ограничаване на щетите

13. В момента е най-лесно да се оценява приложимостта на Рамката за щетите и свързаните с нея мерки и индикатори на индивидуално равнище най-вече по отношение на физическите щети. Когато става дума за щети, причинени на отделно лице или на група лица под формата на рани, наранявания, заболяване или смърт като пряко следствие от злоупотреба с наркотици или при трафик на хора, или при насилие, свързано с организираната престъпност, е достатъчно те да бъдат разбрани, макар и невинаги да е възможно тези щети да бъдат предотвратени. Така например прекъсването на доставките на наркотици може би изглежда очевидна стъпка, но без участието на здравните агенции, с чиято помощ да бъде гарантирано, че една дрога няма да бъде заменена с друга – още по-вредна, ефектът в краткосрочна перспектива може да доведе до по-големи щети за наркоманите. Това, разбира се, не е довод за бездействие, тъй като винаги ще има риск от непредвидени последствия на всяка мярка, но то насочва вниманието върху важността на знанието, планирането и сътрудничеството.

14. От друга страна, е възможно да се види как чрез промяна на системата, използвана от организираната престъпност така, че тя вече да не е в състояние да го прави, щетите във Великобритания като цяло, произтичащи от един определен източник, могат да бъдат ограничени. Пример в тази насока може да бъде въвеждането на новите мерки за защита на британските паспорти, които ще направят по-трудно тяхното фалшифициране и по такъв начин ще затруднят злоупотребата с тях от страна на трафикантите на хора, а също въвеждането на различни инициативи за намаляване уязвимостта на данъчните системи и на системите за социално подпомагане от злоупотреби, включително прякото плащане чрез банкови сметки вместо чрез платежни ордери, които бяха изложени на риска от организирани кражби. По подобен начин изнасянето тежестта на противодействието на трафика на наркотици и незаконни мигранти от Европейския съюз към страните източници в сътрудничество с международни партньори, макар че понякога е трудно да бъде свързано с резултатите във Великобритания, очевидно води до намаляване на щетите на национално равнище.

15. Най-трудното, но и най-важното приложение на рамката е на общинско равнище. Трудността отчасти се дължи на широтата на проблема, отчасти на степента на необходимата координация с оглед поддържането на тренда на намаляване на щетите. Макар че съществуват зони на съсредоточаване на организирана престъпност в Лондон, Северозапада и в Мидландс, градовете в цяла Великобритания са изложени на въздействието на организираната престъпност. Съществуват и зони с преобладаване на сериозна злоупотреба с наркотици и свързани с масовата престъпност. Други са повлияни от организираната имигрантска престъпност, включително и от експлоа-

тирането на нелегалните мигранти цел сексуална търговия и използване на евтин труд. Влияние оказва и криминалната престъпност – в частност при наличието и използването на оръжия, както и измамите, включително и корумпирането на служители в общественния сектор.

16. Макар в логистично отношение това да е голямо предизвикателство, със съставянето на общ план за ограничаване на щетите там, където има предполагаема пряка или косвена причинно-следствена връзка с организираната престъпност, се създава възможност за участие на по-широк кръг от местни и национални агенции и звена за многопластови и съобразени с мащабите на общината действия, всяко от които отговаря на определени условия. Отговорността за инициативата „Да направим общините по-сигурни!“ и за инициативата за намаляване на щетите, причинени от алкохол и наркотици, е възложена на Правителственото бюро за регионите, с което беше направена консултация при изготвянето на Рамката за щетите, както и при работата по формулирането на общ отговор на предизвикателствата и по-специално в сферите от общ интерес, както и в победните райони, където престъпността е постоянен фактор.

Заплахите

17. УКТА съдържа редица ключови изводи за всяка област на риск, някои от които са по-категорични и отразяват факта, че докато познанието за и разбирането на този феномен, макар и да подобряват цялостната картина, все още не са обобщаващи и постоянни. Основните заключения се съдържат в настоящия увод.

18. Що се отнася до относителния обхват и значението на заплахите, все още повечето идентифицирани рискове като част от организираната престъпност са свързани с трафика на наркотици и тяхното разпространение. Приходите от наркотиците по цялата верига на снабдяване продължават да привличат криминални групи на всички равнища. Печалбите са в основата на криминалния начин на живот; те поддържат търговията с дрога, служат за финансиране на други криминални дейности, както и на престъпления с крайно насилствени средства. Щетите, причинени на лица, семейства и общности, а в някои случаи и на цели държави, често са очевидни за всички. Същевременно е важно да се признае, че наркотиците често са били приоритет на правозащитните органи във Великобритания и в други държави от много години. В резултат на това за вредите от наркотиците се знае повече, отколкото например за вредите от организираната имиграционна престъпност или от измами, където е по-трудно да се оценят реалните обеми и значението на този вид престъпност.

19. Да се дефинира организираната престъпност в контекста на специфични заплахи е практически начин за разбирането на същността ѝ и за нейното противодействие. Въпреки това по начина, по който са дефинирани, заплахите са отражение както на отговорностите, залегнали в закона, и на организационните ангажименти за неговото прилагане, така и на начините, по които работят криминалните групи. Докато някои членове на организирани престъпни групи могат да се

„специализират“ в определен вид черна търговия, други се отличават с предприемачески дух и опортюнизъм, а съществена част от криминалните групи, особено по-големите и по-утвърдените, участват в две или повече доходоносни криминални дейности с изключение на изпирането на пари, която е обща дейност за почти всички групи с по-продължително присъствие.

Уилям Ф. Хюс

Председател на Групата на старшите надзорници

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

1. Общото равнище на заплахите от организираната престъпност във Великобритания е високо. По най-общи оценки икономическите и социалните загуби от организираната престъпност, включително и разходите по противодействието на това явление, са над 20 млрд. паунда годишно.

Криминалните групи и техният бизнес

Организираните престъпни групи, техните бизнес структури и логистика

2. Криминалните структури се различават помежду си. Успешните ОПГ често създават трайно ядро от ключови индивиди, около които гравитират изпълнители, специалисти и други временни съдружници плюс широка мрежа от съдружници при необходимост. Редица групи на практика представляват хлабави мрежи от криминално проявени, които се събират заедно, докато бъде извършена определена криминална дейност, и получават различни роли в съответствие с техните умения и опит. Сътрудничеството се затвърждава чрез споделяния опит (каквото съществува в затворите), чрез фамилни или етнически връзки или посредством препоръки от доверени лица.

3. ОПГ използват „специалисти“, които предлагат определена услуга, понякога на редица подобни криминални групи. Услугите включват транспорт, изпиране на пари, събиране на дългове или предоставяне на фалшива документация (престъпленията, свързани с документи за самоличност, са характерни за редица видове организирани престъпни дейности).

4. Насилието и заплахата от насилие често са неразделна част от дейността на ОПГ, някои от които са готови да извършват или да спонсорират отвлечения, нападения или убийства за защита на интересите си, включително и при събиране на дългове. Насилието произтича също от междуличностни разногласия, както и от бандитски съперничества. В редица случаи насилието или заплахата от насилие се използва за склоняване на невинни жертви към действия, улесняващи престъпността.

5. Корупцията има разрушителен ефект върху представите в чужбина за стандартите на честността във Великобритания, както и върху публичния и частния сектор, засегнати от нея. ОПГ използват корупцията, за да си гарантират сътрудничество с онези, които разполагат с информация или влияние, необходими за защитата или разширяването на техните криминални дейности. Официалните лица в правозащитните и право-прилагащите агенции имат достъп до най-полезната информация за организираната престъпност и са особено атрактивни обекти за ОПГ.

6. Възможността за комуникиране във всички случаи е основно предимство и ОПГ широко използват форми като срещите на четири очи и мобилните телефони от типа „pay as you go“ при осъществяване на своите криминални дейности. Освен това методите, използвани в интернет комуникациите, все повече се ценят като бърз и относително сигурен начин за координиране на криминалната дейност, за осъществяване на нови контакти с престъпници и за доставяне на стоки и услуги.

Мениджмънт на ОПГ и затворническите „програми“

7. ОПГ често се радват на начин на живот, който се финансира от дългосрочна криминална дейност. „Престъпниците от кариерата“ са активни в своята криминална дейност през целия си жизнен път. Следователно правозащитните органи и широката общност на наказателното правораздаване би трябвало да възприемат също такъв дългосрочен подход.

8. Влизането в затвора не означава непременно прекратяване на организираните криминални дейности. Някои от тези групи показваха, че са в състояние да продължат престъпния си бизнес, като го координират от затвора.

Престъпни финанси и печалби

9. Спечелените с престъпна дейност пари често се изнасят от Великобритания и се пласират в чуждестранни легитимни финансови системи, инвестират се в недвижима собственост или се използват за разплащане за незаконните стоки и услуги. Това става чрез куриери или с помощта на организации, предлагащи кешови трансфери. Въпреки това редица ОПГ използват финансови и правни експерти за управлението на финансовите си дела. Това често включва покупката на имоти или на легален или полулегален бизнес – най-често с висока възвръщаемост, с оглед изпирането на придобитите от престъпна дейност средства, както и за прикриване на покупките, доставките и продажбите на незаконни стоки.

10. Съществена част от придобитите във Великобритания средства от престъпна дейност се изпират в чужбина. Най-атраktivни за тази операция са Обединените арабски емирства, Далечният изток и Югоизточна Азия (в частност Хонконг, Сингапур и Шанхай), както и Испания.

11. Счита се, че броят на криминалните лица, които се специализират единствено в бизнеса на изпиране на пари, предоставяйки по-софистицирани услуги на други криминални играчи, е сравнително малък в сравнение с общия брой на престъпните групи, ангажирани с този тип дейност. Въпреки това те са отговорни за изпирането на съществена част от общото количество криминално генерирани приходи и способността им да гарантират по-изгодни условия при осъществяваните трансакции увеличава възможността за привличането на сериозните организирани престъпни групи.

Общи заплахи

Огнестрелни оръжия

12. Престъпленията, извършвани с огнестрелни оръжия, са сравнително по-рядко срещани във Великобритания. Страхът на обществеността от този вид престъпност е сравнително по-голям, отколкото другите типове престъпност и с употреба на физическо насилие някои общности в страната смятат, че са станали мишена на специфичния култ към огнестрелното оръжие. Около 2/3 от регистрираните престъпления с употребата на огнестрелно оръжие във Великобритания и Уелс се извършват в четири полицейски района: Лондон (Столичен полицейски район), Голям Манчестър, Мърсисайд и Уест Мидландс. В повечето случаи те са свързани с уличните банди.

13. Организираните престъпни групи на всички равнища са изправени пред сериозни трудности при набавяне на огнестрелно оръжие.

14. Всяка година в страната се деактивират около 8-9000 огнестрелни оръжия. Те съставляват заплаха, тъй като са придобити легално и лесно могат да бъдат сбъркани с конвенционално оръжие. Преработените оръжия съставят под половината от всички смъртоносни оръжия, заловени от полицията в Англия и Уелс. Те са лесни за набавяне и на по-достъпни цени от истинските огнестрелни оръжия и следователно са по-атрактивни за криминалния контингент.

Границите на Великобритания

15. Повечето форми на тежка организирана престъпност предполагат пресичане на британските граници най-често нелегално от пратки с незаконни стоки, парични средства, придобити от престъпна дейност, или от самите организирани престъпници.

16. Редица организирани престъпници често пътуват от и към Великобритания като част от техния криминален бизнес и предпочитат по-голямата сигурност на физическите срещи с други криминални лица при обсъждането на сделките и осъществяването на трафика на стоки. Понякога те пътуват под истинските си имена, но често използват фалшиви идентичности и документи.

17. Прекият контрол върху границите на Великобритания е ограничен от международните споразумения и от обема на легалния трафик. Налагането на контрол трябва да бъде балансирано с изискванията за улесняване на легалната търговия. Сред изискванията пред успешните организирани престъпни групи, както и пред онези, които те използват за транспортирането на техните стоки, е да познават добре граничния контрол и свързаните с него правоприлагащи мерки и техники.

18. През последните години пристанищата и основните летища около Ламанша са особен фокус за организирани контрабандисти на наркотици, хора и незаконни стоки, които използват огромните

обеми на трафика от типа ро-ро, както и на другите видове товарен транспорт, частните коли, пешеходците и легалния въздушен трафик с оглед прикриването на своите дейности.

19. Незаконни стоки като наркотиците от клас А и контрабандният тютюн също се вкарват във Великобритания чрез пощата и бързите пощенски пратки.

Други и очертаващи се заплахи

20. Гъвкавостта и предприемаческият нюх на редица организирани престъпни групи им позволяват да участват в различни престъпления по всяко време или да ги редуват. За някои криминални дейности със съответните пикове и спадове влияние оказва и сезонният фактор. Следователно настоящото или потенциалното значение на редица престъпления от типа на въоръжените обираи търпи промяна. Регионалните или местните фактори могат също да превърнат определена дейност в приоритетна за полицейските сили или за други местни сили. Освен това променящият се икономически климат влияе върху доходността и следователно върху атрактивността на някои престъпления.

21. Рафинираните въоръжени грабежи от голям мащаб (от типа на ограбване на центрове с голям кешов оборот) са рядкост в сравнение с по-стандартните обираи, които често се предприемат от индивидуални извършители. През 2008 г. полицейските сили в Англия и Уелс, както и в Северна Ирландия регистрираха намаляване броя на т.нар. „транзитни грабежи“ (на англ. „cash and transit“).

22. През 2007 г. стойността на откраднатите ценности при магистрални грабежи на тирове в Англия и Уелс е намаляла с 5 %. Организираните престъпни групи, които се занимават с подобен тип грабежи, извършват дълги пътувания, за да извършат тези престъпления. Най-засегнатите зони са около магистралите М1/А1 и М40/М6, както и по артериалните пътища, обслужващи пристанищата и летищата от типа М25/М20 и М4.

23. Олимпийските игри в *Лондон през 2012 г.* ще бъдат едно от най-големите събития, организирани някога във Великобритания. Техният бюджет ще бъде 9,3 млрд. паунда. Това предоставя широки възможности за реализиране на незаконни печалби от страна на ОПГ. Очаква се измамите от организираната имиграционна престъпност, кражбата на интелектуални продукти, компютърната престъпност, както и прането на пари да представляват основни рискове, като се предполага, че активизирането на криминалната престъпност ще започне още преди началото на игрите.

Наркотици

Търговията с хероин близо до страните производители

24. Най-малко 90 % от заловените във Великобритания пратки на хероин идват от Афганистан. Основният път на дрогата до Острова

преминава от Афганистан през Иран, Пакистан, Турция, Балканите и Холандия. Пакистан е от особено голямо значение за снабдяването на Великобритания с хероин поради географското си положение и силните етнически, племенни, фамилни и бизнес връзки както с Афганистан, така и с Великобритания.

25. Обединените арабски емирства и Северен Кипър играят ролята на центрове за финансиране на тази търговия и се считат за места за сключване на сделки за трафика.

26. Общата площ на култивациите на мак в Афганистан през 2008 г. е намаляла с 19 %, което е довело до 6-процентов спад в производството на опиум. UNODC счита, че в момента 90 % от афганистанските опиати се преработват в морфин и хероин в самия Афганистан. В тази страна е бил констатиран недостиг на незаконно доставяния ацетик анхидрат (AA), който е основният прекурсор за хероина.

Търговията с кокаин в близост до страните производители

27. Предполага се, че около 65-70 % от заловения във Великобритания кокаин се произвеждат в Колумбия или в граничните райони на съседните Венецуела и Еквадор. Перу и Боливия са източници на повечето от останалите 30-35 % от кокаина, внасян във Великобритания. Голяма част от тази дрога се транспортира по море и въздух от Венецуела към различни дестинации, включително и към Европа.

28. Западна Африка се използва като разпределителен пункт в търговията с кокаин и като център за логистика, ръководство и контрол. Колумбийските групи плащат до 1/3 от разходите си на западноафрикански криминални групи в замяна на предоставяне на защита и логистична подкрепа. Количеството кокаин, което остава под контрола на колумбийските трафиканти, се превозва до европейските пазари. Въпреки това разплащането с кокаин със западноафриканските групи е създадо вторичен център за доставки към Европа.

29. Някои британски и европейски ОПГ имат възможност да се снабдяват с кокаин директно чрез контактите си в Южна Америка или Западна Африка. Все повече африкански трафиканти се свързват с колумбийските групи в търсене на евтин кокаин в близост до производителите, предоставяйки им по-голям контрол върху пратките и печалбите.

Трафикът на наркотици, включително на синтетична дрога, от ЕС към Великобритания

30. Британските ОПГ, базирани в Испания и Холандия, заедно с турските етнически престъпници в Холандия, доминират доставките на хероин, кокаин и канабис от ЕС за Великобритания. Пазарът на синтетична дрога във Великобритания е контролиран от британски трафиканти в сътрудничество с холандски и белгийски криминални производители, базирани в Холандия и Белгия.

31. Иберийският полуостров и в частност Испания (а в много по-ограничена степен и Португалия) продължават да бъдат най-важният входен пункт в Европа по отношение на кокаина. Испания е и важен междинен пункт за канабиса, предназначен за Великобритания, който пристига от североафриканския бряг. Холандия е най-важният център за вторична дистрибуция, свързана с трафика на хероин, кокаин и синтетична дрога за Великобритания.

32. Най-добре организирани криминални групи по всяка вероятност играят ролята на подизпълнители, като на свой ред наемат доверени специалисти за организиране на транспорта, включително и шофьори, с които те са изградили достатъчни нива на доверие. С оглед намаляване на разходите, а и на рисковете при реализирането на печалбите, британските ОПГ често използват общ транспорт. Трафикантите продължават да използват в значителна степен товарни тирове, пътуващи за Великобритания, като скриват в товарите им дрогата, смесвайки я с легално превозвания товар или складирайки я в специални тайници.

33. Великобритания е най-големият пазар за амфетамин и MDMA в ЕС. Холандия и Белгия са най-големите производители на тези видове дрога.

Нелегалната търговия с наркотици във Великобритания

34. Според Британското проучване на престъпността⁶⁷ през периода от 2002/2003 г. до 2007/2008 г. общото количество на нелегалните наркотици, които се консумират в Англия и Уелс, е намаляло⁶⁸. Процентът на използваните наркотици клас А е намалял от 3,4 на 3, но все пак е по-висок, отколкото преди десет години, когато тази цифра бе едва 2,7 % от населението. Това сравнително увеличение за последните десет години се дължи предимно на увеличаването на основно използвания кокаин на прах. Лондон, Ливърпул и Бирмингам са важни центрове в дистрибуцията на дрога за всички части на страната. Подобно разпространение обаче се извършва и от по-малките градове, така че общата картина е по-сложна и разнообразна.

35. В нелегалната търговия на наркотици във Великобритания участват голям брой чуждестранни граждани. Установилите се в Лондон кюрдски и турски криминални лица контролират значителна част от търговията с хероин във Великобритания, като криминални лица от Пакистан и други южноазиатски страни използват семейните си връзки за доставки и дистрибуция на хероин особено в Северна Англия и в Мидландс.

⁶⁷ Това изследване е представително за страната и измерва количествените показатели на престъпността в Англия и Уелс. По своя характер то не визира конкретно потребителите на дрога от типа на бездомните лица. Счита се, че цифрите в доклада по-скоро са занижени, отколкото завишени спрямо потреблението на наркотици и в частност на опиатите и крек кокаина.

⁶⁸ Освен ако не бъде упоменато изрично, цифрите за консумацията на дрога в Англия и Уелс са взети от въпросното изследване, цифрите за Шотландия – от „Проучване за престъпността и виктимизацията на Шотландия“ (Scottish Crime and Victimization Survey), а за Северна Ирландия – от „Употребата на дрога в Ирландия и Северна Ирландия“ (Drug Use in Ireland and Northern Ireland Drug Prevalence Survey).

36. Злоупотребата с кокаин продължава да се увеличава в целия ЕС, включително и във Великобритания, където той е вторият най-често употребяван незаконен наркотик след канабиса. По всичко изглежда, че съществува пазар за кокаина във Великобритания както в търговията на едро, така и на улицата. При това дилърите предлагат по-евтин и по-нерафиниран кокаин на някои клиенти, запазвайки висококачествената дрога за по-богатите клиенти.

37. През 2008 г. цената на едро на кокаина се е увеличила от 36 000 на 40 000 паунда за килограм, а през март 2009 г. е достигнала 45 000 паунда. Чистотата на кокаина, разпространяван на улицата, е паднала под 20 % през март 2009 г., което доказва, че дрогата е била силно разреждана, за да осигури съответната печалба.

38. Здравният ефект на използваните при подобни манипулации химикали не е известен, но се счита, че те могат да имат канцерогенно въздействие. Това може да бъде още по-опасно при използването на неразрешени фармацевтични продукти на всички равнища на търговията с дрога във Великобритания.

39. Канабисът и синтетичните наркотици от типа на екстази са широкодостъпни в страната. Организираните престъпни групи участват при вноса и разпространението на тези наркотици. Някои от тях се произвеждат в самата Великобритания, макар че тяхното количество е малко в сравнение с цялостния пазарен обем на синтетичната дрога. Съществуват индикации, че интензивната култивация на канабис с търговска цел, в частност на по-силно въздействащата разновидност под името „скънк“, е довела до широкото му разпространение в страната.

Организирана имиграционна престъпност

40. Броят на вкарваните в страната нелегално хора надвишава обема на трафика на хора. И двете престъпления предоставят на ОПГ големи възможности за експлоатиране на имигранти, като често ги поставят в ситуации на физически риск в стремежа към извличане на по-големи печалби. В случая на „контрабандирането на хора“ физическият риск е още по-характерен, като имигрантите рискуват още по време на транспортирането им, когато се използват различни незаконни начини на пътуване, някои от които много опасни. При трафика на хора жертвите продължават да бъдат експлоатирани и след пристигането им в крайната дестинация. Трафикантите често използват спрямо тях насилие и заплахи.

Организираната имиграционна престъпност: страни източници и разпределителни центрове

41. Съществува редовен приток на нелегални имигранти към страната от Китай и Югоизточна Азия, Индийския полуостров, Източна Европа/Балканите (особено Албания), Близкия и Средния изток (в частност Афганистан, Иран и Ирак), Африка, Южна и Централна Америка.

42. Съществуват почти неограничени възможности за използване на различни пътища, методи и времево планиране на този бизнес. Има и разпределителни центрове – това са местата, където пътищата се пресичат и мигрантите се групират, за да използват наличните местни услуги, които биха улеснили по-нататъшното им пътуване. Извън ЕС ключови кръстопътни точки са Банкок, Белград, Истанбул, Киев, Сараево, Триполи и либийският бряг и Москва. В рамките на ЕС важни кръстопътища са Атина, гръцките острови, Лампедуза и Рим. Онези, които се стремят да достигнат до Великобритания, обикновено се събират в Па дьо Кале, Брюксел и Зеебрюге.

43. Организираната имиграционна престъпност привлича криминални лица от различни типове и равнища. Някои от тях участват в операциите от началото до края, като по такъв начин улесняват „пратките“ от страната източник до Великобритания, докато други предлагат дискретни услуги на всеки отделен етап от пътешествието.

44. Цените, които нелегалните имигранти трябва да заплатят, варират значително в зависимост от фактори, включващи географското разположение, маршрутите и степента на риск.

45. Злоупотребата с легални средства за влизане в страната е широко прилагано средство. Използването на фалшиви разрешителни за работа и студентски визи, както и на фалшиви бракове са разпространени методи за „легално“ влизане в страната, каквито са и използването на визи за семейни посещения и на възможностите за транзит без изискване на визи, както и просрочването на законния престой. Има също така опити нелегалните имигранти да влязат в страната с фалшиви документи – паспорти, визи и национални документи за самоличност.

Организираната имиграционна престъпност във Великобритания, включително и експлоатирането на имигрантите, както и на емиграцията от страната към чужбина

46. Великобритания е преди всичко дестинация за нелегални имигранти, но понякога се използва и като източник и транзитна страна за жертвите на сексуална експлоатация.

47. Нелегалната имиграционна престъпност улеснява други типове престъпност, предоставяйки готова работна сила за криминални сектори като производството на пиратски дискове, култивирането на канабис и проституцията, които на свой ред причиняват икономически и социални щети на общностно и национално равнище.

48. Базираните във Великобритания контрабандисти на хора често са свързани етнически с мигрантите, които те трафикират, но съществува и сътрудничество между различните националности и общности. Структурата на базираните в страната групи варира значително. Трафикантите на хора често работят в по-големи и по-структурирани, но иначе хлабави мрежови структури, а не в стройни йерархични групи.

49. Жертви, трафикирани с цел сексуална експлоатация, бяха разкрити из цяла Великобритания. Всяко еротично заведение във Великобритания може да използва подобни жертви. Високите печалби в съчетание с ниския риск от разкриване са атрактивни за ОПГ, които се ангажират в експлоатация на нелегалните имигранти, влезли незаконно в страната, или трафикирани като евтина работна сила. Но и легалните имигранти, включително имигрантите от новите страни – членки на ЕС, често не знаят какви са правата им и по такъв начин стават уязвими за различни форми на експлоатация.

50. Генерираните печалби от чуждестранните криминални лица, действащи във Великобритания, включително в качеството им на легални рекрутори на работна сила, могат да бъдат превеждани в чужбина под формата на пакети с пари или като се използват услугите на фирмите за паричен трансфер. Снабдителите с евтина работна ръка от чужбина са в състояние да отклоняват получените срещу доставката ѝ финансови средства към офшорни данъчни убежища, вместо да получават разплащания по сметки в техните страни, където могат да привлекат вниманието на местните власти.

Измами

Престъпления с използването на нови технологии

51. ОПГ все повече експлоатират възможностите на интернет и в частност електронната търговия и финансите за развиването на нов вид престъпления и за трансформирането на традиционните престъпления. Криминални лица на всички равнища са в състояние да си купят незаконно придобити лични данни, както и да получат достъп до информацията от банкови сметки и разплащателни дебитни карти.

52. Мрежите, които извършват компютърни престъпления, действат виртуално, като много рядко или изобщо не се налагат срещи лице в лице между партньорите. По такъв начин те се знаят единствено чрез общуване с прякори в Мрежата.

53. ОПГ използват информационните и иновационните технологии за извършването на други престъпления от типа на трафика на наркотици.

Нефискални измами

54. ОПГ участват в голям брой измами, които причиняват съществени вреди на лица във Великобритания, на техен бизнес, както и на институции, а и на бюджета като цяло. Макар да се разбира, че измамите причиняват икономически щети, те често се възприемат като престъпления без жертви. Всъщност обаче редица измами са насочени срещу индивидите, включително когато личните им данни са откраднати и са използвани за криминални цели, застрашаващи техния начин на живот и спестявания.

55. Организираните престъпници проявяват активност при идентифициране на новите възможности за измами и начините за избягване на

контрамерките. Те използват инструменти от типа на фалшивите или откраднатите лични данни за извършването на нефискални измами и други престъпления. Това се улеснява и от разпространяването на нови технологии, благодарение на които личните данни стават достъпни чрез използването на различни медийни средства.

56. Масовите пазарни измами могат да доведат до потенциално големи печалби при много нисък риск. Криминалните лица често се насочват към уязвими групи от типа на възрастните хора. Счита се, че списъкът на потенциалните жертви се споделя между самите криминални лица.

57. Измамите, свързани с отдаването под аренда и с осигуровките, могат да бъдат много добре организирани и да доведат до многомилионни печалби. При сегашния икономически климат се очаква да се увеличат подобни форми на престъпност.

Фалшифициране на лични данни и други видове подправени документи (включително кражба на интелектуална собственост)

58. Измамите със самоличност са широко разпространени и много ОПГ са известни с това, че произвеждат, доставят или използват фалшиви или откраднати истински лични документи. Редица документи, които обикновено се използват за доказване на определена идентичност, от типа на **utility bills**, лесно могат да бъдат произведени на домашните компютри. Що се отнася до по-трудните за фалшифициране документи от типа на британските паспорти, те изискват по-сериозни умения от престъпниците.

59. Според оценката на публикувания през 2006 г. *Cowers Review of Intellectual Property* кражбата на интелектуална собственост във Великобритания е възлязла на стойност 1,3 млрд. паунда, като 900 млн. от тях са в резултат от дейността на организираната престъпност.

Фискални измами

60. Както и при измамите срещу големите компании, измамите срещу бюджета могат да изглеждат като престъпления без жертва. Но на практика всички ние сме засегнати от тях. Във Великобритания фискалните измами причиняват съществени икономически вреди, които се усещат на местно, регионално и национално равнище. Освен че пряко намаляват паричния обем, с който разполага правителството за инвестиране в услуги, фискалните измами въздействат отрицателно върху способността на легалния бизнес да запази своя пазарен дял и водят до загуба на доходи, потенциално свиване на пазара на труда и до по-високи цени за потребителите.

61. Измамите от типа **Missing Trader Intra-Community** са намалели в страната през 2007/2008 г. Злоупотребите с ДДС също са намалели с около половин милиард паунда и възлизат на 2 млрд. паунда. Този тип измами изисква от криминалните лица да работят с много други хора – някои от участващите в подобни схеми от типа на превозва-

чите и доставчиците на едро могат да участват и в други престъпни дейности от типа на трафик на наркотици и контрабанда на акцизни стоки.

62. В страната има голям пазар за незаконно внесени и фалшиви цигари. Все повече марки цигари (известни като „евтините бели брандове“), които обикновено не се продават във Великобритания, вече могат да се намерят на британския пазар.

63. Пренасочването на задържан алкохол към пазара се счита за най-рисков за приходите от акцизи.

64. Схемата на регистрираните дилъри на масла промени начина на измамите с горива и масла във Великобритания. Новата схема ограничи наличността от маркирани масла (Market Gas Oil) на свободния пазар.

65. Годишните оценки за загубите от организираните действия срещу данъчната кредитна система възлизат на около 20 млн. паунда. По всичко изглежда, че предприетите действия срещу мрежите и индивидите, които крадат документи за самоличност, за да получат нов данъчен кредит или за да сложат ръка върху завишени легални компенсации, могат да подтикнат престъпниците да предприемат измами с участието на имащи право на компенсации лица, които да предявяват претенции за неполагащи се суми (т.нар. „измама singleton“).

66. Според данни на Управлението за труда и пенсиите през 2007/2008 г. около 800 млн. паунда са били отклонени в резултат на измами, като реалните загуби, предизвикани от организираната престъпност, са съставлявали между 50 и 100 млн. паунда.

1. КРИМИНАЛНИТЕ ЛИЦА И ТЕХНИЯТ БИЗНЕС

1.1. ОРГАНИЗИРАНИТЕ ПРЕСТЪПНИЦИ, ТЕХНИТЕ БИЗНЕС СТРУКТУРИ И ЛОГИСТИКА

Криминални структури Организираните престъпни групи и мрежи

1. Криминалните структури се различават помежду си. Успешните ОПГ често се състоят от кръг от лица, формиращи трайно ядро, около което се създава съответен клъстер от подчинени, специалисти и други временни спътници, плюс външна мрежа от лица на разположение. Организираната престъпност засяга повечето райони на страната. Според полицейските данни повечето групи на практика представляват хлабави мрежи от „кариерни криминално проявени“, които се събират само през времетраенето на различните престъпни операции. В тези случаи ръководството на операцията може да се изпълнява от различни лица в зависимост от това, кой има достъп до съответната стока или до специфичната криминална ситуация по време на операцията. По подобен начин криминално лице, за което се счита, че има ключово важни умения в определена сфера на криминалната дейност, може да получи по-голяма роля, макар да е по-малко влиятелно от друго лице. Отделните лица могат да участват в редица групи, като заемат различни позиции във всяка от тях и следователно са ангажирани в поредица от криминални дейности във всеки даден момент. Някои малцинствени етнически криминални групи се уповават на доверени членове от същата фамилия или етническа група за осъществяването на своите криминални дейности, с което си гарантират успех.

2. Различните криминални дейности изискват различни структури. С оглед извършването на успешни въоръжени грабежи срещу определени цели се изисква съставянето на сплотена група с добре разпределени роли, което изисква координация, бързина и бързо вземане на решения. Междувременно мрежите, чрез които се контрабандират незаконни стоки, могат да приемат клетъчна структура, като отделни клетки изпълняват специфични функции или участват на определени етапи във веригата за разпространение. Това ограничава информацията, която правозащитните органи или конкурентите от криминалния контингент могат да получат, прониквайки в определена клетка, а също позволява на някои части от веригата за разпространение да бъдат поверени на други – например на специалисти – куриери или превозвачи. Групите, трафикиращи наркотици в страните източници и близките до тях транзитни територии, често са част от по-големи организации, понякога действащи като въоръжени милиции, контролиращи широки географски райони. От другата страна на спектъра „членове“ на някои мрежи, участващи в интернет измами, могат да останат анонимни един за друг, като всичките контакти се осъществяват чрез Мрежата, при това с използването на псевдоними и фалшиви имена.

Начинът на развитие на криминалните групи и мрежите

3. С течение на времето установените влиятелни организирани групи могат да станат все по-софистицирани в стремежа си да сложат ръка върху по-големи количества незаконни стоки, да разнообразят дейността си, навлизайки в нови области на престъпна дейност, да прикриват натрупаните печалби и да ги защитават от други криминални структури и от правозащитните органи, както и в стремежа си да се дистанцират от нелегалната дейност. Успешните криминални групировки разработват много полезни криминални контакти, стават по-гъвкави и адаптивни към използването на различни пътища и методи и криминалните им организации се проявяват като по-устойчиви и сигурни. За някои лица също така могат да възникнат възможности да се включат в нишови роли на специалисти.

Ролята и важността на криминалните контакти

4. Престъпното сътрудничество е сърцевината на организираната престъпност. ОПГ и техните членове активно си сътрудничат с хора извън техния непосредствен кръг, особено с криминални лица, от които купуват или на които продават стоки, както и с онези, които им предлагат услуги от типа на пране на пари или транспорт.

5. Макар и от основно значение, криминалните контакти също създават риск за организираните престъпни групи. Определен контакт може да се окаже ненадежден или недискретен и да генерира съперник или информатор. Законът за тежката организирана престъпност и Полицейският акт от 2005 г. разрешават да се предоставя имунитет от разследване или да се намали присъдата на лица, които сътрудничат на властите, и от това е последвал увеличен риск за тежката организирана престъпност чрез техните криминални контакти. Най-известните организирани престъпници се опитват да управляват тези рискове, работейки предимно с хора, които познават добре и на които имат доверие. Споделеният опит е важно условие за създаване на доверие. Общата национална или етническа принадлежност също е важна, особено за криминални лица, произхождащи от сравнително малки и сплотени малцинствени общности в страната.

Криминалните специалисти

6. Организираните криминални лица изпитват „бизнес“ потребност от индивиди със специални способности и ноу-хау. Диапазонът на криминалните експерти е много широк. Той включва химици, адвокати, счетоводители, специалисти по телекомуникации, хора с достъп до определени стоки и услуги от типа на оръжията или фалшивите паспорти, или такива, които биха искали да изпълняват специални задачи от типа на убийствата и събирането на дългове. Някои специалисти са незабележими, използвани еднократно или спорадично, но редица други са от т.нар. „кариерни престъпници“, които предлагат услугите си постоянно. Специалистите могат да бъдат професионалисти, които служат като пазители на достъпа до определени услуги от типа на финансовите например.

Криминалното използване на легален бизнес

7. Организираните криминални лица не могат да работят само в рамките на престъпния свят. Повечето от тях трябва да упражняват бизнес дейности, за да създадат легална фасада за своята криминална дейност. Някои криминално проявени са бизнесмени, като част от дейностите им са създадени специално с криминални цели и нямат легитимна проява. Номинално съществуващите компании, агентите по основаване на компании и полезните адреси се използват от организираните престъпници за получаване на легална фасада за техните дейности. В други случаи криминалните лица се договарят, принуждават или мамят собствениците или служителите на определени бизнес структури с оглед да прикрият криминалната си дейност зад легални бизнес отношения.

Криминална логистика **Какво представлява криминалната логистика?**

8. Повечето престъпни търговски начинания са сложни и поставят логистични проблеми, изискващи планиране на бъдещата дейност и всекидневен мениджмънт. Те могат да включат изготвянето или доставката на стоки, транспорта, складирането им и тяхната дистрибуция и продажба, използването на персонала и на другите активи, както и изпирането на придобитите с престъпна дейност средства. За целта трябва да бъде намерен работещ капитал, който да финансира криминалните сделки. Може да възникне необходимост и от различни улеснения от типа на сигурни места за складиране, както и от материали и екипировка – например коли с вградени тайници за контрабандни цели. Криминалните лица са изправени пред задачата да защитават себе си и своите нелегални дейности както от правозащитните органи, така и от конкурентни криминални банди.

Контрабанда

9. Повечето форми на сериозна организирана престъпност предполагат пресичане на британската граница, предимно по нелегален начин, и транзитиране на стоки, криминални активи или на организирани престъпни елементи. Криминално проявените, които участват в тази дейност, се сблъскват с особен вид логистични проблеми. Сред тях са осигуряване приемането на поръчките, рекрутиране на куриерите (и снабдяването им с документи и билети), подготвяне на транспортно средство, подбор на средства за скриване на нелегалната стока в тях, планиране на маршрут, избиране на граничен пункт и създаване на надежден приемен пункт за стоката. Някои престъпници се придържат към изпитаните и изпробвани методи, но други постоянно променят своите техники, маршрутите, куриерите и начините на транспорт с оглед ограничаване риска от разкриване.

10. Редица фактори влияят върху логистичните предпочитания на криминалните лица, включително източника и характера на стоката, въз-

можностите, с които разполагат криминалните лица, и тяхното схващане за риск, както и запознатостта им с методите на правозащитните органи.

11. Криминалните лица предприемат множество мерки за минимизиране на риска от разкриване на тяхната контрабанда. Те използват легални стоки като прикритие както във физически смисъл, когато контрабандната стока е скрита между наредените легални стоки, или пък е пакетирана като легална стока, така и чрез документацията. Контрабандата, включваща и незаконното вкарване на хора в страната, може да бъде осъществена чрез тайници в самия камион. В случаите на малки количества дрога и диаманти се прибегва до поглъщането на пратките от т.нар. „мулета“ (куриери) или скриването им в естествените кухини на тялото въпреки големите рискове, които поражда това. Криминалните лица могат да използват химикали и техники за пакетиране, които да маскират миризмата на стоката, като по такъв начин я предпазят от разкриване. Бързоразвалящите се и вредни стоки са атрактивен избор за криминалните лица, тъй като обработката им е предизвикателство за правозащитните органи и изисква специални грижи от тяхна страна.

12. Утвърдените криминални лица приемат факта, че загубите са неизбежни и осъществяват планирането си въз основа на този извод. Някои защитават интересите си, като разпределят задачите така, че загуби да понесат онези, които са отговорни за контрабандата в момента на разкриването на пратката или нейното открадване. Други използват контрабандна техника под мотото „малко, но често“, като разделят големите доставки на по-малки пакети с оглед намаляване на загубите при евентуално залавяне или загуба на един пакет. Това обаче създава допълнително логистични трудности.

Комуникации

13. Всяко съвременно предприятие се нуждае от ефективни комуникации. В случая с организирани престъпници комуникацията трябва да е достатъчно трудна за проследяване, което да изключи възможността правозащитните органи да получат предварителна информация за планираните престъпления или за допълване на цялата картина от отделните улики след тяхното извършване. Както може да се очаква, предпочитаният метод на комуникация в случая е физическият контакт. Това обаче е трудно при използването на сложни бизнес схеми, при които стоки и хора се прекарват през британската граница, извършват се сделки и трансфери към други криминални лица, което налага да се спазват графици и време за срещи във взаимодействие с твърде често ненадеждни партньори и при активното противодействие на компетентните органи. На практика това означава, че криминалните лица са принудени широко да използват телекомуникациите за осъществяване на мониторинг на криминалните си дела.

Задгранични пътувания и пребиваване на криминални лица във Великобритания

14. Редица опасни организирани престъпници, които причиняват щети на Великобритания, живеят и организират престъпната си дейност от чужбина. Някои от тях са британци по националност, които живеят като емигранти. Други действат от страните, в които са родени. Традиционното предпочитание да се прави бизнес „на четири очи“ и стремежът да се работи пряко с важните доставчици от страните производители, за да се намалят разходите, и за по-голяма надеждност може би обясняват защо някои базирани във Великобритания трафиканти на дрога или техни подчинени пътуват в чужбина.

Насилие и заплахи

Насилието и заплахите като тактически инструмент

15. Насилието и заплахите си остават характерна черта за повечето организирани престъпници. Те се проявяват под различни форми – от косвена заплаха, при която криминално проявените разчитат на репутацията си за склонност към насилие и безскрупулност, до използването на екстремно насилие или на убийството. Някои криминални дейности са сами по себе си насилствени – от типа на грабежите или изнудването. Освен тях насилието и заплахата от насилие са най-често разпространени сред криминалните групи, занимаващи се с трафик на наркотици, в частност сред доставчиците на различни видове наркотици (особено онези, които продават както хероин, така и крек кокаин). Несъмнено насилието се подценява. Много от жертвите са криминално проявени и не е много вероятно да сигнализират за подобни нападения, тъй като се страхуват от наказание, а и не желаят да привличат вниманието на органите върху собствената си криминална дейност, или предпочитат сами да се справят с проблема си.

16. Насилието и заплахите се използват за поддържане на дисциплината и за подчиняване на членовете на групите и на онези, които са свързани с тях, както и за осъществяване на криминалните бизнес сделки и при събиране на дългове. Възмездие се полага за установяване на „двойна игра“ от членове на групата, при допускане на грешки, при отклоняване от изпълнението на заповедите или при съмнения, че съответното лице предоставя информация на правоохранителните органи. Понякога насилието се проявява в контекста на спречквания между криминални групи, въпреки че са регистрирани само малка част от подобни инциденти за контрола върху местни пазари или територия. Заплахи и използване на сила се прилагат и за принуждаване на индивидите да действат против волята им – например в случая с принудата трафикираните във Великобритания да работят като проститутки. Насилието също се използва или с него се спекулира и като средство за самозащита, като демонстрация на сила за поддържане на дадена репутация като защитаване на лична чест или при отмъщение.

Отвлечения и свързаните с тях престъпления

17. Заплахата от отвлечения продължава да предизвиква сериозни опасения сред британските общности, правозащитните органи, търговията и индустрията в целия свят въпреки факта, че Великобритания е призната от ООН като страна – световен лидер в ограничаване щетите, предизвикани от престъпленията „отвлечане“ и „изнудване“. Широкоизвестните случаи на отвлечения, особено в други страни, водят до големи щети на международно, общностно и регионално равнище.

18. През 2007/2008 г. полицията е регистрирала 2000 отвлечения, което представлява затвърждаване тенденцията на намаляване на тези случаи, чийто брой през предходната година е бил 2367. Същевременно обаче не е известен реалният брой на отвлеченията. Може да се допусне, че редица отвлечения не се регистрират, тъй като самите потърпевши – отвлеченият и „жертвата“, от която се иска подкуп, са криминално проявени и не желаят да намесват правозащитните органи. Тези отвлечения обикновено се окачествяват като „криминални вендети“ и като цяло са свързани със спорове за дългове, типични при разпределянето на приходите от сделки с наркотици, които не рядко са съвсем дребни суми.

19. Отвлеченията от типа „тигър“ включват задържането на заложник – като правило близък родственик на жертвата – с оглед принуждаването ѝ да улесни определен обир. Тази тактика е била използвана успешно при големи грабежи, включително и на каси – например в касовия център в Тонбридж през февруари 2006 г.

20. В чужбина британски граждани са изложени на риск от отвлечане в конфликтните зони, в частност в Афганистан, Ирак и Сомалия. В Ирак и Афганистан британски граждани бяха отвлечени от ОПГ и препродавани от група на група, понякога оказвайки се в ръцете на терористи. В редица подобни случаи в Ирак са били отправяни искания за откуп към иракски граждани, базирани във Великобритания. Регистрирано е и увеличаване случаите на отвлечане на граждани на Афганистан, Бангладеш и Пакистан, като при тях исканията за откуп са били адресирани до техни роднини, живеещи в други страни, включително и във Великобритания. В Южна Африка криминални групи вършат измами, заблуждавайки хора да инвестират например в метали за скрап, като след това ги примамват да посетят страната, където те се превръщат в заложници срещу откуп. Тази техника преди е била свързана с криминални лица в Западна Африка, включително в Нигерия.

Изнудване

21. Изнудването⁶⁹ покрива редица криминални дейности, включително заразяване на продукти, използване на заплахи за осигуряване на

⁶⁹ „Изнудването“ е дефинирано в пар. 21 от Закона за кражбите от 1968 г. в Англия и Уелс като едностранно искане, придружено със заплахи, с оглед получаването на облаги (за себе си или за други лица) или като намерение да се причини щета на трето лице. В Шотландия това е престъпление, целящо получаването на пари или други облаги със заплахи. Мотивът и начинът, по който се извършва заплахата, са нематериални.

материално предимство, като в повечето случаи става въпрос за пари, докато при други исканията могат да варират. Както и в случаите с отвлеченията, истинският размер на изнудванията (включително изплащането на рекет срещу защита), извършвани от опасните криминални групи, е неизвестен. Страхът от накърняването на репутация в сферата на различните търговски бизнес дейности могат да накарат жертвите да не съобщават подобни случаи на правозащитните органи. През 2007/2008 г. британското MBP е регистрирало 1197 подобни случая.

Корупция

Корупция в правозащитните органи

22. Организираните престъпни лица се стремят да получат информация за дейността на правозащитните органи и с тази цел се стремят да корумпират служители на правозащитните агенции. Криминално проявените се нуждаят от подобна информация по различни причини, но най-вече с оглед избягване евентуалното си разкриване, за идентифициране на случаи на „изтичане“ на информация за дейността на тяхната организация, за допълване информацията за правозащитните тактики, за придобиване предимство пред техните криминални съперници и за да увеличат авторитета си сред криминалните колеги. На корумпираните служители на правозащитните органи обикновено се възлага да получат информация, която най-често е част от националната база данни или от местните правоприлагащи системи за информация.

Корупцията в системата на наказателното правосъдие

23. ОПГ поддържат корупционни отношения не само с онези, които се намират на фронтната линия на правозащитните органи, но и с други служители на системата на наказателното правосъдие. Служебни лица в тези организации могат потенциално да предоставят на организираната престъпност информация за разследвания срещу тях или да ги подпомагат при продължаване на криминалните дейности от затвора.

Други обекти за корумпиране

24. Съществуват и примери за това, как организираните престъпни лица поддържат корупционни отношения със служители на централната и местната администрация във Великобритания и извън страната, включително и със счетоводители, както и с широк кръг други професионалисти. Тези отношения дават на представители на организираната престъпност достъп до системите, които им позволяват да приемат фалшиви, но официално припознати идентичности, или да улеснят другите криминални дейности. ОПГ, които участват в големите обири, често използват служители, пазачи или други наемни лица в компаниите, които ги интересуват, с оглед предоставяне на информация, която би подпомогнала плановете им от типа на детайлите от транзита или товаренето на стоките, както и мерките за сигурност. Рисковете за инфилтриране в колцентровете представляват

заплаха за банковия сектор, в частност за телефонното и онлайн банкирането, тъй като данните за клиентите могат да се използват за улесняване на измами и пране на пари от корумпирани служители в услуга на ОПГ.

1.2. МЕНИДЖМЪНТЪТ НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ И РОЛЯТА НА ЗАТВОРА

25. Организираните престъпни лица, които са активни на национално и международно равнище, често се радват на луксозен начин на живот, финансиран от криминалното им битие. Тези „престъпници от кариерата“ са криминално активни през целия си живот, включително и през периодите, когато се намират в затвора. За да бъдат успешни в противодействието срещу тях и за да нанесат трайни щети на криминалната им инфраструктура, правозащитните органи и наказателноправната система като цяло трябва да възприемат цялостен и последователен подход.

26. Отговорът на правозащитните органи на предизвикателствата на организираната престъпност беше обогатен чрез създаването на цяла поредица от контролни процедури и ограничения, предназначени да бъдат използвани наред с вече съществуващите правомощия. Налагайки системно мерки, които ограничават способността на криминалните дейци безпрепятствено да продължават своя криминален бизнес, от типа на Financial Reporting Orders, Serious Crime Prevention Orders и Travel Restriction Orders, правозащитните органи са в състояние да поддържат такова равнище на контрол върху дейността на криминално проявените лица, което да пречи на тяхната дейност. Макар и относително нови и все още недостатъчно използвани, очевидно е, че тези инструменти са допълнително бреме за криминалните лица.

27. Затворът предоставя на организираната престъпност добри възможности за организационна дейност благодарение на концентрацията на „експерти“ във всички области на престъпността. Съществува ясно свидетелство, че организираните криминално проявени лица развиват своите знания и опит, докато изтърпяват затворническите си присъди и развиват мрежите си, включвайки нови съдружници. Така например вносителите и дистрибуторите на твърди наркотици създават нови връзки с отвъдморските снабдителски мрежи, докато престъпниците, участващи в измами, идентифицират и разработват нови методи и контакти. Основната пречка в затвора е неспособността на босовете да контактуват свободно със своите съдружници. Затворът принуждава престъпниците да променят своите съобщителни методи и да делегират всекидневното управление на криминалния си бизнес на онези, които са на свобода. Възможността да се комуникира неlegalно с тези съдружници се счита за ключово важно предимство.

28. В рамките на Националната програма за управление в местата за изтърпяване на наказанията се полагат големи усилия, за да се

наложат необходимите ограничения върху техните действия. Въпреки това органите са изправени пред предизвикателства от страна на организираната престъпност, които използват напредъка в комуникационните и информационните технологии с оглед заобикаляне на съществуващите бариери.

29. Много организирани престъпни лица, които причиняват щети във Великобритания, са чужди граждани. Някои от тях никога не са стъпвали в тази страна, но други я посещават или живеят в нея, като в някои случаи са пристигнали тук нелегално или са пресрочили продължителността на легалния си престой. Организираната престъпност широко използва фалшиви или откраднати идентичности и е в състояние да избегне проверките преди пристигането на самолетите, преди контролните органи да успеят да ги разкрият и да ги прогонят от Великобритания. Въпреки това, ако случайно бъдат идентифицирани, чуждестранните граждани, които са известни с това, че са взели участие в престъпна дейност, могат да бъдат прогонени от страната или да изгубят своето британско гражданство, в случай че са били натурализирани. Тези правомощия, ако бъдат прилагани правилно, могат да бъдат ефикасен инструмент срещу организираната престъпност.

Криминални финанси и печалби

Характер и мащаби

30. Най-добре организираната криминална дейност пряко или косвено е насочена към печалбата на пари. Следователно криминалните финанси и печалби са в основата на организираната престъпност. Обикновено част от парите, спечелени от всякаква друга дейност, се използват за заплащане на стоки и услуги, необходими за поддържане на дейността, а друга част – за реинвестиции в следващото начинание. Някои организирани престъпни лица харчат повечето от спечеленото от престъпна дейност за поддържането на луксозен начин на живот, като закупуват скъпи предмети на лукса от типа на автомобили и бижута или харчат пари за развлечения. Според полицейските данни над една трета от познатите ОПГ са мотивирани за подобно изразходване на средствата. Други пък натрупват богатства в кеш и в активи, които могат да бъдат държани във Великобритания или в чужбина. Във всеки случай повечето от тях в една или друга степен участват в операции по пране на пари с оглед прикриване на истинските източници на придобитото и неговото оползотворяване.

31. Оценката на размера на тази незаконна и обикновено скрита дейност е сложна задача. Най-новите налични данни от вътрешното министерство за 2006 г. сочат, че приходите на организираната престъпност във Великобритания от пазарите на незаконни стоки и услуги от типа на твърди наркотици, както и криминалната злоупотреба на легалните пазари от типа на фискалните е от около 15 млрд. паунда годишно.

32. Въпреки това е възможно да се идентифицират пазарните структури, приходите, разходите, типовете транзакции и финансовите потоци

за основните видове организирана престъпност. Така например доставката на наркотици включва сегментирана международна по състава си снабдителна верига с десетки хиляди оператори на ниските равнища на дистрибуция. Голямото мнозинство на транзакциите включва кешови разплащания, които на улицата се извършват най-вече в малки деноминации, като значителни суми се разпращат из страната и се изнасят в чужбина за заплащане на поръчаните количества наркотици. Част от поръчките на наркотици на повечето нива на пазара се извършват на кредит. Организираната имигрантска престъпност и измамите зависят в по-малка степен от големите кешови транзакции и притокът на пари по веригата за доставки е различен в зависимост от конкретната форма на криминалната дейност.

33. Придобитото с кражби обикновено се появява под формата на кеш. Там, където незаконната дейност е част от организираната престъпност, въпросният кеш претърпява консолидация при движението си нагоре по веригата. Той представлява голям риск за криминалните лица – увеличава възможността от разкриване, риска от кражби от други криминални лица, както и риска от конфискация от правозащитните органи. Освен това той е доста обемен и е трудно да се борави с него при наличието на големи количества. Когато кешът е вкаран в легалната икономика, той става уязвим за евентуално идентифициране и намеса от страна на правозащитните органи. За да избегнат подобен риск, криминалните лица предприемат действия за предотвратяване възможността средствата, получени с престъпни средства, да бъдат декларирани в регулирания сектор (т.е. в рамките на онези бизнес дейности, които се съдържат в т. 9 от Закона за придобитите с престъпна дейност средства от 2002 г., допълнени с Регулациите за прането на пари от 2005 и 2007 г.) по начин, който да породи съмнения. Докато редица методи, използвани за прикриване източниците на парите, са добре известни, криминалните лица постоянно се стремят да разработят нови начини за пласирането на кеша в регулирания сектор.

34. В рамките на Великобритания повечето криминални приходи са генерирани в широкия градски ареал, в който е концентрирана голяма част от организираната престъпна дейност. Криминално проявените лица издирват къде да пласират парите си и от чии услуги за обмен се нуждаят в зависимост от риска и от паричния обем, който трябва да придвижат.

Вътрешното движение на незаконния кеш

Контрабанда на кеш

35. Криминалните лица изнасят пари зад граница, за да избегнат разкриването им от регулирания сектор. Този експортен кеш се използва за заплащане на стоки и услуги, както и за прикриване на криминално придобитите активи. Незаконният кеш се концентрира, а след това се изнася зад граница. В сравнение с Великобритания в някои страни съществува по-малък риск от привличане вниманието на властите. В тях парите могат да се пласират в легалната финансова система пряко или чрез придобиване на собственост.

36. Техниките за контрабандиране на кеш са променливи. Парите могат да се изнесат нелегално по редица начини. Те могат да се транспортират по куриер, товарен транспорт, по пощата или да се прекарат през различни изходни пунктове. Използваните методи за прикриване на кеша варират от относително простите – от типа на тайниците в коли или куфарите с двойно дъно до по-сложни методи – например скриването на парите вътре в тялото. Общественият въздушен транспорт (а това е всеки невоенен полет, който нито е редовен пътнически, нито редовен чартърен) също се използва, за да се избегне граничният контрол.

37. Контрабандистите на кеш използват и други валути наред с паунда. В частност еврото е популярно сред криминалните мрежи поради наличието на банкноти с висока деноминация, което означава по-малък обем на транспортираните пари и поради факта, че използването на евро прикрива по-ефикасно източника на този кеш и мястото на извършването на криминалното действие. Счита се, че контрабандираният кеш във и от Великобритания в евро надхвърля този в лири стерлинги.

Регулираният сектор

38. След като криминалните приходи се пласират в банковата система, те ефективно се прехвърлят от физическата форма (кеш) в електронна стойност, която се предпочита от перачите на пари като по-гъвкава и лесна за трансфер. Банките и другите финансови институции представляват критична фаза за всички некешови транзакции. Изпирането на пари не може да се осъществи без някакво взаимодействие – пряко или косвено – с ритейл банките или другите институции, които приемат депозити. Този риск е формулиран в Регламентите относно прането на пари от 2003 г., в които се дефинират два режима: Suspicious Activity Reporting и Customer Due Diligence. Мерките целят свеждане до минимум експлоатирането на легалните системи и гарантирането, че съществуват следи за нуждите на одита, които да подпомогнат евентуално разследване, когато бъде разкрита злоупотреба. Отговорността за сигнализирането по тази регулация се носи от представителите на правната система, системата Informal Value Transfer Systems и High Value Goods Dealers.

39. Особено атрактивни за престъпниците са бизнес дейностите с голям паричен оборот, както и дейностите в сферата с експортната търговия. Първите позволяват мръсните пари да се интегрират в сметките на съответните компании и да се изплатят чрез банкови сметки като доходи от легален бизнес, докато при експортно-импортните фирми нелегалните средства се пласират в сметките им или се изпращат в чужбина като привидно легални разплащания.

Финансисти и юристи

40. Там, където криминалните организации нямат достъп до по-сложните начини на пране на придобитите от престъпна дейност сред-

ства, те могат да използват доброволното или не сътрудничество на онези, които „държат ключа“ на съответните институции от типа на консултиращи адвокати и счетоводители за управляване на активите от тяхно име, използвайки своя професионален опит и познание.

„Специалистите“

41. Броят на престъпниците, които се специализират като перачи на пари, предлагайки по-сложни схеми в тази област на други криминално проявени, се счита за малък в сравнение с общия брой на престъпниците, ангажирани с дейността „изпиране на пари“. Въпреки това обаче, тези специалисти са отговорни за изпирането на значителна част от всички придобити с престъпни средства пари и способността им да извлекат по-голяма печалба от транзакциите увеличава вероятността ОПГ да бъдат заинтересовани от услугите им.

42. Специалистите – перачи на пари, често вършат тази дейност в услуга на редица криминални групи в замяна на съответен процент. Увеличаването на хонорара им се влияе от сумата, която трябва да бъде изпрана, равнището на доверие между „специалиста“ и престъпниците и правозащитните действия особено във връзка с вероятността от конфискация на кешови суми.

43. Доверието е важна част от взаимоотношенията между организираната престъпност и експертите по пране на пари. То често се изразява в наличието на семейни и родствени връзки.

Бизнес дейности, свързани с обслужването на пари

44. Тези дейности, включващи обменните бюра, агентите за трансфер на пари и чековите каси, често се използват от организираната престъпност за изпиране приходите от незаконна дейност. Криминалните лица могат да извършват най-изгодни транзакции посредством подобни фирми за услуги, които игнорират дейността им или пък са част от схемата, улеснявайки обмена на големи суми валута по сметката на своите криминални клиенти.

Informal Value Transfer Systems

45. Във Великобритания тези системи са част от регулирания финансов сектор. Подобно на другите компании, те са уязвими от страна на организираната престъпност. Те са традиционни в някои етнически общности и предпочитан и легитимен начин за изпращане на пари на членове на семейството в страните, от които произхождат. От гледна точка на организираната престъпност привлекателността им се корени в техните културни и етнически връзки с районите, където трябва да се трансферират печалбите от престъпна дейност, както и обстоятелството, че те работят извън регулирания сектор, което ги превръща в сигурен и защитен начин за извършване на плащания или за трансфер на пари по света.

Криминалните активи

46. Част от придобитите по престъпен начин средства на организираната престъпност във Великобритания се реинвестират в страната с оглед финансирането на по-нататъшна криминална дейност.

47. По-успешните ОПГ могат да използват натрупаните печалби за собствени цели или да се възползват от достъпа до високостойности стоки и активи.

48. Организираните престъпни лица могат да инвестират в собственост, дялове, тръстове, пенсионни фондове, както и в хедж фондове или да акумулират скъпи предмети за бита от типа на бижута, автомобили, предмети на изкуството и други колекционерски предмети. Тези активи могат да се регистрират на името на приятели или членове на семейството с оглед прикриването на истинския им притежател.

Международни парични потоци

Рискови юрисдикции

49. Съществена част от мръсните пари във Великобритания се изпират в чужбина, като в някои случаи се използва обстоятелството, че там рискът от разкритие е много по-малък, отколкото във Великобритания, поради по-атракативните финансови условия в някои локации, както и поради връзките на участващите в тези операции престъпници. Освен това по-влиятелните представители на организираната престъпност използват офшорния бизнес и улесненията за пране на пари и обмен на големи парични потоци от разположените в тези финансови убежища банки. Юрисдикциите, предлагащи подобни условия, в частност в страните, където се спазва висока степен на банкова и търговска тайна, са особено атрактивни. Те се използват преди всичко, за да прикриват източника на определени средства, както и собствеността на криминалните активи. Новите данни показват, че чуждестранните доставчици на работна сила могат да отклоняват приходите от този бизнес към офшорни данъчни убежища, което е далеч по-доходно, отколкото ако ги прехвърлят на счетоводители в собствената им страна, където могат да привлекат вниманието на местните данъчни власти.

50. ОАЕ са особено атрактивна държава за онези, които желаят да изперат мръсните си пари. Респективно голям брой специалисти по прането на пари са установили бизнеса си в тях. Това се дължи на инфраструктурата на ОАЕ (включително съществуването на свободни пристанищни зони), наличието на голям дял чуждестранно население, характера на бизнес средата, лекия регулаторен режим, „кеш културата“, добре развитите финансови пазари и границите, които са особено трудни за контролиране. Въпреки това улесненият начин, по който глобалните финансови системи могат да осъществяват трансфер на пари, води до прилагането на подобни схеми и в редица други страни.

51. Перачите на пари са привлечени също от Далечния изток и Югоизточна Азия. Хонконг и Сингапур са силно развити финансови центрове от западен тип, които са удобни за емигрантските ОПГ, работещи в англоговоряща среда. Освен това Сингапур също има силни закони, гарантиращи банковата тайна, което устройва ОПГ. Шанхай е най-големият финансов център на Китай и като такъв привлича голям брой перачи на пари.

52. Испания продължава да предлага възможности за пласиране на кеш, натрупан от криминална дейност, като привлича голяма част от контрабандираните от Великобритания пари. Британските престъпници, базирани в Испания, играят централна роля в улесняване на трансфера и пласиране на мръсните пари от Великобритания, както и в подкрепата на по-нататъшната криминална дейност и в частност трафика на наркотици.

2. ОБЩИ ЗАПЛАХИ

2.1. ОГНЕСТРЕЛНИ ОРЪЖИЯ

Характер и мащаби

53. Достъпността и използването на огнестрелно оръжие от криминално проявени превръща подземния свят в по-рискова среда и излага невинни членове на обществото и служители на реда на риск от физически и психологически щети. При това огнестрелните оръжия причиняват икономически и социални щети на Великобритания чрез увеличените разходи за правозащитна и наказателноправна дейност, както и за специализираните програми (National Offender Management Service) и за здравните услуги. Наличието на подобно оръжие оказва дълбоко ерозиращ ефект върху състоянието на общностите и вреди на общественото доверие във върховенството на закона. Страхът от огнестрелни оръжия е относително по-силен, отколкото спрямо другите видове насилствена престъпност и някои общности в страната започват да считат, че са се превърнали в мишена на „горещите точки“ на специфичния „култ към оръжието“.

54. Всъщност престъпленията с използване на огнестрелно оръжие са все още рядкост във Великобритания, където съставляват едва 0,4 % от всички регистрирани престъпления. Освен това тази цифра трябва да се намали наполовина, ако изключим пневматичните оръжия. По-малко от 25 % от нападенията с огнестрелно оръжие са довели до някакви наранявания. За периода 2007 – 2008 г. статистиката на Министерството на вътрешните работи сочи, че в Англия и Уелс е имало 9865 нападения с огнестрелни оръжия⁷⁰ (като се изключат пневматичните оръжия), което представлява 2 % увеличение след регистрираното през 2006/2007 г. намаление от 13 %. От всичките тези нападения 53 са довели до убийства, а в 541 случая са причинили сериозни наранявания. През 2007/2008 г. е бил убит един полицейски офицер, а 24 са били ранени, трима от оръжия. В Шотландия престъпността с огнестрелно оръжие е по-ниска, но пък бележи тенденция към увеличаване. През 2006/2007 г. (последната година, за която имаме данни) шотландската полиция е регистрирала 1245 нападения с огнестрелно оръжие, което е увеличение със 17 % от предишната година. Това е най-високият показател за последните десет години. В Шотландия през 2007/2008 г. 5 от всеки 6 убийства с огнестрелно оръжие са били свързани с организираната престъпна дейност. През същата 2007/2008 г. полицейската служба на Северна Ирландия е регистрирала 100 нападения с огнестрелно оръжие, което представлява 9 % спад в сравнение с предходната година.

⁷⁰ Категорията „огнестрелни оръжия“ в контекста на тази статистика обхваща пистолети, пушки, имитации на оръжия, автомати, спрейове и други специфични оръжия (повечето от които са от типа пистолети „пейнтбол“). Огнестрелните оръжия се считат за използвани в рамките на определено нападение, ако с тях е стреляно, ако са използвани като хладно оръжие срещу някое лице или ако с тях се е извършвало сплашване на хора.

55. Въпреки това статистиките за регистрираните престъпления с използването на огнестрелно оръжие невинаги достоверно отразяват опита на различните общности. Често престъпленията с огнестрелно оръжие не се регистрират, особено когато те включват престрелки и жертви между криминално проявени, които се страхуват от отрицателни последици, в случай че се свържат с полицията. Промяната в броя на регистрираните нападения с огнестрелно оръжие могат да не са резултат единствено на реално настъпили промени в криминалната дейност, а да отразяват и промените в публичното доверие при сигнализирането на подобни престъпления. Каквито и да са реалните цифри обаче, може да се направи констатацията за увеличаване на „по-хаотичните“ нападения с огнестрелно оръжие в улични свади. Извършването на подобни атаки и жертвите в тези спречквания често са млади хора, а престъпленията са свързани с дейността на бандите и пораждат сериозни опасения сред засегнатите общности.

Притежание и използване на огнестрелно оръжие

56. Някои организирани престъпници рутинно получават достъп до огнестрелно оръжие, а други са в състояние да си набавят такова без особена трудност. Те го носят, за да защитят себе си, собствеността си, а в някои случаи и своя статус. Огнестрелните оръжия най-често се използват за сплашване, при събиране на дългове, за налагане на дисциплина, както и при извършването на актове на насилие и при криминални дейности от типа на грабежи и отвлечения. Организирани престъпници най-често заплашват с използване на оръжие други престъпници, техните близки помагачи или членове на тяхната общност.

57. Утвърдените престъпници често използват други лица, за да поемат рисковете – например при събирането на дългове, като по такъв начин ефикасно се изолират от опасностите при боравене с подобно оръжие.

58. През последното десетилетие се очертава обща тенденция за намаляване броя на въоръжените грабежи на банки и строителни дружества за сметка на прилагането на такова оръжие при „транзитните грабежи“, както и за обирите в резиденциалните райони и на улицата. Това отразява подобрената сигурност и акцентирането върху противодействието на обирите на банки и строителни дружества, както и очевидното желание на някои престъпници да използват огнестрелно оръжие за извършване на грабежи там, където шансовете са най-големи. Между 1996 и март 2008 г. въоръжените грабежи в представителствата на строителни фирми са намалели от 144 на 14. Броят на обирите с използване на огнестрелно оръжие в гаражи и сервиси са намалели от 109 през 2006/2007 г. на 65 през 2007/2008 г., което представлява спад с 40 %. Понастоящем грабежите по магистралите съставят една трета от всички въоръжени обира.

Огнестрелно оръжие, търговия с наркотици клас А и улични банди

59. Огнестрелните оръжия се използват в повечето полицейски райони, но около 60 % от регистрираните престъпления с използването на такива оръжия (без пневматичните) в Англия и Уелс са станали в четири района: Голям Манчестър, Лондон (Столичен полицейски район), Мърсисайд и Уест Мидландс, като са свързани с дейността на основните улични банди. Лансирането през 2007 г. на програма за действие за справяне с бандите и оръжията е насочена именно към тези четири района. Между октомври 2007 и февруари 2008 г. е констатирано намаляване с 51 % на броя на ранените от огнестрелни оръжия в тях.

60. Основна причина за увеличаването на криминалното притежаване и използване на огнестрелно оръжие в страната и при разпространяването му извън големите градски центрове е разширяването през последните години на пазарите на твърди наркотици (клас А и поспециално крек кокаин), както и на съответната гангстерска култура на улично равнище. Криминалните банди често контролират своя дял от пазара на наркотици, използвайки потенциално или реално насилие, при което прибегват до огнестрелно оръжие като демонстрация на сила, при събиране на дългове, както и за самозащита. Основен фактор зад желанието да бъдеш въоръжен е преобладаващото мнение в тези криминални среди, че съперниците им са също въоръжени.

61. В някои райони „запазването контрола върху територията“ е по-съществен подтик за използване на оръжие, отколкото защитата на дела от пазара на наркотици. Ангажираните в териториални спорове обикновено са по-млади лица, които са по-подготвени да използват огнестрелно оръжие за поддържане на репутацията си. Някои организирани криминални престъпници, участващи в продажбата на наркотици, са известни с начин на поведение, който отговаря на нуждата да защитят своите печалби.

62. Наблюдава се увеличаване на носенето и стремеж към използване на огнестрелно оръжие от по-малко организирани и стоящи по-ниско в йерархията улични банди. Те са възприели култура, при която притежанието на огнестрелно оръжие е свързано с поддържането на техния имидж и репутация. Членовете на тези банди все по-лесно прибегват до използването на оръжие за решаването на спорове. Това довежда до увеличаването на хаотичните инциденти с използване на огнестрелни оръжия, включително и на престрелките за отмъщение при съвсем дребни проблеми. Има и тенденция към намаляване възрастта на членовете на банди при този тип хаотични престрелки. Така например около половината от уличните за подобни престъпления в Лондон са на възраст между 14 и 21 г. Тази тенденция се забелязва и в други части на Англия и Уелс, но не и в Шотландия, където разпространено е използването на хладно оръжие.

63. Въпреки че съществуват регионални различия, полицията все по-често сигнализира за тенденция към намаляване дейността на етнически банди, които са заменени от нови мултиетнически банди („postcode gangs“), чиито членове се рекрутират на принципа на местоживееене и посещавано училище.

Пазарът на огнестрелни оръжия във Великобритания

Британският пазар на огнестрелни оръжия

64. Британските престъпници на всички равнища предпочитат пистолетите, тъй като те са по-лесни за носене и криене. Законът за огнестрелно оръжие от 1997 г. въвежда постепенни забрани за притежанието на подобно оръжие (с малки изключения), но е малко вероятно криминалните лица да са предали на властите притежаваните оръжия, както това изисква въпросният акт. Като цяло използването на огнестрелно оръжие от криминални лица продължава да намалява.

65. Използването на автоматични оръжия от криминални лица е сравнително рядко явление. Въпреки това те са много търсени в някои криминални кръгове, тъй като притежават по-голяма мощ и носят съответното реноме на притежателите им.

66. Трудното различаване „на око“ между истинските, имитациите и деактивирани оръжия затруднява класифицирането им при използване за извършване на престъпления освен в случаите, когато са заловени от полицията. Това може да попречи на изпреварващото идентифициране на тенденциите в това отношение, както и на способността на правозащитните агенции да разследват съответните престъпления.

Имитации на оръжие

67. Двадесет и шест процента от престъпленията (с изключение на въздушните оръжия) включват използването на имитации. Вносът, производството и продажбата на т.нар. реалистични имитации на огнестрелно оръжие бяха забранени със Закона за ограничаване на насилствената престъпност от 2006 г., който също забранява поръчването и продажбите на еталони за лицензираните фирми за производство на огнестрелно оръжие.

Деактивирани пистолети

68. Всяка година около 8-9000 единици огнестрелно оръжие продължават да бъдат деактивирани в цялата страна. Датиралите от 1988 г. стандарти определено оръжие да бъде квалифицирано като деактивирано бяха сметени за неефективни. Затова през 1995 г. бе наложен по-строг стандарт. Въпреки това обаче той не се прилага ретроактивно и следователно деактивирани модели от периода след 1988 г. все още са в употреба.

Конвертирани огнестрелни оръжия

69. Конвертираните огнестрелни оръжия, особено онези от тях, които са пригодени за стрелба с халосни патрони, както и въздушните оръжия, предназначени за използване със състен газ, представляват малко по-малко от половината от всички смъртоносни оръжия, които са зало-

вени от полицията в Англия и Уелс. В Лондон 61 % от заловените огнестрелни оръжия са били конвертирани. Конвертираните пистолети са по-лесни за купуване, отколкото оригиналните оръжия, а освен това са и по-евтини и по такъв начин – по-атраaktivни за някои престъпници.

Дегизирани огнестрелни оръжия

70. Макар и малко на брой, в страната има случаи на разкриване на дегизирани оръжия. Въпреки че рискът от тях е малък, те представяват определена заплаха за правозащитните органи.

Източници и цени на огнестрелните оръжия и техните муниципи

71. Огнестрелните оръжия, заловени през 2008 г. на границите на Великобритания, идват от Албания, Босна и Херцеговина, България, Хърватия и Литва. Освен това обаче, подобни оръжия могат да бъдат произведени навсякъде по света и да бъдат закупени от британските престъпници.

72. Няма данни, че огнестрелните оръжия се трафикират в значителни количества в страната. Интернет търговията предоставя алтернатива за получаване на огнестрелни оръжия и на части за тях от британски купувачи, които нямат необходимите криминални контакти. Разбира се, редовно огнестрелно оръжие се търгува рядко в Мрежата, но там могат да се закупят съответните компоненти и те да се използват за конверсия и реактивиране на оръжия. Опитите за справяне с тази заплаха включват публикуването на „предупреждения“ на уебсайтове в чужбина, с които властите си сътрудничат. В тези публикации се споменават забраните и наказанията за притежаване на огнестрелно оръжие във Великобритания. Тази мярка може да разубеди някои, които се опитват да заобиколят закона, и да помогне за превенцията на подобно придобиване на нелегални оръжия. Онлайн могат да бъдат поръчвани и инструкции за изработване на смъртоносно огнестрелно оръжие, макар ал. 45 от Закона за тежките престъпления от 2007 г. да криминализира подобни публикации⁷¹.

2.2. БРИТАНСКИТЕ ГРАНИЦИ

Границата на Великобритания

73. Повечето форми на организирана престъпност предполагат пресичане на британските граници на стоки, трафикирани мръсни пари или от самите престъпници. В редица случаи това става нелегално.

⁷¹ Това става само когато те са в състояние да насърчат или да подпомогнат извършването на престъпление със съзнанието, че то ще бъде извършено.

74. Великобритания има над 12 429 км брегова линия, включваща над 650 пристанища, пристани, кейове и вълноломи, както и безброй плажове и потенциални пунктове за акостиране, а също две международни жп връзки и над 3000 летища, летищни писти, площадки за хеликоптери и полоси за приземяване. Съществува и сухопътна граница между Ирландия и Северна Ирландия, която се простира на 360 км и по която има 150 места за преминаване на коли.

75. Великобритания има също и морска граница, където официални служители се позиционират за осъществяване на контрол върху местата за акостиране за Великобритания или където се предоставя разрешително за превоз зад граница. Това поставя акцента върху ефективността на международното сътрудничество, валидността на припокриващите се гранични контроли и събирането и проверяването на данни, свързани с движението на стоки и хора и включващи новите биометрични данни и стандартите за електронните граници⁷².

76. Прекият контрол върху британските граници е ограничен от международните споразумения, както и от огромния обем на легалния трафик. Извършването на контрола трябва да бъде балансирано с изискванията за улесняване на легитимната търговия. Успешните и утвърдени организирани престъпници правят така, че те и онези, които отговарят за транспортирането на стоките им, са добре запознати с граничния контрол и свързаното с него законодателство по прилагане на съответни мерки и техники.

77. Най-известните организирани престъпници често пътуват извън страната или за Великобритания, следвайки криминалния си бизнес, като предпочитат по-голямата сигурност на контактите на четири очи с други криминални лица, когато сключват сделки и извършват придвижване на стоки. Организирането на нелегален внос например би означавало предприемане на редица пътувания от организаторите на тази операция или от техни доверени лица. Когато се стигне до самия внос, основните играчи се стремят да избегнат риска да бъдат заловени на местопрестъплението на граничния пункт, като за целта използват по-нисшестоящи членове на групата или други лица (от типа на куриери и шофьори на тирове), които да поемат този риск.

Международните пътувания на утвърдените криминално проявени лица

78. Тази категория престъпници често пътуват под истинското си име, но разполагат и с фалшиви идентичности и документи, които им позволяват да пътуват, без да бъдат разкрити.

⁷² e-Borders представлява алармираща система, която прихваща информация от пасажерите и екипажа на параходите още преди пътуването. Понастоящем тя увеличава обема на данните си и към декември 2009 г. се очаква да покрие 60 % от движенията на пътници и екипажи, респективно 95 % през декември 2010 г. и 100 % към март 2014 г. Получените данни се проверяват от правозащитните агенции, което им позволява да се задействат още преди пристигането или отпътуването от Великобритания на лица, представляващи криминален интерес.

Презграничната контрабанда

По въздуха

79. Редовните и чартърните полети се използват за нелегално влизане на хора и за контрабанда на нелегални стоки чрез заобикаляне на контролните органи. Индивидуални групи или куриери могат да пренасят нелегални стоки към и от Великобритания. Наркотиците се поглъщат от тях или се скриват в тялото им в опит да се избегне физическият контрол. В зависимост от началния пункт куриерите могат да имат ограничен избор на дестинации във Великобритания.

80. В ролята на помощни екипи или индивиди влизат хамалите по летищата, хората, занимаващи се с каргото и товарите, чистачите, както и агентите, които работят в пристанищата във Великобритания, но участват като помагачи на други криминални лица. Тези екипи не организират нелегалния внос, но се счита, че предлагат услугите си на представители на организираната престъпност срещу договорено предварително заплащане, като по такъв начин улесняват този внос.

81. Утвърдените организирани престъпници използват т.нар. обща авиация, включваща всичките невоенни полети, които не са нито редовни, нито чартърни товарни полети. Не е ясно обаче, до каква степен този вид транспорт се използва на практика. Той обаче е известен като канал за контрабанда на кеш. За целта може да се използва всяка наземна писта до 28 дни годишно, без да има предварително разрешение за това. Съществуват над 300 известни летищни полигона и площадки за хеликоптери. Нелегалната дейност в общата авиация обикновено включва контрабандата на наркотици, кеш или огнестрелно оръжие. Констатирано беше също, че с тези полети в страната се вкарват нелегални имигранти, като се използват и от организирани престъпници за влизане или излизане от Великобритания, без да се преминава през граничен контрол.

По море

82. Пристанищата на Великобритания представляват най-голямата индустрия в Европа, що се отнася до товарния тонаж (около 95 % от обема и 75 % от стойността на международната търговия на страната се извършват по море). През 2007 г. в пристанищата на страната са били обработени почти 600 млн. тона чуждестранен или вътрешен трафик. Организирани престъпни лица могат да прикриват движението на нелегални стоки, като използват големия обем на легалния трафик, който минава през британските граници. Според експертните оценки всяка година в страната се внасят около 60-80 тона хероин и кокаин за задоволяване нуждите на британския пазар на наркотици.

Трафикът ро-ро

83. Този трафик представлява най-големият риск от незаконно внасяне в страната на стоки от типа на твърдите наркотици и влизането на незаконни имигранти. За целта се използват доставените с ферибот

тирове, автомобили, ванове, каравани и други за контрабандиране на стоки и хора през пристанищата на Великобритания. При търговските тирове стоката може да бъде скрита между легалния товар, в кабината на шофьора или в конструкцията на камиона. Последният начин се използва и при автомобилите, както и простото скриване на незаконната стока в личния багаж – техника, използвана и от пешеходци или пътуващите с каруци. Докато някои шофьори не знаят какъв е товарът им, организирани престъпни групи често използват водачи на камиони, които са участници в конспирацията, или шофьори, които знаят, че онова, което правят, е нелегално, но игнорират характера на пренасяната стока. Често като прикритие за нелегален внос служат техниките на съчетаване на общ багаж, включващ различни клиентски стоки.

Контейнери

84. Използването на контейнерите е основен метод при вноса на цигари. Подобни товари, съдържащи се в контейнери, влизат в страната със специализирани кораби за превоз на контейнери или натоварени на тирове по метода ро-ро, както и чрез жп транспорт през Ламанша. Контрабандираните стоки са разположени в контейнера, като една опаковка на различни стоки или в механизма на контейнера (което се среща сравнително по-рядко).

85. Глобализацията и увеличеното население на света са фактор за засилване на движението на стоки от производители, използващи евтина работна ръка, за международните пазари. Най-ефикасното решение за това търсене е контейнерната индустрия, която по всяка вероятност ще се увеличава. Вносителите и износителите също ще продължават да настояват за по-бързо освобождаване на стоките им в британските пристанища.

Други начини за пренос

86. Съществуват сходни рискове, свързани с други форми за транспорт по море, особено товарите с големи обеми от типа на минерали, дървесина и стомана. Те могат да бъдат предизвикателство за правозащитните органи, тъй като проверката им изисква време, пространство и специална екипировка. Въпреки това обаче, при все че престъпниците използват и тези видове стоки, подобни товари не са толкова голяма заплаха в сравнение с контейнерите, тъй като престъпниците са изправени пред логистични трудности от същия характер при използването на минерали, дървесина и стомана.

Други плавателни съдове

87. Голяма част от бреговата линия на Великобритания е достъпна за малки съдове от типа на яхтите или на надуваемите лодки, които могат да акостират на изолирани заливчета или плажове, за да бъдат разтоварени незаконните стоки, преди съответният съд да се отправи

към пристанище и към морската администрация за легализиране на пътуването. Пътуващите с яhti не са принудени да ги регистрират непосредствено след пристигането си, макар че това също би могло да се промени след въвеждането на e-Borders. Съдовете, които плават в океана и са в състояние да пренесат големи количества незаконни стоки, не се нуждаят от акостиране на определен пристан в определено пристанище, но могат да останат близо до брега (офшор) и да изпълняват ролята на „кораб майка“, разтоварвайки стоката си на други, по-малки съдове (метод, известен на английски като coopering). Трафикът на круизерите също е уязвим за контрабанда, особено когато в нея са замесени и членове на екипажа.

Железопътен транспорт

88. Организираните престъпни групи използват двете международни жп връзки – тази между Англия и Франция под Ламанша съдържа три вида жп трафик, всеки със своите уязвими страни. Втората международна жп връзка е между Северна Ирландия и Ейре, по която се транспортират както пътници, така и товари. Тази връзка е също под прицела на организираната престъпност, тъй като в съответствие със закона, който се прилага за т.нар. Обща пътническа зона, няма постоянен контрол за незаконна имиграция и за контрабанда на стоки.

Ирландия

89. Престъпниците използват сухопътната граница между Северна Ирландия и Ейре, за да прекарват незаконни стоки извън и за Великобритания. Освен това са в състояние да изпират пари, като минават от другата страна на границата. Самата граница, или по-скоро различните проценти на данъците и митата във Великобритания и Ейре по отношение на някои видове стоки създават предпоставки за дейност на организираните престъпни лица. Същевременно някои британски ОПГ използват ирландските пристанища като входни пунктове за твърди наркотици, предназначени за Великобритания (в частност на кокаина), а Северна Ирландия се използва като транзитен път в двете посоки за онези престъпници, които вкарват незаконно хора, както и за трафикантите на хора.

90. Полицейските служби в Северна Ирландия и ирландската полиция публикуват шестмесечна оценка на презграничната организирана престъпност, която дава представа за този тип въпроси, засягащи двете юрисдикции. Този доклад може да бъде прочетен на <http://www.nio.gov.uk>

Пощенски и бързи пратки

91. Незаконни стоки и преди всичко наркотици от клас А и контрабанден тютюн се внасят нелегално във Великобритания и по пощата или чрез фирмите за бързи пратки. Големи пратки хероин се изпращат

от Пакистан и Афганистан за Великобритания по пощата или чрез въпросните фирми. Няма горна граница за теглото на колетите по бърза поща. Обстоятелството, че тези пратки могат да бъдат експедирани от всяка точка и да пристигнат бързо, при това сравнително евтино, правят този начин атрактивен за организираната престъпност.

Границите на Европейския съюз

92. Ефикасността на британския граничен контрол е в пряка зависимост от ефикасността на граничния контрол в целия ЕС. Макар че някои незаконни стоки като фалшивите цигари са с европейски произход, повечето от тях идват от други страни и са контрабандирани през границите на ЕС. Щом като организираните престъпници успеят да прекарат стоките през външните граници на ЕС, по-нататъшното им транспортиране в европространството е относително лесна задача.

93. На 21 декември 2007 г. девет от десетте страни членки, които влязоха в Европейския съюз през 2004 г. (с изключение на Кипър), се присъединиха към шенгенската зона на свободно пътуване. Граничните контролни пунктове по летищата, пристанищата и по сухопътните граници между страните – членки на това споразумение, са премахнати. Във връзка с това има все повече сведения за засиленото използване на фалшиви документи за самоличност и на пътни документи от лица от някои от новите страни членки, с които се улесняват престъпленията на организираната имиграция.

2.3. ДРУГИ ОЧЕРТАВАЩИ СЕ ЗАПЛАХИ

94. Гъвкавостта и предприемчивият дух на организираните престъпници ги кара често да участват в повече криминални дейности едновременно, което означава, че параметрите на отделните престъпни дейности не са статични. Наблюдават се и колебания в тях на местно или на регионално равнище, както и през различните сезони на годината.

Организираны въоръжени обири

95. Според статистиката на Министерството на вътрешните работи на Великобритания през 2007/2008 г. броят на регистрираните в Англия и Уелс грабежи с използването на огнестрелно оръжие (включително и въздушни оръжия) е бил 4014, докато в Шотландия той е бил 82, а в Северна Ирландия – 124. Разходите за мерките за сигурност, загубите от самите обири и рисковете за лицата от въоръжени грабежи се запазват на сериозни нива.

96. Повечето въоръжени обири не са софистицирани или са случайни, като често се извършват индивидуално от криминални лица,

чиято цел е задоволяване на непосредствените им нужди. Добре организирани и софистицирани въоръжени обиди, насочени към по-големи печалби (като касови центрове), са много по-редки. За тези обиди на организираната група са необходими ресурси и добро планиране и опит, които да гарантират успеха им. Това включва използването на методи за събиране на информация, прилагането на схеми за корумпиране или принуждаване на съответни чиновници да сътрудничат, както и използването на техники за преодоляване на електронните системи за наблюдение и последващите съдебномедицински разследвания.

97. Най-атраktivната цел на въоръжените грабежи са парите. През 2008 г. полицейските служби в Англия и Уелс, а също в Северна Ирландия са регистрирали намаляване броя на транзитните грабежи на кеш. В Северна Ирландия през последните години той бележи траен спад (81 %), намалявайки от 134 грабежа през 2002 г. на 25 през 2008 г. Проактивните действия и сътрудничеството с частния сектор както в Северна Ирландия, така и в Англия и Уелс обясняват подобна тенденция. Повечето такива престъпления се извършват в пунктовете за паричен трансфер, когато служителите на сигурността се намират извън колите си, и включват криминални групи, въоръжени с огнестрелни или хладни оръжия или с други оръжия, които те имат готовност да употребят.

98. Лондон (Столичен полицейски район), Голям Манчестър и Уест Мидландс са полицейските райони, в които са регистрирани почти половината от всички подобни грабежи в страната.

Престъпления срещу пътния транспорт

99. Тези обекти са нискорискови и потенциално много доходносни, което ги прави атраktivни за организираната престъпност. Някои ОПГ са известни с многомилionните си печалби от обиди на пътнотранспортни коли. През 2008 г. по такъв начин са били откраднати стоки с минимална стойност 84 430 000 паунда, което означава годишен ръст с 5 %. При това не всички подобни обиди се съобщават на полицията, а и не цялата информация е предоставена след това на Truckpol, което означава, че реалните нива са много по-високи.

100. Организираните престъпни лица се насочват предимно към компактни стоки с висока стойност от типа на алкохола, цигарите, дизайнерските дрехи и електрическата и компютърната екипировка, включително и компютърните чипове.

101. Организираните престъпни групи, които се занимават с този тип престъпност, пътуват често. Най-засегнатите райони са по магистралните коридори M1/A1 и M40/M6, както и по артериалните пътища, обслужващи пристанищата и летищата от типа на M25/M20 и M4.

Организирана кражба на коли

102. Кражбата на МПС предлага големи възможности на криминално проявените лица при относително нисък риск за тях. Някои организирани престъпни лица участват в организирана кражба на МПС с цел преди всичко да ги препродават (автомобили, мотоциклети, търговски автомобили и части за тях). Някои от приходите от кражбите отиват за финансиране на други престъпни дейности. Откраднатите МПС се използват също при извършване на въоръжени грабежи и (АТМ) нападения.

103. През последните години се констатира значителен спад на броя на откраднатите МПС във Великобритания. По-голямата част от този спад се дължи на подобрената технология против кражбата на МПС. Въпреки това през същия период процентът на откраднатите МПС, които не са били разкрити и върнати на притежателите им от правоохранителните органи, се е увеличил от 40 на 51, което показва, че ОПГ са увеличили своя пазарен дял.

104. Един от резултатите от подобрената технология срещу кражбите на МПС е увеличаването на кражбите на ключове предимно при грабежи на домове с взлом (които включват и употреба на сила в случай на противодействие от собствениците), както и по време на проникване в търговски помещения. Освен това МПС се присвояват и чрез измами (например чрез финансови споразумения за лизинг, чиито вноски не се погасяват, или чрез наемане на коли с намерението те да бъдат откраднати), както и чрез „carjacking“.

105. Някои МПС, откраднати във Великобритания, се появяват вторично на британския пазар с използването на подправени документи. Същевременно голяма част от крадените МПС се изнасят в чужбина.

106. Откраднатите от организирани престъпни групи МПС често претърпяват преправяне на техните номера чрез методите „ringing“ и „cloning“. При първия метод частите на колите се използват, за да се снабдят други крадени коли с външно легитимна идентичност. Макар и дейностите по разглобяване на колите или търгуването с гаранционни документи да изискват регистрирането на сервизите в местните регистри, само малка част от тях го правят, като по такъв начин повечето работилници остават извън официалната икономика и са удобни за криминална употреба.

Очертаващи се заплахи

107. Там, където бъдат идентифицирани, новите и очертаващите се рискови аспекти на утвърдената организирана престъпност във Великобритания са залегнали в съответните раздели на УКТА.

Кражбата на метали

108. Увеличеното търсене на метали в света наред със спекулативното инвестиране в основните метали от финансовите инвеститори през лятото на 2008 г. доведоха до рекордно висока цена за оловото и медта, следвани отблизко и от други метали като цинка, никела и алуминия. Това естествено породило засилена престъпна дейност, насочена към тяхната кражба. През същата година се счита, че кражбите на метали във Великобритания са достигнали 360 млн. лири стерлинги, което е довело до щети в инфраструктурата на страната (жп линии, контрол на въздушния трафик, електропреносни, телекомуникационни мрежи, както и комуникации на правозащитните органи). В началото на 2009 г. цените паднаха в резултат на общата икономическа криза. Макар че няма специфични данни, които да индикират, че утвърдени организирани престъпни групи участват в кражбата на метали, динамиката на този пазар, както и големите потенциални печалби са фактори, които правят този вид престъпност атрактивна за ОПГ.

Комуникационен хардуер с висока стойност

109. Според частната индустрия кражбите на комуникационен хардуер се е увеличила. Криминалните лица извършват грабежи в телекомуникационните информационни центрове от 2001/2002 г. насам. Обикновено се крадат т.нар. „рутери“, които са хардуер за прехвърляне на данни между телекомуникационните мрежи. Тяхната кражба може да окаже съществено въздействие върху националната инфраструктура, като причинява загуба на критично важни комуникации и IT системи. Неотдавнашните кражби на подобен хардуер доведоха до проблеми в сферата на здравеопазването, правозащитната дейност, както и във функционирането на други системи за извънредни ситуации.

110. Няма достоверна оценка за финансовите последици на тези кражби, макар те да са чувствително по-големи от преките загуби, понесени от мрежовите доставчици. Според една бизнес група общите финансови загуби в резултат на кражбите от центрове за бази данни във Великобритания от 2006 г. насам възлизат на 30 млн. британски лири. Макар извършването на подобни нападения и прониквания да изискват известна степен на организираност, няма данни за участието в тях на организираната престъпност.

Олимпийските игри „Лондон 2012“

111. Тези олимпийски игри ще бъдат едно от най-големите събития, които някога са били организирани във Великобритания, и ще имат бюджет от 9,3 млрд. паунда. Това ще предостави на организираната престъпност редица възможности за правене на мръсни пари. Основните заплахи ще представляват измамите, организираната имиграционна престъпност, компютърната престъпност и прането на пари.

Очаква се криминалните кръгове да се активизират още в навечерието на игрите.

112. Строителните работи за провеждането на олимпийските игри започнаха през февруари 2008 г. в Олимпийския парк в Лондон. Това е една от най-големите строителни площадки в Европа. Следователно възникват и възможности за измами, експлоатация на работна сила, както и за кражби на строителни материали, които се улесняват от огромните мащаби и сложния характер на строителството.

3. НАРКОТИЦИ

3.1. ТЪРГОВИЯТА С ХЕРОИН В БЛИЗОСТ ДО ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ

113. Над 90 % от хероина, който се появява по улиците на Великобритания, е произведен от афганистански опиум, по-голямата част от който вероятно е бил транзитиран през Иран пряко от Афганистан или чрез Пакистански Балухистан. От Иран хероинът преминава през Турция, където голяма част от него се препраща през Балканите по суша за Европейския съюз. Значителна част от хероина, минаващ по този маршрут, достига до Холандия, преди да влезе във Великобритания.

114. Търговията с хероин причинява щети на индивидите, общностите и страните, които се намират по цялата верига от производителя до дистрибутора на улицата. Най-очевидните щети са свързани със здравето и благополучието на зависимите от хероина. Не по-маловажни са и социалните, икономическите, природните и структурните щети, които тази търговия причинява. Сред последните са вредите, които тази търговия нанася на опитите на Великобритания да подпомогне стабилизирането, изграждането на нужния капацитет и добро управление в Афганистан. Търговията с опиати засилва корупционното влияние, което подкопава тези усилия. Трафикът на дрога се използва предимно за криминални цели, но в Афганистан той също така е пряко свързан с въстаническото движение, като предоставя финансова и логистична подкрепа, която прави възможни атаките срещу британските и другите коалиционни сили.

115. Според UNODC през 2008 г. площите с макови насаждения в Афганистан са намалели с 19 %. Същевременно производството на опиум е намаляло едва с 6 % – от 8200 тона през 2007 г. на 7700 тона през 2008 г. Това се дължи на добрата реколта и на увеличените добиви от мака. До 10 тона опиум са необходими за производството на тон хероин. Афганистанските макови насаждения понастоящем са съсредоточени в седем провинции в южната част на страната, като 2/3 от всички насаждения са ситуирани в провинция Хелманд. През 2008 г. 18 от 34-те афганистански провинции са обявени от UNODC за „прочистени от макови насаждения“⁷³.

116. Реколтата за 2008 г. от афганистански мак се счита за повече от достатъчна, за да задоволи световния хероинов пазар и дори се предполага, че е накарала трафикантите да складират големи количества опиум в граничния район между Афганистан и Пакистан. Голямото увеличение на производството на афганистански опиум през 2007 г., което беше изравнено и през 2008 г., означава, че през 2007 г. цените при производителя както на свеж, така и на сушен опиум са паднали с 20 %.

⁷³ Една провинция е „прочистена от макови насаждения“, когато се счита, че в нея има под 100 хектара опиумни насаждения (UNODC Afghan Opium Survey – Nov. 2008).

117. Колебанията в равнищата на произведения в Афганистан опиум по принцип не влияят върху доставките на дрогата на британския пазар за период от 12-18 месеца напред. Затова е твърде рано да се прави оценка на въздействието върху него на възможното складиране на опиума в Афганистан. При оптимални условия опиумът може да бъде съхраняван, без да претърпи снижаване на качеството си за период от две години, през който може да бъде преработен в морфин и героин с оглед запазването си и в съответствие с търсенето.

118. Между 2002 г. и 2008 г. се наблюдаваше промяна в начина на преработка на героина. Според UNODC около 90 % от афганистанските опиати се преработват в морфин и героин в самия Афганистан, докато в миналото по-голямата част от героина, предназначен за европейския пазар, е била преработвана в Турция, като е била използвана морфинова основа. Това означава, че понастоящем в Афганистан на трафикантите се предлага повече преработен героин, който се изпраща директно на героиновите пазари в Азия и Европа.

119. Мащабните производители на героин в Афганистан са увеличили производството и доставянето на героинов хидрохлорид, познат под името „кристален героин“⁷⁴. Понастоящем не е известно какво е количеството произвеждан героинов хидрохлорид. Обикновено той има 90 % чистота, докато обичайната чистота на традиционния кафяв героин е около 50-60 %.

120. Химикалите прекурсори са важни за преработката („ацетилизацията“) на морфиновата база в героин. Най-ефикасният ацетилиращ агент е Acetic Anhydride (AA), чиято употреба е регулирана в повечето страни. Легитимното използване на AA включва производството на пластмаса, текстил, бои, фотохимически агенти, парфюми, експлозиви и аспирин. AA не се произвежда или не се използва широко в индустрията в Афганистан и поради това трябва да се внася нелегално от други държави. Той може да се отклонява и пренасочва към Афганистан от легитимните пазари в Азия, в частност в Китай, или от процъфтяващата текстилна търговия в Пакистан, както и от Европа. Купувачите и брокерите на AA използват фасадни компании и отвъдморски контакти, за да получат AA от безскрупулни търговци. През 2008 г. бяха заловени големи количества AA в пристанището на Карачи, в Пакистан и в Бандар Аббас в Иран. Тези пратки са били изпратени от Южна Корея и са били предназначени за преработвателните фабрики в Афганистан.

121. Според ООН след шест години спад през 2007 г. отглеждането на мак в Югоизточна Азия (включително в „Златния триъгълник“) е нараснало с 22 % и производството е достигнало около 470 тона опиум. Досега опиатите от Югоизточна Азия достигаха до Великобритания чрез пътниците във въздушния транспорт в по-малки разфасовки за лична употреба или за продажба на местните общности от Южна и Източна Азия. Според тези оценки маковите насаждения в други региони носят малък риск за Великобритания.

⁷⁴ „Кристал“ е популярното наименование в Афганистан за героиновия хидрохлорид с добро качество, който обикновено се инжектира.

122. Световната организация счита, че има над 12 млн. потребители на хероин в света, като по-голямата част от консумираната от тях дрога вероятно е от афганистански произход. През 2006 г. броят на употребяващите опиати в Западна и Централна Европа се оценява на 1,5 млн., за близо 90 % от които се смята, че „са на хероин“. В същото време вътрешният пазар в Афганистан възлиза на около 90 тона опиум и на 9.6 тона хероин годишно. Това се равнява на около 4 % от производството за 2008 г. Според UNODC други значителни пазари са страните от Централна Азия, Пакистан, Руската федерация и Китай. При това последната държава може също така да пренасочва опиати от Югоизточна Азия.

Основни маршрути и локации

Маршрути

123. Трудно е да се прецени с точност каква част от опиатите (опиум, морфин и хероин) напускат Афганистан, по кой маршрут и какви количества се трафикират по различните канали, използвани за влизане във Великобритания. В следващото изложение са означени най-често използваните пътища на хероина.

По суша от Афганистан до Европа

124. През последните години сухопътният маршрут от Афганистан до Великобритания се счита за основна артерия, свързваща страната производител с Европа. Иран, Пакистан, Турция, Балканите и Холандия са ключовите страни, разположени по неговото протежение. Според UNODC половината от опиатите от Афганистан се контрабандират директно в Иран, а една трета от тях се вкарват директно в Пакистан. Значителна част от тях впоследствие влизат контрабандно в Иран. От Иран хероинът минава през Турция, а след това се насочва по суша през Балканите към Холандия и Великобритания.

От Пакистан директно към Великобритания

125. Пак според UNODC около половината от преработваните в Афганистан хероин и морфин се продават в Пакистан. Контрабандираният от Пакистан хероин, с изключение на вкарваните количества в Иран, както и на малките пратки до Индия, минава през големите летища като Исламабад, Карачи и Лахор, както и по пощата или чрез използване на складовете в големите градове или в големите морски пристанища. Кумулативно те представляват значителен пазарен дял.

126. Поради географското си разположение, а също и поради етническите, племенните, семейните и бизнес връзките между Пакистан и Афганистан, от една страна, както и поради преките връзки с големи и утвърдени пакистански общности във Великобритания, Пакистан е особено добра база за доставка на хероин във Великобритания. Неговото значение се увеличава в резултат на нарастването на тенденцията към преработването на опиатите в морфин/хероин още на

територията на Афганистан, както и на достъпността на тези наркотици за базираните в Пакистан трафиканти.

Други пътища

127. UNODC счита, че около 15 % от опиатите, тръгващи от Афганистан, минават през централноазиатските републики. Смята се, че този маршрут се използва за захранване пазарите на дрога в Русия и околните републики, докато по-малки количества се трафикират и в Китай.

Локации

Пакистан

128. Повечето опиати влизат в Пакистан като пратки опиум или морфин в насипно състояние, понякога изпратени като товари, съдържащи разнообразни стоки, които се прекарват през границата на Афганистан в Белухистан, както и в Северозападната гранична провинция (NWFP), откъдето тръгват основните маршрути на запад до Иран или на юг до Макранския бряг, преминавайки през Белухистан.

129. Пакистан също доставя големи количества опиати, предлагайки относително безопасна база за координиране движението на наркотиците и наркобизнеса, както и за гарантиране активите на контрабандистите.

130. Трафикът на опиати в Пакистан е улеснен от наличието на финансови системи за обмен, както и на т.нар. Informal Value Transfer Systems. Карачи е основният финансов център в Пакистан. Освен това има и много лица, предлагащи или практикуващи IVTS, които са базирани в основните градове и пазарища в Белухистан и Северозападната гранична провинция.

Обединените арабски емирства (ОАЕ)

131. Обединените арабски емирства (ОАЕ) са ключов бизнес център за трафиканти на хероин, в който се извършват сделки, уреждат се превози и се установяват контакти. Дубай е ключов финансов център както за движението на паричните наличности, така и за изпирането на пари. ОАЕ предлагат луксозна, кешово ориентирана среда, която е добре обслужвана чрез наличните транспортни и телекомуникационни мрежи.

Иран

132. По-голямата част от опиатите, предназначени за Европа, се транзитират през Иран, като влизат в тази страна от Афганистан и Пакистан, след което се насочват към Турция. Перачите на пари със седалище в Иран използват системи за международен трансфер на пари

през международните граници, т.нар. „Cuckoo Smurfing”⁷⁵, паричната контрабанда и търговията с опиати. Някои от тези перачи взаимодействат с базираните във Великобритания дистрибутори на наркотици за тази страна, както и с перачи на пари в Дубай.

Турция и Северен Кипър

133. Турция е както транзитна страна за голямата част от афганистанския хероин, предназначен за Западна Европа, така и място, където трафикантите организират доставките и транспортирането на хероин за цяла Европа, включително и за Великобритания. Уникалната политическата ситуация в Северен Кипър превръща тази територия в безопасно убежище на някои престъпници, които се установяват там, за да избегнат срещата си с правозащитните органи на Великобритания.

Основни трафиканти и доставчици

Афганистански трафиканти на хероин

134. Основните афганистански трафиканти често имат висок племенен статут, нерядко са официални лица или са тясно свързани с администрацията, като използват тези връзки за своя бизнес с опиатите.

135. От 2002 г. насам афганистанските трафиканти увеличили броя на лабораториите за преработка на морфинова основа в хероин и все повече трафикират хероин вместо опиум или морфин през обширните пустинни граници с Иран и Пакистан. Хероинът е компактен по обем и с по-висока стойност, което прави контрабандата по-лесна и увеличава печалбите. Увеличеното производство на хероин в Афганистан може би дава на афганистанските трафиканти по-голям контрол над хероиновия поток към европейския пазар.

Организации, трафикиращи наркотици в Пакистан

136. На най-високо ниво в тази страна има няколко трафиканти, базирани в Североизточния пограничен район на Пакистан и в Белухистан, повечето с племенни и семейни връзки от двете страни на границата между Афганистан и Пакистан.

Организации, трафикиращи наркотици в Иран

137. Ирански трафиканти участват в трафика на опиатите от Афганистан и Пакистан до Турция и страните от Централна Азия. Те улесняват преките сделки между трафикантите от Афганистан и Пакистан,

⁷⁵ Т.нар. cuckoo smurfing означава използването на сметките на легална фирма, която не е под контрола на перачите на пари, с оглед изпирането на придобитите от престъпна дейност средства. Постъпления от престъпна дейност се вкарват в тези сметки в брой, често получени от плащането на дълг от чужбина, като обикновено се използват MSBs. Така големи суми пари са пуснати в законни бизнес сметки за заплащане на услуги и стоки, получени в чужбина.

от една страна, и турските им „колеги“, от друга, или самите те се занимават непосредствено с трафика – покупки, продажби и брокерски сделки. Ирански трафиканти също така снабдяват големия вътрешен пазар в Иран.

Организации, трафикиращи наркотици в Турция

138. Трафикантите на Турция продължават да доминират доставките на хероин за Европа, включително за Великобритания. По-голямата част от тях са от югоизточните кюрдски райони на Турция, където опиятите влизат в страната, но също така много групи имат бази и контакти в Истанбул. В допълнение техни членове са се установили в ключови европейски места по протежение на веригата за доставки – например Балканите, Холандия и Обединеното кралство, с цел да се улесни транспортирането на хероин и сделки. Обединените арабски емирства (ОАЕ) и Северен Кипър действат като центрове за финансиране и са считани за места за извършване на стопанска дейност.

139. Трафикантите на хероин, базирани в Турция, взаимодействат с „колеги“ от Иран или Афганистан при доставянето на drogата за западноевропейския пазар.

140. Голям брой базирани в Турция трафиканти обикновено продават хероин на организирани престъпни групировки, базирани в Холандия или Германия, за по-нататъшна продажба и разпространение, включително и във Великобритания. Трафикантите – доставчици на хероин, базирани в Холандия, избягват рисковете, свързани с контрабанда на хероин във Великобритания. Тяхното участие в тази операция се прекратява веднага, след като предадат пратката.

141. Брокери на хероин, установили се в Северен Кипър, свързват турските доставчици с вносителите във Великобритания. Сериозната им репутация и уникалното владение на двата езика и култури им дават възможност да създават и да използват международни мрежи от контакти. Северен Кипър играе ролята на „бизнес център“, като престъпниците от Великобритания и Турция пътуват дотам, за да сключват сделки с посредничеството на установили се в Северен Кипър посредници.

Цени, разходи и печалби

142. Трафикът на хероин във Великобритания изисква разходи, подобни на тези при законен внос/износ, плюс допълнителни разходи под формата на подкупи на длъжностни лица и плащания за куриери като компенсация за рисковете, с които се сблъскват. Техният обем се различава при различните групи и сделки. По подобен начин цената на едро на хероина е в зависимост от неговото качество и количество, както и от връзката между доставчика и купувача, участието на брокери и от валутните курсове. Поради това е трудно да се прецени каква е печалбата при всяка пратка.

143. Общо правило е, че цените на едро за килограм хероин се увеличават всеки път, когато стоката се продава по пътя си от Афганистан до Великобритания и следователно нормата на печалба при хероина е по-голяма, когато тази дрога се изпраща директно от Пакистан и Афганистан до Великобритания.

144. Тъй като хероинът е най-вече кешов бизнес, вносителите му във Великобритания са изправени пред проблема за неговото съхраняване, изпирането на парите и редовното репатриране на големи количества парични средства. Мрежи за изпиране на пари, свързани с търговията на хероин от страната източник, съществуват в Дубай, Иран и Пакистан.

3.2. ТЪРГОВИЯТА С КОКАИН ОТ СТРАНИТЕ – ИЗТОЧНИК НА ДРОГАТА

Въведение

145. Според съществуващите данни 65-70 % от установените кокаинови доставки във Великобритания се произвеждат в Колумбия или в граничните райони на съседните Венецуела и Еквадор. Перу и Боливия са източници на повечето от оставащите 30 – 35 % от кокаина, внесен в тази страна. За пренасянето на дрогата до Великобритания са използвани редица маршрути и методи. Традиционно по-голямата част от кокаина, предназначен за Европа, включително за Великобритания, която има един от най-големите европейски пазари, се транспортира през Атлантическия океан с кораб и влиза в Европа през Испания. Напоследък трафикантите все по-често използват Западна Африка като междинен пункт за техните доставки за Европа.

146. Търговията с кокаин причинява вреди на индивиди, общности и държави по цялата верига – от източника до улицата. Крек кокаинът по-специално причинява вреда на здравето и благосъстоянието на потребителите, а като цяло търговията с кокаин причини огромни социални, икономически, екологични и инфраструктурни щети. Президентът на Колумбия твърди, че употребата на кокаин води до големи икономически и екологични разходи на страната му. Щетите са свързани с подкопаване на икономическото развитие в резултат на доминирането на търговията с кокаин. По-конкретно в Колумбия, а също в съседните ѝ страни щетите се дължат и на изсичането на големи масиви дъждовни гори, както и на натрупването на отпадъци от преработвателните лаборатории, с което се замърсяват водите. Освен това търговията с кокаин оказва голямо влияние върху политическия процес в Колумбия и се използва за финансиране на вътрешния тероризъм в тази страна. Надолу по веригата към крайната дестинация засиленото включване на Западна Африка в трафика и участието на западноафрикански престъпни групи вредят на стабилността на държавите, превърнали се в обект на дейността на трафикантите.

Отглеждането на кока и производството на кокаин

147. Според Междуведомствената оценка за търговията с кокаин (IACM) за 2007 г.⁷⁶ глобалното производство на кокаин се оценява на 865 тона, което представлява намаление спрямо предишната година (930 тона). Колумбийското производство се оценява на 535 тона (през предходната година то е било 550 тона), докато в Перу производството е намаляло от 265 тона през 2006 г. на 210 тона през 2007 г. Обратно – производството в Боливия през 2007 г. се е увеличило и се оценява на 120 тона (през предходната година то е било 115 тона). Около една трета от световната продукция е предназначена за европейския пазар, като този дял се очаква да нарасне като пряк резултат от увеличеното търсене и по-високите цени, които трафикантите могат да налагат по отношение на другите пазари, особено в Съединените щати.

148. Общо култивираната с кока площ в Южна Америка през 2007 г. възлиза на 232 000 хектара, което представлява слабо увеличение от 225 000 през 2006 г. Същевременно в резултат на релокацията на култивираните райони и на програмата за унищожаване на насажденията с кока, провеждана от колумбийските власти, редица плантации съдържат много насаждения с несъзрели растения, от които ще се добива по-малко кока⁷⁷.

149. Химикалите прекурсори, използвани в производството на кокаин, се отклоняват от легалната промишленост към незаконните пазари. Основните източници са легитимните пазари в Китай и Индия. В допълнение съществува и незаконно производство на химически вещества – прекурсори, в Южна Америка. Пример за това е калиевият перманганат, който създава „избелващия“ ефект на кокаина и следователно е важна съставка на този процес. Той се произвежда незаконно в Южна Америка специално за търговията с кокаин.

150. Дейността на колумбийското правителство доведе до предислоциране на част от отрядите на ФАРК (Колумбийски въоръжени революционни сили). ФАРК контролират значителна част от процесите на производство и разпространение на дрогата в Колумбия. Сега те са се установили в граничните райони близо до Венецуела и Еквадор в резултат на продължаващите усилия на колумбийското правителство и на дейността на правоприлагащите органи. През 2006 г. техният политически съперник АУС (Обединени сили за самозащита/Колумбийска група) се съгласи да се разпусне в замяна на амнистия срещу преследване от страна на колумбийските власти. След като получи амнистия, някои бивши членове на тази групировка обаче продължиха да работят като трафиканти на кокаин.

⁷⁶ Данните в тази оценка са за 100 % чист кокаин. В сравнение с тях данните на Бюрото на ООН показват, че продукцията от Колумбия е 600 т, Перу – 290 т, и Боливия – 104 т, при чистота от 80 %.

⁷⁷ Обикновено едно растение кока се нуждае от 2-3 години, за да узрее.

Ключови локации

Маршрути

151. Много са пътищата и методите, използвани от трафикантите на кокаин от Южна Америка към Европа, включително и към Великобритания, както и към други пазари. Тяхната относителна важност е трудно да се оцени, въпреки че някои от тях са идентифицирани по-често, отколкото други.

От Южна Америка

152. Колумбийските трафикантски групи продължават да доминират в световната търговия с кокаин, но засилващият се натиск върху тях в Колумбия е довел до все по-често използване на съседните страни за неговото разпространение. Значителен процент от кокаина се превозва от Венецуела по море и въздух за различни дестинации, включително и в Европа. През 2007 г. 94 % от незаконния въздушен трафик на кокаин от Южна Америка са тръгвали от Венецуела (при едва 24 % през 2004 г.) поради възприетата от Колумбия практика на сваляне на пиратските самолети. Освен това има доказателства за трафикиране на съществени количества насипен кокаин през Аржентина, Боливия, Бразилия, Еквадор, Гвиана, Перу и Суринам, въпреки че част от тези количества отива за нарастващото потребление на вътрешния пазар в страни като Аржентина и Бразилия.

Директно от Южна Америка до Европа

153. Най-много кокаин, предназначен за Европа, се транспортира чрез морски превози на общи товари по товарни кораби, а също и с риболовни кораби и яхти. Те често се товарят в международни води или кокаинът е спускан от въздуха на плавателни съдове в открито море, обикновено на разстояние от колумбийските и венецуелските брегове, както и в по-малка степен в морето около Бразилия, Гвиана и Суринам. Морски контейнери се използват и за транспортиране на дрогата директно до Великобритания или до континентална Европа (предимно до пристанища в Холандия и Испания). Директните редовни полети (по-специално до Мадрид и Амстердам) също се използват за по-малки пратки, като се ангажират куриери или въздушно карго, както и бърза поща, изпращана директно до Великобритания. В тяхната съвкупност те съставят значителни количества.

Южна Америка – Западна Африка – Европа

154. Някои трафиканти, предимно принадлежащи към колумбийските престъпни групировки, използват Западна Африка в трафика на кокаин. Дрогата обикновено се транспортира от Колумбия, Венецуела, Суринам и Бразилия по морски и въздушни маршрути към Западна Африка. Общото карго и риболовните кораби се използват наред с по-бързия и ефективен въздушен транспорт на наркотици, при това с малки рискове от залавяне на пратките. До средата на юни 2008 г. малки самолети и въздушни джетове летят главно от Венецуела до западното крайбрежие на Африка (главно Гвинея, Гвинея-Бисау, Гана и Того). От средата на юни 2008 г. този въздушен мост е прекъснат.

Въпреки това е твърде рано да се прави пълна оценка на дълготрайния ефект върху транспорта в резултат от избора на трафикантите.

155. Изброените в предходния параграф страни в Западна Африка се използват като междинни центрове за управление и контрол на трафика, както и за логистични нужди – например зареждане на самолетите с гориво.

156. Западноафрикански организирани престъпни групи вече получават до една трета от трафикираните наркотици като плащане за осигурената защита и логистичната помощ, предоставяна на колумбийските трафиканти. Това на свой ред е довело до възникването на мрежа за трафик, управлявана от западноафрикански престъпни групировки, които използват традиционните връзки между Великобритания, Гамбия, Гана, Нигерия и Сиера Леоне. Те транспортират кокаин за Европа в контейнери, но използват и много куриери по самолети. Някои от тях пътуват директно за Великобритания, а други използват обиколни пътища, за да прикрият откъде пътуват. Все по-често кокаиновите пратки се пренасочват към Европа през източните и южните райони на Африка – например Мозамбик и Намибия.

157. По-голямата част от кокаина, който остава под контрола на колумбийските трафиканти, се транспортира до европейския пазар през Иберийския полуостров. Някои пратки се продават на британски и други европейски организирани престъпни групи, които пътуват за Западна Африка, за да поемат отговорност за тяхното транспортиране до Европа, включително и до Великобритания. Еврото е предпочитана валута, а финансовите трансакции се извършват по-скоро в Европа, отколкото в Западна Африка.

От Южна Америка до Карибите, а оттам до Европа

158. Големи количества кокаин, предназначени за Европа, са обект на трафик от Колумбия и Венецуела до Карибите за по-нататъшно транспортиране до Великобритания по въздуха чрез куриери. Трафикиращите групи също използват контейнери и бърза колетна поща за доставяне на пратките във Великобритания.

159. Има много случаи на корумпирани пристанищни служители, които улесняват пратките от наркотици чрез избягване на митническия контрол и предаването им на получателите.

160. Някои британски трафиканти предпочитат да пренасят кокаин с яхти от Карибския басейн до Великобритания, които се смесват с другите плавателни съдове през сезонния яхтен трафик. Много от членовете на екипажа на тези яхти са граждани от Източна Европа. Престъпниците зареждат, почиват и се пребазират в островните държави на Карибите, докато чакат доставянето на пратки. Доставянето става чрез хвърляне на пакети от въздуха в крайбрежните води на Карибския басейн.

Южна Америка – Централна Америка – Европа

161. Трафикантите от Централна Америка изглеждат привлечени към Европа от високата цена на кокаина в сравнение с цената на американския пазар. Малки количества кокаин са били трафикирани от Мексико, Коста Рика и Панама директно във Великобритания с оглед тестването на пазара. По-големи количества са доставени пряко на територията на континентална Европа.

Основни трафиканти и доставчици

162. Колумбийските трафиканти доминират контрола на кораби, превозващи насипно кокаин за Европа. Това е пазар, който те възприемат като по-малък риск от противодействие от страна на правозащитните органи и по-изгоден от гледна точка на генерираните печалби. Междувременно много от най-големите колумбийски трафиканти, които преди това са присъствали на европейския континент, са били арестувани, екстрадирани или убити в междуособици, но на тяхно място са се появили нови колумбийски трафиканти.

163. Някои големи мрежи за трафик и доставяне на кокаин във Великобритания имат ясна структура и управление, а също установени маршрути на доставка. Колумбийците в частност предпочитат да контролират търговията на всеки етап, като техни представители заемат стратегически важни места по веригата на доставките, докато дрогата не бъде предадена на купувача. Същевременно се увеличава броят на сравнително по-малки и по-малко организирани групи, които не се ангажират с цялата операция от производството до пласирането на наркотиците. Тези групи използват други групи за трафикиране на техния кокаин по веригата за доставки.

164. Обикновено колумбийските трафиканти са се чувствали сравнително добре в Европа. Сега обаче съществуват данни, че някои от тях предпочитат да я избягват и са готови да приемат по-ниски маржове на печалба, вместо да рискуват да привлекат вниманието на правозащитните органи в Европа. Когато в миналото колумбийци се сблъскваха с подобни ситуации, някои от тях влизаха в партньорства с мексикански криминални групировки за доставка на американския пазар, като прехвърляха върху тях риска от разкриване. Същият модел може да се прилага по отношение на европейския пазар, където колумбийците също предпочитат да се освобождават от рисковете, както и по-голям дял от печалбата на трафиканти от Западна Африка и Европа.

165. Британските трафиканти традиционно получават кокаин от източници в Испания или Холандия, както и други наркотици като канабис, MDMA и амфетамин. Някои от организираниите престъпни групи получават кокаин директно от свои контакти в Южна Америка или Западна Африка. Британските трафиканти все по-често работят с колумбийски групи, като получават евтин кокаин. Това им дава по-добър контрол на превозите и върху печалбата, макар и при по-високи транспортни разходи и по-голям риск за разкриване.

166. Присъствието на западноафрикански общности в Южна Америка, по-специално на нигерийски общности в Бразилия, дава възможност на западноафриканските престъпници да получават кокаин директно от източника, включително и големи количества, превозвани до Западна Африка и предназначени за Европа. Кокаин се доставя от колумбийците на западноафрикански групи, базирани в Западна Африка, като заплащане на услуги. Ако тези групи не успеят да достигнат до европейските пазари, това може да доведе до възникването на местен кокаинов пазар в тази част на света.

Цени, разходи и печалби

167. Европейските организирани престъпни групи обикновено плащат депозит в размер до 30 % от договорените цени на едро⁷⁸. Цените се договарят и фиксират в евро и следователно печалбите на британските трафиканти зависят от колебанията на валутните курсове. Някои европейски групи си сътрудничат помежду си за увеличаване на необходимия капитал. Макар че доставките на кокаин могат да бъдат компенсирани от другаде, залавянето на кокаинови пратки е заплаха за колумбийските трафиканти, тъй като внасят хаос в приходите им приходи и увреждат авторитета им.

3.3. ТРАФИК НА ДРОГА, ВКЛЮЧИТЕЛНО И НА СИНТЕТИЧНИ НАРКОТИЦИ, ОТ ЕС КЪМ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

168. Трафикът на наркотици и различните форми на престъпност, които са свързани с него, включително и сериозните инциденти с употреба на насилие, причиняват значителни щети в целия ЕС, като нанасят вреди на физически лица, общности и държави. Пазарът за наркотици във Великобритания е особено печеливш за организирани престъпни лица, вносители на наркотици, както и за разпределянето им в ЕС. Нивата на потребление на дрога в тази страна продължават да бъдат сред най-високите в ЕС.

Доминирането на британските организирани престъпни групи в снабдяването на Великобритания с дрога

169. Британските групировки на организираната престъпност са криминално активни в много страни от ЕС, като организират доставката на всички видове наркотици във Великобритания, предизвиквайки затруднения за местните правоохранителни органи и нанасяйки вреди на репутацията на страната в ЕС. Британските организирани престъпни групи, базирани в Испания и Холандия, доминират доставките на хероин (заедно с етнически турските престъпници, базирани в Холандия), кокаин и канабис от ЕС за Великобритания. Пазарът на

⁷⁸ Въпросните цени са 30 000 евро в Холандия, 25-30 000 евро в Испания и между 33 и 35 000 евро в Италия.

синтетична дрога във Великобритания е доминиран от британски трафиканти, работещи в сътрудничество с холандски и белгийски престъпни производители, със седалище в Холандия и Белгия.

170. Британските трафиканти не се ползват с еднакъв достъп до доставчиците от страните източник или транзитните държави близо до тях, какъвто имат трафикантите с етнически или фамилни връзки, а оттук и необходимостта от посредници с връзки или от сътрудничество с базирани в Европа престъпни групировки. От друга страна, отвъдморските групи, които искат да се възползват от британските пазари, но нямат никаква инфраструктура там, вероятно ще трябва да разчитат на британски криминални групи, което може да обясни защо британски групи продължават да доминират доставките на дрога във Великобритания.

171. Голям брой британски трафиканти, особено местни престъпници, внасят и разпространяват повече от един вид дрога, включително и смес от наркотици клас А, Б и С. Директните пратки от Испания за Великобритания често включват кокаин и канабис. Пратките от Холандия или Белгия може да включват всякаква комбинация на наркотици.

Британските престъпници в Испания и Холандия

Иберийският полуостров

172. Иберийският полуостров – най-вече Испания и в много по-малка степен Португалия – продължава да бъде най-важният входен пункт за вкарване на кокаин в Европа. Испания също е важен междинен пункт за трафика на канабис за Великобритания. Повечето количества кокаин, предназначени за Великобритания, транзитирани през Испания, се контролират от британските организирани престъпни групи, които имат свои членове, базирани в Испания. Най-важното предимство на британските престъпници в Испания е директният достъп до основните доставчици на тези пазари. Общият етнически корен изглежда много по-маловажен на стадия, когато дрогата вече е внесена в Европа и обикновено престъпниците, участващи в дистрибуцията на едро, си сътрудничат с други престъпници независимо от това, откъде е произходът им.

173. Британските престъпници, базирани в Испания, продължават да са силно ангажирани и в търговията с канабис, която за някои от тях е не по-маловажна от търговията с кокаин.

Холандия

174. Холандия е най-важният пункт за вторично разпределение на хероин, кокаин и синтетична дрога във Великобритания поради стратегическото си местоположение и транспортната си инфраструктура (пристанището на Ротердам е най-големият и най-натоварен в Европа порт). Английският език се използва масово в страната, което я превръща в удобна база за британските организирани престъпници.

175. Холандският пазар на хероин на едро захранва редица европейски пазари, като по всичко изглежда, че британските престъпници, трафикиращи дрогата за Великобритания, закупуват лъвския пай от общото количество. В случая с кокаина повечето британски групировки, работещи в Испания, имат свои представители и в Холандия. Кокаинът обикновено се препраща в Холандия от Испания, преди да стигне до предназначението си – Великобритания.

Транспорт и пътища

Движенията на пратките в ЕС

176. По-голямата част от кокаина и канабиса, която напуска Иберийския полуостров, е прекарвана с автомобили, ползващи се от шенгенския статут на Франция, Испания и страните от Бенелюкс. По-голямата част от хероина, предназначен за Великобритания, се транзитира през ЕС по маршрути, включващи Германия, Холандия, Белгия и Франция.

177. Макар че някои групировки на организираната престъпност са със собствен транспорт, който те могат да предоставят на други свои „колеги“, повечето от тях използват подконтрактори, които обикновено са доказани специалисти, включително и шофьори, с които са изградили връзки на доверие. Британски организирани престъпници често си разделят транспорта с оглед намаляване разходите и рисковете и оптимизиране на печалбите. Обикновено наркотиците са скрити в различни товари, включително в смесени.

Вносът във Великобритания

178. Най-често пунктовете за влизане във Великобритания продължават да бъдат тунелът под Ламанша, Дувър, Феликстоу, Фолкстоун и Харуич при наркотиците от клас А. Трафикантите продължават да използват в много случаи тирове (HGVs), като скриват наркотиците в различните законни товари или в специално изработени отделения. Те използват и по-малки автомобили за трафика на наркотици. Някои британски групировки на организираната престъпност рутинно внасят дрога с частни коли или с автомобили под наем и малки микробуси, някои от които снабдени с професионално построени тайници. Част от дрогата, внасяна във Великобритания, е вкарана от куриери – скрита в багажа им или в естествените кухини на тялото, въпреки че този начин е характерен предимно за далечните куриери, пристигащи от Карибския басейн.

Мениджмънт на риска

179. Утвърдилите се трафикантски групи предприемат мерки, за да предпазят себе си и пратките си. Сред тях са внимателното укриване на незаконните товари, използването на кодирани или нелегални съобщения, прибегването до различни маршрути и методи, както и използването на клетъчни структури и посредници. По такъв начин те изолират различните стадии на трафика и го правят по-сигурен.

Организираните престъпници извършват мониторинг и реагират бързо на прилаганите правозащитни дейности и методи, като използват корупционни механизми там, където могат. Те използват широко и фалшиви или подправени документи за самоличност, особено шофьорски книжки, разрешителни и паспорти. Организираните престъпници, базирани в Европа, също така използват насилие и заплахи, включително и с употреба на огнестрелни оръжия, когато те считат това за необходимо.

180. Организираните престъпници често предпочитат да прехвърлят повечето рискове на по-нискостоящите престъпници. Последните – куриери и шофьори – често се използват за транспортиране на наркотици за Великобритания, където се предават на хора на престъпната група или на купувачи. Използването на малки и чести пратки чрез куриери също намалява риска от загуби или от залавяне от правоохранителните органи. Като цяло трафикантите считат рисковете за оправдани и управляеми, като имат предвид размера на печалбите от търговията с наркотици.

Производство на синтетични наркотици

181. Синтетичните наркотици са изкуствени вещества, почти изцяло произведени от химични съединения в незаконни лаборатории и предназначени за незаконния пазар. Най-често наблюдаваните в Европейския съюз и идентифицирани в рамките на трафика за Великобритания наркотици са известни като стимуланти от амфетаминов тип (ATS): амфетамин, метиламфетамин и метилendioкси-метамфетамин 3,4 (MDMA⁷⁹). Великобритания продължава да се разглежда като основен пазар за амфетамин и MDMA в Европейския съюз.

Холандия и Белгия

182. Местните престъпници в Холандия и Белгия произвеждат синтетични наркотици в сътрудничество с британски престъпници, които обикновено организират транспортирането им до Великобритания и контролират тяхната дистрибуция на Острова. Производството на синтетични наркотици в Холандия и Белгия разчита до голяма степен на химически вещества – прекурсори, произведени в Китай. Повечето пиперонал-метил-кетон (PMK), използван при производството на екстази, се получава чрез криминалните мрежи от китайски компании. Лабораториите се нуждаят от малка адаптация, а понякога няма нужда от допълнителни усилия, за да се премине от един към друг вид синтетични наркотици. В случаите на нарушаване темповете на доставките на PMK от Китай редица незаконни лаборатории просто преминават от производство на екстази (methylenedioxyamphetamine или MDMA) на амфетамини. Китай е също така основен доставчик на ефедрин и на растението ефедра, което се използва в производството на methylamphetamine. BMK (benzylmethyl – кетон) се използва в производството на амфета-

⁷⁹ MDMA обикновено се предлага под формата на хапче и се продава като екстази, но се трафикира и на прах или в течна форма.

мини. От 2004 г. ВМК се произвежда законно в Руската федерация за употреба в полимерната индустрия. В резултат на това там се наблюдава увеличение на БМК с руски, а не китайски произход.

Складиране

183. Складирането на наркотици, характерно предимно за Испания и Холандия, дава възможност на организирани престъпни групи да си намерят купувачи, да организират съответния транспорт, включително подходящи товари и тайници за скриване на дрогата, както и да упражняват контрол върху наличността и следователно върху цените на наркотиците.

3.4. НЕЗАКОННАТА ТЪРГОВИЯ С НАРКОТИЦИ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Мащабът на потреблението на наркотици във Великобритания

184. Според британското изследване на престъпността (BCS⁸⁰) общото количество на незаконната употреба на наркотици в Англия и Уелс през периода 2002/2003 – 2007/2008⁸¹ е намаляло. Равнищата на употребяваните наркотици от клас А са намалели от 3,4 % през 2006/2007 на 3 % през 2007/2008, но това все още е повече, отколкото преди десет години, когато употребата на наркотици от клас А обхващаше 2,7 % от населението. Съществуващите различни методи за сигнализиране в Шотландия и Северна Ирландия правят сравненията между различните части на Обединеното кралство трудноосъществими. Въпреки това може да се направи констатацията, че регистрираните в Шотландия случаи на употреба на наркотици от клас А са относително повече, отколкото в Англия и Уелс, докато тяхната употреба в Северна Ирландия е най-малко в сравнение с останалите части на Великобритания (употребата на наркотиците хероин и крек обхваща по-малко от 0,1 % от населението, а на кокаин – по-малко от 1,9 %).

185. Според данни от правозащитните органи и от други независими източници, включително и от здравни заведения и благотворителни организации, наркотиците от клас А, по-специално хероин, кокаин, крек кокаин и екстази, са широко достъпни във Великобритания, въпреки че и пазарите на крек и хероин са много по-ограничени в Северна Ирландия. На базата на оценки за броя на потребителите

⁸⁰ Британското изследване на престъпността е анкетно проучване сред домакинствата за измерване на количеството на престъпността в Англия и Уелс. Неговата цел не е непременно да достигне до проблемно употребяващите, особено бездомните. Цифрите във ВМК може би подценяват цялостното използване на наркотици и по-специално на опиати и крек кокаин.

⁸¹ Освен ако не е посочено специално, цифрите, свързани с употребата на наркотици в Англия и Уелс, са взети от британското изследване на престъпността (ВМК), докато цифрите за Шотландия са взети от Изследване на шотландската престъпност (SCVS), а за Северна Ирландия – от Изследването за употребата и разпространението на наркотици в Ирландия и Северна Ирландия.

и нивата на потребление, както и за чистотата на наркотици, УКТА смята, че количеството на търгуваните наркотици през 2003 г. възлиза на 35-45 т при кокаина и при крек кокаина и 25-35 тона при хероина. Тези цифри не бяха оспорени, така че реалните обеми на внасяните в страната наркотици си остават неуточнени.

Причинените от използването на наркотици щети

186. Незаконната употреба на наркотици, особено от клас А, предизвиква широк диапазон от преки и косвени вреди на хората, общностите и на страната като цяло.

При физическите лица

187. Физическите лица, които използват нелегални наркотици, подлагат своето здраве на сериозен риск. Макар че това е вярно за всички злоупотребяващи с тези вещества, този риск е най-голям за проблемни наркомани⁸². Публикуваните за 2008 г. данни сочат, че през предходната година в страната е имало около 400 000 проблемни наркомани, 156 000 от които са инжекционно употребяващи потребители. Инжекционно употребяващите наркомани са изложени на повишен риск от заразяване с вируси, пренасяни по кръвен път, като ХИВ и хепатит В и С. През 2007 г. в Англия и Уелс е имало 829 смъртни случая, свързани с хероин и морфин (увеличение от 16 % спрямо предходната година), докато в Шотландия тази цифра е 289. През 2007 г. смъртните случаи, свързани с употреба на кокаин, също са се увеличили: в Англия и Уелс те са били 196, което е рекордна цифра, а в Шотландия – 47 случая.

188. Широката употреба на разредители (използвани от доставчиците на дрога, за да увеличат количеството на продадените наркотици, а оттук и печалбите си) също може да предизвика сериозни рискове. Разредители от типа на фенацетин, които се използват за разреждане на кокаина, са канцерогенни, докато други – от типа на левамисола, също в никакъв случай не са годни за употреба.

189. Причинените на отделните лица щети от незаконните наркотици не се ограничават до самите потребители. Използването на наркотични вещества може да доведе до насилие и до разрушаване на семейства и на други взаимоотношения. Това е особено характерно за наркоманите, въпреки че щетите не се ограничават само до проблемните потребители.

Общностите

190. Нелегалната употреба на наркотици има значителен отрицателен ефект върху общностите. През 2007/2008 г. в Англия и Уелс са били регистрирани 228 958 престъпления с наркотици (включващи трафик,

⁸² Проблемно употребяващият наркотици (PDU) се дефинира като лице, което се сблъсква със социални, психологически, физически или юридически проблеми, свързани с интоксикация, редовна консумация или зависимост от употребата на наркотици (Drug Treatment Demand Model Version 2 – User Guide, Home Office Web Site).

притежание и други престъпления). Това представлява увеличение с 18 % в сравнение с предходната година и до голяма степен се дължи на ръста на регистрираните случаи на притежание на канабис. През същия период в Северна Ирландия са били регистрирани 2720 подобни престъпления, което съставлява увеличение с 319 случая в сравнение с предходната година. В Шотландия е констатиран спад със 376 случая в сравнение с предходната година при общ брой на свързаните с наркотици престъпления 40 746⁸³. Изследване на Вътрешното министерство от 2007 г. показва, че около половината от всички кражби в страната се извършват, за да се финансира закупуването на дрога. Освен че съществено затрудняват полицията и системата на наказателното правораздаване, престъпленията, свързани с наркотици и с кражби за набавяне на такива, допринасят съществено за засилване на общественото безпокойство във връзка с равнищата на престъпността, както и за страха на хората от нея, особено в съседни зони на пряко засегнатите области.

191. Злоупотребата с наркотици причинява сериозни щети на общностите освен онези, които нанася пряко на зависимите от тях лица. Става дума за насилието, породено от използването на наркотици, отвлеченията, използването на огнестрелно оръжие в спречквания между криминални банди, както и за други престъпни дейности на основата на дрогата. Търговията с наркотици има отрицателен ефект и върху социалната сплотеност. Например младите дилъри на дрога, които се возят в скъпи коли, се възприемат от някои като модел за социално поведение.

Великобритания

192. Високите нива на консумация на дрога във Великобритания, в частност при употребата на наркотици клас А, причиняват съществени щети на социалното и икономическото благосъстояние на страната като цяло, включително и нанасяйки вреда на репутацията ѝ в чужбина. През 2003/2004 г. социално-икономическата цена на използването на наркотици от клас А само в Англия възлиза между 15,3 млрд. и 16,1 млрд. паунда. През 2008 г. щетите от злоупотребата с наркотици в Шотландия са били около 2,6 млрд. паунда.

Участието на организираната престъпност

Дейностите на базираните във Великобритания ОПГ

193. Всички индикатори сочат, че нелегалните пазари на дрога във Великобритания остават изключително атрактивни за организираната престъпност. Цените на предлаганата на улицата дрога са измежду най-високите в Европа и приходите са достатъчни, за да покрият разходите по трафикирането ѝ до Великобритания. През 2003/2004 г. размерът на пазара за незаконна дрога в страната е оценяван на

⁸³ Тези престъпления не включват кражбите и обирите, извършвани за осигуряване на средства за закупуване на наркотици.

около 4 млрд. паунда годишно. Изследване на Вътрешното министерство от 2007 г. показва, че във Великобритания има около 300 големи вносители и 70 000 улични дилъри на дрога. Традиционното разграничаване между международните вносители и базираните във Великобритания търговци на едро става все по-размито, тъй като някои регионални търговци пътуват до континента, за да си уредят собствения внос.

194. Британските организирани престъпни групи са активни на всички равнища на търговията с наркотици от вноса им до уличната дистрибуция. Същевременно немалък брой чужди граждани също участват в търговията с нелегална дрога в страната. Етническите връзки със страните източници и транзитните страни при основните видове дрога улесняват техния бизнес, както и достъпа им до високите нива на този вид търговия.

Дистрибуцията във Великобритания

195. След като бъдат внесени във Великобритания, наркотиците обикновено се транспортират към големите агломерации от типа на Лондон, Ливърпул и Бирмингам, преди да бъдат разпространявани. Много други градове са в ролята на вторични пунктове на дистрибуцията, като дрогата е доставяна там в насипно състояние, преди да бъде дозирана и разпространявана чрез местните дилъри. Предназначената за Уелс, Шотландия и Северна Ирландия дрога се транспортира основно по суша през Англия при широката употреба на пристанищата по Ламанша. Същевременно има индикации за пряко доставяне на наркотици за Шотландия. Шотландският пазар за крек кокаин в района Грампийн, който е свързан с хероиновия пазар, продължава да бъде зареждан основно от Ливърпул, Мидландс и Лондон.

196. Промяната в цените на наркотиците се извършва по различен начин в зависимост от положението на веригата за разпространение. Кешовият характер на пазара на улично равнище означава, че обикновено наркотиците се продават на суми, делими на 5, съответно удобни за банкноти с деноминации по 5 лири стерлинги, което намалява възможността за дребни колебания в цените. Печалбите идват от промяната в качеството или количеството на продаваната дрога, като често се използва процесът на „купиране“ чрез прибавяне на други химикали или на сходни в цветово отношение съставки с цел увеличаване теглото на дрогата. Търговците на едро (продавачи по няколко килограма дрога) са по-гъвкави и увеличават цената за килограм в случаите, когато има недостиг при доставките. Така например през лятото на 2008 г. хероиновият пазар във Великобритания преживя внезапно увеличение на цената на тази дрога само за няколко месеца. Въпреки това уличната цена си остана до голяма степен същата – между 10 и 20 паунда за сделка, при което обаче се наблюдаваше голямо различие в качеството и количеството на продаваната стока.

„Купиране“

197. Повечето наркотици се смесват, за да се увеличи количеството им и да се реализират по-високи печалби за доставчиците. Това може да стане на всеки етап от веригата и при това – повече от веднъж. Понякога „купирането“ е своеобразен отговор на повишаването на цената, която трябва да плати доставчикът. Веществата, с които се смесват наркотиците, могат да бъдат най-различни, при условие че водят до подходящ външен вид и свойства на съответната дрога. Смесването на кокаина във Великобритания се извършва редовно както при търговията на едро, така и при дистрибуцията на улично равнище. По-малко са сведенията за подобно „купиране“ на британския пазар на хероин, особено при търгуването на едро с този наркотик. Количеството използвано вещество за целите на „купирането“ може да варира чувствително.

Британският пазар на хероин

198. Броят на злоупотребяващите с хероин в Англия и Уелс се запази през последните 8 години и съставляше около 0,1 % от населението. През 2006 г. Шотландия отчита 0,5 % потребители (като данните се основават на социологически оценки), а Северна Ирландия – 0,1 % (за 2006/2007 г.). Съществуват обаче сведения, че хероиновият пазар в Северна Ирландия се разширява. Средната чистота при продажбите на хероин на едро постепенно се е повишила през последните пет години от около 30-40 % до 51-60 % в момента. При търговците на едро цената на килограм кафяв хероин е паднала от 22 000 паунда през 2001 г. до 15 000 паунда към средата на юни 2008 г. От тази дата насам килограм хероин се продава за 19 000 паунда, което може би се дължи на намалената достъпност или на опасения за това в редица области на Великобритания (в резултат на съчетание на обстоятелства, включващи действията на правозащитните органи, залавянията на пратки, продължаващият конфликт в Афганистан и загубите при обмяната на еврото в лири стерлинги и обратно).

199. Уличните цени на кафяв хероин варират в зависимост от това, откъде е доставен, като стойностите са между 30 паунда за грам в Лондон и Манчестър и 100 паунда за грам в Белфаст. Средните цени бележат постепенен спад от 70 паунда за грам през 2000 г. до около 40-50 паунда през 2009 г. На практика уличните сделки с кафяв хероин обикновено са за по-малки количества – обикновено на цени 10-20 паунда дозата.

Пазарът на кокаин във Великобритания

Кокаин на прах

201. Кокаинът на прах е най-използваната дрога от клас А във Великобритания. Употребата на кокаин се е увеличила трикратно в Англия и Уелс от 1995 г. насам, а пропорцията на употребяващите – от 0,6 % на 2,3 % от населението (последната цифра е за 2007/2008 г.). В Шотландия ръстът е от 1 % през 1996 г. на 3,7 %

през 2006 г., а в Северна Ирландия – от 0,5 % през 2002/2003 г. на 1,9 % през 2006/2007 г.

202. Средната чистота на вноския кокаин е около 70 %, като оставащите 30 % са добавени вещества в началните стадии на трафика. През последната декада цените на едро на кокаина се увеличаваха постоянно. През 1999 г. цената възлизаше между 22 000 и 25 000 паунда за килограм. През декември 2008 г. един килограм кокаин с висока чистота е струвал между 36 000 и 40 000 паунда, като цената продължава да се вдига. След като влезе на британския пазар, кокаинът рутинно се разрежда с други субстанции, с което се намалява чистотата му. Респективно цената му спада до около 22 – 26 000 паунда за килограм в търговията на едро.

203. През същия период средната чистота на продаваните на улицата количества е намаляла от 62 % през 1999 г. на 31 % през юли 2008 г. От друга страна обаче, тези 31 % са средната стойност за много по-ниска или висока чистота. Анализът на заловения кокаин на дози по 25-50 грама през периода октомври-декември 2008 г. показва, че понастоящем тази чистота е спаднала на 23 %. Намаляването на процента на чистия кокаин показва, че има и постоянен спад на цените, на които той се продава на улицата. Всъщност на това ниво се предлага по-нискокачествен кокаин на по-ниски цени и респективно по-висококачествен кокаин на по-високи цени, които са атрактивни за по-заможните.

204. Освен това при „купирането“, извършвано от организираната престъпност, се наблюдава намаляване използването на по-неутралните вещества от типа на манитола в полза на фармацевтични вещества от типа на бензокаина, лигнокаина и фенацетина. Външно те наподобяват кокаиновия прах и следователно по-трудно могат да се открият от купувачите. Освен това те не изгарят при конверсията в крек кокаин. Лабораторните изследвания показват, че фенацетинът е веществото, което обикновено се открива в кокаина, който се вкарва във Великобритания, докато бензокаинът и лигнокаинът са установени в заловените в страната количества, което показва практиката с тях да се „купира“ дрогата именно във Великобритания.

205. През декември 2008 г. цената на едро на килограм кокаин внезапно е скочила от около 32 000 – 36 000 паунда на 36 000 – 40 000 паунда и продължава да се увеличава. Това увеличение може би е свързано с ограничените налични количества в резултат на редица фактори, включително прекратяването на полетите между Южна Америка и Западна Африка през втората половина на 2008 г., причинено от полицейски акции, както и със залавянето на големи количества дрога във Великобритания и Ирландия и с падането курса на лирата стерлинга. През март 2009 г. цената на едро на кокаина се е повишила до 45 000 паунда за килограм, а чистотата на продаваните количества на улично равнище е паднала до под 20 %.

206. Използваните разредители през последните години имат сходни външни характеристики с тези на кокаина. Следователно повечето

клиенти не подозират, че онова, което купуват като кокаин, всъщност съдържа под една трета кокаинов хидрохлорид, докато останалите 2/3 са смес на различни вещества. Купирането на кокаина с други продукти позволява на уличните дилъри да увеличат запасите си, така че да отговорят на нарасналото търсене.

Крек кокаин

207. В Англия и Уелс употребата на този вид дрога бележи лек спад през 2007/2008 г., когато около 0,1 % от населението е признало, че е причастно към нея. Последните данни за Шотландия показват, че там потребителите съставляват 0,4 %, а за Северна Ирландия – под 0,1 %. Използването на крек кокаина е характерно за по-маргиналите и бедни слоеве от населението. Тази дрога продължава да се продава на зависими от хероина, дилърите предлагат и двата наркотика заедно, като правят отстъпка на клиентите си. Цената на доза от 0,2 грама крек кокаин („рок“) през 2007 г. е била между 10 и 50 паунда. Констатира се обаче спадане на средната чистота на наркотика.

208. Повечето крек кокаин, консумиран във Великобритания, се произвежда в страната от вносен кокаинов прах. Доскоро употребата и производството на крек кокаина са били съсредоточени в големите градски райони.

Пазарът на синтетична дрога

Екстази

209. Употребата на екстази в Англия и Уелс продължава да бележи спад. През 2007/2008 г. едва 1,5 % от населението е признало, че е опитвало тази дрога. Това е най-ниското равнище от 1997 г. насам. В Северна Ирландия този процент е 1,8, докато в Шотландия той остава сравнително висок – 3,2 %. Средната цена на хапче се е понижала от 9 паунда през 2000 г. на 3 паунда през 2009 г., но същевременно средното съдържание на активен компонент е намаляло с 50 %, като понастоящем хапчето е смес предимно с кофеин, но и с амфетамин, пиперазин и понякога с кетамин. И тук като че ли има профилиран уличен пазар за екстази. Някои хапчета не съдържат 3,4 метилendioхиметамфетамин (MDMA) и са произведени на основата на амфетамин. Някои наркомани предпочитат да платят по-висока цена за кристал или за MDMA на прах, тъй като се счита, че качеството им е по-високо от таблетките екстази и могат да се употребяват под формата на хапче или на прах. Средната им цена е 38 паунда грама.

Амфетамин

210. Употребата на амфетамин продължава да бележи спад в Англия и Уелс, като през 2007/2008 г. е достигнала 1,0 % – най-ниското равнище досега. Респективно цифрите за Шотландия и Северна Ирландия са 2,2 % и 1,0 %. Повечето амфетамин във Великобритания се

счита за произведен и изпращан от Холандия и Белгия. Амфетаминът е със средна чистота при вноса 38 %, но тя пада при уличната продажба, където се колебае между 1 и 6 %.

Метиламфетамин

211. Употребата на метиламфетамин в страната си остава ограничена в сравнение с другите наркотици от клас А. Това може би се дължи на достъпността и ниските улични цени на кокаина и екстази. Няма данни за повторно засилване на употребата му по подобие на САЩ, макар че метиламфетаминът си остава определена заплаха.

Пазарът на канабис във Великобритания

212. Канабисът си остава най-широко използваният наркотик във Великобритания. Въпреки това употребата му в Англия и Уелс продължава да спада, достигайки през 2007/2008 г. до 7,4 % от населението – най-ниското ниво от 1995 г. насам (при върхова стойност от 10,9 % през 2002/2003 г.) В Шотландия тази цифра е 11 % (2006 г.), а в Северна Ирландия има дори ръст – от 5,4 % (2002/2003) на 7,2 % (2006/2007). Канабисът беше преквалифициран от клас С на наркотик от клас В през януари 2009 г.

213. В Обединеното кралство продължават да се внасят значителни количества канабисна смола и растителен канабис. Въпреки това пазарът се доминира от скунка с много мощен щам, някои количества от който се отглеждат във Великобритания.

214. Производителите използват битови и промишлени помещения и методи на интензивно отглеждане, които позволяват получаването на няколко реколти годишно.

Предписвани дроги

215. Злоупотребата с предписвани от лекари дроги е малка в сравнение с използването на другите наркотици. През 2007 г. е имало наполовина по-малко проби от дроги с рецепта, представени на FSS, отколкото хероинови проби. Малко са данните, които подсказват участието на организирани престъпници при вноса на предписани наркотични вещества. Констатира се нарастващо използване на интернет за закупуване на тези продукти от онлайн аптеките. Някои от тези сайтове са надлежно регистрирани, обаче има редица „аптеки“, които предлагат нелицензирани и фалшиви лекарства, както и лекарства без рецепта.

4. ОРГАНИЗИРАНАТА ИМИГРАЦИОННА ПРЕСТЪПНОСТ

4.1. СТРАНИ ИЗТОЧНИЦИ И КРЪСТОПЪТНИ ЗОНИ

Контрабандиране на хора и трафик на хора

216. Терминът „организирана имиграционна престъпност“ обхваща два типа криминална дейност: контрабандиране на хора, при което нелегалните мигранти действат по своя воля, а организираната престъпност се облагодетелства предимно при улесняването на тяхната миграция, и трафик на хора, при който замисълът зад улесняването на имиграцията включва експлоатацията на нелегалните мигранти в самата Великобритания, а в много случаи още при пътуването им за тази страна. Протоколите на ООН относно контрабандирането на хора и трафика на хора предоставят международно приетото разграничение между двете престъпления.

217. В Протокола „контрабандирането на хора“ се дефинира като: „Осигуряването с оглед получаване на пряка или косвена финансова или пък друга изгода на нелегалното влизане на лице в държава членка, при положение че лицето не е неин гражданин, нито има разрешение за постоянно пребиваване в нея.“

218. Трафикът на хора, дефиниран в Протокола, изтъква елемента „експлоатиране“: „Трафикът на хора означава рекрутирането, транспортирането, приютяването или приемането на лица с използването на заплахата за прилагане на сила или на друга форма на принуда, или отвличане, измама, заблуждаване или злоупотреба с власт или с уязвимостта на жертвата или чрез плащане или получаване на пари, или на друга облага за постигането на съгласието на дадено лице, което има контрол върху друго лице, с цел експлоатация. Последната би следвало като минимум да включва експлоатирането на проститутки и други форми на сексуална експлоатация, принудителен труд или принудително предоставяне на услуга, робство или сходни на робството практики, принуждаване към подчинение или към отнемане на органи.“

Мащабът и естеството на организираната имиграционна престъпност

219. Съществува редовен приток на нелегални имигранти във Великобритания от Китай и *Югоизточна Азия*, Индийския полуостров, Източна Европа/Балканите (особено от Албания), Близкия и Средния изток (в частност от Афганистан, Ирак и Иран), Африка и Южна и Централна Америка. Всяка година се увеличава броят на разкритите нелегални имигранти от граничните власти на Великобритания и от полицията.

220. Всички данни сочат, че трафикът на хора е много по-ограничен, отколкото контрабандирането на нелегални мигранти. Въпреки това трябва да се има предвид, че самият трафик на хора е по-труден за откриване и следователно – за оценка. Има и случаи, при които нелегалните мигранти още по време на пътуването си се превръщат в жертви на трафик на хора или пък се оказват уязвими за експлоатация при пристигането си в крайната дестинация.

221. Нелегалните мигранти използват два основни метода в опита си да влязат във Великобритания: неприкрито влизане, при което се използват заблуждаващи сведения, подкрепени с фалшифицирани, подправени или неистински лични и туристически документи, или нелегално влизане, което обикновено се осъществява чрез скриване в товарни или частни автомобили. Повечето случаи на разкриване на подобни опити и последвалите действия по обработката на документите при нелегално влизане се извършват в Дувър, Кале, Дюнкерк и Кокел от Граничната агенция на Великобритания, както и от Търговската камара в Кале.

222. Наред с останалите западноевропейски страни Обединеното кралство продължава да бъде предпочитана дестинация за нелегални мигранти. В целия свят Великобритания се счита за стабилно, мултикултурно и толерантно общество, което привлича голям брой нелегални мигранти поради броя на притегателните си фактори. Те включват силна икономика, възможности за заетост в официалната и неформалната икономика, държавна подкрепа (обезщетения, образование, жилища и т.н.) и установени общности, в които законни и незаконни мигранти лесно могат да се адаптират.

Методи за улесняване на нелегалната миграция

223. Организираните престъпни посредници, които са способни да организират транспорт, да доставят документи и да преодолеят граничния контрол, работят както в страните – източници на мигранти, така и в кръстопътните райони на съсредоточаването им и в самите страни дестинации (включително в Обединеното кралство). Някои фасилитатори също така активно рекрутират клиенти в страните източници.

224. Кандидат-нелегалните имигранти в някои страни са в състояние да закупят цялостни „пакети“ от услуги, които често включват документи и гаранции за заетост след пристигане, като последните потенциално да се използват като средство за разплащане за нелегалното им вкарване в страната. Обикновено това се урежда от местен агент/работодател, работещ за по-високопоставени контрабандисти. Преди да се отправят към крайната дестинация, те постигат съгласие за метода на улесняване влизането в страната дестинация, както и за начина на плащане, въпреки че и двете договорки могат впоследствие да се променят. Други нелегални имигранти си уреждат пътуването на всеки етап, процес, който може да се проточи с месеци или дори години. При достигане до транзитна страна или до пункта за

съсредоточаване се налага те да търсят посредник, който да е в състояние да организира следващия етап, което понякога налага да си намерят работа, за да си плащат разходите и възнаграждението на посредника, като по такъв начин изпадат в дългове и зависимост.

225. Пристигането във Великобритания може да стане чрез всяко пристанище (или през сухопътната граница между Ирландия и Северна Ирландия). Пристанищата по Ламанша най-често се използват за нелегално влизане, докато най-голям брой влизания с незаконни документи са регистрирани на летищата в Лондон (най-вече Хийтроу и Гетуик), особено от далечни страни като Китай, Индия и Индийския полуостров.

Типове участващи престъпници

226. Организираната имиграционна престъпност привлича престъпници от всички разновидности и равнища: утвърдени криминални групи, някои от които със сплотена организация, групи с клетъчни и йерархични структури и глобален обхват; хлабави престъпни мрежи или сдружения, включително посредници и „уреждачи“, които организират контакти между фасилитатори и потенциални нелегални мигранти; престъпни групи и физически лица, които се занимават не само с организирана имиграционна престъпност, както и престъпници от ниско ниво и с малък потенциал. Някои от тях могат да осигурят цялостни „пакети“ услуги за улесняване на имиграцията, включително транспорт, доставка на документи и настаняване на работа, докато други могат да доставят дискретни услуги само на местно равнище от типа на облекчения на един етап от операцията.

227. Повечето престъпници, за които се знае, че участват в тази сфера, са мотивирани от очаквания за добри печалби, но има известни доказателства, че някои ОПГ целят също да подобрят своя статус в тяхната общност чрез подпомагане на потенциални нелегални мигранти.

228. В страните източници потенциалните нелегални имигранти обикновено се наемат от престъпници от същата националност. Общият език и култура улесняват рекрутиращите лица да установят връзки на доверие с техните клиенти. Въпреки това повечето организирани престъпни лица установяват контакти с нелегални имигранти от всяка националност или етническа принадлежност, ако възникнат възможности за това, както и при очертаваща се печалба. В пунктовете за съсредоточаване нелегалните имигранти се опитват да си организират следващия етап от пътуването (или да придобият документи за осъществяването му) чрез консултации с редица посредници, които да сравнят предимствата и цените на предлаганите услуги.

229. Организирани престъпни групи често използват услугите на „специалисти“ като фалшификатори и перачи на пари, които в много случаи могат да работят за повече от една група. Други „специалисти“ са куриерите, прекарващи фалшиви документи, ескортирането на нелегални имигранти, събирачите на дългове и специалисти от

типа на адвокатите, които действат като монополисти при определен вид услуги. Лицата, изпълняващи тези роли, могат да бъдат постоянни членове на престъпни групи или сътрудници, наети на временен принцип, невинаги те са от една и съща националност или етнос.

Криминални финанси

230. Цените, които плащат нелегалните имигранти, се различават значително в зависимост от редица фактори: страната източник, дестинацията, вида услуги, маршрута и използвания метод, степента на риск, направените разходи и допълнителните услуги. Като цяло услугите, включващи осигуряване на документи за имигрантите, са по-скъпи от улесняването на нелегално влизане в страната. През 2007 г. горната граница на „хонорара“, заплащан от нелегалните имигранти, е достигала 25 000 паунда.

231. Начинът на плащане също варира. Услугите за улесняване на имиграцията могат да се предплатят предварително или поетапно, или при пристигането им, или след това. Жертвите на трафикантите често са обвързвани чрез дългове, като са задължени да възстановяват разходите, които обикновено са завишени, чрез работа, която са принудени да извършват. Трафикантите, рекрутиращи жертвите в страните източници, особено с цел секс търговия, понякога ги продават на криминални лица при пристигане във Великобритания. Така те получават възнаграждението си, преди да се завърнат у дома.

232. Във Великобритания са трафикирани и деца. Често семействата плащат предварително в страната източник, като купуват целия пакет от услуги, включващ транспортирането до Великобритания, настаняването му и настаняване на работа или в учебно заведение за тяхно дете. Родителите често вземат пари от кредитори, свързани с трафика на хора или с посреднически мрежи, за да могат да платят услугата предварително. Организираната имиграционна престъпност е достатъчно доходносна, за да се привлече и поддържа интересът на сериозни организирани престъпни лица.

Ключови кръстопътни точки и маршрути

233. Няколко са утвърдените миграционни маршрута, които се използват от нелегалните имигранти за влизане във Великобритания, като пунктовете за съсредоточаване са разположени там, където те се пресичат и където местните условия предлагат набор от услуги, от които незаконните мигранти могат да се възползват за улесняване по-нататъшното си пътуване. Те включват транспорт, осигуряване на документи, възможности за трудова заетост и осигурени квартири/къщи. Нелегалните мигранти, пътуващи по суша до Великобритания, обикновено се събират в Северна Франция или Белгия, като Па дьо Кале, Брюксел и Зеебрюге са ключови точки за съсредоточаване.

234. Много нелегални имигранти правят по няколко опита да влязат нелегално в Обединеното кралство от Па дьо Кале, скрити в превозни средства или във влакове.

235. Посредниците варират от членове на високоорганизирани мрежи до криминални лица от по-ниско равнище, работещи самостоятелно. Въпреки че много от мрежите и схемите са на етническа основа, повечето са подготвени срещу съответното заплащане да улесняват нелегални имигранти и от други националности.

Основните пътища през ЕС

През Централна и Източна Европа

236. Голям брой нелегални имигранти от Китай, Индийския полуостров и части от Югоизточна Азия пътуват до Киев, главно по въздуха, пряко или през Москва. Оттам те продължават по въздух или по суша към ЕС. Много мигранти влизат в ЕС през Словакия или Полша. Цейлонски организирани престъпни групи изпращат свои членове в Киев и в други пунктове за съсредоточаване на мигрантите, разположени в Украйна и Полша, с оглед улесняване по-нататъшното движение на нелегални мигранти.

През Северна и Западна Африка

237. Незаконни мигранти от Субсахарска Африка и Индийския полуостров транзитират през североафриканския бряг (главно Египет и Либия), преди да пресекат Средиземно море до Италия, Гърция и Малта. Ключовият пункт, където се съсредоточават мигрантите по море, е Египет. Египетски кораби се насочват предимно към гръцки или италиански брегове, като превозват имигранти от множество националности, включително от Индийския полуостров.

През Източното Средиземноморие и Балканите

238. Гръцко-турската граница продължава да е един от най-често използваните маршрути за влизане на нелегални имигранти в ЕС. Освен това незаконни имигранти от Бангладеш, Китай, Филипините, Индия и Иран тръгват от Банкок до дестинации в целия свят. Незаконни мигранти пътуват до Банкок за придобиване на фалшиви пътнически документи за тяхното последващо пътуване. Там се пресичат редица пътища на маршрути до други дестинации, които по-рядко се използват от нелегалните имигранти, пътуващи за Обединеното кралство.

Злоупотреба със законното влизане във Великобритания

240. Съществува широко разпространена злоупотреба при легитимно влизане в Обединеното кралство. Наред с фалшивите бракове придобитите чрез измама разрешителни за работа и за следване са попу-

лярни методи на злоупотреба, подобни на използването на визите за посещение на семейството или просрочването на транзитен безвизов престой. В сравнение с други методи злоупотребата при легалното влизане в страната често е по-безопасна, изложена е на по-ниски рискове и е по-рентабилна както за нелегални мигранти, така и за престъпниците.

Фалшиви пътувания

241. Редовно незаконните мигранти се опитват да влязат в Обединеното кралство, като използват фалшиви документи, главно паспорти, визи и национални лични карти. С подобряване методите за разкриване на подправените документи в условията на все по-усложнена техника на производство на съвременните документи подправянето им става все по-трудно, което кара все повече нелегални имигранти да се опитат да влязат в страната като собственици на истински документи за пътуване.

242. Нелегалните мигранти във Великобритания често използват фалшива самоличност и пътни документи, за да получат незаконно работа, както и при подаване на лъжливи приложения за социални помощи и здравни услуги, а също за улесняване на различни други измами.

Новата точкова система за кандидатстване за британски визи

243. През 2008 г. УКВА пусна в действие новата точкова система (PBS) за кандидатите за визи. Системата е предназначена както за засилване контрола върху този процес, така и за да се опрости процедурата по издаване на британска виза за граждани на страната за страни извън ЕС. Мигрантите, които искат да влязат във Великобритания с виза, ще трябва да преминат точкова оценка, преди да получат разрешение за влизане в страната, за напускане или за оставане във Великобритания.

244. Налице е нов акцент върху спонсорството за поемане отговорността при разглеждането на кандидатурите за визи. Спонсорите обикновено са потенциални работодатели или учебни заведения. Този акцент върху спонсорството от своя страна представя потенциални възможности за организираните престъпни групи, които могат да предоставят невярна документация, с която да подкрепят една или друга кандидатура с аргумента, че ще спонсорират съответните лица.

Разрешителни за работа

245. Злоупотребата на организираната престъпност с разрешителните за работа се извършва по няколко начина. Някои от тях използват незаконно подробни сведения за легитимния британски бизнес за рекламиране на неверни трудови позиции или за да кандидатстват за раз-

решителни за работа от името на потенциалните нелегални мигранти. Други престъпници създават фалшив бизнес или агенции за заетост, които да подкрепят фалшиви заявки за разрешителни за труд.

Студентски визи

246. Все повече се увеличават злоупотребите със студентски визи. Твърде е вероятно по-голямата част от чуждестранните граждани, ползващи неправомерно придобити студентски визи, за да влязат в Обединеното кралство, да са икономически мигранти. Някои престъпници, подпомагащи този тип дейност, поддържат връзки с организираната имиграционна престъпност и извършват други криминални дейности.

4.2. ОРГАНИЗИРАНАТА ИМИГРАЦИОННА ПРЕСТЪПНОСТ ВЪВ И ОТ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ, ВКЛЮЧИТЕЛНО И ЕКСПЛОАТИРАНЕТО НА МИГРАНТИТЕ В СТРАНАТА

Същността на проблема

247. За онези нелегални мигранти, които са използвали услугите на трафикантите на хора, отношенията им с техния посредник могат да се прекратят след пристигането им във Великобритания и заплащането на услугата. Понякога те могат да бъдат подпомогнати да си намерят жилище и работа. Често жертвите на трафик могат да бъдат вкарани във Великобритания, без да знаят, че са под контрола на трафиканти и са застрашени от експлоатация, или може да бъдат малтретирани още по време на пътуването. Независимо как са пристигнали в Обединеното кралство нелегалните имигранти, които се нуждаят от работа, често за да изплатят „дълга“ си към своите посредници или за да избегнат риска да бъдат разкрити, могат да попаднат в един цикъл на експлоатация, който може да ги доведе до криминална дейност. Законните имигранти са уязвими от различни форми на експлоатация, особено онези от тях, идващи от новите страни – членки на Европейския съюз, тъй като в голямата си част те представляват икономически мигранти и могат да работят легално, без да се нуждаят от виза, поради което не се налага посредничеството за снабдяването им с неистински документи. Парадоксално това ги прави по-привлекателни за работодателите с експлоататорски уклон.

248. Най-честата и нерядко най-опасната щета, която понасят нелегалните имигранти, е свързана с тяхното здраве и благополучие по време на пътуването им до Обединеното кралство или след това, когато са жертва на експлоатация от криминални групи в страната. Наред с това организираната престъпност нанася и други щети. Така например незаконната работа причинява икономически вреди под формата на пропуснати приходи за бизнеса, а за хазната – полза на

държавата; концентрирането на нелегални имигранти в някои области може да навреди на кохезията на обществото, а съобщенията за засилена имиграция могат да подкопаят доверието на обществеността в неприкосновеността на границите на Обединеното кралство и в способността на властите да защитят националните интереси. Организираната имиграционна престъпност също така улеснява други видове организирана престъпност, като предоставя работна ръка на криминални сектори от типа на фалшифицирането на DVD, отглеждането на канабис и проституцията, което води до допълнителни икономически и социални вреди на общностно и национално равнище.

Великобритания като източник или транзитна страна за организираната имиграционна престъпност

249. Великобритания е преди всичко дестинация за нелегалните имигранти. Страната обаче се използва от време на време и като източник или транзитна страна за жертвите на трафик с цел сексуална експлоатация.

Типовете криминални лица, участващи в престъпна дейност във Великобритания

250. Базираните във Великобритания трафиканти на хора често са етнически свързани с мигрантите, които улесняват, въпреки че има и сътрудничество между различни националности и етноси. Така например турски престъпници са работили заедно с китайски контрабандисти на хора за нелегално вкарване на китайски нелегални имигранти в Обединеното кралство.

251. Влезлите нелегално в страната мигранти, както и онези, които са използвали за целта фалшиви или получени с измама документи, често желаят да узаконят имиграционния си статут във Великобритания. Това създава възможности за организираната престъпност в страната. Криминалните групи се специализират в предоставянето на документи, предназначени за улесняване влизането във Великобритания или за предоставяне на безсрочно разрешение за престой в страната. Подобна дейност може да включва и кражби на документи за самоличност на британски граждани.

Жертви на трафика на хора (пълнолетни лица)

252. Вкараните нелегално имигранти в страната, които искат да работят нелегално, може сами да се окажат жертви на експлоатация. Имиграционният статут на тези лица неминуемо ги лишава от възможността да търсят компенсации. Най-много са жертвите на трафик в страната с цел сексуална или трудова експлоатация, въпреки че са били наблюдавани и други форми на експлоатация.

253. Престъпниците, трафикиращи хора, се облагодетелстват с незаконни печалби, като продават жертвите на трети лица или чрез организиране на измамни схеми с тях. Скритият характер на трафика на хора за слугинско заробване и за реализиране на незаконни печалби прави изключително трудна преценката какъв е мащабът на тези престъпления. Много от жертвите им са непълнолетни, с малко контакти освен с трафикантите си и с ограничени възможности за бягство от тях.

254. Криминалната експлоатация на нелегални мигранти, включително трафикирането на жертвите, често е възможна само със знанието и тайното съучастничество на онези, които се възползват от техните услуги. Собствениците на бордеи например знаят, че някои чуждестранни жени, работещи в техните „предприятия“, са жертви на трафик. Също така някои селскостопански производители знаят или подозират, че чуждестранните работници, които използват, са незаконни мигранти, не на последно място поради факта, че са готови да работят за по-малко от минималната работна заплата и при дълго работно време, при това, като живеят при мизерни условия.

Сексуална експлоатация

255. В цялата страна са идентифицирани жертви на трафик за целите на сексуална експлоатация. На практика всички заведения за секс услуги извън уличната проституция във Великобритания вероятно използват жертви на трафик. Търсенето на сексуални услуги остава голямо, като въпросните заведения използват все по-голям брой чужденки, част от които са жертви на трафик. Голяма част от търсенето на подобни жертви изглежда, че се дължи на контрола на престъпниците върху тях. В стремежа си към по-големи печалби тези престъпници принуждават чуждестранните жени да работят повече часове и да предоставят по-широк набор от сексуални услуги, като им оставят само малка част от заработеното.

256. Потенциалът, равнището на организираност и географският обхват на групите, извършващи трафик на хора, се различават чувствително. Докато някои от тях са включени в цялостно осъществяване на трафика, включително рекрутиране на имигрантите, транспорт, осъществяване на контрол върху тях, експлоатирането им и настаняването на жертвите, други нямат такъв капацитет.

257. По-голяма е възможността жертвите на трафика да влязат във Великобритания с помощта на истински документи или документи с невярно съдържание, отколкото нелегално. След влизането им в Англия често трафикантите лишават жертвите си от техните документи. Това е средство за контрол, а също и възможност за рециклиране на документи.

258. Контролът върху жертвите се осъществява и по други начини, включително чрез насилие или заплахата от насилие, изнасилване или упражняване на сексуално насилие, заплахата от насилие срещу семей-

ството на имигранта в родината му или от разкриване на нелегалното му имигриране, осъществяване на ритуален контрол⁸⁴ и ограничена свобода на движение, включително при задължаването на жертвата с разходите по транспорта до и от местоработата. Същевременно наемът за настаняването им, който жертвите плащат на контролиращите ги престъпници, им позволява да задържат по-голямата част от приходите на жертвите, които се намират в своеобразен капан: ако се оплачат от лошите условия на живот и напуснат, те ще се окажат без доходи, а ако откажат да работят, губят дома си.

Трудова експлоатация

259. Потребителското търсене на евтини стоки и услуги в Обединеното кралство създава пазар за евтин труд, който привлича работници мигранти независимо дали са законно пребиваващи във Великобритания, или нелегални мигранти, или жертви на трафик. Мигранти са наемани на работа, в някои случаи и против тяхната воля, в регламентирани и нерегламентирани сектори, включително в селското стопанство, градинарството, морските стопанства, текстилната промишленост, ресторантьорството, строителството, барове за ноктопластика, заведения за възрастни и автомивки, както и в криминални дейности от типа на култивиране на канабис и продажба на пиратски DVD.

260. Търговските сектори, отличаващи се с трудопогълщаема дейност и ниски заплати, които разчитат на случайни работници, като например селското стопанство, строителството и текстилната индустрия, естествено привличат голям брой работници мигранти. Те могат да се открият навсякъде, където има работа. Сезонният характер на някои от тези сектори означава, че търсенето на работна сила може да варира силно през годината. Някои нелегални имигранти намират работа след пристигането си в Обединеното кралство, като използват устна информация или обяви във вестници, които излизат на чужди езици. На други се предлага работа като част от пакета услуги, които купуват от посредниците си. Освен това при пристигането си те могат да бъдат обвързани с изплащането на дълг и са принудени да заделят от заплатите си за погасяване разходите по своето пътуване. Жертвите на трудова експлоатация най-често произхождат от същите райони като тези на трафика с цел сексуална експлоатация, както и от Близкия и Средния изток и Индийския полуостров. Мигриращи работници понякога се установяват в крайна сметка в места и на работни места, които се различават значително от обещаните, но се чувстват принудени да приемат това положение. В други случаи третирането им или условията, при които се трудят, се влошават постепенно, което ги кара да вярват, че експлоатацията е само временно явление.

⁸⁴ Ритуалният контрол е особено разпространен сред западноафриканските националности, където церемонии, включващи отправяне на клетви (известни като „буду“ на Запад), са широко прилагани преди емигрантите да напуснат страната.

Жертви на трафик (непълнолетни лица)

261. Мащабът на трафика на деца към Великобритания, в рамките на страната и извън нея е трудно да се оцени. Между март 2007 г. и февруари 2008 г. 325 деца са били идентифицирани в Обединеното кралство като потенциални жертви на трафик или на експлоатация от общо 52 различни страни на произход, най-често от Китай, Великобритания, Афганистан, Нигерия, Румъния и Виетнам. Повечето деца са били идентифицирани като трафикирани в Обединеното кралство, но много от тях и като жертви на вътрешен трафик (главно британски момичета). Само няколко са били казусите на деца, трафикирани от британска територия или транзитиращи през нея.

262. Трафикираните във Великобритания деца и младежи са предимно живели в бедност, сираци или отделени от семействата им в страната, от която произхождат. Привличат ги обещанията на трафиканти за по-добър живот, образование, заетост или семейство. Трафикираното дете обикновено се обвързва със задължението да изплати с труд разходите по неговото транспортиране, настаняване, както и хонорара на посредника му. Част от непълнолетните са били трафикирани във Великобритания със съгласието на техните родители или настойници. Мрежите на трафика варират от големи високоорганизирани структури до отделни агенти, които работят самостоятелно в зависимост от възникващите възможности за подобен бизнес.

263. Мрежите на организирания трафик на хора продължават да използват процедурите за даване убежище и настаняване на емигранти, чрез които да трафикират и улесняват влизането в страната на голям брой непридружени непълнолетни лица. Най-голяма заплаха съставляват непридружените непълнолетни лица от Китай. Трафикантските мрежи обучават децата как най-успешно да преминават имиграционния контрол и да използват тайни начини за комуникация, както и за последващо транспортиране в Обединеното кралство. Някои от онези деца, които се водят за изчезнали, са били принудени да работят в публични домове и ресторанти или да продават пиратски DVD. Експлоатацията най-често се върши в частни помещения или на други скришни места.

Доставка на работници

264. Рекрутиращите босове (на англ. Gangmasters) обикновено доставят работници на определен работодател, често чрез подизпълнител или чрез посредници. Тяхната функция е да гарантират, че са в състояние да доставят голям брой работници в най-кратки срокове при получаване на съответна поръчка. По този начин те подпомагат работодателите да се справят с колебанията в търсенето на работна ръка. Високите печалби в съчетание със сравнително ниския риск привличат организирани престъпни групи към „гангмастърския“ бизнес. Очевидни са големите възможности за забогатяване на престъпниците, които участват в организираната имиграционна престъпност, да печелят пари от експлоатирането на нелегалните мигранти, които

са вкарали незаконно или са трафикирали в Обединеното кралство като евтина работна ръка. Поради това се счита, че съществуват много повече групи, участващи в тези дейности, отколкото са били регистрирани от властите до този момент.

265. От април 2004 г. криминалните босове, активни в редица сектори, попаднаха под ударите на Закона за лицензиране фирмите за доставка на работници от същата година Gangmasters (Licensing) Act 2004. Това изисква онези, които предоставят работна ръка за селското стопанство, градинарството, събирането на миди, както и за свързаното с тях производство по обработка и опаковане индустрии, да бъдат лицензирани от Gangmasters Licensing Authority (GLA). Считано от януари 2009 г. в страната е имало 1210 лицензирани Gangmasters, като на 55 кандидати за лицензия е било отказано, а лицензиите на 77-ма – временно преустановени, докато на седем души те са били отменени незабавно. В това число са и първият отказ и отмяна на лицензия за доставчици на работна ръка от чужбина. Освен това е било съобщено, че 337 дружества са прекратили търговия в областите, регулирани от GLA. Няколко Gangmasters са избрали да работят без лицензия, като по този начин са уязвими за закона или са се преместили в нелицензирани сектори, особено в производството на строителни материали, за да избегнат регистрацията от GLA. Открити източници сочат, че до 70 % от Gangmasters, които са били активни преди април 2004 г., са напуснали сектора.

266. Криминални доставчици на работници – независимо дали са лицензирани или не, рутинно експлоатират работещите под техен контрол. Това може да става чрез дезинформиране на легалните мигранти, включително и мигрантите от по-новите страни – членки на ЕС, за правото им да пътуват и да работят в Обединеното кралство, или чрез скриване от тях на ограниченията по отношение правото им на труд.

267. Други злоупотреби от страна на престъпни Gangmasters включват подвеждане на техните работници мигранти за правата им по отношение на тяхното здраве и безопасност в съответствие със законодателството на Обединеното кралство, включително правото на предоставяне на необходимото оборудване за безопасност и подходящо облекло; за броя на часовете труд. Наред с това на работниците им се налагат различни такси като условие за наемане на работа и обвързването на изплащането им със заеми с високи лихви, предоставени в страната, от която идват мигрантите, като тези заеми могат да бъдат нелегални както в страната източник, така и във Великобритания. Съществува информация, че докато част от работниците не знаят за условията, с които ще се сблъскат във Великобритания, има и такива, които приемат условията на заплащане и условията, които им се предлагат, тъй като ги намират по-добри от предлаганите у дома. В такива случаи криминалните Gangmasters може да не отговарят на изискванията на съответното законодателство като например Закона за предоставяне на убежище и имиграционен статус (третиране на кандидатстващите) от 2004 г. и да не спазват задължителните финансови или трудови условия.

268. Повечето криминални Gangmasters са готови да използват работници от всякаква националност, въпреки че някои предпочитат граждани на ЕС, поради техния легален имиграционен статут и липсата на изискване за виза. Криминалните Gangmasters, работещи в Обединеното кралство, често поддържат връзки с организирани престъпни групи в страните – източник на мигранти, което им позволява да контролират работниците от наемането им до работната площадка.

Криминални печалби

269. Престъпниците, участващи в трафик с цел сексуална експлоатация, печелят пари по един от двата начина: чрез продажба на жертвите си или чрез отдаването им под наем срещу дял от печалба.

270. Криминалните Gangmasters могат да получат значителни печалба чрез плащането на работниците на заплати, по-ниски от националната минимална работна заплата, като им удържат пари по незаконни поводи и ги настаняват в жилища, които не отговарят на изискванията, при това срещу прекалено високи наеми.

271. Печалбите на чуждестранните престъпници, работещи в Обединеното кралство, включително и като Gangmasters, могат да се прехвърлят в чужбина в брой или чрез фирми за трансфер на кеш. По последни данни чуждестранните доставчици на работна сила предпочитат да прехвърлят приходите от предлагането на пазара на труда към офшорни данъчни убежища, отколкото в родината си, където могат да попаднат в ползрението на местните данъчни служби.

5. ИЗМАМИТЕ

272. Организираните престъпни групи участват в широк набор от измами, които причиняват значителни щети на Великобритания – както на отделни лица, фирми и институции, така и на хазната. Доказано е, че измамите причиняват икономически вреди, но често се възприемат като престъпление без жертви. В действителност много от измамите са насочени срещу лица – например измамите, чрез които се насърчават инвестициите във фалшиви схеми с обещание за висока възвръщаемост. Често те са насочени конкретно срещу възрастни хора или други уязвими групи. Лицата, жертви на измами, включително и тези, чиято идентичност е откръдната и използвана с криминална цел, могат да загубят поминъка и спестяванията си.

273. Наред с кражбата на активи и причинените загуби за печалбата измамите, насочени срещу бизнеса, включително производството и продажбата на фалшиви стоки, някои от които представляват риск за здравето и безопасността, могат да увредят репутацията и търговските позиции на компаниите, някои от които могат да бъдат докарани и до фалит. Това от своя страна засяга конкретни лица, тъй като може да доведе до загуба на работни места, до увеличаване на цени и до по-високи застрахователни премии. Измамите срещу институции като банките в екстремни случаи може да предизвикат срив, но по-често подкопават общественото и клиентското доверие в почтеността на системите, включително към интернет базираните услуги, както и сигурността на личните данни и активи.

274. На национално равнище големите измами, насочени срещу държавния бюджет, като организираните измами при получаване на детски надбавки, имат подобен ефект върху общественото доверие и водят до намаляване на приходите, използвани за покриване на публичните разходи и услуги. Увеличаването на разходите за мерки за борба с измамите също има подобен ефект. Измамите могат да доведат до компрометиране репутацията на Великобритания като сигурна страна за бизнес и да окажат отрицателен ефект върху икономиката.

5.1. ТЕХНОЛОГИЧНА ПРЕСТЪПНОСТ

Престъпниците и информационните и комуникационните технологии

275. Организираните престъпници все повече използват информационните и комуникационните технологии (ИКТ) в развиването на широк спектър от традиционни и нови престъпни дейности, за повишаване на тяхната комуникационна и оперативна сигурност и за получаване на достъп до криминални пазари. В частност интернет

предоставя на престъпниците различни начини за „правене на пари“ и други възможности, като с увеличаването на бизнес потребителите на Мрежата използването му от организираната престъпност също се разширява. Наред с увеличаването на използването на технологиите престъпниците все повече си дават сметка за значението и стойността на информацията – особено за личните данни, като възможност за „правене на пари“. Това води до все по-нарастващ престъпен пазар за големи обеми от лични данни, взети от уязвими компютърни системи. Личните данни се търгуват и използват за различни измами, както и за улесняване извършването на тези престъпления.

Е-престъпност – криминален пазар за откраднати данни

276. Стимулт за предприемането на по-голямата част от кражбата на данни е доходността на откраднатата информация, особено на подробните финансови данни. Престъпниците, разполагащи с голям обем крадени данни, ги продават на онези, които са в състояние да реализират тяхната парична стойност чрез измама, или на лица, които действат като брокери на данни чрез натрупването им от различни източници и продаването им на други престъпници. Интернет престъпленията нямат посреднически пазар, тъй като рядко се изисква движението на физическа стока. Престъпниците от всички видове и нива, включително физически лица, които са се насочили към дребни измами, но с висока стойност, са в състояние да купуват компрометирани лични данни директно от първичните източници.

277. По-голямата част от търгуваните данни осигуряват средства за достъп и онлайн измами по сметки или възможност за измами с използването на фалшиви разплащателни карти, или чрез системата за безкартно обслужване (CNP⁸⁵). Въпреки че британските карти са защитени с чип и ПИН технология, кодираните данни върху магнитната лента на картата може да се копират и да се прехвърлят във фалшиви карти, които могат да се използват неправомерно в страни, където чип и ПИН технологиите не се използват. Междувременно чуждестранни „unchipped“ карти се използват за извършване на измами в Обединеното кралство.

Уязвимостта от кражба на данни във Великобритания

278. Лицата са обект на криминален интерес главно при кражбата на потребителски имена и пароли, което би дало възможност престъпниците да получат достъп, а в някои случаи и да контролират онлайн предимно банковите сметки, както и други видове сметки като брокерските например. Освен това индивидите са обект на кражби на лични данни в техните разплащателни карти. Това се постига чрез подмамване на титуляра на сметката да изпрати лични данни чрез подвеждащи електронни съобщения и уебсайтове (манипулацията е

⁸⁵ Това са сделки, при които нито картата, нито притежателят ѝ се намират на мястото на продажба, например поръчки по пощата, телефон, факс или интернет.

известна с името „фишинг“) или чрез заразяване на компютър на титуляра на сметка със зловреден софтуер („malware“). Това автоматично води до прихващане и препращане на данни на адреса на криминалното лице. Въпреки че общественото осъзнаване на тези заплахи се подобрява, подобни измами стават все по-сложни.

279. Централно съхраняваните данни обикновено се състоят от съвкупността от данни от разплащателни карти и данни за самоличност, съхранявани в база данни. Те са обект на криминален интерес от страна на хакери, които се опитват да преодолеят мерките за сигурност и защита на данните, така че те да го откраднат в „насипно състояние“. Високопрофесионалните организирани престъпни лица са все по-активни в търсенето на оперативни системи и приложен софтуер с оглед откриване на нови възможности за тяхното пробиване. След като открият подходящ обект, те разработват и използват нови инструменти за проникване и атака на сигурността на тези системи (exploits). Там, където засечените дефекти в сигурността не се отстраняват от съответните организации, това довежда до успешен криминален достъп до данните. Наред със случаите на неадекватно прилагане на стандартите за сигурност на данните тези случаи още по-ясно показват необходимостта публичният и частният сектор да защитят сигурността на притежаваните данни на клиентите си. Както и при атаки срещу физически лица, откраднатите данни се използват за измами, включително за кражба на идентичност.

280. Там, където личните данни се предават между физически лица и предприятия, особено в терминалите за продажби и при обработката на плащания или софтуера на картите за покупки, съществува голям риск от кражби на данни. Софтуерът при електронната търговия, използван при приложения за получаване на кредит или при обработката на онлайн плащания от страна на търговци на дребно, също е обект на хакерски атаки. Ако не бъде открит навреме, злонамереният софтуер може да изтегли частни данни, съдържащи се в тези системи, и да ги препрати на криминални лица („sniff“). Има все повече доказателства за успешни кражби от този тип спрямо британските търговци на дребно.

Мрежи за електронна престъпност

281. Най-сериозната криминална дейност от този тип се извършва от висококвалифицирани, виртуални криминални мрежи, чиито структури са различни от структурите на традиционните групировки на организираната престъпност. Виртуалните престъпни мрежи често са фокусирани около онлайн място за среща или в уебфорум, или в Internet Relay Chat (IRC) канал. Потребителите рядко се срещат лице в лице и участниците са известни само чрез своите интернет псевдоними или прякори.

Изпирането на пари онлайн

282. Престъпниците, участващи в онлайн измами, работят анонимно и в международен план и следователно се нуждаят от бърза и надеждна система, за да са успешни в бизнеса си. Те са възприели електронните валутни системи като предпочитан метод. Тези системи се харесват на онлайн престъпниците, ангажирани в измама: те са анонимни и действат почти мигновено; техните такси са относително ниски и плащанията не могат да бъдат отменени. Престъпниците са сигурни, че след като плащането е получено, то не може да се промени за разлика от сделките за разплащане с карти, където парите могат да бъдат изтеглени („а chargeback“) от титуляра на картата или емитента.

Очертаващи се нови заплахи на електронната престъпност

283. Съществува вероятност е-престъпниците да станат по-софистицирани – например чрез използването на по-развит „злонамерен софтуер“ и „botnets“ (мрежи компютри с нарушена интернет връзка), което ще им позволи да крадат повече лични данни и ефективно да прикрият своята дейност. Е-престъпниците постоянно ще адаптират тактиката си в условия, когато производителите на софтуер и антивирусни програми въвеждат нови защити с цел да продължат да захранват незаконния пазар с крадени лични данни.

284. Игрите PPVW и MMOG продължават да се развиват, като създават нови възможности за пране на пари, криминални комуникации и източване на частни данни. Някои от тези игри имат милиони потребители и използват вътрешни електронни валути, с чиято помощ се закупуват стоки и услуги. Тези системи могат да се използват от престъпници за изпиране на пари и кражба на самоличност.

285. Нарастващото многообразие на уеббазирани технологии – например чрез хибридни уебапликации, ще създаде нови възможности, които е-престъпниците ще могат да използват за достъп до и експлоатиране на жертви, при това, прикривайки собствената си дейност. Този тип уебконтент често е по-уязвим, тъй като е създаден от потребителите, а не от големите корпорации. Генерирани от потребителя приложения е по-вероятно да бъдат по-уязвими по отношение на сигурността си, отколкото онези, разработени от специалисти.

Разширено използване на ИКТ от организирани престъпни групи

286. Организирани престъпни лица, участващи в други видове престъпна дейност, все повече използват ИКТ, особено за мобилна телефония и в частност от типа „заплащане в движение“. Наблюдава се увеличаване на използването на мигновени съобщения (IM), услуги за комуникация и обмен на данни и снимки със сътрудници.

287. Този избор в полза на ИКТ се дължи на техните схващания за сигурност, анонимността, разходите, опита и на местоположението им, особено когато някои страни нямат GSM покритие. Характерът, мащабът и обхватът на употребяваните от организирани престъпни групи ИКТ не са добре известни, но е логично да се предположи, че с времето ще се разширява използването на новите технологии в съответствие с тенденциите в обществото като цяло.

5.2. НЕФИСКАЛНИ ИЗМАМИ

Характер и мащаби

288. Терминът „нефискални“ описва измами срещу сектора на финансовите услуги, бизнеса и членовете на обществото. Те са налице, когато престъпниците вземат пари, но не доставят обещаните стоки, услуги или награди, когато получават стоки или услуги, но не плащат за тях; получават заеми, но не ги възстановяват; манипулират банкови системи, за да се крадат пари, получават пари, за които нямат право, или проникват в други системи или пазари, за да получат финансова изгода.

289. Няма точна оценка за общия обем на нефискалните измами във Великобритания или за степента на участие на организирани престъпни групи. Не всички измами са разкрити, а и не всички разкрити измами се регистрират, нито всички регистрирани измами се разследват. Повече се знае за някои области като измамите с масовата търговия и за някои видове измами като например измамите с разплащателни карти и застрахователните измами, като засегнатите организации сами трябва да изчисляват загубите от тях. Освен това методологиите за измерване на нефискални измами варират и невинаги са стабилни, което прави трудно обобщаването на данните. Независимо от това е ясно, че нефискалните измами причиняват значителни щети – икономически и други – на отделните лица, страната, фирмите и институциите, включително подкопаване доверието на потребителите и международната репутация на Обединеното кралство като сигурно място за бизнес и инвестиции.

290. Повечето нефискални измами имат една обща черта. Престъпниците откриват или създават пролуки в системите, контролните механизми или процедурите, спазвани или използвани от съответните жертви. Независимо дали икономиката процъфтява, или е в рецесия, престъпниците бързо се възползват от широката достъпност на стоки и услуги, включително наличието на кредити или уязвимостта на хората в дълг.

291. През последните 2 години има случаи, когато фирми или физически лица със съмнителна почтеност са подавали заявление за достъп до финансовите пазари. Тази тенденция се очаква да продължи по време на икономическия спад.

Фактори, улесняващи измамите

292. Това са фактори, които улесняват престъпната дейност. Те варират от съществуващите слабости в процедури като проверките за сигурност до лесния достъп, често чрез интернет, до необходимите документи от типа на фалшива документация, до легални услуги, предназначени за подпомагане на лица и фирми като преадресиране на поща например. Освен че представляват сериозно предизвикателство за частния и публичния сектор, включително и за прилагането на закона, те представляват възможности за намеса и целеви мерки за уплътняване на системно ниво, което ще окаже влияние отвъд самата измама, тъй като повечето фактори, улесняващи измамите, улесняват и други видове престъпна дейност.

293. Ключовите фактори, улесняващи измамите, включват: достъп до лична информация от типа на кредитни справки, използване на корумпирани или недобросъвестни професионалисти и услужливи инсайдери; кражби на идентичност, особено използването на документи за фалшива самоличност; експлоатация на законния бизнес и услуги като хотелски адреси и служби за телефонни услуги, особено от базирани в чужбина престъпници, претендиращи че са установени във Великобритания, както и технологии, като например кардинг-форумите в интернет, които дават възможност за криминална търговия чрез използването на кредитни карти и сведения за банкови сметки, които могат да се използват за кражба на идентичност и измами в системата CNP.

Национални стратегии срещу измамите

294. Лансираната през октомври 2008 г. Национална стратегическа служба срещу измамите (NFSA) създаде нов национален координатор за решаването на този проблем, както и източник на подкрепа и експертен опит на правоприлагащите органи. През 2010 г. ще заработи Национален център за регистриране на измамите, което вероятно ще доведе до увеличаване на регистрираните измами за 2010/2011. NFSA разработва първата Национална стратегия на Великобритания срещу измамите и нейната дейност ще има за цел да засили сътрудничеството между публичния, частния сектор и правозащитните органи. В резултат на това се очаква увеличаване на данните за случаите на измама и нивата на отчетените измами.

Начини на нефискални Измами на масовите пазари измами

295. Докладът за 2008 г., отразяващ съвместната оценка на риска при масовите пазари (инициатива на американското Министерство на правосъдието с участието на Великобритания, Белгия, Холандия, Испания, Канада и Нигерия), показва как сложни мрежи, които работят в множество международни юрисдикции, държат на прицел голям брой потенциални жертви. Те използват законни бизнес услуги и нови технологии като спам имейл, bulk mailing accounts и

телемаркетинг, за да достигнат до голям брой потенциални жертви, както и да запазят собствената си анонимност. Измамите включват технологията с предварителните такси (известна също като „измама 419“), фалшиви чуждестранни лотарии, фалшиви тегления на награди и измами с интернет продажби. Потенциално големите печалби, niskият риск от разкриване и предвижданите меки санкции във Великобритания са привлекли организираните престъпни лица, които са приспособими и постоянно променят своите методи и техники за намаляване на рисковете, свързани с откриване от правозащитните органи и последващо разследване, както и с оглед взаимодействието им с потребителите и бизнеса.

296. В повечето масови пазарни измами на жертвите се казва, че могат да спечелят голяма сума пари или да получат други ползи, с оглед на което се приканват да изпратят малка сума, за да получат право на печалби. Измамените не получават нищо срещу парите си или пък получават символични придобивки без стойност. Жертвите често са възрастни хора или други уязвими лица, поради което тези измами могат да доведат до значителни финансови и емоционални щети, като отделни жертви често губят хиляди паунда. Някои престъпници, участващи в масови пазарни измами, създадоха т.нар. списъци с жертви, за които се знае, че в миналото са отговорили на фалшивите обяви. Службата за честна търговия смята, че списъците са споделени между престъпниците и жертвите на списъка са атакувани с предложения многократно.

297. Според публикувано през 2006 г. изследване на Службата за честна търговия масовите пазарни измами са причинили загуби за потребители в Обединеното кралство на обща стойност до 3,5 млрд. паунда годишно. Изчислено е, че 3 200 000 души във Великобритания са станали жертва на измамен масов маркетинг, макар и по-малко от 5 % от жертвите да са алармирали властите за измама. Редица националности, етнически групи и жители на компактни райони са били идентифицирани като жертви на този тип „търговия“. Най-често регистрираните измами, в частност с предварителните плащания, са западноафриканските и предимно нигерийските престъпници.

Измами от типа „споделени продажби“

298. Този тип измами се срещат, когато инвеститорите са измамани да купят безполезна или надценена стока от складовете в компании с малка или никаква стойност. Сред тях са измамите „зарязаният балон“ (pump and dump fraud), където даден инвеститор или група инвеститори промотират стоката, с която разполагат, за да се освободят от нея веднага, след като цената на акцията се е повишила в резултат на промоцията. Групата, организираща измамата, увеличава търсенето и обема на търговията с въпросната стока и този нов приток на инвеститори води до рязко повишаване на цената ѝ. След повишението на цената групата продава своя пакет акции, реализирайки голяма краткосрочна печалба.

299. Някои престъпници сформират дружества или закупуват стоки, като обикновено се специализират в енергетиката, новите технологии или новите медицински продукти. Те започват да подготвят клиенти с твърдението, че от фирмата зависи пускането на нов продукт, който ще има висока възвръщаемост. Престъпниците създават центрове за телепродажби, известни като „boiler rooms” и наемат персонал с цел да привлекат клиенти. Извършват се селективни обаждания на жертви, открити в списъци за клиенти на този тип търговия, като се прилага тактиката на телефонни продажби „под пара” (т.е. принуждавайки клиента да вземе бързо решение), подкрепена от разпространяването на брошури и поддържането на красиви уебсайтове, които за известно време поддържат фикцията за висока възвръщаемост и доходност на инвестициите. Жертвите не очакват бърза възвръщаемост и така минават няколко месеца, преди да осъзнаят, че са били ограбени. По всяка вероятност освен това те се вписват в съответен списък с жертви с оглед по-нататъшни опити за зарибяването им от други центрове за телепродажби.

300. Повечето подобни центрове, насочени към Великобритания, са със седалище в Испания, по-специално Барселона, Мадрид и Малага, но някои са били базирани в други държави в ЕС, както и в Швейцария, САЩ и Тайланд.

301. Съществуват измами, наречени recovery room fraud, при които на жертви на масовите търговски измами се предлага начин за компенсиране на загубите, който обаче изисква изпращането на предварителна такса. Тази измама може да стане още по-разпространена и поради настоящия икономически спад. Размерът на загубите е най-малко 150 млн. паунда годишно.

Пазарните злоупотреби

302. „Пазарна злоупотреба” е широко понятие, което обхваща широк диапазон от дейности – както случайни, така и умишлени, които предлагат предимство на участващите в измамите и пречат на функционирането на един ефективен пазар. По-конкретно пазарните злоупотреби се определят от седем ключови незаконни дейности: търговия с вътрешна информация, неправомерно разкриване на информация, злоупотреба с информация, манипулиране на сделки, манипулиращи устройства, разпространение на фалшива информация, както и нейното преиначаване.

Престъпления с разплащателни карти

303. Докладът на APACS информира, че загубите от измами чрез използването на британски разплащателни карти са се увеличили с 25 % и са достигнали до 535,2 млн. паунда през 2007 г. и 427 млн. паунда през 2006. Размерът на загубите продължава да расте, като през първите 6 месеца на 2008 г. те са възлезли на 301.7 млн. паунда, което представлява увеличение от 14 % в сравнение със същия

период през 2007 година. Почти 40 % от измамите са с британски разплащателни карти извън Обединеното кралство – през 2007 г. те са нараснали със 77 %.

304. Чип технологията си остава защитена. Въпреки това организирани престъпници използват все по-усъвършенствани средства за нейното преодоляване и разчитане на данните от картите. Престъпниците са открили възможност да включват устройства за прехвърляне на данни в PIN Entry Devices (PEDs), преодолявайки вградената защита. През 2008 г. са били констатирани примери за нарушени PEDs чрез включване на модем на мобилен телефон, достъпен от всяка точка на света. Това премахва необходимостта от придобиване на PEDs, за да се получи достъп до съответната информация. По такъв начин намаляват рискът и времетраенето, през което данните могат да бъдат откраднати.

305. CNP измамите (включително по телефон, интернет и за поща) продължават да се увеличават и понастоящем представляват повече от половината (54 %) от всички измами с разплащателни карти в страната. През 2007 г. CNP измамите са възлезли на 290,5 млн. паунда срещу 212,7 млн. през предходната година. Междинните данни за 2008 г. показват, че тази измама продължава да нараства. Въпреки това тези загуби трябва да се разглеждат в контекста на увеличаване броя на онлайн търговците на дребно и непрекъснато нарастващия брой на онлайн транзакции: от 2001 г. до 2007 г. този вид измами е нараснал два пъти, а стойността на картовите транзакции за онлайн пазаруване – четири пъти.

Присвояване на сметки и измами с приложения

306. Измамите чрез присвояване на сметка, известни и като „facility takeover”, се наблюдават, когато например банкова сметка на клиента е присвоена от престъпник. Криминалните лица правят неразрешени преводи от типа на прехвърляне на пари, промяна на адреса на сметката или искане за издаване на нови карти. Престъпниците обикновено прилагат различни тактики към жертвите си, извършвайки електронни банкови операции от типа на „фишинг”, „Keylogging” и „spyware”, вместо да правят опити за проникване в банките, които са достатъчно добре защитени. Престъпниците могат също да прихващат извършените от разплащателни карти преводи и отчети с оглед присвояването на сметката, отклоняването на средства или поръчването на стоки.

307. Според CIFAS през периода януари-септември 2008 г. броят на отчетените случаи на измама чрез присвояване на сметки е 13 295, което представлява ръст от 4844 в сравнение със същия период на 2007 г. При „misuse of facility” общият брой на измамите е бил 29 364, което съставлява увеличение от 16 841 в сравнение с предходната година. При този вид измами престъпниците присвояват сметка, полица или друг инструмент с цел измама. През същия период е имало 59 810 случая на „измами с приложения”, което пред-

ставява увеличение с 57 321 в сравнение с предходната година. При този тип измами се използват приложения или фалшиви искания за компенсации с използването на неистинска информация или подкрепяща я документация. Делът на идентифицираните подобни случаи след подаването на съответната апликация се е повишил с 19 % в сравнение със същия период на предходната година.

308. Според прогнозата на APACS загубите от онлайн банкови измами между януари и юни 2008 г. възлизат на 21,4 млн. паунда, което представлява увеличение със 7,5 млн. в сравнение със същия период на 2007 г.

Ипотечни измами

309. Съществуват индикации, че относително високите печалби и ниските нива на риск на ипотечните измами са накарали някои организирани престъпни лица и корумпирани професионалисти да се специализират именно в тази област. Организираната престъпност използва ипотечни измами, за да генерира или изпира криминални доходи, а в някои случаи и за да придобива право на собственост като основа за престъпна дейност. Пълният размер на загубите от ипотечни измами не е известен, но във всеки случай те се измерват със стотици милиони паунда, което представлява значителна част от всички загуби от измами. Загубите за финансовия сектор от ипотечните измами варират чувствително, като възлизат на десетки хиляди до десетки милиони паунда.

310. Изкуствено завишените оценки и високите лихвени проценти често се използват за извличане на максимални печалби. Прилага се широка гама от криминални техники: обявяване на невярни доходи при молби за ипотечен заем, участие на корумпирани или непрофесионални специалисти в подкрепа на фалшива самоличност; присвояване на легални процеси на прехвърляне на недвижими имоти, както и фалшифициране на нотариални актове, с което даден имот да бъде продаден, без да разбере истинският му собственик, и манипулиране на цените на недвижимите имоти.

311. Съществуващите икономически условия, спадът на цените на жилищата и ограничителните критерии при отпускането на кредити са намалили възможностите за ипотечни измами и потенциални печалби от тях. Въпреки че сега е по-трудно да се използват фалшиви кредити, ипотечните измами ще останат привлекателни за престъпниците, докато тази система продължава да има уязвими места, които могат да се използват. Има сведения от САЩ, че престъпниците биха могли да разширят дейността си по отнемане на имущество и други измами срещу лица и семейства, които се намират в затруднено финансово положение.

312. Тъй като броят на неизплатените ипотечни кредити се увеличава и отнемането на съответното имущество става все по-честа прак-

тика, нараства вероятността за разкриване на все повече измами в резултат на разследването на загубите от кредитиращите институции. Това вероятно ще доведе до увеличаване разкриването на престъпления, извършени от организираната престъпност, и до нарастване на сигналите до правозащитните и регулативните органи. Въпреки това вероятно ще се разкрие, че измамите са били извършени през предишни години.

Застрахователни измами

313. През 2007 г. Асоциацията на британските застрахователи (ABI) изчислява размера на измамите, претърпени от застрахователите по търговски, авто-, битови и други лични застраховки на 1,6 млрд. паунда годишно. Повечето от тях могат да се дължат на фалшиви претенции от физически лица, но организирани престъпни лица също се занимават с тези измами.

314. Организирани престъпни лица участват и в измамите с автомобилното застраховане, като се стремят да получат големи печалби чрез компенсациите, изплащани от застрахователните компании в отговор на фалшиви заявления от трети лица или при многократните компенсации. При тези случаи рискът е нисък, а печалбата – висока.

Криминални бизнес дейности, финанси и печалби

315. Редица престъпници, участващи в измами, използват иновативни техники, които изискват умения, за да бъдат овладени. Нивото на необходимите умения варира при различните видове измами. Служителите, които участват в измама или действат като „вътрешни информатори“ на криминалните лица, могат да бъдат на различни длъжности – от младши служители до изпълнителни директори. Увеличаването на личните дългове, съществуващото недоволство срещу работодателя, както и лекотата, с която е било възможно да се извърши престъплението, са цитирани като мотиви за този тип измама.

5.3. ИЗМАМИ С ИДЕНТИЧНОСТ И ФАЛШИФИКАЦИИ (ВКЛЮЧИТЕЛНО КРАЖБИ НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ)

316. Използването на фалшива самоличност се прилага при всички видове организирана престъпност. Престъпниците умишлено представят невярно своята самоличност, за да извършат съответна криминална операция, при която доказателството за самоличност е от ключова важност, като измама, финансови престъпления, контрабанда на хора и полагане на незаконен труд. Освен това те използват фалшиви документи за скриване на пътуванията си извън страната и завръщането си в нея, което би затруднило правозащитните органи, както и за да защитят своите криминални имуществата от конфи-

скуване. Престъпниците използват три основни метода: промяна на някои факти на собствената си идентичност, създаване на напълно фиктивни самоличности или кражба на чужда самоличност на живи хора или покойници.

317. Редица организирани престъпни групи са известни с това, че произвеждат, доставят или използват фалшиви лични идентичности. За да се избегне тяхното разкриване, някои организирани престъпници често използват фалшива самоличност, понякога дори хиляди подобни документи за самоличност. Те използват и други форми на измама като например документи, които дават невярна информация за определена фирма или превозно средство, пратки, бизнес сметки и сделки.

Фалшиви документи за самоличност

318. Тъй като организациите от публичния и частния сектор рутинно искат свидетелство за самоличност, престъпниците се нуждаят от паспорти, шофьорски лицензии и други документи в подкрепа на фалшивата им самоличност. Често използвани документи за доказване на самоличността са комуналните сметки и банковите извлечения, които са лесни за изработване с помощта на домашните компютри. Други документи като британски паспорти са по-трудни за фалшифициране, поради което затрудняват организирани престъпници. Това се отнася най-вече за новите биометрични паспорти, които включват технологичен чип, гарантиращ сигурността им.

319. Престъпниците са склонни да си поръчат по-сложни фалшиви документи от специализирани производители или чрез измама да получат оригинални документи. Новите гаранции за сигурността наред с въвеждането на официални служби за проверка на документите могат да доведат до търсенето на получени чрез измама истински документи.

320. Фалшивите документи за пътуване, които да послужат пред британския граничен контрол, трябва да са с високо качество или да се използват получени чрез измама истински документи, ако трябва да преминат през прилагания в някои входни пунктове специален контрол. Такива документи имат по-високи цени. По-евтините документи, които са по-лесни за фалшифициране, по-вероятно няма да могат да минат през проверки (например проверките КУС при регулираните финансови институции), които дават достъп до обезщетения и услуги.

321. Увеличеното предлагане и лекотата на достъпа до лична информация и бизнес документация онлайн улесняват престъпниците да крадат информация и да я използват с цел измама. Кражбата на лични данни както от публичния, така и от частния сектор може да позволи създаването на фалшиви идентичности. За да изработят фалшиви или подправени документи за пътуване и самоличност, престъпниците също трябва да притежават съответното оборудване и материали. Повечето от „работилниците за фалшифициране“, открити във Великобритания, са разположени в малки помещения като частни резиденции, но са

в състояние да произведат големи количества фалшиви документи в подкрепа на измамите, финансовите и други престъпления.

322. За престъпниците не е трудно да получат неверни документи за самоличност. Има много доставчици в Обединеното кралство и в други места, където на организирани престъпници се предоставят подправени, откраднати или получени чрез измама версии на основните документи за самоличност (паспорт, шофьорска книжка, акт за раждане), както и на оправдателни документи. Престъпниците често продават по-висококачествените документи само за клиенти, чиято криминална принадлежност не буди съмнения. Някои доставчици на фалшиви документи за пътуване правят оферти на цели „пакети“, които включват паспорти и други документи като например шофьорски книжки, осигурителни карти или комунални сметки. Тази документация може да позволи на притежателя ѝ да се опита да работи нелегално и/или да му позволи да се опита да претендира за обезщетения и услуги чрез измама.

323. Прилагането на точкова система при получаване на британски визи и по-общият преход към предоставяне на право на услуги като например на здравни грижи въз основа на доказателства за самоличност ще доведе до увеличаване на използването на оправдателни документи.

Кражби на интелектуална собственост

324. Престъпленията с интелектуална собственост (ИПС) включват фалшифицирането и пиратството на стоки, включително: цифрови програми от типа на софтуер и игри; модни дрехи; луксозни дрехи и обувки, както и сложни продукти на производството от типа на фармацевтични продукти, автомобилни части и електрически стоки. Фалшифицирането и разпространяването на тези стоки изискват различни нива на опит или техники и привличат престъпници от всички видове. За организираната престъпност ИПС е атрактивен тип престъпност, защото той предлага висока финансова възвръщаемост при ниски инвестиции и малък риск от разкриване.

325. Този тип престъпност се осъществява в огромен мащаб в целия свят. Отворените граници и засилената международна търговия улесняват търговията на фалшиви стоки. Напредъкът в технологията също е улесняващ фактор при пиратското производство, тъй като позволява бързото фалшифициране на стоки на световни марки, най-добрите от които е трудно да се разграничат от истинските.

326. Въпреки че липсват достоверни цифри, издаденият през декември 2006 Gowers Review of Intellectual Property⁸⁶ оценява, че криминалните печалби от ИПС във Великобритания са на стойност 1,3 млрд. паунда, като 900 млн. паунда от тях се дължат на организираната

⁸⁶ Gowers Review of Intellectual Property (публикуван през ноември 2006 г.), поръчан от Министерството на финансите на Великобритания.

престъпност. Около половината от тях са спечелени от цифрови програми, особено софтуер и пиратски версии на филми.

327. IPС широко се възприемат като престъпления без жертви, но потребителите са изложени на риск от нискокачествени или опасни стоки като фалшифицирани лосиони против изгаряне или фармацевтични продукти, някои от които не съдържат активни съставки. На практика фирмите понасят щети чрез спадането на продажбите, които могат да доведат до свиване на работни места и до увреждане на репутацията им и на търговската им марка. Щетите за обществото включват по-високи цени, допълнителни разходи на полицейските органи и загуба на данъчни приходи.

328. Фалшивите лекарства са сериозна заплаха за обществената безопасност в много части на света. Въпреки че в миналото случаите на проникване на такива лекарства във Великобритания са били изключително редки, има индикации, че това се случва все по-често. Фалшивите фармацевтични продукти са широко достъпни чрез интернет. В страната има значителен пазар за фалшиви продукти срещу ерекtilна дисфункция като лекарствено възстановително лечение. Фалшивите лекарства за сериозни заболявания като рак, сърдечни заболявания и шизофрения също са достъпни чрез онлайн доставчици на физически лица в Обединеното кралство.

329. Цената, мястото, където се продават, и опаковките са три показателя за това, дали стоките са фалшиви. Пиратските стоки, произведени, за да бъдат представени като истински, са направени да приличат на оригинала, а опаковката им е с марката на утвърдени производители. Много от фалшификатите са с по-ниско качество и могат да се закупят с погрешното убеждение, че те не са пиратски, а просто залежали или крадени. По-ниското качество фалшиви стоки могат да бъдат прикрити чрез добро качество на опаковката. В някои сектори – например луксозните стоки, включително скъпи маркови часовници, висококачествени фалшификати се предлагат за продажба на цени, близки до нормалната цена, с оглед убеждаването на клиентите, че са истински. Има опасения от страна на производителите, че е възможно по-висококачествените фалшиви стоки да се разпространяват чрез истинската верига за доставки на едро.

330. Най-много пиратски стоки идват във Великобритания от Далечния изток като Китай. Фалшиво марково облекло и обувки обикновено се произвеждат в чужбина, главно в Китай, и се внасят в Обединеното кралство за реализиране.

331. В миналото пиратските компактдискове, DVD и други цифрови информационни системи са били внасяни във Великобритания в насипно състояние, най-вече внос от Далечния изток от организирани и широкомащабни операции по фалшифициране. Сега обаче те все по-често се произвеждат във Великобритания от базирани в страната престъпници, които използват леснодостъпни технологии от типа на персонални компютри със CD/DVD горелки и индустриални преси за производството на дискове. Материалите се внасят в Обединено-

то кралство предимно от базирани в страната югоизточно азиатски престъпници, които използват законните компании като прикритие.

332. Континентални китайски криминални групировки са силно ангажирани в разпространението и продажбата на фалшивите DVD във Великобритания, като експлоатират незаконни мигранти за производство на дискове и за улични продажби. Различни престъпни групи в Обединеното кралство са ангажирани в други форми на тежки престъпления като трафик на наркотици клас А, въпреки че връзките между тези дейности все още не са добре изяснени.

333. Интернет и напредъкът в цифровите технологии дават на престъпниците ефикасен, високоскоростен и анонимен начин за извършване на престъпления срещу авторското право. Творческата индустрия (кино, музика и софтуер) е особено уязвима. Пиратски версии на филми, софтуер и музика могат да бъдат пласирани в програми от типа P2P и други сайтове за обмен и достъп в световен мащаб. Търговските уебсайтове предлагат големи обеми на фалшиви стоки за продажба. Интернет сайтове обявяват търгове, чрез които се търгуват и разпространяват големи обеми пиратски продукти.

334. В изследвания, провеждани за британската звукозаписваща индустрия, бе установено, че 6,2 млн. души редовно си обменят файлове с музика само във Великобритания (16 % от интернет потребителите на Великобритания). Средно във всеки момент има над 600 000 души, ангажирани със свалянето на музика от „peer2peer“ мрежи в страната. Изследванията показват, че незаконното сваляне представлява 159 млн. паунда пропуснати продажби на британски производители само за 2007 г. Тази цифра се очаква да нарасне до 180 млн. паунда през 2008 г.

Фалшифицирането на валута

335. Организираните престъпници, участващи във валутна фалшификация във Великобритания, произвеждат различни видове банкноти, включително деноминации, издавани от Банката на Англия, шотландски стерлинги и евробанкноти. Обемът на фалшиви банкноти, нормално издавани от Банката на Англия, изтеглени от обръщение, е намалял с 24 % между 2006 и 2007. Въпреки това от края на 2007 г. е регистрирано значително увеличаване на фалшификатите, предимно на банкноти с лика на Адам Смит от 20 паунда.

336. През последните десет години пазарът на фалшива валута се е променил. По-високо качество фалшиви банкноти, произведени с квалифицирани печатари, използващи традиционни офсетови литографски методи, т.е. същите техники, използвани при законното производство на банкноти, представляват сериозна заплаха за Великобритания. Въпреки това организираните престъпни групи произвеждат и дигитално отпечатани фалшификати с използване на лазерни техники или мастилено-струен печат. Нарастващата софистицираност и използването на компютри, апарати за сканиране, копирни машини,

софтуер и цифрови фотографии насърчават тази промяна в техниките по фалшифициране. Офсетният литографски печат е най-сериозната заплаха не само поради по-високото качество, но и поради това, че производството е изключително бързо. Същевременно качеството на десктоп фалшифицирането постоянно се повишава, а фалшификаторите разширяват производителността си чрез свързване на верига от принтери помежду им.

337. Организираните престъпни групи, участващи във валутни фалшификации, все по-често започват да работят заедно като свързани мрежи. Докато някои групи могат да произвеждат свои собствени уникални фалшификати, други се занимават с тяхното крайно оформяне или с разпространяването на фалшификати на други групи, или със снабдяването им с „готови“⁸⁷ и „незавършени“ фалшиви банкноти за собственото им последващо производство или дистрибуция.

338. За да се пуснат фалшиви банкноти в обръщение, фалшификатите се разпределят на големи партии, обикновено от посредници и улични престъпници с оглед ограничаване на риска за организаторите. Дистрибуторите плащат за подправени парични знаци предварително или като процент от печалбата, реализирана от пласирането им.

339. В цяла Европа се очаква равнището на фалшифициране на евро банкнотите да се увеличи от 45 млн. през 2004 г. на 49 млн. евро през 2005 г. Базиран в Великобритания организирана престъпна група произвежда висококачествени фалшиви евро банкноти, като използват както литографска, така и десктоп техника. Въпреки това броят на фалшивите евро, открити в Англия, е една малка част от общия оборот на фалшиви банкноти.

5.4. ФИСКАЛНИ ИЗМАМИ

340. Терминът означава измамите срещу правителствени фондове и обхваща кражбата или укриването на приходи, които трябва да се декларират и включват най-вече мита и такси, събирани от съответните британски служби, както и социални помощи. Данъчните измами причиняват значителни икономически щети на Великобритания, което се усеща на местно, регионално и национално равнище. Освен че водят до пряко намаляване на наличните пари на правителството за инвестиране в сферата на услугите, данъчните измами засягат способността на законните фирми да запазят пазарния си дял, което на свой ред води до загуба на печалба, както и до потенциални загуби на работни места и по-високи цени за потребителите.

⁸⁷ *Finishing* е термин, който се отнася до процеса на добавяне на холограма, гарантираща защитата на банкнотите върху фалшифицираните такива. Това е отделен процес на печат и в повечето случаи фалшивите банкноти се пренасят на отделно място, където се извършва въпросната манипулация. Това е процес, който отнема време, тъй като се налага на всички фалшиви банкноти да бъдат положени фалшиви холограми.

341. Големите организирани престъпни групи често участват в данъчни измами. При това е вероятно те да извършват и други видове измами, обикновено в същото време, както и да се включат в други видове престъпност въобще.

Липсващият търговец във вътрешнообщностните измами

342. При този вид измами се използва свободното движение на стоки между страните от Европейския съюз (ЕС), което позволява да се продават стоки, освободени от ДДС и мита между държавите членки. Те може да се разделят на две категории. Първата категория засяга случаите, когато стоките са придобити без ДДС от ЕС и са внесени в Обединеното кралство от търговец, регистриран по ДДС, който след това ги продава на купувача в Обединеното кралство и тези стоки стават достъпни на пазара във Великобритания. В тези случаи вносителят изчезва, без да е попълнил декларацията по ДДС или Интрастат и без да е платил ДДС за по-нататъшната доставка на стоките. Втората категория е от типа верижни измами, подобна на първата през първоначалните етапи на операцията, но при стоки, които не се продават за потребление в Обединеното кралство. Вместо това те се продават чрез поредица от фирми във Великобритания и след това се изнасят в друга държава на ЕС, където се предявяват претенции за получаване на ДДС. Тези стоки могат да се прехвърлят от една фирма на друга във Великобритания („буферни“ фирми), преди да си намерят окончателно „брокерска компания“, която да ги продаде обратно към друга държава – членка на ЕС. След това стоките се продават в другата страна членка и могат да се изпратят обратно във Великобритания. Този вид измами носи името си от кръглата форма на устройството от типа въртележка.

343. През 2006/2007 и през 2007/2008 г. е регистрирано намаляване както на броя на опитите за подобни измами, така и на ефекта им върху приходите. За последната година се предполага, че загубите са от порядъка на 0,5-2 млрд. паунда.

344. Тези измами налагат престъпниците да работят с много други хора като товарни спедитори при транспорта на стоки във и от Обединеното кралство; Кеш енд Кери търговци на едро, компании за подготовка на агенти; счетоводители и адвокати.

Организиран престъпни групи

345. Поради естеството на измамите тип „въртележка“, които позволяват на много търговци да се възползват от системата, без да засягат нивата на печалба от други, групите, извършващи този тип престъпления, не се конкурират помежду си. Съществуват доказателства, че криминалните групи споделят знания и ресурси, включително чрез интернет форуми. Скоростта, с която престъпници реагират на действията на правоприлагащите органи, показва степента на координация и контакти между различни групи. Има специалисти, които биха ра-

ботили за всеки „контролиращ мозък“. В случай че една група бъде закрыта, тези специалисти се прехвърлят да работят с други.

Криминални финанси и печалби

346. Съществуват силни връзки между този тип измами и други тежки форми на организираната престъпност като наркотици и акцизна контрабанда, изпиране на пари, използване на огнестрелни оръжия, насилие и заплахи. За този тип престъпления е необходим първоначален капитал, който може да дойде от други престъпления, но престъпните групи бързо започват да печелят достатъчно от този тип измами, с което става възможно да участват в по-големи и по-сложни схеми за измами, включващи повишаване на броя на физическите лица и вериги, които често са взаимно обвързани.

347. Участващите в този тип измами престъпници перат пари чрез установени дестинации като Хонконг, Сингапур и Дубай.

Стоки

348. През 2007 г. във Великобритания е въведен данък за обратно облагане. Той промени начина, по който ДДС се отчита и събира по протежение на веригата за доставки, като беше премахнат механизмът, чрез който престъпниците са в състояние да откраднат ДДС. Тази мярка бе въведена за стоки, които най-често са включени в МТІС случаи на измама, вкл. мобилни телефони и компютърни чипове, което значително намали употребата на тези стоки в МТІС измама. Затова престъпниците от тази ниша трябваше да се преквалифицират и да преминат към метали и битова електроника. Въпреки това все още редица стоки са засегнати от този тип измами, включително безалкохолни напитки и алкохол.

Алкохолните измами

349. Пренасочването на алкохол, задържан поради неплащане на мита, към пазара на Обединеното кралство в момента се оценява като най-сериозният риск за фиска. Въведените през октомври 2006 г. бандероли с печати целят да направят по-трудно за престъпниците да внасят в страната алкохол с неплатено мито.

Измамите с тютюн

350. Налице е значителен пазар за незаконни и фалшиви⁸⁸ цигари във Великобритания. Все още няма официални оценки за 2007/2008, но се

⁸⁸ Това са незаконно внесени във Великобритания цигари без платени мита или законно закупени в чужбина и внесени в страната за препродажба на незаконния пазар, т.е. не за лична употреба. Това понятие включва също независими брандове. Фалшиви са брандове, копиращи съответни марки без разрешението на техния собственик.

знае, че загубите на приходи през 2006/2007 г. са възлезли между 1,1 и 2,2 млрд. паунда, или 9-17 % от цигарения пазар на Обединеното кралство. Контрабандата на цигари е глобален и високодоходен бизнес, в който големите организирани престъпни групи вземат дейно участие.

351. Престъпниците са приспособили своите методи в отговор на успехите на правоприлагащите органи. Така например те са се преориентирали, като са се отказали от преките доставки във Великобритания. Все повече контейнерите се транспортират до пристанища в континенталната част на Европа, а съдържанието им се прехвърля на товарни превози от типа Ro-Ro. Китай продължава да бъде основен източник на страната предимно за фалшиви цигари, но има признаци, че производството им е пренасочено към други страни в Далечния изток и Източна Европа.

352. Съчетаването във Великобритания на фалшиви контрабандни цигари с други фалшиви стоки показва, че цигарената контрабанда е и част от по-широко престъпно начинание.

353. На пазара на незаконни цигари в страната могат да се намерят разнообразни марки. В допълнение към традиционните предпочитани във Великобритания брендове са се появили и марки, които обикновено не се продават в тази страна и са насочени специално към черния пазар. Няколко от тези марки са популярни в Източна Европа, но други са т.нар. „бели евтини“ марки, законно произведени от малки, независими тютюневи компании.

354. Контрабандата на тютюн за ръчно свиване (ХЗТ) продължава да е голям проблем за Обединеното кралство. През 2006/2007 г. незаконно продаваният тютюн в страната е бил между 48 % и 59 % от общия пазар на тютюна. Предполагаемите загуби от тази контрабанда са между 610 млн. и 900 млн. паунда. Контрабандният тютюн за ръчно свиване на цигари е до голяма степен истински продукт, закупен в страни – членки на ЕС, с ниски митнически ставки.

Измами с маслата

355. Данните за пазара на незаконни масла са представени поотделно за Великобритания (GB) и Северна Ирландия, тъй като нейната сухопътна граница с Република Ирландия съставлява уникално предизвикателство. През 2006/2007 незаконният дизел е съставлявал 5 % от целия пазар на масла във Великобритания, докато загубата на приходи от продажбата му възлиза на 750 млн. паунда.

356. Засилената конкуренция между цените на горивата в Северна Ирландия и спадът на стойността на лирата са се отразили на равнището на трансграничната търговия със законни горива в Ирландия, което я прави финансово по-малко привлекателна опция. Отчита се намаляване на свободния пазар на количествата на маркиран газьол, разпространяван от регистрираните дилъри на контролирани масла по схема, въведена през 2003 г.

357. Некачествените горива продължават да представляват заплахата в Северна Ирландия и в цяла Великобритания. Престъпниците използват тези горива, получени чрез дружества или чрез нелегитимни доставки от дистрибуторите на регистрирани дилъри на контролирани горива, след което горивата се пречистват. Престъпните групи предпочитат да разполагат преработващите заводи в отдалечени места, където движението на тировете не предизвиква подозрение. От тази гледна точка идеални локации са отдалечени ферми, плевни и индустриални имоти. Отскоро биогоривата се използват като фасада за преработвателните фабрики.

358. Злоупотребата с този вид горива продължава да бъде заплахата за приходите на страната. Фирми и физически лица произвеждат подобни горива (най-често за законни цели), но след това те се използват за транспортни цели.

Измамите с данъчни кредити

359. Оценката на загубите от измами с данъчни кредити от организирани престъпни групи в страната за 2007/2008 г. възлиза на 20 млн. паунда плюс още 66 млн. недополучени от данъчно-митническите власти.

360. Обикновено организирани измами с данъчен кредит включват мрежите на криминални лица, които крадат самоличности на други хора, с чиято помощ да предприемат нови измамни схеми за източване на данъчни кредити или за широкомащабно отклоняване на легитимни данъчни кредити. Противоедействието срещу тези видове измами кара някои престъпници да възприемат тактиката „singleton”, при която един законен ищец се използва за предявяване на фалшив иск за завишени (неполагащи се) кредитни плащания.

361. Имигрантските общности често стават жертви на организирани измами от типа „singleton”, тъй като те често са по-уязвими и податливи на принуда от престъпници, които се сдобиват с част от фалшивите данъчни вземания по кредити, като твърдят, че те са за плащане на заплати или жилище.

Измами с възстановяването на надвзети данъци по деклариранията подоходно облагане (ITSA)

362. Организирани измами срещу тази система включват многобройни искове за възстановяване на надвзети данъци. Обикновено предявилите иска търсят възстановяване на надвзети суми по подоходния данък в съответствие с Construction Industry Scheme или по PAYE (предвиждащи възстановяване на допустимите загуби, някои разходи за пътни и дневни или други разходи), или произтичащи от надвзетите данъци поради погрешно изчисляване.

363. Измамите в тази сфера се координират от две различни групи; корумпирани агенти/служители и организирани престъпници. Ко-

румпираните агенти обикновено представляват действителни данъкоплатци, предоставящи информация с оглед получаване на оптимални компенсации, като вземат част от тях под формата на хонорар. От своя страна организирани престъпни групи използват определен кръг от фирми, за да предявяват чрез тях фалшиви искове или откраднати документи за възстановяване на надвзети данъци. Временните работници мигранти, на които предстои да напуснат Великобритания, са изправени пред особено голям риск от кражба на самоличност.

364. Възстановяването на надвзетите данъци по ITSA може да става и чрез интернет, което дава възможност за предприемане на организирани измамни действия извън Великобритания. Фирми, които предоставят обслужвани офиси, телефонен сервис и препращане на пощенска кореспонденция, позволяват на базираните в чужбина агенти да твърдят, че работят във Великобритания.

Престъпността в сферата на отклоняване плащането на данъци

365. Неплащането на преки и косвени данъци струва на държавния бюджет милиарди лири стерлинги годишно. Въпреки че избягването на данъци само по себе си не е незаконно, някои схеми за избягване може да включват елементи на измама, особено в начина на прилагане на схемата. През последните години е налице значително увеличаване на схеми, които са изцяло или частично измамни.

366. Схеми за избягване на данъци се продават на компании и на хора с високи доходи във Великобритания, които се стремят да намалят данъчните си задължения. Съществува изискване за разкриване на повечето подобни схеми пред HMRC, но някои от тях могат да бъдат замислени така, че да се отстоява тезата, че за тях не се отнасят изискванията за оповестяване на територията на страната. Естеството на измамата с избягването на данъци обикновено е прикрито зад сложни структури.

Измами със социални фондове

367. Министерството на труда и пенсиите изчислява, че през 2007/2008 г. около 800 млн. паунда са били изгубени в резултат на измами със социалните помощи, като между 50 и 100 млн. паунда са от загуби от организирани измами. Това означава, че мерките против този тип измами след 2001 г. са намалили техния брой два пъти. Освен това подмяната на счетоводни документи и прякото плащане на банкови сметки са ограничили възможността да бъдат представяни подправени или фалшиви платежни инструменти.

368. Като цяло загубите от чекови измами са намалели успоредно с намаляването броя на издаваните чекове. Продължаващите измами с чекове и използване на трети лица за теглене от чекове са в за-

висимост от използването на фалшиви или откраднати документи за самоличност. Това обстоятелство наред с използването на фалшиви лични данни при опитите да се получи Национален застрахователен номер с оглед получаване на работа или обезщетения показва ключовото значение на кражбите на документи за самоличност.

ПРИЛОЖЕНИЕ. РАМКА НА ЩЕТИТЕ ОТ ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ

Физически	<p>Индивидуални: смъртни случаи, ранявания или болести</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чрез използване на стоки или услуги, контролирани от тежката организирана престъпност (т.е. чрез злоупотреба с дрога или като нелегален имигрант). • Като резултат от лично участие в сериозна организирана криминална дейност (т.е. като жертва на криминални междусобици). 	<p>Честота на смъртните случаи или на заболяванията в определена общност или географски регион</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чрез използване на стоки или услуги, контролирани от тежката организирана престъпност (напр. като честота на причинените от злоупотреба с наркотици смъртни случаи или брой на експлоатираните сексуално жертви на трафика на хора). • Като резултат от личното участие в тежката организирана престъпност (т.е. отвличания поради дългове при наркотиците, както и при други насилствени действия при тежката организирана престъпност). 	<p>Равнища и характеристика на смъртните случаи, раняванията и болестите във Великобритания (отделно за Англия, Шотландия, Уелс и Северна Ирландия)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чрез използване на стоки или услуги, контролирани от тежката организирана престъпност (т.е. годишният брой на смъртните случаи, свързани със злоупотреба на наркотици). • Като резултат от личното участие в тежката организирана престъпност (т.е. отвличания поради дългове при наркотиците, както и при други насилствени действия при тежката организирана престъпност).
Социални	<p>Индивидуални щети чрез тяхното криминално и друго нежелано поведение, както и последствията за други хора</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поведение на участващите в тежката организирана престъпност или на ползващите нейните стоки или услуги (напр. склонност към насилие, нарушаване на обществен ред в резултат от злоупотреба с наркотици, задълбочаващо се криминално поведение). • Негативно въздействие върху други (напр. млади хора, привлечени към криминално поведение чрез атрактивен начин на живот, лесни пари и демонстрация на сила). 	<p>Ощетяване на чувството на благоденствие в определена географска зона или в рамките на етнически или други социални групи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Като резултат от действията на тежката организирана престъпност (т.е. намаляване на доверието в местните правозащитни органи и в наказателното правосъдие). • В резултат на достъпността на криминални стоки и услуги (т.е. висока честота на кражбите близо до пазарите на дрога, което води до страх от престъпността и до напрежения в рамките на Общността). 	<p>Ощетяване на британското общество чрез подкопаване на социалната отговорност, вярата в правото на другите и уважението към закона</p> <ul style="list-style-type: none"> • Като резултат от действията на тежката организирана престъпност и достъпността на криминалните стоки и услуги (напр. ненасилствени форми на престъпност от типа на „празничното“ ползване на меки наркотици, неплащане на данъци, нежелание за съдействие на наказателното правосъдие например при даване на показания или за участие в състава на съдебно жури).

VII. ОЦЕНКА НА РИСКА ОТ ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА 2009 Г.⁸⁹

ЕВРОПОЛ

В отговор на Хагската програма бяха изработени три анализа ОСТА – през 2006, 2007 и 2008 г. Заедно с последвалите Закljučения на Европейския съвет те оказаха голямо въздействие върху правозащитните действия в Европа. Четвъртият ОСТА е много важна стъпка напред в утвърждаването на този проактивен подход в рамките на ЕС в борбата срещу организираната престъпност.

Авторите на Оценката на риска за 2009 г. имат амбицията този документ да се превърне в жалон в усилията да бъде оценен рискът от организираната престъпност. В документа са разгледани също структурните и функционалните характеристики на ОПГ, както и динамиката, която е част от тях или може да се използва от тях.

Подобна оценка се извършва с цел идентифицирането на „криминалните комбинации“, които определят динамиката на организираната престъпност в целия Европейски съюз или във важни части от него. Това позволява да се направят релевантни заключения отвъд границите на отделните страни членки и да се допълнят приоритетите, основаващи се на националните оценки на риска.

Този подход се отразява и върху структурата на ОСТА.

Преди всичко документът съдържа кратък преглед на криминалните пазари, без да се повтарят изцяло познати ситуации, като вместо това се акцентира върху новите проблеми и трендове с цел по-доброто очертаване на средата, в която се проявяват организираните престъпни групи, и съществуващите възможности, които благоприятстват дейността им или на лицата, които биха били използвани от тях.

Освен това в доклада се съдържа описание на криминалните зони в ЕС чрез оценката на техните характеристики и възможната еволюция, както и чрез анализа на взаимодействието между ОПГ и криминалните дейности в рамките и между самите зони.

Накрая се прави анализ на възможностите и намеренията на ОПГ, които активно действат в рамките на ЕС. Той се опира на развитата

⁸⁹ ОСТА 2009 EU Organised Crime Threat Assessment, Europol, 2009.

типология на ОПГ, основана на техните характеристики, стратегии и обхват на дейност, така както са очертани от самите страни членки. Този анализ допринася и за подобряването на типологията, като по такъв начин поставя началото и продължава един цикъл, типичен за информационните дейности.

Изпирането на пари и други важни странични въпроси като криминалната ситуация в Западна Африка и настоящата икономическа криза са разгледани в съответните части на документа, тъй като те представляват специален интерес.

Анализът ОСТА се основава на подход, който използва многобройни източници, включително от правозащитните органи, а също от други организации извън тези органи. Той допринася за намаляване на пропагандата между стратегическите изводи и операционните дейности. Същевременно като подсказват съответни стратегически приоритети, авторите на ОСТА не си поставят за цел да предложат подробен план за специфични криминални разследвания.

Докладът е в процес на непрекъснато усъвършенстване. Методологичните въпроси и други аспекти постоянно се обсъждат в тясно сътрудничество между страните членки. Методологията и процедурата по неговото изработване бяха променени, което се отрази положително върху качеството на приложенията към доклада и върху начина, по който те бяха анализирани. Общо взето, въведените промени допринесоха за подобряване качеството на целия документ.

ОСТА не се занимава с въпросите на тероризма и терористичните мрежи.

1. РЕЗЮМЕ

ОСТА е базов елемент от европейския модел за криминална информация, който на свой ред се основава на концепцията за такава правозащитна дейност, която се ръководи от събирането на информация. Това означава, че фокусът на ОСТА е предимно върху ОПГ.

Криминалните дейности се анализират основно през призмата на криминалните зони. По такъв начин акцентът е върху комплексни ситуации, които имат широко въздействие извън националните граници и определят криминалните пазари в голяма част от ЕС. Подобни комплексни ситуации се основават на разсъждения, които оценяват криминалните дейности чрез понятия като „географски движения“ и „улесняващи фактори“, а самите ОПГ – от гледна точка на техните намерения и възможности (като въпросната оценка се извършва с използването на съответната типология).

1.1. КРИМИНАЛНИТЕ ЗОНИ

Анализът на наличната информация потвърждава съществуването на **пет криминални зони** с широко въздействие върху динамиката на криминалните пазари в ЕС.

Географският център на **Северозападната криминална зона** са Нидерландия и Белгия. Ролята ѝ на разпределителен център на хероина, кокаина, синтетичните дроги и продуктите на основата на канабиса ще продължи и в бъдеще. Нейното въздействие обхваща Великобритания, Ирландия, Франция, Испания, Германия, скандинавските и балтийските държави. Редица ОПГ, които са активни в тази зона, но с оглед получаването на доставки на незаконни стоки са базирани в други страни членки, също ще продължат своята дейност.

По всичко изглежда, че Северозападната криминална зона е повлияна от източниците на незаконни стоки в Близкия изток и по-конкретно в Дубай. Тя е ключов финансов и бизнес център, но и логистична зона, в която ОПГ осъществяват контакти и сключват договори, изпират незаконни финансови средства и контролират пратките на стоки към транзитните държави или към пазарите, представляващи крайната дестинация. Съществуват индикации за засилваща се роля на Пакистан в международната търговия с опиати (включително и в дейностите по извличане на хероин), което поставя въпроса по-конкретно за риска от засилване ролята на тази страна като източник на пазара на дрога не само в Британските острови, но и на европейския пазар като цяло.

Югозападната криминална зона се формира традиционно около Иберийския полуостров и играе ролята на югозападна врата към ЕС. Нейната роля е очевидна особено в криминалните пазари на кокаина, канабиса, трафика на хора и нелегалната имиграция.

Западна и Северозападна Африка, както и други части от този континент се очертаха като важни източници както за Югозападната криминална зона, така и все повече и пряко за важните пазари и разпределителните центрове в Холандия, Франция и другаде. Съществуващата информация потвърждава хипотезата, че използването на Западна и Централна Африка като база на международния бизнес с дрогата ще се увеличава (посредством включването на нови държави) и задълбочава (като те ще се превръщат не само в складове и транзитни зони, но и в производители и ще участват в търговията на готовата продукция).

Североизточната зона продължава да бъде под силното въздействие на източници и транзитни зони, разположени непосредствено отвъд източните граници на ЕС (Руската федерация/Калининград, Украйна и Беларус). Притокът на незаконни стоки може да бъде констатиран от изток на запад (жени, трафикирани с цел сексуална експлоатация, незаконна имиграция, трафик на цигари, фалшиви стоки, синтетична дрога, прекурсори и хероин), но и в обратната посока (деривати на кокаина и канабиса).

Санкт Петербург е важен логистичен център, захранващ Североизточната зона. Тук са концентрирани различни нелегални стоки, които след това се разпределят към руските, северните, балтийските и западноевропейските пазари. По всичко изглежда, че Калининград има подобна, макар и по-ограничена роля, особено що се отнася до контрабандата на цигари и внасянето на героин в ЕС.

Южната криминална зона се дефинира посредством централната роля на някои ОПГ, базирани в Италия, които са в състояние да разработват съвместни действия в базираните извън ЕС ОПГ. Те играят подчинена роля в рамките на общата динамика, като изнасят своите криминални стоки към трети страни, където всъщност са базирани и където могат да се прилагат други, по-конкретно насочени стратегии.

Влиянието на Южната зона се усеща особено в криминалните пазари, в трафика на продуктите на кокаина и канабиса, нелегалната имиграция, контрабандата на фалшиви стоки и на истински и фалшифицирани цигари, както и при отпечатването и разпространяването на фалшиви банкноти в евро.

Югоизточната криминална зона в географско отношение се намира между Азия и Европа и играе ролята на важна врата към ЕС. Логистично важно е Черното море и свързаните с него водни пътища дефинира зоната и ще създава възможности както за легалната търговия, така и за организираната престъпност.

Румъния може да се разглежда като важен канал за улесняването на нелегалната имиграция в ЕС, докато България има централна роля в някои криминални пазари като синтетичната дрога, търговията с фалшиви банкноти в евро и измамите с дебитни карти.

Югоизточната криминална зона е много активна както в производството на различни криминални стоки, така и в качеството си на натоварено транзитно трасе и на зона на складиране и препакетиране на съответните продукти. Съществуват най-малко три основни източника и съответните канали, които пряко въздействат върху Югоизточната криминална зона: Северен (Украйна и Молдова), централен (Западни Балкани) и южен (Турция).

Увеличава се важноста на пристанището Констанца в трафика на кокаин, като той все повече пристига в ЕС през Турция и/или Балканите. Това може би се дължи на засиленото включване на турски и етнически албански групи във веригата на разпространението на кокаина, но може би също така се дължи и на вече утвърдилата се роля на Западна Африка като транзитна зона.

1.2. ОРГАНИЗИРАНИТЕ ПРЕСТЪПНИ ГРУПИ (ОПГ): ТИПОЛОГИЯ

Основен продукт на ОСТА 2009 е типологията на ОПГ.

По-конкретно ОПГ в съответствие с тази типология се класифицират въз основа на географското базиране на техния център, на техния основен стратегически интерес, както и на основата на техните способности и намерения:

- Използването на системно насилие или заплахата срещу местните общности с оглед гарантирането на трайно подчинение или за избягване на нежелани намеси (наречена **VI-SO** стратегия);

ОПГ, възприели стратегията, основаваща се на насилие – територия – бранд, представляват голям риск. Индикации за възприемането на тази стратегия се предоставят от редица страни членки. Рисковете от тези ОПГ се засилват от факта, че те могат да каналлизират в погрешна насока хората, които се чувстват алиенирани от основното общество.

Лесният достъп до незаконни стоки може да се счита за една от причините за важната роля, която играят ОПГ, ангажирани със системно насилие или заплахата срещу местните общества в някои държави. Това може би се дължи на факта, че зоните засилват важността на контрола на крайните пазари. ОПГ вече не трябва да се занимават с трудното изграждане на сложни мрежи за доставка от други континенти, тъй като незаконните стоки са сравнително леснодостъпни в съседните зони. Подобно насилствено поведение представлява ефективен начин за контрол върху крайния пазар, като по такъв начин тези ОПГ притежават важен потенциал за ръст, който се увеличава поради факта, че може да се пристъпи към франчайзинг на определен бранд на други криминални актьори. По такъв начин възниква ситуация на гарантирана печалба за ОПГ, предоставящи франчайзинга, и за онези, които го получават.

- Въздействие върху правозащитните и правораздавателните процеси посредством корупционно влияние (стратегия **IN-LE**) или насилие/заплахи (наречена **VI-LE** стратегия).

ОПГ могат също да възприемат стратегии, които се характеризират със съществено въздействие върху правозащитните или правораздавателните процеси. Съществуват данни и за особено агресивно поведение – фалшиви обвинения срещу представители на правозащитните органи.

- Въздействие върху обществата и икономиките (наречено стратегия **IN-SO**).

Редица страни членки съобщават, че съществуват индикации, които подсказват присъствието на ОПГ с възможности да оказват съществено въздействие върху местните общества и икономики чрез корупционно влияние, инфилтриране в или релевантно реинвестиране на криминалните доходи, което ги превръща в риск за целия

ЕС. Има и някои свидетелства, че определени ОПГ, базирани извън ЕС, възприемат стратегии, основаващи се на оказването на важно въздействие върху техните местни общества и/или икономики.

Прякото въздействие може да се ограничи до определени общности, които не са интегрирани в рамките на мнозинството. Тези групи и индивиди са по-уязвими по отношение на ОП и това е нещо, което престъпниците използват. Трудовата експлоатация може да бъде фактор, който допринася за успеха на тази стратегия. Необходимостта в ЕС от нова работна сила в различни сфери на труда, изискваща наемането на хора на физическия труд, трябва да се оцени и от гледна точка на потенциала, който крие това за увеличаването на този тип ОПГ.

Когато ОПГ не разчитат на едно от посочените поведения и целят отклоняване на вниманието на правозащитните органи, те се определят като принадлежащи към профил **EL-LE**.

1.3. ОРГАНИЗИРАНИТЕ ПРЕСТЪПНИ ГРУПИ: ОЦЕНКА

По всичко изглежда, че механизмите на западните криминални зони се характеризират от ОПГ, базирани извън ЕС, които взаимодействат с ОПГ, чиято стратегия е да не се привлича вниманието на правозащитните органи, базирани в географския център в зоните или които пряко или чрез тях взаимодействат с ОПГ, базирани в други страни членки. Последните също са активни в географския център на зоната, от която идват, с оглед получаването на стоки.

Това означава, че включените в тези сценарии ОПГ ще се стремят да бъдат незабележими и ще се съсредоточат върху доходоносния си бизнес, отколкото да се борят за контрол върху определена територия. За тях да бъдат видими се счита за особено опасно. Като страничен ефект сложните схеми за пране на пари са жизненоважни.

Тези ОПГ представляват двойствен риск. В случай че успеят да реинвестират криминалните си приходи в страните членки или в трети страни, в които са базирани, те могат незабелязано да разпростират влиянието си върху местните общества и икономики, като по такъв начин да засилят съпротивата си срещу опитите да бъдат ликвидирани. Същевременно те могат да улеснят разрастването на други типове ОПГ, базирани в крайните пазари на ЕС, подобно на онези, които се изявяват чрез системно насилие/заплаха срещу местните общества.

За Южната престъпна зона е характерна централната роля на определени ОПГ от мафиотски тип, базирани в Италия, които открито следват стратегии, основаващи се както на системното насилие/заплахи, така и предполагащи засилено въздействие върху местните общества и икономики.

Със своя специфика се отличава Североизточната зона. Тук трябва да се отбележи, че общо взето всички ОПГ, активни в Балтийския регион, са базирани в него. Това се дължи на ограничения потенциал на тези крайни пазари в съчетание със структурните и функционалните характеристики на тези ОПГ. Това също може да бъде резултат от дейностите в западните престъпни зони: ОПГ могат да доставят съответните стоки в тях, докато други ОПГ, базирани в съответните крайни пазари или в случая в Североизточната криминална зона, ще се погрижат за следващата стъпка по веригата на разпространителите.

Базираните в Латвия ОПГ, които следват стратегии на избягване вниманието на правозащитните органи, както и осъществяването на корупционно въздействие върху тях или върху правораздавателните процеси, изглежда че играят ключова посредническа роля между руската престъпна среда и престъпната среда в ЕС. За Естония може да бъде направен изводът, че се засилва ролята на ОПГ, които се стремят да избегнат вниманието на правозащитните органи, особено що се отнася до ОПГ, които насочват своята дейност към други страни членки.

Типовете ОПГ, базирани в Литва и играещи важна роля в динамиката на Североизточната криминална зона, са доста по-различни. Там е налице доминиране на клъстери (средища), насочени към извършването на различни престъпления, в които се наблюдават комбинации на системно насилие и въздействие върху местните общества и намеса в работата на правозащитните и правораздавателните процеси. Тяхното участие в динамиката на зоната е свързано повече със способността им да осигуряват криминално присъствие в западните страни – членки на ЕС, както и на тяхната структурна и функционална характеристика. Връзките с руските криминални пазари са от ключово значение и могат да бъдат улеснени от латвийската организирана престъпност или чрез Калининградския регион.

Това поставя Североизточната зона в междинно положение спрямо западните зони, които могат да се дефинират като основаващи се на определени дейности, и южните зони, които могат да се дефинират като основаващи се на ОПГ. Това представлява основата на тяхното съвместно съществуване и взаимодействие.

Появата и утвърждаването на пазарите на дрога в Близкия и Средния изток, особено що се отнася до търговията с кокаин, синтетична дрога и прекурсори на хероина, също оказват силно влияние върху Югоизточната криминална зона. Ключовата стратегическа роля на турските ОПГ, които осъществяват обмен за различните пазари – хероин срещу кокаин, продукти на канабиса, някои прекурсори и синтетична дрога – ще се увеличава. Частично чрез турската връзка Югоизточната криминална зона може да разшири влиянието си към Средния изток и някои части на Азия (например Сирия, Ливан, Саудитска Арабия, Иран, Грузия и Армения).

Източноевропейските криминални сценарии показват осезаемо присъствие на ОПГ, следващи стратегия на оказване влияние върху местните общества и икономики или на намеса в работата в пра-

возащитните и правораздавателните процеси посредством корупционно въздействие. Подобни стратегии не се ограничават до ОПГ, съставени от местни криминални лица. В сравнение с други източноевропейски страни използването на насилие или заплахи изглежда по-често явление в Полша, където има по-големи рискове от намеса в правозащитните и правораздавателните процеси чрез насилствени методи. Що се отнася до Унгария, там съществуват индикации за възможно използване на системно насилие или заплахи срещу местните общества от страна на редица ОПГ.

1.4. ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ И ЗАПАДНА АФРИКА

Счита се, че Западна Африка оказва силно влияние върху организираната престъпност в ЕС.

Мароко поддържа своята влиятелна роля като основен източник на канабис. Що се отнася до трафикирането на кокаина, Мароко представлява транзитна зона между Субсахарска Африка и Европа. В качеството на транзитна зона в трафика на всички видове нелегални стоки към Иберийския полуостров този регион бе цитиран във връзка с търговията с прекурсори и с фалшифициран тютюн. Мароко играе и ролята на пазар за разпределяне на фалшиви евробанкноти, доставяни от ОПГ в ЕС, които са активни в Южната криминална зона. Трафикът на хора от Мароко е организиран предимно с оглед трудовата им експлоатация в югозападния регион в ЕС. Очаква се местните ОПГ да не надхвърлят в бъдеще ролята на координатори на търговията с канабис и на улеснители на трафика на хора и на кокаин към южните региони на ЕС, която сега изпълняват.

Гвинеийският залив понастоящем има много влиятелна роля на логистичен център на трафика на кокаин от Южна Америка към европейския пазар. Той играе и ролята на основен източник в снабдяването на европейските райони с жертви на трафика на хора с оглед тяхната сексуална експлоатация. Местните ОПГ, особено тези от нигерийски произход, поддържат водеща роля в рамките на широкия криминален пейзаж, осъществявайки връзката между организираните престъпни дейности в Западна Африка и Европа. Без съществено редуциране на уязвимостта на легитимните системи в страните от Западна Африка ще се увеличава дългосрочният риск от западноафриканските ОПГ въз основа на различни дейности на организираната престъпност, в която участват, и чрез системите, които поддържат на обвързване на дейностите у дома и в ЕС.

Дейностите на ОПГ в региона, определен като Гвинеийски залив, в съчетание със съществуващите улесняващи фактори, позволяват да се предполага, че в бъдеще може да се очертае Западноафриканска зона.

2. КРИМИНАЛНИТЕ ПАЗАРИ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

2.1. ТРАФИК НА ДРОГА

Трафикът на хероин продължава да бъде захранван от обширните опиумни полета в Афганистан. Опиатите достигат до Европа посредством балкански канали, както и посредством северния черноморски път през Централна Азия и Русия. Наличието на алтернативни пътища, създадената търговска инфраструктура и географската близост до източника и до крайната дестинация са сред най-важните фактори в този вид трафик. Релевантната роля на турските, кюрдските, пакистанските и иранските ОПГ се дължи на тяхната географска и историческа близост до страната – основен производител.

Кокаинът се произвежда в района на Андите, Южна Америка. Важността на Западна Африка в този трафик, складирането и разпространяването на кокаина се засилват. Географското положение на тази част на света между доставчиците на кокаин от Андите и европейските потребители в съчетание с икономическата уязвимост на страните в този регион, създадените криминални мрежи и широката корупция са решаващи фактори, улесняващи международните трафиканти на дрога. Южноамериканските ОПГ доминират цялостния международен трафик. Западноафриканските и местните ОПГ ръководят вторичното разпределение в рамките на ЕС. Кокаинът достига до европейския пазар също и през Турция. Това отклонение се дължи и на наличието на консуматори на дрога в Близкия изток и следователно на местното търсене.

Мароко все още е основният доставчик на ЕС на семена на канабис. Сътрудничеството на мароканските ОПГ с местните криминални структури гарантира познаването на законовите вратички и установяването на местни контакти. Засиленият тренд на домашни плантации на канабис в страните членки може би се дължи на географската близост до крайния пазар или до преразпределителните пазари. Жертвите на трафика на хора и нелегалните имигранти се разплащат за своето прехвърляне в Европа често с труд на тези канабисни плантации. Съществуват много данни за подобно ангажиране на вьетнамци. В страни с голям брой пушачи на канабис местното производство се увеличава, за да отговори на търсенето или за оптимизиране на печалбите. Във Великобритания се счита, че 80 % от канабиса е местно производство.

Евтиното производство, високите печалби и ниските нива на специализация характеризират и трафика на синтетична дрога. Изглежда, че зоните на произвеждане и потребление съвпадат или са близо една до друга, което води до снижаване разходите по транспорта. Производството в източноевропейските страни се увеличава, макар че все още доминират ОПГ от Холандия и Белгия. Производството

и разпространението на химикали прекурсори е жизненоважно за този вид търговия. Доминиращи в нея са китайските ОПГ, но те вече не използват традиционните трасета. Въпреки това не се наблюдава спад на количествата конфискувани химикали, което свидетелства, че тези ОПГ са открили нови пътища, които все още не са идентифицирани от властите. Производството на амфетамини се е увеличило значително в България и Турция. То е предназначено също за близкоизточните пазари. Увеличава се и производството на метамфетамини, както и на т.нар. дизайнерски дроги, произвеждани от холандските и белгийските ОПГ, които разширяват своите пазари. Увеличената индустриална производителност и проникването на Китай и Индия на глобалните пазари в съчетание с незаконния достъп до химикали прекурсори се отразява в забележимо увеличаване на производството на синтетична дрога в тези страни.

Технологията представлява ключов улесняващ фактор в трафика на дрога. Наличието на специална екипировка за производството ѝ, анонимната интернет комуникация, електронният трансфер на пари, интернет търговията са предизвикателство както за международните, така и за националните политики към пресичане на дрогата, както и за дейността на контролните механизми. Индустриалното производство позволява производството на нови, все още неконтролирани вещества или прикриването на по-традиционните субстанции. Затворническата система предоставя възможност за срещи между участници в тази търговия, за обмяна на информация, разпределение на задачи или за създаването на нови криминални връзки. Социалната толерантност и благосклонното медийно отразяване допринасят за преодоляване на задръжките и за увеличаване на консумацията.

2.2. ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ ЛИЧНОСТТА

При дефинирането на престъпленията срещу личността е важно да се направи разграничение между трафика на хора и улесняването на нелегалната имиграция (контрабандата на хора). Докато последното престъпление е свързано с улесняване на нелегалното влизане в ЕС на хора, които мигрират по своя воля, трафикът на хора се дефинира чрез последващата експлоатация и принудителния труд на трафикираните лица.

Най-активните ОПГ, участващи в трафика на хора в ЕС, са от български, румънски и нигерийски произход. Групи от другите балкански страни, Китай, Русия, Молдова, Турция, Украйна и Виетнам също често попадат в ползрението на властите. Що се отнася до албанските ОПГ, те се специализират в експлоатация на жертвите, трафикирани от други групи. Трафикът на жени за сексуална експлоатация се стабилизира, докато трафикът на лица за принудителен труд се увеличава, особено в секторите на строителството, производството на дрога и просията. Според наличната информация се засилва трафикът на деца, които се експлоатират за нелегален труд, включително

и за домашно поробване или сексуално експлоатиране. Румънските ОПГ от ромски етнос доминират в трафика на деца. Там, където са били идентифицирани деца – жертви на този трафик, се отбелязва липсата на практика, на желание за сътрудничество с властите. Съобщенията за подобни деца жертви, които демонстрират липсата на желание за подобно сътрудничество и използват всяка възможност, за да избягат от защитените убежища, свидетелстват за равнището на контрол, упражнявано от техните трафиканти. Освен това съществуват подозрения, че използването на деца е било превърнато в стратегия на трафикантите с оглед осуетяването на мерките от страна на правозащитните органи. Възможните бъдещи страни – източници на трафик на хора, включват Черно море, Кавказ и Централноазиатските държави (и преди всичко Грузия и Киргизстан), които понастоящем не са идентифицирани като рискови.

Африка, Азия (Китай, Индийският подконтинент и Виетнам), Източна Европа (включително бившите съветски републики), Латинска Америка и Близкият изток и Западните Балкани са зоните – източници на нелегални имигранти към Европейския съюз. Редица страни членки считат, че националността на контрабандистите на хора често е същата като на техните жертви. Същевременно не може да се изключи криминалното партньорство с участието на по-широк кръг от ОПГ. Някои транзитни страни се превръщат в крайна дестинация за този трафик. Пропуските в имиграционните закони и националните аномалии на шенгенската визова политика улесняват тази криминална дейност.

Що се отнася до трафика на хора и контрабандирането на имигранти, в бъдеще може да се очаква нарастване на тенденцията за заобикалянето на правните имиграционни системи, особено в областта на визите и разрешенията за пребиваване. Също така свободата на придвижване между страните – членки на ЕС, може да се използва от ОПГ – например в случая с гражданите на източноевропейските страни – членки на ЕС, експлоатирани като проститутки в Западна Европа. Криминалните лица могат да се придвижват легално в рамките на ЕС, като немалък брой мигранти, които пристигат в страните членки, могат да бъдат експлоатирани или включвани в ОПГ.

Фалшифицирането на документи и злоупотребата на транспортния сектор, особено на нискотарифните авиолинии, представляват важни улесняващи фактори в престъпленията срещу личността. Трафикантите често са включени в други транснационални престъпления като трафика на дрога, подправянето на дебитни карти, използването на фалшива идентичност, фалшифицирането на банкноти и изпирането на пари.

През последните години бе предприета значителна транснационална дейност срещу производството и разпространяването по интернет на детска порнография. Въпреки това обаче, разпространяването на подобни материали не намалява. ОПГ са ангажирани в производството на нов незаконен снимков материал и на филми или пък използват готов материал на различните уебсайтове, на които става продажбата им посредством усложнена електронна система за плащане. Увели-

ченото търсене води до увеличаване броя на децата, които са били експлоатирани сексуално.

Детската порнография се разпространява и посредством мрежите на потребителите на тези продукти, които не са мотивирани от финансова печалба. Вместо това те обменят подобен материал поради общия си сексуален интерес към децата. Забелязва се, че голяма част от нелегалните продукти на детската порнография се произвеждат и разпространяват от пътуващи сексуални престъпници.

2.3. ИЗМАМИ

Измамата е световен проблем и е метод, който все повече се използва за изпиране на пари с оглед финансирането на други типове престъпност като трафик на дрога, трафик на хора, измами с лични документи, контрабанда на алкохол, фалшиви стоки и тероризъм.

Измамите, свързани с ДДС, са сред най-честите типове търговски измами. Използването на двойно фактуриране, двойни плащания, незаконна търговия на стоки без начисляване на консумативна такса и ДДС, фиктивна търговия със стоки, което предполага възстановяване на ДДС, прилагане на фалшиви фактури и кръгови измами с ДДС са чести сценарии. Прикритото съчетаване на легални и нелегални бизнес дейности играе ключова роля. Подобно явление се наблюдава в услугите кетъринг, транспорт, в дейността на агенциите за недвижима собственост, търговията с мобилни телефони, компютърни части, гориво или коли са сред най-засегнатите бизнес дейности.

Географската близост до страните, извършващи подобна търговия, близките отношения с бившите колонии, условията за търговия, националните и международните законови несъвършенства и включването на чужденци с легален статус в ЕС улесняват този тип престъпления. Освен местните криминални структури активно участват в измамите с ДДС и групи от африкански, арабски, азиатски и руски произход. Дългосрочното право на пребиваване в европейските страни, доброто познаване на правните и данъчните системи, опитът във финансовата престъпност и активното насочване към създаване на бизнес структури са типични дейности на уличените. Дейностите на руските ОПГ например се наблюдават в балтийския регион, докато китайските ОПГ играят важна роля в Югоизточния регион в сътрудничество с местните групи. Вносът на стоки в ЕС през този традиционен коридор позволява на престъпните групи да припишат вносните стоки на липсващи търговци, а след това да ги отклонят в друга посока. Използването на фалшива търговска документация, която свидетелства за легитимна търговска дейност и прикриването на подробностите в търговския процес са улесняващи фактори.

Измамите с държавните поръчки обикновено са свързани с елементи на корупционна дейност срещу публичната администрация и частния

бизнес сектор. В този процес ОПГ могат да злоупотребяват с този процес от началните му етапи, злоупотребявайки с дейностите, които предшестват публикуването на тендерите, като по такъв начин извличат съответно предимство. Средствата от публичните и общинските фондове, получавани по нелегален начин, могат да бъдат изпирани и реинвестирани в цикъл от легални дейности или за финансирането на други криминални дейности.

Измамите с дебитни карти са свързани с кражбата на лични финансови данни чрез широк обхват техники, включващи записване на разговори, използване на хакери за влизане в електронни бази данни, използване на техниката фишинг, фарминг и скиминг. Невинаги се налага да се копират данните от определена дебитна карта и да се нанасят върху фалшива карта или върху бяла пластмасова карта, тъй като незаконното използване на разплащателни карти включва и покупки, при които не се налага предявяването им. Докато кардингът се контролира предимно от руските ОПГ, румънските и българските ОПГ предпочитат традиционните скиминг дейности. Начинът на действие на тези групи леко се е променил през 2008 г., като криминалните групи са се пренасочили от автоматичните тельър машини (АТМ) към местата за пазаруване в хипермаркетите и пазаруват, за да получат данните от дебитните карти. Освен това, докато в миналото скимингът и тегленето на пари са се извършвали в рамките на ЕС, напоследък криминалните групи все повече предпочитат да теглят пари извън ЕС. Новата джи ес ем технология позволява да се изпращат данните до други страни и да се включват данните от кредитните карти в сървъри, пряко достъпни чрез интернет.

Измамата не е единствената криминална дейност, която се влияе от бързото развитие на модерната технология. Една от засилващите се заплахи е увеличеният брой виртуални ОПГ. Криминални лица от различни континенти могат да се срещат в интернет пространството и да си сътрудничат в извършването на различни престъпления, без да се познават. Общите криминални намерения и овладяването на съответните техники са важни фактори в тези виртуални ОПГ, които се създават в рамките на виртуални частни мрежи, покриващи широки географски зони. В подобни частни мрежи, които винаги са защитени чрез сложни системи за сигурност, криминалните лица или разпръснатите структури из целия свят могат да се срещат и да се организират за извършване на престъпления в интернет пространството. Специалистите могат да предлагат уменията си и да бъдат наемани, като им се плаща от ОПГ за извършване на престъпления в интернет (или в реалния живот). Отделните криминални лица могат да се срещат и да се организират в групи за обмен на материали с незаконно съдържание – например снимки и филми на детска порнография. Много е трудно да се идентифицират ОПГ, които са активни в интернет пространството. Това е така, защото съществуват легални и процедурни пропуски в различни ключови области от типа на общите системи за сигнализиране, системите за сигнализиране за жертви, управлението и достъпа до данните, които притежават интернет сървис провайдерите и телекомуникационните компании, както и липсата на обща стратегия на международно равнище.

2.4. ФАЛШИФИКАЦИИ

Изработването и разпространяването на пиратски стоки и услуги е сериозен проблем, който не се ограничава с финансовата загуба на собствениците на интелектуални права на собственост и легално работещите предприятия по принцип. Индустриалните сектори, които най-много са засегнати от пиратството, са производството на музикални и софтуерни продукти, цигари, автомобилни части, фармацевтичната и химическата, както и текстилната промишленост.

Фармацевтични продукти, особено с произход Китай, Хонконг, Индия, Тайланд и Турция, съставляват най-тревожното измерение на този феномен. С цел максимални печалби ОПГ произвеждат лекарства без оглед на техните съставки, включително и активния принцип – състав и методи на производството. Други пиратски продукти са свързани с производството на софтуер, музика, филми и луксозни продукти, което води до съществени финансови загуби на притежателите на лицензии и на легалния бизнес. Начинът на действие варира в зависимост от избрания канал за дистрибуция. Докато някои пиратски продукти използват легалните снабдителни вериги, като изместват продажбите на истински артикули и намаляват доходността от тях, други се продават на потребителите чрез незаконни канали на разпространение. Пиратските продукти, притежаващи етикети и лога на известни търговски марки, се реализират и чрез амбулантна търговия. Някои ресторанти и други кетъринг услуги са включени във вноса и разпространяването на фалшиви хранителни стоки и напитки. Засиленото консуматорство на обществото в съчетание със социалната толерантност и общата липса на разбиране на проблема са основни улесняващи фактори. Продажбата на пиратски стоки е свързана с други криминални пазари от типа на трафик на дрога, контрабанда на цигари, данъчни измами и изпиране на пари или финансиране на други нелегални дейности като нелегалната имиграция, трафика на крадени коли и тероризма.

Фалшифицирането на документи подпомага всички криминални пазари. Сред най-често подправяните документи са личните документи, паспортите, удостоверенията за раждане и разрешителните за пребиваване. Те позволяват лесното осъществяване на трансграничната организирана престъпност. Фалшифицирането на митнически декларации и сертификати за качество се представят на митницата при деклариране съдържанието на доставките. Що се отнася до фалшифицираните документи за самоличност, те се представят в консулските служби на страните членки при получаване на визи. Развитието на технологията позволява фабрикуването на фалшиви и пиратски стоки от по-високо качество, което прави тяхното идентифициране и конфискуване по-трудно осъществимо и води до по-големи приходи за ОПГ. Интернет със своите виртуални складове, от които се продават всякакви стоки, е един от основните канали за дистрибуция на пиратските продукти.

През 2008 г. за пръв път количеството фалшифицирани евробанкноти, разкрити в процеса на обмена, надвиши 600 000 единици

(666 000). Това увеличение е особено характерно за втората половина на годината.

Националните власти, често подкрепяни от Европол, са конфискували около 500 000 фалшиви евробанкноти и са арестували 400 заподозрени лица. По такъв начин е било осуетено криминалното присвояване на печалба от 34 млн. евро.

Увеличаването на фалшивите евробанкноти най-често с банкноти с по-голяма стойност е характерно за Балканите, докато за Италия са характерни фалшификации на по-ниски деноминации на евробанкнотите. Криминалните групи, които най-често участват в този бизнес, идват от България, някои са от турски произход, от Колумбия, Италия и Литва. Фалшифицираните евробанкноти, произвеждани в Италия, се разпространяват в ЕС и от ганайски ОПГ, а в Мароко – естествено от марокански ОПГ. Черният пазар допринася за притока на пиратски продукти. Използването на сложни апарати, компютри и технологията за възпроизвеждане на документи допринася за разрастването на това явление. Липсата на обществено осъзнаване и недостатъчното внимание върху изискванията за сигурност при боравенето с банкноти улесняват този процес.

Намаляването броя на групите в този „занаят“ при увеличаването броя на вариантите показва тренд към по-нататъшно професионализиране и засилващо се включване на ОПГ. По такъв начин ограничен брой криминални групи – предимно от споменатите райони – доминират този криминален пазар. Друг тренд може да се отбележи при фалшифицираните банкноти. Исторически банкнотата от 50 евро бе най-често фалшифицираната. Сегашните трендове обаче отдават предпочитание на банкнотата от 20 евро. Трите средни купюри – 20, 50 и 100 евро – заедно съставляват около 94 % от всички фалшифицирани банкноти.

С посредничеството на слот-машините в обръщение влизат и фалшиви евромонети. Подобреното качество на фалшифицираните монети подсказва участието на професионални лица от специфичната професия на произвеждането на суровини, пласирани както в ЕС, така и извън границите му.

Фалшифицирането на евро банкноти често се свързва с други криминални дейности от типа на трафика на дрога, изпирането на пари и икономическите престъпления.

3. АНАЛИЗ НА КРИМИНАЛНИТЕ ЗОНИ

„Криминална зона“ (в оригинала *criminal hub*) е концептуално понятие, създадено от съчетаването на такива фактори, като близост до големите крайни пазари, географската обособеност, инфраструктурата, типове ОПГ, имиграционните процеси, засягащи основния криминален контингент или ОПГ като цяло. Криминалната зона се възползва от притока от редица източници и разпространява своя ефект в рамките на ЕС, като по такъв начин формира криминални пазари и създава възможности за ръста на ОПГ, които са в състояние да се възползват от тази динамика.

Криминалните зони не съществуват сами за себе си. Те са снабдявани от т.нар. „захранващи структури“ (*feeders*), които често са местоположения или райони, непосредствено извън или в рамките на ЕС и снабдяват със стоки важните европейски зони, а именно северозападната, североизточната, югозападната, югоизточната и южната криминална зона. Снабдителите имат различни роли: в някои случаи те са относително пасивни транзитни зони в движението към ЕС, в други случаи те са активни центрове, в които се сключват бизнес споразумения за съответните стоки, определя се логистиката, складира се стоките и се препакетират и се решава какви стратегии да бъдат следвани за тяхното разпространяване. Във всички случаи ролята на снабдителите е ключова: те снабдяват и транспортират стоките от страната източник до места в близост до ЕС, а в някои случаи дори променят и финализират производствения процес на стоки и услуги като подготовка за различните стадии за крайната дистрибуция в ЕС или Европа като цяло.

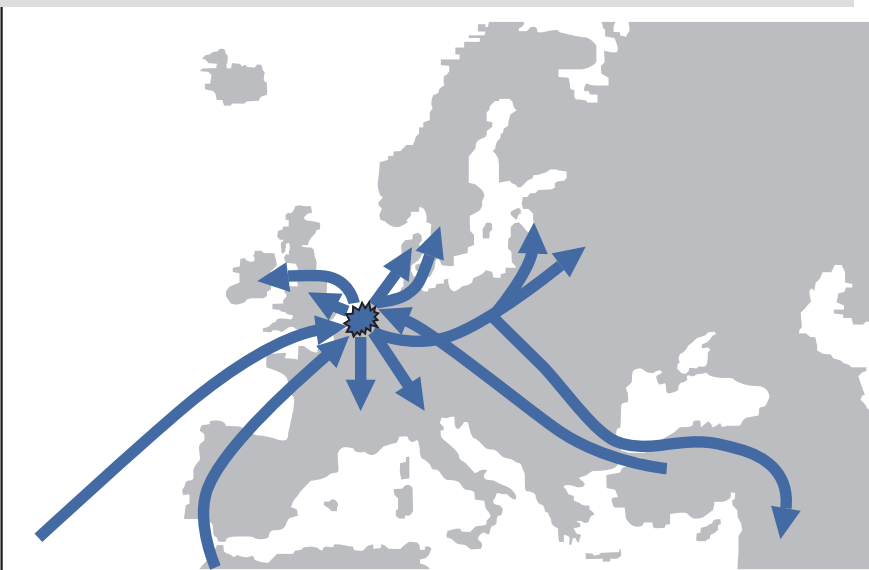
Отношенията между различните нива в зоните и снабдителните зони могат да бъдат илюстрирани с примера за трафикирането на кокаин в ЕС. Кокаинът се произвежда не само в Колумбия, но и в Перу и Боливия, а е възможно и в други латиноамерикански държави. Тази разпръснатост се дължи както на правозащитните действия в Колумбия, така и на международния политически натиск за ограничаване значителната роля на тази страна в производството на кока. Култивирането ѝ във всички случаи обаче е организирано и контролирано преди всичко от колумбийски групи.

От момента на производството си кокаинът се транспортира до Венецуела или Бразилия, чиято роля в кокаиновия транзит се увеличава, или до Карибите или Централна Америка (Мексико, Коста Рика и Панама) с оглед заобикалянето на правозащитните мерки, насочени към специфичните страни източници с висок риск, които се предприемат по летищата и пристанищата на ЕС. Западна Африка, а напоследък и други африкански региони се използват в трафика на кокаин към ЕС и към други региони. Балканите, Черноморският регион, включително и Турция, и особено пристанището Констанца също така получават доставки от кокаин, които впоследствие се насочват към Западна Европа.

В Европа кокаинът, насочван от снабдителите, в много случаи пристига в Югозападната криминална зона с оглед разпространяването му в различна степен в другите зони като Северозападната, която може да се счита за зона на вторично разпределение. От нея кокаинът тръгва към крайните пазари из целия ЕС. Освен това криминалните групи могат да си доставят кокаин и пряко от страната източник или косвено чрез снабдителите. Това се върши с оглед намаляване на цената или за задоволяване на някоя разпространителска ниша в специфичен пазар. Някои латвийски и литовски ОПГ укрепват своите позиции в кокаиновия пазар чрез организиране на кокаинови куриери от страната източник през балтийските държави за разширяващия се руски пазар. Освен това кокаинът се разменя срещу друга дрога или стоки: в Турция и Иран – срещу хероин, в Испания – срещу деривати на канабиса, а в Руската федерация – срещу оръжие.

Като цяло пътищата към Европейския съюз остават относително стабилни, но транзитните области и стоките са различни, както и посоките на каналите. Това е видимата индикация за промените, настъпили в криминалните зони, които са динамични центрове на криминална дейност и на свой ред реагират на промените в търсенето. Показател за това е нарастващото сътрудничество в търговията с кокаин между етническите албански групи и между Балканите и Турция, които преди това са били свързвани предимно с трафика на хероин. По редица причини търсенето на кокаин в някои части на ЕС и в Руската федерация се увеличава, докато търсенето на хероин си остава стабилно. Това води до относително бързи промени в снабдяването, особено по отношение на онези ОПГ, които са в състояние логистично и организационно да реагират на промените в търсенето.

ФИГУРА 46. СЕВЕРОЗАПАДНА КРИМИНАЛНА ЗОНА

Източник: ОСТА 2009.

Северозападната криминална зона играе централна роля в мрежата на криминалните зони на ЕС. Както в случая с търговията с много видове легални стоки, нейният географски център е Нидерландия, а в по-малка степен – Белгия. Тази криминална зона традиционно се снабдява от криминалните лица и ОПГ от Великобритания, Ирландия, Белгия и Нидерландия, които имат определяща роля в черните пазари тук. През последните години те все повече се конкурират и допълват на различните логистични равнища от западноафрикански, североафрикански, източноевропейски, турски, пакистански и вьетнамски криминални групи, като китайските

и колумбийските групи в много случаи също могат да се считат за втора генерация членове, пребиваващи в страните – членки на ЕС.

Местните криминални групи (например във Великобритания и Ирландия) традиционно доставяха стоки от Северозападната и Югозападната зона. Те установяваха контакти с групите в страните снабдителки с оглед получаването на пряк достъп до източниците на стоки и по такъв начин намаляваха ролята на посредниците, респ. оптимизираха печалбите в относително конкурентните и ефикасни криминални пазари в Северозападна Европа. Така например ирландските криминални групи скъсаха връзките си с установените търговци на едро в Нидерландия и Испания и установиха бизнес контакти в страните източници с цел снабдяване с дрога директно от групите снабдители в Колумбия.

Турските престъпни групи, по всичко изглежда, продължават да контролират трафика на хероин за ЕС. Заподозрени лица от турски произход или намиращи се в контакт с турски трафикиращи групи доминират търговията на едро на хероина в Нидерландия. Мароканските криминални групи пренасят дериватите на канабиса от Мароко през Испания към Северозападната криминална зона за преразпределяне в ЕС. Същите канали са популярни и при вноса на кокаин в ЕС. Домашната култивация на канабис изглежда се увеличава и може да оказва влияние на пазара на продуктите от него. Тя е свързана също с улесняването на нелегалната имиграция или трафика на хора: незаконните китайски или вьетнамски имигранти или българските жертви на трафик се опитват да изплатят стойността на транспорта си и издръжката на запад чрез работа на плантациите на канабис.

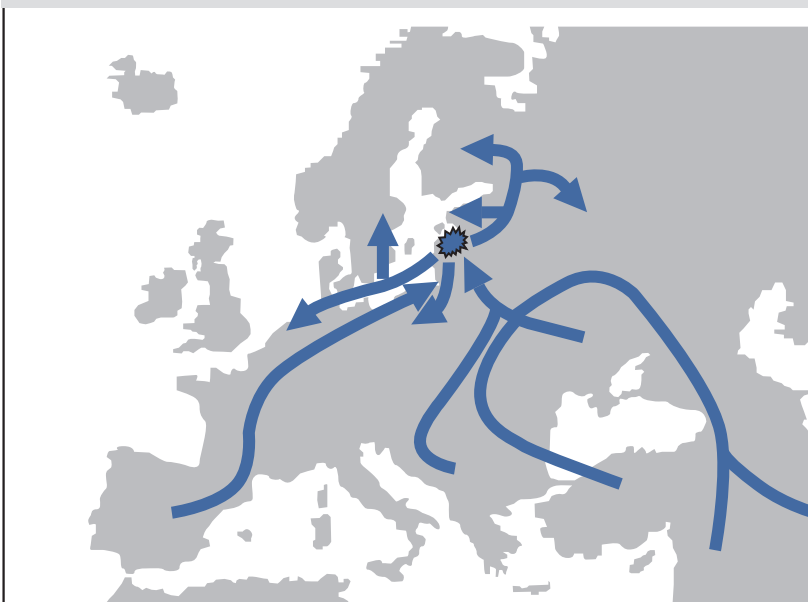
Въпреки някои опити за снабдяване с дрога пряко от страната производител ролята на Северозападната криминална зона като център за разпределяне на хероин, кокаин, синтетична дрога и продукти на канабиса се запазва. Тя се влияе и се охранява в частност от Югозападната криминална зона (включваща и Мароко), която контролира доставянето на кокаин и на продукти на канабиса, както и от притока на хероин, достигащ до Нидерландия през Турция и Балканите. Влиянието на Северозападната криминална зона обхваща Великобритания, Ирландия, Франция, Германия, балтийските и скандинавските страни. Синтетичната дрога, произвеждана в Нидерландия и Белгия, на свой ред се трафикира към Северна Америка, Израел и Австралия, както и към пазарите в Близкия изток и Азия, понякога в замяна срещу хероин. Прекурсорите, използвани за производството на синтетична дрога в Северозападната криминална зона, се доставят от Китай и от Руската федерация.

В Северозападната криминална зона Великобритания в частност играе ролята на голям притегателен център за легалните и нелегалните форми на имиграция. Някои населени места в Югоизточна Азия, Балканите и Турция и в страните от бившия Съветски съюз и Северна Африка играят ролята на страни, в които се съсредоточават имигрантите, пристигнали по различни пътища, и в които се сключват сделки за осъществяването на трафика. Оттам те се насочват по въздух, море и суша към Гърция, Белгия, Италия и Франция, а в много случаи – особено чрез пристанищата на Ламанша към Великобритания.

Северозападната криминална зона по всяка вероятност е повлияна от снабдителни зони, които може би са разположени в Близкия изток и по-точно около Дубай. Освен че е важен транзитен и складов център за нелегални стоки (например фалшиви цигари и други пиратски стоки, идващи от Далечния изток), ролята на Дубай в международната търговия с опиати изглежда централна. Освен това Дубай е ключов финансов и бизнес център, но и логистична зона, в която криминални групи осъществяват контакти и сделки, изпират печалбите от престъпни дейности и контролират пратките към зоните за разпределяне или към крайните пазари.

Наличната информация свидетелства за засилената роля на Пакистан в международната търговия с опиати. Тъй като голяма част от хероина за ирландските и британските пазари вече идва пряко от тази страна, това може да засили ролята на Пакистан като снабдител не само за Британските острови, но и евентуално за целия европейски пазар.

ФИГУРА 47. СЕВЕРОИЗТОЧНА КРИМИНАЛНА ЗОНА

Източник: ОСТА 2009.

Съществуването на **Североизточна криминална зона**, разположена в и около балтийските страни, се потвърждава от данните, залегнали в основата на изводите в ОСТА 2009. Северозападната зона играе ролята на разпределителен център в ЕС и оказва въздействие върху продуктите на канабиса, трафикирани от Мароко и минаващи транзит през Испания, както и върху търговията със синтетична дрога и хероин. Ролята на международните операции на латвийските и на други балтийски групи в тази зона означава, че стоките с далечен произход идват до региона и могат да се преразпределят за местните пазари, макар че тяхната крайна дестинация е другаде – в Западна Европа или Руската федерация.

Литовските ОПГ играят централна роля в Северозападната криминална зона, макар че тяхното основно влияние обхваща и пазарите, и криминалните зони отвъд нея. Те действат като дилъри и брокери за различни видове стоки в ЕС и отвъд него: доставят и трафикират продукти на канабиса, кокаин, синтетична дрога и нейните прекурсори, хероин, пиратски стоки и подправени евробанкноти, крадени коли и друго крадено имущество, цигари, оръжие, нелегални имигранти и жени за сексуална експлоатация, като доставят всички тези стоки и хора на съответните пазари. Литовските групи пренасочват и трафикират стоките от изток на запад (жени за сексуална експлоатация, неле-

гални имигранти, цигари, пиратски стоки, прекурсори на синтетична дрога и хероин), но също и в обратна посока (кокаин и продукти на канабиса). Освен това те трафикират синтетична дрога от Северозападната зона към северните пазари, където също доминират амфетаминът и метамфетаминът, идващ от Литва. Освен това те въвеждат метамфетамин, произвеждан в Литва, на ирландския пазар.

Литовските групи сътрудничат или сключват сделки с руските, белоруските и с някои естонски, латвийски или полски ОПГ. Последните играят ролята на „групи мостове“, които доставят стоки от или чрез литовските ОПГ и в замяна на това сътрудничат с местните криминални групи, включително и с онези, които разполагат с членове на незаконни мотоциклетни банди за извършване на крайната дистрибуция на съответните черни пазари.

Освен това групи от Виетнам, Балканите и Западна Африка са активни като крайни дистрибутори на дрога в северните пазари, където действат в сътрудничество с други групи или независимо от тях. Местните разпространителски мрежи се различават в съответните северни страни: Финландия е повлияна предимно от сътрудничеството между руските и естонските групи и от ОПГ с членове на мотоциклетни банди. Влиянието на групите с балкански произход е по-силно в Дания, Норвегия и Швеция, но не само там. Включването на виетнамски групи в местното производство и дистрибуция на канабис, който е криминален феномен, познат в Централна Европа, най-често се наблюдава в Норвегия и Дания.

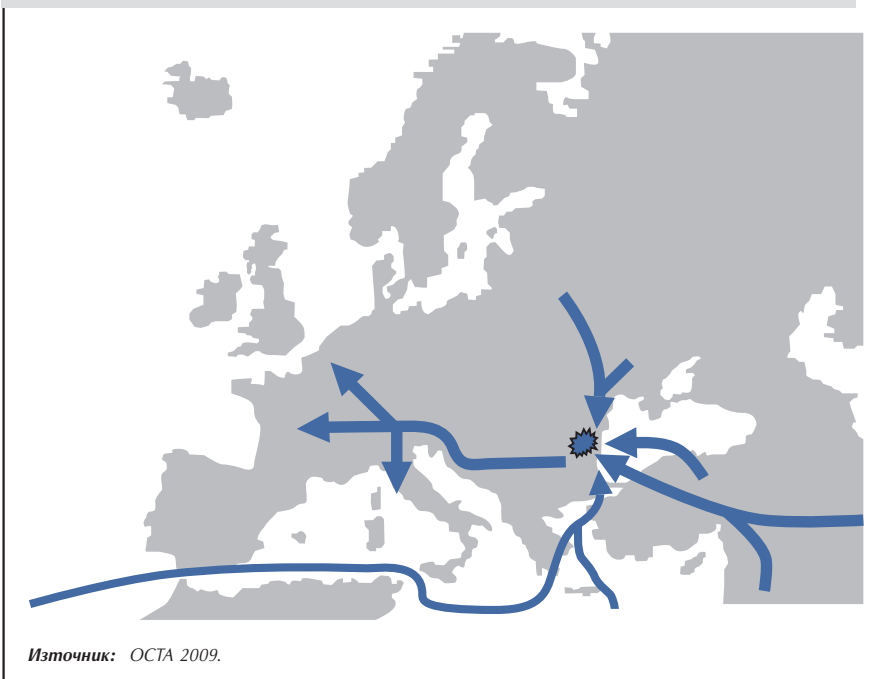
Санкт Петербург е важен логистичен център в рамките на Североизточната криминална зона. Там са съсредоточени различни стоки, които впоследствие се разпределят за руските, северните, балтийските и западноевропейските пазари. Кокаинът пристига пряко от Южна Америка или чрез Южна Африка, а понякога през балтийските страни към Санкт Петербург, откъдето пък се разпространява към пазарите на североизтока. Контрабандирани цигари от Калининград достигат до Санкт Петербург, до балтийските страни и по-нататък до крайните пазари в ЕС. Нелегалните имигранти от Далечния и Близкия изток, както и от бившите съветски републики, Колумбия и Пакистан се концентрират в тази крайна транзитна зона с оглед вкарването им в ЕС. Пиратските стоки се транспортират от Санкт Петербург към Литва, а понякога до Латвия, Полша и Германия. По всичко изглежда, че Калининград има сходна, макар и много по-ограничена роля, особено що се отнася до контрабандата на цигари и трафика на хероин към ЕС.

Границите между Руската федерация/бившите съветски републики и ЕС са важен фактор, създаващ определена динамика, която е важна за функционирането на Североизточната криминална зона. Руските ОПГ са заинтересовани от използването на банки, базирани в северните и балтийските страни с оглед изпирането на криминалните пари, спечелени от престъпна дейност в Руската федерация/бившите съветски републики, както и с оглед по-прикритото инфилтриране във финансовите системи в ЕС. Големите обеми търговски дейности,

осъществявани през границите на региона, създават възможности за експлоатиране както от страна на „белите якички“, така и на организираната престъпност (контрабандни дейности, изпиране на пари, измами с ДДС, двойно фактуриране и т.н.).

Възможните промени в данъчната политика могат да окажат влияние върху динамиката в рамките на Североизточната криминална зона. В частност поради същественото намаляване на алкохолните акцизи във Финландия пазарът на контрабандирания алкохол в момента се е преориентирал към Швеция и Норвегия. Въпреки това някои страни в региона планират или вече въвеждат увеличаване на съответните акцизи. Това може да доведе до реактивиране на важен черен пазар и до разширяване на възможностите на криминалните групи, които и сега участват в контрабандата на цигари и/или алкохол, каквито са някои полски, балтийски и руски ОПГ.

ФИГУРА 48. ЮГОИЗТОЧНА КРИМИНАЛНА ЗОНА

Югоизточната криминална зона в географско отношение е разположена в пространството между Азия и Европа и зависи от ролята си като важен канал към ЕС. В логистично отношение важноста на Черно море и свързаните с него водни пътища дефинира зоната и създава възможности както за легална търговия, така и за организираната престъпност.

Важността на пристанище Констанца се засилва в контекста на увеличаващия се трафик на кокаин. Изглежда, че кокаинът влиза в ЕС през Турция и/или Балканите, което се дължи на увеличеното участие на турските и етническите албански групи в разпространяването на кокаина, но също може да

бъде резултат на вече добре утвърдилата се роля на Западна Африка като транзитен пункт. Това ще доведе до отделяне на по-голямо внимание от страна на правозащитните органи към релевантните пътища към ЕС от Западна Африка, поради което ще нарасне важноста на алтернативните пътища и входните пунктове в ЕС.

Румъния може да се счита като важна врата за улесняване на нелегалната имиграция в ЕС, докато ролята на България в някои криминални пазари от типа на синтетичната дрога, фалшивите евро-банкноти и измамите с кредитни/дебитни карти също е от основно значение. Нелегалните имигранти, пристигащи от изток (бившите съветски републики, Индийския полуостров, Ирак, Иран, Афганистан и Китай), по различни пътища се вкарват в ЕС през Румъния, като

често процесът се улеснява от румънските ОПГ. Ролята на Румъния като входен пункт в ЕС нарасна след влизането ѝ в ЕС. Компаниите за международен транспорт, базирани в Румъния, също улесняват тази много доходна дейност, установявайки контакти с фалшификаторите на документи и онези, които набират имигранти в страни като Молдова, Украйна или някои азиатски страни (Пакистан, Индия и Бангладеш).

Югоизтокът е много активна криминална зона както в производството на различни стоки, така и натоварена зона за транзит, складиране и препакетиране на стоки. Съществуват най-малко три снабдителни района и съответно основни пътища, които пряко влияят върху Югоизточната криминална зона:

- Северният: Украйна и Молдова

Това е началната или транзитна зона за набирането и трафика на нелегални имигранти/жертви на трафик, както и за трафик на цигари. Украйна е също така транзитна зона за трафика на хероин по Северния път за Европейския съюз. Според някои източници Северният път като цяло увеличава ролята си в процеса на трафика на хероин в ЕС.

- Централният (Балканите): Албания, Косово/Сърбия, Черна гора и Бившата югославска република Македония

Това е зона на произход или на транзит за продуктите на канабиса, нелегалните имигранти/жертви на трафика, трафика на хероина, кокаина, цигарите, синтетичната дрога и прекурсорите, фалшивите евробанкноти и оръжие за ЕС.

- Южният: Турция

Трафик на хероин и транзитна зона за нелегалните имигранти, влизащи в ЕС. Хероинът често се разменя срещу синтетична дрога, прекурсори и кокаин, които на свой ред се трафикират към близоизточните пазари.

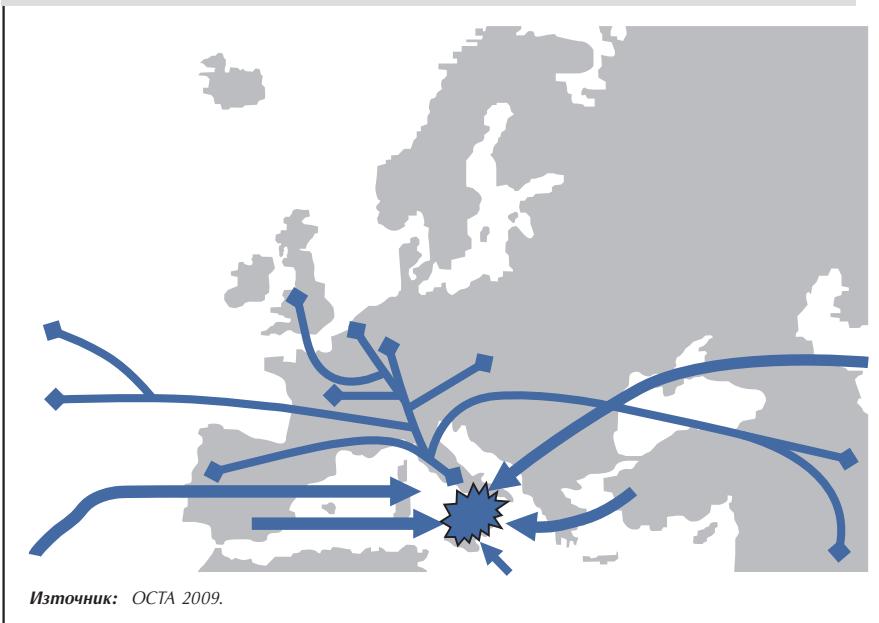
Трафикът на хероин е основният криминален пазар, който формира Югоизточната криминална зона. Той се трафикира от или през Турция от турски групи, често в сътрудничество с български ОПГ по балканския път в ЕС. Впоследствие хероинът се насочва към Северозападната криминална зона за вторична дистрибуция, която се контролира предимно от Холандия. Регионалното разпространение в Югоизточна Европа по всичко изглежда все още е в ръцете на етническите албански групи, като Албания служи за център на дейностите по комплектуването на пратките и транспортирането им за разпространяването на хероина в ЕС.

Появата и укрепването на пазарите за дрога в Близкия и Средния изток, особено във връзка с трафика на кокаин, синтетична дрога и прекурсори за хероина влияят силно върху динамиката на тази криминална зона. В това отношение турските ОПГ играят стратегическа

роля в обмена на хероин срещу кокаин, продукти на канабиса, някои прекурсори и синтетична дрога, който се извършва в рамките на различни пазари. Тази роля ще се засилва. Същото се отнася за българските и сръбските ОПГ, които имат ключова роля в трафика на синтетична дрога, произвеждана в тези страни и предназначена за Изтока. Югоизточната криминална зона може да разшири влиянието си към Близкия изток и към някои части на Азия (например Сирия, Ливан, Саудитска Арабия, Иран, Грузия и Армения), като частично се ползва турската връзка.

Югоизточната криминална зона е ключов входен пункт към ЕС в контрабандата както на истински, така и на фалшиви контрабандни цигари. Те се произвеждат в Украйна и Молдова, Балканите (Сърбия, Босна и Херцеговина, БЮРМ и Черна гора) и в Далечния изток. Освен това легално произведени цигари в региона се пренасочват към черните пазари.

ФИГУРА 49. ЮЖНА КРИМИНАЛНА ЗОНА

Южната криминална зона е възникнала благодарение на географското разположение на Италия като един от пътищата към ЕС и благодарение централната роля на италианските ОПГ, които поддържат контакти в много страни в редица региони в света. Всички италиански ОПГ отново са активни в трафика на дрога, докато в някои отделни случаи се конкурират, но като цяло си сътрудничат с етническите албански групи, както и с турските, колумбийските и африканските групи. Важна характеристика, допринасяща за централната роля на италианските ОПГ, е способността им да установяват контакти с източниците на

дрога или на други нелегални стоки с оглед доставянето им пряко в Италия. Изглежда все още това е едно умение и готовност, което не може да бъде достигнато от повечето групи, които имат желание да участват в различните пазари на дрога и следователно остават зависими от групите, които могат да си ги набавят сами.

Влиянието на Южната зона се усеща най-много в криминалните пазари на трафикиран кокаин, продукти на канабиса, нелегалната имиграция, контрабандата на пиратски стоки, както и трафика на истински или фалшиви цигари и печатането и дистрибуцията на фалшиви евробанкноти.

Връзката с Югозападната криминална зона изглежда е валидна за италианските ОПГ, ангажирани с търговията с кокаин. Докато по-го-

лямата част от кокаина достига до Италия по море и по въздуха пряко от производителите, част от него се доставя през Португалия, до известна степен и през Франция и особено през Германия, където италианските ОПГ имат солидно присъствие. Основната италианска ОПГ, участваща в търговията с кокаин чрез преки контакти с колумбийския кокаинов картел, е Ндрангетата. Тя има ключова логистична база в Испания. Освен това френските ОПГ са установили контакти с италианските за внос на кокаин в Европа, като италианските членове на тези групи са активни в организацията на трафика през Португалия. Продуктите на канабиса се насочват от Северна Африка през Испания и/или Франция към Италия. Благодарение на дейността на правозащитните органи, която е съсредоточена върху основния път на трафикантите, съществуват индикации, че дериватите на канабиса пристигат директно в Италия от Мароко.

Югоизточната криминална зона също оказва силно влияние върху Южната зона. Връзките между Албания, косовския регион и Италия се запазват силни, особено при трафика на хора, на хероин, производни на канабиса и все повече при търговията с кокаин, докато Румъния е важна врата за имиграцията от бившите съветски републики и Китай към Италия или през Италия към други страни от ЕС. Освен това нигерийски криминални лица, пребиваващи в България, поддържат контакти с нигерийски ОПГ в Италия, като им доставят кокаин за италианския пазар.

Ролята на Южната криминална зона е дори по-централна, що се отнася до контрабандата на цигари, контрабандата и дистрибуцията на пиратски продукти и производството на фалшиви евробанкноти. Що се отнася до евробанкнотите, те се печатат в Италия, като се разпространяват на полуострова или се препращат към други страни в Евроната като Белгия, Испания, Германия и Словения, а също и към страни, които все още са извън нея като Унгария и Мароко. Камората често контролира печатането на фалшиви евробанкноти или във всеки случай разрешава тези дейности, извършвани от други криминални играчи. Що се отнася до дистрибуцията на фалшивите евро, има индикации, че литовските разпределителни мрежи са проявили достатъчна гъвкавост, за да открият нови доставчици на фалшиви банкноти след разгрома на основните нелегални печатници в Литва.

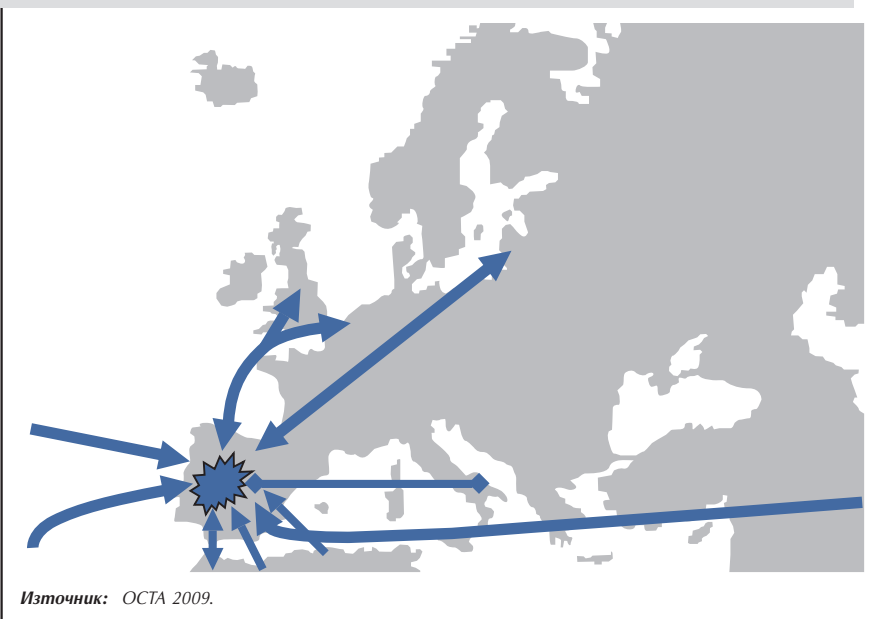
Както Камората, така и апулийските ОПГ са установили интензивни контакти с китайските ОПГ с оглед производството, транспорта и разпространяването на пиратски продукти. Те се произвеждат предимно в Китай и в други страни от Далечния изток. Средиземноморските страни също са зона на производство на подобни стоки. Компоненти от Далечния изток влизат в ЕС през най-слабо контролираните гранични пунктове и често се комплектуват и получават фалшивите си търговски марки именно тук. Това по всяка вероятност се върши, за да се намали рискът от налаганите глоби, в случай че подобни стоки бъдат открити при транспортирането. Това е така, защото на този стадий от транзита те все още са нормални стоки и не нарушават правата за интелектуална собственост. Притокът на китайски стоки постоянно нараства в пристанището на Неапол, което е и зона за

влизането на китайски пиратски стоки. Впоследствие те се разпределят към други страни на ЕС, за да се продават от амбулантни търговци или от различни продавачи и дори от магазини на едро.

Италианските ОПГ си сътрудничат с чуждестранни криминални групи в контрабандата на истински и на фалшиви цигари към ЕС и Италия, като ролята ѝ на врата за контрабандираните цигари в ЕС все повече се затвърждава. В момента около половината от всички цигари, конфискувани в Италия, са фалшиви и съществуват индикации, че китайските пиратски стоки и в частност фалшивите цигари понастоящем се вкарват по доста агресивен начин на пазарите на ЕС.

Транспортът на контрабандираните цигари често е сложен процес, в който се злоупотребява със свободното движение на стоки в ЕС и който постоянно се променя. Във всеки случай Гърция, Китай, Дубай и Полша/Източна Европа играят важна роля за снабдяването с цигари както за италианския пазар, така и чрез Италия към другите страни – членки на ЕС. Това не означава, че споменатите страни непременно произвеждат тези цигари, а че по-скоро се използват като транзитни страни в контрабандата, насочена към Северна Европа. Митническите процедури на Общността могат да бъдат жертва на злоупотреби с криминална цел: цигарите могат да се внасят в ЕС и да се доставят чрез транзитен режим в Общността (като ДДС се плаща само в страната дестинация), след това транзитната процедура може да се променя в експортна, като по такъв начин прикриващата стока (често нискостойностни пиратски продукти) се изнася ефективно, но самите фалшиви цигари остават в ЕС. Впоследствие цигарите могат да бъдат експортирани легално, а след това контрабандирани обратно в ЕС и пренасочени към съответните черни пазари.

ФИГУРА 50. ЮГОЗАПАДНА КРИМИНАЛНА ЗОНА

Югозападната криминална зона традиционно обхваща Иберийския полуостров и играе ролята на югозападен вход към ЕС. Западна и Северозападна Африка и други части от този континент се утвърждават като страни доставчици както за Югозападната криминална зона, така и все повече пряко за важните пазари и дистрибуционните центрове в Нидерландия, Франция и другаде. Въздействието на тази зона се усеща особено силно в криминалните пазари на кокаина, продуктите на канабиса, трафика на хора и нелегалната имиграция. Съответно Испания остава важна изходна зона в дистрибуцията на нелегални

стоки за някои части на ЕС в рамките на тези криминални пазари.

Западна Африка има стратегически важна позиция в логистичната верига между Южна Америка, източниците на кокаин и ЕС, който е един от големите крайни пазари. Това на свой ред утвърждава ролята ѝ чрез засилване притока на легални стоки между Западна Африка и ЕС, създаването на важни групи, трафикиращи дрога в Западна Африка, както и при осъществяването на транзакции между колумбийските ОПГ, които са основните доставчици на кокаин, и западноафриканските ОПГ, които също се включват при крайната дистрибуция на тази стока в ЕС. Освен това Западна Африка има своя роля като транзитна зона за трафика на хероин към ЕС.

Съществуват все повече индикации, че колумбийските картели използват Западна и Централна Африка не само като междинен пункт в транспорта на кокаин, но и за неговото обработване и търговия. Все повече някои прекурсори на синтетичните наркотици (ефедрин, псевдоефедрин), чийто източник е Азия, се пренасочват през Централноафриканските страни към Мексико, където местните синдикати на дрогата произвеждат метамфетамин специално за пазарите на САЩ. Масовата корупция и неспособността на местните правозащитни органи да се справят с търговията с наркотици, да не говорим за това да идентифицират и пресекат търговията с прекурсори, необходими за производството на кокаин и синтетична дрога, когато тези прекурсори преминават през региона или са с крайна дестинация в него, подсказват, че злоупотребата със Западна и Централна Африка от страна на международния трафик на наркотици ще се увеличава, разширява (чрез включване на нови държави) и ще се задълбочава (като те ще се използват не само като складове и транзит, но и за дообработка, търговия и/или производство на дрога). Намалването на производството на кока в Колумбия и Южна Америка също потвърждава тази хипотеза.

Възможната криминална инфилтрация в китайските общности може още повече да улесни връзките между Африка и търговците на метамфетамин: Китай е основният източник за прекурсори на синтетичните наркотици в Европа, но има и индикации, че уличени лица, принадлежащи към китайските етнически малцинства, участват в производството на екстази и амфетамин в Нидерландия, както и в широкомащабното производство на синтетична дрога в Китай. Може да се допусне, че китайските криминални групи биха разширили използването на Африка в криминалния пазар на синтетична дрога, както и във връзка с търговията с пиратски стоки.

Традиционният път за внос в ЕС на продукти на канабиса от Мароко – държава, съставляваща част от Северозападната зона, снабдяваща Европа и в частност Испания, която е първичният център за разпространението на тази дрога, в момента алтернативно или заедно с канабиса се използва и за трафик на кокаин от Западна Африка за ЕС.

Освен това Южната и Югозападната криминална зона са повлияни от реактивирането на контрабандния път през Либия и Алжир към Испания, Малта и Италия. Либия и особено Триполи играят ролята на доставчици за вече споменатите криминални зони в ЕС. Криминалните организации, разположени в страната, участват в улесняването на контрабандата на

нелегална имиграция и трафика на хора през Средиземно море, а напоследък използването на този път бе диверсифицирано, като започна да се използва и за контрабандата на кокаин и на хероин за ЕС.

3.1. ОБМЕНЪТ МЕЖДУ КРИМИНАЛНИТЕ ЗОНИ

Факторите, които влияят върху развитието на криминалните зони в ЕС, са преди всичко променящите се условия на предлагането и търсенето в ЕС, както и в съседните региони. Североизточната криминална зона например се обслужва от доставчици от Руската федерация, Беларус и Украйна, откъдето или чрез които преминават почти всичките нелегални стоки. Най-конкурентните ОПГ от типа на литовските държат пръст върху пулса на криминалните пазари и бързо се адаптират към новите продукти, които се търсят, а от друга страна, се отказват от криминалните пазари, които са в застои.

Добър пример е пазарът на кокаин, който се свива в САЩ, но се разширява в ЕС и Руската федерация/бившите съветски републики. Това може да означава, че обработката на кокаина в бъдеще ще се доближава до тези пазари, откъдето може да се заключи, че ще се засилва важността на Африка не само като транзитна зона, но все повече и като център на търговия и на производство на този вид дрога.

Ролята, която играят литовските ОПГ в Североизточната криминална зона, в известно отношение е подобна на ролята на турските ОПГ на юг и особено в Югоизточната криминална зона. Ролята на Турция като основен снабдител на ЕС още повече засилва значението на тези групи. Допълнителен фактор е пазарът на синтетични наркотици в Близкия и Средния изток, където турските ОПГ играят ролята на важен доставчик. Синтетичните наркотици могат да се произвеждат в региона или поради неговата близост да бъдат улеснявани от български експерти или наркотиците могат да се трафикират от Западна Европа и да се заменят срещу хероин във взаимодействие с турските групи. Те използват Румъния и България като входни пунктове на хероина за ЕС и си сътрудничат с етническите албанци и сръбските групи, които често се заемат със задачите по крайната дистрибуция в зона, обхващаща Албания, косовския регион и по-нататък Австрия и Западна Европа.

Условията за сътрудничество между колумбийските, западноафриканските и турските ОПГ в бъдеще ще утвърждават стратегическата позиция на последните като връзка между различните пазари на дрогата и като релевантни криминални фактори.

Някои италиански групи често се придържат към тактиката да бъдат невидими, но всъщност оказват самостоятелно влияние или в сътрудничество с други ОПГ върху редица криминални пазари в Южната криминална зона, в ЕС и отвъд него. Преките им контакти с колумбийските криминални синдикати, както и с испанските, френските и португалските ОПГ им гарантират мощна роля в търговията с кока-

ин. Ролята на италианските ОПГ на този пазар им позволява да се снабдяват пряко и да използват и да си сътрудничат с други групи в процеса на по-нататъшното му разпространение в ЕС.

Западноафриканските и нигерийските ОПГ в частност разширяват дейностите си в ЕС. Те се утвърдиха като логистична верига по отношение на трафикирания кокаин от Южна Америка към ЕС. Освен това получиха важна роля на дистрибутор по отношение на кокаина и продуктите на канабиса във всички региони на ЕС (например във Финландия, Ирландия, Португалия, Люксембург, България и Германия). В много случаи те са изцяло отговорни за трафика на нигерийските жертви на сексуална експлоатация.

Мароканските ОПГ поддържат позицията си благодарение на своята адаптивност, като комбинират трафика на продукти на канабиса и на кокаина. Съществуващите пътища за контрабандата на продуктите на канабиса от Северна Африка предимно през Испания за ЕС се използват и за трафик на кокаин. Мароканските ОПГ участват и в трафика на хора за сексуална експлоатация, особено в Северозападната криминална зона и играят важна роля в улесняване разпространяването на хероина от вторичния разпределителен център в Нидерландия към пазарите на ЕС.

Ключовата роля на холандските ОПГ, между другото, се дължи на връзките им както с турските, така и с мароканските ОПГ (те имат същия етнически произход или други контакти). Именно контактите гарантират достъпа до източника на някои наркотици (хероин, канабис и кокаин) и на свой ред укрепват ролята на Нидерландия като вторичен дистрибуционен център. Холандски, марокански и турски групи участват в производството и по-нататъшното разпространение на синтетична дрога от Нидерландия.

През последните години китайските фалшиви цигари влизат на пазарите на ЕС по различен начин. Северозападната и Южната криминална зона играят централна роля в тази тенденция: в Нидерландия над 90 % от конфискуваните цигари са фалшиви, а от тях повечето са с китайски произход, а в Италия около половината от конфискуваните цигари са фалшиви. Що се отнася до крайните пазари, те едва сега усещат ефекта от това: в северните страни черният пазар на цигари традиционно се състои от истински продукти, но напоследък фалшивите китайски цигари също са инфилтрирани на тези пазари.

Докато динамиката на криминалните пазари може да се променя сравнително бързо, може да се допусне, че пазарът на някои синтетични наркотици в Близкия и Средния изток, както и в някои части на Африка процъфтява. Това ще повлияе върху функционирането на съответните криминални зони в ЕС: те не само насочват забранени стоки към ЕС, но ги изпращат в обратната посока. ОПГ в страни, които произвеждат синтетични наркотици (например Турция, България и Сърбия), както и групи, участващи в трафика на дрога, произведена другаде (например в Нидерландия, Белгия, Полша и Литва), ще увеличават своята роля. Този нов факт ще засилва въздействието на групи

като турските ОПГ, които могат да си доставят някои наркотици и стоки и в случай на необходимост да ги разменят срещу други.

Друг въпрос, който влияе върху отношенията между зоните, е засиленото местно производство на скунк – мощна форма на канабиса – в редица страни – членки на ЕС, и отвъд ЕС. Фабрики за канабис и съответни канабисови ферми използват виетнамски или китайски „градинари“, често нелегални имигранти или жертви на трафика, изплащащи чрез труд дълговете си на трафикантите.

Виетнамските и китайските криминални групи участват в култивирането на канабис, но според индикации от земеделци от Източна Европа, които са експлоатирани във фабриките за канабис, има вероятност криминални групи от тези страни също да бъдат активни в култивационния бизнес. Местното култивиране на канабис премества производството на тази дрога много по-близо до крайните пазари и по такъв начин се забикаля най-рисквата част от трафика на дрога – пресичането на националните граници. Това производство може да оказва влияние и върху цената на продуктите на канабиса и да промени консуматорските навици от произвеждания предимно в Мароко хашиш към по-достъпния скунк.

Организираната престъпност е в състояние ефективно да използва обществените промени. В резултат на демографските и други социални тенденции застаряващите европейски общества ще изпитват все по-остра нужда от нова работна сила в различни области – за полагане на тежък физически труд, което не е атрактивно за голяма част от европейското население. Това може да повлияе върху трафика на хора: докато трафикът на жени за сексуална експлоатация запазва досегашното равнище, налице са тревожни индикации по отношение на трафика на хора за принудителен труд – от сферата на строителството и асфалтирането на пътища до просията и труда в нелегални сектори като производството на наркотици. Това позволява на ОПГ да снабдяват някои изоставащи криминални сектори чрез създаване на нови ниши за задоволяване на променящите се изисквания на модерните общества на ЕС.

Едно от бъдещите предизвикателства при оценката на риска от организирана престъпност е изследването на снабдителите. Зоните, в които активните експедитори на различни стоки или просто транзитните зони, използвани пасивно и с които се злоупотребява в контекста на притока на нелегални стоки за ЕС, играят ключова роля за общите характеристики и динамиката на криминалните зони в ЕС. Без съобразяване с влиянието на тези снабдители европейските криминални зони не биха съществували в сегашния си вид – нито моментното им местоположение, нито начинът им на функциониране в момента. Докато ролята на Централна Америка/Карибския басейн и на Африка на транзитна зона изглежда до известна степен намалява, важноста на Западна и Северозападна Африка, както и на целия континент се очаква все повече да нараства. Турция, Балканите, северните и централните части на Африка, някои части на Руската федерация (особено пристанището на Санкт Петербург и Калининград), Украйна, Беларус, Дубай и евентуално Молдова ще оказват своето въздействие върху ЕС, без което картината на криминалните зони в ЕС няма да е пълна.

4. ОПГ: ТИПОЛОГИЯ И ОБЩА ОЦЕНКА

4.1. ТИПОЛОГИЯ НА ОПГ

В настоящия доклад типологията на ОПГ се основава на географското местоположение на техния стратегически център на интереси и в съответствие с техните намерения и интереси:

- използването на системно насилие или на заплахи срещу местните общества с оглед гарантиране на постоянно подчинение или с оглед избягване на нежелани намеси в дейността (стратегия VI-SO);
- оказване на влияние върху правозащитните и съдебните процеси посредством корупционни фактори (наречена стратегия IN-LE) или насилие/заплаха (стратегия VI-LE);
- оказване въздействие върху обществата и икономиките (стратегия IN-SO).

Когато определена ОПГ не се придържа към едно от изброените поведения и се съсредоточава единствено върху тактиката на оцеляването (избягване среща с правозащитните органи), се счита, че има профил EL-LE.

Оценката на риска ще се основава не само върху възприетите от ОПГ стратегии (съответно EL-LE, VI-SO, IN-LE, VI-LE или IN-SO), но и върху контекста, в който тези стратегии се осъществяват (например що се отнася до възможностите, използвани от тях), с цел идентифицирането на ситуации, които оказват въздействие върху целия ЕС или върху важни части от него (концепцията за криминалните зони). Следователно възможно е в рамките на някои криминални зони ОПГ, придържащи се към стратегия EL-LE, да играят ключова роля, докато в други зони на ЕС такива да бъдат ОПГ с поведение съответно VI-SO, IN-LE, VI-LE, IN-VI-LE, IN-SO или IN-VI-SO.

4.2. СТРАТЕГИЯ VI-SO: НАСИЛИЕ – ТЕРИТОРИЯ – БРАНД

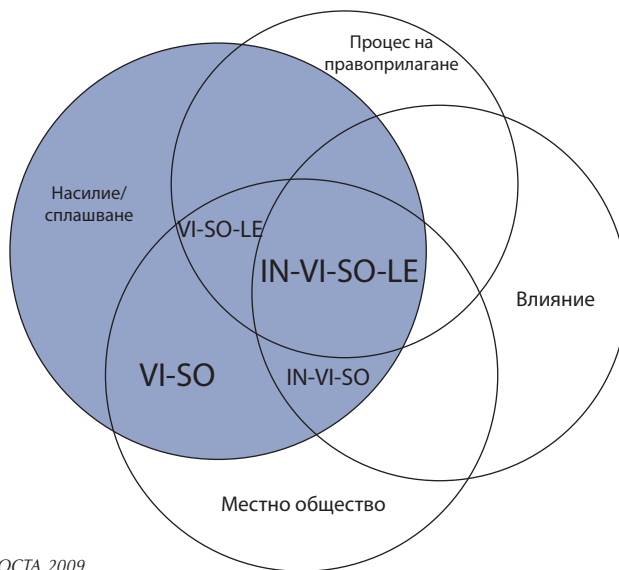
ОПГ се борят за по-големи доходи, за налагане на своето влияние или и за двете. В този контекст силата означава възможност да се оказва влияние върху поведението на други личности и обществени групи независимо от това, дали са потенциални или реални съперници, или хора, които не принадлежат към криминалната среда. Силата е от жизнено значение за продължителността на тяхното съществуване.

Системното насилие с оглед гарантирането на постоянно подчинение и избягването на намеса от страна на други може да бъде ключов фактор в това уравнение. То може да предизвика вниманието на

правозащитните органи, но някои ОПГ са подготвени да се справят с това предизвикателство.

Някои ОПГ са дори в състояние да превърнат своята различимост в положителен фактор за собственото си оцеляване, тъй като утвърждаването им като видими фактори може да улесни заплахите, които отправят към местното население. Тези заплахи увеличават броя на потенциалните жертви и създават очевидни пречки за правозащитните органи и за съдебните процеси.

ФИГУРА 51. Типология на ОПГ

Източник: ОСТА 2009.

В качеството на страничен ефект голямата експонираност поражда противодействие от страна на правозащитните органи. Рискът от прекалено експониране се ограничава с помощта на етикета, зад който се скрива съответното ОПГ. Благодарение на своето нашумяло име осезателното присъствие и заплахата се свързват с едно абстрактно образувание – ОПГ като цяло, – а не с отделни криминални лица. За този род ОПГ фирмата се превръща едновременно в инструмент за извършване на съответните криминални дейности и в ефикасна защита срещу преследване от властите.

Контролът върху определена територия е важен за идентичността и оцеляването на този род ОПГ. Подобна ситуация може да породи сблъсъци с други ОПГ за поддържане на разширяващия се териториален контрол.

В някои случаи подобно развитие може да породи друг отрицателен ефект: в известен смисъл местното население може да почувства, че това криминално присъствие има определени предимства, тъй като то замества редица други криминални феномени в контролираната от ОПГ територия.

Запахата от подобен феномен е още по-осезаема, тъй като той може да се използва за пренасочване в погрешна посока на хора, които се чувстват изолирани от основното общество.

В рамките на този контекст още по-лоша алтернатива представляват случаите, когато концепции от типа на етническа принадлежност или произход могат да се използват повратно от опасни криминални лица в процеса на изграждане на споменатите идентичности и етикети на съответните ОПГ, особено през първоначалните фази на подобен процес. Когато тези ОПГ се сформират предимно на базата на опре-

делена етническа принадлежност или произход, те също така могат да бъдат улеснени в установяването на контакти за някои дейности от типа на трафик на дрога. Може да се отбележи, че този феномен е стриктно обвързан с по-общия, който ще бъде дискутиран по-късно – за ОПГ, които се опитват да се наложат като необходим контакт за специфични и по-уязвими общности.

Дори в случай че общата картина не е достатъчно ясна, ОПГ, които възприемат тази стратегия (VI-SO), изглежда имат тенденция да я съчетават с друга стратегия (например VI-LE и IN-SO).

Що се отнася до бъдещото развитие, тези ОПГ имат голям потенциал за ръст. Ролята, която играят криминалните зони в ЕС, улеснява това. Зоните увеличават степента на контрола върху крайните пазари. Затова ОПГ вече не е необходимо да се заемат с трудното изграждане на сложни снабдителски мрежи за доставки от други континенти, тъй като незаконните стоки вече са концентрирани в тези зони. Това е един пример как криминалните зони могат да формират средата на организираната престъпност не само от гледна точка на съответните криминални дейности, но и на типовете ОПГ.

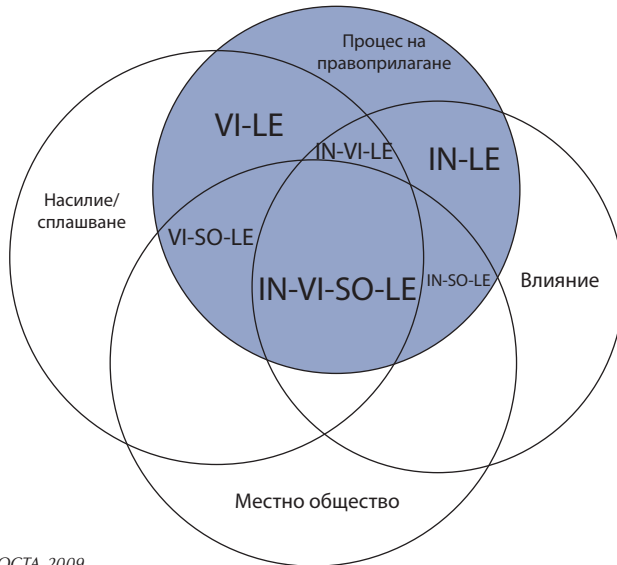
Фигура 52. Групи организирана престъпност с VI-SO стратегия в ЕС

Освен това споменатият потенциал за ръст се дължи на факта, че наложило се име на ОПГ може да бъде дадено като франчайзинг на други криминални групи, като по такъв начин се увеличават мощта на общата мрежа и територията, върху която тя е разположена. Същевременно онези ОПГ, които получават съответния франчайзинг на криминалната организирана матрица, увеличават своя криминален потенциал. Това е ситуация, при която няма губещи и при която може да се координира бъдещото развитие на организираната престъпност в ЕС.

4.3. СТРАТЕГИИТЕ IN-LE И VI-LE: МАНИПУЛИРАНЕТО НА ПРАВОЗАЩИТНИЯ ПРОЦЕС

ФИГУРА 53. СТРАТЕГИИТЕ IN-LE И VI-LE

Източник: ОСТА 2009.

Тези стратегии оказват съществено въздействие върху правозащитния или съдебния процес. Това може да се постигне посредством използването на насилие (VI-LE) или на корупционно въздействие (IN-LE).

Поведението от типа VI-LE се среща там, където насилието се използва срещу свидетели или жертви, които не принадлежат към криминалната среда, след като правозащитните агенции са сигнализирани за престъпления. Подобно поведение показва по-висока степен на увереност в случаите, в които ОПГ се опита да предотврати сигнализирането на правозащитните органи от

страна на жертвите или свидетелите. ОПГ, които възприемат илюстрираната по-горе стратегия VI-SO, са по-скоро изключения от това. Нежеланието на свидетелите или на жертвите да сигнализират за съответното престъпление се дължи не само на насилствените действия или заплахи (каквото е случаят при стратегията VI-LE), но и на общата репутация за привързаност към насилие, с която се ползват ОПГ сред местното население.

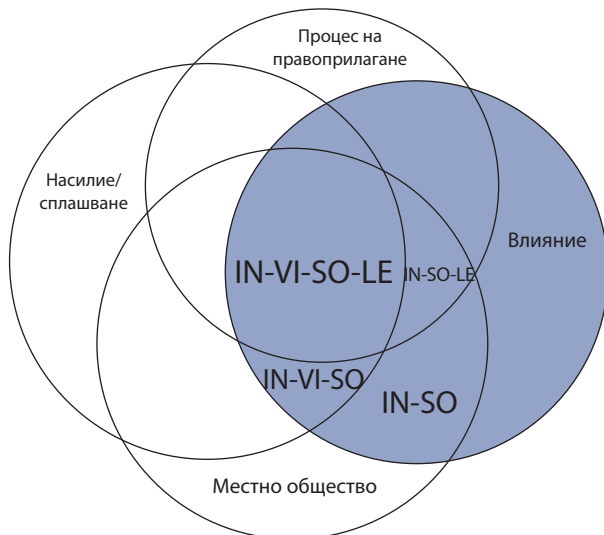
Освен това стратегията VI-LE също така представлява агресивно поведение срещу служителите на правозащитната и съдебната система. Съществуват индикации, че подобно поведение обикновено се съчетава със стратегията VI-SO или със споменатите действия срещу свидетели или съдебни заседатели.

Поведението IN-LE се състои в съсредоточаване върху използването на корупционно въздействие върху средния слой на правозащитните организации с оглед избягване на неговото внимание, както и на всякакви корупционни въздействия на по-ниско или средно равнище с оглед препятстването на правозащитния или съдебния процес. В някои случаи има сведения за съчетаване на поведението IN-LE и VI-LE (стратегии IN-VI-LE).

Има още повече сведения за тенденции към съчетаване на IN-LE и IN-SO поведения.

4.4. СТРАТЕГИЯТА IN-SO: МЕСТНО ВЛИЯНИЕ

ФИГУРА 54. СТРАТЕГИЯТА IN-SO

Източник: ОСТА 2009.

Влиянието е определящ фактор в рамките на профила IN-SO. Тук става въпрос за въздействията, които ОПГ могат да оказват върху живота на много хора, не принадлежащи към криминалната среда.

ОПГ с профил IN-SO генерират широко въздействие върху местното население, като използват корупционни влияния сред висшия ешелон представители на националните или местните обществени институции и чрез инфилтриране на обществените разплащателни механизми или на други обществени процеси на вземане на решения от общ интерес.

В редица случаи са налице сведения, че поведението IN-SO може да се комбинира с IN-LE или със съчетание от IN-LE и VI-LE стратегии. В някои случаи е било констатирано, че използваните от ОПГ локално базирани услуги са имали определено влияние върху общия пазар.

Има и ОПГ, които са в състояние да възприемат както IN-SO, така и VI-SO стратегия. Някои ОПГ в Южната криминална зона са пример за подобна съществена заплаха. В тези случаи портфейлът от локално базирани услуги, контролиран от ОПГ, също оказва ефект върху местните общества и икономики. Съществуват сведения, че в редица страни членки действат ОПГ с профил IN-SO, което ги прави опасни за ЕС като цяло.

Събирането на сведения за използването на корупция и за инфилтрирането на местните общества и икономики в трети държави е по-трудна задача за правозащитните агенции в ЕС. Обикновено наличната информация не позволява ясно да се идентифицират възприетите от ОПГ извън ЕС стратегии. Понякога единствено наблюдаваните индикации, които могат да се интерпретират като свидетелство за използването на корупционно влияние от страна на ОПГ, са проблеми от типа „затруднено международно сътрудничество“, „пропуски в правозащитната дейност“ и „лоша администрация“. В други случаи използването на корупцията в рамките на ЕС се интерпретира като индикация за още по-високи равнища на корупцията извън ЕС. Общо взето липсата на информация и възможната погрешна интерпретация са сериозна пречка за получаването на ясна оценка на този проблем.

Като имаме предвид споменатите пречки при изготвянето на точна оценка на това явление, съществуват хипотези, че организираната престъпност, базирана извън ЕС, е възприела стратегии от типа IN-SO.

4.5. СТРАТЕГИЯТА IN-SO: РОЛЯТА НА ПОСРЕДНИКА

Влиянието, което се предполага при съществуването на структури, следващи стратегията IN-SO, може да се ограничи до специфични общности, които не са интегрирани в околната среда. Тези лица са по-уязвими по отношение на организираната престъпност и това се използва от ОПГ.

Криминалните групи могат да се опитат да играят ролята на посредници за тези неинтегрирани общности, като оказват натиск или ги снабдяват с онова, от което имат най-голяма нужда. Подобни дейности лесно могат да доведат до ситуации на експлоатация или във всички случаи до опасна близост до организираната престъпност.

Има данни за подобна IN-SO стратегия по отношение на имигрантите от Китай. В Италия китайската организирана престъпност се стреми да създаде малки райони в урбанистичните квартали, в които сънародниците им могат да бъдат контролирани както в социално, така и в икономическо отношение. Във Великобритания криминалните групи виктимизират сънародниците си, като също така извличат печалба от предоставянето на криминални услуги от типа на трансфера на приходите на имигрантите към Китай. Във Франция, където съществува голяма китайска общност, китайски криминални групи насочват усилията си към експлоатиране на сънародниците си.

Трансферът на пари към родината е една от сферите, където има опасна близост до криминални дейности. В Италия са констатирани случаи, в които нигерийски ОПГ контролират интернет постове/телефонни центрове, които също се занимават с дейности по трансфер на парични средства. Те представляват както място за срещи на сънародници, така и начин да се наблюдават и контролират приходите, които се изпращат в Нигерия.

В общи линии данните за съществуването на възможен криминален натиск върху вьетнамските или други азиатски общности са по-фрагментарни.

Трудовата експлоатация може да бъде улесняващ фактор в рамките на стратегията IN-SO.

Така например в Гърция пакистански криминални групи оказват влияние сред пакистанската имигрантска общност чрез контрол върху незаконния пазар на труда. Отново в Гърция кюрдски криминални структури осъществяват натиск върху кюрдската имигрантска общност – феномен, който е наблюдаван и в Германия.

Пакистански и марокански криминални групи често се цитират от испанските власти във връзка с трудовата експлоатация на техните сънародници. На свой ред британските власти сигнализират, че криминални лица участват в улесняването и нелегалното наемане на пакистански имигранти в страната. Във Великобритания и Испания няма никакви данни за влияние върху местните имигрантски общности, макар че се очертава тенденция, подобна на тенденцията в Гърция.

Други сведения засягат украински работници в Чешката република или румънски мигранти в Италия или Испания. Що се отнася до румънските мигранти, възможно е развитие на ситуацията в положителна насока, тъй като румънците вече са граждани на ЕС и това би трябвало да ги направи по-малко уязвими.

В общи линии големият брой нелегални или неинтегрирани имигранти в ЕС е благодатна почва за споменатите процеси. В този контекст съществува потенциал за възникване на порочни кръгове, в които липсата на интеграция и експлоатацията от организираната престъпност взаимно се допълват.

Трудно е да се направи разграничение на разгледания феномен от случаите, в които маргинализацията вече позволява сформиращи се или нови ОПГ да възприемат стратегии VI-SO.

Въпреки това липсата на интеграция, разпространяването на VI-SO криминално поведение, както и на ОПГ, ограничаващи се до стратегията IN-SO, изглеждат взаимно свързани и оказват съществено влияние върху бъдещите сценарии на организираната престъпност в ЕС. Засилващата се световна икономическа криза може да ускори тази възможна динамика. Това би могло да стане допълнителна пречка за социалната интеграция, която води до увеличаване броя на алиенираните от околната среда хора.

4.6. ТИПОВЕТЕ ОПГ И КРАЙНИТЕ ПАЗАРИ В СЕВЕРНА ЕВРОПА

Скандинавските страни представляват важна пазарна дестинация, разположена между Северозападната и Североизточната криминална зона.

Лесното доставяне на незаконни стоки може би е една от причините за важната роля, която ОПГ, следващи VI-SO стратегия, играят в тези страни. Възможно е, когато способността да се гарантират трудни доставки вече не е от ключово значение, факторите за успех все повече да бъдат обвързани с осъществяване на териториален контрол. Това може да се постигне чрез стратегията VI-SO, която също би обяснила споменатия застрашителен феномен на появата на нови ОПГ, следващи VI-SO стратегия в някои страни членки.

Изглежда положението е по-сложно с оглед на друга голяма дестинация, разположена в близост до важна криминална зона: Великобритания и Ирландия.

Има данни, които свидетелстват за наличието на базирани във Великобритания или Ирландия ОПГ с VI-SO стратегия или в по-добрия случай следващи стратегия IN-LE или VI-LE.

Същевременно има индикации за съществена пряка намеса и установено присъствие на други типове ОПГ.

По всичко изглежда, че криминалните групи, базирани във Великобритания и Ирландия, са доста активни в западните криминални зони и отвъд тях, което води до ситуация, при която редица ОПГ също могат да се считат за разположени в други страни членки или в трети страни и едновременно с това във Великобритания и/или в Ирландия. Логистичните проблеми, свързани с доставките от континента, наред с икономическия потенциал на този пазар по всяка вероятност обуславят причината за подобна ситуация.

В частност британските и ирландските криминални групи, участващи в трафика на дрога, са активни в и отчасти са базирани в Испания или Нидерландия.

Пазарът на хероин във Великобритания в крайна сметка е силно повлиян от ОПГ, базирани в Пакистан и Афганистан. Само 25 % от хероина идва от Пакистан, като достига до Великобритания на малки пратки по куриер или с бърза поща. По-голямата част се трафикира от ОПГ, чийто стратегически интерес е поделен между Великобритания и Турция. Също така кипърските територии, върху които правителството на Република Кипър не упражнява контрол, са важна база за тези ОПГ.

Има случаи, при които ОПГ, базирани в Латинска Америка, създават свои мрежи в западната част на ЕС, включително във Великобритания, с оглед улесняване кокаиновите продажби там. В тези случаи се появява нещо сходно на ситуацията, спомената по-горе във връзка с ОПГ с различни снабдителни бази за пазара на хероин, макар че общо взето стратегическият център на интерес на ОПГ, доставящи кокаина, е свързан с Латинска Америка или със Западна Африка.

В този контекст, в който ролята на доставчиците, базирани поне отчасти извън ЕС или в криминалните зони на ЕС, е съществена, дейността на ОПГ, специализирани в изпирането на пари, се засилва. Те са базирани не само в ЕС, но и в трети страни и предоставят специализирани услуги, които са от ключово значение за препращане на криминалните доходи към зоните, които са от стратегическо значение за ОПГ доставчици. Подобни данни се появяват и във връзка със западните криминални зони.

4.7. ТИПОВЕТЕ ОПГ В ИЗТОЧНОЕВРОПЕЙСКИТЕ КРИМИНАЛНИ СЦЕНАРИИ

За много на ОПГ, базирани в Румъния, са налице индикации, че действат в съответствие със стратегията IN-SO. Подобна хипотеза може да се направи и във връзка с възприемането на поведение от типа IN-LE.

Стратегиите изглеждат от ключово значение и по отношение на организираната престъпна среда в Словакия. Най-вероятно използването на корупционно влияние не е ограничено до местните криминални групи, а включва криминални лица от други националности като украинци в случая с контрабандата на цигари или други националности във връзка с незаконната имиграция.

Има данни, които подсказват възможността за възприемане на стратегии IN-SO от ОПГ на криминални лица от албанския етнос или с произход от кавказкия регион. Що се отнася до последните, споменава се, че една от техните криминални дейности е рекетът.

В Чехия редица ОПГ най-вероятно са избрали стратегията EL-LE. Но за немалка част от тях има индикации и за поведение от типа на IN-LE. Това поведение може да бъде възприето и от криминални групи с произход извън ЕС като виетнамските или украинските в контекста на незаконния престой на имигрантите и на трудовата експлоатация, а в косовския регион – в контекста на трафика на хероин, осъществяван от етнически албанци. Що се отнася до профила IN-SO, има данни, които насочват към ОПГ, съставени от местни криминални лица. По всичко изглежда, че те съчетават поведения от типа IN-LE.

Освен това се съобщава и за застрашителен натиск, оказван от криминални групи, върху местните имигрантски общности, като в някои случаи това се съчетава със споменатото поведение IN-LE.

В Унгария редица ОПГ също изглежда са избрали стратегията EL-LE. За по-голямата част от останалите има индикации за поведение IN-SO, също в съчетание с IN-LE или VI-SO.

Трябва да се отбележи, че има индикации за възможни стратегии VI-SO, използвани от редица ОПГ в Унгария.

В Полша голям брой ОПГ също по всяка вероятност са възприели стратегия EL-LE. В сравнение със споменатите страни членки тук се проявяват по-често индикации за възможна VI-LE стратегия (основаваща се на насилието, а не на корупционно влияние).

За немалка част от ОПГ има индикации за прилагане на стратегии IN-SO, които в повечето случаи се проявяват в съчетание с поведение от типа IN-LE или IN-VI-LE (IN-LE и VI-LE).

Всички ОПГ, които се докладват от България, изглежда са възприели стратегията EL-LE. Това очертава особена ситуация, при която няма индикации за поведения от типа IN-LE, VI-LE, VI-SO или IN-SO.

4.8. ТИПОВЕ ОПГ В КРИМИНАЛНИТЕ ЗОНИ

Западните криминални зони

Развитието на Югозападната криминална зона зависи от сложно съчетание между дейността на ОПГ, базирани в страни, които не са членки на ЕС, и на проявяващи се чрез стратегии EL-LE или IN-SO ОПГ, базирани в Иберийския полуостров. Някои от тези EL-LE ОПГ могат да играят ролята на свързка с други криминални зони. При това последните дори могат да бъдат структури от различен тип от ОПГ, базирани в страни членки, подобни на ОПГ с поведение IN-VI-SO, базирани в Италия.

Що се отнася до трафика на дрога, базираните в Южна Америка или Африка ОПГ се считат от Португалия за важни вносители на кокаин или хашиш. Криминални групи от Латинска Америка или Мароко имат тенденцията да се свързват с испанските криминални структури, докато ОПГ, в които участват западноафрикански престъпници, като че ли не проявяват подобна готовност.

ОПГ от типа EL-LE, базирани в Португалия, също организират транспорта от страните източници по куриерския метод. Португалия също се използва като транзитна държава от ОПГ, които поне частично са базирани в Испания или в други европейски страни като Италия и Великобритания.

Що се отнася до Испания, кокаинът там се доставя от ОПГ, базирани в Южна Америка, като някои от тях са ангажирани и с по-нататъшното му разпространение в Испания.

Съществена роля в пазара на кокаин играят ОПГ от типа EL-LE или IN-SO, базирани в Испания и доминирани от местни криминални лица, които включват и отделни членове на южноамерикански групи, улесняващи контактите или ОПГ от типа EL-LE, базирани в Испания, но чийто състав включва предимно южноамерикански криминални лица.

Споменатите IN-SO ОПГ се считат за структури, които осъществяват контакти с ОПГ, базирани в други страни членки като Нидерландия, Франция и Италия с оглед по-нататъшната дистрибуция на дрогата. Освен това базираните в Италия, Великобритания, а в някои случаи и в Гърция ОПГ са активни и в Испания с цел получаването на доставките.

Интересно е да се отбележи, че по аналогия с Великобритания и за Испания има индикации за дейности на ОПГ, базирани извън ЕС, особено в областта на изпирането на пари. Има също случаи на

специализирани ОПГ, които в някои случаи отчасти са базирани в други страни членки.

Положението при трафика на хашиш – другата ключова стока за Юго-западната криминална зона – е подобно. В този случай доминиращата националност в криминалните групи извън испанците са мароканци, като страната източник е Мароко.

В общи линии трябва да се отбележи, че е трудно да се очертаят точните граници между ситуации, при които например криминални лица, базирани в Южна Америка или Африка, си сътрудничат хлабаво с криминални структури, базирани на Иберийския полуостров, но съставляващи част от същите ОПГ, както и положението, при което престъпници, базирани в Южна Америка или Африка, си сътрудничат тясно с други ОПГ, базирани на Иберийския полуостров.

Що се отнася до Северозападната криминална зона, ОПГ в Холандия често участват едновременно в различни незаконни пазари. Това може би се дължи на ролята им на ключови пунктове за свързка между различните криминални пазари и като свързка между съчетанието на транспортни пътища, приток на пари и хора. Редица ОПГ са активни както в Холандия, така и в някоя съседна държава. Същевременно ОПГ, които са активни в географските центрове в други зони в ЕС като Испания и Италия, са активни и в Холандия.

С оглед изпирането на пари съществува голям брой ОПГ, действащи в Холандия, които имат участници извън ЕС. Въпреки това освен няколкото изключения не съществуват ОПГ, свързани с бизнеса на изпирането на пари, които са били базирани изключително в чужбина, като същевременно са били активни в Холандия. По същото време изпирането на пари е била единствена първоначална дейност само за две ОПГ и част от основните дейности най-малко за 10 % от всички ОПГ, докладвани от Холандия.

Както вече бе споменато, съществуват редица ОПГ, базирани в други страни членки, но активни в Югозападната криминална зона, с оглед получаването на доставки на незаконни стоки. Наличната информация като че ли насочва към същата тенденция, що се отнася до Северозападната зона, така че това може да бъде идентифицирано и за двете криминални зони.

В Източната и Югоизточната криминална зона се прилага обратният механизъм: базираните в зоните ОПГ вкарват в тях незаконните стоки, които се реализират от ОПГ, базирани в крайните пазари.

В крайна сметка механизмите на западните криминални зони като че ли се характеризират с ОПГ, базирани извън ЕС, във взаимодействие с ОПГ, базирани в географския център на зоната и следващи стратегията EL-LE, а пряко или чрез тяхно посредничество и с ОПГ, базирани в други страни членки, но които са активни в географския център на зоната с оглед получаването на доставки.

Това означава, че основните ОПГ в този сценарий ще се стремят да бъдат незабележими и да се съсредоточат върху високодоходния криминален бизнес, вместо да се ангажират в борба за контрол върху територия. За тях видимостта е крайно нежелателна.

Като допълнения към този тип аргументи от ключово значение са дейностите по сложните схеми за изпиране на пари. Колкото по-строг е контролът върху изпирането на пари, толкова повече тези услуги се търсят с оглед избягването на разкриването на схемите при реинвестиране доходите от криминалния бизнес на групите. Посоченото съществуване на специализирани в тази дейност ОПГ или на групи, сред чиято основна дейност е и изпирането на пари, подкрепя тази оценка.

Тези ОПГ представляват двупосочен риск: на първо място, те улесняват ръста на други ОПГ – например ОПГ, които използват или еволюират към профил VI-SO, действащи на крайните пазари. На второ място, в страните членки или в трети страни, където се базират, тези ОПГ могат незабележимо да еволюират от профил EL-LE към IN-SO, когато са успешни при реинвестирането на техните криминални доходи.

Източните криминални зони

Североизточната криминална зона е двупосочна. Нейни основни характеристики са опортюнизмът и динамизмът. В основни линии всички ОПГ, които действат в Литва, Латвия и Естония, са базирани именно в тези страни. Това се дължи на ограничения потенциал на тези крайни пазари в съчетание със структурните и функционалните характеристики на ОПГ, действащи на тази територия.

Това е още един пример как западните криминални зони могат да създават нелегалните пазари. Не съществува необходимостта от ОПГ, базирани извън ЕС, с оглед оформянето на дълги логистични мостове за достигане до всички потенциални пазари. Доставките могат да са адресирани до западните зони, откъдето други ОПГ, базирани в близост до крайните пазари или, както в този случай, в други зони, биха се активизирали, за да се заемат с последващите стъпки в разпространителските вериги.

Базираните в Латвия или Естония ОПГ изглежда играят роля, която е различна и допълва ролята, която изпълняват ОПГ, базирани в Литва. Тези разлики също се отразяват в преобладаващите типове ОПГ.

Редица ОПГ, за които се съобщава от Латвия, по всичко изглежда са възприели стратегията EL-LE. Въпреки това за много ОПГ съществуват индикации за поведения от типа IN-LE. Тези EL-LE и IN-LE поведения изглежда играят ключова посредническа роля между руската престъпна среда и престъпната среда в ЕС, като по такъв начин намаляват необходимостта от пряк контакт между двете. Тази роля се обяснява с географската позиция и със същественото присъствие на руските криминални структури.

Когато има индикации за стратегии IN-SO, базираните в Латвия ОПГ имат по-ограничен обseg на пряка дейност, насочена към западните

криминални пазари, докато престъпни структури, чийто произход е извън ЕС, имат тенденцията да играят важните роли.

Рускоговорящите криминални лица представляват важна част от естонската организирана престъпност. Най-малкото по отношение на ОПГ, които са се ориентирали към други страни членки, се наблюдава нарастващото влияние на EL-LE ОПГ, което също се дължи на засиления преход от дейности, базирани в групите, към такива, които се основават на проекти, както и на хлабавото естество на техните структури.

Организираната престъпна среда в Литва обаче е доста по-различна. Тя се доминира от редица клъстери, в които се извършват различни престъпни дейности и където редовно става дума за комбинирани стратегии от типа IN-SO, IN-LE, VI-LE и VI-SO.

Тяхната роля в динамиката на Североизточната криминална зона по всичко изглежда ключова и основаваща се в по-голяма степен на способността им за криминално присъствие в западните зони на ЕС. Тази способност също зависи от техните структурни и функционални профили. Връзките им с руските организирани престъпни пазари са ключови и могат да бъдат улеснени от латвийската организирана престъпност или чрез Калининградския регион.

Споменатите хипотези поставят Североизточната криминална зона в междинна позиция между западните криминални зони (които могат да се дефинират като основаващи се на определени „дейности“) и Южната криминална зона, която може да се дефинира като „базирана на ОПГ“.

Разбирането на основните типове ОПГ в Румъния и България е ключово при интерпретацията на тенденциите към възможна Югоизточна зона.

Както бе споменато, голяма част от ОПГ, базирани в Румъния, може би имат достатъчен потенциал да бъдат в авангарда на подобна тенденция. Особената ситуация, свързана с България, която предоставя информация, потвърждаваща единствено наличието на ОПГ от тип EL-LE, бе спомената по-горе.

Независимо от това подобно развитие може да бъде препятствано от съществуващата диспозиция на криминалните пазари. Така например пазарът на хероина е доминиран от утвърдени ОПГ, които по правило не са базирани в Румъния или България и гледат на тези държави единствено като на транзитни пунктове, където местната организирана престъпност понякога може да бъде включвана, но само при изпълнението на маргинални задачи. В това отношение не се наблюдават съществени признаци за промяна.

Освен това Украйна и крайните пазари около Югоизточната зона може би не разполагат със същия потенциал, какъвто имат Русия, скандинавските или северозападните европейски пазари.

5. ХОРИЗОНТАЛНО ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ: ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ

Изпирането на пари (ИП) е общият знаменател на всички организирани криминални дейности. То е необходимата пресечна точка между легалните и нелегалните пазари, през които доходите от престъпни дейности се прехвърлят в легалния икономически сектор с оглед бизнес инвестирането им или за поддържане начина на живот на членовете на ОПГ.

Тъй като използването на ефикасни методи за ИП оптимизира свободните средства от незаконните приходи, ОПГ инвестират голяма част от своята енергия и ресурси в развиването на различни методи на ИП от най-простите и примитивни схеми на изкупуване на злато и луксозни предмети до многопластови транснационални схеми с изключителна сложност и много трудно проследяване. Организираните криминални структури не познават граници в разработването на нови техники и в експлоатирането на съществуващите слабости, включително и липсата на скрупубли на някои съветници, специалисти и други професионалисти.

От трите фази в изпирането на пари (влагане, напластяване и интегриране) първата е без съмнение най-рискова, тъй като означава преход от престъпни доходи, от незаконна към законна икономика и изисква преодоляване на всички нейни контролни механизми и схеми за сигурност. Криминалните доходи, които се влагат в легалния финансов пазар на фазата на тяхното пласиране, са в огромната си част кешови.

Кешът е основният продукт от криминалната дейност. Той е анонимен и там, където режимите, насочени против изпирането на пари, не го забраняват, кешът се използва широко, лесен е за пренос, за обмен, за прикриване и запазване. Това е основният и краен инструмент на извършителите. Плащането кеш не включва нито идентифицирането, нито идентичността на купувача. В свят, където пластмасовите (дебитни и кредитни) карти се използват все по-често и с все по-добър резултат в търговските трансакции, организираните (и неорганизираните) престъпници все още използват кеш, тъй като могат по-лесно да прикрият и да превърнат в неразкриваеми своите нелегални дейности. Същевременно има граница в използването на кеш от престъпниците. Те не могат да го използват в рамките на дългосрочни стратегии или да повишават качеството на криминалния си начин на живот. Освен това те не са в състояние да повишават своя статут в обществото и да се легитимират чрез кеш, получен от криминални дейности.

Мерките срещу изпирането на пари принудиха престъпниците да контрабандират парите през границите на редица юрисдикции с оглед тяхното сигурно пласиране в достъпни места. ОПГ използват своето

международно измерение, за да пренасят кеш към страни, където могат по-лесно и бързо да ги управляват. Те правят опити да влияят върху банковия сектор или да използват пропуските в правната система, неприложимите законови положения или финансовите институции, които улесняват престъпниците. От друга страна, ОПГ инвестират в легалния бизнес, в който има голям оборот на пари (от типа супермаркети, барове, ресторанти, модни магазини от типа аутлети, магазини за съобщителна техника, туристически агенции, игрални клубове и др.), като впоследствие прикриват престъпните доходи чрез големия и постоянен паричен поток, генериран от тези легитимни дейности и фалшифицирайки своите счетоводни отчети.

Недвижимата собственост и свързаните с нея дейности – от строителството и реставрацията до компаниите за инвестиране в недвижими имоти, агенциите за недвижими имоти и закупуването на имоти, са икономическа сфера, която обикновено използва изпрани пари. Така например ОПГ използват контролирани от тях строителни компании за възстановяване на придобита собственост, която често представлява само развалини, с помощта на спечелени от престъпна дейност пари. Веднага след като съответните сгради и имоти са реконструирани в перфектно състояние, те се разпродават, като по такъв начин се извършват изпиране на пари и дори натрупване на печалби от транзакцията. Този начин на действие отразява една изключително доходоносна и двойствена технология на ИП. Така съществена част от приходите от престъпна дейност може да се използва на фазата на реконструкцията, когато също на черния пазар се закупуват строителни материали и се наемат работници „на черно“. Подобно манипулиране прехвърля на други тежестта от пласиране на кеша, значително фрагментира придобитото с престъпна дейност на малки части, които са по-трудни за идентифициране. И накрая изцяло преустроеният и често престижен краен продукт се продава на пазара на недвижимостите срещу привидна легитимна и заслужена печалба.

В този контекст трябва да се отдаде необходимото внимание на ОПГ, възприели стратегия от типа IN-SO, ограничаваща се до въздействие върху неинтегрираните общности, създадени, за да се използват техните както криминални, така и легални услуги. Сред първите са например нископлатеният и незаконен труд, черният пазар, незаконните фамилни събирания (като близките се експлоатират безогледно веднага, след като пристигнат при останалите си членове на семейството), хазартът, проституцията, наркотиците и индустрията на злоупотребите с паричните преводи към родината. Некриминалните услуги обхващат всичко – от етномагазините, баровете и дискотеките до телефонните центрове. Те често се използват за захранване на алтернативни трансферни системи. По такъв начин ОПГ са в състояние да получават информация за финансовото положение на членовете на тяхната общност, като правят трудно за тях избягването на бандинския контрол.

Що се отнася до незаконните услуги, криминално придобитите пари по дефиниция са нормалната валута, която се обменя в затворен кръг, изцяло изолирана от легитимния пазар на съответната страна

членка, в която живеят имигрантите. Изоляцията на тази система е такава, че теоретично националните валути на съответните етноси могат да се измерват в накити, огърлици и бейзболни карти, с които се захранва неофициалната икономика. Въпреки това високите печалби от нея налагат ОПГ да развият големи умения за пласмент, с което да улеснят по-нататъшното изпиране на парите, в случай че пожелаят да разширят дейностите си извън рамките на съответната общност. Увеличаването на капацитета за изпиране на пари следователно може да бъде знак за планирано разширяване на интересите както в криминално, така и в географско отношение.

Местните ОПГ, които следват стратегия от типа IN-SO или IN-VI-SO, са улеснени в техните операции по изпиране на пари чрез съответното проникване в местните политически, икономически и социални структури. Прякото или косвено влияние, оказвано върху комерсиалните или финансовите дейности, улеснява фазата на пласирането на средствата, която дори може да бъде прескочена, когато нелегално придобитите печалби се извличат от определен тип измами или от подправени банкноти. Голямата сръчност в осъществяването на схемите за пране на пари увеличава и влиянието на тези IN-SO и IN-VI-SO ОПГ, като им позволява безпрепятствено да съчетават законните и незаконните си дейности и по такъв начин може да превърне усилията по разбиването на тези ОПГ в източник на потенциална икономическа и социална криза на местно равнище.

Сред най-успешните в реализирането на схемите по изпиране на пари ОПГ са онези, които са базирани в криминалните зони и следват стратегия EL-LE. За това съществува и съответната причина, а именно, че една от характеристиките на криминалната зона е получаването и разпространяването на незаконни стоки. Всички чуждестранни ОПГ, които биха желали да се снабдят със стоки от тези разпространители, се нуждаят от сключване на споразумение с тези местни групи, контролиращи зоната. Подобна идеална позиция позволява на местните ОПГ да бъдат много невидими, тъй като могат да се задоволят с ролята си на „пазители на вратите“ и да живеят с доходите, които подобна позиция носи. Въпреки това с оглед поддържане на техния прикрит профил и запазване на позициите им те се нуждаят от това да бъдат извънредно сръчни при реинвестирането на печалбите си, оставяйки в светлината на прожекторите по-агресивните и вездесъщи ОПГ. Някои ОПГ постигат толкова висока степен на умения в операциите по пране на пари, че си позволяват да превърнат тази дейност в единственото си престъпно занимание, обслужвайки други ОПГ срещу заплащане. Лидерите или дейностите на тези ОПГ са локализирани не само в ЕС, но и в трети страни като Иран, Пакистан и Обединените арабски емирства.

ОПГ, които дължат тези високи умения по пране на пари на влиянието си върху финансовия сектор, разполагат с потенциал да се развият по-нататък, прилагайки поведение от типа IN-SO.

6. ВАЖНИ СТРАНИЧНИ ВЪПРОСИ: ДВА КАЗУСА

6.1. ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ И ЗАПАДНА АФРИКА: ОЦЕНКА НА РИСКА

Въведение

Западна Африка се счита за регион, оказващ силно влияние върху ситуацията с организираната престъпност в ЕС. Мароко е важен източник на канабис за потребителските пазари на ЕС. Що се отнася до кокаина, той влиза в Европа по различни пътища. Трафикът на тази дрога през страните от Западна Африка се увеличи драматично и в момента тя играе ролята на ключова транзитна зона, което се дължи на нейното стратегическо разположение между държавите – производителки на кокаин, и Европа, която заема второ място в света като пазар на кокаина. Нелегалната имиграция се счита за важен и задълбочаващ се проблем, тъй като държавите в Западна Африка, макар и да не са единствените страни източници, също служат като транзитни зони за нелегалните имигранти от редица региони извън Западна Африка, чиято крайна дестинация е ЕС. Що се отнася до трафика на хора с оглед сексуалната им експлоатация, нигерийските ОПГ участват в организирането на доставките и координирането на пазарите в ЕС.

В рамките на настоящия доклад концепцията за Западна Африка включва следните държави: Мароко, Западна Сахара, Мавритания, Острови Зелени нос, Сенегал, Гамбия, Гвинея Бисау, Гвинея Конакри, Сиера Леоне, Либерия, Бряг на слоновата кост, Гана, Бенин, Того, Нигерия и Камерун. Анализирайки заплахата от организираната престъпност, която идва от този обширен географски регион, могат да се идентифицират две области, които се различават помежду си, що се отнася до дейностите на организираната престъпност в тях.

На първо място е районът около Мароко – държава, която поддържа важната си роля на основен източник на канабис. Що се отнася до трафика на кокаин, тя играе ролята на транзитна зона между Субсахарска Африка и Европа. Като транзитна зона в трафика на всички видове нелегални стоки към Иберийския полуостров този район бе цитиран и във връзка с търговията с прекурсори и фалшив тютюн. Освен това Мароко е в центъра на вниманието като пазар за разпространяване на фалшиви евробанкноти, които се доставят от европейските ОПГ, базирани в Южната криминална зона. Трафикът на хора от Мароко се организира предимно с оглед трудовата им експлоатация в Югозападната зона на ЕС.

На второ място е областта на Гвинейския залив, която през последните години играе важна роля като логистичен център за кокаина, който идва от Южна Америка и е предназначен за европейските пазари. Този район се използва и като основен източник в снабдяването на регионите в ЕС с жертви на трафик на жени за сексуална

експлоатация. Местните ОПГ и в частност нигерийските имат голямо влияние в рамките на по-широкия криминален пейзаж, като осъществяват връзката между организираните престъпни дейности в Западна Африка и Европа.

Тук тези две географски области се изследват като две различни единици – районът, който съвпада с очертанията на Мароко, се означава като Северозападен африкански регион, а районът около Гвинейския залив се означава като Западноафрикански регион на организирана престъпна дейност. Това разграничаване се запазва и при анализа на ОПГ в Северозападна и в Западна Африка, където първата група включва престъпните групировки, произхождащи от Мароко и Западна Африка, а втората – ОПГ от различни държави по брега между Сенегал и Камерун. При анализа на участието на други ОПГ, които имат отношение към западноафриканската криминална обстановка, концепцията за ОПГ в ЕС включва групировките, базирани в страните членки, доминирани от членове с марокански произход.

Рискът от западноафрикански организирани престъпни групи

Западноафрикански ОПГ

Често това са ОПГ, чиито участници са от нигерийски произход. Те са включени в трафика и дистрибуцията на кокаин в редица страни членки, а в отделни случаи и в трафика на канабис или хероин. Що се отнася до хероина, въпреки че тези ОПГ ръководят вноса му в Европа, те се използват преди всичко за трафик между страните членки. По подобен начин ганайските ОПГ и криминалните структури с произход от Камерун, Нигерия и Сенегал се използват в дистрибуцията на фалшиви евробанкноти, които се доставят от местните ОПГ от Южната криминална зона на ЕС. ОПГ с преобладаващ нигерийски произход и в по-малка степен с произход от Гана и Камерун участват също в контрабандното вкарване на нелегални имигранти и в трафика на хора за сексуална експлоатация в ЕС. В сферата на измамите и в частност масовите маркетингови измами по пощата ОПГ от Западна Африка се изявяват на международното поприще, като трупат огромни печалби, но спокойни, тъй като наказанията за измама са далеч по-леки от наказанията за другите форми на организирана престъпност като например трафика на дрога. С оглед поддържането и разширяването на техните дейности в ЕС ОПГ от Западна Африка инвестираха в легитимни бизнес структури от типа на компании за експорт/импорт, магазини за телефони, интернет кафенета, миялни за коли, ресторанти и хотели.

Оценката на бъдещия риск, който може да произтече от дейността на ОПГ от Западна Африка, основаваща се на наличната информация и на запазване прилагането на сегашните полицейски практики, включва извода, че в средносрочна перспектива ще продължи да се засилва влиянието на тези ОПГ върху организираната престъпност в ЕС. Засилените инвестиции на чуждестранните ОПГ в инфраструкту-

рата при трафика на кокаин през целия африкански континент, както и преките доставки от Южна Америка за ЕС могат да предизвикат дългосрочно намаляване ролята на ОПГ на този криминален пазар. В средносрочна перспектива обаче се очаква местните ОПГ в ролята им на „пазачи на пътя“ да запазят тази роля в международния трафик на кокаина. Без съществено ограничаване на уязвимостта на правните системи в западноафриканските държави обаче, може да се очаква дългосрочният риск за ЕС от ОПГ на Западна Африка да бъде свързан с другите криминални дейности, в които те участват, както и от системите, които те поддържат за обвързване дейностите си у дома и в ЕС.

Четири основни характеристики, които определят спецификата на ОПГ от Западна Африка, са следните:

- ролята им на „пазители на пътя“ по отношение на легитимните системи в Западна Африка като резултат от познанията им за местните условия и за способностите им да експлоатират слабостите и да оказват корупционно влияние;
- достъпът им до неформалната система на паричните преводи, която се поддържа от нигерийските ОПГ;
- използването на ефикасна трансконтинентална комуникация и на система за обмен на информация;
- способността им да произвеждат и получават достъп до широк набор от висококачествени фалшиви или получени по незаконен начин истински документи в Западна Африка и в ЕС.

ОПГ от Западна Африка играят ролята на ключов играч в координирането на пазара на трафикирани жени с оглед сексуална експлоатация, което се дължи на широката им мрежа в рамките на ЕС. Тя осигурява транспортирането на жертвите от една страна членка в друга и доставката на нови жертви от Западна Африка в зависимост от търсенето. Поради естеството на обмена на информацията между ОПГ от Западна Африка и качеството на техните фалшиви документи те успяват постоянно да адаптират дейността си към новите полицейски практики, като експлоатират всяка слабост в емигрантските системи в ЕС с оглед улесняването на нелегалната имиграция и трафика на хора. Най-важното предизвикателство пред правозащитните органи, произтичащо от ОПГ от Западна Африка, се дължи на способността им да създават „легенди“ за различни хора, докато уменията им да се снабдяват с истински документи в Западна Африка пречат за усилията да се докаже легитимността на определена идентичност. Това тяхно умение се използва от ОПГ от Западна Африка в продължаващото разширяване на техните криминални портфейли, които вече включват всички видове организирана престъпност.

ОПГ от Северозападна Африка

ОПГ от Северозападна Африка са предимно с марокански произход. Те контролират производството и търговията на едро с канабис в Мароко. В пазарите в ЕС ОПГ от Северозападна Африка също така участват в трафика и разпространението на канабис в качеството на координатори на пратките и на пазара. Те споделят тази роля с ОПГ

от ЕС, които включват в редиците си лица от марокански произход, за да получат достъп до доставчиците на едро в Мароко.

Често в Мароко се конфискуват фалшиви евробанкноти, произведени от италиански ОПГ в Южната криминална зона на ЕС, докато ролята на мароканските ОПГ за тяхното разпространяване, макар и недоказана, се счита за твърде вероятна. Освен това ОПГ от Северозападна Африка участват в улесняването на нелегалната имиграция, трафика на хора, а в някои случаи и в трафика на кокаин и хероин през Северозападна Африка към западните региони на ЕС. В рамките на Югозападния регион на ЕС те участват също в трудовата експлоатация на нелегалните имигранти. В Северозападна Африка местните ОПГ оказват подкрепа на чуждестранни ОПГ в трафика на различни нелегални стоки към Европа (например трафика на фалшив тютюн и на прекурсори).

Според оценката на бъдещия риск, който може да бъде предизвикан от ОПГ от Северозападна Африка, се очаква тези криминални групи да не прогресират съществено извън ролите, които изпълняват в момента като координатори на пазара на канабис и улеснители на нелегалната имиграция и на трафика на кокаин към южните региони на ЕС. Захранвайки западните региони с канабис, мароканските ОПГ демонстрират висока степен на организираност, ноу-хау при оптимизирането на своите печалби чрез осъществяването на контрол върху голям брой параметри, които влияят върху този процес. Въпреки това в повечето дейности, в които участват, те имат тенденцията да се съсредоточават върху определена престъпна дейност – например върху трафика на хора за целите на трудовата експлоатация в Югозападния регион на ЕС, където ОПГ от Северозападна Африка се опират на местните ОПГ за осъществяването на експлоатацията на работниците. В Северозападния африкански регион те не могат да играят ролята на гаранти за пробиването на легитимните системи, тъй като ОПГ от ЕС, които разполагат със свои членове с марокански произход, също осъществяват корупционно въздействие пряко в рамките на този регион. Освен това няма индикации, че местните ОПГ планират да разширят своя портфейл от престъпни дейности, използвайки създадените инфраструктури за поддържане на сегашните криминални пазари в рамките на Северозападна Африка.

ОПГ от ЕС

ОПГ от ЕС засилват своята активност при доставянето на кокаин от Западна Африка за ЕС. ОПГ, които произхождат предимно от западните региони на ЕС, също имат чувствително присъствие в трафика на канабис, а в отделни случаи и на хероин от Западна Африка към ЕС. В рамките на Европа сътрудничеството между ОПГ от ЕС и ОПГ от Западна Африка в трафика на жени за сексуална експлоатация е широко разпространено. В Югозападния регион на ЕС местните ОПГ от ЕС си сътрудничат с ОПГ от Северозападна Африка при осъществяването на трафика на хора за трудова експлоатация.

При оценката на бъдещия риск, който може да произтича от ОПГ от ЕС при активното формиране на ситуацията с организираната престъпност в Западна Африка, се очаква тези ОПГ да играят съществена роля в бъдещия трафик на кокаин през Западна Африка. От оценката на засиленото присъствие и инвестициите в логистичните бази в редица страни в Западноафриканския регион става ясно, че ОПГ от ЕС го използват като транзитна зона в трафика на кокаин в средносрочен аспект. При постепенната експанзия в други държави в рамките на целия африкански континент и при ограничените инвестиции в криминалните инфраструктури в Северозападна Африка с цел улесняване трафика на кокаин не се очаква ОПГ от ЕС да играят засилваща се роля в Северозападна Африка. Докато ОПГ от ЕС използват пряко корупционно въздействие в района около Мароко, те го правят по отношение на трафика на канабиса през Иберийския полуостров – дейност, в която се опират на местните ОПГ в Северозападна Африка за приемането и складирането на канабиса в контекста на търговията на едро с тази дрога. С използването на Балканския път на трафика на кокаин от района на Западна Африка за ЕС може да се очаква засилено участие на ОПГ от ЕС от Югоизточната криминална зона на ЕС в тази дейност.

Други ОПГ (извън групите от ЕС, Северозападна Африка и Западна Африка)

При оценката на бъдещия риск, който може да произтече от дейността на латиноамериканските ОПГ върху организираната престъпност в Западна Африка, се очаква в средносрочна перспектива тези ОПГ да поддържат доминиращата си роля в използването на региона като транзитна зона в трафика на кокаин. Те контролират доставките в големи обеми на кокаин от Южна Америка към района на Западна Африка, предназначен за пазарите в Европа. Освен инвестирането в създаване на логистични бази за контролиране трафика на кокаин и в легитимни бизнес структури, които да прикриват техните престъпни дейности в Западноафриканския регион, латиноамериканските ОПГ изграждат връзки с местните ОПГ, които биха им позволили да пресъздадат подобна ситуация и в района на Северозападна Африка. Въпреки това обаче, при разнообразието от налични варианти за латиноамериканските ОПГ, които се ползват от глобалните мрежи за трафик на кокаин, може да се очаква, че настъпилото увеличение на полицейските мерки в рамките на Иберийския полуостров ще допринесе за поддържане на сегашната им роля в района на Северозападна Африка. В тази насока е подходящо да се наблюдава развитието на незаконните дейности по обработката на кокаина в ЕС и транспортирането на химикали и екипировка към страните от Западна Африка с оглед превръщането на коката в кокаин.

Освен това участието на руски ОПГ е забелязано в трафика на кокаин от Западна Африка към ЕС, както и при самото му транспортиране през Западноафриканския регион. Отбелязва се и участието на китайски ОПГ в трафика на прекурсори и на турски ОПГ в контрабандата на фалшив тютюн или на хероин. Трябва да се отбележи обаче, че е необходима повече информация за тези ОПГ, преди да се оценят сегашната им роля и бъдещият риск от тяхната дейност.

Заключения: рискът от транзитните зони и криминалните райони в Западна Африка

Що се отнася до новите рискове, свързани с трафика на кокаин през Западна Африка, трябва да се отбележи, че важно ново явление е използването на Балканския път през Черно море и Румъния, както и на Средиземно море през пристанищата в Словения, Хърватия и Черна гора. Търговската либерализация в района на Балканите, неговото географско разположение спрямо Европа и съществуването на утвърдени транснационални организирани престъпни мрежи до голяма степен облагодетелстват подобно развитие. Контрабандата през Балканите отдавна се е утвърдила като нискорисков подстъп към ЕС. Пристанището на Констанца е широко отворена врата към ЕС, както е коридорът Рейн, Майн, Дунав. ОПГ от Западна Африка, които в миналото са участвали в трафика на хероин, използват този път за хранване пазарите на ЕС с кокаин. Литовските, българските, украинските и руските ОПГ също имат опит като участници в трафика на кокаин от Южна Америка към ЕС. Капитаните на големи кораби от Черноморския регион са рекрутирани да извършват трафика на кокаин пряко от Южна Америка. Въпреки това бяха създадени съюзи между местните ОПГ на Балканите и нигерийските ОПГ с цел трафикиране на кокаин от Западна Африка. При насочването по Балканския път ОПГ могат да използват съществуващите канали в страни като Южна Африка, Мозамбик и Кения за извършване на доставки по море от Западноафриканския регион през Суецкия канал и Черно море. От страните в Централна Африка, които също участват в трафика на кокаин, ОПГ могат да използват самолетни пратки от западноафриканския регион през транзитните зони в африканския континент по пътя им към южните региони на ЕС.

С оглед осъществяването на взаимодействие, което би затруднило мониторинга, се налага използването на малки самолети в трафика на кокаин, а констатираното увеличаване на сложността на операциите чрез включването на по-големи самолети, включително и на реактивни, позволява на ОПГ да се насочват към дестинации из цяла Европа, като за целта използват мрежа от писти за презареждане в Африка. Засечено е използването на малки самолети за доставки на кокаин в рамките на ЕС, както и на писти за презареждане и складиране на стоката из Западна Африка на път за ЕС. Малки летателни апарати от типа на хеликоптерите също се използват в съчетание със скоростни сухопътни конвои, които контрабандират канабис в западните райони на ЕС от Северозападния африкански регион. Тази дейност е доминирана от ОПГ от ЕС, които имат членове от марокански произход, играещи ролята на мост към доставчиците на едро и куриерите.

Друго явление, което заслужава да се отбележи, е свързано с използването на куриери в трафика на дрога. Глобалните връзки, осъществявани от пътническите авиолинии, предоставят на ОПГ широки възможности за избирането на най-подходящи пътища с оглед директния достъп до местните пазари в ЕС. При използването на този метод ОПГ прилагат технологията, наречена Transit-Point-Stacking, в

рамките на която осъществяват летателен план, състоящ се от поредица от кратки полети с оглед заличаване евентуалните следи за началната точка на трафика по куриери. Проблемите при прилагането на тази технология са свързани с факта, че вътрешните транспортни методи стават все по-усложнени, като за трафика се използват пакети, които могат да бъдат запазени в течение на 10-12 дни в количества, често надвишаващи 1,5 кг. ОПГ също пренасят значителни количества дрога и по т.нар. метод „пистолетен изстрел“, който представлява опит да се премине през митническия контрол, като се използват няколко куриери с един полет. В един от констатираните случаи броят на куриерите е бил 28 души, пътуващи с един и същ самолет. ОПГ, които участват в този тип дейности, често използват граждани от ЕС в качеството на наркокуриери, докато Северозападна Африка представлява междинна цел на споменатата транзитна технология между страните от Северозападния африкански регион и ЕС. ОПГ от Западна Африка и в частност с нигерийски произход злоупотребяват с легалната авиационна индустрия не само за контрабандиране на кокаин, но и за трафик на хора чрез полетите на товарни самолети между регионите на ЕС.

Западноафриканската криминална зона

Днес районът около Гвинейския залив играе важна роля като транзитна зона в трафика на кокаин и е основен източник на жертви в трафика на жени за сексуална експлоатация. Произхождащите от този регион ОПГ са важна брънка в рамките на криминалния пейзаж на ЕС. Колкото до пратките към Европа от Западноафриканския регион, страните по крайбрежието между Сенегал и Камерун играят ролята на места за съсредоточаване или центрове за ръководство и контрол. Макар основните пратки от Западноафриканския регион да влизат в Европа чрез Югозападната криминална зона, кокаинът също пристига в европейските региони по море и по въздуха. Того, Бенин и Нигерия в по-малка степен се използват като транзитни пунктове в трафика на хероин, а Гана е второстепенен източник на канабис за пазарите в ЕС. Нигерия, Камерун и Гана са основните източници на незаконни имигранти към южните региони на ЕС, като се използват преки полети до летищата в Европа. Нигерия е ключов източник в трафика на хора за сексуална експлоатация за всички региони на ЕС и координационен пункт за всички дейности, свързани с измами, от типа на масови маркетингови пратки по пощата, за които страните в западните региони на ЕС са едновременно целеви пазари и центрове за преразпределение на пратките за пазари извън Европа.

При оценката на бъдещия риск, който Западноафриканският регион може да генерира, се очаква дейностите на ОПГ в региона на Гвинейския залив да доведат до оформянето на Западноафриканска криминална зона. В средносрочна перспектива основните фактори за това са развитието на международния трафик на кокаин, при което Централна и Западна Африка с бързи темпове се доближават до ролята, която играят Португалия и Испания на транзитни зони в трафика на кокаин от Южна Америка. В резултат на това неговата

роля се очаква постепенно да се увеличава в резултат на същественото инвестиране в криминалните отношения и в необходимата инфраструктура за поддържането на трафика на кокаин в този регион. В дългосрочна перспектива ще бъде трудно да се идентифицира един определен притегателен център в трафика на кокаин поради диверсификацията на пътищата през целия африкански континент. Очаква се обаче Западноафриканският регион да бъде обвързан с дейности из целия африкански континент. Пример за това са нигерийските ОПГ, активни в Южна Африка, която на свой ред е считана за основна брънка в западноафриканската криминална дейност. Като цяло единствено трафикът на кокаин няма да бъде достатъчен за поддържане на цялата зона на Гвинейския залив в качеството ѝ на криминална зона. Онова, което ще определя бъдещето на Западноафриканската криминална зона, ще бъдат дейностите и възможностите на местните ОПГ, които са предимно от нигерийски произход и са си извоювали важна роля в криминалния пейзаж на ЕС и на Западноафриканския регион. С оглед на това криминалните клъстери в района на Гвинейския залив представляват информационни тържища, които улесняват всякакви дейности на организираната престъпност по отношение на ЕС.

Северозападният африкански транзитен регион

През последните години районът на Мароко служи основно като източник на канабис и на жертви в трафика на хора за трудова експлоатация, както и като транзитна зона в трафика на кокаин и зона, улесняваща нелегалната имиграция в западните региони на ЕС. В частност Мароко играе важна роля като основен доставчик на канабис за европейските пазари и на транзитна зона поради географската си близост до Иберийския полуостров. Повечето канабис все още се отправя към Югозападната криминална зона на ЕС, преди да бъде разпространяван по-нататък на пазарите из целия ЕС. Североафриканският път през крайбрежието на Мароко и Канарските острови, който тръгва от Мавритания, Сенегал и Западна Сахара, съединява основните пунктове за доставяне на нелегалната работна сила, която се прехвърля с моторници до южните региони на ЕС. Захранвайки Югозападния регион на ЕС, Мароко е ключов източник в трафика на хора за трудова експлоатация. Пътищата, създадени първоначално за нелегалната имиграция и трафика на канабис към Южна Европа, се използват и за трафик на кокаин през Мароко, острови Зелени нос или Мавритания. Констатирана е и ролята на региона при пренасочването на доставките на прекурсори към ЕС и в частност на база за складиране на пратки от Китай. Северозападният африкански регион се използва също като транзитна зона, захранваща югозападните региони на ЕС с фалшив тютюн от Китай, а напоследък и от Африка. Мароко е част от дистрибуторската мрежа с фалшиви евробанкноти, внасяни от Южната криминална зона на ЕС.

При оценката на бъдещия риск, който представлява Северозападният африкански регион, има налична информация, че при продъл-

жаване на сегашните полицейски практики не се очаква Мароко да придобие статут на зряла криминална зона. Въпреки това в ролята си на основен източник на канабис и предоставянето на възможност за нелегален трафик на всякакви стоки в Североафриканската транзитна зона Северозападният африкански транзитен регион в краткосрочна перспектива се очаква да запази ролята си на съществен риск за държавите в регионите на ЕС. В качеството на страна – източник на трафик на хора за трудова експлоатация, Мароко се очаква да продължи да бъде считано за рисково за държавите от Югозападния регион на ЕС.

6.2. РАЗСЪЖДЕНИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКАТА КРИЗА

Сегашната криза на глобалната икономика оказва въздействие върху сценариите за развитието на организираната престъпност.

Съществуващият недостиг на знания за реалните размери и продължителност на тази криза и по отношение на динамиката, която определя въздействието ѝ върху криминалните и некриминалните игри, не позволяват точната и достоверна оценка на ефекта ѝ върху рисковете от организираната престъпност в ЕС.

Въпреки че в това отношение липсва информация за изготвянето на аналитична оценка, този въпрос трябва да бъде дискутиран. Приведените по-долу разсъждения са в качеството им на непълен списък на факторите, които могат да създадат благоприятни условия за криминалния свят.

Първата хипотеза може да се направи във връзка с възможните последиствия на кризата върху черните пазари. Пазарите за фалшиви или контрабандирани продукти може да се разширят в опит от страна на операторите да поддържат равнищата на потребление или на доходност в ситуация, при която има по-малко свободни парични средства.

Би трябвало да се вземе предвид, че потенциалът за подобен ръст също ще се влияе от корелацията между богатството, с което разполагат индивидуалните „потребители“, и тяхната нужда от определени стоки. В случаите, в които тази обвързаност е висока, хората могат дори да ограничат консумирането на определени продукти. Като резултат от това търсенето на доставени от организираната престъпност стоки в най-оптимистичния за нея случай ще се запази същото, а в най-лошия случай дори ще намалее.

Наемането на работници „на черно“ също може да изиграе съответната роля. Засиленият натиск да се намаляват разходите може на свой ред да породи повишен натиск сред предприемачите за използване на нерегламентирана работна сила. Организираната престъпност може да се възползва от всичко това, като доставя подобни

работници на иначе легални фирми, или като експлоатира труда на черно в по-пряк смисъл в производството на по-евтини стоки.

Що се отнася до притока на нелегални имигранти или на трафикирани хора към ЕС, възможно е спадът в икономиката на ЕС да не води до подобен пропорционален спад на тази миграционна дейност. Така например ефектът на кризата извън ЕС може да доведе до поддържането на този приток на високи нива. В същото време възможностите кризата да оказва различни по степен въздействия в рамките на ЕС могат да доведат до засилване на вътрешната мобилност, която също може да създава повече възможности за нерегламентиран труд, или до възникване на ситуации, в които има експлоатация на труд.

Ако черните пазари и нерегламентираните или недекларирани трудови дейности претърпят ръст, това би представлявало допълнителна пречка за редовните предприемачи и граждани в усилията им да се възстановят от кризата, тъй като нечестната конкуренция още повече би ощетила техния бизнес.

Що се отнася до незаконните стоки или услуги като цяло, ако се допусне, че в някои случаи посочената връзка между финансовите възможности и търсенето е относително слаба – например в сферата на наркотиците като резултат от пристрастяване – тази запазваща се ниша може да предостави на криминалните структури възможност за поддържане на високи печалби по време на кризата. По същия начин недостатъчната стабилност може да причини загуби, но трябва да се има предвид и че едни и същи или други ОПГ могат да се възползват от възможното увеличаване на търсенето за по-евтини сурогати – например в сферата на доставките на дрога за увеселителни цели.

Освен това съществуват криминални дейности от типа на измамите или престъпленията срещу собствеността като цяло, където парадигмата търсене – предлагане не е толкова лесно да бъде прилагана. Хипотезата тук може да бъде, че въздействието на икономическата криза върху тези криминални сфери ще бъде по-косвено.

Като цяло може да бъде взет предвид фактът, че някои предприемачи, които се борят за оцеляване на пазара, могат да станат жертви на организираната престъпност – например в сферата на лихварството, чиято крайна цел често е да се получи контрол върху легален бизнес и по такъв начин да се инфилтрира легалната икономика. Освен това не бива да се пренебрегва съществуващата възможност някои предприемачи да се окажат в тежка ситуация, което може да доведе до някакъв вид сътрудничество с организираната престъпност.

Друга хипотеза е, че икономическият спад може да увеличи броя на хората, които се чувстват алиенирани от обществото, и да направи по-трудно интегрирането на имигрантите и на маргиналните групи.

Това може да окаже въздействие върху потенциала за ръст на ОПГ, които възприемат стратегия VI-SO, или на онези, които се опитват да се утвърдят като фактори за неинтегрираните общности („ограниче-

на" IN-SO стратегия). Трудовата експлоатация може да се превърне във фактор за подобно поведение. Липсата на интегрираност и разпространяването на криминални поведения от типа VI-SO по всичко изглежда са взаимнообвързани феномени, които имат голям потенциал за въздействие върху бъдещите сценарии на организираната престъпност в ЕС и една засилваща се глобална икономическа криза може да улесни тези възможни тенденции.

ОПГ, които се намират в центровете на криминалните зони на ЕС, по определение могат да бъдат характеризирани чрез високи равнища на адаптивност и инициативност. По такъв начин може да се очаква, че те ще бъдат в състояние да се справят с предизвикателствата. Съществуването на криминални зони може дори да се превърне във фактор, който да подпомага по-трудно адаптивните ОПГ в ЕС за справяне с отрицателното въздействие на кризата и за извличане на печалби от новите възможности.

Хипотезата, че организираната престъпност може да е в състояние да продължава да извлича големи печалби при засилващите се трудности пред легалните оператори и че подземният свят може да злоупотребява с достъпността до ресурси с оглед по-нататъшното проникване в легалната икономика, не бива да бъде пренебрегната. От друга страна, трябва да се има предвид, че редица ОПГ могат да доведат до подобни загуби и трудности, произтичащи от степента на интегрираност на техните средства в легалната икономика.

Идеята за по-нататъшно проникване на организираната престъпност в резултат на икономическата криза е много сложна и обвързана с толкова много променливи фактори, че на този етап всеки опит да се предскаже крайният резултат би бил повърхностен и с ограничена стойност. Въпреки това е необходимо да се пресече подобна възможност, като се гарантира, че властите и икономическите оператори поддържат висока степен на защита срещу изпирането на пари и реинвестирането на незаконните печалби, както и посредством насочване на разследванията към идентифициране и конфискуване на средствата, натрупани от ОПГ. В този контекст от ключово значение е хомогенността на подходите между различните юрисдикции в рамките на ЕС и в целия свят. При липсата на подобен хомогенен подход някои юрисдикции биха могли да се превърнат в предпочитана цел на организираната престъпност.

VIII. НАЦИОНАЛНА ОЦЕНКА НА ЗАПЛАХИТЕ ОТ ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ В САЩ – 2009 Г.⁹⁰

**НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА РАЗУЗНАВАНЕ ДЕЙНОСТТА НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ И
НАЦИОНАЛЕН РАЗУЗНАВАТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА НАРКОТИЦИТЕ**

Настоящата разузнавателна оценка, в която се анализират заплахите за САЩ от престъпните банди, представлява резултат на съвместното сътрудничество между *Националния център за разузнаване дейността на организираната престъпност* и *Националния разузнавателен център за наркотиците*. Той се изготвя в съответствие със стратегическа цел 2.2 (ограничаване на заплахите, количеството и проявите на насилствена престъпност) и 2.4 (ограничаване на заплахите, трафика и употребата на нелегални наркотици, както и на свързаното с тези дейности насилие) на Министерството на правосъдието. Оценката се основава на информацията от федералните, щатските и местните правоприлагащи органи, допълнена с данни от открити източници. Използваните в доклада информация и данни са събрани към септември 2008 г.

Настоящият доклад обръща внимание на инфилтрирането на банди от градските в крайградските и селските райони, привежда цифри за броя на бандите и на членовете им в рамките на страната, информира за типовете банди, както и за свързаните с тях дейности, за местата, където определени банди разгръщат своята дейност, както и за връзките между бандите и другите криминални организации. Привеждат се и регионални обобщения, в които се очертават доминиращите тенденции в свързаната с ОПГ престъпност. В оценката също така се посочват съществуващите празноти в разузнавателната информация и се предлагат прогнози, свързани с основните аспекти на организираната престъпност.

1. НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА РАЗУЗНАВАНЕ ДЕЙНОСТТА НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ (НЦРДОП)

Центърът фокусира усилията на редица агенции, които обединяват потенциала на правоприлагащите органи на федерално, щатско и местно равнище, с оглед утвърждаването си като централизиран източник на разузнавателна информация относно организираната пре-

⁹⁰ *National Gang Threat Assessment, NGIC/NDIC, 2009. Предлагаме откъс от иначе обемния доклад, включващ обяснителни бележки, методология, резюме на текста и основни изводи.*

стъпност, разполагащ със съответен аналитичен капацитет. Мисията на НЦРДОП е да оказва подкрепа на правоприлагащите органи чрез предоставянето на навременна и точна информация и стратегически и тактически анализ на федералните, щатските и местните разузнавателни данни относно ръста, мигрирането, криминалната активност и връзките между бандите, които представляват съществена заплаха за американските общности. Центърът е съсредоточил вниманието си върху онези банди, които извършват дейности на национално равнище и които следват общи криминални цели и отговарят на съответни критерии. Тъй като голям брой банди не развиват дейности в национален мащаб, НЦРДОП отделя внимание и на изучаването на регионалните банди. Сътрудниците на центъра са набирани измежду служители на партньорски организации, включително Департамента за борба с алкохола, тютюнопушенето и използването на огнестрелно оръжие и взривни вещества (ATF), Федералното бюро за затворите (BOP), Министерството на правосъдието (DOJ), Министерството на вътрешната сигурност (DHS), Бюрото за митническа и гранична защита (CBP), Агенцията за борба с наркотиците (DEA), ФБР (FBI), Имиграционната и митническа служба (ICE), Националния разузнавателен център за наркотиците и Шерифската служба на САЩ (USMS). Центърът изготвя разузнавателни оценки, бюлетини, както и междуведомствени разузнавателни документи, както и нестандартни разузнавателни продукти по заявка на клиенти.

2. GANGTECC

1. Националният център по разкриване и разследване на бандите и координиране на усилията започва своята дейност през лятото на 2006 г. в качеството си на национална работна група срещу организираната престъпност, създадена от бившия главен прокурор на САЩ. В съответствие с неговата директива, центърът е формиран като междуведомствено звено, предназначено да служи като важен катализатор на обединени федерални усилия, насочени към препятстването и разобличаването на най-големите и опасни банди в САЩ. Старшите следователи, привлечени в него, идват от редица гореспоменати служби (ATF, BOP, DEA, FBI, USMS, ICE in DHS). Тези федерални агенти работят в тясно сътрудничество с прокурорите от секцията срещу организираната престъпност в наказателноправното управление на Министерството на правосъдието, както и с анализаторите и другите сътрудници от Националния център за разузнаване дейността на организираната престъпност. Те са и сред основните клиенти на разузнавателните данни от НЦРДОП. По-конкретно центърът извършва следните дейности:
 - Оказва подкрепа за иницирането на разследвания, свързани с дейността на ОПГ, както и за осъществяването на вече започнали досъдебни и съдебни производства.
 - Подпомага координацията, избягването на конфликти и повишаването ефективността на инициативи срещу организираната престъпност, както и на досъдебни и съдебни производства.

- Разработва концепции за проблемите, създавани от организирани банди, и предлага стратегии за неутрализирането на най-сериозните заплахи, които те генерират.
- Осъществява координация и подкрепя Националния център за разузнаване дейността на организираната престъпност.

Целта е да се получи максимален ефект на национално равнище в борбата срещу най-опасните банди в страната. За реализирането ѝ от GangTECC се очаква да предоставя услугата „обслужване на едно гише“ по телефона и интернет, която да се ползва от местните, щатските и федералните следователи и прокурори, участващи във важни операции срещу организираната престъпност. Чрез участието на своите партньорски организации центърът може да предостави на клиентите си както пряка помощ, така и да ги свърже със съответните официални лица, което да ги ориентира в тяхната по-нататъшна дейност. В много от случаите предоставянето на конкретно съдействие, координирането на контактите или достъпът до информация, получена при свързани казуси, биха представлявали безценен принос за съответното досъдебно и съдебно производство.

3. ОБХВАТ И МЕТОДОЛОГИЯ

Настоящата оценка беше изготвена на базата на следните основни източници на информация:

- 3052 анкети от щатски и местни правоприлагащи агенции за целите на доклада за 2008 г.
- Информация от други федерални, щатски и местни правоприлагащи агенции.
- Федерална криминална информация от разследвания на дейности, извършвани от ОПГ.

Една от най-сериозните пречки за събирането на адекватни данни за дейността на ОПГ е липсата на общовалидна национална дефиниция на понятието „банда“, която да е използвана от федералните, щатските и местните правоприлагащи агенции. За целите на настоящия доклад дефиницията на асоциацията „Национален съюз на следователите на организираната престъпност“ гласи: „Бандата е група от три или повече лица с общ идентифициращ ги символ/знак или име, които поотделно или съвместно участват в криминална дейност, създаваща атмосфера на страх и сплашване.“ Друга пречка при събирането на данни за организираната престъпност е стремежът на местни официални лица в някои райони да отричат съществуването на ОПГ въпреки индикациите за тяхната дейност.

Бандите също така биват квалифицирани в съответствие с географските области, в които извършват своите деяния. Местните банди, наричани още „квартални банди“ или „квартални наркоекипи“, са активни само в ограничен географски периметър. Местните банди обикновено нямат преки контакти с престъпни групи, занимаващи се с нар-

коразпространение, или с други криминални структури. Регионалните банди са активни в няколко ареала в рамките на един регион. За тях е характерно, че в една или друга степен контактуват или си сътрудничат с други членове на групата, чиято дейност се извършва в друг ареал. Обикновено регионалните банди имат по-строга организация и по-голям брой членове от местните групи. Членовете на регионалните банди могат да поддържат връзки с ОTH и с други престъпни организации, чиято дейност се извършва в рамките на страната. Националните банди обикновено имат между няколко стотин и няколко хиляди членове и са активни в редица региони. Някои от тях имат структури и в други страни, където техни членове улесняват връзките на базираните в САЩ ОПГ с ОTH и с други криминални организации в съответните държави. Организационната структура на националните банди включва както гъвкави мрежи от структурни единици, така и по-строга изградени йерархични организации.

Събирането на данни относно дейността на организираната престъпност за целите на настоящия доклад бе съществено улеснено от факта, че получихме сравнително голям брой анкети от правоприлагащи агенции (3052). Изготвянето на доклада бе също така подпомогнато от по-качествената отчетност на разследванията в резултат в частност на успеха на грантовете и обучението на Бюрото за правосъдни програми и Бюрото за подпомагане на правосъдието към Министерството на правосъдието, както и на усилията на ФБР, ATF, DEA, двата разузнавателни центъра за организираната престъпност и наркотиците, Разузнавателния център в Ел Пасо (EPIC) за разузнаване и сигнализиране, както и благодарение на дейността по дефиниране на целите и координацията, извършвани от GangTECC.

Множество щатски и местни правоприлагащи агенции в цялата страна предоставиха ценна информация при изготвянето на този доклад посредством участието си в Националния преглед на заплахите от наркотиците, както и чрез интервюта за Програмата за теренни специалисти на Националния център за разузнаване дейността на организираната престъпност.

4. КЛЮЧОВИ ВЪПРОСИ

При структурирането на дискусиите по време на изготвянето на настоящия доклад анализаторите използваха следните въпроси:

- Каква е заплахата, която съставляват бандите на национално и регионално равнище?
- Какъв е броят на бандите и на техните членове и къде са базирани?
- Кои са най-опасните банди?
- Кои банди имат връзки с трафика на наркотици и с транснационалните организации?
- Какъв тип криминална дейност извършват членовете на съответната банда?

5. РЕЗЮМЕ

Организираните банди съставляват сериозна заплаха за обществената сигурност в редица общности в САЩ. Наблюдава се тенденция към пребазиране на членове на организирани престъпни групи (ОПГ), които носят отговорност за засилената престъпност и насилие сред различните общности, от градските центрове към крайградските зони. Голяма част от свързаната с ОПГ дейност включва и трафик на наркотици. Все повече престъпници обаче са въвличани в трафика на имигранти и на оръжие. Освен това нараства броят на базираните в страната ОПГ, които по всичко изглежда проявяват интерес от установяването на работни взаимоотношения с американски и базирани в чужбина организации за трафик на наркотици (ОТН), както и с други криминални организации, които улесняват прекия контакт с чуждестранните източници на дрога.

6. ОСНОВНИ ИЗВОДИ

Приведените по-долу изводи са резултат от анализа на наличната информация от следните източници: федералните, щатските и местните правоприлагащи институции, доклада за 2008 г. на Националния разузнавателен център за наркотиците, Националния преглед на заплахите от наркотиците и заслужаващите доверие открити източници.

- Към септември 2008 г. броят на действащите престъпници в 50-те щата и окръг Колумбия е възлязъл на около 1 млн. членове на ОПГ, участващи в над 20 000 банди.
- Местните улични банди или кварталните улични банди продължават да съставляват съществена заплаха, тъй като формират по-голямата част от ОПГ в страната. Повечето от тях участват в насилствени действия при извършване на различни престъпления, включително и при разпространяването на наркотици.
- Според данни от Националния преглед на заплахите от наркотиците през 2008 г. 58 % от щатските и местните правоприлагащи агенции са сигнализирали за организирани престъпни дейности в рамките на техните зони на отговорност, което представлява ръст в сравнение с данните за 2004 г. (45 %).
- Членове на банди мигрират от градските зони към крайградските и селските райони, разширявайки влиянието си в повечето от тях. Те предприемат подобно пребазиране поради редица причини, включително и в резултат от разширяващата се мрежа за разпространение на наркотици, увеличаването на незаконните си печалби, необходимостта от рекрутиране на нови членове, нуждата от избягване среща с правоприлагащите органи, както и избягване на конфронтация с други банди. Редица крайградски и селски общности стават жертви на засилена организирана престъпност и насилие в резултат на разширяващото се влияние на тези банди.
- Според правоприлагащите органи в страната криминалните банди извършват до 80 % от престъпленията в редица общности. Ти-

пичните престъпления, извършвани от банди, включват трафик на имигранти, въоръжени грабежи, нападения, кражби на автомобили, трафик на наркотици, изнудване, измами, нахлуване в къщи, кражба на лични документи и идентичност, убийства и трафик на оръжие.

- Членовете на бандите са основните разпространители на повечето незаконни наркотици. Те също така все повече търгуват на едро с марихуана и кокаин в рамките на повечето градски и крайградски общности.
- Някои банди участват в трафика на нелегална дрога на регионално и национално равнище. Мнозина от тях са в състояние да конкурират мексиканските ОТН, базирани в САЩ.
- Базирани в САЩ членове на банди преминават нелегално американско-мексиканската граница с цел извършване на контрабанда на незаконна дрога, както и за контрабандиране на имигранти от Мексико в САЩ.
- Редица банди използват активно интернет за рекрутиране на нови членове и за комуникиране със свои членове, намиращи се в други части на САЩ или в чуждестранни държави.
- Улични банди и незаконни мотоциклетни банди съставляват засилваща се заплаха за правоприлагащите органи по американско-канадската граница. Те често се свързват с базирани в Канада банди и криминални организации с оглед улесняване различните престъпни дейности, включително трафика на наркотици за САЩ.

IX. МЕНИДЖМЪНТЪТ НА „МРЪСНИТЕ“ ПАРИ КАТО ПРЕСЕЧНА ТОЧКА МЕЖДУ ИКОНОМИЧЕСКАТА ПРЕСТЪПНОСТ И ТЕРОРИЗМА⁹¹

EDGE – ГЕРМАНИЯ

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Аналитичният проект EDGE беше съфинансиран от програмата на Европейския съюз AGIS и осъществен от Landeskriminalamt Northhein Westfalen (LKA-NRW) в сътрудничество с Европол, Турската национална полиция, както и с университета „Гент“ в Белгия. Единствено германската служба обаче е обвързана със съдържанието на публикацията. Европейската комисия не поема никакви ангажименти за бъдещото използване на съдържащата се в тази публикация информация.

Терминът и логото EDGE са абривиатура на пълното название на проекта „Мениджмънтът на престъпните пари (на английски CMM) като пресечна точка между икономическата престъпност и тероризма“.

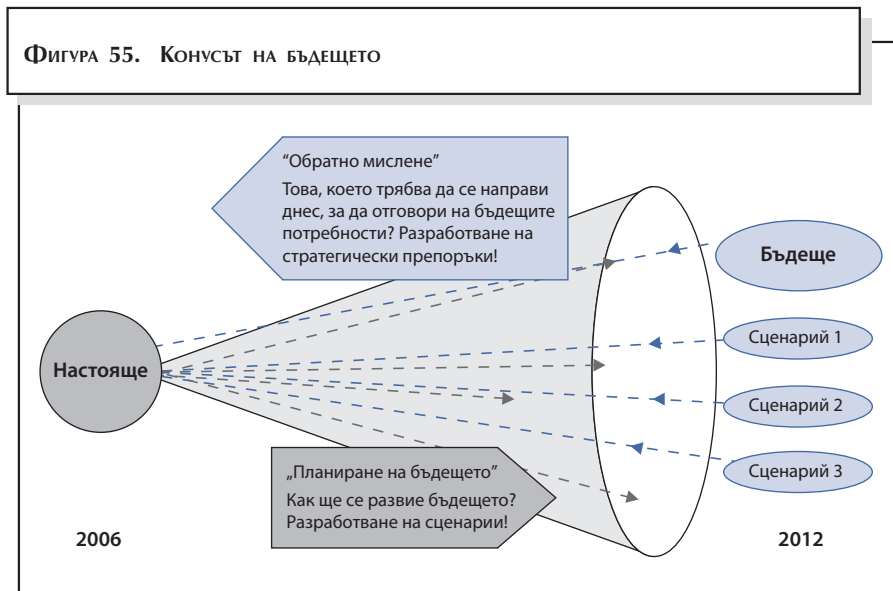
Този обобщен доклад, съдържащ и съответни откъси от проекта EDGE (чиито три фази са реализирани между декември 2005 г. и май 2007 г.) представлява преглед на три различни доклада, които бяха изготвени съответно в края на всяка фаза (доклад 1 „Първи резултати“, доклад 2 „Есета за факторите“ и доклад 3 „Сценарии, мерки и оценка на проекта“). Тези интегрални доклади (които са само на английски език), включващи и обяснение на проекта, както и въпросник (на английски и немски език), са приложени под формата на диск, който съдържа също английска и немска версия на доклада „Окончателни резултати“.

⁹¹ *Criminal Money Management as a Cutting Edge between Profit Oriented Crime and Terrorism: Possible Developments until the Year 2012 and Strategic Recommendations, EDGE Final Results, 2007.*

1. КРАТКА ИСТОРИЯ НА СЦЕНАРНИЯ МЕТОД

За по-голяма яснота в началото представяме историята и целите на сценарния метод. Твърдението, че бъдещето не представлява неподлежаща на промени вяра, а се определя активно чрез резултатите, е наследена още от миналото. След Втората световна война тази истина бе преведена на езика на научната дисциплина „футурология“. Херман Кан превърна сериозното стратегическо планиране за американската армия в методология – т.нар. „сценарен метод“, и определи сценариите като „хипотетични последствия от събития, които са конструирани с оглед съсредоточаването върху причинно-следствената верига и ключовите звена“. Оттук е ясно, че сценарният метод не само не може, но не е замислен да предоставя ясни прогнози за бъдещето. Вместо това той по-скоро представлява „предварителни размисли“, отколкото прогноза за бъдещето⁹².

Като се има предвид това, сценарният метод не бива да бъде насочван към формулиране на ясна прогноза, а към разкриване на различните възможни бъдещи тенденции и след като те бъдат идентифицирани, да се използват за по-конкретно бъдещо стратегическо планиране. Така че не става дума за инструмент за прогнози, а за проактивен стратегически инструмент, т.е. онзи метод, за който ЕС настояваше от 2001 г. насам с оглед противодействието на организираната престъпност⁹³.

След 2001 г. ЕС призовава към прилагане на подобна методология в сферата на противодействието на организираната престъпност. В началото сценарният метод не бе в състояние да даде успешни резултати в сравнение с класическите инструменти на планирането, тъй като методи от типа на извличане на бъдещите тенденции, които отиват отвъд ориентировъчните количествени елементи (статистически данни), бяха по-опростени и се оказаха подходящи за периода на 50-те и 60-те години, когато се наблюдава-

ше линейно и възходящо икономическо и политическо развитие. Повишаването на цените на петрола през 1973 г. в резултат на войната Йом Кипур промени дотогавашните схващания в сферата на управлението на стопанските предприятия. В частност в сферата на петролната и автомобилната индустрия бе иницирано използването на сценарния метод. От тази дата насетне той се превърна

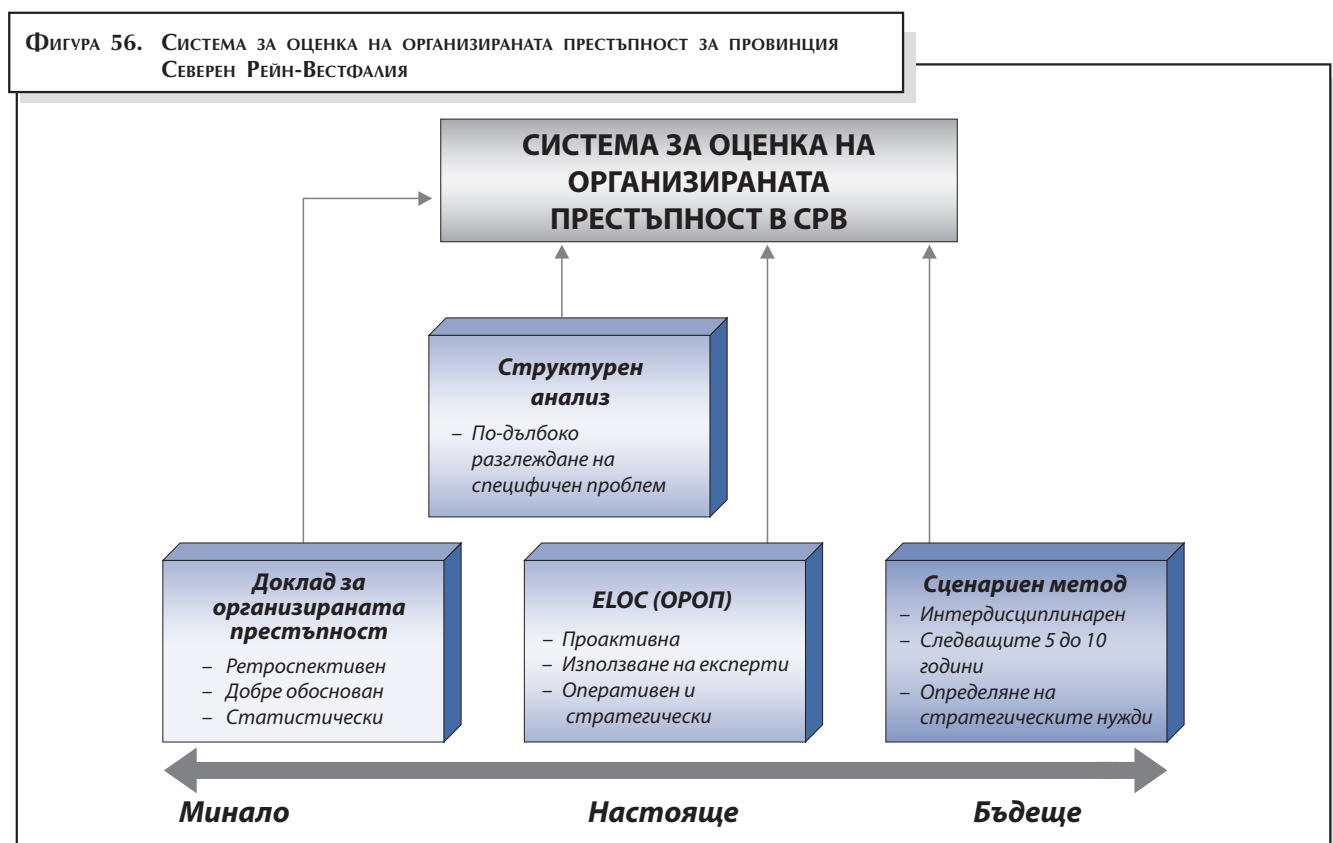
⁹² Kurt Sontheimer, 1970; www.wi3.uni-erlangen.de/.../Kategorie:Szenariotechnik

⁹³ European Organised Crime Scenarios 2015, Tom Vander Beken, page 3.

в релевантна методология за стратегическо планиране в големите предприятия.

Така например компанията „Даймлер-Крайслер“ сформира собствена изследователска група от около 50 служители, които са съсредоточени изключително върху разработването на сценарии. В правозащитната сфера в рамките на ЕС, особено след края на XX в., бе направено предложение „да се развива методология за оценка на заплахите, която може да пренесе фокуса от описанието на текущата или частичната историческа ситуация към оценката на заплахите и рисковете, произтичащи от бъдещите тенденции в сферата на престъпността, и как това влияе върху правозащитната сфера“. Пръв подобен практически опит бе направен с осъществяването на т.нар. ОСТА през 2003 г. Макар и да съдържа редица положителни резултати, ОСТА все още се нуждае от по-нататъшно методологично развитие.

В Германия ретроспективният доклад за организираната престъпност бе допълнен от доклада „Оценка на заплахите от организираната престъпност за Германия“. Но нито европейската ОСТА, нито германският доклад не са подходящи методи за дългосрочно стратегическо планиране, тъй като техният акцент е върху очакваните събития от близкото бъдеще. Поради това тези доклади могат да се използват единствено при краткосрочно стратегическо планиране. Сценарният метод се използва като полезно допълнение на споменатите методологии поради своя акцент върху по-отдалечената перспектива (5 до 10 години). Пример в тази насока е системата за оценка на организираната престъпност за провинция Северен Рейн-Вестфалия.

В Германия сценарният метод бе използван през 2004 г. от LKA-NRW по разпореждане на Федералната комисия за организираната престъпност. Тогава бяха разработени сценарии за бъдещите заплахи от организираната престъпност, които методологически бяха свързани с изследователския екип на „Даймлер-Крайслер“. Резултат от този процес бе разработването на три различни сценария за развитието на организираната престъпност до 2009 г. Въз основа на тях бяха направени конкретни стратегически препоръки, които последователно бяха осъществени или са в процес на осъществяване⁹⁴. За разлика от предишния скептицизъм проектът доведе до заключението, че сценарният метод трябва да се счита за практически инструмент при стратегическото планиране на бъдещето в различни области на прилагането на закона.

Оттогава различните полицейски служби се опитаха да прилагат сценарния метод по определени проблеми, което доведе до положителни резултати. Пример за много конкретна регионална област на изследване е разработката за т.нар. „пазачи“ в квартала на червените фенери, осъществен от полицията в Кьолн. Този проект би могъл успешно да бъде приключен с убедителни препоръки за предприемане на мерки. Постигнатите резултати, както и редица запитвания за използване на семинари от различни страни – членки на ЕС (Полша, Словения, Босна и Херцеговина), накараха LKA-NRW да заключи, че методологията на „писането на сценарии“ трябва също да бъде изпробвана на европейско равнище в сферата на прилагането на закона, като бъде публична и реализирана като постоянен елемент на стратегическото планиране. С тази цел през декември 2005 г. бе сформирана и групата за проекта EDGE на LKA-NRW.

2. ОСНОВНАТА ТЕМА НА ПРОЕКТА

При този проект бе избрана темата за прането на пари като пресечна точка между организираната престъпност и тероризма. Престъпленията в сферата на организираната престъпност или с оглед на по-доброто дългосрочно дефиниране на феномена „организирана престъпност – икономическа престъпност“ се характеризираха в основни линии с голям потенциал за печалба. След петдесет години противодействие на организираната престъпност е по-трудно от всякога да се каже какви са действителните размери и печалби, реализирани по този начин. Редица доклади на Международния валутен фонд сочат, че в световен мащаб тези печалби са достигнали до ниво, което отговаря на равнището на международната икономика. Според прогнозите, за които не може да се твърди, че са точни, става дума за стотици милиарди долари⁹⁵.

⁹⁴ Виж: *The future of Organized Crime: Dealing with uncertainty*, в: *The organisation of crime for profit*, Van Duyn, Maljevic and others, Wolf Legal Publishers (WLP), Nijmegen, 2006, освен това *Analyse zum Gefährdungspotenzial Organisierter Kriminalität – Denken auf Vorrat – die Beschäftigung mit der Zukunft*, Norbert Wagner, Martin Boberg, Uwe Beckmann, Heidelberg, Kriminalistik-Verlag, 2005, pp. 85-91.

⁹⁵ *Международен валутен фонд*; cf. www.coe.int/T/d/Com/Dossiers/Themen/Organisierte_Kriminalität

Изследванията по отношение по-нататъшното използване на мръсните пари са още по-трудно осъществими. Лицата, които разполагат с такива средства, се стремят да използват икономическата конюнктура, като пускат в оборот мръсните пари, колкото се може по-бързо, и като избягват риска от съдебно преследване. С оглед минимизиране риска от разкриване произхода на съответните средства е необходимо тяхното „изпиране“, т.е. извършване на операцията „пране на пари“. Това се прави чрез различни дейности, но всички те следват един принцип: нелегалният произход на парите се прикрива, така че това да позволи впоследствие те да бъдат насочени към сферата на легалната икономика. Според изчисления, които са също толкова приблизителни, колкото и изчисленията за причиняваните от организираната престъпност (ОП) щети, всяка година в света между 600 и 1100 млрд. евро подлежат на изпиране – това представлява между 2 и 5 % от световния икономически продукт⁹⁶. Боравенето с мръсни пари се извършва на фона на големия възход в развитието на международните финансови канали – предимно в резултат от развиването на новите комуникационни технологии и по-нататъшната диверсификация на различните капиталови инвестиции. Става ясно, че борбата срещу прането на пари е не само изключително сложна и трудна задача. В пазари, които в една или друга степен са глобализирани, това трябва да бъде задача на международната общност, а не на местни агенции по сигурността. Едва след нападенията срещу Световния търговски център и Пентагона на 11 септември 2001 г., когато започна интензивно проучване характера и предпоставките за фундаменталисткия тероризъм, един от централните акценти падна върху финансирането на терористичната дейност. От една страна, тече противоречива дискусия за това, с какви финансови средства разполага тероризмът, а от друга, с изключение на отделни случаи има очевиден дефицит на доказателства, що се отнася до произхода на тези фондове.

Размерът на финансовите средства, с които разполагат терористите, доведе до извода, че една част от тези пари са били придобити чрез криминални средства, възможно в съучастие с организираната престъпност. Тази хипотеза породя нови предположения за това, дали лица от сферата на организираната престъпност снабдяват с финансови средства терористите, или дали те също се финансират със средства на организираната престъпност. В тази сфера – с изключение на някои отделни случаи, засега не разполагаме с друго освен с хипотези. Все още връзката между тероризъм и организирана престъпност е трудно доказуема. В основни линии това се дължи на различните мотивации: организираната престъпност е ориентирана към печалби за разлика от тероризма, чиято мотивация е идеологическа, където парите са единствено средство за постигане на целите. Накрая би трябвало да се отбележи, че с някои изключения няма установени връзки между ОП и тероризма. Въпреки това все пак има някаква практическа връзка и настоящото изследване се основава на нея, а именно: методите на трансфер на пари. Печалбите от ОП трябва да бъдат изпрани, но по същия начин и средствата, с

⁹⁶ Пак там.

които разполагат терористите, трябва да бъдат раздвижени с оглед прехвърлянето им от техния легален или нелегален източник към непосредственото финансиране на определена терористична акция. И в двата случая трансферът на пари от страна на криминални лица трябва да бъде извършен по възможност, без това да забележат правозащитните органи. Следователно трябва да се предполага, че и при двата случая се използват същите или сходни методи. Оттук произтича, че познаването на начина на действие при прането на пари ще улесни разбирането за установяването на движението на пари, които имат отношение към терористичната дейност. На този фон Световната банка и МВФ заедно с FATF (Отряд за финансови операции) обединиха сили и инициативи в този контекст под мотото „Действия срещу прането на пари и борба срещу финансирането на тероризма“. Изводът за ключовото значение, което имат дейностите по международно пране на пари в контекста както на терористичната дейност, така и на международната организирана престъпност, мотивира и работата при осъществяването на настоящия проект. Поради това и терминът „пресечна точка“, който първоначално бе използван в заглавието на проекта, се оказва неточен и впоследствие бе изоставен.

3. ФИНАНСИРАНЕ И СЪСТАВЯНЕ НА ЕКИПА НА ПРОЕКТА

Тестването на нова методология за проактивните цели на стратегическото планиране в комбинация с широко обсъдената тема направи възможно финансирането на части от проекта чрез програмата на ЕС AGIS. Изборът на партньорски агенции от Европа бе логично следствие от целите на проекта:

Европол в качеството му на европейски разузнавателен център за събиране и обмен на информация има изключително важна роля както при използването на сценарния метод, така и при развитието на сценариите в сферата на прането на пари, организираната престъпност и тероризма на европейско равнище;

Университетът в Гент (Институт за международни изследвания по криминална политика) е релевантен партньор поради дългия му изследователски опит и разработването на проактивни доклади в сферата на правоприлагането⁹⁷;

Турската национална полиция играе важна роля в сферата на борбата срещу прането на пари, тъй като Турция е важна пресечна точка между ЕС и Близкия изток, което се дължи не само на географията, но и на религиозни, политически и културни фактори.

⁹⁷ EDGE том 1 „Първи резултати“, с. 154 ff.

4. ФАЗА 1. ИЗВОДИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА СИТУАЦИЯТА С ПРАНЕТО НА ПАРИ

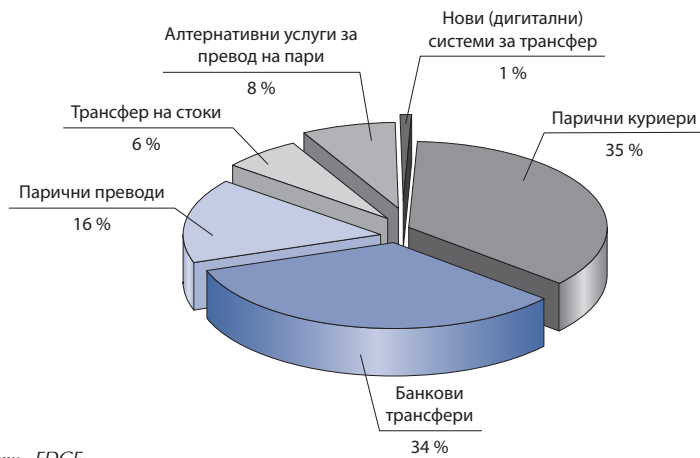
Основата на всеки структуриран сценарий трябва да бъде текущата и валидна оценка за основните фактори, свързани с разискваната тема. По-прецизното разглеждане на темата „пране на пари“ доведе до извода, че както съществуващите доклади за прането на пари, така и типологичните доклади на FATF не са подходящи за един необходим и цялостен преглед. Съществуващите доклади, посветени на тази тема, предоставят валидна статистическа информация за такива сфери, като изземването на средства, придобити по престъпен начин или при съмнителни трансакции, но в по-голямата си част представят конкретните резултати от разследването на съществуващи казуси и не са ориентирани към бъдещето. От друга страна, макар че докладите на FATF съдържат различните типове дейности, те не могат да ни ориентират статистически за тях и следователно не са достатъчни за съставянето на представителна и подлежаща на уточнение картина на текущата ситуация. С оглед отговарянето на изискванията при разкриването на международните схеми за пране на пари бе разработен въпросник, насочен към получаването на конкретна информация за криминалните бизнес дейности на ОП и терористите, допълнен с въпроси за мненията на експертите във връзка с бъдещите тенденции на развитие, както и за техните препоръки. В рамките на процедура, разработена за пръв път с оглед стратегическите цели в общеевропейския контекст, този доклад бе изпратен до правозащитните агенции в цяла Европа чрез офицерите за свръзка на Европол. Впоследствие той бе анализиран от LKA-NRW. Първоначално големият брой на отговорите от страните – членки на ЕС, плюс Турция и Колумбия на поставените въпроси, както и тяхното високо качество доказаха съществуването на повишен международен интерес по тази тема. Като цяло въпросникът бе попълнен от различни полицейски служби от 18 страни, включително и от различни специални служби. Така например само в Германия въпросникът бе попълнен от 60 служби. В резултат на това бе създадена подходяща информационна база за сценарния процес, която бе достъпна под формата на доклад за ситуацията в сферата на прането на пари, както и за възможните подходи при борбата с това явление от страна на държавите – членки на ЕС.

4.1. Количествен анализ

Първият количествен анализ е изработен с помощта на отговорите на въпросите: „Какви са начините на действие в рамките на трансфера на пари с криминален произход?“ и „Какви начини на трансфер на пари могат да се очакват в бъдеще?“ Те дадоха представа за това, кои методи се считат за релевантни от съответните служби, както и за основния фокус на финансовите разследвания в Европа в момента.

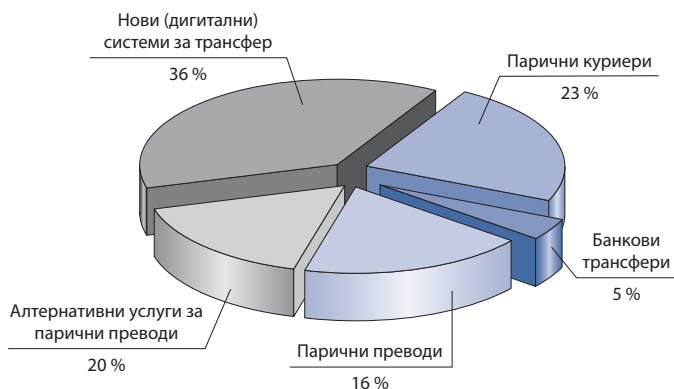
Става очевидно, че оценката на важността на днешните трансферни методи ще се променя в съответствие с експертната оценка на бъдещите тенденции.

ФИГУРА 57. НАСТОЯЩЕ

Източник: EDGE.

ФИГУРА 58. БЪДЕЩЕ

Източник: EDGE.

Съответните полицейски служби, попълнили въпросника, считат, че най-разпространеният и следователно най-важният метод на трансфер на пари са кешовите трансфери в различните им форми (сигнализиран са 52 случая). На второ място са „класическите трансфери“ чрез банкови сметки (48 случая). Служби за трансфер на пари от типа на Уестърн Юниън или МъниГрам също играят важна роля (23 случая). Уестърн Юниън е най-големият играч в тази област. В 9 случая трансферите са извършени чрез транспортирането на различни видове стоки (особено на автомобили). В 11 случая е сигнализирано за наличието на алтернативни начини на трансфер, включително и т.нар. „хауала-банкинг“. Само в един случай е сигнализирано за нов трансферен метод (т.е. за дигитален трансфер чрез интернет).

Очаквания за бъдещето

Според експертите „новите трансферни системи“ от типа на PayPal и e-dinar, а също новите мобилни трансферни системи от типа на мобилно плащане с използването на клетъчни телефони, както и използването на други методи за разплащане с използването на дигитална технология ще стават все по-важни поради дигитализацията на процесите и използването на интернет. Освен това счита се, че наред с традиционните кешови плащания ще се развиват и някои алтернативни трансферни услуги и в частност споменатата „хауала-банкинг“. Очаква се и бъдещото разширяване офертите на провайдерите на финансови трансфери. Само 5 % от експертите залагат на важността на класическите банкови трансфери през следващите години. Макар че първоначалното впечатление е недвусмислено: „паричните преводи в бъдеще ще се правят все повече чрез мобилни или онлайн системи за сметка на класическите банкови преводи“⁹⁸, анализът на данните трябва да бъде диференциран. Важно е да се отбележи, че в обсъжданите сигнали се засягат само най-очевидните случаи от тези нелегални трансфери. Съответно

⁹⁸ EDGE том 1 „Първи резултати“, с. 9.

на анализ подлежат единствено основните нелегални методи, които са били разкрити като част от разследванията на правозащитните органи. Предполага се, че оценката на изследването не разкрива цялостния спектър на съществуващите нелегални трансфери, а показва сегашния фокус на правозащитните органи по отношение на нелегалните трансфери. Общото в описаните важни звена в сферата на банковите трансфери, кешовите куриери и преводите на пари е, че тези методи могат лесно да бъдат открити чрез съвременните полицейски стратегии – засиленият граничен контрол в резултат от терористичните атаки през последните години повишава риска от разкриване и често води до залавянето на кешовите пратки. Банковите институции и провайдерите на финансови услуги са обект на стриктни регламенти срещу прането на пари и поради съществуването на наситена мрежа на вътрешни процедури за наблюдение много активно се отразяват в полицейските доклади за прането на пари. Броят на разкритите алтернативни средства за трансфер и преди всичко на средствата от типа на „хауала-банкинг“ показва, че те вече не са някаква потенциална заплаха, каквато бяха в миналото, а добре работеща система, която също се намира в нелегалния сектор. При анализа на отговорите на експертите се очертава голямата вероятност бъдещите нелегални парични трансфери да се извършват чрез дигитални методи. Тенденциите в частния сектор, що се отнася до развитието на системите от типа на PayPal или на мобилните трансферни системи, потвърждават тези оценки, като доказват необходимостта от правозащитни и политически инициативи в тази област. Счита се, че и алтернативните трансферни системи от типа на e-dinar в много случаи се комбинират с дигиталните преводи. Кешовите трансфери и услугите за преводи на пари ще продължават да бъдат важни в този контекст, докато класическият банков сектор не се счита за перспективен по отношение на бъдещите нелегални трансфери на пари, където предимство ще получава дигиталната трансферна система.

4.2. Качествен анализ

Екипът на проекта реши с оглед задълбочаването на доклада да разработи по-конкретен анализ на най-важните сектори на трансферите на пари:

- Банкови трансфери.
- Кешови куриери.
- Финансови трансфери чрез използване на стоков транспорт.
- Алтернативни трансферни услуги.
- Нови (дигитални) трансферни системи.
- Money Transmitter.

Освен това чрез отговорите на въпросите бе установено, че поради сложността на тези операции използването на специалисти в сферата на прането на пари става все по-важно при икономическата пресъпнатост и при терористичната дейност. Поради това друг тип анализ е посветен на сферата на „специалистите“.

- Финансови трансфери с помощта на т.нар. „контрольори“ (на англ. „gatekeepers“).

Резултатите от тези задълбочени анализи могат да бъдат изложени по следния начин⁹⁹:

4.2.1. Банкови трансфери

По отношение на този сектор, който отблизо се наблюдава в съответствие с директивите за борбата срещу пране на пари, отговорите на въпросника показват различни тактически средства за прикриване произхода на мръсните пари и бъдещото им използване. В редица конкретни криминални случаи са описани методи от типа на трансакции чрез бизнес сметки, откриване на банкови сметки с използването на фалшиви документи за самоличност, разкриване на сметки чрез подставени лица, прикриване на престъпните пари с използване на банкови служители, **loan-back**, трансакции с използването на кредитни карти, пренасочване на пари чрез различни банкови клонове в различни страни или чрез смърфинг и др. Освен това се прави констатацията, че с повечето впоследствие изпрани пари се е манипулирало в близки до местоживеенето на криминалните лица райони, като трансакциите чрез други културни ареали са по-скоро изключение от правилото.

4.2.2. Кешови куриери

В момента прекарването на незаконно спечелени пари чрез кешови куриери е много актуален метод и през следващите няколко години той ще продължава да се използва чрез различни сложни схеми. Тази тенденция е следствие на развитието на средствата за наблюдение при некешовото трансгранично движение на парите и на по-доброто сигнализиране и контролиране на преводите от банките. Като резултат от това възниква необходимостта от трансфера на нелегални пари през международните граници под формата на кеш. Констатирано е залавянето на все повече банкноти с деноминация 500 евро. Тази тенденция се очертава и в докладите на Германската федерална банка, в които се съобщава за засилено търсене на банкноти с деноминация 500 евро.

4.2.3. Финансови трансфери чрез транспортирани стоки

Докато в целия свят се наблюдава нарастване усилията за регулиране на некешовите финансови трансакции и за прилагане на контролни механизми с оглед затрудняване движението на пари, придобити по престъпен начин, и разкриване на инкриминиращи улики, които могат да се използват при полицейски разследвания, по-голямата част от общата стокова търговия като че ли е свободна от подобни контролни механизми. Медийните публикации¹⁰⁰ на тази тема обаче обикновено не съдържат доказателства. Отговорите на въпросника също дават само отделни детайли по тази тема. По всичко изглежда,

⁹⁹ Повече подробности в EDGE том 1 „Първи резултати“, с. 9 ff.

¹⁰⁰ Например: Диамантите от Южна Африка за финансиране на терористичните актове от 11 септември 2001 г.

че интензивното транспортиране на автомобили от Централна Европа (Белгия, Холандия, Германия) по море играе важна роля в този процес. Използват се различни начини от типа на скриване на кешови пратки в откраднати нови луксозни автомобили, пране на пари чрез търговията с коли втора употреба, транспортиране на електронни артикули, скрити в стари коли, или „реимпорт“ на коли втора употреба със скрити в тях наркотици и т.н. Може да се направи заключението, че този феномен в момента не привлича достатъчно вниманието на правозащитните агенции, макар че световният приток на стоки е атрактивен фактор за целите на нелегалните трансфери.

4.2.4. Алтернативни трансферни услуги

Те включват т.нар. „хауала-банкиране“, което е съвместимо с ислямската забрана на лихварството, но все повече попада във фокуса на вниманието на правозащитните органи, ангажирани с борбата срещу организираната престъпност и тероризма. Отговорите на въпросника доказват, че алтернативните системи показват тенденция към засилване на своята дейност, що се отнася до нелегалните трансфери. Вероятният обем на тези трансфери може да е още по-впечатляващ.

Неформалната система, която може да съществува благодарение на високото доверие в рамките на различни етнически групи, ще играе все по-важна роля и в бъдеща Европа, която ще се нуждае от засилваща се миграция. Тази тенденция може да се верифицира чрез измерване на притока на паричните преводи за развиващите се страни.

4.2.5. Новите (дигитални) трансферни системи

Според експертните оценки „новите“ трансферни системи от типа на PayPal се очаква съществено да увеличат своите клиенти и съответно обемите на преводите. Макар че тези системи косвено или пряко са „прикачени“ към съществуващите банкови сметки, все още в момента не се извършва мониторинг на тези онлайн сметки. Макар подобни системи досега да са били използвани само при малък брой констатирани нелегални трансфери, може да се предположи, че дори при сегашната ситуация равнището на латентна криминална дейност е много по-високо и дейността в тази сфера ще се засилва и в бъдеще. Системи от типа PayPal или e-dinar, които са тясно свързани с „хауала-банкирането“, показват съществуващата ситуация при трансферните методи. Бъдещата ориентация към използването на мобилни системи (Mobile PayPal) или на анонимни кредитни карти, които също могат да се използват за трансфер на пари (e-passporte или xbox card), вече показват появата на тенденция към засилени анонимни и мобилни трансфери на пари. При положение че в този сектор липсват мониторингови системи, той трябва да се разглежда като най-уязвимия от нелегалните преводни методи. Това налага предприемането на спешни мерки за решаването на този проблем.

4.2.6. Мъни трансмитър (Money Transmitter)

Подобно на „Уестърн Юниън“ „мъни трансмитър“ играе голяма роля в трансфера на пари от мигрантите към техните родни места. Около 99 % от всички трансфери представляват парични пратки до приятели или близки, живеещи в страната на произход на мигрантите. Във връзка с това простата и бърза трансферна система играе доминираща роля при пратките на нелегални пари, особено при трансферите на пари от Европа към САЩ през Южна Америка. Услугите „мъни трансмитър“ се намират под редовен банков мониторинг, като освен това сътрудничеството с правозащитните органи може да се разглежда като положителен фактор.

4.2.7. Финансовите трансфери чрез т.нар. „контрольори“ (gatekeepers)

Различните въпросници засягат въпроса за специалистите, или т.нар. „контрольори“ – тема, която става все по-важна поради нарасналата сложност на операциите по осъществяване на криминални трансфери. Освен вече споменатите технически трансферни методи „човешкият фактор“ играе важна роля. Във времена на неприкрита глобализация дерегулирането на финансовите центрове, както и на многонационалните компании, които са активни в тази сфера, засилването на международния кешов поток, предлагащ различни възможности за трансфери в целия свят, възникват нови начини за трансфера на активи от страна на криминалните лица. Това е свързано с такава степен на сложност, с която могат да се справят твърде малко специалисти. На това равнище т.нар. „контрольори“ придобиват голямо значение. Става въпрос за специалисти, които в рамките на „криминалното разделение на труда“ и функционирането на мрежите носят отговорност за трансфера и прането на мръсните пари. Тук не става въпрос за традиционните счетоводители като част от криминалната йерархия, а за по-независими икономисти, експерти по таксите или адвокати, които са привлечени като външни експерти и на които се плаща отделно за услугите им. За целта те разполагат с необходимите средства за участие в криминални транзакции, както и със съответна легална фасада, която им позволява да бъдат активни в различни сфери и активно използват своите възможности, запазвайки анонимност.

4.3. Експертни оценки

Към резултатите от първата фаза на проекта бяха добавени различни експертни мнения с оглед по-добрия и качествен анализ на състоянието на този феномен, както и за разширяването на познанията, които ще се дискутират в рамките на работните дискусии.

В рамките на т.нар. том 1: „Първи резултати“, бяха добавени следните разсъждения:

Майкъл Чендлър – международен консултант по тероризма, обяснява трудностите при анализа на сложните връзки между международните финансови транзакции и финансирането на тероризма.

Петрус ван Дуйн от Университета в Тилбург (Холандия) представя холандския проект, наречен „Криминални финанси – какво е тяхното състояние и трябва ли да се обезпокоим от това“. В рамките на този проект се прави анализ за страните на произход и дестинация при трансферите на мръсни пари, в резултат на което се предлагат ясно дефиниране на връзката им с престъпната дейност с наркотиците в Холандия.

Никос Пасас от Североизточния университет в Бостън (САЩ) предлага критичен преглед на резултатите от борбата срещу тероризма след атентатите от 11 септември.

Зигфрид Бергълс – управляващ директор на Уестърн Юниън – Германия, прави изложение за ролята на тази компания при разкриването на нелегалните парични трансфери и предлага концепция за превенция и сътрудничество, разработено от нея.

Йорг Менцел – началник на управлението за борба срещу пране на пари в Дойче АГ банк предлага анализ на проблемите пред германските банкови институции, що се отнася до разкриването на съмнителните трансфери, както и на проблемите на сътрудничеството между банките и между тях и правозащитните органи.

Ернст-Вилхелм Ньол – експерт по пране на пари в Германската федерална банка, информира по темата за използването на кеш в Европа.

Норберт Шефер – ръководител на управлението за пране на пари в WGZ-банк/Германия, разкрива възможните бъдещи трендове в банковите трансфери с използване на стандартните за ЕС трансфери.

Норберт Вагнер – ръководител на отдел „Организирана престъпност“ в LKA-NRW, изтъква стратегическото значение на финансовите разследвания за успешната борба срещу структурите на организираната престъпност и ислямския тероризъм.

Мауро Фалеседи и Владимир Жизни – експерти по пране на пари в Европол – правят обзор на дейностите на ЕС в сферата на борбата срещу прането на пари.

Мехмед Гюнал от университета „Гази“ в Турция излага турските стратегии в борбата срещу прането на пари.

Том Вандер Бекен от университета „Гент“ (Белгия) и Стефан Карстен от изследователската група на „Даймлер-Крайслер“ в Германия предлагат научно обяснение на сценарния метод.

В крайна сметка може да се каже, че предимствата на общоевропейския въпросник в съчетание с допълнителните експертни есета от различни сектори в сферата на икономиката и правозащитната система са в това, че е практически ориентиран и третира феномените, свързани с тази тема. Този преглед бе допълнен с различни вижда-

ния за специфичните проблеми на правозащитния сектор. Накрая положителните резултати от тази първа фаза на проекта поставиха основата за изпълнението на втората фаза, посветена на развитието на бъдещите трендове.

5. ФАЗА 2. СЦЕНАРНИЯТ ПРОЦЕС

5.1. Сценарната група

За осъществяването на цялостен обмен на информация за релевантните аспекти на конкретния проблем е необходимо да се сформира междудисциплинарна работна група, която посредством различните специфични познания на участниците си да е в състояние да достигне до осъществими препоръки в рамките на един структуриран процес. Колкото до специфичния експертен профил в рамките на проекта, той се определя, от една страна, от необходимостта да се покрият проблемните полета „организирана престъпност“, „пране на пари“ и „тероризъм“ (финансиране на тероризма), а от друга, да се съчетаят различните гледни точки в научния сектор, икономиката, банките и правозащитните органи. Освен това бе необходимо да се разгледа и специфичният аспект на този проект, свързан с международното сътрудничество.

5.2. Дефиниране на понятието „работен въпрос“

Основата за един структуриран и реалистичен сценариен процес е ясното дефиниране на работния въпрос, при което да се открият отчетливо ключовите понятия, на които да се обърне внимание в рамките на този процес. Първоначалното заглавие на проекта „Прането на пари като пресечна точка между организираната престъпност и тероризма“ бе допълнено с подзаглавие към Фаза 1 „Преглед на националните и международните трансфери на пари с нелегален произход“. Това допълнение стана необходимо, след като се стигна до

извода, че темата „пране на пари“ не покрива релевантните области на финансирането на тероризма – например финансирането на терористични акции с легални методи. Освен това беше достигнато до извода, че заключението, че прането на пари е пресечната точка между организираната престъпност и тероризма, не е основният акцент на проекта. Основният акцент е анализът на съществуващата пресечна точка на трансферите на пари с нелегален произход. По време на първия семинар „работният въпрос“ бе допълнително преформулиран и конкретизи-

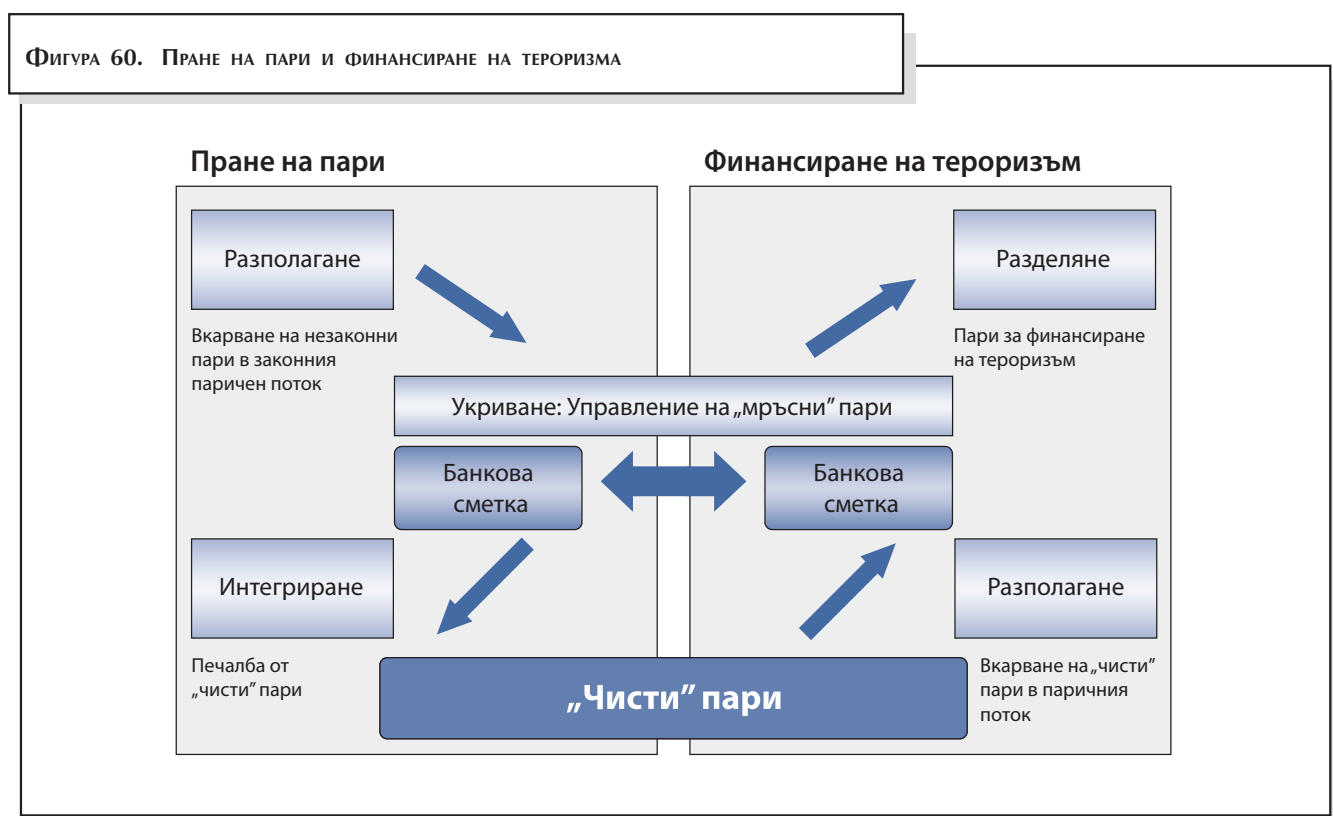
ФИГУРА 59. ДЕФИНИРАНЕ НА ПОНЯТИЕТО „РАБОТЕН ВЪПРОС“

ран. Изоставен бе терминът „организирана престъпност“. Причина за това са неговата широка и неточна дефиниция, а в резултат на това – ограниченията, които тя налага върху някои специфични видове престъпност.

Вместо него бе използван нов термин – „икономическо престъпление“ (profit-oriented crime). Според прагматичните оценки този термин обхваща всички престъпления, които са резултат от дейността на организираната престъпност, престъпността на белите якички и гангстерската престъпност. Терминът „тероризъм“ според мнението на участниците също е проблематичен, но след като вече е дефиниран, не се нуждае от по-нататъшни уточнения. Терминът „парични трансфери с криминален произход“ бе променен на „мениджмънт на криминалните пари“ (СММ). По такъв начин в сферата на изследването попаднаха и аспектите по прикриване или изпиране на мръсни пари и използването на легални средства за финансирането на тероризма.

Това става ясно от следващата фигура:

Терминът СММ вече е влязъл в оборота на научните дискусии, както това става ясно от разглежданите доклади. Преобладаващото мнение бе, че е необходимо да се визира периодът на следващите шест години. Един по-къс период би довел до стратегическо ограничаване, докато по-дългосрочен период на прогнозите би бил свързан с прекалено много неясноти при подобна политически релевантна тема. В резултат на тези съображения окончателното заглавие на проекта бе формулирано по следния начин: „Криминалният мениджмънт на пари като пресечна точка между икономическата престъпност и

тероризма”. Като допълнение към това бяха формулирани следните „работни въпроси”: „Как ще се развива мениджмънтът на криминални пари до 2012 г.?” и „Какви последствия могат да се очакват от тези тенденции за правозащитните органи, научноизследователските институции и финансовата икономика?”

5.3. Анализ на важните фактори на средата

5.3.1. Методология

Една от основните характеристики на писането на сценарии е определянето на факторите, които влияят върху даден въпрос. Това става чрез даването на отговори по т.нар. кръстосан анализ на въздействията (cross-impact-analysis). Така въпросът не се задава по

следния начин: „Как СММ ще се развива през следващите години?”, а по-скоро: „Как обществената среда, която влияе върху СММ, ще се развие през следващите години?” В качеството на първа стъпка се анализира не същността на проблема (СММ), а средата, която е релевантна за разработваната тема. Големият брой възможни въздействащи фактори от типа на „външни фактори в процес на изучаване” може да доведе до загуба на време, но вземането им предвид е необходимо при холистичния подход.

ФИГУРА 61. РАЗГЛЕЖДАНЕ ОТВЪТРЕ НАВЪН

5.3.2. Реализация

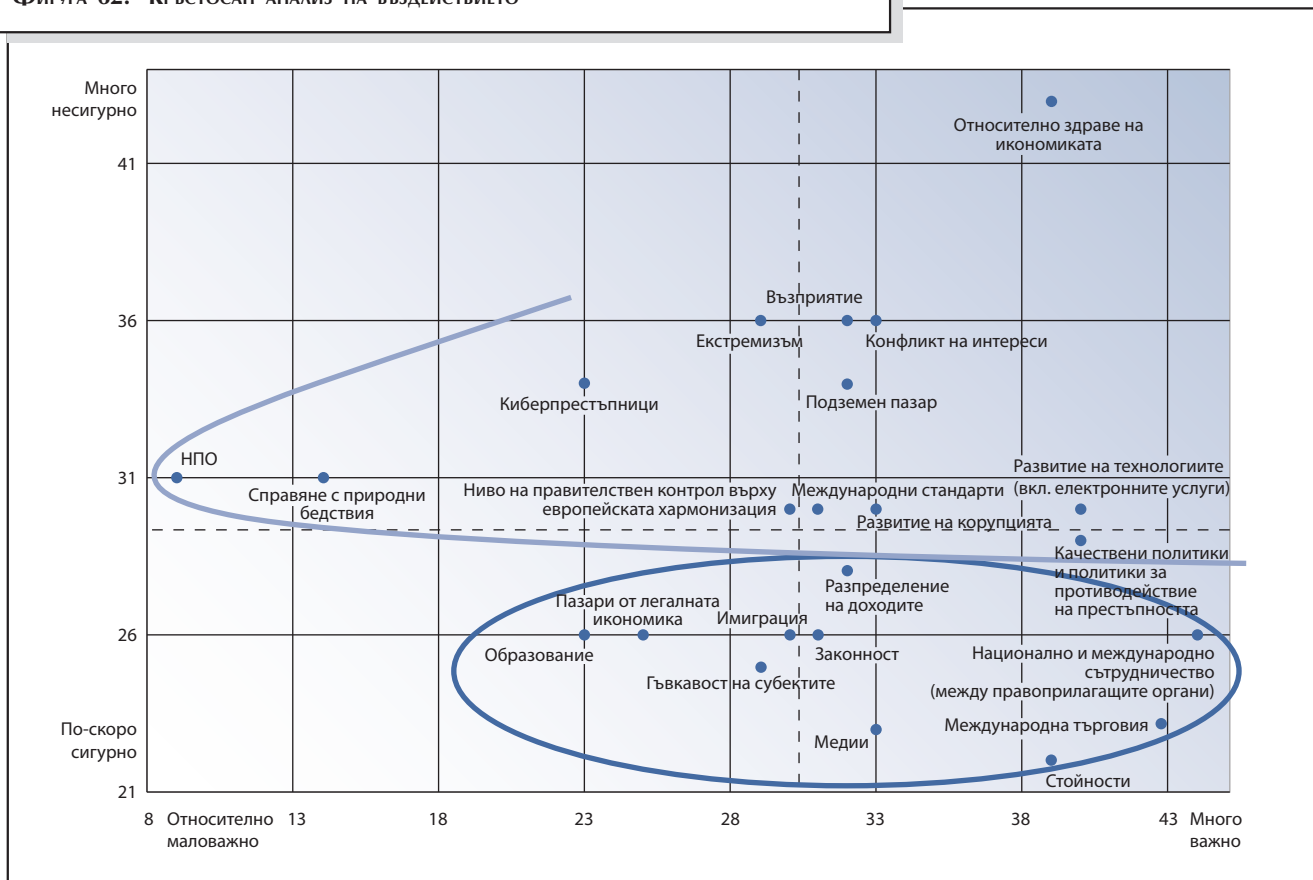
Оценката на феномена СММ и особената му връзка с дейностите на ОП и на терористите води до следния извод: криминалният феномен СММ не може да се счита за отделен, уникален и независим от останалите въздействащи фактори. Подобно на всяка друга форма на икономическо престъпление използването на легални и нелегални средства за движение на мръсни пари се вписва в много сложната сфера на постоянно променящи се и взаимно въздействащи фактори. При опита да се отговори на въпроса за възможните тенденции в СММ през следващите години тези фактори на средата не бива да се пренебрегват независимо дали са криминални, социални, политически или икономически.

Броят на възможните въздействащи фактори, които влияят върху начина на извършване на определено престъпление, не може да се установи с точност, нито окончателно да се оцени. Чрез специфичното познание в контекста на сценарната методология е възможно да

се обхване всяка проблемна област при дефинирането на 20 до 25 фактори на средата. В проекта степенуването на най-важните фактори се извършваше чрез спазването на два критерия: доколко добре знаем евентуалното развитие на всеки фактор и до каква степен е важен той за темата CMM (т.нар.Uncertainty-Impact-Analysis).

В крайна сметка проектът идентифицира 20 фактора, които са особено важни за темата. Те бяха дефинирани от експертите, описани в анализа на текущата ситуация и квалифицирани в съответствие с евентуалните тенденции до 2012 г. Накратко те са описани по следния начин¹⁰¹.

ФИГУРА 62. КРЪСТОСАН АНАЛИЗ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Въздействащи фактори:

- Глобалната миграция

През последните години глобалната миграция достига рекордни нива и експертите очакват по-скоро тя да нараства и в близкото бъдеще, отколкото да се задържа в рамките на сегашните нива поради увеличаващите се проценти на раждаемостта в развиващите се страни, както и поради климатичните промени в световен мащаб. Тази оценка е отразена в следната прогноза:

¹⁰¹ Повече подробности в: EDGE том 2 „Есета за факторите“.

Прогноза	Вероятност
Миграцията в световен мащаб ще нараства в пропорция над 3 %	70 %
Миграцията в световен мащаб ще се стабилизира (до 3 %)	30 %

- Черните криминални пазари

Онези части от криминалните пазари, които са изключително в сферата на черния пазар (т.е. представляват нелегални дейности), се квалифицират като „черни криминални пазари“ (букв. „подземни криминални пазари“). Примери в това отношение са трафикът на наркотици или нелегалният хазарт. Експертите са единодушни за следната прогноза за 2012 г.: Тъй като търсенето на нелегални стоки ще се увеличава, в рамките на глобализацията се и все по-сложен свят рискът от разкриване на нелегалните действащи лица ще бъде минимален. В крайна сметка на фона на глобалното социално неравенство за много хора ще бъде възможно по-бързо и лесно да получат достъп до черните криминални пазари, отколкото до по-сложно замаскираните криминални сектори в легалната икономика, които изискват предварителна информация и познания (престъпността на белите якички).

Прогнози	Вероятност
Черните криминални пазари ще се разширяват	80 %
Черните криминални пазари ще запазят равнището на 2006 г.	10 %
Черните криминални пазари ще намаляват	10 %

- Политическо третиране на проблема СММ

Този фактор описва степента, до която политическите власти обръщат внимание на проблемите на националната сигурност и свързаните с нея аспекти при вземане на мерки против СММ. По такъв начин политическото схващане за приоритетността на проблема ще повлияе пряко върху разпределението на бюджета и на човешките ресурси в сферата на правозащитните действия срещу този феномен. Експертите вярват, че през следващите години значението на СММ в рамките на политическите дискусии ще нараства. Това мнение се основава на факта, че ще се увеличава обществената загриженост за проблемите на сигурността и в частност за заплахите на международния тероризъм, както и за социалните и финансовите последствия, съпътстващи засилените мерки за сигурност (видеонаблюдение, проверки на сигурността по летищата и т.н.).

Прогноза	Вероятност
Политическото фокусиране върху проблема ще се засилва	60 %
Статуквото ще се запази (към 2006 г.)	20 %
Политическият фокус върху проблема ще намалява	20 %

- Развитие на световната икономика

Развитието на световната икономика много силно влияе върху глобалната търговия, глобалната миграция, както и върху социалната поляризация, а заедно с това – косвено и върху развитието на престъпността. Анализирайки основните глобални икономически данни и очертаващите се тенденции за бъдещето, могат да се направят следните прогнози:

Прогноза	Вероятност
Ръстът на световната икономика ще продължи с бързи темпове (4-6 %)	25 %
Ръстът на световната икономика ще бъде постоянен (2-4 %)	45 %
Ръстът на световната икономика ще се забави (под 2 %)	30 %

- Международно движение на стоки, услуги и ценности

Международните потоци на търговия и стоки пряко зависят от развитието на глобалната икономика. Те могат да се използват за криминални цели; многостранността на средствата и възможностите при търговските потоци предоставят широк диапазон от възможности за изява на криминалните лица. Причините за подобна хипотеза, която взема под внимание и уязвимостта на различните методи на транспорт за криминални злоупотреби, са очевидни: ръстът на световната търговия и по-голямата либерализация ще доведат до намаляване ефективността на граничния контрол.

Прогноза	Вероятност
Ефектът от международното движение на стоки, услуги и ценности върху прането на пари и финансирането на тероризма ще нараства	80 %
Ефектът от международното движение на стоки, услуги и ценности върху прането на пари и финансирането на тероризма ще запази сегашното равнище	20 %

- Ръст на екстремизма

Анализът на тенденциите на политическия и религиозния екстремизъм в частност в светлината на социално-икономическите неравенства, трудностите в процесите на демократизация в Близкия изток, както и засилващата се расова сегрегация в редица европейски градове водят до еднопосочна прогноза: понастоящем може реалистично да се предположи, че опасността от екстремизъм ще нараства.

Прогноза	Вероятност
Екстремизмът и свързаните с него инциденти ще се увеличават	90 %
Екстремизмът и свързаните с него инциденти ще намаляват	10 %

- Гъвкавост на криминалните актьори

Този фактор описва способността на криминалния свят да реагира на новите пазари, технологии, видове престъпност и продукти. В анализа бяха отразени тенденциите в развитието на организираната престъпност (ключови понятия: от йерархични структури към транснационални мрежи), както и адаптирането към новите технологии. Направено бе заключение, че гъвкавостта на криминалните действащи лица ще се увеличава, което ще представлява ново предизвикателство за международната сигурност.

Прогноза	Вероятност
Засилване на гъвкавостта през следващите 6 години	70 %
Частично засилване гъвкавостта през следващите 6 години	30 %

- Ръст на корупцията

Ръстът на корупцията бе разгледан, като бе взет под внимание фактът, че корупцията бе очевиден акцент в дейността на правозащитните органи в Централна Европа през последните години, както и че латентната престъпност от този тип продължава да бъде много висока и че корупцията, особено в развиващите се страни, все още трябва да бъде считана за основна заплаха. И двата аспекта – интензивната дискусия за „противодействието на корупцията“ в частност в Европа и големите дефицити в развиващите се и новоиндустриализиращите се държави, доведоха до следната предварителна прогноза:

Прогноза	Вероятност
Засилване на корупцията през следващите 6 години	40 %
Корупцията ще запази сегашното си ниво	20 %
Намаляване на корупцията	40 %

- Развитие на криминалните пазари в рамките на легалната икономика

За разлика от криминалните пазари в черната икономика криминалните пазари в легалната икономика могат да се опишат като общо взето легални, в съчетание с някои отделни криминални дейности. Това могат да бъдат пазари или престъпни дейности – например в сферата на информационните технологии. Съществува важно взаимодействие между бялата и черната икономика, поради което е трудно да се направи ясно разграничаване между тях (например при пиратските стоки). Като взеха под внимание същественния потенциал на престъпния свят, особено при използването на технологичните трендове, експертите стигнаха до заключението, че тези пазари в рамките на бялата икономика ще продължават да се разширяват с различни темпове.

Прогнози	Вероятност
Престъпленията в рамките на бялата икономика ще бележат силен ръст	45 %
Престъпленията в рамките на бялата икономика ще бележат умерен ръст	45 %
Престъпленията в рамките на бялата икономика ще запазят равнището на 2006 г.	10 %

- Лоялност на гражданите

Сред основните предпоставки за престъпната дейност са начините, по които законите и политическите решения се възприемат от гражданите. Въз основа на анализа на научните изследвания за „правната философия и лоялността на гражданите“ бяха направени следните прогнози за 2012 г.: прагматичното боравене с правните и социалните стандарти ще бъде ориентирано по-скоро към благосъстоянието на индивида, отколкото към управленската власт или общественото благосъстояние.

Прогнози	Вероятност
Лоялността на гражданите ще нараства	10 %
Лоялността на гражданите ще запазва равнището си	60 %
Лоялността на гражданите ще намалява	10 %

- Влияние на медиите

Този фактор описва и характеризира косвеното и прякото влияние на медиите върху позициите и схващането за престъпността на гражданите. Според експертите това въздействие не може да се тълкува единствено в контекста на екстремистките/ислямистките престъпления. Анализът на различни проучвания на медийния ефект и на примерите от всекидневието на прякото медийно въздействие доведоха до следната прогноза:

Прогноза	Вероятност
Влиянието на медиите ще се увеличава	100 %

- Социална поляризация

Този фактор описва тенденциите при глобалното разпределяне на доходите. То се измерва чрез неравенството между страни и континенти, както и чрез различията в социално отношение в рамките на отделните страни и региони. Макар че през последните години доходът на човек от населението в света се е увеличил в основни линии в резултат на положителното икономическо развитие на страни като Китай и Индия, в частност в страните от Субсахарския пояс на Африка се наблюдава силно увеличаване на бедността. Освен този глобален тренд пропастта между богати и бедни и в рамките на страните от ОИСР, както и в страните – членки на ЕС, се засилва. Всички изследвания в този контекст предсказват засилване на неравенството в доходите. В заключение експертите квалифицират този фактор като предпоставка за конкретния вид престъпност.

Прогноза	Вероятност
Засилване на неравенството	100 %

- Развитие на международни стандарти за борба срещу СММ

Този фактор описва развиването на международно признати, висококачествени, приложими и глобални международни стандарти по отношение на националните и международните схеми за СММ. Разнообразието на международните концепции за сигурност, както и декларациите за намеренията в рамките на ЕС и ОИСР позволяват да се направят положителни прогнози:

Прогноза	Вероятност
Бързо развитие	15 %
Постепенно развитие	60 %
Стагнация	25 %

- Дигитално развитие

Този фактор засяга развиването и използването на електронни средства и системи за електронни разплащания за трансфер или управление на парични средства. Сегашните тенденции, особено силният ръст при използването на онлайн системи от типа на PayPal, e-gold и e-dinar, в бъдеще ще се развиват и в посока на мобилните трансферни системи, които могат да се използват с помощта на клетъчни телефони или други електронни устройства. Общото за всички тези системи е, че паричните трансфери могат да се извършват много по-лесно и бързо, а още по-важно е, че те могат да бъдат напълно анонимни, което предлага нови възможности за престъпниците.

Прогнози	Вероятност
Силен ръст през бъдещите 6 години	80 %
Умерен ръст през бъдещите 6 години	20 %

- Злоупотреби с новите технологии

Този тип злоупотреби обхваща широк диапазон от престъпни дейности, особено в сферата на престъпността на белите якички и криминалните измами. Компютърното разпространение на думи, образи, филмови изображения или аудиозаписи с инкриминиращо съдържание е друг феномен, който става все по-разпространен. В резултат на това може да се направи прогнозата, че злоупотребата с електронните средства ще продължава да се увеличава чрез техническите постижения и широкото използване на компютърни технологии. Факторите, които могат да забавят разпространяването на този вид престъпност, са разширяването на международното сътрудничество и общественото осъзнаване на сериозността на проблема. Освен това полицията и правосъдната система също се възползват от предимствата на електронните системи (анализът на масовите данни, софтуерът за графичен криминален анализ и др.).

Прогнози	Вероятност
Умерен ръст (под 50 %)	30 %
Съществен ръст (над 50 %)	70 %

- Национално и международно сътрудничество

Този фактор описва перспективите за сътрудничество между националните и международните правозащитни организации, националното междуинституционално сътрудничество и развитието на публично-частно партньорство като форма на сътрудничество между публичните власти и частния сектор. Особено важна в тази връзка е ролята на Европол и Евроюст, както и положителният факт от разпространяването на базите данни от типа на информационната система на Европол (EIS), което ще доведе до по-добро познание за международните престъпни групи и ще улесни подобряването на сътрудничеството между държавите – членки на ЕС. От друга страна, националните системи за защита на данни и национално ориентирани правозащитни дейности могат да представляват пречка за развитието на този тип сътрудничество и да доведат до запазване на неговото сегашно равнище. В заключение през следващите 6 години сегашното равнище на сътрудничество ще съставя минималния стандарт, който трябва да се подобрява в бъдеще.

Прогноза	Вероятност
Сътрудничеството ще се подобрява	40 %
Сътрудничеството ще запази сегашните равнища	60 %

- Управление на природните бедствия

В частност неотдавнашните природни катастрофи от типа на азиатското цунами или ураганът „Катрина“ в Ню Орлеанс показаха не само последствията от климатичните промени в световен мащаб, но и демонстрираното неумение за управление и непрофесионалното набиране на помощни средства, довели до това, че огромни дарения се вляха в криминални канали. Поради световните климатични промени природните бедствия ще предизвикват необходимост от повече средства, което на свой ред ще предложи нови възможности за нелегални печалби. Следователно природните бедствия предлагат добър шанс за престъпниците, които се занимават с икономическа престъпност. Анализът на досегашното сътрудничество и на програмите за действие в тази сфера, както и научните изследвания на „природните бедствия“ и възможните трендове на корупцията в засегнатите региони водят до следната прогноза за управлението на природните бедствия в бъдеще:

Прогноза	Вероятност
По-добра организация	60 %
По-лоша организация	40 %

- Еволюция на образованието

Според експертите равнището на образование играе жизненоважна роля по отношение на количеството и естеството на бъдещите престъпления. Липсата на образование в съчетание с липсата на перспективи за бъдещето в правно-икономически контекст могат да бъдат причина за възникването на престъпност. Престъпленията, извършени от добре образовани извършители, често поставят по-високи изисквания пред компетентността на правозащитните агенции. Според експертите равнището на образование едва ли ще се снижи в рамките на следващите 5 години, особено като се има предвид, че напоследък ЕС предприема съществени усилия за подобряването на образователните системи. Тази оценка води до следната прогноза:

Прогноза	Вероятност
Повишаване на общото образователно равнище	40 %
Стагниране на общото образователно равнище	50 %
Спад на общото образователно равнище	10 %

- Конфликт на интереси

Този фактор описва въздействието на различни конфликти на интереси върху политически, социални, икономически и културни въпроси, които влияят върху общата борба срещу феномена СММ. В частност по отношение на този феномен бяха разгледани различни мнения във връзка с борбата срещу международната престъпност и срещу тероризма, противопоставящи не само общественото мнение в Близкия

изток и Запада, но и в САЩ и ЕС. Многообразието на тези взаимозависимости позволява да се направи най-обща прогноза за 2012 г.

Прогноза	Вероятност
Съвпадение на интересите	45 %
Запазване на ситуацията от 2006 г.	35 %
Увеличаване на разминаването	20 %

- Неправителствени организации

Този фактор засяга влиянието на НПО върху националните и международните политически, икономически и социални процеси на вземане на решение. Анализират се различните условия на средата от типа на глобализацията, дистрибуцията на политическата власт, тенденциите в развитието на бедността и предизвикателствата за новата икономика. Отчетено бе, че условията на средата се променят с ускорен темп и изискват засилена гъвкавост и небюрокраични действия. И тъй като НПО са особено гъвкави по принцип, очаква се важноста им да нараства. В това отношение бе изказано опасение, че ще се засилва рискът действията на неправителствените организации да бъдат мотивирани от собствените им интереси, както и от разпространението на корупцията в техните редици.

5.4. Кръстосан анализ на въздействието

5.4.1. Методология

След като важните фактори бяха определени от участниците в проекта между първия и втория семинар, те бяха обсъдени в рамките на втория. Следващата стъпка бе извършването на кръстосан анализ на въздействието. По този начин тенденциите в развитието на всеки фактор (възходящи или низходящи) бяха разгледани във връзка с всички други фактори и тенденции. В рамките на оживена експертна дискусия бе установено измерението на всички възможни взаимозависимости. Това позволи да се идентифицират зависимостите между важните фактори и да бъдат включени в развитието на възможните бъдещи сценарии. Така например съществува голяма вероятност от по-нататъшен ръст на екстремизма, ако се наблюдава и засилване на социалната поляризация. Същевременно има и важни фактори, които не взаимодействат помежду си. Така например не е вероятно световната икономика да бележи ръст, при положение че се засилва гъвкавостта на криминалните лица. Разработена бе и матрица на вероятностите с помощта на базиращ се на алгоритми софтуер, която да се използва като основа за сценариите. След това бе проведен и анализ на водещите и подчинените фактори – т.нар. „driver-driven analysis“, който трябваше да покаже, кои фактори са оказали въздействие или имат въздействаща роля, както и да разкрие важноста и реципрочния ефект на всеки отделен фактор.

Анализът „driver-driven“ доведе до частични и донякъде изненадващи резултати. Макар че „образователното равнище“, „глобалната миграция“ и „дигиталното развитие“ бяха отделени като водещи фактори (въздействащи върху останалите фактори), „международният обмен на стоки“, „националното и международното сътрудничество“, „криминалните пазари в рамките на легалната икономика“ или „злоупотребите с новите технологии“ бяха квалифицирани като „подчинени“ или фактори, върху които се упражнява въздействие. А категории като „световна икономика“ и, изненадващо за мнозина, „корупция“, бяха класифицирани едновременно като водещи и подчинени.

5.5. Разработване на сценариите

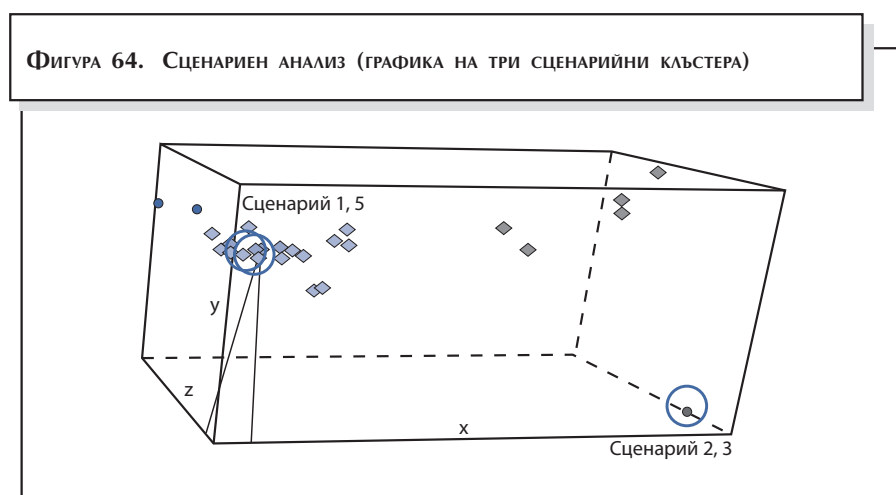
5.5.1. Методология

С помощта на специален софтуерен инструмент, който изчислява всички резултати от кръстосания анализ на въздействията, бяха разработени най-общии сценарии, в които се отразяват установените връзки между факторите. От тях бяха подбрани три или четири, така че да покрият целия сценарийен диапазон, но все пак да бъдат различни помежду си с оглед на гореспоменатия „конус на бъдещето“. Чрез тях се представят не само общите визии, но и бъдещото развитие на конкретен проблем (в случая СММ).

С оглед по-доброто им разбиране те са представени не само като сценарно описание, но и чрез специфични картини и кратки легенди.

5.5.2. Реализация

С помощта на сценарния софтуер на проекта бяха разработени 43 сценария. Разликите между тях проличават от следващата фигура:

От тях бяха подбрани сценариите 1 („Пропастта“), 5 („Европейска магистрала“) и 23 („Възходящ прагматизъм“), тъй като те изпълняват както изискванията за представителност в рамките на сценарния диапазон, така и са достатъчно различни помежду си, както би трябвало да бъде по принцип.

Следващата таблица показва различията между сценариите, които са отбелязани с червени полета:

Фактор	Сценарий 23 „Възходящ прагматизъм“	Сценарий 1 „Пропагта“	Сценарий 5 „Европейска магистрала“
Световна миграция	стабилност	нарастване (3 %)	нарастване (3 %)
Нелегален пазар	спад	нарастване	спад
СММ	нарастване	нарастване	нарастване
Световна икономика	растеж (4-6 %)	умерено развитие (2-4 %)	растеж (4-6 %)
Международна търговия	нарастване	нарастване	нарастване
Екстремизъм	нарастване	нарастване	стагнация
Гъвкавост на криминалните субекти	нараства умерено	силно нараства	силно нараства
Корупция	спад	нарастване	спад
Криминални пазари от легалната икономика	ниво от 2006 г.	силно нараства	нараства умерено
Лоялност на гражданите	остава същото	спад	нарастване
Развитие на международните стандарти	стагнация	умерено развитие	умерено развитие
Развитие на технологиите	умерено развитие	бързо развитие	бързо развитие
Злоупотреба с технологиите	умерено развитие	бързо развитие	бързо развитие
Национално и международно сътрудничество	подобрене	подобрене	остава същото
Справяне с природни бедствия	подобрене	подобрене	подобрене
Ниво на образование	запазване на нивото	повишаване на нивото	повишаване на нивото
Конфликт на интереси	разминаване	сходство	сходство

Избраните сценарии впоследствие се доразработват от три сценарни групи. С оглед илюстрирането на трите окончателно разработени сценария бе изготвена и основна фиктивна легенда за всеки от тях. Отделните истории дават ясна представа за различията между тях.

5.5.3. Представяне на сценариите

Сценарий „Възходящ прагматизъм“

Този сценарий показва една деглобализирана Европа, в която има завръщане към националната държавност. Това води до стагниране на криминалните пазари, но по същия начин и до стагниране на правозащитната сфера.

По-подробно описание на сценария

Въпреки дълго продължилия икономически ръст в света (4-6 %) съществува различима и засилваща се тенденция към „деглобализация“. Това е тренд, насочен към засилване на националната държава и протекционизма, който е документиран чрез стагнацията в развитието на международните стандарти, докато интересите на националните държави създават постоянен потенциал за конфликт. За Европа това означава, че т.нар. „умора от ЕС“ става все по-видима. Друг резултат от тази ситуация е създаването на ограничения за вноса с оглед на защитата на вътрешните пазари и интереси. Международният приток на мигранти ще се запази на сегашните равнища, а гъвкавостта на нарушителите в резултат на това няма да се засилва. От друга страна, ще има добри двустранни отношения между агенциите за сигурност и ще се наблюдава отразяване на феномена на СММ в политиките на национално равнище, както и в правните насоки (и в основните финансови условия). Това ще позволи висока степен на криминално преследване в Европа. Ще се наблюдава намаляване на черните криминални пазари, докато криминалните пазари в рамките на легалната икономика ще запазят равнището на 2006 г. Освен това ще се противодейства ефективно на корупцията. Откатното движение към „деглобализация“ ще забави развитието на дигиталните технологии, които отбелязаха голям ръст в миналото. Поради този факт, както и вследствие на повишеното качество на правозащитните органи (в по-голямата си част национални) злоупотребата с дигитални технологии от страна на престъпниците не се увеличава. Това променя ролята на традиционните нелегални движения на парични средства в непрозрачни финансови системи от типа на „хауала-банкиране“. По-нататъшно следствие на тази тенденция е осъзнаването, че няма отговор на проблема за световната бедност и социалната поляризация: напредъкът в образователната система на богатите страни контрастира с отрицателното развитие, особено в района на юг от Сахара. Бедността и липсата на образование на свой ред създават предпоставки за развитие на световния екстремизъм. Тъй като затварящите се в себе си развити страни показват все по-малко отговорност за тези глобални взаимозависимости, се наблюдава засилване на ролята на транснационалните НПО.

Легендата в сценария „Възходящ прагматизъм“ разказва за немско-индийска група търговци, които продават незаконни лекарства на невинни клиенти в рамките на ЕС. В началото на XXI в. индийски експерт по информационни технологии получава право на труд в Германия, но поради по-строгите изисквания там не е в състояние да поддържа статут на постоянно пребиваващ и финансира по-нататъшния си нелегален престой в Германия чрез разработване на интернет платформа, с чиято помощ използва дигитално-административни методи, за да ръководи логистично и финансово групата. Тъй като родината му е все по-уязвима от природни бедствия и климатични катастрофи, евентуалното му завръщане в Индия не го изкушава. На фона на подобреното двустранно сътрудничество и въпреки преобладаващия тренд към деглобализация и стагнирането на

международните стандарти европейските правозащитни органи успяват да разкрият и да арестуват групата търговци и техните канали за разпространение, да конфискуват и мръсните им пари, които са били депозирани в американски банкови сметки чрез кешови куриери, както и да инициират паралелни разследвания в Индия с оглед разкриване на местното производство на лекарства.

Последствията за СММ са следните:

Трендовете на СММ в рамките на сценария „Възходящ прагматизъм“

Феномен	Трендове	
Банкови трансфери	Засилени международни движения на стоки, по-добро национално и международно сътрудничество и стабилни криминални пазари в рамките на легалната икономика	
Кешови трансфери	Засилване на екстремизма, стагнация в развитието на международните стандарти, спад на черните пазари и на корупцията	
Трансфер на стоки	Засилено международно движение на стоки, стагнация в развитието на международните стандарти, спад на черните пазари	
Алтернативни трансферни услуги	Стабилна миграция и спад на черните пазари, ръст на глобалната икономика и на световното неравенство	
Нови методи на трансфер	Умерен ръст на дигиталните системи и на злоупотребата с електронни средства, стагнация в развитието на международните стандарти	
Специалисти по пране на пари	Засилено внимание към СММ, по-добро национално и международно развитие, засилен екстремизъм	
Мъни Трансмийтър	Стабилна глобална миграция, спад на черните пазари, спад на корупцията, частично увеличаване на гъвкавостта	

Сценарий „Пропастта“

Сценарият съдържа по-голямата част от компютърно калкулираните сценарии (28 и 43 са сходни с тези сценарии), като по такъв начин представлява възможен „среден сценарий“.

Заглавието „Пропастта“ отразява установените разминавания: засилената поляризация на обществото и увеличаването на пропастта между бедни и богати, както и засилващата се пропаст между бързото развитие на криминалността и постепенното развитие на правозащитната сфера.

В подробности този сценарий може да се опише по следния начин:

Светът ще стане свидетел на бавен икономически ръст. Последствията от глобализацията, особено за страните – членки на ЕС, ще се възприемат отрицателно от населението на ЕС. Тази тенденция ще се засилва от публикациите на влиятелните медии, които изпъкват на фона на ориентираните към печалби „свободни медии“. Престъпността в различните области ще се увеличава. Ускореното развитие на технологиите и в частност на дигиталния сектор е довело до по-нататъшно разпространяване на глобализацията, което на свой ред води до основаването на нови транснационални компании, базирани предимно в ЕС и САЩ. Международният обмен на стоки е нараснал, ръст бележат и световните финансови трансакции. Засилената имиграция в ЕС и в нейните социални системи е довела до засилване на страховете за бъдещето за голяма част от цивилизацията на ЕС. Политическото и социалното недоволство в резултат на засилената поляризация между страните членки ще бележи ръст, макар и образователното равнище да се подобрява. Доверието на населението в политиката ще намалява още повече. Оттук и лоялността на гражданите ще отбележи спад и ще доведе до силно нарастване на престъпните дейности. Високопрофесионални криминални и екстремистки групи ще се възползват от това и в частност от националните бедствия и засилената бедност. Възползвайки се от все по-отворените граници на ЕС, те ще създават нови пътища за трафикиране на нелегални стоки и на хора. Освен тези престъпления криминалните пазари в рамките на легалната икономика ще се разширяват още повече и чрез гъвкавото реагиране на престъпниците, въоръжени с технологичните нововъведения, ще оптимизират начините на действие и печалбите. Макар че международното сътрудничество в правозащитната сфера, особено с активното включване на Европол и Евроюст, значително се е подобрило, засилените криминални пазари и престъпните лица, които ги поддържат, далеч ще изпреварват този ръст. Отрицателните резултати на глобализацията и особено засилената престъпност логично водят до ръст на нелегалните парични преводи в световен мащаб. Макар че международните стандарти за СММ са въведени в различните правни системи, в частност алтернативните и анонимните трансфери с използването на дигитални средства са довели до големи трудности за финансовите разследвания.

В рамките на сценария „Пропастта“ немско-индийската група използва по-сложни канали за разпространение: като привлича корумпирани служители на логистичния провайдер на голяма германска фармацевтична компания, групата включва в легалния поток на стоки по-неефективните и фалшиви медикаменти, които впоследствие се предлагат на пазара. Освен това се пласират и големи количества най-различни фалшиви продукти. Интернет се използва за комуникация, обработка на поръчки и финансови трансакции. С активната помощ на банковата индустрия, интернет провайдерите и на частните служби за сигурност съвместният разследващ екип, подпомаган от Европол, съумява да арестува групата и да залови

нелегалните пари, депозирани в интернет банки. Въпреки това поради недостатъчни финансови и кадрови ресурси разследването срещу финансовия мозък на криминалната група не се осъществява. Самопровъзгласилият се съветник по инвестиции и финанси от скромни турски произход (син на турски гастарбайтер) и въпреки своето академично образование и усилия никога не е успял да пробие на силно конкурентния германски трудов пазар, извършва трансфер на нелегалните активи на криминалната група, използвайки прикритието на международен бизнес за недвижими имоти.

Това води до количествен и качествен ръст на релевантните методи за трансфер на пари, както е видно от следващата таблица:

Феномен	Трендове	
Банкови трансфери	Специално пазарите от легалната икономика и корупцията „играят“ с банките и продължават да ги използват	
Кешови трансфери	Умерено покачване. Все повече пари се движат, но има и повече алтернативи за трансфер.	
Стоков трансфер	Значително покачване при „фиктивните стоки“, обемът на реалните стоки (диаманти, злато, коли) се покачва поради миграцията (запазване на културните навици)	
Алтернативни трансферни услуги	Под наблюдение на правоприлагащите органи и по-интензивното сътрудничество в тази област. Но нарастват нуждите от подземните пазари.	
Новите трансферни методи	Дигиталният свят ще изисква бързи, евтини и анонимни трансфери. Интелигентните престъпници използват дигитални средства за трансфер.	
Специалисти по пране на пари – „контрольори“	Сложността и споделянето на риска изискват специалисти (ОП=мрежи).	
Мъни трансмитър	Скъпи, алтернативни на дигиталния сектор. Рискът от разкриване се увеличава. Но са бързи и са „една добра традиция“.	

Сценарий „Европейска магистрала“

Този сценарий описва една просперираща Европа в икономическо и технологично отношение и засилване идентификацията на гражданите с ЕС. Това води до съществени подобрения в правозащитната сфера, но предлага и големи възможности за криминалните нарушители.

По-подробно описание:

Сценарият предвижда дългосрочно положително икономическо развитие. Повечето граждани на Европа ще възприемат последствията

от глобализацията положително, в частност поради факта, че агенциите за сигурност са в състояние да се преборят с отрицателните явления по ефикасен начин. Глобалните миграционни тенденции сред гражданите от развиващите се страни, които се стремят да попаднат в индустриално развитите страни, както и поради стремежа на квалифицирани кадри от „Третия свят“ към по-добри кариерни перспективи, са във възход. Това създава изключително гъвкав пазар на труда. Хората постоянно са снабдявани от глобалните играчи, предлагащи продуктите си в световен мащаб. Това води до по-нататъшен ръст на международния обмен на стоки. Престъпниците също се възползват от тази тенденция. Националните граници вече не са пречка за криминални лица, които демонстрират по-голяма изобретателност. По-нататъшното развитие на дигиталните системи позволява на престъпниците да действат почти независимо от мястото и времето посредством новите компютърно базирани комуникационни системи. Това по всяка вероятност ще доведе до засилена злоупотреба с тези технологии. Противоборството срещу този вид престъпност е предизвикателство за добре въоръжените правозащитни агенции. Вниманието на международната общност ще бъде насочено към предприемане на мерки срещу СММ. Международните стандарти ще бъдат хармонизирани и ще бъдат формулирани глобални стратегии. Международният консенсус за важността на постигането на напредък обаче ще бъде забавян от националните интереси и особености. Като цяло обаче, се увеличава рискът от разкриване на престъпниците в сферата на черните пазари и корупцията. Нарушителите все по-често ще използват легалния световен пазар (чрез компютърна престъпност, пиратски стоки, фалшиви стоки) за постигане на печалби. Като следствие на това СММ става все по-технологизирано и по-малко се основава върху кешови операции. Налице ще бъде целенасочена глобална образователна политика; ще се наблюдава подобряване управлението на природните бедствия (в частност в развиващите се страни), както и готовност на религиозните общности да комуникират на всички равнища. Всичко това ще ограничава бъдещото разпространение на екстремизма и ще насърчава лоялността на гражданите.

Легендата към сценария „Европейска магистрала“ е съсредоточена върху дейността на немски спедиторски търговец, чието икономическо съществуване е почти изцяло поставено под въпрос от глобализацията, засилването на международните връзки, голямата конкуренция и ценовата война на европейския пазар. Когато неговата спедиторска фирма се превръща в част от логистичната верига на международна група търговци, организирана от базиран в Хонконг диспечер, в крайна сметка той успява да се възползва от отворените граници и от засиления международен стоков поток. Въпреки това неговият нелегален бизнес и финансови трансакции се управляват само от един негов служител, който играе ролята на посредник, като документите от нелегалните трансфери на мръсните пари се превеждат на интернет сметки на големи чуждестранни банки, откъдето може лесно да тегли пари със собствената си

дебитна карта. В резултат на лесното и междудисциплинарно сътрудничество и достатъчния собствен капацитет германските следователи са в състояние да организират разследвания не само срещу международната група търговци и нейния финансов мениджър, но и срещу логистичната организация на фирмата и в крайна сметка и срещу спедиторския агент.

С оглед на СММ това означава следните промени:

Трендовете в СММ в рамките на сценария „Европейска магистрала“

Феномен	Трендове	
Банкови трансфери	Повече алтернативи за трансфер, но всички транзакции се извършват на базата на сметки и следователно могат да бъдат проследени	
Кешови трансфери	Новите дигитални трансферни възможности ограничават необходимостта от кешови трансфери; кешът е заменен от дебитни карти	
Стоков трансфер	Той се ще увеличава поради ръста на вноса и износа	
Алтернативни трансферни услуги	Това са неформални трансферни системи за трансфер на активи; пазарът на недвижима собственост дава големи шансове на престъпниците да изперат парите си (уязвими области)	
Новите трансферни методи	От една страна, ще се наблюдава технически прогрес, а от друга – въвеждане на високоразвит мониторинг	
Специалисти по пране на пари – „контрольори“	Специалистите ще бъдат по-изобретателни, тъй като пазарът се превръща в ниша за дигиталните експерти	
Мъни трансмитър	Кешът е заменен от депозитни пари (value cards)	

5.6. Разработване на препоръките

5.6.1. Методология

Една от първите стъпки в рамките на отделните сценарни групи бе очертаването на релевантните предизвикателства за всяка прогноза за бъдещето в рамките на съответната мозъчна атака. Тази стъпка се конкретизира и чрез SWOT анализ (акроним от първите букви на английски на понятията „силни страни“, „слаби страни“, „възможности“ и „заплахи“) за всеки възможен сценарий¹⁰³. Този анализ представлява втората стъпка. Третата и последна стъпка в рамките на всеки сценарий е формулирането на мерки, чрез които да се използват специфичните силни страни и шансове на конкретната прогноза, както и да се минимизират слабостите и рисковете.

¹⁰³ Повече подробности в EDGE том 3 „Сценарии, мерки и оценка на проекта“, с. 34 ff.

5.6.2. Реализация

SWOT анализът за различните сценарии доведе до следните резултати:

SWOT анализ на сценария „Възходящ прагматизъм“	
Силни страни	Слаби страни
– Гъвкави и комуникативни правозащитни агенции	– Неясно бъдеще („мъглата“)
– Добро национално и международно двустранно сътрудничество	– Липса на международни закони и стандарти (съвместна международна правна помощ)
– Добре обучени служители на правозащитните сили	– Разминаващи се интереси, които ограничават сътрудничеството от страна на НПО
– Добро сътрудничество с финансовия сектор	– Недостатъчен фокус върху финансовите престъпления (от страна на властите и банките)
– Добри превантивни мерки срещу пране на пари (мониторинг, NCA)	– Липса на информация за терористичните дейности
– Прекалена бюрокрация (регламенти)	
	– Липсваща оценка на системите срещу прането на пари
Възможности	Заплахи
– Засиленото политическо внимание към СММ увеличава шансовете за подобряване на сътрудничеството	– Неадекватно равнище на образование (безработица, социална поляризация, екстремизъм)
– По-добро международно и национално сътрудничество	– Злоупотреби с електронните средства, които подпомагат СММ
– Тенденцията към стагниране/спад на престъпната дейност, включително и на корупцията, създава възможности за преразпределяне на човешките (полицейските) ресурси за по-ефикасна борба срещу тероризма и електронната престъпност	– Дисбаланси в разпределението на полицейските и другите ресурси срещу прането на пари
– Възходящи икономики: повече и по-добре образовани, обгрижвани и екипирани полицейски сили	– Засилваща се липса на международни стандарти: не е необходима голяма изобретателност от страна на престъпниците
	– Липса на разузнавателна информация, свързана с екстремистките дейности

SWOT анализ на сценария „Пропастта“	
Силни страни	Възможности
– Работещи правни структури	– Политическият ангажимент е достатъчно силен
– Работещи организационни структури	– Стратегическото национално и международно сътрудничество може да се развива в перспектива (в сферата на науката и прилагането на закона)
– Финансово разузнаване	– Допълнителното образование на персонала: възможности за по-добро обучение и специализация
– Процедури за боравене с и трансфер на пари	– Подобрените дигитални инструменти ще са по-достъпни
– Висока степен на политическа ангажираност	– Подобряване на технологията за наблюдение
– Висока мотивираност за пряко оперативно сътрудничество и обмен на информация с редица страни	– Подобряват се обменът и координацията на оперативното разузнаване
– Извършена първоначална подготовка за бъдещия стратегически анализ	– Процеси на интегриране на правозащитните сили в европейския контекст
– Поставяне на задачата за противодействие на СММ	
– Наличие на минимални изисквания за боравенето, разследването и наказването на СММ, както и за изземването на мръсните пари	
– Наличие на необходимия минимум от научни работници с оглед проникване в някои аспекти на криминалните финанси	
Слаби страни	Заплахи
– Недостатъчна обученост/образованост сред полиците и прокурорите	– Намеса от по-силни, но по-малко регулирани юрисдикции/икономики
– Недостиг на познание и заинтересованост за разработване на необходимия стратегически анализ	– Липса на лоялност: легалните празноти водят до проблемно третиране на стратегически сфери в рамките на правителствените и неправителствените организации
– Липса на ангажираност сред другите партньори	– Ерозиране на готовността да се противодейства на СММ, тъй като липсва истински напредък в това отношение
– Липса на добро управление на информацията	– Корупцията
– Методологиите, засягащи оценката на заплахите от ОП (ОСТА и сценариите), трябва да се оптимизират и прилагат срещу СММ	– Разширяването на криминалните пазари; пренатоварване на системата
– Недостиг на разследващи професионалисти, съотнесени към обема на случаите и обмена на разузнавателна информация	– Поява на по-изобретателни и обучени престъпници
– Концентриране върху кешова престъпна икономика	– Промените в криминалните заплахы, които изискват преосмисляне на приоритетите
– Прекален фокус върху банковите възможности и трансфери	

SWOT анализ на сценария „Европейска магистрала“	
Силни страни	Възможности
– Добре образовани полицейски служители за борба срещу СММ	– По-добро оборудване в борбата срещу СММ
– Стремелк към съвместна дейност на полицията и финансовите власти	– По-добър обмен на информация на международно равнище
– Липса на съперничество в борбата срещу СММ (финансово разузнаване)	– Разширяване на сътрудничеството между обществените актьори и контролните агенции
– Висока мотивираност в борбата срещу СММ	– По-добър аналитичен капацитет и по-бързо ориентиране за това, кои са политиките, основаващи се на доказателства
– Хармонизирана политическа рамка срещу СММ в ЕС	– По-добро проследяване на финансовите потоци, включително и на системите за неформален трансфер на активи
	– Повишено образователното равнище и в периферията
Слаби страни	Заплахи
– Липса на хармонизирани бази данни	– Гетата пречат на полицейските разследвания на криминалните играчи и структури
– Недостатъчна обученост на полицаите по отношение на новите технологии/последните нововъведения	– Външен натиск от развиващите се страни (икономически дисбаланси)
– Липса на достатъчен брой експерти в различни области (нови технологии)	– Злоупотреби с информация от властите
– Различни интерпретации на закони и регламенти	
– Липса на познания за полицейската дейност от страна на финансовите институции и обратно	
– Липса на яснота за използването на някои видове информация – например от финансовите институции	
– Липса на системна обратна връзка от полицията/контролните агенции към финансовите институции	

5.7. Структуриране на препоръките за действие

5.7.1. Методология

Тъй като препоръките за действие са изработени в рамките на отделните сценарии, в качеството на следваща стъпка се извършва т.нар. „стикване“ на сценариите. С помощта на тази процедура се прави проверка дали съответните препоръки са валидни и за другите сценарии. Чрез нея е възможно да се степенуват онези препоръки, които биха били полезни при всичките сценарии. По такъв начин се подбират особено устойчивите препоръки, които ще оцелеят в бъдещето.

5.7.2. Реализация

Всички 43 разработени сценария в рамките на проекта бяха проучени с използването на споменатата методология. След като препоръките бяха оценени по такъв начин, те бяха сравнени с оглед избягването на повторенията. Впоследствие проектната група ги степенува. В крайна сметка структурирането и оформянето на резултатите доведоха до формулирането на 8 препоръки за действие, които са описани в следващото изложение¹⁰⁴. Реципиентите в основни линии са от областта на „агенциите за сигурност и правоприлагащите органи“, „финансовия/банковия сектор“, както и „науката и изследователската сфера“.

5.8. Препоръки за действия

Насърчаване на по-добра осведоменост за СММ

Сложността на международните парични трансфери и фактът, че само те позволяват да се извлекат облаги от престъпната дейност или да се създадат терористични мрежи, показват необходимостта да се наблюдава по-системно секторът на СММ, като се определят съответни акценти. Що се отнася до финансовите разследвания от полицията, пробационните разследвания срещу престъпленията срещу собствеността и мерките за лишаване на лицата от придобитите с организирана престъпна дейност активи бяха засилени през последните години. Те обаче би трябвало да бъдат допълнени от анализ, насочен към целите, който да разкрие сложните методи за прикриване на тези дейности. Това се отнася както за борбата срещу тероризма, така и срещу икономическата престъпност – два феномена, които все още организационно се считат за отделни явления от агенциите за сигурност. Освен това финансовият сектор би трябвало да обърне внимание на злоупотребата с неговите продукти/услуги от страна на СММ. Възприемането на предварителен анализ на риска на съответните продукти/услуги и съобщаването на изводите на разследващите агенции биха били полезни стъпки. От науката и изследователската дейност се очаква да анализират еволюцията в сферата на СММ и да направят своите резултати по-достъпни под формата на трансфер на познания и на методологически умения не на последно място с оглед информирането на широката публика, тъй като осъзнаването на голямата опасност от СММ е основно изискване за успешна борба срещу него. С приемането на Третата директива на ЕС за прането на пари в практиката бе въведен успешен инструмент. Неговото ефективно прилагане вече изисква по-тясно сътрудничество между правозащитните органи и провайдерите на финансови услуги на регионално равнище.

Начало на мерките в „областите с повишен риск от СММ“

Рискови бизнес области

Борсите, пазарите на недвижима собственост, казината и сдруженията и организациите могат да се считат за застрашени поради своята

¹⁰⁴ Вж. EDGE том 3 „Сценарии и мерки“ за по-подробни обяснения.

особена податливост на трансфер на нелегални пари. При липсата на ефикасен контрол с тези сфери лесно може да се злоупотреби за целите на СММ чрез операции, с които секторът за сигурност се справя трудно. Така например според германския закон срещу прането на пари агентите на недвижими имоти и операторите на казина са задължени да сигнализират за съмнителни транзакции. На практика обаче тази група рядко дава подобна информация на полицията. Досега статистиката не може да ни ориентира за ситуацията в тези сфери. Съществува спешна необходимост да се обърне внимание на отговорните лица в тях и те да се контролират по-отблизо от управляващите власти.

- Дигитални парични транзакции

Новите трансферни методи чрез мобилни средства (PayPal, e-dinar, e-gold, осъществявани чрез клетъчни телефони) постоянно се променят, което увеличава вероятността от възможни злоупотреби. Понататъшното увеличаване броя на клиентите им прави наложително акцентирането върху тях и въвеждането на контролни механизми за разкриване на криминалните злоупотреби. Освен предоставянето на информация на надзорните финансови органи за описаните възможности за развитие може да се направи оценка на специфичния риск на всеки продукт, съпоставен със съществуващите съмнения за пране на пари. Подобно на банковите институции, отговорните системни оператори би трябвало да бъдат задължени да инсталират програми за търсене на данни („търсачки“) в онези домейни, които ще се уточнят в специални каталози, изготвени от наблюдаващите съмнителните операции разследващи агенции. Необходимостта от отделяне на внимание на този феномен и осъществяване на контрол върху него се прилага и към областите, изложени на особени рискове от СММ.

- Криминални финансови експерти (т.нар. „контрольори“)

Нарасналата сложност на прикритите финансови транзакции изисква намесата на специалисти, които да могат да използват целия диапазон от криминални възможности в интерес на своите клиенти благодарение на своите познания и заеманата длъжност. Мрежовите структури, които преобладават в сектора на организираната престъпност, се отличават с разделение на труда и използват независими експерти с различна степен на отговорност. Това е признак за засилената роля на независими експерти в криминалната дейност. През предишните периоди основното направление в усилията на полицията бе борбата срещу извършителите на специфични престъпления (например трафик на дрога или търговия с хора). Прането на пари и СММ се оказаха по-доходоносни дейности, свързани с пласирането на активи в едни по-различни „пазари“. Разследването на тези много сложни материи може да се извърши само от експерти (например борсови експерти) и би довело до по-добра идентификация на т.нар. „контрольори“, които са толкова търсени. Препоръчва се в анализите и разследванията на полицията все повече да се поставя акцент върху тяхната дейност.

- Корупция

Не само отговорите на европейските служби за сигурност, проучени в рамките на проекта, но и други източници свидетелстват, че банковият сектор не обръща достатъчно внимание на съмнителните трансакции, осъществявани между криминални извършители и публични личности. Следователно вниманието на банковите чиновници би трябвало да се насочва към това чрез по-добър обмен на информация с агенциите за сигурност или чрез образователни инициативи по темата „корупция“. Това се отнася и за специфичния криминален тип корупция в бизнес трансакциите (член 299 от Наказателния кодекс на Германия).

По-нататъшно разработване на методи за оперативен и стратегически анализ на СММ

- Стратегически финансови анализи и анализи на паричните потоци в различните криминални сектори в Европа.

Що се отнася до полицията, проактивните оценки на риска от типа на ОСТА и немския „Анализ на рисковия потенциал на организираната престъпност“ вече са факт. Целта е да се създаде основа за насочени към бъдещето стратегически решения на хора на отговорни постове в службите за сигурност. Подобни инструменти в борбата срещу нелегалните парични трансфери все още не съществуват. Стратегическите решения тук все още се вземат въз основа на анализа на предишни събития. Тъй като това създава само частична основа за ориентирано към бъдещето стратегическо планиране, е необходимо то да бъде допълнено така, че да се използва в борбата срещу прането на пари.

Сегашните тенденции и очертаващият се тренд в развитието на СММ би трябвало да се идентифицират на системна основа и още на ранен етап да се регистрират в рамките на проактивна стратегическа система за сигнализиране за този феномен на национално и централно, т.е. европейско равнище.

- Планиране на общоевропейски мерки срещу СММ

Изправени пред досегашната ситуация на гъвкави криминални пазари, технологични нововъведения и еволюция в новите уязвими области, мерките срещу СММ периодично да се оценяват и допълват. Тези мерки би трябвало да се основават на стратегическите резултати от оценките на риска и да се осъществяват в транснационален контекст.

- Измерване ефекта на мерките против СММ, основаващи се на доказателства

В рамките на една култура на знанието и постоянни оценки трябва да се проучи кои мерки са насочени към постигането на целите и кои – не. Въвеждането на допълнителни жалони може да подобри ефикасността на финансовите разследвания. В правозащитния сектор това може да се постигне по метода на т.нар. „измерване на

постигнатото”, който бе въведен в сферата на борбата срещу ОП в Германия.

Целенасочено преразпределение на персонала

По-малкото кадри и засилените качествени и количествени изисквания налагат ефикасното използване на човешкия ресурс (или постигането на по-висока ефективност в работата на кадрите). Резултатите от стратегическия анализ позволяват да се определят акцентите в разследванията и да се разгърне наличният кадрови ресурс по подходящ начин.

Инициативи в сферата на техническите нововъведения

- Използването им в работата на службите за сигурност

Техническите нововъведения би трябвало да се използват за повишаване качеството на полицейските разследвания. Използването на ефективни софтуерни инструменти за извличане на информацията от данните (структурно подобрена „търсачка”, която да се използва в работата с наличните бази данни) и оперирането в цялата зона на ЕС със съвместими национални бази данни, които съдържат информация, свързана с парични трансфери с възможен незаконен произход, могат да дадат полезни резултати.

- Превенция/ограничаване на възможните злоупотреби за нуждите на СММ

Технологичните нововъведения не се използват само от службите за сигурност – те предлагат и различни възможности за злоупотреба на престъпниците. С помощта на специфичните мерки на правоприлагащите агенции (например спекулативните разследвания в интернет) могат да се избегнат подобни злоупотреби. Обещаващи в това отношение са иницираните интернет разследвания под формата на специални търсачки, но също и мониторингът на престъпни дейности в рамките на конкретни криминални актове.

Насърчаване на междудисциплинарното сътрудничество

Както вече бе споменато, междудисциплинарното сътрудничество между експерти в сферата на икономиката, науката и правоприлагането изглеждат полезни, особено що се отнася до „технологичното” развитие, прилагането на проактивни стратегически анализи и разкриването на сектори, които са застрашени от СММ. Освен това разкриването на най-опасните прояви на престъпността и въз основа на това иницирането на мерки за мониторинг би трябвало да се осъществяват с помощта на междудисциплинарно сътрудничество. Така например съществуващите технологии за търсене на данни не се използват достатъчно във финансовия сектор. Качеството на разследванията в този сектор може да се подобри, ако той получава по-често по-качествени отзиви от правозащитните агенции и ако личните данни и свързаните със съответния предмет на разследването информации могат да се

обменят (в рамките на съществуващите регулационни режими за защита на данните).

Подобряване на международното сътрудничество

- Многостранни контакти

С оглед разкриването на новите тенденции в криминалните трансфери на пари и разработването на добри практики и подходи, които биха създали основата за сътрудничество, би трябвало да се насърчават многостранните контакти с участието на централни полицейски агенции от типа на Европол. Пример в тази насока е мрежата Camden Assets Recovery Inter-agency Network (CARIN)¹⁰⁵, която бе създадена неотдавна в рамките на ЕС. Тази неофициална мрежа ще гарантира бърз обмен на информацията за добри практики и подходи в рамките на алтернативни стратегии, които да не позволят на престъпните групи да използват облагите от своята криминална дейност. В съответствие със своята цел тази мрежа е идеална и полезна в борбата срещу СММ, която предоставя основа за комуникации с оглед постигане резултатите на проекта.

- Прагматично, трайно и ефикасно прилагане на Третата директива срещу прането на пари

Тази директива представлява важна стъпка напред в борбата срещу СММ. С оглед прилагането ѝ на практика във финансовия сектор обаче, някои термини от типа на „PeP's” (personal exposed persons) трябва допълнително да се предефинират, така че да гарантират изпълнението по един постоянен и ефикасен начин на европейския стандарт. Важно е да се направи така, че директивите в рамките на ЕС да се прилагат еднакво от държавите членки. Необходимо е въвеждането на надзорен орган за адекватната координация, хармонизация и анализ на съответните директиви на ЕС.

- Мерки за оценка

Развитието и оценката на добрите практики в борбата срещу СММ изискват вътрешна или, когато това се налага, външна рутинна проверка на системите за сигнализиране на действащите лица, както и за конкретните мерки, които те предприемат. В тази посока преди всичко трябва да се направи така, че „анализите на рисковете в рамките на превенцията на прането на пари”, изготвени от провайдерите на финансови услуги, да се реализират и предприеманите мерки да са в съответствие с инициативите на правоприлагащите органи.

Въвеждане на мерки за квалификация и изследвания

- Квалификация на кадрите

¹⁰⁵ Съвет на ЕС, Решение (CRIMORG 30/6262/07) относно сътрудничеството между службите за възстановяване на активи на страните членки в областта на проследяването и идентифицирането на облиги или други престъпления, свързани със собствеността, Брюксел, 13/03/2007.

Повишаването на техническите и професионалните умения на персонала е от основно значение за успешната борба срещу комплексния феномен СММ. В рамките на междудисциплинарните семинари, организирани от Северен Рейн-Вестфалия за съдебната полиция и данъчните власти квалификацията на персонала ще бъде подобрена и желанието на участниците да си сътрудничат – насърчено. По подобен начин редовната комуникация между участващите организации от правозащитната сфера и бизнеса ще подобри квалификацията на онези, които се борят срещу прането на пари.

- Изследвания на криминалната икономика и икономическата престъпност

Досега криминологията не отделяше достатъчно внимание на икономическите въпроси от типа на анализа на социалната среда и нейното въздействие върху икономическата престъпност и тероризма. Може да се препоръчат по-нататъшни изследвания, съсредоточени върху „криминалната икономика“, които да бъдат предприети в рамките на криминологичната наука и преподавателската дейност. Техен акцент могат да бъдат икономическата престъпност и трансферът на пари. В дългосрочна перспектива тези изследвания ще представляват важен принос за подобряване на криминалните разследвания и държавното обвинение срещу СММ. Като начало неформалните контакти между университетски институции могат да дадат тласък на започването и изпълнението на подобен проект. В частност представители на институтите, които пряко участват в настоящия проект, могат да допринесат за изясняване параметрите на този процес. Той може да получи подкрепа, в случай че анонимизираните данни от обществените файлове станат достояние на участниците изследователи и ако бъдещият междудисциплинарен състав на изследователската група разшири съдържанието на научния клон на криминологията, който досега бе ориентиран към правото.

6. ФАЗА 3. ОЦЕНЪЧНИЯТ ПРОЦЕС

Проф. д-р Том Ванден Бекен
Университет „Гент“, Белгия

Извадка¹⁰⁶

1. Въведение
 2. Сценарни техники: подходящи инструменти за ориентирани към бъдещето оценки и стратегии срещу престъпността?
-

¹⁰⁶ За повече подробности по оценъчния доклад вижте EDGE том 3, „Сценарии, мерки и оценка на проекта“.

Заклучение

Съвременната политика и контрол на (организираната) престъпността все повече включва степенуването на приоритетите и използването на инструменти за стратегическо планиране. Процесът на вземане на стратегически решения, насочени към контролирането на организираната престъпност (и на тероризма), неизбежно е изправен пред неясноти. Сценарното мислене е метод, който може да подпомогне този процес, може би по един парадоксален начин – признавайки непредсказуемостта на онова, което ще се случи. С тази цел сценарните проучвания отиват отвъд методите, които се опират на изводи от досегашния опит, и оценяват вероятностите за осъществяването на този особен вид развитие в „бъдещето“, подобно на методите на сканиране на средата, но насочени към разкриването на различните алтернативни перспективи на едно възможно бъдеще. Тези представи са конструирани на базата на контекстуални данни – например политическа, икономическа, екологична, социална и технологична информация. Тези данни се използват, за да повлияят върху стратегическите решения, тъй като на първо място изискват от политиците да поразсъждават върху тях или да си „представят“ (последствията от) еволюцията, която би имала жизненоважно значение за обществото или за организацията. По такъв начин сценарното мислене може да допринесе за процеса на стратегическо планиране от страна на публичните и частните действащи лица в сферата на сигурността, като постави стратегическите решения в перспектива и накара онези, които планират, да осъзнаят висококонтекстуалната и свързана с определени ситуации природа на организираната престъпност.

Това означава, че на основния въпрос на тази оценка: дали сценарната техника е подходяща за разработването на алтернативни представи за бъдещото развитие на престъпността с оглед подпомагането процеса на вземане на стратегически решения, може да се отговори положително. Сценариите са прекрасни инструменти за подкрепа на процеса на изработване на стратегически решения, свързани със сложни въпроси от типа на организираната престъпност и тероризма. Тъй като имат предимството да включват експлицитно дискусиите около релевантните, макар и „несигурни“ аспекти на бъдещето, сценариите могат да се считат дори за „по-добри“ от съществуващото сканиране на средата, основаващо се на подходите в рамките на ЕС по въпросите на бъдещето и престъпността. Това обаче не означава, че сценарните подходи са несъвместими с повечето съществуващи практики. Сценариите се градят чрез информацията от сканирането на средата, но я използват по по-рафиниран, достоверен и динамичен начин.

3. Прилагането на сценарните техники в рамките на проекта EDGE
Вж. доклад 3: „Сценарии, мерки и оценка на проекта“.

4. Общо заключение

Проектът EDGE използва успешно сценарната техника за развиването на алтернативни представи за бъдещото развитие на престъпността в сектора на СММ с оглед подпомагането на процеса на вземане

на стратегически решения. Тъй като сценариите включват дискусиите около релевантните, но „несигурни“ аспекти на бъдещето, те могат да бъдат следващата стъпка, която трябва да се предприеме в рамките на европейските (организационни) оценки от типа на ОСТА, като допълват прилаганото по-скоро статично сканиране на средата с по-динамичен процес на събиране на информация. Прилагането на сценарната техника в рамките на проекта може да се оцени като интересно и успешно. EDGE ясно показва потенциалната добавена стойност на сценарния процес по отношение на планирането на процеси, свързани със СММ, разкривайки как изследването на важни, макар и не съвсем сигурни предстоящи фактори, може да допринесе за по-доброто проникване във феномена и до изработване на възможни подходи в борбата срещу него. Като се имат предвид целта и ограниченията в рамките на един проект на ЕС, достойнството на проекти от типа на EDGE е свързано с процеса на съставяне на сценарии, а не с конкретните резултати и препоръки. Едва когато EDGE или други проекти от този тип се превърнат в част от по-голям разузнавателно-информационен цикъл или план, ще стане възможно възприемането на по-целенасочен подход и мониторинг. Да се надяваме, че така ще бъде и в този случай.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като се имат предвид двете основни цели на проекта, а именно опитът да се тества сценарният метод в европейски рамки в качеството на стратегически инструмент за правозащитните власти и практическото развитие на бъдещи трайни препоръки в сферата на СММ, могат да се направят следните изводи:

СММ

Проектът показва колко сложна е сферата на криминалния мениджмънт на парите. Трансферите на пари с незаконен произход се осъществяват по целия свят. С развиването на новите технологии се предлагат нови и многостранни възможности пред СММ. Съществуващите методи за трансфер се оптимизират и се създават нови начини за превод на пари. На този фон опитите за адекватна борба срещу тези нови тенденции единствено в рамките на отделната нация няма да бъдат успешни. Единствено международната координация и междудисциплинарното сътрудничество между науката, свързаните с паричните преводи бизнес организации и правозащитния сектор могат да се противопоставят на предизвикателствата на този сложен феномен. Макар че банковият сектор използва различни изследователски методи и въпреки че бяха формулирани различни концепции за борба срещу СММ, става очевидно, че в частност новите дигитални трансферни системи все още не са във фокуса на тези усилия, което налага необходимостта от допълване на съществуващите акценти. Предприетите оперативни и стратегически действия създават необходимостта от постоянна оценка за тяхната

ефикасност и в идеалния случай постоянно адаптиране от страна на отговорните лица с оглед адекватността на променящата се картина в сектора на СММ. Освен това постоянните и междудисциплинарни проучвания от експерти, работещи по въпросите на СММ, би трябвало да се считат за основата за разбирането на феномена. С оглед постигането на практическа полза е необходимо да се публикуват резултатите на изследванията и развитието в европейски мащаб, като се използват проактивните стратегически доклади. Евентуалното разработване на независима оценка на заплахите от криминалния мениджмънт на парите или реферирането към съответни текстове в ОСТА биха представлявали дай-добрият шанс за сравнителната система за сигнализиране. Две от препоръките пряко се отнасят до сферата на сътрудничеството. По-специално междудисциплинарното и международното сътрудничество доказаха, че са сред релевантните фактори, които правят този проект трудно, но въпреки това задоволително начинание. Постигнатите резултати и съвместното изявление на участващите в него представители от сферата на науката, банковата икономика и правозащитните органи, както и от различните страни – членки на ЕС, Турция и САЩ, доказват неговата валидност и практическа ориентираност.

Сценарният метод

Използването на сценарния метод също беше задоволително. Може да се докаже, че методът бе използван по един отличен начин за този специфичен сектор на престъпността, но и че той може да бъде полезен и за други сектори, тъй като ясната структура дава шанс за провеждането на интензивни мозъчни атаки и в крайна сметка – за по-задълбочено „предсказване“ на бъдещето. Това става ясно от следното мнение на участник в един от семинарите: „Бях изненадан от дълбочината, до която достигнахме в рамките на проекта.“ Изводът за проекта гласи: сценарният метод като техника за изследване на въпросите за бъдещото развитие на престъпността доказва своята пригодност в европейски контекст, при това приложен спрямо една от най-трудните области на престъпността. Поради това се препоръчва методът да бъде считан за стратегическо допълнение към ОСТА и да бъде прилаган при изготвянето на Европейския доклад за ситуацията в областта на престъпността.

ПУБЛИКАЦИИ НА ЦЕНТЪРА ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ДЕМОКРАЦИЯТА

Examining the Links between Organised Crime and Corruption, Sofia, 2010.

ISBN 978-954-477-162-1

**Конвенционалната престъпност в България:
равнища и тенденции, С., 2009.**

ISBN 978-954-477-161-4

**Полицията в модерното общество: необходимата реформа
в България, С., 2009.**

ISBN: 978-954-477-159-1

**Престъпление без наказание: противодействие на корупцията
и организираната престъпност в България, С., 2009.**

ISBN: 978-954-477-157-7

**Организираната престъпност в България:
пазари и тенденции, С., 2007.**

ISBN 978-954-477-151-5

**Полицейски проверки и използване на етнически профили
в България, С., 2007.**

ISBN-10 954-477-141-7

ISBN-13 978-954-477-141-6

Тенденции на престъпността в България 2000 – 2005, С., 2006.

ISBN-10: 954-477-139-5

ISBN-13: 978-954-477-139-3

Малки оръжия и леко въоръжение в България, С., 2005.

ISBN: 86-7728-001-4

**Тенденции на престъпността в България: полицейска статистика
и виктимизационни изследвания, С., 2005.**

ISBN 954-477-125-5

Транспорт, контрабанда и организирана престъпност, С., 2004.

ISBN 954-477-118-2

**Българският износ на оръжие: оценка на контролния механизъм
върху експорта на малки оръжия и леко въоръжение, С., 2004**

ISBN 954-477-116-6

Пазарът на наркотици в България, С., 2003.

ISBN 954-477-111-5

Корупция, контрабанда и институционална реформа, С., 2002.

ISBN 954-477-100-X

Контрабандните канали в Югоизточна Европа, С., 2002.

ISBN 954-477-109-3

